

B I B L I O T H E C A
SCRIPTORVM GRAECORVM ET ROMANORVM
T E V B N E R I A N A

1225

Q. HORATIVS FLACCVS

OPERA

EDIDIT

FRIEDRICH KLINGNER

EDITIO STEREOTYPA
EDITIONIS TERTIAE (MCMLIX)

BEROLINI ET NOVI EBORACI
WALTER DE GRUYTER MMVIII

∞ Gedruckt auf säurefreiem Papier,
das die US-ANSI-Norm über Haltbarkeit erfüllt.

ISBN 978-3-11-020293-9

Bibliografische Information der Deutschen Nationalbibliothek

Die Deutsche Nationalbibliothek verzeichnet diese Publikation in
der Deutschen Nationalbibliografie; detaillierte bibliografische Daten
sind im Internet über <http://dnb.d-nb.de> abrufbar.

© Copyright 2008 by Walter de Gruyter GmbH & Co. KG, D-10785 Berlin
Dieses Werk einschließlich aller seiner Teile ist urheberrechtlich geschützt. Jede Verwertung außerhalb der engen Grenzen des Urheberrechtsgesetzes ist ohne Zustimmung des Verlages unzulässig und strafbar. Das gilt insbesondere für Vervielfältigungen, Übersetzungen, Mikroverfilmungen und die Einspeicherung und Verarbeitung in elektronischen Systemen.

Printed in Germany
Druck und Bindung: AZ Druck und Datentechnik GmbH, Kempten

PRAEFATIO

In Horatiana memoria recensenda non id mihi sumpsi, ut aut ignotis exemplaribus conquirendis aut notis ab integro excutiendis retractarem opus laboriosum Ottonis Keller et Alfredi Holder, qui primi vasta mole congesta effecerunt, ut iudicari posset, quid esset antiquitus traditum. erunt fortasse — nam unius hominis vita atque industria vix sufficiant — qui infinitum illum laborem aliquando suscipiant: mihi satis erit, si hominum in comparandis subsidiis diligentissimorum¹⁾ copia fretus, adsumptis praeter K, quem Vollmer adhibuit, tantummodo partibus Vaticani R adhuc neglectis et Ottoboniano²⁾, id aliqua ex parte explevisse videbor, quod illi inchoatum reliquerunt. qui medio saeculo proximo Ritschelii doctrina instructi id egerunt, ut singulorum fere generum ac velut familiarum capita ab antiquissimis temporibus repeterent, omnium autem unum archetypum saeculo vel primo exeunte vel postea scriptum sibi fingerent, tamquam nihil interesset in tradendis veteribus poetis inter usum antiquorum Romanorum et aevi Carolini studia aut inter septimum et nonum saeculum. archetypi vero lectiones quasi calculi ratione ita dinoscere conati sunt, ut e tribus in quas libros distribuerant classibus duarum fere consensum sequerentur. praeterea unam classem ($\alpha\gamma\text{DEM}$ cum cognatis), quam ut reliquis praestantem primam esse voluerunt, in lyricis ad secundam (ABCK cum cognatis), in dactylicis ad tertiam ($\text{F}\lambda'\delta\pi$ cum cognatis) propius accedere recte intellexerunt, quibus id rationibus fieret, non demonstra-

1) eius rei experimentum feci in Vaticano R, cuius cum imagines contulissem, admodum pauci illorum errores ac plerique leves tollendi erant. sane difficile est manus librariorum dinoscere, ac ne nunc quidem res omnibus numeris absoluta est, praesertim cum ipsum codicem non examinaverim. sed satis esse confido demonstrare, quid primum in codice fuerit, quid postea correctum vel adiectum sit. nam quicumque in Vaticano R conficiendo occupati erant, e congestis generum Ψ et Q copiis sua sumpserunt, ut infra p. X explicabitur.

2) v. infra p. XIV imagines adhibui etiam Mellicensis M.

PRAEFATIO

verunt. ita factum est, ut etiam quae recte invenerunt, erroribus scilicet obscurata, aliis atque diversis erroribus atque oblivione obtegerentur. exstitit Fridericus Vollmer, qui Friderici Leonis disciplina usus doctoris sui vel potius Udalrici de Wilamowitz reperta ad Horatianam memoriam explicandam adhibere cupiens intricatas illas rationes Kelleri ad miram simplicitatem revocavit. unius enim codicis antiqui eiusque variis lectionibus et commentariis Porphyrii instructi, cum saeculo nono studia litterarum diu omissa per Galliam et Germaniam repeterentur, duo apographa facta esse contendit; unde memoriam Horatianam omnem duci nec tantum ipsa carmina, sed etiam commentarios veteres. atque ex altero illius archetypi apographo eos libros descendere quos Keller classibus primae et secundae attribuerat, cum illa expositione quae quasi Acronis vulgabatur, ex altero classem tertiam cum commento quod sub Porphyrii nomine fertur. in antiquo autem illo exemplari cum vero Porphyrio multifariam interpolato Horatium, qualis a Valerio Probo editus erat, coniunctum fuisse, paucis erroribus hic illic adspersis. haec si vera essent, iam in re critica facienda singulis locis adnotandum erat, quid in utroque apographo fuisset: ea ratione archetypus ac fere editio Probi restitui videbatur. sed ut Probum omittam, qui quid in edendo Horatio effecerit prorsus ignoratur, in codicibus digerendis parum caute ille egit. velut Vaticanum R, librum cum primis cura grammaticorum dignum, quem partim ad primam, partim ad tertiam classem pertinere Keller et Holder docuerant, ratione non demonstrata suo arbitrio ad alterum apographon, quod hoc signo @ indicavit, totum rettulit. ita factum est, ut, quoniam permultis erroribus librorum cognatorum (Φ) R aut solus aut cum Parisino π abstinet, apographon @ alterius apographi, cuius hoc est signum ①, persimile esse videretur ideoque credi posset ex uno codice antiquo omnem memoriam Horatianam provenisse. ex his apparet, quam lubricam quaestionem Vollmer in dubio reliquerit. alia nec minus periculosa est de ea quam primam classem esse Keller voluerat. quam cum Vollmer in carminibus lyricis a secunda non seiunctam esse intel-

PRAEFATIO

xisset, etiam in dactylicis eiusdem generis esse iussit. atqui iam Keller I², LXXXII demonstraverat in sermonibus et epistulis primam classem tertiae similem esse. ac profecto in adnotationibus Vollmeri codices aDE saepissime quasi praevaricari videntur. atque contaminatos eos esse ipsum adgnosuisse opinor. sed quid attinet generatim libros comprehendere, si maior pars generis prioris saepissime ratione non intellecta eximenda est? nonne apparet virum de Horatio bene meritum hic quoque contempta Kelleri et Holderi diligentia quaestionem sane perobscuram iniudicatam reliquisse? nam quae de interpretum commentariis protulit, ea haud scio an nemini probaverit.

Post Vollmerum de memoria Horatiana sententiam tulerunt cum alii tum P. Lejay (*Mélanges Chatelain*, Parisiis 1910, 59; in editione *Sermonum*, Par. 1911 praef. CXII), F. Villeneuve (in edit. *Horati*, Par. 1927–34, vol. I, LII), M. Lenchantin (*Athenaeum* 1937, 129). qui de duobus nostrorum codicum fontibus antiquis¹) recte iudicarunt atque adgnoverunt Vaticanum R textum e duobus generibus commixtum habere. neque vero res videtur satis firmis rationibus probata esse. praeterea Villeneuve et Lenchantin, ubi viderunt multos codices varie contaminatos esse, quaerere desierunt, quibus modis genera et familiae inter se cohaerent; Lenchantin ne referre quidem censuit. sed tamen interest, utrum prima quam Keller vocat classis aetatis Romanae sit an medii aevi. denique molesta est indigesta turba codicum modo huic, modo illi lectionum generi suffragantium atque in ipsa inconstantia quasdam rationes requirimus.

Erat igitur disceptandum, primum quaenam ratio inter classem primam Kelleri et reliquas duas intercederet, tum quo pertineret R, denique quot et qualia exemplaria antiqua nostris codicibus subesse viderentur, praeterea num Porphyrio et scholia a Kellero edita cum operum Horatia-

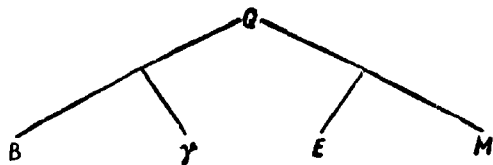
1) quod Lenchantin l. c. 166 adn. 1; 172 opinatur in *Hermæ* vol. 70 (1935) 249 ss. 361 ss. Kelleri rationem triplicem me revocasse, vehementer errat. ego vero id ipsum per singula opera Horatiana demonstravi, classem primam medio aevo e duabus recensionibus antiquis mixtam et compositam esse.

PRAEFATIO

norum memoria cohaerent. atque apparuit duos quasi
 rivulos memoriae Horatianae ex antiquis saeculis ad aevi
 Carolini studia renovata deductos esse per codices duos.
 uterque codex non solum sua menda scripturae, verum
 quandam recensioem praebuit, i. e. verba locis dubiis e
 varietate lectionum qualis aetate Romana legentibus
 praesto erat, cum iudicio electa, suam denique titulorum
 formam atque suum librorum ordinem. vitia illa commu-
 nia, quorum numerus non ita magnus est, etsi certissimis
 rationibus ad unam editionem referri non possunt, quon-
 iam antiquis temporibus proprietates editionum collatis
 exemplaribus inter se permutari et variis modis commis-
 ceri poterant, tamen veri simillimum est ex uno fonte flu-
 xisse. genera $\mathcal{E}$ et Ψ — sic enim ea signanda esse censeo,
 ne numeris Kelleri et Vollmeri perturberis — iam aetate
 Porphyryonis inter se discreta fuisse existimandum est.
 Ψ certe, quod tertium esse Keller volebat, Vollmer $\textcircled{\text{D}}$,
 eius qua Porphyrio usus est memoriae Horatianae ad-
 modum similis est; $\mathcal{E}$, quod secundo loco Keller habuit,
 cum expositione vetere quam Keller edidit ($\alpha\lambda\text{A}$) saepius
 consentit. cui autem generi Keller et Holder principem
 locum attribuerunt — nos id littera Q significamus — id
 non eodem modo atque $\mathcal{E}$ et Ψ antiquitus traditum est,
 sed e recensione $\mathcal{E}$ et Ψ commixtum atque varie
 temperatum. nam cum genera $\mathcal{E}$ et Ψ constanter inter se
 opponantur et utrumque satis magna copia propriarum
 lectionum aut bonarum aut memorabilium insigne sit, Q
 incertum modo $\mathcal{E}$ modo Ψ sequitur neque quicquam habet
 quod non aut in $\mathcal{E}$ aut in Ψ sit, exceptis levissimis errori-
 bus et paucis locis, ubi Q solum ex integrioribus libris
 generis $\mathcal{E}$ vel Ψ verum conservasse verisimile est. praeter-
 ea — id quod in tanta corruptelarum penuria ad invenien-
 dam veram rationem gravissimum erat — epodorum titu-
 los generis Ψ manifestum est in eo exemplari unde genus
 Q originem ducit, cum titulis $\mathcal{E}$ plerumque coniunctos
 fuisse. examinatis igitur et ipsis verbis carminum et titulis
 apparet quomodo Q confectum sit. praesto erant liber
 generis $\mathcal{E}$ libris ABC adsimilis atque hic illic paulo melior
 et item liber generis Ψ admodum bonus. in ordinandis

PRAEFATIO

operibus Horatianis is qui Q composuit Ψ quasi ducem secutus est, ut hic sit ordo: carmina, ars poetica, epodi, carmen saeculare, epistulae, sermones. in carminibus scribendis exemplar generis $\mathcal{E}$ praetulit, ut tamen paucis locis, ubi $\mathcal{E}$ corruptum erat, Ψ contulisse videatur. tum in arte poetica, epodis, (carmine saeculari,) epistulis — hoc enim ordine sequuntur — utrumque genus diligenter adhibuit, ita tamen, ut corruptelas quidem plures generis Ψ admitteret. quod factum esse existimaverim ita, ut, quoad fieri posset, ad Ψ sese adplicaret. hanc sententiam in epistulis et in arte poetica ipsa adnotandi ratione significavi. quodsi quis contra disputaverit in Q lectionum generis $\mathcal{E}$, si verarum quoque rationem habeamus, etiam maiorem inveniri numerum, equidem non nimis acriter repugnabo. poteram sane in illis libris ita adnotare, ut Q partim ad $\mathcal{E}$, partim ad Ψ pertinere videatur. sed hoc tamen respondebo in investigandis codicum cognationibus potiorē esse rationem corruptelarum. in fine operum, i. e. in sermonibus, neutri generi addictus utriusque lectiones prudenter expendit saepissimeque verum recepit; ubi dubitabat, utramque lectionem legentibus examinandam proposuit. ita factum est, ut interdum pars librorum generis Q cum $\mathcal{E}$ consentiat, pars cum Ψ . id ubi et quibus temporibus factum sit difficile est dictu. saeculo certe nono exeunte vel decimo ineunte, qua aetate Ambrosianus a scriptus esse videtur, genus Q iam in duas species diductum erat:

praeterea saeculo nono medio aut paulo ante, cum R scribebatur, Q iam exstabat (v.p. VIII). antiquis autem Romanorum temporibus recensionem Q confectam esse propterea negaverim, quod nihil fere proprium praebet et in ipsis titulis plerumque formam casu mancā corruptamque generum $\mathcal{E}$ et Ψ reddit, qualis in libris manu-

PRAEFATIO

scriptis eorum generum exstat. quod factum esse consentaneum est ita, ut non aliqua exemplaria antiqua generum *Ξ* et *Ψ*, sed ipsa archetypa unde nostri libri generum *Ξ* et *Ψ* deducti sunt aut eorum apographa adhiberentur. id vero Romanorum aetate, cum magna copia librorum exstaret, accidisse quis credat? relinquitur saeculi noni pars prior. nam anteriora duo talium studiorum paene expertia fuerunt. quamquam ne his quidem omnino defuisse videntur qui Horatium enarrarent; nam scholiorum recensionem post Isidorum constat ex illo commentario qui exstat in *AV* *v* *c* et ex Porphyryone aliisque molibus congestam esse (Keller, *Pseudacronis scholia*, vol. 2 praef. VI). quodsi quis exsistat qui in scholiis Horatianis operam collocet qualem Hyginus Funaioli in Vergilianis, fieri potest, ut de memoria Horatiana etiam per illa saecula propagata aliquid cognoscatur.

Blandinius ille vetustissimus, quocumque modo eius copia lectionis congesta est, aliqua certe exhibuit quae neque in *Ξ* neque in *Ψ* servata a tertio fonte antiquo repetenda sint.

Vaticanus *R*, qui in monasterio Wisenburgensi isdem fere temporibus quibus Otfridi carmen videtur scriptus esse, simili quodam modo e *Ψ* et *Q* confectus est atque *Q* e *Ψ* et *Ξ*. atque iam in eo exemplari unde *R* descriptus est, alterius generis lectionibus fere alteras in margine additas fuisse veri simile est. unde is qui *R* scripsit, suo iudicio usus eam semper quae placebat elegit; corrector vero *R*² saepenumero, ubi ille *Ψ* secutus erat, *Q* praetulit, rursus ubi ille *Q* secutus erat, *Ψ* amplexus est. id ita factum esse sic demonstratur. quae inter *Ψ* et *Q* intercedunt rationes, per singulos libros fere sibi constant. *R* vero, cuius libri scriptura praeter id quod aut *Ψ* aut *Q* praebet nihil fere nisi orthographica quae vocant continet, modo ad *Q* modo ad *Ψ* magis se adplicat, velut in libro primo carminum et secundo generis *Q* similior est, in tertio generis *Ψ*, in epistulis libri prioris 15–18 ad *Q* proxime accedit, in alterius libri epistula altera a *Ψ* omnino non recedit. his igitur duabus rebus, ut e tribus generibus vel codicibus unus codex nihil nisi quod reliqua duo genera contineat atque praeterea vagus

PRAEFATIO

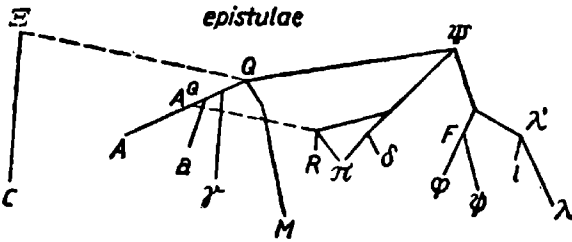
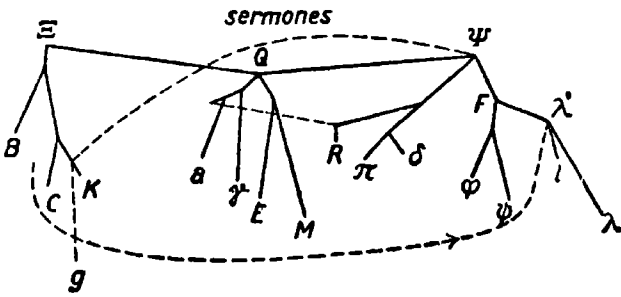
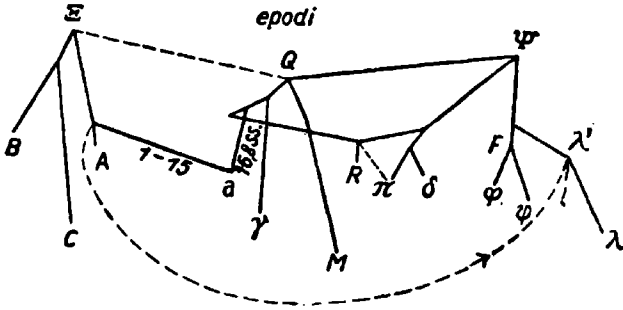
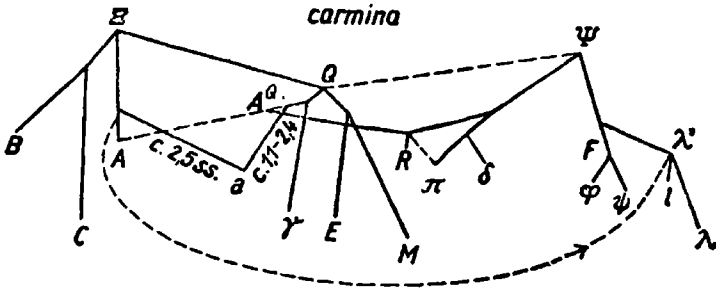
modo huc, modo illuc se convertat, codicis mixti origo demonstratur. praeterea eae quas commemoravi vicissitudines scribarum R^1 et R^2 explicari non possunt, nisi ambobus utriusque generis — Ψ et Q dico — copia fuit. postremo in quibusdam partibus — c. 1, 21 — 35, epi. 1 — apparet Vaticanum R non tam generis Q in universum quam stirpis Gallicanae, i. e. codicum Aa et praecipue A , scilicet ubi is Q reddit, persimilem esse. quo fit, ut R ex eo exemplari, unde liber A derivatus est, originem ducere putandum sit.

Similis est ratio Parisini π , quem qui scripsit, praeter exemplar generis Ψ mixtum illud exemplar, unde R descriptus est, adhibuit, sed raro in lyricis, saepius in epistulis, numquam in sermonibus.

In antiquo scribendi usu conservando Vaticanus R (R^1 , non R^2 !) tantum ceteris praestat, ut possit quaeri, num inusitata illa et antiqua exempla orthographiae antiquae quae solus exhibet e peculiari quodam fonte antiquo manaverint. quod factum esse propterea nego, primum quia numero, non genere vestigiorum vetustatis a reliquis differt, e quibus ei praesertim qui sunt generis Ψ admodum multa ac speciosa praebent; tum quia R artiore cognationis vinculo cum π , deinde cum δ coniunctus est quam cum $F\lambda'$. quod nisi forte stirpes $R\pi$, $R\pi\delta$, $F\lambda'$ singulas ab antiquis Romanorum temporibus repetere volumus, ne R quidem ad peculiare quoddam generis Ψ exemplar antiquum referri potest. quod vero in reliquis eiusdem generis libris rarius illa servata sunt, id inde explicatur, quod librarii saeculi noni et decimi suum ipsorum plerumque usum secuti sunt. postremo exceptis rebus orthographicis R totus ad Ψ et Q refertur nec est, cur tertius fons quaeratur.

Rem summam adumbratam habes: copiam exemplorum et argumentorum resque minutae in Hermæ volumine 70 anno 1935 edito invenies (p. 249 ss., 361 ss.). quo vero facilius rationes intricatae mente comprehenderentur, imagines subieci. in universum moneo a siglis Kelleri et Holderi me, quoad fieri potuit, non recessisse exceptis quibusdam partibus Monacensis lat. 14685, de quo conferas quaeso conspectum siglorum, et Blandinio vetustissimo Cruquii, quem signo $\mathfrak{B}$ indicavi.

PRAEFATIO

PRAEFATIO

Ex his quae exposui sequitur officium recensendi inoeversari, ut cognoscatur, quid fuerit in $\mathcal{E}$ et $\mathcal{V}$, praeter ae quoad fieri potest, in $\mathcal{H}$ *Pph.* α ArV γ c. quid verum sit, nec numero neque auctoritate testium diiudicari potest: expendendae sunt lectiones singulae.

Haec cum scripta essent, beneficio virorum quos infra laudabo comperi eam partem Vaticani R quam Keller et deinceps omnes spreverant (f. 125 ν lin. 7b — f. 143; s. 2, 1, 16 *poteras* — s. 2, 8, 95) — quam ego partem littera $\mathcal{R}$ significabo — eodem saeculo ex eodem atque reliquas exemplari deductam videri; praeterea Ottonoboniani 1660 unum quaternionem, quo continentur s. 2, 5, 30 — s. 2, 8, 95, ipsum quoque saeculo nono confectum dignum esse, qui diligenter examinetur. contuli imagines lucis ope confectas atque haec fere inveni.

Vaticanum R qui scripsit, is librum extremum, sermonum dico secundum, versibus confectis quindecim et parte insequentis (*attamen et iustum*) inchoatum reliquit. continuaverunt opus spatio temporis non interiecto et ad finem perduxerunt alii per vices librarii, ita tamen, ut unus saepius ceteris succederet et sub finem solus relinqueretur, pulchritudine et quadam facilitate litterarum insignis. idem foliis 110 et 112 laceris (s. 1, 1, 114—2, 48. 1, 3, 28—83), quae quidem nunc exstant alienis locis codici inserta¹⁾, nova substituit²⁾. in eo negotio videtur veteribus illis foliis

1) Keller et deinceps ceteri unum tantum ex his duobus foliis veteribus (110) noverant, alterum (112) deesse opinati sunt.

2) idem iam inde a fol. 60 ν nonnumquam pauca verba, quae spatiis vacuis relictis omissa erant, supplevit:

a. p. 50	fol. 60 ν Cethegis
a. p. 94	fol. 61 r delitigat ore
a. p. 311	fol. 65 r (pro)visam
epo. 16, 40	fol. 77 ν praeter et volate litora
epi. 1, 6, 65	fol. 86 ν si, Mimnermus uti censet, sine amore iocisque
epi. 1, 7, 5—6	fol. 87 r dum ficus prima colorque designa- torem decorat lictoribus atris
epi. 1. 14, 39	fol. 92 r glebas
epi. 1, 14, 40	fol. 92 r diaria

v. quae sequ. l. p. XIV.

PRAEFATIO

usus esse aut exemplari, unde illa descripta sunt (1, 1, 137 quis evixisse, 1, 2, 1 colegia, 3 tegilli, 30 fonice, 35 permollere, 47 omnis etc.), sed tamen habuisse, unde R corrigeret (1, 2, 10 haberi R: habe R); correctori vero manifestum est praeter R alia subsidia fuisse (1, 2, 34 iuves: iuvenes; 1, 2, 35 permollere: permollere *p. corr.*). in conficiendis ergo supplementis aliud exemplar adhiberi poterat. quodsi inde a s. 2, 1, 16 vetustior illa scriptura R numquam exstitit — in media enim pagina atque in medio versu nova veteri succedit — apparet hanc partem R ex alio libro derivatam esse. is liber eius persimilis fuit, unde R deductus erat, ac nescio an ipsum exemplar codicis R fuerit. nam eodem modo atque R inter Ψ et Q fluctuat, praeterea eadem ratione quam in R invenimus, verba prius scripta modo ad Q, modo ad Ψ correctae sunt; unde cognoscitur in conficiendo et R et R eandem materiam e generibus Ψ et Q congestam adhibitam esse. huc accedit, quod, etsi rarius fit, R quoque interdum veterem scribendi morem praebet (2, 3, 265. 2, 7, 1 servos, 2, 6, 116 cavos, 2, 7, 44 voltu, 2, 3, 205 haerentis, 2, 3, 247 muris, 2, 6, 77 anilis, 2, 3, 243 Quincti etc.). quibus rebus demonstratur R ex eodem fonte vel ex eisdem fontibus derivatum aequè adhibendum esse atque R.

Ottobonianum generis Ψ ac familiae Fλ' esse corruptelarum communione facile cognoscitur, neque esset, cur eius ratio haberetur, nisi multis locis essent, quae a Ψ differant. eadem corruptelae a Ψ alienae in g λ l z¹) Q, praeterea in quibusdam codicibus reperiri solent, qui in reliquis Horati operibus merito contemnuntur, hic vero in tanta memoriae inopia, ubi praesertim generis E testessatis firmi deficient, digni sunt qui observentur: mσxv.

continuatur adn. p. XIII.

epi. 1, 16, 9 fol. 93^r et pruna
 epi. 1, 16, 59 fol. 94^r (clare) clare cum dixit Apollo
 s. 1, 6, 27 fol. 119^r (im)pedit crus

his locis prior ille librarius in verbis minus usitatis aut in obscura exemplaris scriptura haesisse atque doctiorem exspectavisse videtur, qui omissa expleret.

1) in sermonibus ne z quidem a genere E omnino alienum esse nonnullis exemplis (velut 1, 5, 100) demonstratur.

PRAEFATIO

- * s. 2, 5, 61 ede] edam *Ott.* v (ede *Ott. superscr.*)
- * 75 cave te] caveas *Ott.*² v
- * 2, 6 *tit.* egloga sexta *Ott.* v
  - 24 urge] urges *Ott.* φ^2 v²
  - 29 quid tibi vis] quid vis *Ott.* $\lambda p.$ ras. v ζ
  - 32 mentiar] mentior *Ott.* m σ
  - 50 compita] competa *Ott.* g v a. corr.
  - 108 verniliter] vernaliter *Ott.* $\varphi p.$ ras. ψ var. λ' m x v
- * 2, 7 *tit.* egloga septima *Ott.*
  - 14 Vertumnis *cell.*] Vortunnis *Ott.* v, *sim.* h q
  - 17 phimum] pirgum *aut sim.* *Ott.* z var. g m σ var. x v
  - 18 isdem] idem *Ott.* γ E ξ F p. ras. λ i corr. σ v
  - 62 ambo] ambos *Ott.* λ' R m σ x v
  - 77 privat] privet *aut sim.* *Ott.* F var. l var. R z v
- * 96 peccas] pecces *Ott.* v var.
- * 110 furtiva . . . strigili] furtivam . . . strigilem *Ott.* v
- * 2, 8 *tit.* egloga octava *Ott.* v
  - 22 quos] quas *Ott.* g z m σ v
  - 24 semel] simul *Ott.* ψ var. λ' Q m σ v
  - 30 porrexerit] porrexerat *Ott.* z m σ x v
  - 52 inlutos] inlotos φ var. v illotos *Ott.*
  - 53 remittat] remittit *Ott.* E corr. g m σ x B l

praeterea s. 2, 7, 19 verum vocabulum *ille* solis codd. *Ott.* φ^2 var. x σ var. v conservatum est, 2, 5, 78 *nequiere* in *Ott.* M σ v.

Ex his exemplis cognoscitur Ottoboniano et ceteris quos supra enumeravi, quandam lectionum copiam inaequabili modo immixtam esse, Ottobonianum vero cum v ita coniunctum esse, ut raro segregetur, interdum cum eo solo errores praebat; quos locos asterisco * significavi.

Eius memoriae, cuius vestigia in *Ott.* v et reliquis codd. modo enumeratis passim occurrunt, naturam et originem indagare difficile est. verisimile tamen non est eam a Q repetendam esse. neque enim omnino hi codices *Ott.* v g m σ x saepenumero cum Q errant nec fere in falsis cum Q consentiunt, quin aut λ B l aut ψ φ accedat, quibus demonstratur eas lectiones non in Q ortas esse, sed iam in Ξ aut in Ψ fuisse. praeterea est, ubi *Ott.* v g m σ x aut pars eorum apertissime et a Ψ et a Q differant. quo in numero sunt fere illa exempla quae supra enumeravimus. quod nisi praeter Ξ Ψ Q quartum aliquod genus confingere volumus, relinquitur ut illa memoria e genere Ξ ducta sit. denique constat in aliis partibus operum v et cognatum eius u, qui est

PRAEFATIO

multo nobilior, adpersis lectionibus generis Ξ insignes esse (K.-H. I², LXXVI; Hermes 70, 1935, 395s.) atque in $gm\sigma x\lambda'$ multa vestigia eius generis inesse. ita fit ut Ottobonianus cum v et ceteris interdum utilis sit ad genus Ξ restituendum. verum ne nimis exultes, in s. 2, 8, ubi C exstat, Ottobonianus cum aliis a $C\Psi$, qui verum praebent, ter aberrat:

s. 2, 8, 10 ut $C\Psi$ <i>Prisc.</i>	ubi $\varphi^2 var. \psi^2 1Q$ <i>Ott.</i>
24 semel $C\Psi$	simul $Q\mathfrak{B}1(?) \psi var. \lambda 1^2$ <i>Oxon. Ott.</i>
30 porrexerit $C\Psi$	porrexerat $zm\sigma xv$ <i>Ott.</i>

his locis sine dubio verba Ottoboniani ad Ξ referremus, nisi impediremur testimonio C , quo altera pars adiuvatur. res perdifficilis est diiudicatu, praesertim cum observatio intra paucos versus versetur. non absurdum est suspicari C his locis ad Ψ correctum esse. quam rationem magis probo s. 2, 8, 10. 24, ubi consensu $\lambda 1Q\mathfrak{B}$ lectio a C diversa generi Ξ atque aevo admodum vetusto vindicatur. ac profecto sunt exempla, quibus probetur C non tam sincerum in memoria Ξ propaganda, sed tamquam leviter adpersum esse lectionibus sive Q sive Ψ (Q : s. 1, 5, 67. 78; Ψ : a. p. 330. 345. 358. 371. 393 s. 2, 8, 40; ΨQ : s. 1, 5, 47. 51). nec vero omnino negari potest uno aut altero loco, ubi Ottobonianus cum sociis a $C\Psi$ aberrat, C verum generis Ξ testimonium praebere posse, Ottobonianum eiusque cognatos, etsi eiusdem originis sunt, degenerare potuisse. qua de ratione cogitari potest, ubi *Ott. zmσ xv* testimonio Q aut $\lambda 1$ non adiuvantur (s. 2, 8, 30). utique in lubrico versabitur recensio in sermonum libro altero, nisi quando generis Ξ novi codices deteguntur. interim noli in ea re certissimas ubique rationes requirere.

Ottobonianus praeter illa quae supra commemoravi bis solus valde speciosa exhibet: s. 2, 7, 105 tu qui impunitior: qui tu impunitior *cett.*; 2, 8, 1 Nasidieni qui: ut Nasidieni *cett.* ac ne forte ea credas vera esse, altero loco Persius 5, 130 testis est aetate Neroniana *qui tu impunitior* lectum esse, altero *ut Nasidieni iuvit te cena beati* Horatium scripsisse eo probatur, quod verba Fundani *sic, ut mihi numquam in vita fuerit melius* (v. 3) nullo modo his respondere possunt: *qui iuvit?* etenim *ut* interrogans idem fere est ac *quam*

PRAEFATIO

valde (cf. *ut valet? ut meminit nostri?* epi. 1, 3, 12), *qui idem* ac *qua ratione* (cf. *qui fit, Maecenas* s. 1, 1, 1). equidem insignem dignitatem Ottoboniano propter illa propria attribuire nolim.

Praeterea Vaticani lat. 3866 saec. 11 imagines examinavi concedente liberaliter M. Friedman docta virgine, quam de eo codice uberius disserturam esse compereram. cognovi eum genus Q bene reddere atque in saturis a γ integritate atque iudicio saepe superare. quare nisi apparatus criticus iam typis mandatus fuisset, in altero saltem sermonum libro illum ad Q restituendum adhibuissem. sed verebar plus iusto commutare; nec necessarium esse videbatur. nam fructus in Q restituendo ut uno alterove loco gratus, ita in universum est exiguus, in E vero cognoscendo quasi nullus; qua quidem in re omnis quaestio versatur. atque quaecumque lectiones generi E in sermonibus vel certis rationibus vel probabiliter vindicantur non adiuvante Q (cf. Hermes 70, 1935, 392. 395 s.; praeterea s. 2, 3, 211), ex eis paucissimae in Vaticano 3866 reperiuntur (1, 9, 50 mi om.; 2, 3, 283 quiddam; 2, 7, 48 incendit; 2, 7, 80 quid; 2, 8, 22 quas; 2, 8, 30 porrexerat); his addere licet 2, 3, 69 *nerio* prius scriptum; 2, 7, 17 *l pīrgum* supra adpictum. has lectiones in Q olim fuisse arbitror, ubi ex generibus E et Ψ magnam copiam congestam esse constat. ac ne 2, 3, 303 quidem, ubi *manibus cum portat* non solum in gm^σ var. (*manibus portavit* B1), sed etiam in Vat. 3866 legitur, ea verba a Q semper aliena fuisse existimo, praesertim cum in R s. *manibus* superscriptum sit. praeterea haec notabilia videntur: s. 2, 6, 108 vernaliter (cum λ' Ott.); 7, 5 furis (cum g var. B1).

In varia lectione subscribenda neque illa ratio quam olim Keller, nuper Villeneuve adhibuit, ut codices singulos secundum ordinem litterarum enumerarem, neque rursus ea placuit, ut tantummodo genera E et Ψ aut cum his Q significarem. neque enim lector editoris opere onerandus neque ei iudicandi facultas adimenda est. mediam quandam viam Vollmer demonstravit, qui, quoad fieri potuit, genera singulis siglis comprehendit, ut tamen, quibus locis aliqui

PRAEFATIO

codices a suis generibus discrepant, alteri eos generi plerumque adscriberet. qua in re ratio saepe desideratur. nam quia, ubicumque genera inter se permixta sunt, Vollmer aut erravit aut quaerere desiit, saepissime casu vel congregati vel dissociati esse codices videntur. ego in singulis paginis, ubi codices adhibendi enumerantur — sunt autem plures necessarii quam Vollmer voluit —, id curavi, ut etiam eorum librorum, in quibus textus mixtus est, ratio semper constaret. variarum lectionum testes ita attuli, ut semper et generum ratio intellegatur et singulorum librorum suffragia dinoscantur, omissis levioribus mendis, quibus generis color non obscuretur. in eo negotio, qui codices sunt testes quasi ordinarii suorum generum, eos siglis $\mathcal{E}$ vel Ψ comprehendere satis fuit, illos vero, qui quasi desultores hic illic ad hos ordinarios accedunt, insuper commemorare debui. velut siglo $\mathcal{E}^{(acc. Q R)}$ comprehenduntur codices ABC, qui sunt testes ordinarii recensitionis $\mathcal{E}$, praeterea genus Q, quod hic contra morem ad $\mathcal{E}$ accedit, et R, qui codex relicto suo genere Ψ ad Q sese adplicat. quodsi quis simplicitati parum consultum esse censeat, ipsam rem consideret, cui si vim facere vereberis, aut omnino omittenda est haec ratio generatim adnotandi aut in re nova inusitatum aliquid audendum. ne sic quidem errorem omnino exclusum esse fateor. nam si verae lectioni $\mathcal{E}^{(acc. Q)}$ vel $\Psi^{(acc. Q)}$ vel simile aliquid adpictum est, etsi probabile est eum qui Q confecit verum ex eo genere hausisse ubi adhuc exstat, tamen fieri potest, ut incorruptam lectionem in codice perditio alterius generis meliore etiamtum invenerit. quod si accidit, raro certe factum esse existimes, si universam rationem codicum et generum consideres. simili modo interdum dubitari potest, utrum incorrupta verba Vaticani R vel etiam Parisini π exemplari generis Q debeantur an integriore codici generis Ψ .

Testimonia veterum scriptorum augere non studui. Porphyrii commentum (*Pph.*) et scholia a Kellero edita (α AV, α V etc.) studiose perquisivi et ubicumque intellegitur quid lectum sit ab eis qui Horatium enarraverunt, testimonium attuli; qua in re a prioribus non satis factum esse videbatur.

PRAEFATIO

In orthographia non id secutus sum, ut scripturam libris traditam ex lapidum titulis aevi Horatiani corrigerem. res est parum explorata, quam ut veterum qui Horatium ediderunt grammaticorum auctoritatem spernas. qui quid novaverint aut rursus nimio vetustatis studio abrepti mutaverint sane ignoratur. verum quoniam e codicibus cognoscitur saeculo nono rem in eo fuisse, ut antiqua quaedam scribendi consuetudo paulatim evanesceret, si quid minus vulgare contra usum librariorum servatum est, dignum est quod caute examinetur et, dum modo probabile sit, retineatur. id dum sequor, ne inaequalitatem quidem veritus sum interdum admittere. velut *-vom* scribendum curavi, ubi vestigia eius scripturae in libris exstant: ubi desunt, *-vum* non mutavi. eadem de causa modo *pulcher*, modo *pulcer* invenies, eademque ratio late patet. sunt tamen verba in quibus satis multis exemplis demonstretur quam formam Horatius aut certe ei qui eum ediderunt usurpaverint, ut *volgus*, *volt*, *voltus*. in his non dubitavi discrepantia ad normam corrigere. formas non assimilatas (*improbis*, *adsignare* etc.) praetuli, contra librorum auctoritatem non restitui.

Res orthographicas animo perpendi, in apparatu critico congerendo plerumque praetermisi. quas qui examinare voluerit, in editione maiore Kelleri et Holderi et in ea inveniet quam nuper Villeneuve confecit.

In carminibus ubi dubium erat, volueritne Horatius strophas quaternorum versuum componere necne, eam fere rationem secutus sum quam Carolus Buechner nuper exposuit (*Zur Form und Entwicklung der horazischen Ode und zur Lex Meinekiana*: SB. Leipzig, 91. Bd. 1939, 2. Heft).¹⁾

Indices quos Vollmer confecerat rerum metricarum prosodiacarum grammaticarum et nominum, ne labor magnus atque utilis periret, leviter emendatos huic quoque editioni addidi.

In extremo opere permultum me aliorum benevolentiae auxilioque debere profiteor. quos omnes grata memoria

1) [Cf. nunc G. Daniels, *Die Strophengruppen in den Horazoden*, Diss. Königsberg 1940]

PRAEFATIO

recolo, paucos hic laudabo. discipuli mei et discipulae, bonae spei adulescentes, consociata opera curaverunt, ne quid erroris in afferendis veterum testimoniis relinqueretur. Carolus Pivec collega, quibus temporibus codices scripti essent, benigne ac liberaliter me docuit. in ea re etiam P. Anselmus Manser O. S. B. et Paulus Lehmann consilia mihi olim humanissime impertiverunt. Wolfgangus Schadewaldt collega optimus in difficultatibus saepe consilia salubria suppeditavit. multo autem plurimum Carolo Buechner debeo, qui cum indicem nominum emendavit operamque in testimoniis veterum examinandis strenuam praestitit tum singulos fere locos difficiliore mecum pertractavit, iudicium peracre auresque Horati consuetudine tritas adhibuit, laborem denique infinitum communione studi Horatianae humanitatis sublevavit. bibliopola honestissimus opus typorum formulis inusitatis difficile ac mea valetudine dilatum insigni commoditate ad finem perduxit. bibliothecae Vaticanae praefecti Anselmi M. Albareda beneficio, auctoritate eminentissimi cardinalis Mercati interposita, praeterea permissu Stephani Weinstock viri docti, qui nuperrime partem codicis Vaticani (R) et Ottonianum ab oblivione vindicavit, factum est, ut horum codicum imaginibus iam nunc uterer. in eo negotio Ioannes Stroux et Ioannes Lietzmann consilio mihi atque auctoritate adfuerunt.

Dabam Lipsiae a. d. MCMXXXIX.

PRAEFATIO ALTERIVS EDITIONIS

Cum bibliopola honestissimus laudabili bonarum artium studio ductus quam primum fieri posset nova Horati exemplaria excudere vellet, occasione arrepta cursim, ut potui, menda erroresque sustuli. qua in re usui fuerunt consilia virorum doctorum qui editionis prioris censuram egerunt,

PRAEFATIO

L. Castiglioni (*Athenaeum* 1940, 215), G. Funaioli (*Atene e Roma* 1940, 137), R. Helm (*Philol. Wochenschrift* 1940. 487), M. Lenchantin de Gubernatis (*Rivista di filologia e d'istruzione classica* 1940, 34).

Plura ne efficerem, temporum iniquitate factum est. nam nec Laurentianis codicibus, in quibus quam utilia sint vere anni MCMXL ipse cognoveram, nec Vaticano uti potui, quem a M. Friedman repertum in praefatione prioris editionis p. XIX olim commemoraveram. in utraque re Maximus Lenchantin de Gubernatis aliquantum profecit, qui in edendis carminibus epodisque¹⁾ adnotavit, quid in Laurentiano 34, 1 s. X/XI, quem littera L signavit, et in Vaticano 3866 s. XI (U) legatur. quod vero summo opere exoptandum erat, ut illius memoriae quae notatur littera *Ξ* praecipue in saturis novi atque integri testes reperirentur, id ne nunc quidem videtur contigisse. nam perlustrata varietate lectionis apparet et Laurentianum L et Vaticanum U generis esse illius mixti quod ex duobus generibus antiquis *Ξ* et *Ψ* confectum littera Q signavi; quod quidem sine illis satis erat notum. potest tamen fieri, ut Laurentianus L peculiari quodam vinculo cognationis cum *Ξ* coniunctus ad inveniendas adgnosendasque lectiones eius generis quibusdam saturarum locis non inutilis esse videatur. eam quaestionem in iudicatam relinquo.

Horatium a Maximo Lenchantin editum nuper confecta iam paene hac altera editione contigit ut viderem. eius ratio haberi non potuit nisi in vitae Suetonianae adnotatione critica.

In tollendis typhothetarum mendis egregie me adiuvit Carolus Becker discipulus atque amicus.

Dabam Monachii XI Kal. April. a. MCML.

1) in Corpore scriptorum Latinorum Paraviano [anno 1945].

PRAEFATIO

PRAEFATIO EDITIONIS TERTIAE

In editione tertia praeparanda fundamenta movere nec potui nec volui, studium adhibui ad examinandos locos dubios. in ea re si quid profeci, viris doctis debetur qui me admonuerunt, eis praecipue qui scriptis de Horatio editis olim posita retractare coegerunt. ex his honoris causa nomino Guntherum Jachmann (Zur Frage der Verswiederholung in der augusteischen Dichtung [Studi in onore di U.E. Paoli, Firenze 1955, 393ss.]), Paulum Maas (Korruptelen in Horazens Oden [Studi Italiani di filologia classica, nuova serie, vol. XXVII–XXVIII dedicato alla memoria di Giorgio Pasquali, 1956, 227s.]), Eduardum Fraenkel, e cuius libro (Horace, Oxford 1957) rerum copia et doctrina praeclaro fructum maximum cepi. residebant tamen residentque scrupuli. in his curis, dum in utramque partem disputando verum elicere conamur, egregie me adiuvit Carolus Becker amicus. qui etiam in mendis typothetarum tollendis operam navavit.

Dabam Monachii pridie Kal. Nov. a. MCMLVII.

FRIDERICVS KLINGNER

SIGLA

Ξ = rivulus memoriae Horatianae, qui a recensione antiqua atque exemplari antiquo deperdito ductus in hos codd. derivatur:

A = Parisinus 7900 cum parte Hamburgensi saec. 9/10. epistolae (lib. 1) alia manu descriptae sunt e libro generis Q.

B = Bernensis 363 saec. 9 ex.

C = Monacensis lat. 14685 saec. 11 atque eas partes eius quae cum AB cognatae sunt; cf. Hermes 70, 1935, 380: in epist. C est is quem Keller et Holder alique editores littera E significant.

K = codex S. Eugendi, nunc St. Claude n. 2 saec. 11

Ψ = rivulus memoriae Horatianae alter, qui a recensione antiqua atque exemplari antiquo deperdito ductus in hos codd. derivatur:

F = φ ψ

φ = Parisinus 7974 saec. 9 ex.

ψ = Parisinus 7971 saec. 10

λ' = λ1

λ = Parisinus 7972 saec. 9

l = Leidensis lat. 28 saec. 9

δ = Harleianus 2725 saec. 9

d = Harleianus 2688 saec. 9/10

z = Vossianus 21 saec. 12

d et z cum δ artissima cognatione coniuncti tantummodo ibi adhibentur ubi δ deest.

π = Parisinus 10310 saec. 9

R = Vaticanus Reginae 1703 saec. 9 med.

℞ = Vaticani 1703 pars extrema (s. 2, 1, 16 poteras — 2, 8, 95) a Kellero neglecta, saec. 9 med.

praeterea hi qui raro adhibentur:

Ott. = Vaticanus Ottobonianus lat. 1660 saec. 9 ex.

u = Parisinus 7973 saec. 9/10

▼ = Parisinus 8213 saec. 12 ex.

Ott. u ▼ inter se cognati lectionibus generis Ξ permixti sunt.

SIGLA

Q = recensio mixta medio aevo ante saec. 9 med. e generibus **Ξ** et **Ψ** confecta, cuius testes sunt hi:

a = Ambrosianus O 136 sup. saec. 9/10

γ = Parisinus 7975 saec. 11

E = Monacensis 14685 saec. 11 atque eae partes eius quae cum **αγM** cognatae sunt; cf. *Hermes* 70. 1935, 380 et supra de C.

M = Mellicensis 177 saec. 11

praeterea hi qui raro adhibentur:

D = Argentoratensis C VII 7 saec. 10, combustus a. 1870

ξ = fragmenta Scheftlarnensia saec. 10

codices contaminati qui raro adhibentur:

σ = Sangallensis oppidanus 312 saec. 10

x = Oxoniensis Bodleianus olim Dorvillianus saec. 11

m = Monacensis lat. 375 saec. 11/12

g = Gothanus duc. B 61 saec. 15

Oxon. = Oxoniensis collegii Reginensis P² saec. 11

σxmg (*Oxon.*) propterea utiles sunt, quia vestigia memoriae **Ξ**, in **g** etiam memoriae **ΞI** insunt.

ΞI = Blandinianus vetustissimus Cruquii

ς = codices non nominatim allati ac fere recentiores

Pph. = Porphyrio

αAΓVvc = scholia a Kellero edita, quae sub Acronis nomine vulgo olim ferebantur (*Pseudacro*)

αA = scholia codicis A

αΓ = scholia codicum **γ** et cognatorum; cf. *Pseudacronis* scholia ed. Keller vol. 1 p. XI

αV = scholia codicis Vaticani lat. 3257

αv = scholia codicis Dessauensis (Nienburgensis) A

αc = scholia codicis Guelferbytani Lat. Aug. 81. 31 de scholiorum rationibus cf. *Pseudacronis* scholia ed. Keller praef. vol. 1 et 2

Comm. Cruq. = commentator Cruquianus

ex. Vat. = 'exempla diversorum auctorum' ed. H. Keil progr. Halis Sax. 1872

Micon = Miconis opus alphabeticum ed. Traube PMA. 3, p. 280—294

grammaticos attuli secundum paginas Keili, etiam Priscianum; metricos (*Gramm.* VI) siglo *metr.* comprehendere satis habui. in *Patrologiae Latinae* quam curavit Migne volumine 23 afferendo paginas exemplarium anno 1883 (non 1845) editorum indicavi.

SIGLA

recensio Q in carminibus fere tota generi $\mathcal{E}$ adnumerari potest, in arte poetica, epodis, carmine saeculari, epistulis — hoc enim ordine libri Horatiani in Q collocati sunt — fit generis $\mathcal{P}$, ita tamen, ut p̄multa e $\mathcal{E}$ adsumpta sint; in sermonibus denique neutri generi addicta ex utroque commixta est. consensu $\mathcal{E}\mathcal{P}$ etiam Q continetur, nisi quid secus adnotatum est.

R lectiones generis Q admixtas habet et saepe ad eius generis testes se adplicat.

λ' in carminibus, epodis, sermonibus, epistulis lectiones generis $\mathcal{E}$ admixtas habet et saepe cum eius generis testibus se consociat.

ubicumque unus ex his testibus QR λ' vel alii libri, quorum textus est mixtus, a suo genere ad alienum se transtulerunt, sic adnotatum est: (acc. Q), (acc. R), (acc. λ'), (acc. QR λ') vel similiter, id est: accedit (vel: accedente) Q R etc., accedunt (vel: accedentibus) RQ λ' etc., itemque ubi alii testes desultorii ordinariis suffragantur.

siglis $\mathcal{E}\mathcal{P}\mathcal{Q}$ semper comprehenduntur omnes libri qui ad ea genera pertinent, nisi quid secus adnotatum est; priva tantum menda quae vim testimonii non debilitant silentio praetermissa sunt, sive in uno sive in duobus sive etiam in tribus libris artisime inter se cognatis inveniuntur.

tituli, subscriptiones et similia generatim restituantur neglectis mendis et variis lectionibus. in titulis lyricorum Q seorsum audatur.

Btl. = Bentley.

K.-H. = Keller et Holder.

n. l. = non liquet.

E SVETONI VITA HORATI

Q. Horatius Flaccus Venusinus, patre, ut ipse tradit, libertino et exactionum coactore, ut vero creditum est, salsamentario, cum illi quidam in altercatione exprobrasset 'quotiens ego vidi patrem tuum bracchio se emungentem',

bello Philippensi excitus a M. Bruto imperatore tribunus militum meruit; victisque partibus venia inpetrata scriptum quaestorium comparavit.

ac primo Maecenati, mox Augusto insinuatus non
10 mediocre in amborum amicitia locum tenuit.

Maecenas quantopere eum dilexerit satis testatur illo epigrammate:

15   *ni te visceribus meis, Horati,
              plus iam diligo, tu tuum sodalem
              † nimio videas strigosiozem,*

Hanc vitam a Suetonio scriptam (cf. Pph. ad epi. 2, 1 praef.) sed mancā (cf. Rostagni, Atti Torino 1934, 2, 14) habent Flp (= Paris. 8214 s. XII confectus e generibus Q et P), habuerunt sive Blandiniani codd. sive Blandinianus ille vetustissimus, unde eam ediderunt Nannius, Muretus, Cruquius. partes ex hac vita excerptas (Q. Horatius . . . esto memor. habitu corporis . . . Tiburtini. natus est . . . C. Asinio Gallo. humatus . . . tumulum) habent 5 (= M, m, Paris. 7977, Heimanus). eadem vita usus est Sicco Polenton in Scriptorum illustrium latinae linguae libris XVIII. de rebus minutis cf. Reifferscheidt, Suet. rell. p. 44. 388 Mathias, quaest. Blandin., diss. Hal. 1882, 2s. Lenchantin de Gubernatis, edit. Horati p. XXXIII s. et p. 1 s.; de Sicoone Polent. p. XL s. || 2 auctonum Fea ex Vat. Reg. 1701 exauctonum Baxter, del. dubit. E. Fraenkel | vero Mur. Cruq. vere codd., Nannius fere Casaub. || 3 exprobasest Fl || 4 bracchio codd., Mur. Cruq. cubito Nannius cf. Diog. L. 4, 7, 46 Ad Herenn. 4, 54, 67 Lenchantin, edit. Hor. p. XXXIX Roth, edit. Suet. p. LXXXIV || 11 dilexerit 5 Mur. Cruq. dilexit cett. | testatur Flp monstratur Nannius Mur. demonstratur Cruq. || 14 tu tuum Mur. Cruq. tutum Flp || 15 nimio (ninio φ) codd., Mur. minio Nannius Ninnio P. Pithoeus ninnio Kappelmacher hinnulo Oudend. hinnu me Lamb. simio Sudh. Tithono Nötzel

sed multo magis extremis iudiciis tali ad Augustum elogio: *Horati Flacci ut mei esto memor.*

Augustus epistularum quoque ei officium obtulit, <ut> hoc ad Maecenatem scripto significat: *ante ipse suffiebam scribendis epistulis amicorum: nunc occupatissimus et infirmus Horatium nostrum a te cupio abducere. veniet ergo ab ista parasitica mensa ad hanc regiam et nos in epistulis scribendis adiuvabit. ac ne recusanti quidem aut succensuit quicquam aut amicitiam suam ingerere desiit. exstant epistolae, e quibus argumenti gratia pauca subieci: sume tibi aliquid iuris apud me, tamquam si convictor mihi fueris; recte enim et non temere feceris, quoniam id usus mihi tecum esse volui, si per valetudinem tuam fieri possit. et rursus: tui qualem habeam memoriam, poteris ex Septimio quoque nostro audire; nam incidit ut illo coram fieret a me tui mentio. neque enim si tu superbus amicitiam nostram sprevisi, ideo nos quoque ἀνθυπερεφρανοῦμεν. praeterea saepe eum inter alios iocos 'purissimum pene(m)' et 'homuncionem lepidissimum' appellat unaque et altera liberalitate locupletavit. scripta quidem eius usque adeo probavit mansuraque perpetua opinatus est, ut non modo saeculare carmen componendum iniunxerit, sed et Vindellicam victoriam Tiberii Drusique privignorum suorum, eumque coegerit propter hoc tribus carminum libris ex longo intervallo quartum addere, post sermones vero quosdam lectos nullam sui mentionem habitam ita sit questus: irasci me tibi scito, quod non in plerisque eiusmodi scriptis mecum potissimum loquaris. an vereris ne apud posteros*

1 iudiciis om. Nannius Mur.; extremis Esquiliis Cruq. ||
3 Augustus epistularum — Caesar (p. 3, 6) om. 5 | ut add. Lamb. || 5 rescribendis O. Jahn || 6 a Nannius Sicco Polent. cf. Lenchantin p. XL, om. cett. | adducere λ (?) p Mur. Cruq. || 8 iuvabit p Nannius || 14 an posset? || 17 ἀνθυπερεφρανοῦμεν Nannius Casaub. ἀπερεφρανοῦμεν Flp ἀντεφρανοῦμεν cod. Nannii || 18 penem Mur. Cruq. pene codd. || 19 appellabat malebat Vollm. || 21 perpetuo Nannius Mur. Cruq. del. E. Fraenkel | opinatus est om. cod. Nannii Cruquii Mureti || 22 (ei) iniunx. E. Fraenkel probabil. || 23 suorum <illustrandam> E. Fraenkel || 25. 26 vero quosdam lectos Flp quoque lectos Nannius vero lectos Mur. vero lectos quosdam Cruq. || 26 mentionem factam Lamb. rationem habitam L. Müller

E SVETONI VITA HORATI

*infame tibi sit, quod videaris familiaris nobis esse? expressit-
que eclogam ad se, cuius initium est:*

*cum tot sustineas et tanta negotia solus,
res Italas armis tuteris, moribus ornes,
8 legibus emendes, in publica commoda peccem,
si longo sermone morer tua tempora, Caesar.*

habitu corporis fuit brevis atque obesus, qualis et a
semet ipso in saturis describitur et ab Augusto hac epistu-
la: *pertulit ad me Onysius libellum tuum, quem ego ut accu-
10 santem quantuluscumque est boni consulo. vereri autem mihi
videris ne maiores libelli tui sint quam ipse es. sed tibi sta-
tura deest, corpusculum non deest. itaque licebit in sextariolo
scribas, quo circuitus voluminis tui sit ὀγκωδέστατος, sicut
est ventriculi tui.*

15 ad res venereas intemperantior traditur; nam specula
to<(to)> cubiculo [scorta] dicitur habuisse disposita, ut quo-
cumque respexisset <s>ibi [ei] imago coitus referretur.
vixit plurimum in secessu ruris sui Sabini aut Tiburtini
domusque ostenditur circa Tiburni luculum.

. . . . .
20 venerunt in manus meas et elegi sub titulo eius et epis-
tula prosa oratione quasi commendantis se Maecenati,
sed utraque falsa puto; nam elegi volgares, epistula etiam
obscura, quo vitio minime tenebatur.

1 expresseritque *Lachm. Reiffersch.* || 2 ad se *om. Nannius Mur. Cruq.* || 7 item Horatius habitu *Nannius* | brevis fuit *Nannius Mur. Cruq.* || 9 *Oniscus Reiffersch.* Dionysius *Nannius Mur. Cruq.* | ut excusantem *Reiffersch.* ne accusem te *Casaub.* ut accusem te *Sicco Polent. Btl.* || 11 sed si tibi *Nannius Mur. Cruq.* si tibi *Sicco Polent. cf. Lenchantin p. XL* || 13 quo *Salmasius* cum (quum) *F&P Nannius Mur. Cruq.* ut ς | *ὀγκωδέστατος fere codd., em. Nannius, -ερος Leo probabil.* || 15 a. speculato *codd.* specula in *Oudend.* specula toto *Gläser* || 16 scorta *codd., expunxit Sudh., attamen cf. Vahlen Hermes 1891, 163 not.* scortans *Oudend.* | scortum d. h. dispositum u. q. r. i. e. i. coitus obviaret ς || 17 sibi *Oudend.* ibi ei *codd.* || 19 domusq. eius *Nannius Mur. Cruq.* | domusq. — tenebatur (23) *om. ς* || 20 *lac. statuit O. Jahn, des. nomina poematum genuinorum*

E SVETONI VITA HORATI

natus est VI idus decembris L.Cotta et L.Torquato consulibus (8. dec. 65), decessit V kal. decembris C.Mar-
 <e>io Censorino et C.Asinio Gallo consulibus (27. nov. 8)
 post nonum et quinquagesimum <diem quam Maecenas
 obierat aetatis agens septimum et quinquagesimum> an- 3
 num herede Augusto palam nuncupato, cum urgente vi
 valetudinis non sufficeret ad obsignandas testamenti ta-
 bulas. humatus et conditus est extremis Esquiliis iuxta
 Maecenatis tumulum.

2 s. Marcio Bongars Mario codd. Nannius Mur. Cruq. ||
 4 post — tabulas (7) om. 5 || 5 Hieronymus apud Suetonium ve-
 ram annorum rationem invenisse videtur, cf. Reiffersch. p. 392.
 lacunam indic. O.Jahn, explevit ratione a Reiffersch. inventa
 Vahlen, Herm. 1898, 245; post obierat add. Romae Rostagni Atti
 Torino 1934, 2, 14ss. || 8 humatus et del. H. Stephanus Reiffersch.

CARMINVM

LIBER PRIMVS

I

Maecenas atavis edite regibus,
o et praesidium et dulce decus meum:
sunt quos curriculo pulverem Olympicum
collegisse iuvat metaque fervidis
evitata rotis palmaque nobilis
terrarum dominos evehit ad deos;
hunc, si mobilium turba Quiritium
certat tergeminis tollere honoribus;
illum, si proprio condidit horreo
quidquid de Libycis verritur areis.
gaudentem patrios findere sarculo
agros Attalicis condicionibus
numquam demoveas, ut trabe Cypria
Myrtoum pavidus nauta secet mare;
luctantem Icariis fluctibus Africum
mercator metuens otium et oppidi

1 2 *Serv. G. 2, 40* || 3—4 iuvat α *Stat. Th. 4, 262* || 4 meta—
5 rotis *Serv. A. 11, 195* || 13. 14 *Don. Ter. Ad. 230* || 14 α *Stat. Th. 6, 261*

Σ : ABQ (= aEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : $\Phi\lambda'\delta\pi R$
1 carminum l. I [C. Aemilium]. ad Maecenatem. <de> vario
hominum scribit officio. pragmatice monocolos Σ Q. Horati
Flacci carminum lib. I incipit. ad Maecenatem Q Q. Horatii
Flacci carminum liber primus incipit. hac ode Maecenatem
alloquitur Ψ de adnotandi genere in titulis adhibito v. consp.
sigl. || 7 mobilium $\Sigma\P$ *Pph.* αA nobilium *Boar.* $\pi Rp.$ *ras. u* ||
13 demoveas BR dimoveas cett. Φ *Don.* || 15 icariis Σ (acc. R^2) λka -
riis $R^1(?)$ icareis (careis π) Ψ

CARM. I 1. 2

laudat rura sui: mox reficit rates
 quassas indocilis pauperiem pati.
 est qui nec veteris pocula Massici
 nec partem solido demere de die 20
 spernit, nunc viridi membra sub arbuto
 stratus, nunc ad aquae lene caput sacrae;
 multos castra iuvant et lituo tubae
 permixtus sonitus bellaque matribus
 detestata; manet sub Iove frigido 25
 venator tenerae coniugis inmemor,
 seu visa est catulis cerva fidelibus,
 seu rupit teretes Marsus aper plagas.
 me doctarum hederæ præmia frontium
 dis miscent superis, me gelidum nemus 30
 Nympharumque leves cum Satyris chori
 secernunt populo, si neque tibus
 Euterpe cohibet nec Polyhymnia
 Lesboum refugit tendere barbiton.
 quòdsi me lyricis vatibus inseres, 35
 sublimi feriam sidera vertice.

II

Iam satis terris nivis atque dirae
 grandinis misit pater et rubente
 dextera sacras iaculatus arcis
 terruit urbem,

24 bell. — 25 det. *Prisc. 2, 385, 8* | bell. — detestanda *Stat. Th. 3, 377* || 25 man. — 26 *Serv. A. 3, 116* | man. — 26 ven. *Serv. G. 1, 418. A. 6, 273. 9, 667* *Stat. Th. 2, 404* | iacet sub—ven. *Stat. Lucan. 8, 447* || 33 nec — 34 barb. *Charis. 1, 266, 3*
 2 1—2 Iam s. . . niv. . . mis. pat. *Eugraph. interp. Ter. Anir. 903*

E: ABQ(= a E M acc. interd. R) acc. interd. X' | Ψ: F X' δ π R
 25 detestata] detestanda ζ *Stat.* | manet] iacet *Stat. Luc.* ||
 28 teretes] teretis R¹ || 29 hederæ] (a) ederae R δ || 35 inseres
 E(acc. R) inseris Ψ
 2 inc. D | ad divum Augustum E proseutice tetracolos. ad
 Augustum Ψ ad Augustum. proseutice tetracolos Q

CARM. 12

terrui gentis, grave ne rediret
saeculum Pyrrhae nova monstra quetae,
omne cum Proteus pecus egit altos
visere montis

piscium et summa genus haesit ulmo,
nota quae sedes fuerat columbis,
et superiecto pavidae natarunt
aequore dammae.

vidimus flavom Tiberim retortis
litore Etrusco violenter undis
ire deiectum monumenta regis
templaque Vestae,

Iliae dum se nimium querenti
iactat ultorem, vagus et sinistra
labitur ripa Iove non probante u-
xorius amnis.

audiet civis acuisse ferrum,
quo graves Persae melius perirent,
audiet pugnas vitio parentum
rara iuventus.

quem vocet divum populus ruentis
imperii rebus? prece qua fatigent
virgines sanctae minus audientem
carmina Vestam?

7. 8 *Serv. A. 1, 435 Eutych. 5, 449, 12* || 10 *Victorin. 6, 157, 18* ||
11, 12 *Serv. B. 8, 28 G. 3, 539 Prisc. 2, 144, 18* || 20 *Serv. A. 1, 273.*
4, 266 || 28 prece — 28 *Stat. Th. 2, 244, 4, 633. 9, 723*

Σ: ABQ(= aDEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: FλδπR

10 columbis ΣΨVict. palumbis πcorr. 5 cf. Pph. || 11 superiecto
Σ(acc. λ' R) superiacto Ψ cf. Pph.: id est: super terras iacto ||
15 monumenta Σ(acc. R²) monimenta Ψ || 18 ultorem Σ(acc. R²)
uelorum Ψ (D n. l.) || 19 s. probante : Vxorius codd. || 27 sacrae
πStat. 4, 632

CARM. I 2. 3

cui dabit partis scelus expiandi
Iuppiter? tandem venias precamur 80
nube candentis umeros amictus
augur Apollo;
sive tu mavis, Erycina ridens,
quam Iocus circum volat et Cupido;
sive neglectum genus et nepotes 85
respicias auctor,
heu nimis longo satiate ludo,
quem iuvat clamor galeaeque leves
acer et Marsi peditis cruentum
voltus in hostem; 40
sive mutata iuvenem figura
ales in terris imitaris almae
filius Maiæ patiens vocari
Caesaris ultor,
serus in caelum redeas diuque 45
laetus intersis populo Quirini,
neve te nostris vitiis iniquum
ocior aura
tollat: hic magnos potius triumphos,
hic ames dici pater atque princeps, 50
neu sinas Medos equitare inultos
te duce, Caesar.

III

Sic te diva potens Cypri,
sio fratres Helenae, lucida sidera,
ventorumque regat pater
obstrictis aliis praeter Iapyga,

§ 1 Don. Ter. Ad. 230 || 4 Serv. A. 8, 710

Σ: ABQ(= aDEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: FλδπR
31 candentis] candenti vs cf. αA || 39 Marsi Faber mauri ΣΨ
§ carm. 3, 1-7, 32 def. B | ad navem Σ propentice dicolos Vir-
gilio (-lii codd.). ad navem qua Virgilius Athenas navigavit.

CARM. 13

navis, quae tibi creditum 5
 debes Vergilium: finibus Atticis
 reddas incolumem precor
 et serves animae dimidium meae.

illi robur et aes triplex 10
 circa pectus erat, qui fragilem truci
 commisit pelago ratem
 primus, nec timuit praecipitem Africum

decertantem Aquilonibus 15
 nec tristis Hyadas nec rabiem Noti,
 quo non arbiter Hadriae
 maior, tollere seu ponere volt freta.

quem mortis timuit gradum 20
 qui siccis oculis monstra natantia,
 qui vidit mare turbidum et
 infamis scopulos Acroceraunia?

nequiquam deus abscidit
 prudens oceano dissociabili
 terras, si tamen inopiae
 non tangenda rates transiliunt vada.

5—7 *Serv. A. 2, 260* || 5—6 *Verg. Pph. 1, 24, 11* || 6 fin.—7 *Serv. A. 6, 18* || 8 $\sigma\chi A$ c. 2, 17, 5 | dim. an. meae *Aug. conf. 4, 6 p. 62, 7 Skut.* | serv.—meae *Hier. Mich. 2, 7 Migne 25, 1219 C* || 20 $\sigma\chi Stat. Th. 1, 333. 3, 121. 6, 148 (155)$ | *Acro. Serv. A. 3, 506* || 23 si—24 *Serv. A. 1, 603*

Σ : $AQ(=aDEM$ acc. interd. R) acc. interd. χ | Ψ : $F\chi\delta\pi R$
 aliter: navem prosequitur qua Virgilius Athenas vehebatur Ψ
 ad navem qua etc. a navem prosequitur etc. MR ad navim in
 qua Virgilius Athenas petit $\sigma\chi A$ || 6 uergilium $R^2(?)$ *Pph. Serv.*
 uirgilium cett. || 19 turbidum $\Sigma(acc.\chi' Rvar.)$ Ω turgidum $\Psi\sigma\chi A$
 minus apte dicitur monstra natantia... mare turgidum et infamis
 scopulos || 20 acroceraunia $\Sigma(acc.R^2)$ *Serv. $\sigma\chi Stat. Th.$ (sed 3, 121*
-ie cod. M) ceraunia lemma *Pph. acrocerauniae* Ψ

CARM. I. 3. 4

audax omnia perpeti 25
 gens humana ruit per vetitum nefas,
 audax Iapeti genus
 ignem fraude mala gentibus intulit.

 post ignem aetheria domo
 subductum macies et nova febrium 30
 terris incubuit cohors
 semotique prius tarda necessitas

 leti corripuit gradum.
 expertus vacuum Daedalus aera
 pinnis non homini datis; 35
 perrupit Acheronta Herculeus labor.

 nil mortalibus ardui est:
 caelum ipsum petimus stultitia neque
 per nostrum patimur scelus
 iracunda Iovem ponere fulmina. 40

IV

Solvitur acris hiems grata vice veris et Favoni
 trahuntque siccas machinae carinas,
 ac neque iam stabulis gaudet pecus aut arator igni
 nec prata canis albicant pruinis.

 iam Cytherea choros ducit Venus imminente luna, 5
 iunctaeque Nymphis Gratiae decentes
 alterno terram quatiunt pede, dum gravis Cyclopum
 Volcanus ardens visit officinas.

29—31 *Serv. B. 6, 42* || 34. 35 *Serv. A. 6, 15*
 4 1 *Serv. G. 2, 330* | —hiems *Charis. 1, 82, 26 Prob. 4, 13, 8*
Phoc. 5, 415, 25 || 4 *Prisc. 2, 397, 11 Eutyph. 5, 468, 21* | *prat.*
 —pruin. *Stat. Th. 1, 512* || 7. 8 *Sacerd. 6, 544, 26*

$\mathcal{E}: A Q (= aDEM \text{ acc. interd. } R) \text{ acc. interd. } \lambda' \mid \Psi: F\lambda'\delta\pi R$
 35 pinnis $A^1 R^1$ lemma $\sigma\lambda A\Gamma$ pennis cett. || 37 ardui] arduum
 EM R^1 lemma $\sigma\lambda A\Gamma$

4 ad Sestium. de verno tempore $\mathcal{E}Q\sigma\lambda A$ paranetice dicolos. ad
 Sestium Quirinum Ψ || 8 visit $\mathcal{E}(acc.\lambda'R^1)$ *Sacerd.* urit $\Psi(u\parallel r\parallel it\pi)$ |
 officinas] officinam *Sacerd.*

nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto
aut flore, terrae quem ferunt solutae. 10
nunc et in umbrosis Fauno decet immolare lucis,
seu poscat agna sive malit haedo.

pallida Mors aequo pulsat pede pauperum tabernas
regumque turris. o beate Sesti,
vitae summa brevis spem nos vetat inchoare longam; 15
iam te premet nox fabulaeque Manes

et domus exilis Plutonia; quo simul mearis,
nec regna vini sortiere talis
nec tenerum Lycidan mirabere, quo calet iuventus
nunc omnis et mox virgines tepebunt. 20

V

Quis multa gracilis te puer in rosa
perfusus liquidis urget odoribus
grato, Pyrrha, sub antro?
cui flavam religas comam

simplex munditiis? heu quotiens fidem 5
mutatosque deos flebit et aspera
nigris aequora ventis
emirabitur insolens,

qui nunc te fruitur credulus aurea,
qui semper vacuum, semper amabilem 10
sperat, nescius aurae
fallacis. miseri, quibus

12 *Serv. B. 3, 77* || 13 *Quint. inst. 8, 6, 27* | pall. mors *Serv. A. 2, 221. 374 Hier. in Os. praef. Migne 25, 861 A.* || 16 *fabulas m. carm. epigr. 1504, 10 B.*

5 5—9 *Don. Ter. Eun. 1038*

Σ: AQ(= aDEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: FλδπR

16 Manes] et manes aDMR¹ || 19 Lycidan vel sim. aRD -am cett.

5 ad Pirram meretricem ΣαA prosphonetice tetracolos. ad Pyrram Ψ alloquitur Pyrrham quae forma sua capere prius volebat Q || 8 et mirabitur R a.ras.† Don. || 11—13 perperam distinxit Ψ(Fδπ)

CARM. I 5. 6

intemptata nites: me tabula sacer
votiva paries indicat uvida
suspendisse potenti
vestimenta maris deo.

15

VI

Scriberis Vario fortis et hostium
victor Maeonii carminis alite,
quam rem cumque ferox navibus aut equis
miles te duce gesserit.

nos, Agrippa, neque haec dicere nec gravem
Pelidae stomachum cedere nescii
nec cursus duplicis per mare Ulixei
nec saevam Pelopis domum

5

conamur, tenues grandia, dum pudor
inbellisque lyrae Musa potens vetat
laudes egregii Caesaris et tuas
culpa deterere ingeni.

10

quis Martem tunica tectum adamantina
digne scripserit aut pulvere Troico
nigrum Merionen aut ope Palladis
Tydiden superis parem?

15

13 me — 16 *Eutyph.* 5, 469, 10

6 1 Scrib. Vario *Serv. A.* 1, 440 | scrib.—fort. *Serv. G.* 3, 6 *Ps.*
Prob. 4, 243, 6 || 1—2 victor *Serv. B.* 9, 35 || 6 *Charis.* 1, 271, 20
Don. 4, 395, 17 *Serv. A.* 12, 527 | Pel. stom. *Diom.* 1, 450, 29 ||
7 *Prisc.* 2, 39, 16. 277, 8 α cp *epo.* 16, 60 || 13—14 scrips. *Prisc.*
3, 252, 1

Σ : AQ(=aDEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

13 om. λ'^1u^1 || 14 uvida] humida F || 15. 16 *perperam distinxit*
 Ψ (F $\delta\pi$) || 16 deo] deae *Zielinski*

6 ad Agrippam Σ ad Marcum Agrippam α A hypothetice
tetracolos. ad Agrippam Ψ alloquitur Vipsanium Agrippam Q ||
3 quam $\Sigma\P$ *Pph.* $\alpha\lambda'$ v qua M *Muret. Btl.* || 7 duplicis Ψ (acc.D)
Pph. duplices Σ *Prisc. bis* α cp *epo.* 16, 60 duplicis codd. *Cru-*
quii || 9 tenues] tenuis F π

nos convivia, nos proelia virginum
sectis in iuvenes unguibus acrium
cantamus vacui, sive quid urimur,
non praeter solitum leves.

20

VII

Laudabunt alii claram Rhodon aut Mytilenen
aut Epheson bimarise Corinthi
moenia vel Baccho Thebas vel Apolline Delphos
insignis aut Thessala Tempe;

sunt quibus unum opus est intactae Palladis urbem 5
carmine perpetuo celebrare et
undique decerptam fronti praeponere olivam;
plurimus in Iunonis honorem

aptum dicet equis Argos ditisque Mycenae:
me nec tam patiens Lacedaemon 10
nec tam Larisae percussit campus opimae
quam domus Albunae resonantis

et praeceps Anio ac Tiburni lucus et uda
mobilibus pomaria rivis.
albus ut obscuro deterget nubila caelo 15
saepe Notus neque parturit imbris

17 nos proel. — 18 $\sigma\lambda\upsilon\upsilon$. 6, 366
7 2 bimarise — 3 moen. $\sigma\lambda\text{Stat. Th. 1, 335. 7, 420 Arator act. 2, 507 Migne 68, 203 A. || 9 Serv. A. 1, 24 | — Argos Serv. A. 11, 246 | apt. equ. Arg. $\sigma\lambda\text{Stat. Th. 4, 672 || 10 nec me — Lac. $\sigma\lambda\text{Stat. Th. 8, 432 || 13 — luc. Prisc. 2, 208, 9 || 15—17 perpet. Serv. G. 1, 460$$$

Σ : A Q (= a D E M acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

7 Ad Munatium Plancum Σ Q $\sigma\lambda$ A paranetice dicolos. ad Plancum (vel Planco) Ψ || 2 epheson F π^2 *metricorum pars epheson cell., metricorum pars maior | ve]* que $\sigma\lambda\text{Stat. 1, 335 || 7 olivam Σ (acc. λ' R) oleam Ψ (F $\delta\pi$ corr.) oletam λ var. || 9 dicet Ψ (φ λ' $\delta\pi$ R²) D dicit Σ (acc. R²) ψ , Serv. codd. variant || 10 me nec] nec me $\sigma\lambda\text{Stat. || 13 ac tiburni lucus et praeceps anio et uda Ψ (F $\delta\pi$) || 15 novum carmen A Ψ , continuant Q R¹ $\sigma\lambda$ A Γ ad v. 1 metrici. Pph. vituperat errorem distinguendi. ortus est error ex inscriptione, quae ad partem carminis pertinebat. cf. K.-H. ad l.$$

perpetuos, sic tu sapiens finire memento
tristitiam vitaeque labores
molli, Plance, mero, seu te fulgentia signis
castra tenent seu densa tenebit 20

Tiburis umbra tui. Teucer Salamina patremque
cum fugeret, tamen uda Lyaeo
tempora populea fertur vinxisse corona
sic tristis adfatus amicos:

'quo nos cumque feret melior fortuna parente, 25
ibimus, o socii comitesque,
nil desperandum Teucro duce et auspice Teucro.
certus enim promisit Apollo

ambiguum tellure nova Salamina futuram.
o fortes peioraque passi 30
mecum saepe viri, nunc vino pellite curas:
cras ingens iterabimus aequor.'

VIII

Lydia, dio, per omnis
te deos oro, Sybarin cur properes amando
perdere, cur apricum
oderit campum patiens pulveris atque solis,

21 Teuc. — 22 fug. *Serv. B. 1, 4* || 27 *Victorin. 6, 115, 6* ||
28 *Lucan. 3, 183* || 32 cr. ing. *Ps. Prob. 4, 246, 5*
8 1—2 deos vere *Victorin. 6, 87, 14* || 1—omnes *Prisc. 2, 287, 6* ||
2 *Diom. 1, 520, 27. 508, 37 Fortunat. 6, 300, 27* | hoc—ve (pro vere)
Victorin. 6, 166, 1 | hoc—*Syb. Caes. Bass. 6, 270, 14* || 3 cur—
4 camp. *Prisc. 3, 137, 22 Serv. A. 2, 202* | cur—4 *Prisc. 3, 249, 22*

$\mathcal{E}$: A Q (= a D E M acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta \pi$ R

17 perpetuos $\mathcal{E}$ (acc. R¹) *Serv. perpetuo* Ψ || 23 populea] populna
a D¹ R¹ || 27 Teucro duce] duce Teucro *Vict.* | Teucro in fine vers.
 Ψ (acc. Dpr.) Teucro $\mathcal{E}$ (acc. R) $\sigma \chi$ A Γ *Victorin.* Teucro (vel -i) ... pro-
misit coniunxerunt quidam || 31 curas] curam EMR

8 1 redit B | ad Lídiam meretricem $\mathcal{E} \sigma \chi$ A alloquitur Lyden
meretricem Q erotice dicolos. ad Lydiam Ψ || 2 te deos oro F λ' π^2 hoc
deos vere $\mathcal{E}$ (acc. R) $\sigma \chi$ Γ cp *Caes. Bass. Victorin. Fortunat. Diom.* hoc
deos oro $\delta \pi^1$ R² cf. *Vahlen, Herm. 1910, 308 Pasquali, Storia della*
tradizione 380 | properes] properas π et metricorum pars | cur] quid

cur neque militaris 5
inter aequalis equitet, Gallica nec lupatis
temperet ora frenis?
cur timet flavum Tiberim tangere? cur olivum

sanguine viperino
cautius vitat neque iam livida gestat armis 10
bracchia, saepe disco,
saepe trans finem iaculo nobilis expedito?

quid latet, ut marinae
filium dicunt Thetidis sub lacrimosa Troiae
funera, ne virilis 15
cultus in caedem et Lycias proriperet catervas?

IX

Vides ut alta stet nive candidum
Soracte nec iam sustineant onus
silvae laborantes geluque
flumina constiterint acuto.

dissolve frigus ligna super foco 5
large reponens atque benignius
deprome quadrimum Sabina,
o Thaliarche, merum diota.

3 1—2 Sor. Serv. A. 7, 696 Consent. 5, 346, 12 Prisc. 2, 203, 9 ||
2 Prisc. 3, 460, 8 || 5 lig. — 6 repon. Diom. 1, 411, 3 Pomp. 5,
275, 33 || 7 dep. ... quadr. cf. Sacerd. 6, 541, 19

Σ: ABQ(= aDEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: Fλ'δπR
Diom. 508, 37 || 6 equitet] equitat δπ || 8 tangere : Cur olivum
EΨ(Fδπ)

9 1—24 def. B | ad Thaliarchum. de voluptatibus ΣαA ad
Thaliarchum libertum Q parenetice tetracolos. ad Thaliarchum
puerum speciosum Ψ || 5 ligna] luna Fπvar. vina δ || 6 large
reponens Σ(acc. λ' R²π³) αAΓ Diom. 1. repones πvar. R¹ largiri
potis Ψ large reponit Pomp. || 7 deprome Σ(acc. λ' R) αΓπcp Sacerd.
depone Ψ(Fδπ)

CARM. I 9. 10

permitte divis cetera, qui simul
stravere ventos aequore fervido 10
deproeliantis, nec cupressi
neo veteres agitantur orni.

quid sit futurum cras, fuge quaerere, et
quem Fors dierum cumque dabit, lucro
adpone, nec dulcis amores 15
sperne puer neque tu choreas,

donec virenti canities abest
morosa. nunc et campus et areae
lenesque sub noctem susurri
conposita repetantur hora, 20

nunc et latentis proditor intumo
gratus puellae risus ab angulo
pignusque dereptum lacertis
aut digito male pertinaci.

X

Mercuri, facunde nepos Atlantis,
qui feros cultus hominum recentum
voce formasti catus et decorae
more palaestrae,

te canam, magni Iovis et deorum 5
nuntium curvaeque lyrae parentem,
callidum quidquid placuit iocoso
condere furto.

13 — quaer. *σStat. Th. 3, 562* || 17—18 *mor. Don. Ter. Hec. 478* ||
21. 22 *Serv. B. 3, 65*

10 1 *Serv. A. 1, 520 Prisc. 2, 302, 9* | *Merc. fac. Serv. A. 4, 558* ||
2 — *hom. Pph. s. 2, 2, 66* || 3 *cat.* — 4 *pal. Serv. A. 4, 559* | et —
pal. σStat. Th. 6, 808 (833) || 7. 8 *Pph. c. 1, 12, 11*

Ξ: A Q (= aDEM *acc. interd.* R) *acc. interd.* λ' | Ψ: F λ' δ π R
21 intumo Ψ (F λ' π *corr.* R¹) intimo Ξ δ π pr. R² (?) *Serv.* || 23 de-
reptum Ξ FR *direptum* λ' δ π

10 *redit* B | ad Mercurium Ξ Q σ A hymnus Mercurio. tetracolos Ψ

te, boves olim nisi reddidisses
per dolum amotas, puerum minaci
voce dum terret, viduus pharetra
risit Apollo. 10

quin et Atridas duce te superbos
Ilio dives Priamus relicto
Thessalosque ignis et iniqua Troiae
castra fefellit. 15

tu pias laetis animas reponis
sedibus virgaque levem coerces
aurea turbam, superis deorum
gratus et imis. 20

XI

Tu ne quaesieris, scire nefas, quem mihi, quem tibi
finem di dederint, Leuconoe, nec Babylonios
temptaris numeros. ut melius, quidquid erit, pati.
seu pluris hiemes seu tribuit Iuppiter ultimam,
quae nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum: sapias, vina liques, et spatio brevi
spem longam reseces. dum loquimur, fugerit invida
aetas: carpe diem quam minimum credula postero. 5

- 10 puer. — 12 *Prisc.* 3, 222, 11 || 11 vid. — 12 *Serv. A.* 8, 571 ||
19 *Lucan.* 1, 662
11 6 sap. — liqu. *Prisc.* 3, 247, 15

$\mathcal{E}$: ABQ(= aDEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

14 om. B || 17 laetis animas $\mathcal{E}$ (acc. 1R π^3) animas laetis Ψ (F λ' $\delta\pi^1$) ||
18—20 Sedibus . . . . coerces aurea turbam : Superis deorum
gratus et imis F δ , sed δ om. aur. t.

11 1—8 def. B | ad Leuconoem $\mathcal{E}$ ad Leuconoem, suadens omit-
tendam mathematicen Q pragmatice monocelos. ad Leuconoem
genesim per mathematicam requirentem Ψ || 5 quae $\mathcal{E}\Psi$ Pph.
qui δ *par.* B!

XII

Quem virum aut heroa lyra vel acri
tibia sumis celebrare, Clio?
quem deum? cuius recinet iocosa
nomen imago

aut in umbrosis Heliconis oris
aut super Pindo gelidove in Haemo?
unde vocalem temere insecutae
Orphea silvae,

arte materna rapidos morantem
fluminum lapsus celerisque ventos, 10
blandum et auritas fidibus canoris
ducere quercus.

quid prius dicam solitis parentis
laudibus, qui res hominum ac deorum,
qui mare ac terras variisque mundum 15
temperat horis?

unde nil maius generatur ipso
nec viget quidquam simile aut secundum.
proximos illi tamen occupavit
Pallas honores 20

proeliis audax. neque te silebo,
Liber et saevis inimica virgo
beluis, nec te, metuende certa
Phoebe sagitta.

12 1. 2 ut . . dixit . . . Horatius 'acrem tibiā' *Quint. inst.*
8, 2, 9 || 11 doctum et — 12 *Serv. G. 1, 308* || 13 quid — 14 laud.
Stat. Th. 1, 41

$\mathcal{E}$: ABQ(=aDEM *acc. interd. R*) *acc. interd. X'* | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R
12 *redit B* | de laudibus deorum atque hominum $\mathcal{E}Q\mathcal{X}A$ pros-
phoneticæ tetracolos hymnos Ψ || 2 sumis $\mathcal{E}(\text{acc. } R)\pi\mathcal{X}\Gamma\nu$ sumes
F λ' $\delta\mathfrak{B}l^1$ | clio $\mathcal{E}(\text{acc. } lR(\text{corr. } l))c(a)elo\Psi$ || 3 recinet $\mathcal{E}(\text{acc. } \lambda R^2)\mathfrak{B}l\mathcal{X}\Gamma\nu$
retinet Q $l\pi^1$ recinit *Avar. F* $\delta\pi^2$ || 11 blandum $\mathcal{E}\Psi Pph. \mathcal{X}A\Gamma$
doctum *Serv.* || 13 parentis $\mathcal{E}(\text{acc. } \lambda'Q(aER^1))\mathfrak{B}l Pph. \mathcal{X}Stat.$ paren-
tum $\Psi(\text{acc. } Q(DM))$ || 15 ac terras $\mathcal{E}(\text{acc. } \lambda')$ et terras Q(*acc. R*) terras
Bpr. aut terram F $\delta\pi$ qui terras *Oxon.* || 19 occupavit] occupabit
R. Stephanus

dicam et Alciden puerosque Ledaë, 25
hunc equis, illum superare pugnis
nobilem; quorum simul alba nautis
stella refulsit,

defluit saxis agitatus umor,
concidunt venti fugiuntque nubes 30
et minax, quod sic voluere, ponto
unda recumbit.

Romulum post hos prius an quietum
Pompili regnum memorem an superbos
Tarquini fasces dubito an Catonis 35
nobile letum.

Regulum et Scauros animaeque magnae
prodigum Paulum superante Poeno
gratus insigni referam camena
Fabriciumque. 40

hunc et incompitis Curium capillis
utilem bello tulit et Camillum
saeva paupertas et avitus apto
cum lare fundus.

crescit occulto velut arbor aevo 45
fama Marcelli: micat inter omnis
Iulium sidus velut inter ignis
luna minores.

25 puer. Ledaë *Serv. A. 2, 598. 4, 94* || 33 Romulum — an *Au-
son. 198, 1* || 37—38 Paul. *Prisc. 3, 216, 20* | anim. prod. Paul.
σλ *Stat. Th. 3, 603. 8, 406* || 40. 41 *Quint. inst. 9, 3, 18* || 41 *Charis.
1, 104, 24* *Serv. A. 12, 100* | inc. . . cap. cf. *Mart. 1, 24, 1*

Σ: ABQ(=aDEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: Fλ' δπ R

29 defluit] defuit ABDvar. || 31 quod D¹R¹(?) qui. B quia cett.
31 Pph. ut *Vollmer* quom *Helm* || 36 letum Σ(acc. λ' R²) litum R¹
lectum Ψ || 41 incompitis ΣΨ *Serv. Charis. intonsis Quintil.* ||
43 apto] arto *ed. Mediol. 1477* || 46 Marcelli ΣΨ σλ AΓ Pph. Mar-
cellis *Peerlkamp*

gentis humanae pater atque custos,
orte Saturno, tibi cura magni 50
Caesaris fati data: tu secundo
Caesare regnes.

ille seu Parthos Latio imminentis
egerit iusto domitos triumpho
sive subiectos Orientis orae 55
Seras et Indos,

te minor latum reget aequos orbem:
tu gravi curru quaties Olympum,
tu parum castis inimica mittes
fulmina lucis. 60

XIII

Cum tu, Lydia, Telephi
cervicem roseam, cerea Telephi
laudas brachia, vae meum
fervens difficili bile tumet iecur.

tum nec mens mihi nec color 5
certa sede manet, umor et in genas
furtim labitur, arguens,
quam lentis penitus macerer ignibus.

51 tu — 52 $\sigma\chi$ Stat. Th. 4, 840
18 2 cerv. — 3 brach. Serv. B. 2, 53 | lactea laud. br. Caper
7, 98, 3

Σ : ABQ(= aDEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R
51 fati om. F δ pr. npr. || 57 latum Ψ laetum Σ $\sigma\chi$ Γ v | reget
 Σ (acc. λ' R) regit Ψ || 60 lucis] tectis Maas dubit.

18 ad Lydiam Σ ad Lydiam de Telepho Q erotice dicolos.
alloquitur Lydiam meretricem atque tormento esse cum ea
Telephi formam laudet Ψ ad Lydiam meretricem $\sigma\chi$ A || 2 cerea
 $\Sigma\P$ $\sigma\chi$ A Γ Serv. lactea Caper || 5 tum Ψ (acc. D) tunc Σ (acc. R) ||
6 manet Bu manent cett.

uror, seu tibi candidos
 turparunt umeros inmodicae mero 10
 rixae, sive puer furens
 inpressit memorem dente labris notam.

 non, si me satis audias,
 speres perpetuum dulcia barbare
 laedentem oscula, quae Venus 15
 quinta parte sui nectaris imbuit.

 felices ter et amplius
 quos inrupta tenet copula nec malis
 divolsus querimoniis
 suprema citius solvet amor die. 20

XIV

O navis, referent in mare te novi
 fluctus. o quid agis? fortiter occupa
 portum. nonne vides, ut
 nudum remigio latus

 et malus celeri saucius Africo 5
 antennaeque gemant ac sine funibus
 vix durare carinae
 possint imperiosius

14 1—2 fluct. σ Stat. Th. 1, 193 || 1—3 port. Quint. inst. 8,
 6, 44 || 5 nec malus—Afr. Serv. A. 5, 487 || 6 ac sine—9 imp.
 aeq. Serv. A. 8, 577 || 7—9 aeq. Serv. A. 1, 207

Σ : ABQ(= aDEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R
 19 divolsus (divulsus) divolsos Muret. | divolsus querimoniis]
 divolsusque prementibus $\delta\pi^1 R^2 var.$

14 ad rem publicam. tetracolos Σ in navim. de Bruto repa-
 rante bellum civile. ad rem publicam. tetracolos Q paranetice
 tetracolos. ad Brutum F λ' paranetice tetracolos allegorice.
 Bruto vel ad r. p. $\delta\pi$ || 2 occupa $\Sigma\P$ Quint. cod. A¹PV accipe
 Quint. cod. A¹GMVvar. || 5 saucius $\Sigma(acc.\lambda'(t)R)$ actus $\Psi(acc.R^2 var.)$ ||
 8 pos: sint] possunt E Serv. || 8. 9 ... imp. aequor : Non tibi ..
 $\Psi(F\delta\pi)$

CARM. I 14. 15

aequor? non tibi sunt integra lintea,
 non di, quos iterum pressa voces malo. 10
 quamvis Pontica pinus,
 silvae filia nobilis,
 iactes et genus et nomen inutile:
 nil pictis timidus navita puppibus
 fidit. tu nisi ventis 15
 debes ludibrium, cave.
 nuper sollicitum quae mihi taedium,
 nunc desiderium curaque non levis,
 interfusa nitentis
 vites aequora Cycladas. 20

XV

Pastor cum traheret per freta navibus
 Idaeis Helenen perfidus hospitam,
 ingrato celeris obruit otio
 ventos ut caneret fera
 Nereus fata. 'mala ducis avi domum 5
 quam multo repetet Graecia milite
 coniurata tuas rumpere nuptias
 et regnum Priami vetus.
 heu heu, quantus equis, quantus adest viris
 sudor, quanta moves funera Dardanae 10
 genti. iam galeam Pallas et aegida
 currusque et rabiem parat.

17 Ps. Prob. 4, 247, 1
 15 5. 6 Prisc. 2, 344, 5 | Nereus Victorin. 6, 145, 1 α Stat. Th.
 7, 330 (Proteus pro N.)

Σ: ABQ(= aDEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: Fλ' δπ R
 20 cycladas Σ(acc. Rπ) cyclades Fλ' δ
 15 ad Alexandrum Paridem ΣαA hypotetice tetracolos. ad
 Alexandrum Ψ sub persona Paridis exponit imminetia Ilio Q ||
 2 Helenen] helenam Β[R²(?) u R¹n. l. || 5 Nereus ΣΨ Prisc. Vic-
 torin. proteus Pph. α Stat. || 9 heuheu Σ(acc. R) heheu π cheu Fλ' δ

nequiquam Veneris praesidio ferox
pectes caesariem grataque feminis
inbelli cithara carmina divides, 15
nequiquam thalamo gravis

hastas et calami spicula Cnosii
vitabis strepitumque et celerem sequi
Aiacem: tamen heu serus adulteros
crines pulvere collines. 20

non Laertiaden, exitium tuae
genti, non Pylum Nestora respicis?
urgent inpavidi te Salaminii
Teucer, te Sthenelus sciens

pugnae, sive opus est imperitare equis, 25
non auriga piger. Merionen quoque
nosces. ecce fuit te reperire atrox
Tydides melior patre:

quem tu, cervus uti vallis in altera
visum parte lupum graminis inmemor, 30
sublimi fugies mollis anhelitu,
non hoc pollicitus tuae.

iracunda diem proferet Ilio
matronisque Phrygum classis Achillei:
post certas hiemes uret Achaicus 35
ignis Iliacas domos.'

18 et cel. — 19 Ai. *Prisc.* 3, 227, 10 || 22 Nest. pyl. *Stat. Th.*
7, 129 || 24 Sthen. — 25 pugn. *Quint. inst.* 9, 3, 10

Σ: ABQ(= aDEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: Fλ' δπ R
17 cnosii R¹ gnosisi cett. || 20—32 om. B || 20 crines Σ(acc. λ' R³) Β[
cultus Ψ | *Stat. Th.*: hoc est: procuratam capillorum pulchritu-
dinem pulvere inquinabis, ut (*Aen.* 12, 99): et foedare in pulvere
crines. cf. 4, 9, 12—15 || 22 genti Ψ(Fδ u R¹) gentis Σ(acc. λ' R³ π)
de a non constat || 24 te ΣΨ et DEδ || 36 ignis: cf. *Lachm. ap.*
Franke, fast. Horat. 238 = *Kl. Schr.* 79 | Pergameas P. van Os
Dardanas nescio quis

XVI

O matre pulcra filia pulcior,
quem crimosus cumque voles modum
pones iambis, sive flamma
sive mari libet Hadriano.

non Dindymene, non adytis quatit
mentem sacerdotum incola Pythius,
non Liber aequae, non acuta
sic geminant Corybantes aera,

tristes ut irae, quas neque Noricus
deterret ensis nec mare naufragum
nec saevos ignis nec tremendo
Iuppiter ipse ruens tumultu.

fertur Prometheus addere principi
limo coactus particulam undique
desectam et insani leonis
vim stomacho adposuisse nostro.

irae Thyesten exitio gravi
stravere et altis urbibus ultimae
stetere causae, cur perirent
funditus inprimeretque muris

hostile aratrum exercitus insolens.
conpesce mentem: me quoque pectoris
temptavit in dulci iuventa
fervor et in celeres iambos

16 s Diom. 1, 510, 2 Victorin. 6, 179, 23 || 7 acuta sic — 8 $\sigma\lambda\Gamma$
c. 1, 34, 15 || 18 et alt. — 20 fund. Prisc. 3, 137, 25 || 20 im-
prim(er)etque — 21 aratr. Serv. A. 4, 212

Σ : ABQ(= aDEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

16 ad Tyndaridem Σ ad Tyndariden faciens iamborum po-
testatem Q Tindaridae satisfacit $\sigma\lambda$ A palinodia Gratidiae vel
Tyndaridi[s] Ψ || 3 pones Σ (acc. λ' R²) Diom. Victorin. ponis Ψ |
flamma] flammam F λ' || 8 sic $\Sigma\P$ $\sigma\lambda\Gamma$ 1, 34, 15 si π pr. Btl. ||
15—23 om. B

misit furentem: nunc ego mitibus
mutare quaero tristia, dum mihi
fias recantatis amica
opprobriis animumque reddas. 25

XVII

Velox amoenum saepe Lucretilem
mutat Lycae Faunus et igneam
defendit aestatem capellis
usque meis pluviosque ventos.
inpune tutum per nemus arbutos
quaerunt latentis et thyma deviae
olentis uxores mariti
nec viridis metuunt colubras
nec Martialis haediliae lupos,
utcumque dulci, Tyndari, fistula
valles et Usticae cubantis
levia personuere saxa. 10
di me tuentur, dis pietas mea
et musa cordi est. hic tibi copia
manabit ad plenum benigno
ruris honorum opulenta cornu. 15
hic in reducta valle caniculae
vitabis aestus et fide Teia
dices laborantis in uno
Penelopen vitreamque Circen. 20

17 1 sae. — 2 Lyc. Prisc. 3, 296, 9 || 2 et ign. — 4 meis Serv. B. 7, 47 || 7 Serv. B. 7, 7 || 8 $\sigma\chi$ Stat. Th. 5, 549 || 9 haedil. Gloss. 3, 432, 38 || 13—14 [et musa] c. est M. Aurel. in epist. apud Gallican. Avid. Cass. 11, 8 | c. e. $\sigma\chi$ c s. 2, 6, 32 | musa nam cordi deis carm. epigr. B. 227, 2 (a. 136) || 18 et fid. T. $\sigma\chi$ epod. 14, 10 || 18 et fid. T. — 19 $\sigma\chi$ Pers. 6, 4

Ξ : ABQ(= aDEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

17 ad eandem meretricem Ξ Q paranetice. ad Tyndariden. agri Sabini laus et montis Lucretilis Ψ ad Tundaridem $\sigma\chi$ A || 9 haediliae $\Xi\Psi$ Pph. Gloss. (h)(a)edilia QAR³ haediliæ a septa hedorum $\sigma\chi$ A Γ cf. Herm. 1935, 363, 1. 367, 2 || 14 hic D π Turicens. hinc cett. Pph. $\sigma\chi$ A Γ || 19 dices $\Xi\Psi$ $\sigma\chi$ A Γ discas B

hic innocentis pocula Lesbii
duces sub umbra, nec Semeleius
cum Marte confundet Thyoneus
proelia, nec metues protervum

suspecta Cyrum, ne male dispari
incontinentis iniciat manus
et scindat haerentem coronam
crinibus inmeritamque vestem.

XVIII

Nullam, Vare, sacra vite prius severis arborem
circa mite solum Tiburis et moenia Catili.
siccis omnia nam dura deus proposuit neque
mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.
quis post vina gravem militiam aut pauperiem crepat? 5
quis non te potius, Bacche pater, teque, decens Venus?
ac ne quis modici transiliat munera Liberi,
Centaurea monet cum Lapithis rixa super mero
debellata, monet Sithoniis non levis Euhius,
cum fas atque nefas exiguo fine libidinum
discernunt avidi. non ego te, candide Bassareu, 10
invitum quatiā nec variis obsita frondibus

22 nec — 24 proelia *Serv. G. 2, 455*

18 *Serv. A. 1, 738 Non. 255, 17* || 8 — rixa *σ. AΓ c. 2, 12, 6* ||
11 non — 12 quatiā *Serv. A. 4, 302*

Σ: ABQ(= aDEM acc. interd. R) acc interd. λ' | Ψ: Fλ'δπR

25 ne] nec BDa.ras. δa.ras. πα.ras.

18 de strophis non distinguendis cf. K. Büchner, SB. Leipzig
91 (1939) 45. ad Varum Quintilium Σ sim. σA alloquitur
Varum Quintilium. de vitibus, summam dicens vini sed cum
modo voluptatem Q paranetice monocolos ad Varum Ψ || 2 ca-
thilli (altera l del.) λ Sangall. 312 chatili Paris. 8213 cathilli
vel sim. cett. Pph. || 5 militiam] militiem R¹ mollietiem codd. Non. |
crepat Σ(acc. λ' R) 81 σAΓ Non. Serv. (Serv. crepat) increpat EFδ
πp.ras.

sub divum rapiam. saeva tene cum Berecynthio
cornu tympana, quae subsequitur caecus amor sui
et tollens vacuum plus nimio gloria verticem 15
arcanique fides prodiga, perlucidior vitro.

XIX

Mater saeva Cupidinum
Thebanaeque iubet me Semelae puer
et lasciva Licentia
finitis animum reddere amoribus.

urit me Glycerae nitor 5
splendentis Pario marmore purius,
urit grata protervitas
et voltus nimium lubricus adspici.

in me tota ruens Venus
Cyprum deseruit nec patitur Scythas 10
et versis animosum equis
Parthum dicere nec quae nihil attinent.

hic vivum mihi caespitem, hic
verbenas, pueri, ponite turaque
bimi cum patera meri: 15
mactata veniet lenior hostia.

15 *Pomp.* 5, 157, 1 | attollens—vert. *Serv.* A. 9, 630
19 7 *Serv.* B. 2, 14

Σ : ABQ(= aDEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : $FL'\delta\pi R$
15 et tollens Σ (acc. $\lambda' R$) $\mathfrak{B}$ | *Pomp.* attollens π^1 *Serv.* extollens
 $FL'^2\delta$

19 ad puerum suum. de Glycera meretrice Σ ad puerum suum.
de Glycerae amore Q erotice dicolos. Glycerae. repetere se amo-
rem consilio Veneris ac Liberi Ψ pueros adloquitur αA || 2 iubet]
iubent BL' || 11—13 om. B || 11 et versis D Ψ lemma $\alpha A \Gamma$ ad v. 10
versis EM aversis Aa cf. *Hermes* '35, 367, 2 lemma αV et $\alpha A \Gamma$
ad v. 11; sed $\alpha A \Gamma$: aversis in fugam, quibus explicari videtur
versis. aut versis L. Müller || 11. 12... part(h)um : Dicere $F\delta$ ||
12 attinent $\Sigma\Psi$ Pph. attinet FR^1 || 15 om. B

XX

Vile potabis modicis Sabinum
cantharis, Graeca quod ego ipse testa
conditum levi, datus in theatro
cum tibi plausus,

clare Maecenas eques, ut paterni
fluminis ripae simul et iocosa
redderet laudes tibi Vaticani
montis imago. 5

Caecubum et prelo domitam Caleno
tu bibes uvam: mea nec Falernae
temperant vites neque Formiani
pocula colles. 10

XXI

Dianam tenerae dicite virgines,
intonsum pueri dicite Cynthium,
Latonamque supremo
dilectam penitus Iovi.

vos laetam fluviis et nemorum coma,
quaecumque aut gelido prominet Algido
nigris aut Erymanthi
silvis aut viridis Gragi, 5

20 9—11 vites *Pph. s. 2, 2, 48* || 9—10 uv. *Serv. G. 2, 60*
21 1 *Serv. B. 5, 2*

Σ: ABQ(= aDEM *acc. interd. R*) *acc. interd. λ'* | Ψ: Fλ'δπR

20 Saphicum. ad Maecenatem Σ prosphonetice. ad Maece-
natem invitans eum ad vinum ab ipso diffusum Ψ Maecenatem
ad cenam invitat Q || 3 levi ΣαΓ *Pph. elevi Ψ (relevi λcorr.*
πcorr. ex Pph. vel σA vel potius ex Terent. ibi allato. //levi q 1δ) ||
5 clare ζ *Btl. care ΞΨ cf. Pasquali Or. lir. 327* || 10 tu ΞΨ *Serv.*
tum Pph. s. 2, 2, 48 (?)

21 ad chorum virginum et puerorum ΣαA hymnos ad cho-
rum in Dianam et Apollinem Ψ laudes in Apollinem et Dianam.
ad chorum virginum et puerorum Q (*cf. K.-H.*) || 5 coma ADp.
ras. Mλ'δπR comam BaEFB[αΓV || 8 Gragi] Cragi edd.

vos Tempe totidem tollite laudibus
 natalemque, mares, Delon Apollinis 10
 insignemque pharetra
 fraternaue umerum lyra.

hic bellum laetiosum, hic miseram famem
 pestemque a populo et principe Caesare in
 Persas atque Britannos 15
 vestra motus aget prece.

XXII

Integer vitae scelerisque purus
 non eget Mauris iaculis neque arcu
 nec venenatis gravida sagittis,
 Fusce, pharetra,

sive per Syrtis iter aestuosas 5
 sive facturus per inhospitalem
 Caucasum vel quae loca fabulosus
 lambit Hydaspes.

namque me silva lupus in Sabina,
 dum meam canto Lalagen et ultra 10
 terminum curis vagor expeditis,
 fugit inermem,

10 *Serv. A. 9, 641* || 12 *Serv. A. 4, 242*

22 1—3 *Lact. inst. 5, 17, 18*

Σ: ABQ(= aDEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: Fλ' δπR

13 hic bellum Σ (hinc B) Ψ αλ' haec b. *Duhamel cf. c. s. 61—68* ||
 13 miseram] miserabilem AR cf. ad 1, 19, 11 || 14 in om. QAR¹ |
 ... caesare : In Ψ

22 ad Fuscum Σ αλ' A ad Fuscum. innocentiam cuique tutam
 esse exemplo indicat Q (cf. K.-H.) ad M. Aristium Fuscum.
 laus innocentiae Ψ || 2 Mauris Σ Ψ βλ' αλ' *Lact. mauri πp.ras.*
 1p.ras. || 7 fabulosus Σ Ψ Pph. αλ' A fabulosa *Lact.* || 11 expeditis
 Σ Ψ βλ' Pph. expeditus π² φ² u

quale portentum neque militaris
Daunias latis alit aesculetis
nec Iubae tellus generat, leonum
arida nutrix. 15

pone me pigris ubi nulla campis
arbor aestiva recreatur aura,
quod latus mundi nebulæ malusque
Iuppiter urget, 20

pone sub curru nimium propinqui
solis, in terra domibus negata:
dulce ridentem Lalagen amabo,
dulce loquentem.

XXIII

Vitas inuleo me similis, Chloe,
quaerenti pavidam montibus aviis
matrem non sine vano
aurarum et siluæ metu.

nam seu mobilibus veris inhorruit
adventus foliis seu virides rubum
dimovere lacertae,
et corde et genibus tremit. 5

18 — recreetur umbra *Victorin.* 6, 157, 4

Σ : ABQ(= aDEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

14 Daunias] Daunia $\lambda\pi^1R^2$ || 15 Iubae] iuba F $\lambda'\pi^1R^1(?)$ |
leonum] leonem DR¹ || 18 recreatur aura $\Sigma\P$ Pph. αA recreetur
umbra *Victorin.*

inuectio

23 ad Cloen $\Sigma\alpha A$ $\dagger$ lerke (vel lerche). ad Cloen meretricem
fugientem se Ψ ad Chloen quam ad matrimonium hortatur Q ||
1 vitas u¹ns v ρ^2 var. (cf. K.-H.), expositio metr. cod. γ , comment.
Cruq. vitat codd. ceteri, metrici || 5 veris $\Sigma\P$ $\mathfrak{B}$ Pph. vepria
Gogavius || 6 incipit γ genuinus, qui pertinet ad Q | adventus
 $\Sigma\P$ $\mathfrak{B}$ Pph. ad ventum Muret.

atqui non ego te tigris ut aspera
Gaetulusve leo frangere persequor: 10
tandem desine matrem
tempestiva sequi viro.

XXIV

Quis desiderio sit pudor aut modus
tam cari capitis? praecipe lugubris
cantus, Melpomene, cui liquidam pater
vocem cum cithara dedit.

ergo Quintilium perpetuus sopor 5
urget; cui Pudor et Iustitiae soror
incorrupta Fides nudaque Veritas
quando ullum inveniet parem?

multis ille bonis flebilis occidit,
nulli flebilior quam tibi, Vergili. 10
tu frustra pius, heu, non ita creditum
poscis Quintilium deos.

quid? si Threicio blandius Orpheo
auditam moderere arboribus fidem,
num vanae redeat sanguis imagini, 15
quam virga semel horrida

non lenis precibus fata recludere
nigro compulerit Mercurius gregi?
durum: sed levius fit patientia
quidquid corrigere est nefas. 20

23 11 desine — 12 σ Stat. Th. 9, 825

24 5—6 urg. Serv. B. 5, 20 || 9. 10 Prisc. 2, 302, 11 || 19. 20 Don.
Ter. Hec. 603

Σ : ABQ(= a γ DEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

24 ad Virgilium Maronem Σ σ A alloquitur Vergilium Q thre-
nus in Quintilium mortuum. ad Virgilium famantem Ψ || 10 Ver-
gili B pr. F λ' π^1 R¹ Prisciani unus codez Virgili cett. || 13 quid si]
quodsi ζ || 19 levius] melius Don.

XXV

Parcius iunctas quatiunt fenestras
iactibus crebris iuvenes protervi
nec tibi somnos adimunt amatque
ianua limen,

quae prius multum facilis movebat
cardines. audis minus et minus iam :
'me tuo longas pereunte noctes,
Lydia, dormis ?' 5

in vicem moechos anus arrogantis
flebis in solo levis angiportu 10
Thracio bacchante magis sub inter-
lunia vento,

cum tibi flagrans amor et libido,
quae solet matres furiare equorum,
saeviet circa iecur ulcerosum, 15
non sine questu,

laeta quod pubes hedera virenti
gaudeat pulla magis atque myrto,
aridas frondes hiemis sodali
dedicet Euro. 20

XXVI

Musis amicus tristitiam et metus
tradam protervis in mare Creticum
portare ventis, quis sub Arcto
rex gelidae metuatur orae,

25 14 fur. *Serv. A.* 2, 407

E: ABQ(= a γ DEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | *Ψ*: F λ' δ π R

25 ad Lidiam *E* α A ad Lidiam. de superbia ipsius Q exprobratio
in meretricem Lydiam *Ψ* || 2 iactibus *E* *Ψ* B | Pph. α A Γ ictibus ζ ||
5 facilis *E*(acc. λ' R) B | (?) α Γ accipit pro nominat. faciles *Ψ* || 11 ma-
gis *E* *Ψ* α Γ vagans *Usener* || 13 libido] cupido superscr. † libido B
cupido u || 17 virenti *E*(acc. λ' R) virente F δ π || 20 Euro ed. *Ald.*
1501 Hebro codd., Pph. α Γ cf. codd. *Verg. Aen.* 1, 317

26 ad musas. de C. Aelio Lamia *E* Q ad musas. de Lamia Aelio *Ψ*

quid Tiridaten terreat, unico
securus. o quae fontibus integris
gaudes, apricos nocte flores,
nocte meo Lamiae coronam,

Piplei dulcis. nil sine te mei
prosunt honores: hunc fidibus novis,
hunc Lesbio sacrare plectro
teque tuasque decet sorores.

XXVII

Natis in usum laetitiae scyphis
pugnare Thracum est: tollite barbarum
morem verecundumque Bacchum
sanguineis prohibete rixis.

vino et lucernis Medus acinaces
immane quantum discrepat: inpium
lenite clamorem, sodales,
et cubito remanete presso.

voltis severi me quoque sumere
partem Falerni? dicat Opuntiae
frater Megyllae, quo beatus
volnere, qua pereat sagitta.

27 1 natis in usus—scyph. *Serv. GL. 4, 470, 19* || 1—2 Thrac. est
σλ Stat. Th. 2, 85 || 8 *Porph. s. 2, 4, 39*

Σ : ABQ(= $\alpha\gamma$ DEM *acc. interd. R*) *acc. interd. λ'* | Ψ : Fλ'δπR
5 s. om. B || 9 Piplei *Pph. Piplea* $\Sigma\P$ $\sigma\lambda\Gamma$ || 10 prosunt
 $\Sigma\P$ possunt *lemma* $\sigma\lambda\zeta$

27 ad sodales $\Sigma\sigma\lambda$ ad convivas sodales suos de hilaritate Ψ
ad sodales suos Q || 1 usum $\Sigma\P$ *σλ Stat. metr. usus Serv.* || 5 aci-
naces Ψ (δπR¹) acinacis Σ (*acc. λ' R²(?)*) *lemma* $\sigma\lambda\Gamma$ || 6 dis-
crepat] discrepet B

cessat voluntas? non alia bibam
mercede. quae te cumque domat Venus,
non erubescendis adurit
ignibus, ingenuoque semper 15

amore peccas. quidquid habes, age
depone tutis auribus. a miser,
quanta laborabas Charybdi,
digne puer meliore flamma. 20

quae saga, quis te solvere Thessalis
magus venenis, quis poterit deus?
vix inligatum te triformi
Pegasus expedit Chimaera.

XXVIII

Te maris et terrae numeroque carentis harenae
mensorem cohibent, Archyta,
pulveris exigui prope litus parva Matinum
munera, nec quicquam tibi prodest
aeris temptasse domos animoque rotundum 5
percurrisse polum morituro.
occidit et Pelopis genitor, conviva deorum,
Tithonusque remotus in auras
et Iovis arcanis Minos admissus, habentque
Tartara Panthoiden iterum Orco 10

Σ: A B Q (= a γ D E M *acc. interd. R*) *acc. interd. λ'* | Ψ:
F λ' δ π R

13 voluntas Σ(*acc. R*¹) σχA Γ voluptas B Ψ Pph. || 14 te] *om.*
Ψ (F1δπ) || 16 ingenuoque Σ(*acc. λ R*) ingenioque B δ pr. π genio-
que F genuoque 1 || 19 laborabas Σ Ψ B I laboras E δ *codd. Pph.*
laboras in ζ *Ald.* laboras ab *Oudendorp*

28 ad Archytam Tarentinum Σ ad Architen geometren de
naufragio expulsam Ψ ad Archytan genere Tarentinum arte
geometren Q philosophum alloquitur Architam σχA || 3 litus
Ψ(*acc. R*²) latum Σ(*acc. R*¹) latus E M

demissum, quamvis clipeo Troiana reflexo
 tempora testatus nihil ultra
 nervos atque cutem morti concesserat atrae,
 iudice te non sordidus auctor
 naturae verique. sed omnis una manet nox 15
 et calcanda semel via leti.
 dant alios Furiae torvo spectacula Marti,
 exitio est avidum mare nautis:
 mixta senum ac iuvenum densentur funera, nullum
 saeva caput Proserpina fugit. 20
 me quoque devexi rapidus comes Orionis
 Illyricis Notus obruit undis.
 at tu, nauta, vagae ne parce malignus harenae
 ossibus et capiti inhumato
 particulam dare: sic, quodcumque minabitur Eurus 25
 fluctibus Hesperis, Venusinae
 plectantur silvae te sospite, multaque merces,
 unde potest, tibi defluat aequo
 ab Iove Neptunoque sacri custode Tarenti.
 neglegis inmeritis nocituram 30
 postmodo te natis fraudem committere? fors et
 debita iura vicesque superbae
 te maneant ipsum: precibus non linquar inultis,
 teque piacula nulla solvent.
 quamquam festinas, non est mora longa: licebit 35
 iniecto ter pulvere curras.

28 26 Venus. — 27 silv. $\sigma\Gamma$ *epi.* 1, 2, 14 || 30—31 comm. *Serv.*
G. I. 502 || 32 vicesque — 33 ips. *Serv. A.* 2, 433 || 35 non
 — 36 *Serv. A.* 6, 176 || 35 non—mor. *Carm. epigr. B.* 513, 2

Σ : ABQ (= a γ DEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ :
 F $\lambda'\delta\pi$ R

15 nox Σ (BQ(γ E)) Ψ mors Q(aA(?)DEvar. MR) *cf. ad* 1,
 19, 11 || 19 om. A¹, 19 ante 18 aA²R *cf. Herm.* 35, 367, 2 |
 ac Σ (acc. λ' R) et Ψ || 21 rapidus] ravidus ς || 24 inhumato] in-
 tumulato *Peerlkamp* huic inhumato *Sudhaus* || 31 fors et Q(γ D
 EMR²; forsit aR¹) Ψ $\mathfrak{B}$ I fors an A²B γ var. π var. A¹ evanuit: *cf.*
 Q et *ad v.* 15

XXIX

Icei, beatis nunc Arabum invides
gazis et acrem militiam paras
non ante devictis Sabaeae
regibus horribilique Medo

nectis catenas? quae tibi virginum
sponso necato barbara serviet,
puer quis ex aula capillis
ad cyathum statuatur unctis 5

doctus sagittas tendere Sericas
arcu paterno? quis neget arduis
pronos relabi posse rivos
montibus et Tiberim reverti, 10

cum tu coemptos undique nobilis
libros Panaeti Socraticam et domum
mutare loricis Hiberis,
pollicitus meliora, tendis? 15

XXX

O Venus regina Cnidi Paphique,
sperne dilectam Cypron et vocantis
ture te multo Glycerae decoram
transfer in aedem.

fervidus tecum puer et solutis
Gratiae zonis properentque Nymphae
et parum comis sine te Iuventas
Mercuriusque. 5

29 1—2 gazis $\sigma\chi\Gamma$ *epi. 1, 12, 1* || 7. s *Charis. 1, 104, 26*
30 2 — Cypr. *Ps.Prob. 4, 229, 15*

Σ : ABQ(= $\alpha\gamma$ DEM *acc. interd. R*) *acc. interd. λ'* | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R
29 ad Iceium Σ Q $\sigma\chi$ A ad Iceium loquitur Ψ || 2—31, 15 *def. D* ||
7—16 *om. B* || 13 nobilis Σ nobiles Ψ
30 ad Venerem Σ Q $\sigma\chi$ A eutice. ad Venerem pro Glycera Ψ ||
7—33, 15 *def. M*

XXXI

Quid dedicatum poscit Apollinem
vates? quid orat de patera novum
fundens liquorem? non opimae
Sardiniae segetes feracis,

non aestuosae grata Calabriae
armenta, non aurum aut ebur Indicum,
non rura, quae Liris quieta
mordet aqua taciturnus amnis.

premant Calenam falce quibus dedit
fortuna vitem, dives ut aureis
mercator exsiccet culillis
vina Syra reparata merce,

dis carus ipsis, quippe ter et quater
anno revisens aequor Atlanticum
inpune. me pascunt olivae,
me cichorea levesque malvae.

frui paratis et valido mihi,
Latoe, dones et precor integra
cum mente nec turpem senectam
degere nec cithara carentem.

81 10 div. — 12 exsiccet vina culillis $\alpha\chi\Gamma$ a. p. 434

$\mathcal{E}$: ABQ(= $\alpha\gamma$ E acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

81 ad Apollinem $\mathcal{E}Q\alpha\chi A$ eutice. ad Apollinem, ipsi sacri-
ficans vitae praesentis statum Ψ || 2 novum] noum $\alpha^1 A^1 R^1$ cf. ad
1, 28, 19 || 9 Calenam lemma Pph. Calena codd. || 10 ut $\mathcal{E}$ (B cf.
K.-H. P LXXXV) Ψ (acc. var.) et $QR^3 A$ (cf. ad 2) $\pi\alpha\chi\Gamma$ || 11 culi(1)lis
 $\mathcal{E}$ (acc. R²) Pph. $\alpha\chi A\Gamma$ culu(1)lis Ψ (acc. R²) cf. Radvann, Diss. Berol.
1924, p. 48 || 16 redit D || 18 et Lambin. at $\mathcal{E}\Psi \alpha\chi\Gamma$ ac ς

XXXII

Poscimus, si quid vacui sub umbra
lusimus tecum, quod et hunc in annum
vivat et pluris, age dic Latinum,
barbite, carmen,

Lesbio primum modulate civi, 5
qui ferox bello tamen inter arma,
sive iactatam religarat udo
litore navim,

Liberum et Musas Veneremque et illi
semper haerentem puerum canebat 10
et Lycum nigris oculis nigroque
crine decorum.

o decus Phoebi et dapibus supremi
grata testudo Iovis, o laborum
dulce lenimen mihi cumque salve 15
rite vocanti.

XXXIII

Albi, ne doleas plus nimio memor
inmitis Glycerae, neu miserabilis
decantes elegos, cur tibi iunior
laesa praeniteat fide.

32 1 *Diom. 1, 523, 7 Serv. 4, 469, 1* || 1—2 tecum *Serv. B. 1, 10* ||
14 labor. — 15 len. *σ Stat. A. 185*

33 2 neu — 3 eleg. *Diom. 1, 485, 3* || 2 neu mis. — 4 *Prisc. 3, 138, 4* || 3 cur — 4 *Prisc. 3, 268, 23*

Ξ: ABQ(= aγDE acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: ι λ' δ π R

32 ad liram Ξ ad lyram. de carminibus suis Q prosphonetice. ad
lyram Ψ ad testudinem σA || 1 poscimus Ξ(acc. 1^a R³) δ superscr.
Diom. Serv. 4, 469, 1 poscimur Ψ(acc. R¹) Pph. σAΓ *Serv. B. 1, 10*
exposit. metr. cod. γ || 15 mihi cumque ΞΨ Pph. σAΓ cf. *J. B.*
Hofmann Syntax 486 Diels Lucr. 5, 312 Weyman Beitr. z. christl.-
lat. Poesie 204 medicumque Lachmann, alii aliter mihi rite s.
cumque v. lemma Pph.

33 1 — 34, 16 def. B | ad Tibullum ΞσA ad Albium Q para-
netice tetracos. ad Albium Tibullum. consolatur dolentem
quod neglegatur a scorto Ψ

insignem tenui fronte Lycorida 5
 Cyri torret amor, Cyrus in asperam
 declinat Pholoen; sed prius Apulis
 iungentur capreae lupis,
 quam turpi Pholoe peccet adultero.
 sic visum Veneri, cui placet inparis 10
 formas atque animos sub iuga aenea
 saevo mittere cum ioco.
 ipsum me melior cum peteret Venus,
 grata detinuit compede Myrtale
 libertina, fretis acrior Hadriae 15
 curvantis Calabros sinus.

XXXIV

Parcus deorum cultor et infrequens,
 insanientis dum sapientiae
 consultus erro, nunc retrorsum
 vela dare atque iterare cursus
 cogor relictos. namque Diespiter 5
 igni corusco nubila dividens
 plerumque, per purum tonantis
 egit equos volucremque currum,
 quo bruta tellus et vaga flumina,
 quo Styx et invisi horrida Taenari 10
 sedes Atlanteusque finis
 concutitur. valet ima summis

10 sic — Ven. Serv. A. 3, 2 || 14 gr. continuit compedem Gloss.
 Plac. 5, 9, 18 | gr. continuit compede Gloss. Plac. 5, 57, 1

84 3 nunc — 5 relictos Eutyck. 5, 481, 12 || 5. 7 namque Diesp.
 plerumque per purum Serv. A. 9, 567 || 9 et br. t. Serv. A. 10, 102

Σ: A Q (= α γ DE acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: F λ' δ π R
 6 torret Σ (acc. λ' R π²) te torret Ψ (F δ π¹) || 14 detinuit] conti-
 nuit Plac. || 16 redit M

84 ad Fortunam et se ipsum Q (cf. ad 1, 35 in.) ad se philo-
 sophantem. deos intellegit praesentia quos philosophando nega-
 vit Ψ ad se ipsum α A; cf. K.-H. || 5 relictos Σ Ψ Eutyck. relictos
 Heinsius Bll.

mutare et insignem attenuat deus
obscura promens: hinc apicem rapax
Fortuna cum stridore acuto
sustulit, hic posuisse gaudet. 15

XXXV

O diva, gratum quæ regis Antium,
praesens vel imo tollere de gradu
mortale corpus vel superbos
vertere funeribus triumphos:

te pauper ambit sollicita prece 5
ruris colonus, te dominam aequoris
quicumque Bithyna laccessit
Carpathium pelagus carina;

te Dacus asper, te profugi Scythae
urbesque gentesque et Latium ferox 10
regumque matres barbarorum et
purpurei metuunt tyranni,

iniurioso ne pede proruas
stantem columnam neu populus frequens
ad arma, cessantis ad arma 15
concitet imperiumque frangat.

te semper anteit saeva Necessitas,
clavos trabalis et cuneos manu
gestans aena nec severus
uncus abest liquidumque plumbum; 20

35 12 purpureos tyrannos *Serv. GL. 4, 463, 7* || 13—14 column.
Don. Ter. Phorm. 287

Σ: A Q (= α γ D E M *acc. interd. R*) *acc. interd. λ'* | Ψ: F λ' δ π R
13 insignem] *insigne Btl.*

35 *priori adiungunt metr., cf. ad 1, 34 in. | redit B | ad Fortu-*
nam Σ Q α A proseutice. ad Fortunam. Fortunam invocat quæ
colitur Antii Ψ || 17 saeva Ψ serva Σ (acc. R) B | Pph. α A Γ

te Spes et albo rara Fides colit
 velata panno nec comitem abnegat,
 utcumque mutata potentis
 veste domos inimica linquis,
 at volgus infidum et meretrix retro 25
 periura cedit, diffugiunt cadis
 cum faece siccatis amici
 ferre iugum pariter dolosi:
 serves iturum Caesarem in ultimos
 orbis Britannos et iuvenum recens 30
 examen Eois timendum
 partibus Oceanoque rubro.
 heu heu, cicatricum et sceleris pudet
 fratrumque. quid nos dura refugimus
 aetas? quid intactum nefasti 35
 liquimus? unde manum iuventus
 metu deorum continuit? quibus
 pepercit aris? o utinam nova
 incude diffingas retusum in
 Massagetas Arabasque ferrum. 40

XXXVI

Et ture et fidibus iuvat
 placare et vituli sanguine debito
 custodes Numidae deos,
 qui nunc Hesperia sospes ab ultima

21 et — 22 pan. *Serv. A. 1, 292*

36 & *Serv. A. 1, 530*

Σ: ABQ(= aγDEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: Fλ'δπR
 28 diffugiunt Σ(acc. λ' R) fugiunt Ψ || 33 heu heu Bπ heheu λ'ψ
 eheu Dδφ heu Q(aAγEMR)BI || 36 liquimus] linquimus BaER²||
 39 diffingas AQφδR de(f)ingas BMψλ' diffindas π
 36 ad Numidam Σ eucharistice. ad Numidam Plotium ami-
 cum Lamiae redeuntem ab Hispania quo missus fuerat ad bellan-
 dum Ψ ad Numidam Plotium σA || 1. 2... placare: Et vituli
 Q(aADER), cf. ad 1, 19, 11

caris multa sodalibus,	5
nulli plura tamen dividet oscula	
quam dulci Lamiae, memor	
actae non alio rege puertiae	
mutataeque simul togae.	
Cressa ne careat pulcra dies nota,	10
neu promptae modus amphorae	
neu morem in Saliū sit requies pedum,	
neu multi Damalis meri	
Bassum Threicia vincat amystide;	
neu desint epulis rosae	15
neu vivax apium neu breve lilium.	
omnes in Damalin putris	
deponent oculos, nec Damalis novo	
divelletur adultero	
lascivis hederis ambitiosior.	20

XXXVII

Nunc est bibendum, nunc pede libero
pulsanda tellus, nunc Saliaribus
ornare pulvinar deorum
tempus erat dapibus, sodales.

8 *Charis. 1, 266, 6* || 13 *Dam. Prob. 4, 23, 23* || 14 *amystis Sacerd. 6, 480, 16 Prob. 4, 29, 15*

Σ: ABQ(= aγDEM *acc. interd. R*) *acc. interd. λ'* | Ψ: Fλ'δπR
8 *puertiae* ΣΨ *Pph. Char. pueritiae* EBI || 11 *neu* Σ(*acc. λ'*)
nec Ψ || 12 *neu* Bλ'Q nec Ψ nec A || 13 *neu* A *corr. B λ' Q*(*acc. R*)
nec Apr. Ψ || 15 *neu* ΣΨ nec R nec A || 17 *Damalin* Ψ-im Σ(*acc. λ'*)
-i R *p. ras.* || 18 nec ΣΨ *Pph. neu lemma Pph.*

37 *ad sodales* Σ *prophonetice. ad sodales. Augusti Caesaris victoriam Alexandrinam describit* Ψ *victoriam Augusti Q Cleopatram Alexandrinorum reginam hostem Augusti demonstrat* αA

CARM. I 37

antehac nefas depromere Caecubum cellis avitis, dum Capitolio regina dementis ruinas funus et imperio parabat	5
contaminato cum grege turpium morbo virorum, quidlibet inpotens sperare fortunaque dulci ebria. sed minuit furorem	10
vix una sospes navis ab ignibus mentemque lymphatam Mareotico redegit in veros timores Caesar ab Italia volantem	15
remis adurgens, accipiter velut mollis columbas aut leporem citus venator in campis nivalis Haemoniae, daret ut catenis	20
fatale monstrum: quae generosius perire quaerens nec muliebriter expavit ensem nec latentis classe cita reparavit oras,	
ausa et iacentem visere regiam vultu sereno, fortis et asperas tractare serpentes, ut atrum corpore conbiberet venenum,	25
deliberata morte ferocior: saevis Liburnis scilicet invidens privata deduci superbo non humilis mulier triumpho.	30

37 22 nec — 23 enses *Prisc.* 3, 268, 6

Σ : ABQ(= $\alpha\gamma$ DEM *acc. interd.* R) *acc. interd.* λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R
5 antehac Σ (*acc.* R) antehanc Ψ || 23 ensem] enses *Prisc.* ||
24 reparavit $\Sigma\P$ *Pph.* $\sigma\chi A\Gamma$ properavit *Guaccius* penetravit *Bü.*

XXXVIII

Persicos odi, puer, adparatus,
displicent nexae philyra coronae,
mitte sectari, rosa quo locorum
sera moretur.

simplici myrto nihil adlabores
sedulus curo: neque te ministrum
dedecet myrtus neque me sub arta
vite bibentem.

CARMINVM

LIBER ALTER

I

Motum ex Metello consule civicum
bellicue causas et vitia et modos
ludumque Fortunae gravisque
principum amicitias et arma

nondum expiatis uncta cruoribus,
periculosae plenum opus aleae,
tractas et incedis per ignis
suppositos cineri doloso.

5

38 1 Pers. o. α Iuv. 3, 221

1 1 Serv. A. 6, 772 || 5 uncta cf. Sil. 9, 13 || 6—10 theatri Serv.
B. 3, 84 || 7 incedis — 8 Serv. A. 8, 409

Σ : ABQ(= $\alpha\gamma$ DEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

38 ad puerum ministrum Σ Q prosphonetice. ad puerum pro
simplici apparatu convivii Ψ puerum suum alloquitur α A

Q. Horati Flacci carminum liber primus explicit. incipit liber
secundus Q carminum etc. $\Sigma\Psi$; cf. K.-H.

1 ad Asinium Pollionem. pragmatice tetracolos Σ loquitur
Asinio Pollioni viro consulari qui intermissis tragoediis belli civi-
lis historiam describit Ψ ad Asinium Pollionem consularem vi-
rum. pragmatice tetracolos Q paranetice tetracolos α A

CARM. II 1

paulum severae musa tragoediae
desit theatri: mox ubi publicas
res ordinari, grande munus
Cecropio repetes coturno,

10

insigne maestis praesidium reis
et consulenti, Pollio, curiae,
cui laurus aeternos honores
Delmatico peperit triumpho.

15

iam nuno minaci murmure cornuum
perstringis auris, iam litui strepunt,
iam fulgor armorum fugacis
terret equos equitumque voltus.

20

audire magnos iam videor duces
non indecoro pulvere sordidos
et cuncta terrarum subacta
praeter atrocem animum Catonis.

Iuno et deorum quisquis amicio
Afris inulta cesserat inpotens
tellure, victorum nepotes
rettulit inferias Iugurthae.

25

quis non Latino sanguine pinguior
campus sepulcris in pia proelia
testatur auditumque Medis
Hesperiae sonitum ruinae?

30

qui gurges aut quae flumina lugubris
ignara belli? quod mare Dauniae
non decoloravere caedes?
quae caret ora cruore nostro?

35

15. 16 *Serv. B. 3, 88*

$\mathcal{E}$: ABQ(= $\alpha\gamma$ DEM *acc. interd. R*) *acc. interd. λ'* | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R
16 Delmatico $\mathcal{E}$ (*acc. R*) Dalmatico Ψ D *Serv.*

sed ne relictis, Musa, procax iocis
Caeae retractes munera neniae;
mecum Dionaeo sub antro
quaere modos levioere plectro.

40

II

Nullus argento color est avaris
abdito terris, inimice laminae
Crispe Sallusti, nisi temperato
splendeat usu.

vivet extento Proculeius aevo
notus in fratres animi paterni;
illum aget pinna metuente solvi
Fama superstes.

5

latius regnes avidum domando
spiritum quam si Libyam remotis
Gadibus iungas et uterque Poenus
serviat uni:

10

crescit indulgens sibi dirus hydrops
nec sitim pellit, nisi causa morbi
fugerit venis et aquosus albo
corpore languor.

15

2 5 Proc. cf. σ Iuv. 7, 94 || 9—12 Aug. c. d. 5, 13 || 13 Pph.
ep. 2, 2, 146

Σ : ABQ(= a γ DEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

2 ad Sallustium Crispum. encomiastice tetracolos Σ ad Crispum Sallustium. prosphonetice tetracolos Q †dicane ad Sallustium Crispum †quod ius liberalitatis extollit gratia (leg. quouis [vel qua eius] liberalitatem extollit; cf. Herm. 1935, 266) Ψ || 2 laminae $\Sigma\Psi$ Pph. σ A Γ lam(m)(a)e ADE || 5 vivet] vivit φ^1 p. ras. π vivat A λ' σ Iuv. || 7 aget Σ (acc. R) σ A Γ agit Ψ Pph.?

redditum Cyri solio Prahaten
dissidens plebi numero beatorum
eximit Virtus populumque falsis
dedocet uti

20

vocibus, regnum et diadema tutum
deferens uni propriamque laurum,
quisquis ingentis oculo inretorto
spectat acervos.

III

Aequam memento rebus in arduis
servare mentem, non secus in bonis .
ab insolenti temperatam
laetitia, moriture Delli,

seu maestus omni tempore vixeris,
seu te in remoto gramine per dies
festos reclinatum bearis
interiore nota Falerni.

5

quo pinus ingens albaque populus
umbram hospitalem consociare amant
ramis ? quid obliquo laborat
lympa fugax trepidare rivo ?

10

17—18 virtus *Prisc.* 3, 268, 26 *Pph. ep. 1, 12, 27* || 19—21 de-
doc. uti fals. voc. *Prisc. (interpol.?)* 3, 227, 25
3 6. 7 *Gramm.* 5, 572, 23

Σ: ABQ(= aγDEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: Fλ' δπ R

17 prahaten BaDEMFlδπ prahatem λ phrahaten γBλ phra-
aten AR² phraatem *Prisc.?* || 18 plebi ΣΨ *Pph.* αAΓ *Prisc.*
plebis Q (sine γ¹) π αΓ

8 ad Dellium ΣQ paranetice immo symboleutice. Dellio.
Dellium alloquitur atque cohortatur eum ad aequitatem animi
et voluptatem, quoniam mors sequutura obnubet omnes Ψ ||
6 te om. *Gramm.* 5, 572, 23 || 11 quid ΣΨ Bλ cum litura quo
1Q[quod D](acc. R²)

CARM. II 3. 4

huc vina et unguenta et nimium brevis
flores amoenae ferre iube rosae,
dum res et aetas et sororum 15
fila trium patiuntur atra.

cedes coemptis saltibus et domo
villaque flavos quam Tiberis lavit,
cedes et exstructis in altum
divitiis potietur heres. 20

divesne prisco natus ab Inacho
nil interest an pauper et infima
de gente sub divo moreris,
victima nil miserantis Orci:

omnes eodem cogimur, omnium 25
versatur urna serius ocus
sors exitura et nos in aeternum
exilium inpositura cumbae.

IV

Ne sit ancillae tibi amor pudori,
Xanthia Phoeu: prius insolentem
serva Briseis niveo colore
movit Achillem,

15 *Auson. epist. 8, 44 P.* || 18 *Eutydh. 5, 484, 27* || 23 sub
-24 *Serv. A. 12, 139* || 24 *Stat. Th. 8, 193*

$\mathcal{E}$: ABQ(= a γ DEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

18 lavit Q Ψ *Eutydh.* lavat ABa cf. ad 2, 5, 16 || 23 divo] dio
AB λ^1 a pr. σ A || 28 exilium $\mathcal{E}$ (acc. R) exitium Ψ | cumbae $\mathcal{E}$ a Ψ
cymbae λ' Q[cimbae D](acc. R)

4-6, 6 def. M | ancillam amare crimen non esse $\mathcal{E}$ ad Xan-
thiam <ia>traliptam. ancillam etc. protreptice tetracolos Q pro-
treptice tetracolos σ A prosphonetice. alloquitur Xanthiam
sodalem suum genere Foceum monens ne deserat concubinam
suam Phillidem appetens talem qualis fuit Xanthia Ψ cf. K.-H. ||
3 briseis $\mathcal{E}$ (acc. λ' R) breseis Ψ

CARM. II 4. 5

movit Aiacem Telamone natum 5
 forma captivæ dominum Tecmessæ,
 arsit Atrides medio in triumpho
 virgine rapta,

barbaræ postquam cecidere turmae
 Thessalo victore et ademptus Hector 10
 tradidit fessis leviora tolli
 Pergama Graia.

nescias an te generum beati
 Phyllidis flavæ decorent parentes;
 regium certe genus et penatis 15
 maeret iniquos.

crede non illam tibi de scelestâ
 plebe dilectam neque sic fidelem,
 sic lucro aversam potuisse nasci 20
 matre pudenda.

bracchia et voltum teretesque suras
 integer laudo — fuge suspicari —
 cuius octavum trepidavit aetas
 claudere lustrum.

V

Nondum subacta ferre iugum valet
 cervice, nondum munia conparis
 aequare nec tauri ruentis
 in venerem tolerare pondus.

4 21—22 laud. *Serv. A. 6, 207*

Σ : ABQ(=ayDE *acc. interd. R*) *acc. interd. λ'* | Ψ : Fλ'δπR
 6 tecmessæ Σ (*acc. Rnpr.*) tegmessæ Ψ || 18 dilectam $\Sigma\Psi\mathfrak{B}$
 delectam Q(*acc. R¹*)

5 non esse properandum ad virginis osculum ΣQ ode tetra-
 colos *add. Q* eutice. ad sodalem. per allegoriam vero dicit
 omnia. ad Lalagen virginem Ψ

circa virentis est animus tuae 5
 campos iuvencae, nunc fluviis gravem
 solantis aestum, nunc in udo
 ludere cum vitulis salicto
 praegestientis. tolle cupidinem
 inmitis uvae: iam tibi lividos 10
 distinguet autumnus racemos
 purpureo varius colore.
 iam te sequetur: currit enim ferox
 aetas et illi quos tibi dempserit
 adponet annos; iam proterva 15
 fronte petet Lalage maritum,
 dilecta, quantum non Pholoe fugax,
 non Chloris albo sic umero nitens
 ut pura nocturno renidet
 luna mari Cnidiusve Gyges, 20
 quem si puellarum insereres choro,
 mire sagacis falleret hospites
 discrimen obscurum solutis
 crinibus ambiguoque voltu.

VI

Septimi, Gadis aditure mecum et
 Cantabrum indoctum iuga ferre nostra et
 barbaras Syrtis, ubi Maura semper
 aestuat unda:

5 8—9 praeg. *Prisc.* 3, 50, 13 || 14 et illi — 15 appon. *σ Pers.*
 2, 1 || 22 sag. — 23 obs. *σ Iuv.* 15, 137
 6 3 ubi — 4 *Serv. A.* 5, 192

Ξ: ABQ(= ayDE acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: Fλ'δπR
 12 varius] varios *Manuel y Faria cf. Pph.* || 13 sequetur
 Ξ(acc. λ' R) sequitur QΨ | currit Ξ curret Ψ || 14. 15 quos—annos]
 quot—annos vel quod—annus *Btl.* || 16 hinc *codex*, a *codicis* A
 consimilis non iam ex Q deductus est | petet] petit Q(acc. R) ||
 19 renidet] renitet A corr. B var. a¹λ'δπ³R || 20 cnidiusue BδπR
 gnidiusue (-que λ) cett.

6 ad Septimium ΞQ prosphonetice tetracolos add. Q pros-
 phonetice. Septimio Ψ || 1 et om. Fπ

Tibur Argeo positum colono 5
 sit meae sedes utinam senectae,
 sit modus lasso maris et viarum
 militiaeque.
 unde si Parcae prohibent iniquae,
 dulce pellitis ovibus Galaesi 10
 flumen et regnata petam Laconi
 rura Phalantho.
 ille terrarum mihi praeter omnis
 angulus ridet, ubi non Hymetto
 mella decedunt viridique certat 15
 baca Venafro,
 ver ubi longum tepidasque praebet
 Iuppiter brumas et amicus Aulon
 fertili Baccho minimum Falernis
 invidet uvis. 20
 ille te mecum locus et beatae
 postulant arces: ibi tu calentem
 debita sparges lacrima favillam
 vatis amici.

VII

O saepe mecum tempus in ultimum
 deducte Bruto militiae duce,
 quis te redonavit Quiritem
 dis patriis Italoque caelo,

5 *Prisc.* 2, 74, 6 || 13—14 rid. *Serv.* B. 7, 55 || 17—18 Iup. um-
 bras *Serv. auct. G.* 2, 149 || 18 et — 19 fertilis B. *Serv. A.* 3, 553
 7 3 *Pompei.* 5, 176, 33 | qu. t. Qu. *Serv.* 4, 432, 24 | *Quir. Diom.*
 1, 327, 30? | donav. Qu. *Cled.* (*interpol.?*) 5, 42, 22

Σ: AaBQ(= γDE acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: Fλ'δπR
 7 redit M | modus ΕΨ Pph. αAΓ domus *Peerlk.* cf. *Philol.*
 '35, 286, 13. 318 || 19 brumas] umbras *codd. Serv.* | amicus (cf.
Stat. silo. 2, 2, 4)] amictus *Heinsius* || 19 fertili] fertilis Fλ' *Serv.* |
 minimum ΕΨ Pph. αAΓ nimium *Bvar.* Fδpr. || 22 ibi] ubi Fδ ||
 24 legitur et 'vatis Horati' Pph.

7 ad Pompeium Varum Σ ad Pompium Varum. prosphonetice
 tetracolos Q pragmatice. ad Horatium Pompilium commilito-
 nem Brutianum, quem receptum in patriam invitat Ψ prospho-
 netice tetracolos αA

Pompei, meorum prime sodalium, 5
cum quo morantem saepe diem mero
fregi coronatus nitentis
malobathro Syrio capillos?

tecum Philippos et celerem fugam
sensi relictā non bene parmula, 10
cum fracta virtus et minaces
turpe solum tetigere mento:

sed me per hostis Mercurius celer
denso paventem sustulit aere,
te rursus in bellum resorbens 15
unda fretis tulit aestuosus.

ergo obligatam redde Iovi dapem
longaque fessum militia latus
depone sub lauru mea neo
parce cadis tibi destinatis. 20

oblivioso levia Massico
ciboria exple, funde capacibus
unguenta de conchis. quis udo
deproperare apio coronas

curative myrto? quem Venus arbitrum 25
dicet bibendi? non ego sanius
bacchabor Edonis: recepto
dulce mihi furere est amico.

11 cf. caesa virtus *Prud. perist. 1, 49* || 17 *Prisc. 2, 321, 11* ||
19 — mea *Serv. B. 2, 54* || 23 quis — 25 myr. *Pph. c. 2, 11, 18* ||
25 quem — 26 bib. *Serv. auct. G. 3, 125* || 26 non — 27 Ed.
σLucan. 1, 675

Σ: AaBQ(=γDEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: Fλ'δπR
5 Pompei R cf. *inscr. B Pph. ad v. 15* Pompei Σ(acc.λ) σΓ Pom-
pili Ψ || 7 coronatus Σ(acc.λ'R) comptus Ψ || 14 aere Σ(acc.λ'Rπ²)
ab aere Fδπ¹ || 19—28 om. B || 19 lauru ΣΨ *Serv. lauro ζ* || 27 Edo-
nis R¹π¹ σLuc. edoniis cett.

VIII

Vlla si iuris tibi peierati
poena, Barine, nocuisset umquam,
dente si nigro fieres vel uno
turpior ungui,

crederem: sed tu simul obligasti
perfidum votis caput, enitescis
pulchrior multo iuvenumque prodis
publica cura.

5

expedit matris cineres opertos
fallere et toto taciturna noctis
signa cum caelo gelidaque divos
morte carentis.

10

ridet hoc, inquam, Venus ipsa, rident
simplices Nymphae ferus et Cupido
semper ardentis acuens sagittas
cote cruenta.

15

adde quod pubes tibi crescit omnis,
servitus crescit nova nec priores
inopiae tectum dominae relinquunt
saepe minati.

20

te suis matres metuunt iuvenis,
te senes parci miseraeque nuper
virgines nuptae, tua ne retardet
aura maritos.

8 1 *Diom. I, 524, 4* || 21 *iuv. frgm. Bob. 7, 544, 5* || 23 tua
- 24 *Serv. A. 6, 204*

Σ : AaBQ(= γ DEM *acc. interd. R*) *acc. interd. λ'* | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

8 ad Barinen (vel Varinen) Σ Q prosagoreutice. Iuliae (vel
Iuliae) Barinae. in meretricem rapacem ac periuram Ψ ||
1 peierati] perierati BR *Diom. cod. AM* || 2 barin(a)e BD Ψ $\sigma\chi$ A
uarin(a)e AaBvar. γ EM (i. e. *Evvar. Q(var.?)*) Pph. $\sigma\chi$ A $\sigma\chi$ Γ ||
23. 24 retardet aura $\Sigma\Psi$ Pph. $\sigma\chi$ A Γ *Serv. cf. I, 6, 11* retardent
ora *Usener*

IX

Non semper imbres nubibus hispidos
manant in agros aut mare Caspium
vexant inaequales procellae
usque nec Armeniis in oris,

amice Valgi, stat glacies iners 5
mensis per omnis aut Aquilonibus
querqueta Gargani laborant
et foliis viduantur orni:

tu semper urges flebilibus modis
Mysten ademptum nec tibi vespero 10
surgente decedunt amores
nec rapidum fugiente solem.

at non ter aevo functus amabilem
ploravit omnis Antilochum senex
annos nec inpubem parentes 15
Troilon aut Phrygiae sorores

flevere semper. desine mollium
tandem querellarum et potius nova
cantemus Augusti tropaea
Caesaris et rigidum Niphaten, 20

Medumque flumen gentibus additum
victis minores volvere vertices
intraque praescriptum Gelonos
exiguis equitare campis.

9 10 nec — 12 σ Stat. Th. 6, 239 || 21—22 tollere vertices σ Stat.
Th. 11, 508 || 22 min.—vert. Serv. A. 8, 726

Σ : AaBQ(= γ DEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

9 Valgium consularem amicum suum consolatur Σ sim. Q, sed
add. paranetice tetracolos; paranetice consolatio. ad Valgium
Rufum ne diu doleat Ψ paramistice (i. e. paramythetic) tetra-
colos σ A || 7 querqueta Σ (acc. R π) $\mathfrak{B}1(?)$ σ A querceta Ψ Q ||
11 decedunt Σ (acc. λ' R) σ Stat. ///cedunt δ^1 recedunt δ corr. ce-
dunt F π D || 22 tollere σ Stat.

X

Rectius vives, Licini, neque altum
semper urgendo neque, dum procellas
cautus horrescis, nimium premendo
litus iniquum.

auream quisquis mediocritatem 5
diligat, tutus caret obsoleti
sordibus tecti, caret invidenda
sobrius aula.

saepius ventis agitur ingens
pinus et celsae graviore casu 10
decidunt turres feriuntque summos
fulgura montis.

sperat infestis, metuit secundis
alteram sortem bene praeparatum
pectus: informis hiemes reducit 15
Iuppiter, idem

submovet; non, si male nunc, et olim
sic erit: quondam cithara tacentem
suscitat Musam neque semper arcum
tendit Apollo. 20

rebus angustis animosus atque
fortis adpare, sapienter idem
contrahes vento nimium secundo
turgida vela.

10 9—12 *enarr. Isid. syn. 2, 89 Mi. 83, 865* || 11 *fer. — 12 Hier. ep. 60, 16 CSEL 55, 329, 5. ep. 108, 18 CSEL 54, 570, 1 quaest. hebr. in gen. p. 1, 19 Lagarde Isid. nat. 30, 5 Mi. 83, 1003*

Σ: AaBQ(= γDEM *acc. interd. R*) *acc. interd. λ'* | Ψ: Fλ'δπR

10 Licinium alloquitur, ne semper magna temptet ΣQ ad Licinium Murenam. optimum esse medium vitae statum Ψ parantice tetracolos σA || 9 obsoleti (ops-Aaλ' obps-B) Σ(*acc. λ' R*) σAΓ obsoletis Ψ || 9 saepius] saevius *Isid.?* || 18 cithara Σ(*acc. λ' R*) cithar(a)e Ψ

XI

Quid bellicosus Cantaber et Scythes,
Hirpine Quincti, cogitet Hadria
divisus obiecto, remittas
quaerere nec trepides in usum

poscentis aevi pauca. fugit retro 5
levis iuventas et decor, arida
pellente lascivos amores
canitie facilemque somnum;

non semper idem floribus est honor
vernīs neque uno luna rubens nitet 10
vultu: quid aeternis minorem
consiliis animum fatigas?

cur non sub alta vel platano vel haec
pinu iacentes sic temere et rosa
canos odorati capillos, 15
dum licet, Assyriaque nardo

potamus uncti? dissipat Euhius
curas edacis. quis puer ocus
restinguet ardentis Falerni
pocula praetereunte lympa? 20

quis devium scortum eliciet domo
Lyden? eburna dic age cum lyra
maturet, in comptum Lacenae
more comam religata nodum.

11 s div. obiecta rem. *Victorin. 6, 180, 5*

Σ: A a B Q (= γ D E M acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: F λ' δ π R

11 ad Quintium Hirpinum, monens unumquemque utilitati
suae consulere Σ Q ad Quintium Hirpinum non esse cogita-
tiones nostras in diversum mittendas Ψ paranetice tetracolos
α A || 1 et] aut *expos. metr. cod. γ* || 2 Quincti A R Quinctium R
in insor. Quinte B Quinti cett. *Pph.* α Γ || 3 obiecto] obiecta
Victor. || 16 Assyria Σ Ψ *Pph.* Assyrio B || 24 comam Ψ comae
Σ (acc. λ') comas a (?) Q R α Γ

XII

Nolis longa ferae bella Numantiae
nec durum Hannibalem nec Siculum mare
Poeno purpureum sanguine mollibus
aptari citharae modis

nec saevos Lapithas et nimium mero 5
Hylaeum domitosque Herculea manu
Telluris iuvenes, unde periculum
fulgens contremuit domus

Saturni veteris, tuque pedestribus
dices historiis proelia Caesaris, 10
Maecenas, melius ductaque per vias
regum colla minacium.

me dulcis dominae Musa Licymniae
cantus, me voluit dicere lucidum
fulgentis oculos et bene mutuis 15
fidum pectus amoribus;

quam nec ferre pedem dedecuit choris
nec certare ioco nec dare bracchia
ludentem nitidis virginibus sacro
Dianae celebris die. 20

num tu quae tenuit dives Achaemenes
aut pinguis Phrygiae Mygdonias opes
permutare velis crine Licymniae
plenas aut Arabum domos,

12 4 aptare cithara modos *Victorin.* 6, 176, 29 || 9 tuque
- 12 *Serv. G.* 2, 41 || 22 *Serv. A.* 2, 4 *Stat. Th.* 1, 161

Σ : AaBQ(= γ DEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R
12 ad Maecenatem Σ Q prosphonetice tetracolos add. Q ad
Maecenatem. non esse levi carmine res magnas dicendas Ψ ||
2 durum $\Sigma\P$ B λ' σ A Γ durum ζ || 4 aptari Ψ Q aptare AaB λ' codd.
Victor. || 22 pinguis a Ψ Q σ A Γ pingues AB *Serv. Stat.*

cum flagrantia detorquet ad oscula
cervicem aut facili saevitia negat
quae poscente magis gaudeat eripi,
interdum rapere occupet? 25

XIII

Ille et nefasto te posuit die,
quicumque primum, et sacrilega manu
produxit, arbos, in nepotum
perniciem opprobriumque pagi;

illum et parentis crediderim sui
fregisse cervicem et penetralia
sparsisse nocturno cruore
hospitis; ille venena Colcha 5

et quidquid usquam concipitur nefas
tractavit, agro qui statuit meo
te, triste lignum, te caducum
in domini caput inmerentis. 10

quid quisque vitet, numquam homini satis
cautum est in horas. navita Bosphorum
Poenus perhorrescit neque ultra
caeca timet aliunde fata, 15

13 1 *Victorin. 6, 179, 9 Diom. 1, 524, 16* | malo et — d. *Serv. 4, 470, 24* || 5 illum et patris — 6 cerv. *Prisc. 3, 256, 19*

Σ: AaBQ(= γDEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: Fλ' δπR
25 cum Σ(acc. λ' R) dum Ψ || 28 occupet ΣΨ Pph. occupat δπ
13 ad arborem ΣQΨ cuius casu paene perierat add. Ψ
1. Inuectus
laerchetice supra arborem scriptum b (cf. K.-H.) apeutice tetra-
colos αA || 1 ille ΣΨ metr. malo *Serv.* || 5 — 2, 16, 19 def. δ, ad-
hibebitur codex cognatus z | parentis (-es B) ΣΨ patris *Prisc.* ||
8 colcha Σ(acc. λR¹) colchica F1R² cf. *Pph.*, z¹ n. l., de π non con-
stat || 14 Bosphorum (Bosf-) sic ΣΨ Pph. αAΓ || 15 Poenus]
Thynus *Lachmann*; cf. *Pph.* αAΓ nauta Bithynus non idoneus,
qui pro omnibus mercatoribus sit quasi exemplum

miles sagittas et celerem fugam
Parthi, catenas Parthus et Italum
robur: sed inprovisa leti
vis rapuit rapietque gentis. 20

quam paene furvae regna Proserpinae
et iudicantem vidimus Aeacum
sedesque discretas piorum et
Aeoliis fidibus querentem

Sappho puellis de popularibus, 25
et te sonantem plenius aureo,
Alcaeae, plectro dura navis,
dura fugae mala, dura belli.

utrumque sacro digna silentio
mirantur umbrae dicere, sed magis 30
pugnas et exactos tyrannos
densum umeris bibit aure volgus.

quid mirum, ubi illis carminibus stupens
demittit atras belua centiceps
auris et intorti capillis 35
Eumenidum recreantur angues?

quin et Prometheus et Pelopis parens
dulci laborem decipitur sono
nec curat Orion leones
aut timidos agitare lyncas. 40

21 *Serv. G. 3, 407* | furv.—*Pros. Agroec. 7, 125, 10* || 26. 27 *aur.*
plect. Quint. inst. 10, 1, 63 || 34 *bel. cent. Sen. apoc. 13, 3* ||
39. 40 *Prisc. 2, 218, 4*

Ξ : A a B Q (= γ D E M *acc. interd. R*) *acc. interd. λ'* | Ψ : F λ' z π R
23 *discretas* (*descr.-R²*) Ψ *discriptas* Ξ *descriptas* Q (*acc. R¹ π^1*)
codd. Pph. . . separatos . . a ceteris locis . . Pph. interpr. || 38 la-
borem $\Xi \Psi$ *Pph. laborum* Ξ *var. (λ' Q (γ E M R²))* $\mathfrak{B}$ | α Γ | *sono*]
somno F λ' z¹

XIV

Eheu fugaces, Postume, Postume,
labuntur anni nec pietas moram
rugis et instanti senectae
adferet indomitaeque morti,

non si trecenis quotquot eunt dies, 5
amice, places inlacrimabilem
Plutona tauris, qui ter amplum
Geryonen Tityonque tristi

conpescit unda, scilicet omnibus,
quicumque terrae munere vescimur, 10
enaviganda, sive reges
sive inopes erimus coloni.

frustra cruento Marte carebimus
fractisque rauci fluctibus Hadriae,
frustra per autumnos nocentem 15
corporibus metuemus Austrum:

visendus ater flumine languido
Cocytos errans et Danai genus
infame damnatusque longi
Sisyphus Aeolides laboris, 20

14 1—2 anni *Diom. 1, 445, 27 Hier. in Amos 3, 6 Mi. 25, 1061* |
heu heu — an. *Hier. in Ezech. 1, 1 Mi. 25, 24c ṡPers. 2, 2 p. 28*
Kurz || 1 *Diom. 1, 524, 18 Serv. 4, 470, 25*

Σ: AaBQ(=γDEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: Fλ'zπR

14 ad Postumum. de celeritate vitae EQ prosphonetice tetracolos *add.* Q ode prosphonetice tetracolos ṡA ad Postumum. de brevitae vitae Ψ || 1 Eheu ΣΨ *Diom. bis Serv. Hieron. in Amos* Heuheu *Hier. in Ezech. ṡPers.* Heu *Diom. p. 445 codd. BM* || 5 trecenis λzπς tricenis ΣΨΘI || 8 Geryonen] -em Aλ'γEψz || 14 rauci QΨ ṡAΓ raucis AaBπa.ras.

linquenda tellus et domus et placens
uxor, neque harum quas colis arborum
te praeter invisas cupressos
ulla brevem dominum sequetur.

absumet heres Caecuba dignior 25
servata centum clavibus et mero
tinguet pavimentum superbo,
pontificum potiore cenis.

XV

Iam pauca aratro iugera regiae
moles relinquent, undique latius
extenta visentur Lucrino
stagna lacu platanusque caelebs

evincet ulmos. tum violaria et 5
myrtus et omnis copia narium
spargent olivetis odorem
fertilibus domino priori,

tum spissa ramis laurea fervidos
excludet ictus. non ita Romuli 10
praescriptum et intonsi Catonis
auspiciis veterumque norma:

privatus illis census erat brevis,
commune magnum; nulla decempedis
metata privatis opacam 15
porticus excipiebat areton

23 nec te pr. — 24 Serv. A. 3, 64

15 14 nulla — 16 Prisc. 2, 218, 10. 387, 8

Σ: A a B Q (= γ D E M acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: F λ' z π R

23 invisas cupressos] -am -um Serv. || 27 superbo Σ Ψ Θ I Pph.
superbus ζ -um ζ -is Lynford

15 antecedenti continuatum in Σ Q Θ I α A et apud metricos |
haec de praesentis temporis (vel vitae) luxuria dicit Ψ cf. Pph. ||
9—10 ictus om. B || 12—20 om. B

CARM. II 15. 16

nec fortuitum spernere caespitem
leges sinebant, oppida publico
sumptu iubentes et deorum
templa novo decorare saxo.

20

XVI

Otium divos rogat in patenti
prensus Aegaeo, simul atra nubes
condidit lunam neque certa fulgent
sidera nautis,

otium bello furiosa Thrace,
otium Medi pharetra decori,
Grosophe, non gemmis neque purpura ve-
nale nec auro.

5

non enim gazae neque consularis
submovet lictor miseros tumultus
mentis et curas laqueata circum
tectata volantis.

10

vivitur parvo bene, cui paternum
splendet in mensa tenui salinum
nec levis somnos timor aut cupido
sordidus aufert.

15

quid brevi fortes iaculamur aevo
multa? quid terras alio calentis
sole mutamus? patriae quis exsul
se quoque fugit?

20

17—18 sin. *Serv. A. 6, 179*

16 15 nec cup. — 16 *Serv. A. 5, 122*

Σ : AaBQ(= γ DEM *acc. interd. R*) *acc. interd. λ* | Ψ : F λ z π R

16—2, 19, 4 *def. 1* | ad Pompeium Grosphum Σ ad Grosphum
Pompeium Q hypotetice Grospho, ostendens quam iocundum
sit otium Ψ || 7. 8 purpura : Venale Ψ (Fz π R¹) E || 13 paternum
 Σ (*acc. λ R*) paterno Ψ || 15 aut] nec *Serv.* || 20 *redit δ , z neglegetur*

CARM. II 16. 17

[scandit aeratas vitiosa navis
Cura nec turmas equitum relinquit,
ocior cervis et agente nimbos
ocior Euro.]

laetus in praesens animus quod ultra est 25
oderit curare et amara lento
temperet risu: nihil est ab omni
parte beatum.

abstulit clarum cita mors Achillem,
longa Tithonum minuit senectus: 30
et mihi forsán, tibi quod negarit,
porriget hora.

te greges centum Siculaeque circum-
mugiunt vaccae, tibi tollit hinnitum
apta quadrigis equa, te bis Afro 35
murice tinctae

vestiunt lanae: mihi parva rura et
spiritum Graiae tenuem Camenae
Parca non mendax dedit et malignum
spernere volgus. 40

XVII

Cur me querelis exanimas tuis?
nec dis amicum est nec mihi te prius
obire, Maecenas, mearum
grande decus columeque rerum.

27 nih. — 28 *Auson.* 196, 52 p. 56 P. || 30 *Serv. A.* 4, 585
17 1 *Victorin.* 6, 179, 10

Σ: AaBQ(=γDEM acc. interd. R) acc. interd. λ | Ψ: FλδπR
21—24 del. *Prien, Lehrs*; cf. *Heinze ad l.*; defend. *E. Fraenkel*
SB. Heidelberg 1933, 5, 3; *Latte Philol.* 1935, 298, 6; *Pöschl*
Hermes 1956, 87 || 31 forsán Σ(acc. λR³) forset Ψ cf. 1, 28, 31 ||
34. 35 hinni- : Tum apta DER¹

17 ad Maecenatem ΣQ paranetice tetracolos add. Q (prae-
pos. M) paranetice tetracolos γA symbolentice. ad Mecenatem
Ψ || 1 cur] quid *Victor.* | exanimas] exagitas *Victor.*

CARM. II 17

a, te meae si partem animae rapit 5
 maturior vis, quid moror altera,
 nec carus aequae nec superstes
 integer? ille dies utramque

ducet ruinam. non ego perfidum
 dixi sacramentum: ibimus, ibimus, 10
 utcumque praecedes, supremum
 carpere iter comites parati.

me nec Chimaerae spiritus igneae
 nec si resurgat centimanus Gyges
 divellet umquam: sic potenti 15
 Iustitiae placitumque Parcisi.

seu Libra seu me Scorprios adspicit
 formidolosus pars violentior
 natalis horae seu tyrannus
 Hesperiae Capricornus undae, 20

utrumque nostrum incredibili modo
 consentit astrum: te Iovis inpio
 tutela Saturno refulgens
 eripuit volucrisque Fati

tardavit alas, cum populus frequens 25
 laetum theatris ter crepuit sonum:
 me truncus inlapsus cerebro
 sustulerat, nisi Faunus ictum

14 cent. gig. *Prisc.* 3, 182, 13 || 17—18 form. $\sigma\chi$ Pers. 5, 48 ||
 19 seu — 20 *Serv. G.* 1, 336 || 22 te — 25 alas *Serv. A.* 4, 610 ||
 27—29 lev. *Prisc.* 3, 267, 2

Σ : AaBQ(= γ DEM acc. interd. R) acc. interd. λ | Ψ : F $\lambda\delta\pi$ R
 7—9 om. B || 14 gigas $\Sigma\Psi\mathfrak{B}(\sigma\chi A\Gamma$ *Prisc.*; de *Prisc.* cf. etiam
 ad 3, 4, 69 Gyas *Lambin.* Gyges *Muret.* probabiliter; idem valet
 in 3, 4, 69 || 17 scorprios BFR scorprios *cett.* $\sigma\chi$ Pers. || 19 natalis
 Σ (acc. λ R) Pph. $\sigma\chi A\Gamma$ loetalis Ψ || 25 alas Σ (acc. λ R π^2) $\sigma\chi\Gamma$ om. F $\delta\pi^1$ |
 cum Σ (acc. λ R π .ras.) Pph. $\sigma\chi\Gamma$ tum R $\lambda\pi^2$ mg. lemma $\sigma\chi A\Gamma$ te F $\delta\pi^1$
 cui *Lachm.*

dextra levasset, Mercurialium
 custos virorum. reddere victimas 30
 aedemque votivam memento:
 nos humilem feriemus agnam.

XVIII

Non ebur neque aureum
 mea renidet in domo lacunar,
 non trabes Hymettiae
 premunt columnas ultima recisas

 Africa neque Attali 5
 ignotus heres regiam occupavi
 nec Laconicas mihi
 trahunt honestae purpuras clientae.

 at fides et ingeni
 benigna vena est pauperemque dives 10
 me petit: nihil supra
 deos lacesso nec potentem amicum

 largiora flagito,
 satis beatus unicus Sabinis.
 truditur dies die 15
 novaeque pergunt interire lunae:

 tu secanda marmora
 locas sub ipsum funus et sepulcri
 inmemor struis domos
 marisque Bais obstrepentis urges 20

18 1 neque — 2 *Isid. orig. 15, 8, 6. 19, 12 || 2 Prisc. 3, 460, 11 |*
nec mea — I. Serv. A. 1, 726. 8, 25 || 7 Charis. 1, 100, 18

E: AaBQ(= γDEM acc. interd. R) acc. interd. λ | Ψ: FλδπR
 31 — 19, 8 def. M

18 ad avarum EQ protreptice tetracolos add. σA paranetice,
 alii hypotetice. de continentia qua paupertatem suam divitiis
 praefert Ψ || 2 renidet] renitet B¹R || 8 client(a)e ABR²π² mg.
Charis. clientiae aQR¹ clientes Ψ (sed s in ras. δ) D

CARM. II 18, 19

submovere litora,
 parum locuples continente ripa:
 quid quod usque proximos
 revellis agri terminos et ultra
 limites olientium 25
 salis avarus? pellitur paternos
 in sinu ferens deos
 et uxor et vir sordidosque natos.
 nulla certior tamen
 rapacis Orci fine destinata 30
 aula divitem manet
 erum. quid ultra tendis? aequa tellus
 pauperi recluditur
 regumque pueris, nec satelles Orci
 callidum Promethea 35
 revexit auro captus. hic superbum
 Tantalum atque Tantali
 genus coercet, hic levare functum
 pauperem laboribus
 vocatus atque non vocatus audit. 40

XIX

Bacchum in remotis carmina rupibus
 vidi docentem, credite posteri,
 Nymphasque discentis et auris
 capripedum Satyrorum acutas.

26 pell. — 27 *Serv. A. 6, 609* || 29—32 erum (*omisso aula*) *Serv. A. 6, 152*

19 1—2 doc. *σΙΙuv. 7, 58*

Σ : AaBQ(= γ DE *acc. interd. R*) *acc. interd. λ* | Ψ : FλδπR
 22—29 *om. B* || 25 limites] *limitem δπ* || 30 fine $\Sigma\P$ *σΙΓ Serv.?*
sede c Serv. cod. M σCruq. cf. adn. Cruq. || 31 aula *om. Serv.* ||
 36 revexit Σ (*acc. AR*) *revi(n)xit Ψ(acc. R)* γ

19 ad Liberum patrem ΣQ *enthusia* <s>tice. in Liberum patrem laudes Ψ *dityrambice tetracolos σA*

euhoe, recenti mens trepidat metu
plenoque Bacchi pectore turbidum
laetatur, euhoe, parce Liber,
parce gravi metuende thyrsos. 5

fas pervicacis est mihi Thyiadas
vinique fontem lactis et uberes
cantare rivos atque truncis
lapsa cavis iterare mella, 10

fas et beatæ coniugis additum
stellis honorem tectaque Penthei
disiecta non leni ruina
Thracis et exitium Lycurgi. 15

tu flectis amnis, tu mare barbarum,
tu separatis uvidus in iugis
nodo coerces viperino
Bistonidum sine fraude crinis. 20

tu, cum parentis regna per arduum
cohors gigantum scanderet inopia,
Rhoetum retorsisti leonis
unguibus horribilique mala; 25

quamquam choreis aptior et iocis
ludoque dictus non sat idoneus
pugnae ferebaris; sed idem
pacis eras mediusque belli. 30

te vidit insons Cerberus aureo
cornu decorum leniter atterens
caudam et recedentis trilingui
ore pedes tetigitque crura. 35

5 heu hoe—met. *Prisc.* 3, 73, 18 || 7 heu hoe Bacche precor
Prisc. 3, 73, 16 || 29 — Cerb. *Serv. A.* 3, 93

Σ: AaBQ(=γDE acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: Fλ'δπR
5 redit 1 || 9 redit M || 16 exitium] exitum AaBER¹ || 24 hor-
ribili ΣΨ Pph. horribilis Bochart horribilem Trendelenburg

XX

Non usitata nec tenui ferar
pinna biformis per liquidum aethera
vates neque in terris morabor
longius invidiaeque maior

urbis relinquam. non ego, pauperum 5
sanguis parentum, non ego, quem vocas,
dilecte Maecenas, obibo
nec Stygia cohibebor unda.

iam iam residunt cruribus asperae
pelles et album mutor in alitem 10
superne nascunturque leves
per digitos umerosque plumae.

iam Daedaleo notior Icaro
visam gementis litora Bosphori
Syrtisque Gaetulas canorus 15
ales Hyperboreosque campos;

me Colchus et qui dissimulat metum
Marsae cohortis Dacus et ultimi
noscent Geloni, me peritus
discet Hiber Rhodanique potor. 20

absint inani funere neniae
luctusque turpes et querimoniae;
conpesce clamorem ac sepulcri
mitte supervacuos honores.

20 3 vat. nec—mor. *Victorin.* 6, 180, 7 || 3 cf. cohibebor aquis
Carm. epigr. 1109, 24 || 20 *Serv. A.* 7, 605

Σ : AaBQ(= γ DEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

20 ad Maecenatem Σ Q allegorice tetracolos add. Q parane-
tice. sibi. inmortalem se futurum carminum beneficio et in ci-
gnum convertendum ait Ψ (cf. K.-H.) || 3 terris Σ (acc. λ' R) terra Ψ ||
6 vocas $\Sigma\Psi$ $\alpha\Gamma$ vocant BH. || 13 notior AaB γ DR λ' ocior
 Ψ (acc. EM)

CARMINVM

LIBER TERTIVS

I

Odi profanum volgus et arceo.
favete linguis: carmina non prius
audita Musarum sacerdos
virginibus puerisque canto.

regum timendorum in proprios greges, 5
reges in ipsos imperium est Iovis,
clari Giganteo triumpho,
cuncta supercilio moventis.

est ut viro vir latius ordinet
arbusta sulcis, hic generosior 10
descendat in campum petitor,
moribus hic meliorque fama

contendat, illi turba clientium
sit maior: aequa lege Necessitas
sortitur insignis et imos, 15
omne capax movet urna nomen.

destrictus ensis cui super inopia
cervice pendet, non Siculae dapes
dulcem elaborabunt saporem,
non avium citharaeque cantus 20

1 2 fav. 1. *Serv. G.* 4, 230 || 2. 3 *Serv. A.* 5, 71 || 17—18 pen.
Charis. 1, 269, 15 *Serv.* 4, 419, 32 *Pomp.* 5, 275, 30 *Pph. c.* 1, 9, 5

Σ: AaBQ(=γDEM *acc. interd. R*) *acc. interd. λ'* | Ψ: Fλ'δπR

Quinti Horatii Flacci carminum liber II explicit. incipit
liber III. ΣQΨ (*cf. K.-H.*)

1 ad chorum virginum et puerorum Σ ad choros virginum et
puellarum Q pragmatic. ad indoctos Ψ || 17 destrictus Σ(*acc. R*)δ
Charis. Serv. Pph. ad c. 1, 9, 5 districtus Fλ'π || 18 dependet *Char.*

CARM. III 1

somnum reducent: somnus agrestium
lenis virorum non humilis domos
fastidit umbrosamque ripam,
non Zephyris agitata tempe.

desiderantem quod satis est neque 25
tumultuosum sollicitat mare
nec saevus Arcturi cadentis
impetus aut orientis Haedi,

non verberatae grandine vineae
fundusque mendax, arbore nunc aquas 30
culpante, nunc torrentia agros
sidera, nunc hiemes iniquas.

contracta pisces aequora sentiunt
iactis in altum molibus: huc frequens
caementa demittit redemptor 35
cum famulis dominusque terrae

fastidiosus; sed Timor et Minæ
scandunt eodem quo dominus, neque
decedit aerata triremi et
post equitem sedet atra Cura. 40

quodsi dolentem nec Phrygius lapis
nec purpurarum sidere clarior
delenit usus nec Falerna
vitis Achaemeniumque costum,

cur invidendis postibus et novo 45
sublime ritu moliar atrium?
cur valle permutem Sabina
divitias operosiores?

$\mathcal{E}$: A a B Q (= γ DEM acc. interd. R) acc. interd. λ | Ψ : F λ' δ π R
35 demittit] dimittit DEM λ || 39 et δ^1 ? π^1 ζ om. celt. || 43 de-
lenit $\mathcal{E}$ (acc. R¹ π pr.) delinit Ψ γ D | falerna $\mathcal{E}$ Ψ falern(a) e Q(acc. R) ||
44 vitis Ψ vites $\mathcal{E}$ (acc. R¹)

II

Angustam amice pauperiem pati
robustus acri militia puer
condiscat et Parthos ferocis
vexet eques metuendus hasta

vitamque sub divo et trepidis agat 5
in rebus. illum ex moenibus hosticis
matrona bellantis tyranni
prospiciens et adulta virgo

suspiret, eheu, ne rudis agminum
sponsus lacessat regius asperum 10
tactu leonem, quem cruenta
per medias rapit ira caedes.

dulce et decorum est pro patria mori:
mors et fugacem persequitur virum
nec parcat inbellis iuventae 15
poplitibus timidoque tergo.

virtus repulsae nescia sordidae
intaminatis fulget honoribus
nec sumit aut ponit securis
arbitrio popularis aurae: 20

virtus recludens inmeritis mori
caelum negata temptat iter via
coetusque vulgaris et udam
spernit humum fugiente pinna.

Σ : A a B Q (= γ D E M acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' δ π R

2 ad amicos Σ Q de institutione ad amicos loquitur Ψ apud
Pph. c. 3, 1—6 unam oden faciunt || 1 amice Σ Ψ B | metrici amici
R² ζ Btl. cf. σ A Γ inscr. Σ Ψ : qui inscriptiones composuerunt et σ ,
amice pro vocativo habuerunt || 5—12 om. B || 16 que Ψ E ve Σ ||
17—3, 72 def. B || 22 iter Ψ (acc. γ) ire Σ (acc. λ')

CARM. III 2. 3

est et fideli tuta silentio 25
 merces: vetabo, qui Cereris sacrum
 volgarit arcanæ, sub isdem
 sit trabibus fragilemque mecum

 solvat phaselon: saepe Diespiter
 neglectus incesto addidit integrum; 30
 raro antecedentem scelestum
 deseruit pede Poena claudo.

III

Iustum et tenacem propositi virum
 non civium ardor prava iubentium,
 non voltus instantis tyranni
 mente quatit solida neque Auster,

 dux inquieti turbidus Hadriae, 5
 nec fulminantis magna manus Iovis:
 si fractus inlabatur orbis,
 inpavidum ferient ruinae.

 hac arte Pollux et vagus Hercules
 enisus arcis attigit igneas, 10
 quos inter Augustus recumbens
 purpureo bibet ore nectar,

2 31. 32 *Serv. A. 1, 543* α *Stat. Th. 5, 60*
 3 1 *Victorin. 6, 179, 13* *Serv. 4, 470, 28* || 1—4 *sol. Lact. inst.*
 5, 13, 16 || 3 *Victorin. 6, 180, 9* || 4 *Victorin. 6, 180, 29* || 7. 8 *Hier.*
ep. 6, 2 CSEL 54, 25, 12 ep. 118, 2 CSEL 55, 436, 24 ep. 130, 7
CSEL 56, 183, 14 in Ephes. 3, 5, 20 Mi. 26, 563 B

Σ : AaQ(= γ DEM *acc. interd. R*) *acc. interd. λ'* | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R
 27 volgarit Ψ vulgavit $\Sigma\alpha\Gamma$ || 28 *que] ve Btl. | def. D*
 8 *antecedenti continuant AERBI Pph et nescio an olim $\alpha A\Gamma$*
titulo caruisse videtur Q separant metrici ad musas de Augusto
qui in proposito suo videtur perseverare Ψ || 4 *solida $\Sigma\Psi$ Pph.*
solidum Victor. mentem . . solidam Lact. codd. BRS || 7 *inla-*
batur (ill-) Q Ψ Hieron. ter inlabetur (ill-) Aa λ' || 10 *enisus*
 *Σ (*acc. λ' R¹*) BI lemma $\alpha A\Gamma$ innisus Ψ cf. $\alpha\Gamma$ || 12 *bibet Σ (*acc. λ' R*)*
*bibit ΨE**

CARM. III 3

hac te merentem, Bacche pater, tuae vexere tigres indocili iugum collo trahentes, hac Quirinus Martis equis Acheronta fugit,	15
gratum elocuta consiliantibus Iunone divis: 'Ilion, Ilion fatalis incestusque iudex et mulier peregrina vertit	20
in pulverem, ex quo destituit deos mercede pacta Laomedon, mihi castaeque damnatum Minervae cum populo et duce fraudulento.	
iam nec Lacaenae splendet adulterae famosus hospes nec Priami domus periura pugnaes Achivos Hectoreis opibus refringit,	25
nostrisque ductum seditionibus bellum resedit: protinus et gravis iras et invisum nepotem, Troica quem peperit sacerdos,	30
Marti redonabo. illum ego lucidas inire sedes, discere nectaris sucos et adscribi quietis ordinibus patiar deorum.	35
dum longus inter saeviat Ilion Romamque pontus, qualibet exsules in parte regnanto beati; dum Priami Paridisque busto	40

18 Ilion fat. —19 iud. *Pph. ep. 2, 1, 11*

Σ: A a Q (= γ E M acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: F λ' δ π R

17 *Pph. refutat errorem quorundam novum carmen distinguen-*
tium || 34 discere Ψ Q *Pph. lemma* σχ A Γ ducere A a λ' σχ Γ

CARM. III 3

insultet armentum et catulos ferae
celent inultae, stet Capitolium
fulgens triumphatisque possit
Roma ferox dare iura Medis.

horrenda late nomen in ultimas
extendat oras, qua medius liquor
secernit Europen ab Afro,
qua tumidus rigat arva Nilus. 45

aurum inrepertum et sic melius situm,
cum terra celat, spernere fortior
quam cogere humanos in usus
omne sacrum rapiente dextra, 50

quicumque mundo terminus obstitit,
hunc tanget armis, visere gestiens,
qua parte debacchentur ignes,
qua nebulae pluviique rores. 55

sed bellicosus fata Quiritibus
hac lege dico, ne nimium pii
rebusque fidentes avitae
tectata velint reparare Troiae. 60

Troiae renascens alite lugubri
fortuna tristi clade iterabitur
ducente victrices catervas
coniuge me Iovis et sorore.

ter si resurgat murus aeneus
auctore Phoebo, ter pereat meis
excisus Argivis, ter uxor
capta virum puerosque ploret.' 65

E: AaQ(=γEM' *acc. interd.* R) *acc. interd.* λ' | *Ψ*: Fλ'δπR
54 tanget] tangat R²ζ

non hoc iocosae conveniet lyrae.
quo, Musa, tendis? desine pervicax 70
referre sermones deorum et
magna modis tenuare parvis.

IV

Descende caelo et dic age tibia
regina longum Calliope melos,
seu voce nunc mavis acuta,
seu fidibus citharave Phoebi.

auditis? an me ludit amabilis 5
insania? audire et videor pios
errare per lucos, amoenae
quos et aquae subeunt et aurae.

me fabulosae Volture in Apulo
nutricis extra limina Pulliae 10
ludo fatigatumque somno
fronde nova puerum palumbes

texere, mirum quod foret omnibus,
quicumque celsae nidum Aceruntiae
saltusque Bantinos et arvum 15
pingue tenent humilis Forenti,

4 3 Victorin. 6, 180, 9 || 4 — cit. levi Victorin. 6, 180, 30

Σ: AaQ(=γEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: Fl'δπR
4 antecedenti continuant Pph. et nescio an olim σAΓ | redit B |
ad Calliopem musam ΣQΨ hymnus add. δπ || 3 mavis] canas
Victor. || 4 ve ΣΨ Victor. que δpr.? Btl. | Phoebi] levi Victor. ||
10 nutricis ΣΨ Pph. σAΓσΓ altricis Fvar. δ | limina pulliae
Σ(acc. R') σΓ Pph.? limen apulliae Turicensis, δ², qui ambo ad Q
pertinent limen apuliae ΨγEM Pph.? provinciae nomen pro
nutricis posuit σAΓ; cf. σAΓ ad v. 18 l. Daunia Paldamus ||
14 Aceruntiae inscr. regni Napol. 430 acheruntiae Ψ ache-
ront(h)iae Σ(acc. λ') || 16 forenti Σ(acc. R) σAΓ ferenti Ψ Pph.
cf. Pariente, Emerita 15, '47, 123

CARM. III 4

ut tuto ab atris corpore viperis
 dormire et ursis, ut premerer sacra
 lauroque conlataque myrto,
 non sine dis animosus infans. 20

vester, Camenae, vester in arduos
 tollor Sabinos, seu mihi frigidum
 Praeneste seu Tibur supinum
 seu liquidae placuere Baiae.

vestris amicum fontibus et choris 25
 non me Philippis versa acies retro,
 devota non extinxit arbor
 nec Sicula Palinurus unda.

utoumque mecum vos eritis, libens
 insanientem navita Bosphorum 30
 temptabo et urentis harenas
 litoris Assyrii viator,

visam Britannos hospitibus feros
 et laetum equino sanguine Concanum,
 visam pharetratos Gelonos 35
 et Scythicum inviolatus amnem.

vos Caesarem altum, militia simul
 fessas cohortes abdidit oppidis,
 finire quaerentem labores
 Pierio recreatis antro; 40

vos lene consilium et datis et dato
 gaudetis, almae. scimus, ut inpios
 Titanas immanemque turbam
 fulmine sustulerit caduco,

23 †clivumque sup $\sigma\lambda$ *Iuv. 3, 192*

Σ : AaBQ(= γ EM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R
 17—20 om. B || 30 Bosph. codd. || 31 urentis (-es) Σ (acc. λ' R¹)
 arentis (-es) Ψ || 38 abdidit (ad-BF) $\Sigma\Psi$ $\sigma\lambda$ A Γ $\sigma\lambda$ Γ redditus $\delta\pi$ ||
 39—52 om. B || 43 turbam Σ (acc.IR) $\sigma\lambda$ Γ turmam Ψ cf. *Gnomon*
 '37, 41, 1 || 44 caduco $\Sigma\Psi$ $\sigma\lambda$ A corusco *Bil.*

CARM. III 4

qui terram inertem, qui mare temperat 45
 ventosum et urbis regnaque tristia,
 divosque mortalisque turmas
 imperio regit unus aequo.

magnum illa terrorem intulerat Iovi
 fidens iuventus horrida bracchiis 50
 fratresque tendentes opaco
 Pelion inposuisse Olympo.

sed quid Typhoeus et validus Mimas
 aut quid minaci Porphyryon statu,
 quid Rhoetus evolsisque truncis 55
 Enceladus iaculator audax

contrasonantem Palladis aegida
 possent ruentes? hinc avidus stetit
 Vulcanus, hinc matrona Iuno et
 numquam umeris positurus arcum, 60

qui rore puro Castaliae lavit
 crinis solutos, qui Lyciae tenet
 dumeta natalemque silvam,
 Delius et Patareus Apollo.

vis consili expers mole ruit sua, 65
 vim temperatam di quoque provehunt
 in maius, idem odere viris
 omne nefas animo moventis.

testis mearum centimanus Gyges
 sententiarum, notus et integrae 70
 temptator Orion Dianae
 virginea domitus sagitta.

64 Lycius et P. A. *σStat. Th. 1, 696* || 69 cent. gig. *Prisc. 3, 182, 13* || 69—70 sent. *Prisc. 2, 268, 9* || 71. 72 *enarr. Serv. A. 1, 535* || 72 *σStat. Th. 7, 256. 9, 844*

Σ: AαBQ(=γEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: Fλ'δπR
 47 turmas ΣΨB1(?) turbas Q(acc. R) *σΓ*; cf. ad 43 || 59. 60 Iuno;
 Et Ψ(Fδπ) || 64 Lycius et P. *σStat.* || 66—68 om. B || 69 Gyges
 Btl. gigas ΣΨ *Prisc. Gyas Lamb.*; cf. ad 2, 17, 14

iniecta monstribus Terra dolet suis
maeretque partus fulmine luridum
missos ad Orcum; nec peredit 75
inpositam celer ignis Aetnen

incontinentis nec Tityi iecur
reliquit ales, nequitiae additus
custos; amatorem trecentae
Pirithoum cohibent catenae. 80

V

Caelo tonantem credidimus Iovem
regnare: praesens divus habebitur
Augustus adiectis Britannis
imperio gravibusque Persis.

milesne Crassi coniuge barbara 5
turpis maritus vixit et hostium
— pro curia inversique mores! —
consenuit socerorum in armis,

sub rege Medo Marsus et Apulus,
ancilliorum et nominis et togae 10
oblitus aeternaeque Vestae,
incolumi Iove et urbe Roma?

77 *Serv. A. 6, 596*

5 1 *Serv. 4, 470, 29* || 10 *Charis. 1, 62, 18* || 10. 11 — obl. *Serv. A. 7, 188* | anc. oblitus n. et t. *Cled. 5, 43, 9* | anc. nom. et tog. obl. est *Ps. Cassiod. de orat. Mi. 70, 1233 B*

Σ: AaBQ(=γEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: Fλ'δπR

74 partus] partos B partum δπ¹ || 76 (a)et(h)nen Σ(acc.λR¹)
(a)et(h)nam Ψ (ethan ψ)E || 77 nec] aut *Serv.* || 80 Per- aδR

5 antecedenti continuant *Pph. et nescio an olim* σxAΓ | ad divum Augustum ΣΨ in honorem Augusti QσxA || 1 credidimus ΣΨ *Serv. credimus* δπpr., sim. B || 8 armis] arvis *Faber* || 10 et nominis ΨB | *Charis. Serv. cod. Regin. nominis* Σ(acc.λ') *Cled. Serv. cod. Flor. Ps.-Cassiod.*

hoc caverat mens provida Reguli
dissentientis condicionibus
foedis et exemplo trahenti 15
perniciem veniens in aevum,

si non periret in miserabilis
captiva pubes: 'signa ego Punicis
adfixa delubris et arma
militibus sine caede' dixit 20

'derepta vidi, vidi ego civium
retorta tergo brachia libero
portasque non clausas et arva
Marte coli populata nostro.

auro repensus scilicet acrior 25
miles redibit: flagitio additis
damnum. neque amissos colores
lana refert medicata fuco

nec vera virtus, cum semel excidit,
curat reponi deterioribus; 30
si pugnat extricata densis
cerva plagis, erit ille fortis,

qui perfidis se credidit hostibus,
et Marte Poenos proteret altero,
qui lora restrictis lacertis 35
sensit iners timuitque mortem.

29. 30 *Serv. A. 2, 367* || 31— 32 *plag. Serv. A. 6, 27*

Σ : A a B Q (= γ E M *acc. interd. R*) *acc. interd. λ'* | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

15 trahenti α Cruq. Canter trahentis $\Sigma\P$ Pph. $\alpha A\Gamma$ || 17 per-
iret $\Sigma\P\alpha\Gamma$ cf. Pph. $\alpha A\Gamma$ perires Lachm. perirent Glareanus | in-
miserabilis $\Sigma\P$ Pph. $\alpha\Gamma$ iam miserabilis Düntzer non miserabilis
Weidner || 21 derepta R direpta (-te E) cett. | alterum vidi om.
 $\delta\pi^1$ || 31—34 om. B

CARM. III 5. 6

hic unde vitam sumeret inscius,
 pacem duello miscuit: o pudor!
 o magna Carthago probrosis
 altior Italiae ruinis!' 40

fertur pudicae coniugis osculum
 parvosque natos ut capitis minor
 ab se removisse et virilem
 torvus humi posuisse voltum,

donec labantis consilio patres 45
 firmaret auctor numquam alias dato
 interque maerentis amicos
 egregius properaret exul.

atqui sciebat, quae sibi barbarus
 tortor pararet: non aliter tamen 50
 dimovit obstantis propinquos
 et populum reditus morantem,

quam si clientum longa negotia
 diiudicata lite relinqueret
 tendens Venafranos in agros 55
 aut Lacedaemonium Tarentum.

VI

Delicta maiorum inmeritus lues,
 Romane, donec templa refeceris
 aedisque labentis deorum et
 foeda nigro simulacra fumo.

6 1 σ Bern. Verg. G. 1, 502 p. 884 Hagen

$\mathcal{E}$: A a B Q (= γ E M acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' δ π R
 37 inscius $\mathcal{E}\Psi$ Pph. σ A Γ aptius δ || 43 ab se $\mathcal{E}\Psi$ a se Q (acc. R) ||
 51 propinquos $\mathcal{E}$ (acc. λ' R) amicos Ψ || 53 clientum $\mathcal{E}$ (acc. R) clien-
 tium Ψ

6 antecedenti continuant Pph. et haud scio an olim σ A Γ | ad
 populum Romanum $\mathcal{E}$ Q Ψ paranetice tetracolos σ A

CARM. III 6

dis te minorem quod geris, imperas. 5
hinc omne principium, huc refer exitum:
di multa neglecti dederunt
Hesperiae mala luctuosae.

iam bis Monaeses et Pacori manus
inauspicatos contudit impetus 10
nostros et adiecisse praedam
torquibus exiguis renidet;

paene occupatam seditionibus
delevit urbem Dacus et Aethiops,
hic classe formidatus, ille 15
missilibus melior sagittis.

fecunda culpa saecula nuptias
primum inquinavere et genus et domos:
hoc fonte derivata clades
in patriam populumque fluxit. 20

motus doceri gaudet Ionicos
matura virgo et fingitur artibus
iam nunc et incestos amores
de tenero meditatur ungui.

mox iuniores quaerit adulteros 25
inter mariti vina neque eligit
cui donet inpermissa raptim
gaudia luminibus remotis,

10 non ausp. — 11 nostris *Prisc.* 2, 518, 6

Σ : AaBQ(= γ EM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

9 mon(a)es(s)es (non- φ) FR¹? lemma *Pph.* mon(a)es(s)is cett. ||
10 inauspicatos Σ (acc. λ') non auspicatos Ψ Q *Prisc.* || 11—13 om. B ||
11 nostros] nostris *Prisc. Btl.* || 12 renidet (-tet R¹) $\Sigma\Psi$ renident
Pph. (pluralem non testatur) || 15—48 om. B || 22 artibus Σ (acc. λ R)
artubus Ψ γ var.; *Pph.* utramque lectionem testatur, artubus prae-
fert || 27 inpermissa (-mp-) Ψ $\alpha\lambda\Gamma$ intermissa Σ *Pph.* interpol.

CARM. III 6. 7

sed iussa coram non sine conscio
 surgit marito, seu vocat institor 80
 seu navis Hispanae magister,
 dedecorum pretiosus emptor.
 non his iuventus orta parentibus
 infecit aequor sanguine Punico
 Pyrrhumque et ingentem cecidit 85
 Antiochum Hannibalemque dirum,
 sed rusticorum mascula militum
 proles, Sabellis docta ligonibus
 versare glaebas et severae
 matris ad arbitrium recisos 40
 portare fustis, sol ubi montium
 mutaret umbras et iuga demeret
 bubus fatigatis, amicum
 tempus agens abeunte curru.
 damnosa quid non inminuit dies? 45
 aetas parentum peior avis tulit
 nos nequiores, mox daturos
 progeniem vitiosiore.

VII

Quid fles, Asterie, quem tibi candidi
 primo restituent vere Favonii
 Thyna merce beatum,
 constantis iuvenem fide

36 Han. dir. *Quint. inst.* 8, 2, 9 || 41 sol — 44 abeunte nocte
Prisc. 2, 357, 17 || 47 mox — 48 vit. *Serr. G.* 1, 24
 7 1 *Diom.* 1, 525, 6 *Victorin.* 6, 174, 17 || 4 *Victorin.* 6, 176, 30

Σ: AaQ(=γEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: Fλ'δπR
 30 seu] cum δπ¹R¹(?) || 31 Hispanae] hispaniae EF¹R || 35 et
 Σ(acc.λ'R) om. Ψ || 36 dirum ΣΨ *Quint.* durum F || 43 bubus
 Σ(acc.Rπ) bobus EFλ'δ *Prisc.* || 44 curru] nocte *Prisc.* || 47 da-
 turos] datura *Serv.*

7 redit B | ad Asterien ΣQ ad Asteriem. consolatur puellam
 de coniugis sui desiderio simulque monet, ne alterius specie aut
 blanditiis capiatur Ψ cf. *K.-H.* || 1 candidi ΣΨ σχαΓσχα *Vict.*
 candida *Diom.* || 4 fide π¹?ζ fidei cett. *Vict.*

CARM. III 7

Gygen? ille Notis actus ad Oricum 5

post insana Caprae sidera frigidas
noctis non sine multis
insomnis lacrimis agit.

atqui sollicitae nuntius hospitae,
suspirare Chloen et miseram tuis 10
dicens ignibus uri,
temptat mille vafer modis.

ut Proetum mulier perfida credulum
falsis inpulerit criminibus nimis
casto Bellerophontae 15
maturare necem refert,

narrat paene datum Pelea Tartaro,
Magnessam Hippolyten dum fugit abstinens,
et peccare docentis
fallax historias movet, 20

frustra: nam scopulis surdior Icari
voces audit adhuc integer. at tibi
ne vicinus Enipeus
plus iusto placeat cave,

quamvis non alius flectere equum sciens 25
aeque conspicitur gramine Martio
nec quisquam citus aequo
Tusco denatat alveo.

prima nocte domum claude neque in vias
sub cantu querulae despice tibiae 30
et te saepe vocanti
duram difficilis mane.

Σ : AaBQ(= γ EM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R
15 Bellerophontae vel sim. Σ (acc. λ' R) $\psi\pi pr$. Bellerophonti vel
sim. q $\delta\pi$ corr. γ || 18. 19 fugit : Abstinens F δ || 20 movet F1 mo-
net $\Sigma\lambda\delta\pi$ R || 22 audit (lu- A) Σ (acc. λ' R) om. Ψ || 23 ne] nec aB
 $\delta a.ras.\pi^1$ || 26 aequo] neque AaB || 30 cantu] cantum $\delta\pi a.ras.$ R

CARM. III 8

VIII

Martiis caelebs quid agam kalendis,
quid velint flores et acerra turis
plena miraris positusque carbo in
caespite vivo,

docte sermones utriusque linguae: 5
voveram dulcis epulas et album
Libero caprum prope funeratus
arboris ictu.

hic dies anno redeunte festus
corticem adstrictum pice dimovebit 10
amphorae fumum bibere institutae
consule Tullo.

sume, Maecenas, cyathos amici
sospitis centum et vigiles lucernas
perfer in lucem: procul omnis esto 15
clamor et ira.

mitte civilis super urbe curas:
occidit Daci Cotisonis agmen,
Medus infestus sibi luctuosis
dissidet armis, 20

servit Hispanae vetus hostis orae
Cantaber sera domitus catena,
iam Scythae laxo meditantur arcu
cedere campis.

8 1 *Serv. A.* 8, 638 || 4 *Victorin.* 6, 176, 10 || 5 *Don. Ter. Eun.* 478 || 9—11 *amph. Prisc.* 3, 188, 20

Σ: AaBQ(=γEM *acc. interd. R*) *acc. interd. λ'* | Ψ: Fλ'δπR

8 ad Maecenatem ΣQΨ || 3. 4 carbo: In caespite uiuo ΨQ |
in *om.* AaBλ'R² || 5 sermones R¹ *Donat.* sermonis *cett.* B(?) ||
10 dimovebit ΣΨB(Pph., *codd. plerique Prisc.* demovebit R
Prisc. codd. duo

CARM. III 8. 9

neglegens, ne qua populus laboret, 25
parce privatus nimium cavere et
dona praesentis cape laetus horae:
linque severa.

IX

Donec gratus eram tibi
nec quisquam potior bracchia candidae
cervici iuvenis dabat,
Persarum vigui rege beatior.

'donec non alia magis 5
arsisti neque erat Lydia post Chloen,
multi Lydia nominis
Romana vigui clarior Ilia.'

me nunc Thressa Chloe regit,
dulcis docta modos et citharae sciens, 10
pro qua non metuam mori,
si parcent animae fata superstiti.

'me torret face mutua
Thurini Calais filius Ornyti,
pro quo bis patiar mori, 15
si parcent puero fata superstiti.'

quid si prisca redit Venus
diductosque iugo cecit aeneo,
si flava excutitur Chloe
reiectaeque patet ianua Lydiae? 20

9 9. 10 *Prisc. 3, 300, 16*

Σ : AaBQ(= γ EM *acc. interd. R*) *acc. interd. A'* | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R
26 et *del. Btl.* || 27 cape Σ (*acc. A'np. corr.*) $\mathfrak{B}$ l rapeF δ R^s spe π pr.
*lacuna R*¹? || 28 linque] ac linque Aa et : Linque ζ
9 ad Lydiam meretricem Σ Q antapodotice Ψ ad Lydiam
et Lydiae ad se *add. $\delta\pi$* || 5 alia $\Sigma\P$ $\mathfrak{B}$ l aliam 1 || 8 ilia Σ (*acc. A' R*)
illa π 1 a. *ras.* ulla F δ || 9 regit Σ (*acc. R*) *Prisc. riget* Ψ || 20 reiec-
taeque] reiectoque *Peerlk.*

'quamquam sidere pulerior
 ille est, tu levior cortice et inprobo
 iracundior Hadria,
 tecum vivere amem, tecum obeam lubens.'

X

Extremum Tanain si biberes, Lyce,
 saevo nupta viro, me tamen asperas
 porrectum ante foris obicere incolis
 plorares Aquilonibus.

audis, quo strepitu ianua, quo nemus 5
 inter pulcra satum tecta remugiat
 ventis et positas ut glaciet nives
 puro numine Iuppiter?

ingratam Veneri pone superbiam,
 ne currente retro funis eat rota: 10
 non te Penelopen difficilem procis
 Tyrrhenus genuit parens.

o quamvis neque te munera nec preces
 nec tinctus viola pallor amantium
 nec vir Pieria paelice saucius 15
 curvat, supplicibus tuis

parcas, nec rigida mollior aesculo
 nec Mauris animum mitior anguibus:
 non hoc semper erit liminis aut aquae
 caelestis patiens latus. 20

10 1 Pph. c. 4, 13, 1 Victorin. 6, 174, 18 Serv. 4, 470, 1 || 14 Serv.
 B. 2, 47

Σ : AaBQ(= γ EM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R
 21 quamquam Σ (acc. λ' R) quamvis Ψ | pulc(h)rior] clarior lemma
 Pph. cf. 3, 1, 42

10 ad Lycen Σ Q σ A ad Licem superbam in amantes Ψ ||
 1 biberes Ψ Q Vict. biberis Σ 1 Serv. Pph. ad 4, 13, 1 || * satum
 Σ (acc. λ') situm F $\delta\pi^3$ positum R³; π^1 R¹ n. l. || 14 nec] et Serv. ||
 18 animum $\Sigma\P$ Pph. animo Q λ' σ A Γ

CARM. III 11

XI

Mercuri — nam te docilis magistro
movit Amphion lapides canendo —
tuque testudo resonare septem
callida nervis,

nec loquax olim neque grata, nunc et 5
divitum mensis et amica templis:
dic modos, Lyde quibus obstinatas
adplicet auris,

quae velut latis equa trima campis
ludit exsultim metuitque tangi 10
nuptiarum expers et adhuc protervo
cruda marito.

tu potes tigris comitesque silvas
ducere et rivos celeres morari;
cessit immanis tibi blandienti 15
ianitor aulae;

[Cerberus, quamvis furiale centum
muniant angues caput eius atque
spiritus taeter saniesque manet
ore trilingui;] 20

quin et Ixion Tityosque voltu
risit invito; stetit urna paulum
sicca, dum grato Danai puellas
carmine mulces.

Σ: AaBQ(= γEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: Fλ'δπR

11 ad Mercurium ΣQ prosphonetice. Mercurio lyraeque Ψ ||
17—20 habent ΕΨ Pph. σΑΓ, damnaverunt post Buttmannum
multi; cf. Naake opusc. I, 74 Heinze ad l. || 18 eius atque] ex-
eatque Btl.

CARM. III 11

audiat Lyde scelus atque notas 25
 virginum poenas et inane lymphæ
 dolium fundo pereuntis imo
 seraque fata,
 quæ manent culpas etiam sub Orco:
 inpiæ — nam quid potuere maius? —, 30
 inpiæ sponso potuere duro
 perdere ferro.
 una de multis face nuptiali
 digna periurum fuit in parentem
 splendide mendax et in omne virgo 35
 nobilis ævom,
 'surge' quæ dixit iuveni marito,
 'surge, ne longus tibi somnus unde
 non times detur; socerum et scelestas
 falle sorores, 40
 quæ velut nactæ vitulos leaenæ
 singulos eheu lacerant: ego illis
 mollior nec te feriam neque intra
 claustra tenebo.
 me pater saevis oneret catenis, 45
 quod viro clemens misero peperci,
 me vel extremos Numidarum in agros
 classe releget:
 i pedes quo te rapiunt et auræ,
 dum favet nox et Venus, i secundo 50
 omine et nostri memorem sepulcro
 scalpe querelam.'

11 38—39 detur *Auson.* 151, 18 p. 6 *Peiper* || 47. 48 *Serv. A.* 1, 39. 6, 1 || 51 mem.—52 *frgm. Bob.* 5, 555, 19 *cf. carm. epigr.* 270, 3

Σ: AαBQ(= γEM *acc. interd. R*) *acc. interd. λ* | Ψ: Fλ δπR
 50 i om. δπpr. || 52 scalpe ΣΨ Β1 *frgm. Bob.* sculpe R²π² *carm. epigr.* 270, 3

XII

Miserarum est neque amorī dare ludum neque dulci mala
vino lavere, aut exanimari metuentis patruae verbera
linguae.

tibi qualum Cythereae puer ales, tibi telas operosaeque
Minervae studium aufert, Neobule, Liparaei nitor 5
Hebri,

simul unctos Tiberinis umeros lavit in undis, eques ipso
melior Bellerophonte, neque pugno neque segni pede
victus,

catus idem per apertum fugientis agitato grege cervos 10
iaculari et celer arto latitantem fruticeto excipere
aprum.

XIII

O fons Bandusiae, splendidior vitro,
dulci digne mero non sine floribus,
cras donaberis haedo,
cui frons turgida cornibus

primis et venerem et proelia destināt — 5
frustra, nam gelidos inficiet tibi
rubro sanguine rivos
lascivi suboles gregis.

12 1 neque dulci — 2 lav. *Serv. A. 10, 727*

13 1 *Diom. 1, 525, 20 Serv. 4, 469, 31 Victorin. 6, 174, 18*

Σ: AaBQ(=γEM *acc. interd. R*) *acc. interd. λ* | Ψ: Fλ'δπR

12 suāvem vitam non esse sine iucunditate et amore ΣQ pa-
ranetice. ad Neobulen. suāvem etc. Ψ || 3 Bellerophonte] Bel-
lerophonta olim Vollmer cf. Heinze ad l., Wackernagel ALL 14, 5,
Lindsay ibid. 15, 144 || 11 et om. ABλ'δ | arto ΨϑI alto Σ;
'altus' aut sursum aut deorsum spectat

13 ad fontem Bandusiae ΣQ (pros)phonetice tetracolos αA
proseutice. in fontem Bandusinum, qui est in Sabinis Ψ || 1 ban-
dusiae ΣΨϑI blandusiae αγRa.ras.1¹ *Diom. blandusia et codd.*
Serv. | splendidior ΣΨ *Diom. Serv. candidior Victor.*

CARM. III 13. 14

te flagrantis atrox hora Caniculae
nescit tangere, tu frigus amabile
fessis vomere tauris
praebes et pecori vago. 10

fies nobilium tu quoque fontium
me dicente cavis inpositam ilicem
saxis, unde loquaces
lympphae desiliunt tuae. 15

XIV

Herculis ritu modo dictus, o plebs,
morte venalem petiisse laurum
Caesar Hispana repetit penatis
victor ab ora.

unico gaudens mulier marito
prodeat iustis operata sacris
et soror clari ducis et decorae
supplice vitta 6

virginum matres iuvenumque nuper
sospitum; vos, o pueri et puellae
iam virum expertae, male nominatis
parcite verbis. 10

$\mathcal{E}$: AaBQ(= γ EM *acc. interd.* R) *acc. interd.* λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

11 vomere $\mathcal{E}(\text{acc.}\lambda' \text{ R})$ sub vomere Ψ || 16 lympphae $\mathcal{E}(\text{acc.}\lambda' \text{ R})$
Pph. $\sigma\chi\text{A}\Gamma$ *lympphae vel sim.* Ψ

14 ad populum Romanum $\mathcal{E}$ Q ode tetracolos $\sigma\chi\text{A}$ paranetice.
civibus. in Augustum victorem ex Hispania redeuntem Ψ ||
6 sacris $\mathcal{E}(\text{acc.}\lambda')$ Ψ var. (φ var. π) divis Ψ (F λ var. $\delta\pi$ var. R) Q *Pph.*
 $\sigma\chi\text{A}\Gamma$ || 7 clari $\mathcal{E}(\text{acc.}\lambda')$ cari Ψ || 8 vitta $\mathcal{E}(\text{acc. R}^2)$ $\sigma\chi\text{A}\Gamma$ vita λ' δ var.
 $\pi^2 \text{R}^1$ tuta F $\pi^1 \text{R}^2$ var.; δ n. l. || 11 iam virum expertae $\mathcal{E}\Psi$ $\sigma\chi\text{A}\Gamma$
non v. exp. *Btl.* iam virum expertes *Cunningham Kiessling* puellae ac : Iam virum expertae *Horkel* i. v. expertaeque *Bergk*
iam virum spectate *Buecheler* i. v. exspectate *Gow* iam virum expectant *Vollmer* | male nominatis $\mathcal{E}\Psi$ et nescio an *Pph.* $\sigma\chi\text{A}\Gamma$
male ominatis Q $\mathfrak{B}$ I male inominatis *Btl.*

hic dies vere mihi festus atras
exiget curas: ego nec tumultum
nec mori per vim metuam tenente
Caesare terras. 15

i pete unguentum, puer, et coronas
et cadum Marsi memorem duelli,
Spartacum siqua potuit vagantem
fallere testa. 20

dic et argutae properet Neaerae
murreum nodo cohibere crinem:
si per invisum mora ianitorem
fiet — abito.

lenit albescens animos capillus
litium et rixae cupidos protervae:
non ego hoc ferrem calidus iuventa
consule Planco. 25

XV

Vxor pauperis Ibyoi,
tandem nequitiae fige modum tuae
famosisque laboribus;
maturo propior desine funeri
inter ludere virgines 5
et stellis nebulam spargere candidis.
non, siquid Pholoen satis,
et te, Chlorig, decet: filia rectius

14 13—14 exigit cur. *Prisc.* 3, 189, 14 || 19. 20 $\sigma\chi\Gamma V\gamma$ s. 1, 4, 93 ||
19. 20 *Charis.* 1, 66, 2 || 27. 28 *Serv. A.* 5, 172. 7, 435
15 2 *Victorin.* 6, 175, 1

Σ : AaBQ(= γ EM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

14 exigit B exigit π *Prisc.* eximet AaQF λ' δ R^(2?): nescio an
Exar. Ψ var. || 19 vagantem $\Sigma\P$ $\sigma\chi$ A Γ $\sigma\chi\Gamma V\gamma$ ad s. 1, 4, 93 vaga-
cem *Char.*

15 ad Chloridem Σ Q prosagoreutice dicolos $\sigma\chi$ A mentice. ad
Chloridem Ψ || 2 fige $\Sigma\P$ β !? pone Q^(acc. R) sine *Vict.* || 8 Chlorig
vel sim. Ψ Chlore (-re γ) Σ (acc. R²) $\sigma\chi\Gamma$

expugnat iuvenum domos,
 pulso Thyias uti concita tympano. 10
 illam cogit amor Nothi
 lascivæ similem ludere capreae:
 te lanae prope nobilem
 tonsae Luceriam, non citharae decent
 nec flos purpureus rosae 15
 nec poti vetulam faece tenus cadi.

XVI

Inclusam Danaen turris aenea
 robustaeque fores et vigilum canum
 tristes excubiae munierant satis
 nocturnis ab adulteris,
 si non Acrisium virginis abditae 5
 custodem pavidum Iuppiter et Venus
 risissent: fore enim tutum iter et patens
 converso in pretium deo.
 aurum per medios ire satellites
 et perrumpere amat saxa potentius 10
 ictu fulmineo; concidit auguris
 Argivi domus ob lucrum
 demersa exitio; diffidit urbium
 portas vir Macedo et subruit aemulos
 reges muneribus; munera navium 15
 saevos inlaqueant duces.

16 1 *Serv. G. 3, 173* || 5-7 ris. *σStat. Th. 6, 265 (287)* ||
 13. 14 *Prisc. 2, 517, 18* | diff.-aem. *Prisc. 2, 221, 8*

Σ: AaBQ(=γEM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: Fλ'δπR

16. 15 hoc ordine aBλ || 16 vetulam Ruzs *Pph. σAΓ* vetula
cett. Pph. interpol. σAΓ interpol.

16 ad C. Maecenatem ΣQ paranetice tetracolos σA hypo-
 thetice. Mecenati Ψ || 4 ab adulteris] adulteriis F Ra. ras. ||
 7-27 om. B | misisset *σStat. risisset Btl.* || 13 demersa ΣΨ *Prisc.*
 dimersa Aδπ

crescentem sequitur cura pecuniam
maiorumque fames: iure perhorruī
late conspicuum tollere verticem,
Maeconas, equitum decus. 20

quanto quisque sibi plura negaverit,
ab dis plura feret: nil cupientium
nudus castra peto et transfuga divitum
partis linquere gestio,

contemptae dominus splendidior rei, 25
quam si quidquid arat inpiger Apulus
occultare meis dicerer horreis,
magnas inter opes inops.

purae rivos aquae silvae iugerum
paucorum et segetis certa fides meae 30
fulgentem imperio fertilis Africae
fallit sorte beatior.

quamquam nec Calabrae mella ferunt apes
nec Laestrygonia Bacchus in amphora
languescit mihi nec pinguis Gallicis 35
crescunt vellera pascuis,

inportuna tamen pauperies abest
nec, si plura velim, tu dare deneges.
contracto melius parva cupidine
vectigalia porrigam, 40

quam si Mygdoniis regnum Alyattei
campis continuem. multa petentibus
desunt multa: bene est cui deus obtulit
parca quod satis est manu.

20 *Pph. s. 2, 3, 142* || 34—35 mihi *Pph. c. 3, 21, 8*

Σ : AaBQ(= γ EM *acc. interd. R*) *acc. interd. λ'* | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

22 ab $\Sigma\P$ a Q(*acc. R*) || 29—44 om. B || 41 Alyattei *Faber* Aly-
atti(i) *vel sim. $\Sigma\P$ Pph. $\sigma\chi$ A Γ Alyattici vel sim. Q(*acc. R*)*

XVII

Aeli vetusto nobilis ab Lamo —
quando et priores hinc Lamias ferunt
denominatos et nepotum
per memores genus omne fastus

auctore ab illo ducit originem, 5
qui Formiarum moenia dicitur
princeps et innantem Maricae
litoribus tenuisse Lirim

late tyrannus —: cras foliis nemus
multis et alga litus inutili 10
demissa tempestas ab Euro
sternet, aquae nisi fallit augur

annosa cornix: dum potes, aridum
conpone lignum: cras genium mero
curabis et porco bimenstri 15
cum famulis operum solutis.

XVIII

Faune, Nympharum fugientum amator,
per meos finis et aprica rura
lenis incedas abeasque parvis
aequus alumnis,

17 3 et n. — 4 *Serv. A. 12, 530* || 4 *Prisc. 2, 256, 19* || 7 et inn.
— 8 *Serv. A. 7, 47* || 12 nisi — 13 cor. *Prisc. 2, 316, 1*
18 1—3 inced. *Isid. orig. 8, 11, 104* || 3. 4 *Serv. A. 7, 91*

Σ: AaBQ(= γEM acc. interd. R) acc. interd. κ | Ψ: FKδπR

17 ad Aelium Lamiam EQ encomiastice tetracolos αA para-
netice. Aelio Lamiae Ψ || 4 fastus Ψ fastos Σ(acc. κ') αAΓ *Serv.*;
Prisc. utrumque testatur. cf. c. 4, 14, 4, Heinze ad l. et ep. 2, 1, 48 ||
5 ducit *D. Heinsius Btl.* ducis ΣΨ || 13 potes ΣΨαAΓ potis
qvar. pvar. lδπ² || 15 porco] porca lemma *Pph.*

18 ad Faunum deum EQ proseutice in Faunum deum agre-
stem Ψ || 1 fugientum] fugientium aBEFlδπ, *codd. Pph. Isid.*
Victor. Serv.

CARM. III 18. 19

si tener pleno cadit haedus anno
larga nec desunt Veneris sodali
vina creterrae, vetus ara multo
fumat odore. 5

ludit herboso pecus omne campo,
cum tibi nonae redeunt Decembres;
festus in pratis vacat otioso 10
cum bove pagus;

inter audacis lupus errat agnos,
spargit agrestis tibi silva frondes,
gaudet invisam pepulisse fossor 15
ter pede terram.

XIX

Quantum distet ab Inacho
Codrus pro patria non timidus mori,
narras et genus Aeaci
et pugnata sacro bella sub Ilio:

quo Chium pretio cadum 5
mercemur, quis aquam temperet ignibus,
quo praebente domum et quota
Paelignis caream frigoribus, taces.

19 1 distat *Victorin.* 6, 177, 2 || 2 *Victorin.* 6, 175, 2

Σ : AaBQ(= γ EM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R
6 Veneris] Veneri AaB || 7 creterrae Ψ Pph. craterae Σ (acc.R)
 $\sigma\chi$ A Γ cf. s. 2, 4, 80 || 12 pagus $\Sigma\P$ $\sigma\chi$ A Γ pardus Avar. F δ var. π R¹(?)
cf. Es. 11, 6

19 ad Telephum Σ Q ode dicolos $\sigma\chi$ A diastolice. ad Telephum, (in) Murenam augurio honoratum Ψ || 1 distet $\Sigma\P$ metrici distat R δ Vict. || 2 pro patria non timidus mori Σ (acc. λ' R) Victor. n. t. p. p. m. Ψ cf. 3, 2, 13 || 4 sacro $\Sigma\P$ Pph. $\sigma\chi$ A Γ cf. 3, 3, 23 sacra π^1 Haupt

da lunae propere novae,
 da noctis mediae, da, puer, auguris 10
 Murenæ: tribus aut novem
 miscentur cyathis pocula commodis.

qui Musas amat imparis,
 ternos ter cyathos attonitus petet
 vates; tris prohibet supra 15
 rixarum metuens tangere Gratia

nudis iuncta sororibus:
 insanire iuvat: cur Berecynthiae
 cessant flamina tibiae?
 cur pendet tacita fistula cum lyra? 20

parcentis ego dexteras
 odi: sparge rosas. audiat invidus
 dementem strepitum Lycus
 et vicina seni non habilis Lyco.

spissa te nitidum coma, 25
 puro te similem, Telephe, Vespero
 tempestiva petit Rhode:
 me lentus Glyceræ torret amor meae.

XX

Non vides, quanto moveas periculo,
 Pyrrhe, Gaetulæ catulos leaenae?
 dura post paulo fugies inaudax
 proelia raptor,

9—13 enarr. *Aus.* 335 p. 197, 24 *Peiper*

Σ : AaBQ(= γ EM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ P.
 12 miscentur] miscentor *Rutgers* || 14 cyathos attonitus Σ (acc. λ' R)
 attonitus cyathos Ψ || 24 habilis $\Sigma\P$ *Pph.* $\sigma\lambda\Gamma$? habili $\mathfrak{B}$ i inter-
 polatum in $\sigma\lambda\Gamma$? || 27 Rhode vel sim. Σ (acc. λ' R^(f)) $\sigma\lambda\Gamma$ lemma
Pph. Chloe vel sim. Ψ (Flvar. $\delta\pi$ R²) cf. *Radvann* (v. ad 1, 31, 11) 74
 20 ad Pyrrhum Σ Q ad Pyrrhum, qui Nearcum sollicitabat
 F λ' , sim. $\delta\pi$ || 1 peric(u)lo $\Sigma\P$ *metrici* tumultu π^1 u cf. 3, 27, 17 ||
 3 paulo Σ (acc. λ' R) $\mathfrak{B}$ i paulum Ψ

CARM. III 20. 21

cum per obstantis iuvenum catervas
ibit insignem repetens Nearchum,
grande certamen, tibi praeda cedat,
maior an illa.

interim, dum tu celeris sagittas
promis, haec dentis acuit timendos, 10
arbiter pugnae posuisse nudo
sub pede palmam

fertur et leni recreare vento
 sparsum odoratis umerum capillis,
 qualis aut Nireus fuit aut aquosa
 raptus ab Ida.

XXI

O nata mecum consule Manlio,
seu tu querellas sive geris iocos
seu rixam et insanos amores
seu facilem, pia testa, somnum,

quocumque lectum nomine Massicum
servas, moveri digna bono die
descende Corvino iubente
promere languidiora vina.

21 1 *Pph. epo. 13, 6* | o nate—*Manlio Serv. 4, 470, 30* | o nate—*Mallio Diom. 1, 526, 4* | o nata—*Mal. Victorin. 6, 179, 15* || 8 *Pph. c. 3, 16, 35*

Σ : AaBQ(= γ EM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' δ π R
 8 illa *Peerlkamp* illi $\Sigma\Psi$ (R¹ n. l.) $\sigma\lambda\Gamma$ || 15 nireus R; *Pph. et*
 $\sigma\lambda\Gamma$ *Homeri B 673 adferunt, ubi Νιρεός*: nereus cett. cf. epo.
 15. 22

21 ad amphoram ΣQ paranetice, ad amphoram Ψ || 1 manlio $\Sigma\Psi$ man[j]ilio Serv. mallio B Pph. ad epo. 13, 6 Diom. Victor. (hic Mal.) || e—s om. B

CARM. III 21. 22

non ille, quamquam Socraticis madet
sermonibus, te neglegit horridus: 10
narratur et prisci Catonis
saepe mero caluisse virtus.

tu lene tormentum ingenio admoves
plerumque duro, tu sapientium
curas et arcanum iocoso 15
consilium retegis Lyaeo,

tu spem reducis mentibus anxiis
virisque et addis cornua pauperi
post te neque iratos trementi
regum apices neque militum arma. 20

te Liber et si laeta aderit Venus
segnesque nodum solvere Gratiae
vivaeque producent lucernae,
dum rediens fugat astra Phoebus.

XXII

Montium custos nemorumque, virgo,
quae laborantis utero puellas
ter vocata audis adimisque leto,
diva triformis,

11. 12 *Victorin. 6, 159, 32 cf. Maximian. 1, 49* 22 *Serv. A.*
1, 720
22 4 triformis *cf. carm. epigr. 1526 A, 2*

Σ : AaBQ(= γ EM *acc. interd. R*) *acc. interd. λ'* | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

10 *neglegit vel sim. AB1Rpr.??Rcorr. aut² Pph. $\alpha\lambda\Gamma$ negleget*
vel sim. aQ Ψ (Rcorr.?) lemma $\alpha\lambda\Gamma$ || 12 caluisse $\Sigma\P$ Maximian.
incaluisse Victor. || 13 admoves $\Psi^{(acc.R^1)}$ ammoves (-is) $\Sigma^{(acc.\lambda')}$
amoves γMR^2 || 19 neque] nec Q $^{(acc.R)}$

22 ad Dianam luciferam ΣQ hymnus *praesp.* al hymnus in
Dianam Ψ

imminens villae tua pinus esto, 5
quam per exactos ego laetus annos
verris obliquom meditantis ictum
sanguine donem.

XXIII

Caelo supinas si tuleris manus
nascente Luna, rustica Phidyle,
si ture placaris et horna
fruge Lares avidaque porca,
neo pestilentem sentiet Africum 5
fecunda vitis nec sterilem seges
robiginem aut dulces alumni
pomifero grave tempus anno.
nam quae nivali pascitur Algido
devota quercus inter et ilices 10
aut crescit Albanis in herbis
victima, pontificum securis
cervice tinguet; te nihil attinet
temptare multa caede bidentium
parvos coronantem marino 15
rore deos fragilique myrto.
inmunis aram si tetigit manus,
non sumptuosa blandior hostia,
mollivit aversos Penatis
farre pio et saliente mica. 20

7 oblicum—ictum *Stat. Th. 8, 534*

23 3 et —4 fr. *Serv. A. 2, 133* | et—Lares *Pomp. 5, 242, 8*

Σ : AaBQ(= γ EM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

5—8 om. B

23 ad Phidylen rusticam Σ Q prosphonetice praep. a pros-
eutice monocolos (!). Phidyle Ψ || 9 Algido] alcido F $\delta\pi$ corr. ||
12—20 om. B || 12 securis (-es)] securim $\delta\pi^2$; securum u || 19 mol-
livit Q(acc. R π superscr.) σ A Γ mollibit Aa Ψ

XXIV

Intactis opulentior
thesauris Arabum et divitis Indiae
caementis licet occupes
terrenum omne tuis et mare publicum:

si figit adamantinos
summis verticibus dira Necessitas
clavos, non animum metu,
non mortis laqueis expedit caput. 5

campestres melius Scythae,
quorum plaustra vagas rite trahunt domos,
vivunt et rigidi Getae,
inmetata quibus iugera liberas 10

fruges et Cererem ferunt
nec cultura placet longior annua
defunctumque laboribus
aequali recreat sorte vicarius. 15

illic matre carentibus
privignis mulier temperat innocens
nec dotata regit virum
coniunx nec nitido fudit adultero; 20

dos est magna parentium
virtus et metuens alterius viri
certo foedere castitas,
et peccare nefas, aut pretium est mori.

$\mathcal{E}$: AaBQ(= γ EM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' δ π R
24 ad divites avaros $\mathcal{E}$ Q licet omnia facias, moriendum est Ψ ||
4 terrenum *legisse videtur Pph.* (ad 1 . . aedificiis novis non ter-
ram tantum, verum etiam maria occupantem) σ A Γ , *restituit*
Lachmann; Tyrrhenum *varie scriptum* $\mathcal{E}\Psi$ σ Γ | publicum Q(γ M
 τ R π pr.) $\mathcal{B}$ Ig σ A Γ σ Γ ad 1 apulicum (-a pulicum F δ pr.) F δ
 π corr. E ponticum AaB λ' γ var. punicum cod. *Divaei apud Cru-*
quium || 21 parentium] parentum Aa λ' R² || 22 om. B

o quisquis volet inpias 25
 caedis et rabiem tollere civicam,
 si quaeret pater urbium
 subscribi statuis, indomitam audeat
 refrenare licentiam,
 clarus postgenitis, quatenus, heu nefas, 30
 virtutem incolumem odimus,
 sublatam ex oculis quaerimus invidi.
 quid tristes querimoniae,
 si non supplicio culpa reciditur,
 quid leges sine moribus 35
 vanae proficiunt, si neque fervidis
 pars inclusa caloribus
 mundi nec Boreae finitimum latus
 durataeque solo nives
 mercatorem abigunt, horrida callidi 40
 vincunt aequora navitae,
 magnum pauperies opprobrium iubet
 quidvis et facere et pati
 virtutisque viam deserit arduae?
 vel nos in Capitolium, 45
 quo clamor vocat et turba faventium,
 vel nos in mare proximum
 gemmas et lapides aurum et inutile,
 summi materiem mali,
 mittamus, scelerum si bene paenitet. 50
 eradenda cupidinis
 pravi sunt elementa et tenerae nimis

25 o—vol. *Diom. 1, 329, 36*

Σ : AaBQ(= γ EM acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi\kappa$
 25 errorem novi carminis seiungendi notat Pph. | quis quis
Bil. || 26 et Σ (acc. λ' R) aut Ψ || 27 quaeret Σ (acc. λ' R) qu(a)erit Ψ ||
 30—64 om. B || 44 deserit] deserere *Bil.* || 51—4, 15, 32 def. M ||
 52 pravi] prava F π^2 pravae u

mentes asperioribus
formandae studiis. nescit equo rudis
haerere ingenuus puer
venarique timet, ludere doctior, 55

seu Graeco iubeas trocho
seu malis vetita legibus alea,
cum periura patris fides
consortem socium fallat et hospites 60

indignoque pecuniam
heredi properet. scilicet improbae
crescunt divitiae, tamen
curtae nescio quid semper abest rei.

XXV

Quo me, Bacche, rapis tui
plenum? quae nemora aut quos agor in specus
velox mente nova? quibus
antris egregii Caesaris audiar

aeternum meditans decus
stellis inserere et consilio Iovis?
dicam insigne, recens, adhuc
indictum ore alio. non secus in iugis 5

25 1 *Diom.* 1, 526, 15 *Victorin.* 6, 177, 3 *Serv.* 4, 469, 17 ||
1. 2 *Prisc.* 2, 259, 20 || 2 *Victorin.* 6, 175, 4 | quae—sp. *Serv.* A.
7, 568 | quos—sp. *Cled.* 5, 40, 25

Σ: AαQ(=γE acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: Fλ'δπR

60 hospites ΣΨϩI(?) hospitem Fπ cf. *Pph.*

25 *redit* B | ymnus. ad Liberum patrem ΣQ Liberum patrem
invocat laudes Caesaris dicturus Ψ || 1 rapis ΣΨ *metrici Prisc.*
trahis *Victor.* || 2 aut ΣΨϩI *Serv.* et R *Prisc. Victor.* || 3 consilio
Σ(=acc. λ') ϩI concilio Ψ || 2. 9 om. B

exsomnia stupet Euhias
 Hebrum prospiciens et nive candidam 10
 Thracen ac pede barbaro
 lustratam Rhodopen, ut mihi devio

 ripas et vacuum nemus
 mirari libet. o Naiadum potens
 Baccharumque valentium 15
 proceras manibus vertere fraxinos,

 nil parvum aut humili modo,
 nil mortale loquar. dulce periculum est,
 o Lenae, sequi deum
 oingentem viridi tempora pampino. 20

XXVI

Vixi puellis nuper idoneus
 et militavi non sine gloria:
 nunc arma defunctumque bello
 barbiton hic paries habebit,

 laevom marinae qui Veneris latus 5
 custodit: hic, hic ponite lucida
 funalia et vectis et arcus
 oppositis foribus minacis.

 o quae beatam diva tenes Cyprum et
 Memphin carentem Sithonia nive, 10
 regina, sublimi flagello
 tange Chloen semel arrogantem.

E: AaBQ(= γE acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: Fλ' δπ R
 9 ex(s)omnis EΨαAΓ Edonis Bll. || 12 ut EΨ quam lemma Pph.
 ac ζ || 14 Naiadum Ψ Naidum E(acc.λ') || 16 fraxinos E(acc.λ' R)
 fraxinus Ψ || 17 humili Ψ humile E(acc.λ' R²ⁿ)
 26 ad Venerem. tetracolos EQ eucharistice tetracolos αA
 ad Venerem loquitur, quod neque amare neque scribere possit
 propter aetatem Ψ || 7 et arcus] securesque Bll. alii aliter ||
 9 tenes] regis δπ u || 10 Memphin vel sim.] Memphim vel sim.
 Q(acc. R)

XXVII

Inpios parrae recinentis omen
ducat et praegnans canis aut ab agro
rava decurrens lupa Lanuvino
fetaque volpes;

rumpat et serpens iter institutum, 5
si per obliquom similis sagittae
terrui mannos. ego cui timebo
providus auspex,

antequam stantis repetat paludes 10
imbrium divina avis imminetium,
oscinem corvum prece suscitabo
solis ab ortu.

sis licet felix, ubicumque mavis, 15
et memor nostri, Galatea, vivas
teque nec laevos vetet ire picus
nec vaga cornix.

sed vides, quanto trepidet tumultu
pronus Orion? ego quid sit ater
Hadriae novi sinus et quid albus
peccet lapyx. 20

hostium uxores puerique caecos
sentiant motus orientis Austri et
aequoris nigri fremitum et trementis
verbere ripas.

E: AaBCQ(= *γ* acc. interd. R) acc. interd. λ' | *Ψ*: Fλ'δπR

27 def. E, inc. C | ad Galateam. ypothetice EQ propemtime
tetracolos αA prosphonetice. ad Galateam sui non esse memo-
rem Ψ || 5 rumpat E(acc.λ'R²) αΓ rumpit Ψ Pph. αAΓ || 7 cui
EFπvar.RβI cum litura cur τ αAΓ (? ego cur timebo] hoc est
desertus ab amica) quid Fear.λ'δπR²var.βIvar. || 10 imminen-
tium E(acc.λ') imminetium (inm-) Ψ(acc.Q) Pph., codd. meliores
αAΓ cf. E. Zinn, *Der Wortakzent i. d. lyr. Versen des Hor.*
(1940) I 95 || 13. 14 mavis, . . . vivas] matris . . . vives, Maas
dubit. || 15 vetet] vetat Cpr. petet B

CARM. III 27

sic et Europe niveum doloso 25
credidit tauro latus et scatentem
beluis pontum mediasque fraudes
palluit audax.

nuper in pratis studiosa florum et
debitae Nymphis opifex coronae 30
nocte sublustri nihil astra praeter
vidit et undas.

quae simul centum tetigit potentem
oppidis Creten, 'pater — o relictum
filiae nomen pietasque' dixit 35
'victa furore!

unde quo veni? levis una mors est
virginum culpa. vigilansne ploro
turpe commissum an vitiis carentem
ludit imago 40

vana, quae porta fugiens eburna
somnia ducit? meliusne fluctus
ire per longos fuit an recentis
carpere flores?

siquis infamem mihi nunc iuvenum 45
dedat iratae, lacerare ferro et
frangere enitar modo multum amati
cornua monstri.

impudens liqui patrios penates:
impudens Orcum moror. o deorum 50
siquis haec audis, utinam inter errem
nuda leones;

25—28 *Eutydh.* 5, 484, 11 || 29 — flor. *Cled.* 5, 66, 10 || 31.
32 *Serv. A.* 9, 371 *α* *Veron. A.* 8, 373

Σ: A a B C Q (= γ *acc. interd.* R) *acc. interd.* λ' | Ψ: F λ' δ π R
27 medias] Maleas *Maas* *dubit.* || 38 culpa] culpa F π cul-
pas B || 41 quae] quam *Sanadon* || 48 monstri Σ Ψ Ω tauri
Q (*acc. R'*) Ψ *var.* (F π *var.*)

CARM. III 27

antequam turpis macies decentis
occupet malas teneraeque sucus
defluat praedae, speciosa quaero 55
pascere tigris.

vilis Europe, pater urget absens,
quid mori cessas? potes hac ab orno
pendulum zona bene te secuta
laedere collum. 60

sive te rupes et acuta leto
saxa delectant, age te procellae
crede veloci; nisi erile mavis
carpere pensum

regius sanguis dominaeque tradi 65
barbarae paelex.' aderat querenti
perfidum ridens Venus et remisso
filius arcu.

mox ubi lusit satis, 'abstineto'
dixit 'irarum calidaeque rixae, 70
cum tibi invisus laceranda reddet
cornua taurus.

uxor invicti Iovis esse nescis.
mitte singultus; bene ferre magnam
disce fortunam: tua sectus orbis 75
nomina ducet.'

69. 70 *Prisc. 3, 299, 15* | —irar. *Prisc. 2, 374, 18*

Ξ : AaBCQ(= γ acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

55 defluat Ψ defluet Q(γ pr. τ). defluit Ξ (acc. λ' R) || 60 laedere]
e- : lidere ς *Lambin. cf. Prud. Pe. 10, 1108* || 71 invisus Ξ (acc. R)
visus Ψ | reddet Ψ (acc. Q) *Pph. $\sigma\lambda$ A Γ reddit Ξ (acc. λ')*

XXVIII

Festo quid potius die
 Neptuni faciam? prome reconditum,
 Lyde, strenua Caecubum
 munitaeque adhibe vim sapientiae.

inclinare meridiem 5
 sentis et, veluti stet volucris dies,
 parcis deripere horreo
 cessantem Bibuli consulis amphoram?

nos cantabimus invicem
 Neptunum et viridis Nereidum comas: 10
 tu curva recines lyra
 Latonam et celeris spicula Cynthiae:

summo carmine, quae Cnidon
 fulgentisque tenet Cycladas et Paphon
 iunctis visit oloribus, 15
 dicetur merita Nox quoque nenia.

XXIX

Tyrrhena regum progenies, tibi
 non ante verso lene merum cado
 cum flore, Maecenas, rosarum et
 pressa tuis balanus capillis

$\mathcal{E}$: AaBCQ(= γ acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

28 ad Lyden. paraenetice, de Neptunalibus $\mathcal{E}$ Q proseutice tetracolos α A syllogistice. Lydae Ψ || 6 et $\mathcal{E}$ (acc. λ') ac Ψ (acc.Q) || 7 deripere] diripere $\lambda\pi$ pr. || 9 invicem $\mathcal{E}$ (acc. λ') in vices Ψ || 11 tu] tum *Lachmann* || 14 Paphon F $\delta\pi^3$ Paphum *cell.*

29 ad Maecenatem. paraenetice $\mathcal{E}$ Q prosphonetice tetracolos α A prosphonetice. Mecenati Ψ || 2 verso Ψ (acc.*levar.*) versum $\mathcal{E}$ (acc. λ') || 3 s. rosarum : Et F $\delta\pi$

CARM. III 29

iamdudum apud me est: eripe te morae, 5
ne semper udum Tibur et Aefulae
declive contempleris arvum et
Telegoni iuga parrioidae.

fastidiosam desere copiam et
molem propinquam nubibus arduis: 10
omitte mirari beatæ
fumum et opes strepitumque Romæ.

plerumque gratæ divitibus vices
mundaeque parvo sub lare pauperum
cenæ sine aulaeis et ostro 15
sollicitam explicuere frontem.

iam clarus occultum Andromedæ pater
ostendit ignem, iam Procyon furit
et stella vesani Leonis
sole dies referente siccos; 20

iam pastor umbras cum grege languido
rivomque fessus quaerit et horridi
dumeta Silvani caretque
ripa vagis taciturna ventis:

tu civitatem quis deceat status 25
curas et urbi sollicitus times,
quid Seres et regnata Cyro
Bactra parent Tanaisque discors.

prudens futuri temporis exitum
caliginosa nocte premit deus 30
ridetque, si mortalis ultra
fas trepidat. quod adest memento

Σ : AaBCQ(= γ acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R
s ne Ψ (acc.Q) nec Σ || s iuga Ψ Q α A Γ iura Σ

CARM. III 29

componere aequos: cetera fluminis
ritu feruntur, nunc medio alveo
cum pace delabentis Etruscum 35
in mare, nunc lapides adesos

stirpisque raptas et pecus et domos
volventis una, non sine montium
clamore vicinaeque silvae,
cum fera diluvies quietos 40

inritat amnis. ille potens sui
laetusque deget, cui licet in diem
dixisse 'vixi'. cras vel atra
nube polum pater occupato

vel sole puro; non tamen inritum 45
quodcumque retro est efficiet neque
diffinget infectumque reddet
quod fugiens semel hora vexit.

Fortuna saevo laeta negotio et
ludum insolentem ludere pertinax 50
transmutat incertos honores,
nunc mihi nunc alii benigna.

laudo manentem: si celeris quatit
pinnae, resigno quae dedit et mea
virtute me involvo probamque 55
pauperiem sine dote quaero.

non est meum, si mugiat Africis
malus procellis, ad miseras preces
decurrere et votis pacisci,
ne Cypriae Tyriaeque merces 60

29 37 *Serv. A.* 3, 94. 7, 99. 12, 208 | stirp. r. *Cled.* 5, 40, 8

Σ : AaBCQ(= γ acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

34 feruntur (-entur R)] referuntur Aa λ' | alveo Σ (acc. λ' R) $\sigma\lambda\Gamma$
lemma *Pph.* aequore Ψ || 49 s. negotio : Et Ψ (F $\lambda\delta\pi$) || 57 Af(f)ricis
F $\lambda\pi$ R Africanus Σ (acc. λ) δ || 60 Tyriae vel sim.] Syriae vel sim. $\delta\mu$
lemma *Pph.*

addant avaro divitias mari:
tunc me biremis praesidio scaphae
tutum per Aegaeos tumultus
aura feret geminusque Pollux.

XXX

Exegi monumentum aere perennius
regalique situ pyramidum altius,
quod non imber edax, non aquilo impotens
possit diruere aut innumerabilis

annorum series et fuga temporum. 5
non omnis moriar multaque pars mei
vitabit Libitinam: usque ego postera
crescam laude recens, dum Capitolium

scandet cum tacita virgine pontifex:
dicar, qua violens obstrepit Aufidus 10
et qua pauper aquae Daunus agrestium
regnavit populorum, ex humili potens

princeps Aeolium carmen ad Italos
deduxisse modos. sume superbiam
quaesitam meritis et mihi Delphica 15
lauro cinge volens, Melpomene, comam.

61 addunt—m. α Stat. Th. 1, 339

80 1 Hier. ep. 108, 33 CSEL 55, 350, 10 || 11—12 pop. Serv. A.
11, 126 | agr.—pop. Serv. A. 11, 280

Σ : AaBCQ(= γ acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

62 tunc Σ (acc. λ' R) Pph. tum Ψ

80 ad Melpomenem musam Σ Q pragmatice monocolos α A
apotelestice. dicit se scriptis semper victurum Ψ (cf. K.-H.) ||
7 vitabit] vitavit AaB || 12 regnavit $\Sigma\P$ B1 Pph. α Γ Serv. bis
regnator $\delta\pi$ R¹ γ var.

Q. Horatii Flacci carminum liber III explicit. incipit lib. IV
 Σ Q carminum etc. incip. IV Ψ de catalogo generum (velut erotice
et monocolos) in subscr. A λ' inculcato cf. K.-H.

CARMINVM

LIBER QVARTVS

I

Intermissa, Venus, diu
 rursus bella moves? parce precor, precor.
 non sum qualis eram bonae
 sub regno Cinaræ. desine, dulcium
 mater saeva Cupidinum, 5
 circa lustra decem flectere mollibus
 iam durum imperiis; abi,
 quo blandæ iuvenum te revocant preces.
 tempestivius in domum
 Pauli purpureis ales oloribus 10
 comissabere Maximi,
 si torrere iecur quaeris idoneum.
 namque et nobilis et decens
 et pro sollicitis non tacitus reis
 et centum puer artium 15
 late signa feret militiae tuæ,
 et quandoque potentior
 largi muneribus riserit æmuli,
 Albanos prope te lacus
 ponet marmoream sub trabe citrea. 20

1 10 pur.—ol. *Serv. A. 1, 591*

Σ: AaBCQ(= γ acc. interd. R) acc. interd. λ' δ² | Ψ: Fλ' δπ R

1 allegoricos se affirmat ex intermisso scribi (*leg. scribere*) carmina. ad Venerem. eutice erotice dicolos ΣQ ad Fabium Maximum Ψ || 9 domum Ψ domo Σ(=acc. λ') σλ AΓ ad v. 11 (comissabere] delectabere convivando) || 11 comis(s)abere (comm- R¹) *vel sim.* Σ(=acc. λR¹) commessabere γ commissaberis R² comitabere Ψ, 1 n. l. || 18 largi Σ largis Ψ || 20 citrea *vel sim.* Σπpr. Βλ σλ AΓ ciprea *vel sim.* Ψ

CARM. IV 1. 2

illic plurima naribus
 duces tura lyraque et Berecynthia
 delectabere tibia
 mixtis carminibus non sine fistula;
 illic bis pueri die 25
 numen cum teneris virginibus tuum
 laudantes pede candido
 in morem Salium ter quatient humum.
 me nec femina nec puer
 iam nec spes animi credula mutui 30
 nec certare iuvat mero
 nec vincere novis tempora floribus.
 sed cur heu, Ligurine, cur
 manat rara meas lacrima per genas?
 cur facunda parum decoro 35
 inter verba cadit lingua silentio?
 nocturnis ego somniis
 iam captum teneo, iam volucrem sequor
 te per gramina Martii
 campi, te per aquas, dure, volubilis. 40

II

Pindarum quisquis studet aemulari,
 Iulle, ceratis ope Daedalea
 nititur pinnis, vitreo daturus
 nomina ponto.

35. 38 *Serv. A.* 4, 76 || 39. 40 *Pph. s.* 2, 1, 8

$\mathcal{E}$: AaBCQ(= γ *acc. interd.* R) *acc. interd.* λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R
 22 s. lyra ... Berecynthia ... tibia $\mathfrak{B}1g$ lyrae ... Berecynthiae
 .... tibiae (.... tibia $\varphi^1 R^1$) $\mathcal{E}\Psi$ || 28 quatient C $\gamma R^2\pi u$ quatiant
cell. || 37 somniis] te somniis F δ somniis te π *cum signis transpos.*
 2 ad Iulum Antonium. vetustiorum poetarum veneratio. enco-
 miastice tetracolos $\mathcal{E}$ ad Antonium Iulium. vetustiorum etc. Q en-
 comiastice etc. $\sigma\gamma A$ ad Antonium Iullum. de aemulatione vana Ψ
 laudes Pindari *add.* $\delta\pi$ || 2 Iulle Ψ *cf. inscr.* Ψ *Pph.* = $\sigma\gamma A\Gamma$
 ('... ad Antonium Iulium ...': Iulium *ex* Iullum) Iule $\mathcal{E}$ (*acc.* λ' R ^{2})
cf. inscr. $\mathcal{E}$

CARM. IV 2

monte decurrens velut amnis, imbres
quem super notas aluere ripas,
fervet immensusque ruit profundo
Pindarus ore,

laurea donandus Apollinari,
seu per audacis nova dithyrambos
verba devolvit numerisque fertur
lege solutis,

seu deos regesque canit, deorum
sanguinem; per quos cecidere iusta
morte Centauri, cecidit tremendae
flamma Chimaerae,

sive quos Elea domum reducit
palma caelestis pugilemve equomve
dicit et centum potiore signis
munere donat,

flebili sponsae iuvenemve raptum
plorat et viris animumque moresque
aureos educit in astra nigroque
invidet Orco.

multa Dircaeum levat aura cyenum,
tendit, Antoni, quotiens in altos
nubium tractus: ego apis Matinae
more modoque,

2 10 cum per — 12 *Prisc.* 3, 427, 17 || 11 num. — 12 *Quint. inst.*
9, 4, 54 || 25 *Serv. B.* 9, 27

Σ : AaBCQ(= γ acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R
8 quem ... aluere Σ (acc. λ' R¹) $\sigma\chi A\Gamma$ cum ... saluere (-iere $\delta\pi$
R² $\mathfrak{B}$) $\Psi \mathfrak{B}$ || 7 fervet] fervit AaB || 10 cum *Prisc.* || 13 que] ve
 $\delta\pi u$ || 14 sanguinem Ψ sanguine Σ (acc. λ') || 21 ve] que γ R² ||
23 educit BC $\Psi \mathfrak{B}$ I reducit Aa λ' Q(acc. R) || 27 apis Q Ψ *Pph.* $\sigma\chi A\Gamma$
alpis R¹ avis AaBC

CARM. IV 2

grata carpentis thyma per laborem
plurimum, circa nemus uvidique
Tiburis ripas operosa parvos
carmina fingo. 80

concinnes maiore poeta plectro
Caesarem, quandoque trahet ferocis
per sacrum clivum merita decorus
fronde Sygambros, 35

quo nihil maius meliusve terris
fata donavere bonique divi
nec dabunt, quamvis redeant in aurum
tempora priscum; 40

concinnes laetosque dies et urbis
publicum ludum super inpetrato
fortis Augusti reditu forumque
litibus orbum.

tum meae, si quid loquar audiendum, 45
vocis accedet bona pars et 'o sol
pulcer, o laudande' canam recepto
Caesare felix.

teque, dum procedis, io Triumphe,
non semel dicemus, io Triumphe, 50
civitas omnis dabimusque divis
tura benignis.

te decem tauri totidemque vaccae,
me tener solvet vitulus, relictas
matre qui largis iuvenescit herbis
in mea vota, 55

$\mathcal{E}$: AaBCQ(= γ acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R
35 decorus Q Ψ decoros AaBC δ pr.(?) π pr. || 45 loquar $\mathcal{E}\Psi$
Pph. $\sigma\Lambda\Gamma$ loquor δu || 49 teque dum procedis (-it BC) $\mathcal{E}\Psi$ $\mathfrak{B}l$ (?)
Pph. $\sigma\Lambda\Gamma$ tuque dum procedis ζ isque dum procedit Btl. atque
dum procedit Meineke; cf. E. Fraenkel S B. Heidelb. 1933, 2. Abh.
11, 2 || 50 om. a¹ φ pr. π pr. R¹ || 54 solvet $\mathcal{E}\Psi$ Pph. solvit F π

CARM IV 2. 3

fronte curvatos imitatus ignis
tertium lunae referentis ortum,
qua notam duxit, niveus videri,
cetera fulvos.

60

III

Quem tu, Melpomene, semel
nascentem placido lumine videris,
illum non labor Isthmius
clarabit pugilem, non equos inpiger

curru ducet Achaico
victorem, neque res bellica Deliis
ornatum foliis ducem,
quod regum tumidas contuderit minas,

5

ostendet Capitolio:
sed quae Tibur aquae fertile praefluunt
et spissae nemorum comae
fingent Aeolio carmine nobilem.

10

Romae, principis urbium,
dignatur suboles inter amabilis
vatum ponere me choros,
et iam dente minus mordeor invido.

15

o testudinis aureae
dulcem quae strepitum, Pieri, temperas,
o mutis quoque piscibus
donatura cygni, si libeat, sonum,

20

§ 8 Prisc. 2, 518, 4 || 18 Serv. B. 1, 36

Σ: AaBCQ(= γ acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: Fλ' δπ R

58 ortum ΣΨvar. (F) Pph. σAΓ orbem Ψ(φvar. λ' δπ)

§ 1—24 om. B | de se referens virtutes poetices prosequitur. ad Melpomenen musam. proseutice tetracolos ΣQ ymnus in pae(a)-nis speciem σA ad Musam. his scriptis se esse felicem ostendit Ψ || 2 lumine] numine λvar. φvar. lemma Pph. || 10 qu(a)e QΨ qua Aa¹(?) Cλ' qui R¹ | praefluunt (pro- λ')] prae fluent φψcorr. π¹ || 15 vatum] vatem Anchensen, Buecheler ind. lect. Bonn 1878, 16

CARM. IV 3. 4

totum muneris hoc tui est,
quod monstror digito praetereuntium
Romanae fidicen lyrae;
quod spiro et placeo, si placeo, tuum est.

IV

Qualem ministrum fulminis alitem,
cui rex deorum regnum in avis vagas
permisit expertus fidelem
Iuppiter in Ganymede flavo,
olim iuventas et patrius vigor 5
nido laborum propulit inscium
vernique iam nimbis remotis
insolitos docuere nisus
venti paventem, mox in ovilia
demisit hostem vividus impetus, 10
nunc in reluctantis dracones
egit amor dapis atque pugnae,
qualemve laetis caprea pascuis
intenta fulvae matris ab ubere
iam lacte depulsum leonem 15
dente novo peritura vidit:
videre Raetis bella sub Alpibus
Drusum gerentem Vindelici; quibus
mos unde deductus per omne
tempus Amazonia securi 20

4 1 *Pph. epo. 10, 1* || 11. 12 *Prisc. 2, 321, 13* || 18 quib. — 21 *Serv. A. 1, 243*

Σ: AaBCQ(= γ acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: Fλ'δπR

4 ad urbem Romanam. de indoli (-le Q) ducum. prosphonetice encomiastice tetracolos ΣQ ode tetracolos αA in Drusi Neronis virtutem Ψ ad urbem Romanam. relatio rerum per Drusum gestarum add. δπ || 6 propulit QΨ(λ'δπ) protulit ΣΨ(FR) || 7 verni Σ(acc.R¹) vernis Ψ(acc.R¹(f)) || 17 raetis ζ N. Heimsius r(a)eti(i) ΣΨ *Pph. et haud scio an* αAVcp (... Reti et Vindelici ... A, Reti vel Vindelici Vcp) om. πpr. || 18 et vindelici ζ

CARM. IV 4

dextras obarmet, quaerere distuli,
nec scire fas est omnia; sed diu
lateque victrices catervae
consiliis iuvenis revictae

sensere, quid mens rite, quid indoles 25
nutrita faustis sub penetralibus
posset, quid Augusti paternus
in pueros animus Neronēs.

fortes creantur fortibus et bonis;
est in iuvenis, est in equis patrum 30
virtus neque inbellem feroces
progenerant aquilae columbam.

doctrina sed vim promovet insitam
rectique cultus pectora roborant;
utcumque defecere mores, 35
indecorant bene nata culpae.

quid debeas, o Roma, Neronibus,
testis Metaurum flumen et Hasdrubal
devictus et pulcher fugatis
ille dies Latio tenebris 40

qui primus alma risit adorea,
dirus per urbis Afer ut Italas
ceu flamma per taedas vel Euris
per Siculas equitavit undas.

20 — fortib. *Serv. A. 1, 590* || 34 *Eutych. 5, 481, 35* || 35—36 de-
decorant—culp. *ϰIuv. 14, 1* || 38 — flum. *Serv. B. 5, 21*

Σ: AaBCQ(=γ acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: Fl'δπR

22 nec scire Σ(AaQ(acc.R¹)) Pph. ϰAV nescire BCΨ || 24 re-
victae] reductae R¹ || 36 indecorant Ψ Pph. dedecorant Σ(acc.λ')
ϰIuv. || 41 alma Σ(acc.R) arma Ψγ || 42 dirus] durus lς ||
43 vel eurus Σ(acc.λ'R) et eurus δπ per euros F

CARM. IV 4

post hoc secundis usque laboribus 45
Romana pubes crevit et in pio
vastata Poenorum tumultu
fana deos habuere rectos,

dixitque tandem perfidus Hannibal:
'cervi, luporum praeda rapacium, 50
sectamur ultro quos opimus
fallere et effugere est triumphus.

gens, quae cremato fortis ab Ilio
iactata Tuscis aequoribus sacra
natosque maturosque patres 55
pertulit Ausonias ad urbis,

duris ut ilex tonsa bipennibus
nigrae feraci frondis in Algido,
per damna, per caedis ab ipso
ducit opes animumque ferro. 60

non hydra secto corpore firmior
vinci dolentem crevit in Herculem
monstrumve submisere Colchi
maius Echioniaeve Thebae.

merses profundo, pulcrior evenit; 65
luctere, multa proruet integrum
cum laude victorem geretque
proelia coniugibus loquenda.

Carthagini iam non ego nuntios
mittam superbos: occidit, occidit 70
spes omnis et fortuna nostri
nominis Hasdrubale interempto.

Σ : AaBCQ(= γ acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

58 Algido AaR π alcido BCF λ' π corr. de δ non constat || 65 mer-
ses (-sae F) Ψ (F $\delta\pi^1$ (?)) (acc. QR) $\sigma\chi$ AV mersus ABC λ' γ var. || 66 luc-
tere Σ (acc. λ' R²) ψ $\sigma\chi$ AV ductore R¹ φ δ (?) π u | proruet $\Sigma\Psi$ $\sigma\chi$ AV
proruit $\delta\pi^1$ || 67 geret] gerit ς

CARM. IV 4. 5

nil Claudiae non perficient manus,
 quas et benigno numine Iuppiter
 defendit et curae sagaces
 expediunt per acuta belli.' 75

V

Divis orte bonis, optume Romulae
 custos gentis, abes iam nimium diu:
 maturum reditum pollicitus patrum
 sancto concilio, redi.

lucem redde tuae, dux bone, patriae. 5
 instar veris enim voltus ubi tuus
 adfulsit populo, gratior it dies
 et soles melius nitent.

ut mater iuvenem, quem Notus invido
 flatu Carpathii trans maris aequora 10
 cunctantem spatio longius annuo
 dulci distinet a domo,

votis ominibusque et precibus vocat
 curvo nec faciem litore dimovet,
 sic desideriis icta fidelibus 15
 quaerit patria Caesarem.

5 4 s. consilio r. *Victorin.* 6, 177, 5

$\mathcal{E}$: AaBCQ(= γ acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

73ss. *poetae, non Hannibali tribuunt Pph.* $\sigma\lambda$ AV edd. *pars*;
sed cf. Vahlen opp. 2, 516, *Helm Philol.* 1935, 356, *E. Fraenkel*
 1957, 428, 1 || 73 perficient $\mathcal{E}\Psi$ perficiunt $\mathcal{B}$ l perficiant F ||
 76 expediunt $\mathcal{E}\Psi\sigma\lambda$ AV expedient ς

5 ad Augustum. de expeditione eius tarda oratio paeanis
 species proseutice tetracolos $\mathcal{E}$, *sim.* Q ode tetracolos $\sigma\lambda$ A ad
 Caesarem Augustum absentem Ψ || 4 concilio $\mathcal{E}\Psi$ consilio λ
Victor. || 7 it $\mathcal{E}$ (acc. λ' R²) ψ et $\delta\pi$ R¹ *erasum* φ || 12 distinet] de-
 stinet Q(γ R¹) π pr.1¹ || 13 (h)ominibus $\mathcal{E}$ (acc. λ) $\sigma\lambda$ AV omnibus Ψ ||
 14 dimovet] demovet F δ R

CARM. IV 5

tutus bos etenim rura perambulat,
nutrit rura Ceres almaque Faustitas,
pacatum volitant per mare navitae,
culpari metuit fides, 20

nullis polluitur casta domus stupris,
mos et lex maculosum edomuit nefas,
laudantur simili prole puerperae,
culpam poena premit comes.

quis Parthum paveat, quis gelidum Scythen, 25
quis Germania quos horrida parturit
fetus incolumi Caesare? quis ferae
bellum curet Hiberiae?

condit quisque diem collibus in suis
et vitem viduas ducit ad arbores; 30
hinc ad vina redit laetus et alteris
te mensis adhibet deum.

te multa prece, te prosequitur mero
defuso pateris, et Laribus tuum
miscet numen, uti Graecia Castoris 35
et magni memor Herculis.

'longas o utinam, dux bone, ferias
praestes Hesperiae' dicimus integro
sicci mane die, dicimus uvidi,
cum sol Oceano subest. 40

23 laudatur primo prole puerpera *Isid. orig. 11, 2, 14*

Σ: AaBCQ(= γ acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: Fλ'δπR

18 nutrit rura Σ(acc. λ' R π corr.) nutritura Ψ nutrit farra *Bl.* ||

23 cf. *Isid.* || 25 scythen vel sim. BQΨ scythem vel sim. AaCλ' ||

34 defuso QFδRβ| diffuso AaBCλ'π || 37 dux| rex δζ

VI

Dive, quem proles Niobaea magnae
vindicem linguae Tityosque raptor
sensit et Troiae prope victor altae
Pthius Achilles,

ceteris maior, tibi miles inpar, 5
filius quamvis Thetidis marinae
Dardanas turris quateret tremenda
cuspidē pugna —

ille, mordaci velut icta ferro
pinus aut impulsa cūpressus Euro, 10
procidit late posuitque collum in
pulvere Teucro;

ille non inclusus equo Minervae
sacra mentito male feriatos
Troas et laetam Priami choreis 15
falleret aulam,

sed palam captis gravis, heu nefas, heu
nescios fari pueros Achivis
ureret flammis, etiam latentem
matris in alvo, 20

ni tuis flexus Venerisque gratae
vocibus divom pater adnuisset
rebus Aeneae potiore ductos
alite muros:

6 4 Phthius A. *Victorin.* 6, 176, 13 || 21–24 $\sigma\chi$ Stat. Th. 5, 277

Σ : AaBCQ(= γ acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

6 Apollinis laudem refert, quoniam servavit Aenean auctorem originis Romanae. proseutice tetracolos Σ Apollinem laudat, quoniam etc. Q tetracolos $\sigma\chi$ A in Apollinem Ψ || 10 impulsa (imp-) Ψ Q inpressa (imp-) Σ (acc. λ') || 17 captis Σ (acc. λ' R) om. Ψ || 21 flexus $\mathcal{B}$ victus $\Sigma\Psi$ $\sigma\chi$ Stat.

CARM. IV 6. 7

doctor argutae fidicen Thaliae, Phoebe, qui Xantho lavis amne crinis, Dauniae defende decus Camenae, levis Agyieu.	25
spiritum Phoebus mihi, Phoebus artem carminis nomenque dedit poetae: virginum primae puerique claris patribus orti,	30
Deliae tutela deae, fugacis lynceas et cervos cohibentis arcu, Lesbium servate pedem meique pollicis ictum,	35
rite Latonae puerum canentes, rite crescentem face Noctilucam, prosperam frugum celeremque pronos volvare mensis.	40
nupta iam dices 'ego dis amicum, saeculo festas referente luces, reddidi carmen docilis modorum vatis Horati.'	

VII

Diffugere nives, redeunt iam gramina campis
arboribusque comae;
mutat terra vices, et decrescentia ripas
flumina praetereunt.

26 lavit—crines *Serv. A. 10, 727* || 44 vatis Horati memorem
sepulchro scalpe querellam *Gramm. 5, 555, 18 cf. c. 3, 11, 51*

Σ: AaBCQ(= γ acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: Fλ'δπR

25 argutae] argiu(a)e δvar. πλ²var. ζ || 28 levis ΣΨ αAΓV lae-
tus ΒΙ | Agyieu vel sim. aBCπ Pph. αAV Agyleu (agi-) AQFλ'δ
πcorr. R || 38 noctilucam Bλ' Fvar. πvar. R²αAV noctiluca Aa
CyR¹πp.ras. nocte lucem Fδπα.ras.(?)

7 ad Manlium Torquatum. de mortalitate. refert enim omnia
mutari momento temporis. paraenetice tetracolos (!) ΣQ dicolos.
ad Torquatum αA ad Manlium Torquatum. verni temporis
<de>scriptio Ψ

CARM. IV 7

Gratia cum Nymphis geminisque sororibus audet 5
ducere nuda choros.
immortalia ne speres, monet annus et alium
quae rapit hora diem.

frigora mitescunt Zephyris, ver proterit aestas,
interitura, simul 10
pomifer autumnus fruges effuderit, et mox
bruma recurrit iners.

damna tamen celeres reparant caelestia lunae:
nos ubi decidimus
quo pius Aeneas, quo dives Tullus et Ancus, 15
pulvis et umbra sumus.

quis scit an adiciant hodiernae crastina summae
tempora di superi?
cuncta manus avidas fugient heredis, amico
quae dederis animo. 20

cum semel occideris et de te splendida Minos
fecerit arbitria,
non, Torquate, genus, non te facundia, non te
restituēt pietas.

infernīs neque enim tenebris Diana pudicum 25
liberat Hippolytum
nec Lethaea valet Theseus abrumpere caro
vincula Pirithoo.

7 14 *Serv. A. 1, 714* || 16 *Auson. 234, 2, p. 78 P.* || 25 neq.
— 26 *om. teneb. Serv. A. 6, 617*

$\mathcal{E}$: AaBCQ(= γ acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

15 pius $\mathcal{E}$ (acc. λ' R) F pater $\delta\pi$ $\mathfrak{B}$ I | Tullus dives vel sim. $\mathcal{E}$ (acc. λ' R)
dives Tullus vel sim. Ψ || 17 quis scit $\mathcal{E}\Psi$ Pph.(?) qui scit δ qui
scis BC | summae $\mathcal{E}\Psi$ (F λ' R¹) vitae $\delta\pi$ R² $\mathfrak{B}$ I || 19 heredis $\mathcal{E}\Psi$ α A V
herebis (-bit φ) F δ || 21 def. C || 28 Pirithoo γ F λ corr. π corr. u R
Perithoo AaB λ' $\delta\pi$ pr.

VIII

Donarem pateras grataque commodus,
 Censorine, meis aera sodalibus,
 donarem tripodas, praemia fortium
 Graiorum, neque tu pessuma munera

ferres, divite me scilicet artium 5
 quas aut Parrhasius protulit aut Scopas,
 hic saxo, liquidis ille coloribus
 sollers nunc hominem ponere, nunc deum.

sed non haec mihi vis, nec tibi talium 10
 res est aut animus deliciarum egens:
 gaudes carminibus; carmina possumus
 donare, et pretium dicere muneri.

non incisa notis marmora publicis,
 per quae spiritus et vita redit bonis 15
 post mortem ducibus, [non celeres fugae
 reiectaeque retrorsum Hannibalis minae
 non incendia Karthaginis inopiae
 eius qui domita nomen ab Africa
 lucratus rediit] clarius indicant
 laudes quam Calabrae Pierides, neque 20

8 6. 8. 7(1) Serv. A. 6, 20

Σ: AaBQ(=γ acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ: Fλ'δπR

8 ad Censorinum. comparatio poetices divitiarum simul ac virtutis. encomiastice monocolos Σ ad Marcium Censorinum etc. Q monocolos αA ad Marcium Censorinum Ψ || 1 commodus Σ(acc.R) αA V metr. commodis Ψ || 6. 8. 7 Serv. || 6 quas aut] qualis Serv. | protulit] prodidit Serv. || 9 nec tibi δΒΙ non tibi cett. || 12 muneri] muneris c cf. Löfst. Synt. I^a, 211 || 15 non —19 rediit del. Lachm., 14—17 Peerlk., 17 Bl.; 14. 15 habuit Pph. αAV, 17. 18 αΓ, 18 Pph. || 15 celeres fugae Ψ(acc.Q) celeris fuga Σ(acc.λ')

si chartae sileant quod bene feceris,
mercedem tuleris. quid foret Iliae
Mavortisque puer, si taciturnitas
obstaret meritis invida Romuli?

ereptum Stygiis fluctibus Aeacum 25
virtus et favor et lingua potentium
vatum divitibus consecrat insulis.
[dignum laude virum Musa vetat mori]
caelo Musa beat. sic Iovis interest

optatis epulis inpiger Hercules, 80
clarum Tyndaridae sidus ab infimis
quassas eripiunt aequoribus ratis,
[ornatus viridi tempora pampino]
Liber vota bonos ducit ad exitus.

IX

Ne forte credas interitura quae
longe sonantem natus ad Aufidum
non ante volgas per artis
verba loquor socianda chordis:

non, si priores Maeonius tenet 5
sedes Homerus, Pindaricae latent
Caeaeque et Alcaei minaces
Stesichorique graves Camenae,

9 2 Aufidus . . , quem 'longe sonare' dicit Horatius α Lucan.
2, 406 Us. || 4 v. loquar soc. ch. Victorin. 6, 181, 4

$\mathcal{E}$: AaBQ(= γ acc. interd. R) acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R.

25 Aeacum] aequum F $\delta\pi$ var. || 28 del. Lachm. || 33 del.
Lachm. || 34 ducit $\Psi\gamma\alpha\Gamma$ duxit $\mathcal{E}$ (acc. λ')

9 consecrari ait carmina sua mereri, quoniam nihil non car-
minibus illustratur $\mathcal{E}Q$ (cf. K.-H.) ad Lollium. tetraco(lo)s αA
ad Lollium. de immortalitate carminum suorum Ψ || 4 loquor]
loquar F π R Victor. || 8 que $\Psi\gamma$ ve AaB $\lambda'\delta$

CARM IV 9

nec, siquid olim lusit Anacreon,
delevit aetas; spirat adhuc amor 10
vivuntque conmissi calores
Aeoliae fidibus puellae.

non sola comptos arsit adulteri
crinis et aurum vestibus inlitum
mirata regalisque cultus 15
et comites Helene Lacaena,

primusve Teucer tela Cydonio
direxit arcu, non semel Ilios
vexata, non pugnavit ingens
Idomeneus Sthenelusve solus 20

dicenda Musis proelia, non ferox
Hector vel acer Deiphobus gravis
excepit ictus pro pudicis
coniugibus puerisque primus.

vixere fortes ante Agamemnona 25
multi; sed omnes inlacrimabiles
urgentur ignotique longa
nocte, carent quia vate sacro.

paulum sepultae distat inertiae
celata virtus. non ego te meis 30
chartis inornatum silebo
totve tuos patiar labores

9 nec sicut ol. l. A. α Veron. Verg. B. 6, 1 p. 397, 6 Hagen ||
18 non — 19 vex. Serv. A. 3, 3

Σ : AaBQ(= γ acc. interd. R adiu. hic illic δ^2) acc. interd. λ' |
 Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

16 Lacaena Σ (acc. R) Lac(a)en(a)e F λ' $\delta\pi$ || 17 ve Σ (acc. λ' δ^2) que
F π R om. δ^1 || 18 direxit] derexit R || 19 non] nec F R γ || 20 ve
 δ^2 R γ F que Σ (acc. λ') $\delta^1\pi$ u || 31 silebo AaB λ' R δ sileri Ψ γ

inpune, Lolli, carpere lividas
 obliviones: est animus tibi
 rerumque prudens et secundis 35
 temporibus dubiisque rectus,

 vindex avarae fraudis et abstinens
 ducentis ad se cuncta pecuniae,
 consulque non unius anni,
 sed quotiens bonus atque fidus 40

 iudex honestum praetulit utili,
 reiecit alto dona nocentium
 vultu, per obstantis catervas
 explicuit sua victor arma.

 non possidentem multa vocaveris 45
 recte beatum; rectius occupat
 nomen beati, qui deorum
 muneribus sapienter uti

 duramque callet pauperiem pati
 peiusque leto flagitium timet, 50
 non ille pro caris amicis
 aut patria timidus perire.

X

O crudelis adhuc et Veneris muneribus potens,
 insperata tuæ cum veniet pluma superbiae
 et quæ nunc umeris involitant, deciderint comae,
 nunc et qui color est puniceae flore prior rosæ,

E: AaBQ(= γ acc. interd. R adiu. hic illic δ^3) acc. interd. λ' |
\Psi: F λ' $\delta\pi$ R

35 que om. AaB λ' || 37 et abstin. — 40 et 42—45 om. B ||
 41 utili] utili et *Aldus* || 52 perire *\Psi\gamma\mathfrak{B} | *Pph.* peribit *E*(acc. λ')*

10 ad Ligurinum puerum speciosum et arrogantem adversus
 amatores. erotice monocolos *E*Q (sed adversum maiores *E*) mono-
 colos α A ad Ligurinum puerum speciosum *\Psi*

mutatus, Ligurine, in faciem verterit hispidam, 5
dices 'heu', quotiens te speculo videris alterum,
'quæ mens est hodie, cur eadem non puero fuit,
vel cur his animis incolumes non redeunt genæ?'

XI

Est mihi nonum superantis annum
plenus Albani cadus, est in horto,
Phylli, nectendis apium coronis,
est hederæ vis

multa, qua crinis religata fulges; 5
ridet argento domus, ara castis
vincta verbenis avet immolato
spargier agno;

cuncta festinat manus, huc et illuc
cursitant mixtæ pueris puellæ, 10
sordidum flammæ trepidant rotantes
vertice fumum.

ut tamen noris, quibus advoceris
gaudiis, Idus tibi sunt agendaæ,
qui dies mensem Veneris marinae 15
findit Aprilem,

iure sollemnis mihi sanctiorque
pæne natali proprio, quod ex hac
luce Maecenas meus adfluentis
ordinat annos. 20

Σ : AaBQ(= γ acc. interd. R adiuv. hic illic δ^2) acc. interd. λ' |
 Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

5 Ligurine *Torrentius* Ligurinum *codd.* | in faciem verterit
 Σ (acc. λ' R) v. in f. Ψ || π speculo Ψ γ in speculo AaB λ'

11 ad Phylliden. de die natali sui simul et Maecenatis, qui
erat idibus Aprilibus. erotice tetracolos Σ Q tetracolos σ A ad
Phyllidam. de die natali Mecenatis Ψ || 7 avet Σ (acc. λ' δ^2) R π^2 π^2
habet Ψ (F δ^1 λ' π^1 R π^1) || 11—12, 21 *def.* R

CARM. IV 11. 12

Telephum, quem tu petis, occupavit
non tuae sortis iuvenem puella
dives et lasciva tenetque grata
compede vinctum.

terret ambustus Phaethon avaras 25
spes et exemplum grave praebet ales
Pegasus terrenum equitem gravatus
Bellerophontem,

semper ut te digna sequare et ultra
quam licet sperare nefas putando 30
disparem vites. age iam, meorum
finis amorum

— non enim posthac alia calebo
femina —, condisce modos, amanda
voce quos reddas: minuentur atrae 35
carmine curae.

XII

Iam veris comites, quae mare temperant,
inpellunt animae lintea Thraciae,
iam nec prata rigent nec fluvii strepunt
hiberna nive turgidi.

nidum ponit Ityn flebiliter gemens 5
infelix avis et Cecropiae domus
aeternum opprobrium, quod male barbaras
regum est ulta libidines.

11 24 et compedem singularis numeri dixit cum sit pluralis
Cled. 5, 42, 23
12 a *Serv. A.* 1, 57. 8, 403 || 4 hib. n. candidi *Victorin.* 6, 177, 5

Σ: AaBQ(=γ adiu. hic illic δ²) acc. interd. λ' | Ψ: Fλ' δπ
21 om. B || 24 vinctum Ψ (Fδ πcorr. u) γ victum AaBλ' πpr.
12 veris descriptio. [est] ad Virgilium. quod tempus mortali-
bus est gratissimum. paraeneticæ tetracolos ΣQ tetracolos αA
ad Virgilium quendam unguentarium Ψ || 4 turgidi ΣΨ Pph.
candidi *Victor.* || 5 itys vel sim. Flp.ras. πp.ras. u¹

CARM. IV 12. 13

dicunt in tenero gramine pinguium
custodes ovium carmina fistula
delectantque deum, cui pecus et nigri
colles Arcadiae placent. 10

adduxere sitim tempora, Vergili.
sed pressum Calibus ducere Liberum
si gestis, iuvenum nobilium cliens,
nardo vina merebere. 15

nardi parvus onyx eliciet cadum,
qui nunc Sulpiciis accubat horreis,
spes donare novas largus amaraque
curarum eluere efficax. 20

ad quae si properas gaudia, cum tua
velox merce veni: non ego te meis
immunem meditor tinguere poculis,
plena dives ut in domo.

verum pone moras et studium lucri
nigrorumque memor, dum licet, ignium
misce stultitiam consiliis brevem:
dulce est desipere in loco. 25

XIII

Audivere, Lyce, di mea vota, di
audivere, Lyce: fis anus; et tamen
vis formosa videri
ludisque et bibis inpudens

26 *Serv. A. 4, 384* || 23 *Pph. ep. 1, 18, 59*

Σ : AaBQ(= γ adiuv. hic illic δ^2) acc. interd. λ' || Ψ : F λ' $\delta\pi$
11 delectantque Σ (acc. λ' δ^2) delectante(m) Ψ | nigri $\Sigma\Psi\sigma\lambda V$
nigrae ζ *Btl.* || 13 Vergili AB Virgili *cett.* || 16 merebere Σ (acc. λ') $\sigma\lambda A$
mereberis Ψ || 22 *redit R*

13 comptem se voti sui factum esse dicit, quod Lyce anus
facta sit. paranetice tetracolos ΣQ ad Licem meretricem sene-
scentem $\sigma\lambda A$ ad Lycen vetulam meretricem Ψ || 1 di mea
— 2 Lyce om. B

CARM. IV 13

et cantu tremulo pota Cupidinem
lentum sollicitas: ille virentis et
doctae psallere Chia
pulcris excubat in genis.

inportunus enim transvolat aridas
quercus et refugit te, quia luridi
dentes, te quia rugae
turpant et capitis nives.

nec Coae referunt iam tibi purpurae
nec cari lapides tempora, quae semel
notis condita fastis
inclusit volucris dies.

quo fugit venus, heu, quove color, decens
quo motus? quid habes illius, illius,
    quae spirabat amores,
    quae me surpuerat mihi, 20

felix post Cinaram notaque et artium
gratarum facies? sed Cinarae brevis
annos fata dederunt,
servatura diu parem

cornicis vetulae temporibus Lycen,
possent ut iuvenes visere fervidi
multo non sine risu
dilapsam in cineres facem.

13 12 cap. n. *Quint. inst.* 8, 6, 17 || 16 *Prisc.* 2, 153, 20 || 20 *Prisc.*
3, 110, 19

$$\begin{array}{l} \Sigma: AaBQ(=\gamma \text{ acc. interd. } R \text{ adiuv. hic illic } \delta^2) \text{ acc. interd. } \lambda' | \\ \Psi: F\lambda' \delta \pi R \end{array}$$

14 cari $\Psi \gamma \delta \lambda \chi A V$ clari AaB λ' || 21 Cinaram *vel sim.*] cinaran (cy-)Aa || 22. 23 cinarae : Breuis (-es) F $\delta \pi$ || 26 possent $\Xi \delta \pi R^2$ possint F $\lambda' R^1$ (?) || 28 dilapsam $\Psi Pph.$ $\chi A V$ delapsam (-lamps- γ) Ξ (acc. λR) delatam l

XIV

Quae cura patrum quaeve Quiritium
 plenis honorum muneribus tuas,
 Auguste, virtutes in aevum
 per titulos memoresque fastus

aeternet, o qua sol habitabilis 5
 inlustrat oras, maxime principum,
 quem legis expertes Latinae
 Vindelici didicere nuper,

quid Marte posses. milite nam tuo
 Drusus Genaunos, inplacidum genus, 10
 Breunosque velocis et arces
 Alpibus inpositas tremendis

deiecit acer plus vice simplici,
 maior Neronum mox grave proelium
 commisit immanisque Raetos 15
 auspiciis pepulit secundis,

spectandus in certamine Martio
 devota morti pectora liberae
 quantis fatigaret ruinis,
 indomitas prope qualis undas 20

14 13—14 Neron. *Prisc.* 3, 307, 22

$\mathcal{E}$: AaBQ(= γ acc. interd. R adiu. hic illic δ^2) acc. interd. λ'
 Ψ : F λ' $\delta\pi$ R

14 de salute Augusti ait esse sollicitos patres et (ad *codd.*)
 plebem. encomiastice tetracolos $\mathcal{E}$ ad Augustum R *Montepess.*
 (ex Q?) ad plebem. encomiastice, in qua de salute Augusti ait esse
 patres sollicitos tetracolos γ laudes Augusti Ψ || 1 quiritium Ψ
 δ^2 *metrioi* quiritum $\mathcal{E}$ || 4 fastus $\mathcal{E}\delta^2(?)\Psi$ (F λ' π^1 R) fastos Ψ var.
 (λ pr. $\delta^1\pi^2(?)$ l corr. u) || 5—15, 32 om. B | aeternet $\mathcal{E}$ (acc. λ' R δ^2) Pph.
 σ AV aeternae et vel sim. F π | sol Ψ γ lux $\mathcal{E}$ (acc. λ') || 8 didicere]
 dedicere A λ' || 11 Breunos $\mathcal{E}\Psi$ Brennos Q($\gamma\delta^2$) σ AV || 19 fati-
 garet] fatigarat F δ || 20 indomitas] indomitus ζ Btl.

CARM. IV 14

exercet Auster Pleiadum choro
scindente nubis, inpiger hostium
vexare turmas et frementem
mittere equum medios per ignis.

sic tauriformis volvitur Aufidus, 25
qui regna Dauni praefluit Apuli,
cum saevit horrendamque cultis
diluvium meditatur agris,

ut barbarorum Claudius agmina
ferrata vasto diruit impetu 30
primosque et extremos metendo
stravit humum sine clade victor,

te copias, te consilium et tuos
praebente divos. nam tibi quo die
portus Alexandria supplex 35
et vacuum patefecit aulam,

Fortuna lustris prospera tertio
belli secundos reddidit exitus
laudemque et optatum peractis
imperiis decus adrogavit. 40

te Cantaber non ante domabilis
Medusque et Indus, te profugus Scythes
miratur, o tutela praesens
Italiae dominaeque Romae.

27. 28 et horridam cultis—agr. *Serv. A. 4, 171* | horrendamque
—agr. *Serv. G. 3, 153 Non. p. 203* || 34 nam — 36 *Prisc. 2, 73, 6*

Σ: AaQ(= γ acc. interd. R adiuv. hic illic δ²) acc. interd. λ' |
Ψ: Fλ' δπ R

28 meditatur aQ(acc. R) *Pph. Serv. minitatur AΨ Nonius* (mi-
natur) || 33 te cons.] et cons. *Heinze* || 35 Alexandria ΣΨ *Prisc.*
Alexandria λ' R² π p. ras. || 40 adrogavit (abr-π) Ψ arrogavit Σ

CARM. IV 14. 15

te fontium qui celat origines 45
 Nilusque et Hister, te rapidus Tigris,
 te beluosus qui remotis
 obstrepit Oceanus Britannis,

te non paventis funera Galliae
 duraeque tellus audit Hiberiae, 50
 te caede gaudentes Sygambri
 conpositis venerantur armis.

XV

Phoebus volentem proelia me loqui
 victas et urbis increpuit lyra,
 ne parva Tyrrhenum per aequor
 vela darem. tua, Caesar, aetas

fruges et agris rettulit uberes 5
 et signa nostro restituit Iovi
 derepta Parthorum superbis
 postibus et vacuum duellis

Ianum Quirini clausit et ordinem
 rectum evaganti frena licentiae 10
 iniecit emovitque culpas
 et veteres revocavit artis,

per quas Latinum nomen et Italiae
 crevere vires famaue et imperi
 porrecta maiestas ad ortus 15
 solis ab Hesperio cubili.

Σ: AaQ(= γ acc. interd. R adiuv. hic illic δ²) acc. interd. λ' |
 Ψ: Fλ'δπR

49 paventis Ψ Pph. paventes Σπpr.

15 ad Augustum. tetracolos αA ad divum Augustum. tetracolos ΣQ ad divum Augustum Ψ || 7 derepta ζ direpta ΣΨ || 9 Quirini] Quirinum Passerat || 10 evaganti Σ π sim. δ² et vaganti Ψ || 11 emovit] dimovit δ¹π¹R¹

CARM. IV 15

custode rerum Caesare non furor
civilis aut vis exiget otium,
non ira, quae procudit ensis
et miseras inimicat urbis; 20

non qui profundum Danuvium bibunt
edicta rumpent Iulia, non Getae,
non Seres infidique Persae,
non Tanain prope flumen orti;

nosque et profestis lucibus et sacris 25
inter iocosi munera Liberi
cum prole matronisque nostris
rite deos prius adprecanti

virtute functos more patrum duces
Lydis remixto carmine tibiis 30
Troiamque et Anchisen et almae
progeniem Veneris canemus.

Σ : AaQ(= γ acc. interd. R adiuv. hic illic δ^3) acc. interd. λ' |
 Ψ : F $\lambda'\delta\pi$ R

18 exiget (-it A) Σ (acc. $\lambda'\delta^2$ var.R λ') Pph. σ AV eximet Ψ (F1 δ R δ) γ || 23 que Σ (acc. λ' R) ve Ψ (F $\delta\pi\lambda p.$ ras.)

Q. Horati Flacci carminum lib. IV explicit. incipit epodon feliciter AB (B p. 341 post c. 4, 14, 4 et p. 361 post c. 4, 13, 28, ubi post inc. inculcatum lib. V) Q. Horatii Flacci carminum liber IV explicit. incipit de arte poetica Ψ Q

CARMEN SAECVLARE

Phoebe silvarumque potens Diana,
lucidum caeli decus, o colendi
semper et culti, date quae precamur
tempore sacro,

quo Sibyllini monuere versus 5
virgines lectas puerosque castos
dis, quibus septem placuere colles,
dicere carmen.

alme Sol, curru nitido diem qui 10
promis et celas aliusque et idem
nasceris, possis nihil urbe Roma
visere maius.

Rite maturos aperire partus
lenis, Ilithyia, tuere matres,
sive tu Lucina probas vocari 15
seu Genitalis:

c. s. 1—4 *Victorin. 6, 171, 29* || 15 s. te Luc. pr. v. s. † te penitus
Serv. B. 4, 10

Σ: ABC *acc. interd.* λ' | *Ψ*: Fλ' δπR | *Q*: ayM *acc. interd.* R π
adiuv. hic illic δ^a

v. subscr. epod. || 4 sacro *ΣΨ* αλΓ *prisco Pph.* || 5 quo I²φ²d²πγ²u
quos Fδ¹R¹(?) αλAV quod *Σ(acc.λ' Qδ²R²)* θI || 6 lectas l(a)etas
λ' δa.ras. || 14 ilithyia *vel sim.* *Ψ(acc.Q)* ilethyia *vel sim.* *Σ(acc.1)*

CARM. SAEC.

diva, producas subolem patrumque
prosperes decreta super iugandis
feminis prolisque novae feraci
lege marita,

20

certus undenos deciens per annos
orbis ut cantus referatque ludos
ter die claro totiensque grata
nocte frequentis.

Vosque, veraces cecinisse Parcae,
quod semel dictum est stabilisque rerum
terminus servet, bona iam peractis
iungite fata.

25

fertilis frugum pecorisque Tellus
spicea donet Cererem corona;
nutriant fetus et aquae salubres
et Iovis aurae.

30

condito mitis placidusque telo
supplices audi pueros, Apollo;
siderum regina bicornis, audi,
Luna, puellas.

35

Roma si vestrum est opus Iliaeque
litus Etruscum tenuere turmae,
iussa pars mutare lares et urbem
sospite cursu,

40

21 *Serv. B. 4, 5* || 21—24 *Censorin. 17, 9* || 26—27 *serv. Serv. B. 4, 47* || 33. 34 *Serv. B. 5, 66 A. 3, 133*

Σ : ABC *acc. interd.* λ' | Ψ : $F\lambda'\delta\pi R$ | Q: $\alpha\gamma M$ *acc. interd.* R π *adiuv. hic illic* δ^3

21 certus C Ψ (*acc. Q*) Pph. certos Bvar. A λ' R¹ Cens. certe s(unt) B || 23 totiens Q(*acc. δ^3 Rnp. ras.*) potiens Ψ totidem Σ (*acc. λ'*) || 26 dictum est Σ (*acc. λ' Q δ^3 R¹*) Pph. $\sigma\Gamma$ *Serv.* dictum C¹ Ψ dictus R¹ dictum stabilis per aeuum *Btl.* || 27 servet $\Sigma\Psi\mathfrak{B}$ Pph. $\sigma\Gamma$ *servat Serv. cod. Lemov.* || 39 urbem ΨQ Pph. urbes Σ (*acc. λ'*)

CARM. SAEC.

cui per ardentem sine fraude Troiam
castus Aeneas patriae superstes
liberum munivit iter, daturus
plura relictis:

di, probos mores docili iuventae, 45
di, senectuti placidae quietem,
Romulae genti date remque prolemque
et decus omne.

Quaeque vos bobus veneratur albis 50
clarus Anchisae Venerisque sanguis,
impetret, bellante prior, iacentem
lenis in hostem.

iam mari terraque manus potentis
Medus Albanasque timet securis,
iam Scythae responsa petunt, superbi 55
nuper et Indi.

iam Fides et Pax et Honos Pudorque
priscus et neglecta redire Virtus
audet adparetque beata pleno 60
Copia cornu.

Augur et fulgente decorus arcu
Phoebus acceptusque novem Camenis,
qui salutari levat arte fessos
corporis artus,

41 ard.—Tr. Serv. A. 1, 242 || 49 Prisc. 2, 357, 15

Σ: ABC acc. interd. λ' | Ψ: Fλ' δπ R | Q: aγM acc. interd. R π
adiuv. hic illic δ³

46 senectuti Σ(acc. aλ') Fπp.ras. Rp.ras. senectutis Q(γMRa.
ras.?) δπa.ras. || 49 bobus BaMδ Prisc. bubus ACγFλ' Rπ ||
51 impetret Σ(acc. la.ras. Qδ³ R² π¹) B{ imperet Ψ, C evanuit || 57 ho-
nos Ψ honor Σ(acc. QR)

CARM. SAEC.

si Palatinas videt aequos aras, 65
remque Romanam Latiumque felix
alterum in lustrum meliusque semper
prorogat aevum,

quaeque Aventinum tenet Algidumque,
quindecim Diana preces virorum 70
curat et votis puerorum amicas
adplicat auris.

Haec Iovem sentire deosque cunctos
spem bonam certamque domum reporto,
doctus et Phoebi chorus et Dianae 75
dicere laudes.

Σ : ABC *acc. interd.* λ' | Ψ : $F\lambda'\delta\pi R$ | Q: $\alpha\gamma M$ *acc. interd.* $R\pi$
adiuv. hic illic δ^2

65 aras $\lambda var.$ $u var.$ Q(*acc. svar.* $R\pi\delta^2$) $\S I$ *Pph.* $\sigma\chi\Gamma$ arces $\Sigma(acc.\lambda' s)$
 $F\delta R^2 var.$ || 68 prorogat (pre- $A\lambda$) $\Sigma(acc.\lambda')$ $\sigma\chi A$ proroget $\Psi(acc.Q)$
Pph. $\sigma\chi\Gamma$ || 70 quindecim $\Psi(acc.Q)$ quindecem $\Sigma(acc.\lambda' s)$

L. Flacci Horatii liber carminum IV (!) explicit. incipit de arte
poetica C Q. Horatii Fl. carmen saeculare explicit. incipit epi-
stolarum liber primus Ψ

EPODON

LIBER

I

Ibis Liburnis inter alta navium,
amice, propugnacula,
paratus omne Caesaris periculum
subire, Maecenas, tuo:
quid nos, quibus te vita si superstite, 5
iucunda, si contra, gravis?
utrumne iussi persequemur otium
non dulce, ni tecum simul,
an hunc laborem, mente laturi decet
qua ferre non mollis viros? 10
feremus et te vel per Alpium iuga
inhospitalem et Caucasum
vel occidentis usque ad ultimum sinum
forti sequemur pectore.
roges, tuum labore quid iuvem meo 15
inbellis ac firmus parum?
comes minore sum futurus in metu,
qui maior absentis habet,
ut adsidens inplumibus pullis avis
serpentium adlapsus timet, 20

1 1 *Isid. orig. 19, 1, 12*

$\mathcal{E}$: AaB acc. interd. λ' | Ψ : $F\lambda'\delta\pi R$ | Q: γM acc. interd. $R\pi$
Q in epodis modo ad recensionem $\mathcal{E}$, modo ad Ψ pertinet.

v. subscr. c. 4 et a. p. || 1 ad Maecenatem $\mathcal{E}Q$ || 5 si $\mathcal{E}\Psi Pph. om.$
 $Q(acc \pi^3 R p ras.)$ a cf. *Pph.*: bis posuit particulam 'si', sed semel
abundat. melius enim sic loqueretur: 'quibus te superstite vita
iucunda est. . .' sit *Ald.*, cf. *Pph.*: '... verbum extrinsecus . . . ac-
cipiendum 'sit', ut plena fiat eloquentio'. || 10 qua $\mathcal{E}(acc QR^1)$ quem
 $\Psi(acc R^1)$ cf. $\sigma A V$ || 15 labore *Glareanus* laborem *codd.* || 17 sum]
sim *N. Heinsius* cf. *Pph.*

magis relictis, non, ut adsit, auxili
latura plus praesentibus.
libenter hoc et omne militabitur
bellum, in tuae spem gratiae,
non ut iuvenis inligata pluribus 25
aratra nitantur meis
pecusve Calabris ante sidus fervidum
Lucana mutet pascuis
neque ut superni villa candens Tusculi
Circaea tangat moenia. 30
satis superque me benignitas tua
ditavit, haud paravero
quod aut avarus ut Chremes terra premam,
discinctus aut perdam nepos.

II

Beatus ille qui procul negotiis,
ut prisca gens mortalium,
paterna rura bobus exercet suis
solutus omni faenore
neque excitatur classico miles truci 5
neque horret iratum mare

34 α Pers. 3, 31

2 1 Prisc. 2, 356, 11 | beat.—negotio Victorin. 6, 137, 10 Aug.
mus. 5, 11, 23 Mi. 32, 1159 || 1—2 Isid. orig. 1, 39, 24 || 3 Prisc.
2, 356, 11

Σ : AaB acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R | Q: γ M acc. interd. R π

21 ut adsit Σ (acc. λ' Q) ut sit Ψ || 24 redit C cf. ad c. 4, 7, 21 ||
26 nitantur] niteantur R π^1 (?) | meis] mea $\pi^2\zeta$ || 28 pascuis Ψ (acc. Q)
B | pascua (-ula B) Σ (acc. λ') || 29 neque Σ (acc. λ') nec Ψ (acc. Q) | superni
 Σ (acc. λ') Ψ (F δ R ^{2}) γ var. M α A V superne Q(?) γ R ^{1} (?) π) | candens
(cad. C λ' sca- π) Σ (acc. λ' Q π) tangens F δ^1 (?) R || 34 nepos Σ (acc. λ')
 α Pers. ut nepos Ψ (acc. Q)

2 vitam agricolarum summa tranquillitate rerum exornatam
prosequitur Σ laudatio vitae rusticae Ψ α A laudatio etc. ex-
ornatae summa tranquillitate rerum Q || 1 negotiis Σ Ψ Pph.
 α A V metr. Prisc. Is. negotio Victor. August. || 3 bobus B Ψ (acc. Q π^2)
Prisc. bubus AaC R π || 6 neque Σ (acc. λ') nec Ψ (acc. Q)

EPOD. 2

forumque vitat et superba civium
 potentiorum limina.
 ergo aut adulta vitium propagine
 altas maritat populos 10
 aut in reducta valle mugientium
 prospectat errantis greges
 inutilisque falce ramos amputans
 feliciores inserit
 aut pressa puris mella condit amphoris 15
 aut tondet infirmas ovis.
 vel cum decorum mitibus pomis caput
 Autumnus agris extulit,
 ut gaudet insitiva decerpens pira
 certantem et uvam purpurae, 20
 qua muneretur te, Priape, et te, pater
 Silvane, tutor finium.
 libet iacere modo sub antiqua ilice,
 modo in tenaci gramine:
 labuntur altis interim ripis aquae, 25
 queruntur in silvis aves
 fontesque lymphis obstrepunt manantibus,
 somnos quod invitet levis.
 at cum tonantis annus hibernus Iovis
 imbris nivisque comparat, 30
 aut trudit acris hinc et hinc multa cane
 apros in obstantis plagas
 aut amite levi rara tendit retia
 turdis edacibus dolos

21 mun.—Pri. *Diom. 1, 382, 3* || 31. 32 *Serv. A. 1, 378*

E: AaBC acc. interd. λ' | *Ψ*: FL' δπR | *Q*: γM acc. interd. Rπ
 13. 14. 11. 12 hoc ordine *Fabricius* || 18 agris *ΣΨ* *Β* arvis
Q(acc. R) uvis π || 19 gaudet *Σ*(acc. λ' QR) gaudens *Ψ* || 20 purpurae]
 purpura *Β*[*Rp. ras.* || 23 novum carmen, titulus: introducit quen-
 dam feneratorem loquentem et laudantem vitam quietam et
 non tamen suum propositum deserentem AaCλ'; intervallum vel
 littera init. maior BQ; continent *Ψ Pph.* αAV || 25 ripis (ris- R¹)
Σ(acc. λ' QR¹π²) rivis *Ψ* (FδR²π²) *Β* || 27 fontes *ΣΨ Pph.* frondes
Markland haud scio an recte cf. *Prop. 4, 4, 4; sed cf. c. 3, 13, 15* ||
 29 at] aut BCu || 33 tendit] tetendit Fδa.ras.

EPOD. 2

pavidumque leporem et advenam laqueo gruem 35
iucunda captat praemia.
quis non malarum quas amor curas habet
haec inter obliviscitur?
quodsi pudica mulier in partem iuvet
domum atque dulcis liberos, 40
Sabina qualis aut perusta solibus
pernicis uxor Apuli,
sacrum vetustis exstruat lignis focum
lassi sub adventum viri
claudensque textis cratibus laetum pecus 45
distenta siccet ubera
et horna dulci vina promens dolio
dapes inemptas adparet:
non me Lucrina iuverint conchylia
magisve rhombus aut scari, 50
siquos Eois intonata fluctibus
hiems ad hoc vertat mare,
non Afra avis descendat in ventrem meum,
non attagen Ionicus
iucundior quam lecta de pinguisimis 55
oliva ramis arborum
aut herba lapathi prata amantis et gravi
malvae salubres corpori
vel agna festis caesa Terminalibus
vel haedus ereptus lupo. 60
has inter epulas ut iuvat pastas ovis
videre properantis domum,
videre fessos vomerem inversum boves
collo trahentis languido
positosque vernas, ditis examen domus, 65
circum renidentis Lares. —

42 *Serv. G. 3, 230* || 49—52 *Prisc. 2, 473, 14. 2, 570, 25* || 63.
64 *Serv. B. 2, 66*

Σ : AaBC *acc. interd.* λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R | Q: γ M *acc. interd.* R π
37—70 *om. B* || 50 *scari*] *scauri* C¹ (?) λ' R² π^2 || 54 s. *iucundior* :
Quam Q (*acc. R*) *iucundior om.* δ^1 || 61 ut $\Sigma\Psi$ et Q || 65 *positos* *codd.*
postos R (sed i superscr.) cf. 9, 1 || 66 *Lares*] *Laris Vollmer*

EPOD. 2. 3

haec ubi locutus faenerator Alfius,
iam iam futurus rusticus,
omnem redegit idibus pecuniam,
quaerit kalendis ponere.

70

III

Parentis olim siquis in pia manu
senile guttur fregerit,
edit cicutis alium nocentius.
o dura messorum ilia.
quid hoc veneni saevit in praecordiis?
num viperinus his cruor
incoctus herbis me fefellit? an malas
Canidia tractavit dapes?
ut Argonautas praeter omnis candidum
Medea mirata est ducem,
ignota tauris inligaturum iuga
perunxit hoc Iasonem,
hoc delibutis ulta donis paelicem
serpente fugit alite.
nec tantus umquam siderum insedit vapor
siticulosae Apuliae
nec munus umeris efficaciae Herculis
inarsit aestuosius.
at siquid umquam tale concupiveris,
iocose Maecenas, precor,
manum puella savio opponat tuo
extrema et in sponda cubet.

5

10

15

20

§ 21. 22 *Pph. epo. 14, 13*

Σ: AaC *acc. interd.* λ' | Ψ: Fλ'δπR | Q: γM *acc. interd.* R π
60 redegit ΣΨ B[*Pph.* relegit λ'*corr.*

§ *redit* B | execratur quod apud Maecenatem allium comederat
et aestu torquebatur Σ ad C. Maecenatem. ternarius iambicus
binarius iambicus epodicus ΨM; *inscr.* ΣΨ *coniunx.* a, ΨΣ
coni. γ ad Maecenatem αA || 3 edit ΣΨ B[*Pph.* αAV edat π²u ||
9—22 *om.* B || 20 *iocose*] *iocosa* Markland

EPOD. 4

IV

Lupis et agnis quanta sortito obtigit,
 tecum mihi discordia est,
 Hibericis peruste funibus latus
 et crura dura compede.
 licet superbus ambules pecunia, 5
 fortuna non mutat genus.
 videsne, sacram metiente te viam
 cum bis trium ulnarum toga,
 ut ora vertat huc et huc euntium
 liberrima indignatio? 10
 'sectus flagellis hic triumphalibus
 praeconis ad fastidium
 arat Falerni mille fundi iugera
 et Appiam mannis terit
 sedilibusque magnus in primis eques 15
 Othone contempto sedet.
 quid attinet tot ora navium gravi
 rostrata duci pondere
 contra latrones atque servilem manum
 hoc, hoc tribuno militum? 20

4 s bis uln. Pph. epi. 1, 18, 30

Σ: AaBC acc. interd. λ' | Ψ: Fλ' δπR | Q: γM acc. interd. Rπ

4 ad Sextum Menam libertinum. Vedium Rufum ex servitute
 miratur usurpasse equestrem dignitatem usque ad tribunatum
 militum Σ in Sextum Pompeium libertum Fγ in Menam Sexti
 Pompei libertum δ in Sextum Pompeium Sex. lib. Menam. iam-
 bice Q(M) sim. R cf. *Hermes* '35, 257, ubi errores et affinitates
 titulorum Q explicantur || 1 obtigit (-teg- B)BΨ optigit Σ(acc.λ' QR)||
 7 metiente] mentiente I¹δα. ras. πR¹ mertiente B || 8 trium Barth
 ter ΣΨ Pph. 'sex ulnarum' et 'sex ... ulnis ...' interpr. Pph.
 et αAV; om. codd. Pph. epi. 1, 18, 30 || 15 eques ΣΨ Pph. et
 eques Aaλ'

EPOD. 5

V

'At o deorum quidquid in caelo regit
 terras et humanum genus,
 quid iste fert tumultus? aut quid omnium
 voltus in unum me truces?
 per liberos te, si vocata partibus 5
 Lucina veris adfuit,
 per hoc inane purpuræ decus precor,
 per inprobaturum haec Iovem,
 quid ut noverca me intueris aut uti
 petita ferro belua?' 10
 ut haec trementi questus ore constitit
 insignibus raptis puer,
 inpube corpus, quale posset in pia
 mollire Thracum pectora,
 Canidia brevibus implicata viperis 15
 crinis et incompertum caput
 iubet sepulcris caprificos erutas,
 iubet cupressos funebris
 et uncta turpis ova ranae sanguine
 plumamque nocturnae strigis 20
 herbasque quas Iolcos atque Hiberia
 mittit venenorum ferax,

5 1 — deor. *Cled.* 5, 74, 8 || 1 *Serv. A.* 9, 144 *Diom.* 1, 528, 19
Serv. 4, 471, 23 || 1. 2 *Serv. A.* 7, 363 *Don. Ter. Andr.* 666 *Prisc.*
 3, 196, 12 || 11—13 corp. *Prisc.* 2, 249, 23 om. ins. r. || 21. 22 *Serv.*
A. 9, 582

E: AaBC *acc. interd.* λ' | *Ψ:* Fλ' δπR | *Q:* γM *acc. interd.* Rπ

5 puerum praetextatum defossum inducit a canidia quo ne-
 cato Alfio Varo daret potionem delinimentorum *EQ* (*sed* deli-
 ramentorum *Q*) in Gratidiam converso nomine. ternarius iam-
 bicus binarius, iambicus epodicus *Ψ* in Canidiam mutato no-
 mine αA || 1 regit *E*(*acc. QR*) βI(?) *Pph. Serv. Don. Prisc. Diom.*
regis Ψ || 3 aut *E*(*acc. λ'*) lemma *Pph. cf.* 7, 1 et *Ψ*(*acc. Q*) βI(?) ||
 11 haec *E*(*acc. λ' QR*) *Prisc.* haec & *Ψ*, *sim.* R¹ (& rem-) || 15 in-
 plicata (*impl.*) *Ψ*(*acc. Q*) αAV illigata *E*(*acc. λ'*) *Pph.* || 18 cupres-
 sos *E*(*acc. Q*) cupressus *Ψ* || 20 nocturnae strigis *Ψ*(*acc. Q*) strigis
 nocturnae *vel sim.* *E*(*acc. λ'*) || 21 (h)iolc(h)os *E*(*acc. QR*) βI *Pph.*
 colc(h)os *Ψ C* αAV *codd. Pph., variant codd. Serv.* | atque *Ψ*(*acc. Q*)
Serv. aut *E*(*acc. λ'*)

EPOD. 5

et ossa ab ore rapta ieiunae canis
 flammis aduri Colchicis.
 at expedita Sagana per totam domum 25
 spargens Avernalis aquas
 horret capillis ut marinus asperis
 echinus aut currens aper.
 abacta nulla Veia conscientia
 ligonibus duris humum 30
 exhauriebat, ingemens laboribus,
 quo posset infossus puer
 longo die bis terque mutatae dapis
 inemori spectaculo,
 cum promineret ore, quantum exstant aqua 35
 suspensa mento corpora;
 exsecta uti medulla et aridum iecur
 amoris esset poculum,
 interminato cum semel fixae cibo
 intabuissent pupulae. 40
 non defuisse masculae libidinis
 Ariminensem Foliam
 et otiosa credidit Neapolis
 et omne vicinum oppidum,
 quae sidera excantata voce Thessala 45
 lunamque caelo deripit.
 hic inresectum saeva dente livido
 Canidia rodens pollicem
 quid dixit aut quid tacuit? 'o rebus meis
 non infideles arbitrae, 50
 Nox et Diana, quae silentium regis,
 arcana cum fiunt sacra,
 nunc, nunc adeste, nunc in hostilis domos
 iram atque numen vertite.

33 mut. — 34 *Prisc.* 2, 321, 16

Σ : AaBC *acc. interd.* λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R | Q: γ M *acc. interd.* R π
 23 currens $\Sigma\P\sigma\lambda$ AV Laurens N. *Heinsius* || 34 inemori (in-
 mori B) Σ (*acc.* λ QR $\pi p.$ ras.) *Prisc.* inmemori *vel sim.* Ψ || 37 ex(s)ecta
 $\Sigma\P$ B | ex(s)ucta C λ^2 ζ exesa N. *Heinsius* || 42 arimenensem
 AaBC

EPOD. 5

formidulosus dum latent silvis ferae 55
 dulci sopore languidae,
 senem, quod omnes rideant, adulterum
 latrent Suburanae canes
 nardo perunctum, quale non perfectius
 meae laborarint manus. 60
 quid accidit? cur dira barbarae minus
 venena Medae valent,
 quibus superbam fugit ulta paelicem,
 magni Creontis filiam,
 cum palla, tabo munus inbutum, novam 65
 incendio nuptam abstulit?
 atqui nec herba nec latens in asperis
 radix fefellit me locis:
 indormit unctis omnium cubilibus
 oblivione paelicum. 70
 a a, solutus ambulat veneficae
 scientioris carmine.
 non usitatis, Vare, potionibus,
 o multa fleturum caput,
 ad me recurre nec vocata mens tua 75
 Marsis redibit vocibus:
 maius parabo, maius infundam tibi
 fastidienti poculum,
 priusque caelum sidet inferius mari
 tellure porrecta super, 80
 quam non amore sic meo flagres uti
 bitumen atris ignibus.'

57. 59. 60 *Prisc. interp.* 3, 128 || 57 senes—rid. *Sacerd.* 6, 523, 7

Σ: AaBC *acc. interd.* λ' | Ψ: Fλ'δπR' | Q: γM *acc. interd.* Rπ

55 formidulosus (-dol-) ΣΨ formidulos(a)e (-dol-) Q *cf.* σλΓ: 'non formidulosus silvis, sed formidulosae ferae . . .' | dum Ψ cum Σ(*acc.* λ' QR) *cf.* v. 52 || 58 latrent ΣΨ σλAV latrant *Zielinski Mél. Navarre 447* | suburanae ΣΨ suburbanae AaC¹(?)λ' || 60 laborarint Ψ(*acc.* Q) B[laborarunt Σ(*acc.* λ') *cf.* *Zielinski l. l. 444. 447* || 63 superbam Ψ B[superba Σ(*acc.* QR¹π) σλAV || 65 inbutum (imb-) Ψ(*acc.* Q) infectum Σ *cf.* σλAV | novam] noua AB πp.ras. || 71 a(h) a(h) *vel sim.*] om. BCλR || 79 mari Σ(*acc.* λ' Q) mare Ψ

sub haec puer iam non, ut ante, mollibus
 lenire verbis inpias,
 sed dubius unde rumperet silentium, 85
 misit Thyesteas preces:
 'venena magnum fas nefasque, non valent
 convertere humanam vicem.
 diris agam vos: dira detestatio
 nulla expiatur victima. 90
 quin, ubi perire iussus exspiravero,
 nocturnus occurram furor
 petamque voltus umbra curvis unguibus,
 quae vis deorum est Manium,
 et inquietis adsidens praecordiis 95
 pavore somnos auferam.
 vos turba vicitim hinc et hinc saxis petens
 contundet obscaenas anus.
 post insepulta membra different lupi
 et Esquilinae alites 100
 neque hoc parentes, heu mihi superstites,
 effugerit spectaculum.'

VI

Quid inmerentis hospites vexas canis,
 ignavus adversum lupos?
 quin huc inanis, si potes, vertis minas
 et me remorsurum petis?

89 dira — 90 Serv. A. 7, 597

$\mathcal{E}$: AaBC acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R | Q: γ M acc. interd. R π
 89 haec] hoc R π , sed in π superscr. ϵ || 87 magnum $\mathcal{E}\Psi$ Pph.
 cf. Zielinski *Irisiona* 1, 310 magica Btl. maga non Haupt || 90 non
 vertere humanas uices Btl. || 94 deorum manium est lemma α AV ||
 98 contundet Ψ (acc. QR) contundat $\mathcal{E}$ (acc. λ') || 102 effugerit Ψ (acc. QR)
 Pph. effugerint $\mathcal{E}$ (acc. λ') na. ras.

6 maledicum poetam in se irritat minaturque, si solita rabie
 fuerit elatus $\mathcal{E}$ in Cassium Severum. ternarius iambicus binarius
 iambicus epodicus Ψ Q dicolos. in Cassium Severum α A || 2 igna-
 vus vel bis hostis lupos adversum R π^1 (?) | adversum] adver-
 sus CF adversos B || 3 vertis $\mathcal{E}$ (acc. λ' QR $^1\pi^1$) verte Ψ BI || 4 petis
 $\mathcal{E}$ (acc. λ' QR $^1\pi^1$) pete Ψ BI(?)

EPOD. 6. 7

nam qualis aut Molossus aut fulvos Lacon, 5
 amica vis pastoribus,
 agam per altas aure sublata nivis,
 quaecumque praecedet fera;
 tu, cum timenda voce complesti nemus,
 proiectum odoraris cibum. 10
 cave cave, namque in malos asperrimus
 parata tollo cornua,
 qualis Lycambae spretus infido gener
 aut acer hostis Bupalō.
 an si quis atro dente me petiverit, 15
 inultus ut flebo puer?

VII

Quo, quo scelesti ruitis? aut cur dexteris
 aptantur enses conditi?
 parumne campis atque Neptuno super
 fusum est Latini sanguinis,
 non ut superbas invidae Karthaginis 5
 Romanus arces ureret
 intactus aut Britannus ut descenderet
 sacra catenatus via,
 sed ut secundum vota Parthorum sua
 urbs haec periret dextera? 10
 neque hic lupis mos nec fuit leonibus
 umquam nisi in dispar feris.
 furorne caecus an rapit vis acrior
 an culpa? responsum date.

6 5—7 alt. (om. agam) *Sacerd.* 6, 527, 17

Σ: AaBC acc. interd. λ' | Ψ: Fλ' δπR | Q: γMacc. interd. Rπ
 5 Lacon Ψ *Sacerd.* cf. *Prisc.* 6, 29, p. 220, 13 Laco AaBCQ ||
 15 petiverit Σ(acc. λ' QRπ³) oppetiverit Ψ

7 primo civili bello finito ut ab alio abstinence deprecatur Σ
 ternarius etc. (v. *inscr.* 6) FR *inscr.* ΣFR coniunx. Q ad r. p. de
 bellis civilibus. ternarius etc. δ ad rem publicam dicolos αA ||
 1 dexteris CFπR *metrici* dextris AaBλ' γMδ || 4 fustist π¹ ||
 12 umquam] numquam *ed. Ven. 1490. hanc crudelitatem bestiis*
quavis feris numquam fuisse vult nisi in disparia genera || 13 cae-
 cus] caecos γ5 Btl.

EPOD. 7. 8

tacent et albus ora pallor inficit	15
mentesque percussae stupent.	
sic est: acerba fata Romanos agunt	
scelusque fraternae necis,	
ut inmerentis fluxit in terram Remi	
sacer nepotibus cruor.	20

VIII

Rogare longo putidam te saeculo,	
viris quid enervet meas,	
cum sit tibi dens ater et rugis vetus	
frontem senectus exaret	
hietque turpis inter aridas natis	5
podex velut crudae bovis.	
sed incitat me pectus et mammae putres,	
equina quales ubera,	
venterque mollis et femur tumentibus	
exile suris additum.	10
esto beata, funus atque imagines	
ducant triumphales tuum	
nec sit marita quae rotundioribus	
onusta bacis ambulet.	
quid, quod libelli Stoici inter Sericos	15
iacere pulvillos amant:	

7 17 acerb. — 18 σ Stat. Th. 1, 185

8 11 fun. — 12 σ Stat. Th. 6, 246 (268) || 13. 14 σ Stat. Th. 4, 207

$\mathcal{E}$: AaBC acc. interd. λ' | Ψ : F λ' δ π R | Q: γ M acc. interd. R π

15 albus ora pallor $\mathcal{E}$ (acc. λ') ora p. a. Ψ (acc. Q) || 17 agunt] premunt σ Stat.

8 prostitutam putidam anum sectatur vitia corporis eius proscribens $\mathcal{E}$ in anum libidinosam quam aspernatur F in anum libidinosam scribit vel in Gratidiam quam aspernatur δ prostitutam etc. corporis eius (proscribens). in gratidiam Q ad anum deformem vel in Gratidiam σ A || 2 quid] quod BCQ(acc. R²) || 8 quales (-is AaBC λ R π pr.)] qualia Madvig

EPOD. 8.9

inlitterati num minus nervi rigent
minusve languet fascinum?
quod ut superbo provoces ab inguine,
ore adlaborandum est tibi.

20

IX

Quando repostum Caecubum ad festas dapes
victore laetus Caesare
tecum sub alta — sic Iovi gratum — domo,
beate Maecenas, bibam
sonante mixtum tibiis carmen lyra,
hac Dorium, illis barbarum?
ut nuper, actus cum freto Neptunius
dux fugit ustis navibus
minatus urbi vincla, quae detraxerat
servis amicus perfidis.
Romanus eheu — posteri negabitis —
emancipatus feminae
fert vallum et arma miles et spadonibus
servire rugosis potest
interque signa turpe militaria
sol adspicit conopium.
at huc frementis verterunt bis mille equos
Galli canentes Caesarem

5

10

15

19. 20 α Iuv. 6, 298

9 1 Serv. 4, 471, 25 Diom. 1, 528, 27 || 9. 10 Serv. A. 6, 612 ||

15. 16 sig. mil. s. a. c. α Iuv. 6, 80 || 17. 18 Serv. A. 6, 612

Σ : AaBC acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R | Q: γ M acc. interd. R π

17 num] non lemma Pph. | minus $\Sigma\P$ Pph. magis N. Heinsius ||

18 om. B | minusve] magisve Guyet

9 epodon. bello adversus Antonium et Cleopatram designat votis victoriam Caesaris Σ ad C. Maecenatem. ternarius etc. (v. inscr. 6) Ψ inscr. $\Sigma\P$ coniunz. Q ad Mecenatem post Actiacum bellum α A || 1 repostum Ψ Diom. repositum Σ (acc. QR^{na}.ras) Serv. || 9 vincla Σ (acc. Qⁿ) vincula Ψ || 13—38 om. B || 16 conopium (can-C) Σ R¹ Pph. α AV conopeum Ψ (acc. Q) α Iuv. || 17 at huc B1(var.?) a²5 α Γ cf. Pph.; comparatio Romanorum et Gallorum particulam adversativam postulat. adhuc Cpr. γ var. $\delta^2\lambda'^1$ ad hunc Aa¹ Ccorr. Ficorr. $\delta\pi$ R γ M α AV Serv. ad hoc Btl. ab hoc N. Heinsius at hinc Cunningham at nunc Housman

EPOD. 9. 10

hostiliumque navium portu latent
 puppes sinistrorsum citae. 20
 io Triumphe, tu moraris aureos
 currus et intactas boves?
 io Triumphe, nec Iugurthino parem
 bello reportasti ducem
 neque Africanum, cui super Carthaginem 25
 virtus sepulcrum condidit.
 terra marique victus hostis punico
 lugubre mutavit sagum,
 aut ille centum nobilem Cretam urbibus
 ventis iturus non suis, 30
 exercitatas aut petit Syrtis Noto
 aut fertur incerto mari.
 capaciores adfer huc, puer, scyphos
 et Chia vina aut Lesbia,
 vel quod fluentem nauseam coerceat 35
 metire nobis Caecubum.
 curam metumque Caesaris rerum iuvat
 dulci Lyaeo solve.

X

Mala soluta navis exit alite
 ferens olentem Mevium.
 ut horridis utrumque verberes latus,
 Auster, memento fluctibus;
 niger rudentis Euris inverso mari 5
 fractosque remos differat;
 insurgat Aquilo, quantus altis montibus
 frangit trementis ilices;

22 int. bov. Ps. Prob. 4, 20, 8

10 1 σ Stat. Th. 3, 64 || 1. 2 Serv. B. 3, 90

E: AaC acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R | Q: γ M acc. interd. R π

25 af(f)ricanum E(acc. λ^2 QRna.ras.) δ af(f)ricano F λ' π p. ras.
 neque, Africani Madvig || 28 mutavit $\Sigma\P$ Pph. mutabit Lachm. ||
 35 nauseam Ψ CQ Pph. σ A V σ χ Γ nausiam Aa λ' π

10 redit B | invisum sibi Mevium devovet, ut horrendis prema-
 tur tempestatibus Σ in Mevium poetam. ternarius etc. (v. inscr. 6) Ψ
 inscr. $\Sigma\P$ coniunx. Q (inverso ordine M) in Marcum Mevium σ A ||
 2 Mevium codd. plerique et inscr. Maevium aB λ' R, Serv. codd.
 plerique

EPOD. 10. 11

nec sidus atra nocte amicum adpareat,
qua tristis Orion cadit; 10
quietiore nec feratur aequore
quam Graia victorum manus,
cum Pallas usto vertit iram ab Illo
in inpiam Aiakis ratem.
o quantus instat navitis sudor tuis 15
tibiue pallor luteus
et illa non virilis heiulatio
preces et aversum ad Iovem,
Ionius udo cum remugiens sinus
Noto carinam ruperit. 20
opima quodsi praeda curvo litore
porrecta mergos iuverit,
libidinosus immolabitur caper
et agna Tempestatibus.

XI

Petti, nihil me sicut antea iuvat
scribere versiculos amore percussum gravi,
amore, qui me praeter omnis expetit
mollibus in pueris aut in puellis urere.
hic tertius December, ex quo destiti 5
Inachia furere, silvis honorem decutit.

13 *Serv. A. 11, 259* || 13. 14 *Serv. A. 2, 615* || 23. 24 *Serv. B. 3, 8*
11 1 *Diom. 1, 528, 33* *Serv. 4, 471, 30* || 1. 2 *Victorin. 6, 170, 8. 6,*
182, 27 *Fortunatian. 6, 303, 25* *Terentian. 6, 413, 2969* || 2 *Caes.*
Bass. 6, 271, 19. 21 *Prisc. 3, 459, 22* *Victorin. 6, 102, 3. 170, 34. 173, 17.*
Fortunatian. 6, 294, 21 *Diom. 1, 511, 5. 529, 1* *Terentian. 6, 413, 2974*

Σ : AaBC acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R | Q: γ M acc. interd. R π
18—20 om. B || 18 aversum Σ (acc. QR π) σ A V adversum Ψ dupli-
cem lectionem testatur σ Γ || 19 s. sinus : Noto (-tho F1, -ta R¹)
 Ψ (acc. M) Pph. sinu : Notus Σ $\mathfrak{B}$ I sinus : Notu Rp.ras. sinus :
Notus $\gamma\lambda'$ (?) || 22 iuverit] iuveris uvar. ζ

11 Pettio amico suo. invisam sibi poetice esse in concubitus
suos irrupentem Σ ad Pettium. de Inachia quam diligit. ternarius
iambicus quadratus compositus a dactylo in iambum Ψ inscr. $\Sigma\Psi$
coniunx. Q ad Pettium σ A || 1 Petti codd. maior pars, Pph. Terent.
Fortun. Victor. inscript. (cf. K.-H.) Pecti a B δ R² (?) γ M Serv. Diom.
cod. A || 2 percussum Aa B Q Caes. Bass. Victor. Fortunat. p. 294, 21
Diom. Prisc. percussum Ψ C Fortun. p. 303, 26 Terentian.

heu me, per urbem — nam pudet tanti mali —
 fabula quanta fui, conviviorum et paenitet,
 in quis amantem languor et silentium
 arguit et latere petitus imo spiritus. 10
 'contrane lucrum nil valere candidum
 pauperis ingenium' querebar adplorans tibi,
 simul calentis inverecundus deus
 fervidiore mero arcana promorat loco.
 'quodsi meis inaestu et praecordiis 15
 libera bilis, ut haec ingrata ventis dividat
 fomenta vulnus nil malum levantis,
 desinet imparibus certare summotus pudor.'
 ubi haec severus te palam laudaveram,
 iussus abire domum ferebar incerto pede 20
 ad non amicos heu mihi postis et heu
 limina dura, quibus lumbos et infregi latus.
 nunc gloriantis quamlibet mulierculam
 vincere mollitia amor Lycisci me tenet;
 unde expedire non amicorum queant 25
 libera consilia nec contumeliae graves,
 sed alius ardor aut puellae candidae
 aut teretis pueri longam renodantis comam.

XII

Quid tibi vis, mulier nigris dignissima barris?
 munera quid mihi quidve tabellas

8 *Sacerd.* 6, 544, 5
 12 1 *Serv. A.* 1, 592 *Isid. orig.* 16, 5, 19 || 1. 2 *Victorin.* 6, 170,
 15. 181, 21 *Fortunatian.* 6, 303, 29 || 2—3 mittis *Victorin.* 6, 170, 27

E: AaBC acc. interd. λ' | Ψ: Fλ' δπR | Q: γM acc. interd. R π
 8 et om. *Sacerd.* ut *Btl.* || 9 et languor δ || 11 contrane] -que R¹(?)
 π¹u || 13—28 om. B || 16 ventis] venus Aaλ' || 21 et heu] et eheu
 πa.ras.u eheu Fπp.ras. heu R || 24 mollitia] -ieRpr.(?) § *Btl.*

12 summae libidinis mulierem repellit et dignam ait esse ele-
 phantis. primus versus heroicus est, secundus tetrapodia heroica
 epodos E in Gratidiam converso nomine. senarius epicus, qua-
 dratus dactylicos epodicos Ψ *inscr.* EΨ coniunx. Q ad Inachiam
 meretricem dicolos αA || 2 quid mihi E αAV *Victor.* bis cur mihi
 Ψ(acc.Q) *Fortunat. Victor.* p. 170, 27 quidve EΨ *Victor.* curve u
 lemma α AV *Fortunat.*

EPOD. 12. 13

mittis nec firmo iuveni neque naris obesae?
 namque sagacius unus odoror,
 polypus an gravis hirsutis cubet hircus in alis, 5
 quam canis acer ubi lateat sus.
 qui sudor vietis et quam malus undique membris
 crescit odor, cum pene soluto
 indomitam properat rabiem sedare neque illi
 iam manet umida creta colorque 10
 stercore fucatus crocodili iamque subando
 tenta cubilia tectaque rumpit,
 vel mea cum saevis agitat fastidia verbis:
 'Inachia langues minus ac me;
 Inachiam ter nocte potes, mihi semper ad unum 15
 mollis opus. pereat male quae te
 Lesbia quaerenti taurum monstravit inertem,
 cum mihi Cous adesset Amyntas,
 cuius in indomito constantior inguine nervus
 quam nova collibus arbor inhaeret. 20
 muricibus Tyriis iteratae vellera lanae
 cui properabantur? tibi nempe,
 ne foret aequalis inter conviva, magis quem
 diligeret mulier sua quam te.
 o ego non felix, quam tu fugis, ut pavet acris 25
 agna lupos capraeque leones.'

XIII

Horrida tempestas caelum contraxit et imbres
 nivesque deducunt Iovem; nunc mare, nunc siluæ

7 *Micon* 400 || 11 iamque suba. *Eutydh.* 5, 467, 21 || 25 — fugis
Charis. 1, 158, 6 *Metrorius* 6, 242, 14 | o ego inf. *Charis.* 1, 557,
 19 *Metrorius* 6, 230, 20

13 2 *Prisc.* 2, 16, 10. 304, 8. 3, 112, 23

E: AaBC acc. interd. λ' | Ψ: Fλ'δπR | Q: γM acc. interd. Rπ
 3 mittis] mittes ABλ' | firmo iuveni] iuv. fi. AQu || 7 qui
 E(acc. l QRπpr.) δ *Micon* quis Fλπcorr. || 8 crescit E(acc. λ' Q) cre-
 scat Ψ || 22 properabantur] properabuntur Aaλ' R¹ || 25 non felix]
 infelix *Charis. Metr.* | quam] quem *Charis. Metr.*

13 amicos hortatur ut vim tempestatis de die discumbendo
 vitent et, dum non sit impedimento senectus, voluptatibus va-

Threicio Aquilone sonant. rapiamus, amici,
 occasionem de die, dumque virent genua
 et decet, obducta solvatur fronte senectus. 5
 tu vina Torquato move consule pressa meo.
 cetera mitte loqui: deus haec fortasse benigna
 reducet in sedem vice. nunc et Achaemenio
 perfundi nardo iuvat et fide Cyllenaea
 levare diris pectora sollicitudinibus, 10
 nobilis ut grandi cecinit Centaurus alumno:
 'invicte, mortalis dea nate puer Thetide,
 te manet Assaraci tellus, quam frigida parvi
 findunt Scamandri flumina lubricus et Simois,
 unde tibi reditum certo subtemine Parcae 15
 rupere, nec mater domum caerulea te revehet.
 illic omne malum vino cantuque levato,
 deformis aegrimoniae dulcibus adloquiis.'

XIV

Mollis inertia cur tantam diffuderit imis
 oblivionem sensibus,
 pocula Lethaeos ut si ducentia somnos
 arente fauce traxerim,
 candide Maecenas, occidis saepe rogando: 5
 deus, deus nam me vetat

7 deus — 8 vice *Prisc.* 2, 47, 16

14 2 *Sacerd.* 6, 520, 15

E: AaBC *acc. interd.* λ' | *Ψ*: Fλ' δπR | *Q*: γM *acc. interd.* R π
 cent *E* ad amicos. senarius epicus quadratus compositus (comicos
codd., cf. *inscr.* 11) ab iambo in dactylon *Ψ* *inscr.* *EΨ* *coniunx.*
Q v. *Hermes* '35, 258. ad amicos [iambicus] dicolos αA || 3 amici
EΨ *Pph.* cf. *tit.* *EΨ* amice *Btl.* || 9 Cyllenea vel sim. *E*(acc. λ' Q)
 Cyllena *Ψ* Cyllene *Ra. ras?* cf. *Housman Journ. of Phil.* '14,
 66 || 11 grandi cecinit *Ψ*(acc. Q) cecinit grandi *E*(acc. λ') || 13 parvi]
 flavi *N. Heinsius* proni *Btl.* puri *Peerlk.* tardi *Meineke* || 15 sub-
 temine *EΨ* *Pph.* αAV subtegmine ABu

14 Maecenati excusat desidiam suam et obiurgat se quod non
 consummaverit iambica opera amoribus avocatus *E* ad C. Mae-
 cenatem. senarius epicus binarius iambicus epodicus *Ψ* *inscr.* *EΨ*
coniunx. *Q* ad Mecenatem. dicolos αA || 3 ut si *E*(acc. λ' Q π) uti *Ψ*

EPOD. 14. 15

inceptos olim, promissum carmen, iambos
 ad umbilicum adducere.
 non aliter Samio dicunt arsisse Bathyllo
 Anacreonta Teium, 10
 qui persaepe cava testudine flevit amorem
 non elaboratum ad pedem.
 ureris ipse miser. quodsi non pulcrior ignis
 accendit obsessam Ilion,
 gaude sorte tua: me libertina nec uno 15
 contenta Phryne macerat.

XV

Nox erat et caelo fulgebat Luna sereno
 inter minora sidera,
 cum tu, magnorum numen laesura deorum,
 in verba iurabas mea,
 artius atque hedera procera adstringitur ilex 5
 lentis adhaerens bracchiis,
 dum pecori lupus et nautis infestus Orion
 turbaret hibernum mare
 intonsosque agitaret Apollinis aura capillos,
 fore hunc amorem mutuum, 10
 o dolitura mea multum virtute Neaera:
 nam siquid in Flacco viri est,
 non feret adsiduas potiori te dare noctes
 et quaeret iratus parem,
 nec semel offensi cedit constantia formae, 15
 si certus intrarit dolor.

10 *Sacerd.* 6, 520, 16

15 4. 5 *Prisc.* 3, 311, 11

Σ: AaBC *acc. interd.* λ' | Ψ: Fλ' δπR | Q: γM *acc. interd.* R π

10 Anacreonta] Ἰνacreonta *vel sim.* Σ

15 Neaeram amicam suam alloquitur periuriisque eius se de-
 ceptum indicat quod suum amorem in alium transtulisset; quem
 negat perpetuum futurum ΣQ in Neaeram amicam. senarius
 epicus binarius iambicus epodicos Ψ ad Neeram de periurio.
 [ternarius] dicolos αA || 9 agitaret] agitarit δπ' u || 12 viri
 Σ(*acc.* λ' Q) Pph. αcp virium Ψ || 14 quaeret] quaerit AaBπ ||
 15 offensi αΓ Vcp αΓ *defend.* Bll. offensae ΣΨ Pph. αΓ V αΓ

EPOD. 15. 16

et tu, quicumque es felicior atque meo nuno
 superbus incedis malo,
 sis pecore et multa dives tellure licebit
 tibiue Pactolus fluat
 nec te Pythagoræ fallant arcana renati
 formaue vincas Nirea,
 heu heu, translatos alio maerebis amores,
 ast ego vicissim risero.

20

XVI

Altera iam teritur bellis civilibus aetas,
 suis et ipsa Roma viribus ruit.
 quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi
 minacis aut Etrusca Porsenae manus
 aemula nec virtus Capuae nec Spartacus acer
 novisque rebus infidelis Allobrox,
 nec fera caerulea domuit Germania pube
 parentibusque abominatus Hannibal:
 inopia perdemus devoti sanguinis aetas
 ferisque rursus occupabitur solum;
 barbarus heu cineres insistet victor et urbem
 eques sonante verberabit ungula;
 quaeque carent ventis et solibus ossa Quirini,
 — nefas videre — dissipabit insolens.
 forte quid expediat communiter aut melior pars,
 malis carere quaeritis laboribus.

5

10

15

21 *Stat. Th. 3, 483*

$\mathcal{E}$: AaBC acc. interd. λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R | Q: γ M acc. interd. R π
 17 tu om. Ψ (F $\delta\pi$) || 18 hinc cod. a a Q derivatur || 22 Nirea
 a R δ^1 (?) Nerea cett. Pph. || 23 heu heu Ψ (λ' $\delta\pi$ R)(acc.Q) eheu
 (e)heu $\mathcal{E}$ eheu F

16 alterna vice heroo, alterna iambico scripta est. verum Horatius rei publicae deflet fortunam $\mathcal{E}$ M ad populum. alterna etc. a γ commiseratio rei publicae de bellis civilibus Ψ ad populum R || 8 abominatus $\mathcal{E}\Psi$ $\sigma\chi$ c p abominandus A λ' || 10 rursus] rursum δ u || 12 eques Ψ Q eque (per haplogr.) C, inde equi A et qui B || 14 videre $\mathcal{E}$ (acc. λ) videri Ψ (acc.Q) $\mathcal{B}$ I || 15 quid] quod ζ forte (quod expediat!) Rutgers, Btl. forte quid expediam Peerlk.

nulla sit hac potior sententia: Phocaeorum
 velut profugit exsecrata civitas
 agros atque lares patrios, habitandaque fana
 apris reliquit et rapacibus lupis, 20
 ire, pedes quocumque ferent, quocumque per undas
 Notus vocabit aut protervos Africus.
 sic placet? an melius quis habet suadere? secunda
 ratem occupare quid moramur alite?
 sed iuremus in haec: simul imis saxa renarint 25
 vadis levata, ne redire sit nefas;
 neu conversa domum pigeat dare lintea, quando
 Padus Matina laverit cacumina,
 im mare seu celsus procurrerit Appenninus
 novaque monstra iunxerit libidine 30
 mirus amor, iuvet ut tigris subsidere cervis,
 adulteretur et columba miluo,
 credula nec rivos timeant armenta leones
 ametque salsa levis hircus aequora.
 haec et quae poterunt reditus abscindere dulcis 35
 eamus omnis exsecrata civitas,
 aut pars indocili melior grege; mollis et exspes
 inominata perpremat cubilia.
 vos, quibus est virtus, muliebre tollite luctum,
 Etrusca praeter et volate litora. 40
 nos manet Oceanus circumvagus: arva beata
 petamus, arva divites et insulas,
 reddit ubi cererem tellus inarata quotannis
 et inputata floret usque vinea,
 germinat et numquam fallentis termes olivae 45
 suamque pulla ficus ornat arborem,

16 27. 28 et ante Pad. — *cac. Serv. A. 11, 403*

E: ABC acc. interd. λ' | Ψ: Fλ' δπ R | Q: αγM acc. interd. R π
 22 vocabit] vocavit AR πpr. || 23—26 om. B || 25 renarint]
 renarent R π¹ || 27 quando] et ante Serv. || 33 rivos vel sim. *Ξ* 81
 lemma Pph. lemma *α*A flavos *Ψ*(acc.Q) s(a)evos λ' || 36 omnis BC
 Pph. *α*Γ V omnes cett. || 37 ex(s)pes A λ' R π α M² δ² Pph. *α*Γ ex-
 pers BCF δ¹ γ M¹ *α*Γ V || 38 perpremat *Ξ*(acc.1) lemma Pph. per-
 primat *Ψ*(acc.Q)

EPOD. 16. 17

mella cava manant ex ilice, montibus altis
 levis crepante lympa desilit pede.
 illic iniussae veniunt ad mulctra capellae
 refertque tenta grex amicus ubera, 50
 nec vespertinus circumgemit ursus ovile
 nec intumescit alta viperis humus;
 nulla nocent pecori contagia, nullius astri 61
 gregem aestuosa torret inpotentia. 62
 pluraque felices mirabimur, ut neque largis 53
 aquosus Eurys arva radat imbribus,
 pinguis nec siccis urantur semina glaebis, 55
 utrumque rege temperante caelitem. 56
 non huc Argos contendit remige pinus
 neque inpudica Colchis intulit pedem;
 non huc Sidonii torserunt cornua nautae,
 laboriosa nec cohors Ulixei. 60
 Iuppiter illa pia secrevit litora genti, 63
 ut inquinavit aere tempus aureum,
 aere, dehinc ferro duravit saecula, quorum 65
 piis secunda vate me datur fuga.

XVII

Iam iam efficaci do manus scientiae,
 supplex et oro regna per Proserpinae,
 per et Dianae non movenda numina,
 per atque libros carminum valentium
 refixa caelo devocare sidera, 5
 Canidia, parce vocibus tandem sacris

47. 48 Terentian. 6, 412, 2957

Σ: ABC acc. interd. λ' | Ψ: Fλ' δπR | Q: αγM acc. interd. R π

48 crepante ΣΨ Pph. sonante Terent. | lympa (li-) Σ(acc. λ' Q R² π)
 Pph. Terent. nympha (ni-) Ψ | desilit Terent. || 49 mulc-
 tra] multra FπR || 51 ovile vel sim. Σ(acc. λ' Q R π) ovili vel sim.
 Fda¹(?) B | 52 om. B || 61 s. loco non suo traditos in codd. et αAV
 huc restituit Heynemann; post 56 posuit Bll.; seclus. ed. Bipont.
 1783; Peerlk.: 50. 53—56. 61. 62. 51. 52. 57—60. 63 || 54 radat]
 radit BR || 61 astri] austri Bγπ

17 fingit se Canidiae veneficiis superatum. allegoricos deprecatur
 ut sibi parcat ΣQ in Canidiam Ψ || 5 refixa Σ(acc. Q) αΓ defixa Ψ

EPOD. 17

citumque retro solve, solve turbinem.
 movit nepotem Telephus Nereium,
 in quem superbus ordinarat agmina
 Mysorum et in quem tela acuta torserat, 10
 unxere matres Iliæ additum feris
 alitibus atque canibus homicidam Hectorem,
 postquam relictis moenibus rex procidit
 heu pervicacis ad pedes Achillei;
 saetosa duris exuere pellibus 15
 laboriosi remiges Ulixei
 volente Circa membra; tunc mens et sonus
 relapsus atque notus in voltus honor.
 dedi satis superque poenarum tibi,
 amata nautis multum et institoribus: 20
 fugit iuventas et verecundus color
 reliquit ossa pelle amicta lurida,
 tuis capillus albus est odoribus;
 nullum a labore me reclinat otium,
 urget diem nox et dies noctem neque est 25
 levare tenta spiritu praeecordia.
 ergo negatum vincor ut credam miser,
 Sabella pectus increpare carmina
 caputque Marsa dissilire nenia.
 quid amplius vis? o mare et terra, ardeo, 30
 quantum neque atro delibutus Hercules
 Nessi cruore nec Sicana fervida
 virens in Aetna flamma: tu, donec cinis
 iniuriosis aridus ventis ferar,
 cales venenis officina Colchicis? 35
 quae finis aut quod me manet stipendium?
 effare: iussas cum fide poenas luam,
 paratus expiare, seu poposceris

17 17 vol. Circa Prob. 4, 7, 26 || 18 Sacerd. 6, 521, 6. 10

E: ABC acc. interd. λ' | Ψ: Fλ' δπ R | Q: ayM acc. interd. R π
 11 unxere Ψ(acc.Q) ⑈ luxere E(acc.λ') || 17 circa E(acc.λQR)
 Probus circ(a)e Ψ || 18 relapsus Ψ(acc.Q) Sacerd. relatus E(acc.λ') ||
 22 amicta Ψ(acc.Q) amictus E(acc.λ') || 24 a E(acc.λ' aMR) ab Ψ(acc.γ) ||
 30 et terra] o terra lemma αc ex Ter. Ad. 5, 3, 4; Btl. || 23 virens
 EΨ ⑈ urens 1p.ras.πvar.Rp.ras. furens ζ Btl.

centum iuvenços, sive mendaci lyra
voles sonare: 'tu pudica, tu proba 40
perambulabis astra sidus aureum.'
infamis Helenae Castor offensus vice
fraterque magni Castoris victi prece
adempta vati reddidere lumina:
et tu — potes nam — solve me dementia, 45
o nec paternis obsoleta sordibus
neque in sepulcris pauperum prudens anus
novendialis dissipare pulveres;
tibi hospitale pectus et purae manus
tuusque venter Pactumeius et tuo 50
cruore rubros obstetrix pannos lavit,
utcumque fortis exsilis puerpera.
'quid obseratis auribus fundis preces?
non saxa nudis surdiora navitis
Neptunus alto tundit hibernus salo. 55
inultus ut tu riseris Cotytia
volgata, sacrum liberi Cupidinis,
et Esquilini pontifex venefici
inpune ut urbem nomine impleris meo?
quid proderat ditasse Paelignas anus 60
velociusve miscuisse toxicum?
sed tardiora fata te votis manent:
ingrata misero vita ducenda est in hoc,

48 *Serv. A. 5, 64 in Don. 4, 432, 20 Cled. 5, 42, 20 Pompei. 5, 166, 29. 176, 10 Cassiodor. de orat. 1 Mi 70, 1227 A* || 50. 51 et tuos rubr.—lav. *Pompei. 5, 293, 28.*

Ξ: ABC *acc. interd. λ'* | Ψ: Fλ' δπR | Q: ayM *acc. interd. Rπ*

39 iuvenços] iuvençis ζ *Btl.* || 40 sonare ΞΨ sonari Q(*acc. R*¹) || 42 vice ΞΨ αλ' V vicem M Ra. *ras.* || 50 tuo] tuos *Pomp.* || 53 titulus: negat Canidiam sibi reconciliari ideo, quoniam veneficia eius vulgaverit; et ipsam Canidiam introducit loquentem *vel sim.* Ξ(*acc. λ' Q*) et αλ' V, ubi: in quibusdam hic ode incipit et est titulus eius sic: negat Canidiam *etc.* || 56 cotitia *Pph. cod. M cf. αλ' V p. 465, 15 cotycia γ cocythia vel sim. codd., αλ' V* || 57 sacrum Ξ(*acc. λ' Q R*¹) sacra Ψ *de a¹ π non constat* || 60 proderat ABλ' αλ' V proderit Ψ(*acc. Q*) C proderis R¹ || 61 ve] que *Heinze* || 62 sed Ξ(*acc. Q*) si Ψ P. *h.*

EPOD. 17

novis ut usque suppetas laboribus.
 optat quietem Pelopis infidi pater 65
 egens benignae Tantalus semper dapis,
 optat Prometheus obligatus aliti,
 optat supremo conlocare Sisyphus
 in monte saxum; sed vetant leges Iovis.
 voles modo altis desilire turribus, 70
 modo ense pectus Norico recludere,
 frustra que vincla gutturi nectes tuo
 fastidiosa tristis aegrimonia.
 vectabor umeris tunc ego inimicis eques
 meaeque terra cedit insolentiae. 75
 an quae movere cereas imagines,
 ut ipse nosti curiosus, et polo
 deripere lunam vocibus possim meis,
 possim crematos excitare mortuos
 desiderique temperare pocula, 80
 plorem artis in te nil agentis exitus?

Σ : ABC *acc. interd.* λ' | Ψ : F λ' $\delta\pi$ R | Q: $\alpha\gamma$ M *acc. interd.* R π
 64 laboribus Σ (*acc.* λ') doloribus Ψ (*acc.*Q) cruciatibus δ *var. cf.*
Pph. | 65 infidi] infidus u || 67 aliti Σ (*acc.* λ' Q) δ l alite Ψ || 72 nec-
 tes Ψ (*acc.*Q) innectes Σ (*acc.* λ' a) || 77 curiosus nosti BC | polo] choro
codd. Pph. cf. $\sigma\chi\gamma$ || 80 pocula Σ (*acc.* λ') poculum Ψ (*acc.*Q) || 81 agen-
 tis Σ Ψ (*acc.*M) habentis Q($\alpha\gamma$ R δ) abentis π^1 (?) | exitus Σ (*acc.* λ Q R δ)
 exitum Ψ

Q. Horati Flacci epodon explicit. incipit carmen saeculare,
 quod patrimi et matrimae cantaverunt. ad chorum puerorum
 puellarumque Σ

Q. Horatii Flacci epodon explicit. incipit carmen saeculare. in
 Apollinem et Dianam. proseutice tetracolos Ψ M *inscr.* $\Sigma\Psi$ *con-*
iunx. $\alpha\gamma$

post explicit A λ' haec inseruerunt: Vettius Agorius Basilius
 Mavortius uic. et int. excom. dom. excons. ord. legi et ut potui
 emendavi conferente mihi magistro Felice oratore urbis Romae

SERMONVM

LIBER PRIOR

I

Qui fit, Maecenas, ut nemo, quam sibi sortem
 seu ratio dederit seu fors obiecerit, illa
 contentus vivat, laudet diversa sequentis?
 'o fortunati mercatores' gravis annis
 miles ait, multo iam fractus membra labore; 5
 contra mercator navim iactantibus Austris:
 'militia est potior. quid enim? concurritur: horae
 momento cita mors venit aut victoria laeta.'
 agricolam laudat iuris legumque peritus,
 sub galli cantum consultor ubi ostia pulsat; 10
 ille, datis vadibus qui rure extractus in urbem est,
 solos felices viventis clamat in urbe.
 cetera de genere hoc — adeo sunt multa — loquacem
 delassare valent Fabium. ne te morer, audi,
 quo rem deducam. si quis deus 'en ego' dicat 15
 'iam faciam quod vultis: eris tu, qui modo miles,
 mercator; tu, consultus modo, rusticus: hinc vos,
 vos hinc mutatis discedite partibus. eia,
 quid statis?' nolint. atqui licet esse beatis.
 quid causae est, merito quin illis Iuppiter ambas 20

1 s ex. Vatic. 242

E: BK acc. interd. g | P: FL' δ π R acc. interd. K | Q: ayEM
 acc. interd. R π Q modo ad recensioem E, modo ad P pertinet.

1 1 sermonum liber primus incipit B σ incipit sermonum liber
 primus P Q sermones post artem poeticam, i. e. secundo inter opera
 dactylica loco, exhibet B, post epistulas, i. e. ultimo loco, P Q Pph.;
 post carm. saec. exhibuit B I inscr. ecl. garum liber primus || 2 fors
 E P B I Pph. σ [Vyc sors B | illa] ulla EM || 12 clamat] cantat B ||
 18 discedite] decedite Usener || 19 nolint] nolent B

SERM. I 1

iratus buccas inflet neque se fore posthac
 tam facilem dicat, votis ut praebeat aurem?
 praeterea, ne sic ut qui iocularia ridens
 percurram — quamquam ridentem dicere verum
 quid vetat? ut pueris olim dant crustula blandi 25
 doctores, elementa velint ut discere prima —
 sed tamen amoto quaeramus seria ludo:
 ille gravem duro terram qui vertit aratro,
 perfidus hic caupo, miles nautaeque, per omne
 audaces mare qui currunt, hac mente laborem 30
 sese ferre, senes ut in otia tuta recedant,
 aiunt, cum sibi sint congesta cibaria: sicut
 parvola — nam exemplo est — magni formica laboris
 ore trahit quodcumque potest atque addit acervo
 quem struit, haud ignara ac non incauta futuri. 35
 quae, simul inversum contristat Aquarius annum,
 non usquam prorepat et illis utitur ante
 quaesitis sapiens, cum te neque fervidus aestus
 demoveat lucro neque hiems, ignis mare ferrum,
 nil obstat tibi, dum ne sit te ditior alter. 40
 quid iuvat inmensum te argenti pondus et auri
 furtim defossa timidum deponere terra?
 quod, si conminuas, vilem redigatur ad assem?
 at ni id fit, quid habet pulcri constructus acervus?
 milia frumenti tua triverit area centum: 45
 non tuus hoc capiet venter plus ac meus: ut, si
 reticulum panis venalis inter onusto
 forte vehas umero, nihilo plus accipias quam
 qui nil portarit. vel dic quid referat intra

25. 26 ut—doctores *Serv. A. 7, 115* | dant—doct. *Serv. G. 3, 360* ||
 33 *Serv. A. 4, 402* || 36—37 pror. *Serv. A. 4, 403* || 37 ex. *Vat. 243* ||
 41. 42 *Serv. A. 10, 526*

Σ: BK acc. interd. g | Ψ: Fλ' δ π R acc. interd. K | Q: ayEM
 acc. interd. R π Q modo ad rec. Σ, modo ad Ψ pertinet.

23. 22 hoc ordine Σ || 23 ne ΣΨ nec Fλ' codd. *Pph. praeter P* ||
 24 dicere ΣΨ σΓ Vvc discere aya.ras. Ra.ras. na.ras. σΓ Vvc ||
 27 amoto Ψ(acc.Q) amisso Σ || 35 stravīt Ψ var. (Fλ' δ na.ras.) ||
 38 sapiens Ψ B[*Pph.*] (?) patiens Σ(acc.QR) σΓ Vc σΓ Vvc || 39 demo-
 veat Σ(acc.QRn) B[dimoveat Ψ || 46 ac BΨ quam KgQ

naturae finis viventi, iugera centum an
mille aret? 'at suave est ex magno tollere acervo.'
dum ex parvo nobis tantundem haurire relinquo,
cur tua plus laudes cumeris granaria nostris?
ut tibi si sit opus liquidi non amplius urna
vel cyatho et dicas 'magno de flumine mallem
quam ex hoc fonticulo tantundem sumere.' eo fit,
plenior ut siquos delectet copia iusto,
cum ripa simul avolsos ferat Aufidus acer.
at qui tantuli eget quanto est opus, is neque limo
turbatam haurit aquam neque vitam amittit in undis. 60
at bona pars hominum decepta cupidine falso
'nil satis est', inquit, 'quia tanti quantum habeas sis':
quid facias illi? iubeas miserum esse, libenter
quatenus id facit: ut quidam memoratur Athenis
sordidus ac dives, populi contemnere voces 65
sic solitus: 'populus me sibilat, at mihi plaudo
ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca.'
Tantalus a labris sitiens fugientia captat
flumina — quid rides? mutato nomine de te
fabula narratur: congestis undique saccis 70
indormis inhians et tamquam parcere sacris
cogeris aut pictis tamquam gaudere tabellis.
nescis, quo valeat nummus, quem praebeat usum?
panis ematur, holus, vini sextarius, adde
quis humana sibi doleat natura negatis. 75
an vigilare metu exanimem, noctesque diesque
formidare malos fures, incendia, servos,
ne te conpilent fugientes, hoc iuvat? horum

55 ex. Vatic. 244 || 60—69 flum. *σ* Stat. Th. 4, 538 || 69 quid
—70 narr. Serv. A. 6, 603 || 77 ex. Vatic. 245 || 78 horum —79 Prisc.
3, 218, 11 ex. Vat. 246 Micon 88

Σ: BK acc. interd. g | Ψ: Fλ' δ π R acc. interd. K | Q: ayEM
acc. interd. R π Q modo ad rec. Σ, modo ad Ψ pertinet.

50 viventi Ψ(acc.Q) Pph. vivent B om. K viventis Chabot ||
55 mallem (malle B) Σ(acc.QR²) malim Ψ ex. Vatic. || 57 delectet]
delectat Fλ' Ep.ras. || 59 tantuli eget Q λ superscr. δ π R tantulo
egret KFλ' tanto leget B tanto eget g || 60 neque ΣΨ(acc.a) nec Q ||
61 at B²var. K²E²R²λ'var. σ u ut cett. cf. Pers. 2,5 || 68 captat ΣΨ
σ Stat. captas Peerlk. || 78 om. B | ne] nec D ex. Vatic. Micon

SERM. I I

semper ego optarim pauperrimus esse bonorum.
 at si condoluit temptatum frigore corpus 80
 aut alius casus lecto te adfixit, habes qui
 adsideat, fomenta paret, medicum roget, ut te
 suscitet ac reddat gnatis carisque propinquis?
 non uxor salvum te vult, non filius; omnes
 vicini oderunt, noti, pueri atque puellae. 85
 miraris, cum tu argento post omnia ponas,
 si nemo praestet, quem non merearis, amorem?
 an si cognatos, nullo natura labore
 quos tibi dat, retinere velis servareque amicos,
 infelix operam perdas, ut siquis asellum 90
 in campo doceat parentem currere frenis?
 denique sit finis quaerendi, cumque habeas plus,
 pauperiem metuas minus et finire laborem
 incipias, parto quod avebas, ne facias quod
 Ummidius quidam; non longa est fabula: dives 95
 ut metiretur nummos, ita sordidus, ut se
 non umquam servo melius vestiret, ad usque
 supremum tempus, ne se penuria victus
 opprimeret, metuebat. at hunc liberta securi
 divisit medium, fortissima Tyndaridarum. 100
 'quid mi igitur suades? ut vivam Naevius aut sio
 ut Nomentanus?' pergis pugnantia secum
 frontibus adversis componere: non ego avarum

94 ne — 95 quidam *Char. 1, 228, 11 Diom. 1, 394, 15 Dosith. 7, 421, 10* || 100 f. *T. Quint. inst. 9, 4, 65*

Σ: B K acc. interd. g | Ψ: F λ' δ π R acc. interd. K | Q: a γ EM acc. interd. R π Q modo ad rec. Σ, modo ad Ψ pertinet.

79 optarim Ψ codd. *Prisc. plerique optarem Σ(acc. Q) Prisc. cod. N* || 81 adfixit (aff.) Σ Ψ θ[adfixit (aff.) K σ || 83 gnatis Q(a EM) g natis Σ Ψ(acc. γ) | reddat (g)natis Σ Ψ (g)natis reddat δ u g tres *Bland.* || 84 salvum te vult] t. v. s. D σ t. s. v. a σ || 88 an si B Q(ER¹π¹) *Pph.* σ Γ V v c at si (ac si γ ut si a) Ψ K g Q(a γ M) || 91 campo Σ(acc. QR π) campum F λ' δ || 94 habebas B avebas (-bat M) K g QR¹ σ Γ V v c habebas vel sim. Ψ || 95 Vmmidius Ψ(δ π)(acc. Q) *Dosith.* Vmidius (Hu- FR) Σ(acc. σ) Ψ(F λ' R) a *Char. Diom.* || 101 na(e)vius Σ Ψ θ[*Pph.* σ Γ V v c Maenius *Glareanus* | aut Ψ(acc. Q) an Σ(acc. σ)

cum veto te, fieri vappam iubeo ac nebulonem:
 est inter Tanain quiddam socerumque Viselli: 105
 est modus in rebus, sunt certi denique fines,
 quos ultra citraque nequit consistere rectum.
 illuc, unde abii, redeo, qui nemo, ut avarus,
 se probet ac potius laudet diversa sequentis,
 quodque aliena capella gerat distentius uber, 110
 tabescat neque se maiori pauperiorum
 turbae conparet, hunc atque hunc superare laboret.
 sic festinanti semper locupletior obstat,
 ut, cum carceribus missos rapit ungula currus,
 instat equis auriga suos vincentibus, illum 115
 praeteritum temnens extremos inter euntem.
 inde fit, ut raro, qui se vixisse beatum
 dicat et exacto contentus tempore vita
 cedat uti conviva satur, reperire queamus.
 iam satis est. ne me Crispini scrinia lippi 120
 conpilasse putes, verbum non amplius addam.

II

Ambubaiarum collegia, pharmacopolae,
 mendici, mimae, balatrones, hoc genus omne
 maestum ac sollicitum est cantoris morte Tigelli.
 quippe benignus erat. contra hic, ne prodigus esse

119 ut—s. *Prisc.* 2, 144, 9 || 120 ne — 121 put. *Pph.* s. 1, 4, 13

Σ: BK acc. interd. g | Ψ: FL δπR acc. interd. K | Q: ayEM
acc. interd. Rπ Q modo ad rec. Σ, modo ad Ψ pertinet.

104 ac] aut Ka || 105 viselli (visc- E) Σ(acc.QR) αΓ Vvc biselli
Pph. beselli Ψ veselli K || 108 qui nemo ut B| *Leid.* 127 A ne-
 mon ut Σ(acc.QR) ne non ut Ψ; quomodo nemo avarus se probet
 αΓv; quid alii scholiastae aut *Pph.* legerint, incertum nemo ut
 unus Bland. Keller, cur nemo ut Nannius nunc nemo ut Ritschl
 cum nemo ut Keck si nemo ut Sudhaus || 109 ac] at B| || 113 ob-
 stat] optet B obstat Bvar. ζ lemma *Pph.* || 115 suos ΣΨ *Pph.*
 αΓ Vvc suis Q || 118 vita (-tā B) Σ(acc.Qs) Ψ (λ superscr. δπR) B|
 vitae Ψ (FL u) || 119 uti] ut *Prisc.* || 121 putes ΣΨ αΓ v c putas Bπ¹

2 Tigelli Hermogenis mores describit ay ad Tigellium Her-
 mogenem σ continent plerique codd. || 2 balatrones vel sim.
 ΣΨ αΓ Vvc baratrones αΓ Vvcvar.; cf. s. 2, 3, 166 || 3 Tigelli
 Σ(acc.Q) *Pph.* αΓ Vv Tigilli Ψ Tegilli R; cf. s. 1, 3, 4

SERM. I 2

dicatur metuens, inopi dare nolit amico, 6
 frigus quo duramque famem propellere possit.
 hunc si perconteris, avi cur atque parentis
 praeclaram ingrata stringat malus ingluvie rem,
 omnia conductis coemens obsonia nummis,
 sordidus atque animi quod parvi nolit haberi, 10
 respondet. laudatur ab his, culpatur ab illis.
 Fufidius vappae famam timet ac nebulonis
 [dives agris, dives positus in fenore nummis]:
 quinas hic capiti mercedes exsecat atque
 quanto perditior quisque est, tanto acrius urget; 15
 nomina sectatur modo sumpta veste virili
 sub patribus duris tironum. 'maxime' quis non
 'Iuppiter' exclamat simul atque audit? 'at in se
 pro quaestu sumptum facit hic?' vix credere possis,
 quam sibi non sit amicus, ita ut pater ille, Terenti 20
 fabula quem miserum gnato vixisse fugato
 inducit, non se peius cruciaverit atque hic.
 siquis nunc quaerat 'quo res haec pertinet?' illuc:
 dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
 Maltinus tunicis demissis ambulat, est qui 25
 inguen ad obscaenum subductis usque; facetus
 pastillos Rufillus olet, Gargonius hircum:
 nil medium est. sunt qui nolint tetigisse nisi illas
 quarum subsuta talos tegat instita veste,
 contra alius nullam nisi olenti in fornice stantem. 30
 quidam notus homo cum exiret fornice, 'macte

2 6 σ Iuv. 14, 273 || 25 — amb. σ AV epo. 1, 34 || 27 — olet Sen.
 epist. 86, 13 || 29 Serv. A. 2, 616 σ Stat. Th. 7, 654 || 31 macte
 — 32 esto Prisc. 3, 208, 20 Gramm. 7, 544, 6

Σ : BK acc. interd. g | Ψ : F λ' δ π R acc. interd. K | Q: a γ EM
 acc. interd. R π Q modo ad rec. Σ , modo ad Ψ pertinet.

6 propellere Σ (acc. Σ Q) depellere Ψ σ Iuv. || 12 fufidius Q(acc. R)
 (de a¹ non liquet) σ Γ , futidius Σ (acc. Σ) $\mathfrak{B}$ fusidius Ψ || 13 = a.
 p. 421, del. Sanadon cf. Jachmann, Studi Paoli 400 || 19 hic] hoc
 F λ' δ || 25 novum carmen et inscr. egloga II F | malt(h)inus $\Sigma\Psi$ Pph.
 σ AV ad epo. 1, 34 malchinus vel sim. Q σ Γ V ν c || 27 = 1, 4, 92 |
 rufillus $\Sigma\Psi$ et hic et 1, 4, 92 buccillus Sen. ter | gargonius (-anius K)
 $\Sigma\Psi$ Sen. gorgonius q ν corr. λ' u hic et 1, 4, 92 || 28 nolint] nolunt a ϕ l

SERM. 12

virtute esto' inquit sententia dia Catonis;
 'nam simul ac venas inflavit taetra libido,
 huc iuvenes aequom est descendere, non alienas
 permolere uxores.' 'nolim laudari' inquit 35
 'sic me' mirator cunni Cupiennius albi.
 audire est operae pretium, procedere recte
 qui moechis non voltis, ut omni parte laborent
 utque illis multo corrupta dolore voluptas
 atque haec rara cadat dura inter saepe pericla. 40
 hic se praecipitem tecto dedit, ille flagellis
 ad mortem caesus, fugiens hic decedit acrem
 praedonum in turbam, dedit hic pro corpore nummos,
 hunc perminxerunt calones; quin etiam illud
 accidit, ut cuidam testis caudamque salacem 45
 demeterent ferro. 'iure' omnes: Galba negabat.
 tutior at quanto merx est in classe secunda,
 libertinarum dico — Sallustius in quas
 non minus insanit quam qui moechatur. at hic si,
 qua res, qua ratio suaderet quaque modeste 50
 munifico esse licet, vellet bonus atque benignus
 esse, daret quantum satis esset nec sibi damno
 dedecorique foret. verum hoc se amplectitur uno,

32 s. dia Cat. σ Pers. 1, 31 in s. us. conv. Sulp. Sat. 48 || 34 non
 — 35 ux. Euty. 5, 477, 19 || 37 Victorin. 6, 67, 7 || 44 — calon.
 Prisc. 2, 495, 6 || 45 caud. sal. Euty. 5, 454, 4

Σ : BK acc. interd. g | Ψ : FL' $\delta\pi$ R acc. interd. K | Q: ayEM
 acc. interd R π Q modo ad rec. Σ , modo ad Ψ pertinet.

33 taetra] tecta B || 34 huc] hac FL' δ || 36 cupiennius $\Sigma\Psi$
 σ FL' Vvc cupennius FL' cup(p)enius codd. Pph. || 38 m(o)echis
 $\Sigma\Psi$ (λ superscr. $\delta\pi$) m(o)echos FL'; Ennius a. 465 procedere recte
 qui rem Romanam Latiumque augescere voltis || 40 rara $\Sigma\Psi$ Pph.
 σ FL' Vvc rata EFL' || 41 flagellis] fragellis B || 44 perminxerunt $\Sigma\Psi$
 Prisc. permixerunt B δ EM codd. Pph. || 45 cuidam ... deme-
 terent ferro Σ Pph. ? σ FL' Vvc (?) Btl. cuidam ... demeteret ferrum Σ
 Lamb. quidam ... demeteret ferro $\Sigma\Psi$ || 48 in quas $\Sigma\Psi$ σ FL' Vvc
 in quis Σ cf. σ FL' Vvc p. 22, 19 'in ipsis si quis propensior fuerit,
 infamatur' in qua Btl. || 49 at K ϕ superscr. l^2R^2M ut cett. ||
 50 qua res qua r. s. quaque] $\bar{q}$ res $\bar{q}$ r. s. quaque B in antiqui-
 oribus 'qua res' invenio, ut sit sensus: in quantum res deest
 tenuis etc. σ FL' Vvc || 51 munifico Σ (acc. QR) BI munificum Ψ

SERM. 12

hoc amat et laudat: 'matronam nullam ego tango',
 ut quondam Marsaeus, amator Originis ille, 55
 qui patrium mimae donat fundumque laremque,
 'nil fuerit mi' inquit 'cum uxoribus umquam alienis.'
 verum est cum mimis, est cum meretricibus, unde
 fama malum gravius quam res trahit. an tibi abunde
 personam satis est, non illud, quidquid ubique 60
 officit, evitare? bonam deperdere famam,
 rem patris oblimare malum est ubicumque. quid inter-
 est in matrona, ancilla peccesne togata?
 Villius in Fausta Sullae gener, hoc miser uno
 nomine deceptus, poenas dedit usque superque 65
 quam satis est, pugnis caesus ferroque petitus,
 exclusus fore, cum Longarenus foret intus.
 huic si muttonis verbis mala tanta videnti
 diceret haec animus 'quid vis tibi? numquid ego a te
 magno prognatum depono consule cunnum 70
 velatumque stola, mea cum conferbuit ira?'
 quid responderet? 'magno patre nata puella est.'
 at quanto meliora monet pugnantiisque istis
 dives opis natura suae, tu si modo recte
 dispensare velis ac non fugienda petendis 75
 inmiscere. tuo vitio rerumne labores,
 nil referre putas? quare, ne paeniteat te,
 desine matronas sectarier, unde laboris
 plus haurire mali est quam ex re decerpere fructus.
 nec magis huic, inter niveos viridisque lapillos 80

55. 56 *Serv. B.* 10, 6 || 62 — *ubic. Serv. G.* 3, 136 || 71 *Prisc.* 2, 479, 21

Σ: BK *acc. interd.* g | Ψ: Fλ' δπR *acc. interd.* K | Q: ayEM *acc. interd.* Rπ Q *modo ad rec.* Σ, *modo ad Ψ pertinet.*

63 -ne ζ -ve ΕΨΘI || 64 gener ΕΨϰΓVc genero *Meineke* genere *anon.* || 68 muttonis (muit-δ(?) mint- Epr.) Ψ(*acc. Q(ve)*) Pph. ϰΓVv mottonis gpr. motionis B mutonis Q(ay *marg. Ecorr.* M) K | videntij videntis M K²ζ || 70 — 2, 8, 95 *deest π* || 71 conferbuit Σ(*acc QR*) Prisc. ferbuit Ψ K || 78 matronas sectarier *vel sim.* δEMR² cf. *ind. grammat.* p. 336 sectari matronas ΕFλ' ay m.

sictari R¹ m. sittari *cod. Lips.* 1, 4, 38

SERM. I 2

sit licet, hoc, Cerinthe, tuum tenerum est femur aut crus
 rectius, atque etiam melius persaepe togatae.
 adde huc, quod mercem sine fucis gestat, aperte
 quod venale habet ostendit nec, siquid honesti est,
 iactat habetque palam, quaerit, quo turpia celet. 85
 regibus hic mos est, ubi equos mercantur: opertos
 inspiciunt, ne si facies, ut saepe, decora
 molli fulta pede est, emptorem inducat hiantem,
 quod pulchrae clunes, breve quod caput, ardua cervix.
 hoc illi recte: ne corporis optima Lyncei 90
 contemplare oculis, Hypsaea caecior illa,
 quae mala sunt, spectes. 'o crus, o brachia.' verum
 depugis, nasuta, brevi latere ac pede longo est.
 matronae praeter faciem nil cernere possis,
 cetera, ni Catia est, demissa veste tegentis. 95
 si interdicta petes, vallo circumdata — nam te
 hoc facit insanum —, multae tibi tum officient res,
 custodes, lectica, ciniflones, parasitae,
 ad talos stola demissa et circumdata palla,
 plurima, quae invideant pure adparere tibi rem. 100
 altera, nil obstat: Cois tibi paene videre est
 ut nudam, ne crure malo, ne sit pede turpi;
 metiri possis oculo latus. an tibi mavis
 insidias fieri pretiumque avellier ante
 quam mercem ostendi? leporem venator ut alta 105

81 *Prisc. 2, 238, 10* || 89 *Non. 196, 34 Prisc. 2, 160, 15 ex. Vat. 211* | quod — clun. *Serv. A. 2, 554* | p. cl. *Charis. 1, 101, 7* || 98 *Serv. A. 12, 611*

Σ: BK acc. interd. g | Ψ: Fλ'δR acc. interd. K | Q: aγEM acc. interd. R Q modo ad rev. Σ, modo ad Ψ pertinet.

81 tuum ΣΨΘ[σ]ΓVvc *Prisc. tuo uς tuae Friedrich* || 82 togatae] togatae est Θ[?]ς || 86 novum sermonem incipiunt ΨM; *inscr. egloga III Fλ da. ras. (?)* | regibus ΣΨPph.σΓVvc *Thraecibus Kiessling* || 90 lyncei Σ(B)Ψ(δR)Q(γM)Θ[?] lynceis Ψ(Fλ')KE line :: a || 91 contemplare] contemplare B γ | illa] illac B || 93 depugis B 1^a var. ψ corr. Q(Epr.M)Θ[?] depygis (-pi-) ΨQ(aγ)K cf. 133 || 95 catia ΣΨPph.σΓVvc copia B || 97 tum Σ(acc.QR)Θ[?] dum Ψ | officient ΣΨ(δR)Θ[?] officiant Fλ'u || 99 palla Σ(acc.QR²) nam te (ex 96) Ψ om. R¹ || 100 om. R¹δ, ante 99 posuerunt Fλ'

SERM. I 2

in nive sectetur, positum sic tangere nolit,
cantat et adponit 'meus est amor huic similis; nam
transvolat in medio posita et fugientia captat.'
hiscine versiculis speras tibi posse dolores
atque aestus curasque gravis e pectore pelli? 110
nonne, cupidinibus statuatur natura modum quem,
quid latura sibi, quid sit dolitura negatum,
quaerere plus prodest et inane abscindere soldo?
num, tibi cum faucis urit sitis, aurea quaeris
pocula? num esuriens fastidis omnia praeter 115
pavonem rhombumque? tument tibi cum inguina, num, si
ancilla aut verna est praesto puer, impetus in quem
continuo fiat, malis tentigine rumpi?
non ego; namque parabilem amo venerem facilemque.
illam 'post paulo' 'sed pluris' 'si exierit vir' 120
Gallis, hanc Philodemus ait sibi, quae neque magno
stet pretio neque cunctetur cum est iussa venire.
candida rectaque sit, munda hactenus, ut neque longa
nec magis alba velit quam dat natura videri.
haec ubi supposuit dextro corpus mihi laevom, 125
Ilia et Egeria est; do nomen quodlibet illi.
nec vereor, ne, dum futuo, vir rure recurat,
ianua frangatur, latret canis, undique magno
pulsa domus strepitu resonet, vepallida lecto
desiliat mulier, miseram se conscia clamet, 130

114—116 rhomb. *Sen. epist. 119, 13* || 120 illam—sed multo
Prisc. 3, 330, 15

Σ: BK *acc. interd.* g | Ψ: Fλ δR *acc. interd.* K | Q: ayEM
acc. interd. R Q *modo ad rec. Σ, modo ad Ψ pertinet.*

106 sectetur ΣΨΒΙ sectatur ζ | tangere ΣΨ Pph. tollere lemma
Pph. || 107 cantat ΣΨΒΙ Pph. captat σΓ(?) || 110 pelli Ψ(*acc.* Q)
tollit ΣΒΙ || 113 abscindere] abscedere B || 114 — 2, 8, 95 deest δ;
in eius locum succedit z; cf. ad 2, 3, 23 || 117 puer] aut puer Fλ' ||
120 illam Ψ(*acc.* Q) σΓ Vvc Prisc. illa Σ(*acc.* M) | paulo ΣΨ σΓ Vvc
paulum Prisc.; *cf. c. 3, 20, 3 epi. 1, 6, 43* | pluris] multo Prisc. ||
121 philodemus Σ(*acc.* Q) σΓ Vvc philodamus Ψ(*acc.* M) Pph. ||
124 dat Σ(*acc.* Q) det Ψ || 125 dextrum c. m. laevo ζ Lamb. || 127 ve-
reor Σ(*acc.* Q) metuo Ψ || 128 latret canis Ψ(*acc.* Q) canis latret Σ ||
129 vepallida Pph. var. σΓ Vvc var. vae pallida Pph. σΓ Vvc et
sic distinguunt codd. praeter M ne pallida ζ Btl.

SERM. I 2. 3

cruribus haec metuat, doti deprensa, egomet mi.
discincta tunica fugiendum est et pede nudo,
ne nummi pereant aut puga aut denique fama.
deprendi miserum est: Fabio vel iudice vincam.

III

Omnibus hoc vitium est cantoribus, inter amicos
ut numquam inducant animum cantare rogati,
iniussi numquam desistant. Sardus habebat
ille Tigellius hoc. Caesar, qui cogere posset,
si peteret per amicitiam patris atque suam, non
quicquam proficeret; si conlibuisset, ab ovo
usque ad mala citaret 'io Bacchae' modo summa
voce, modo hac, resonat quæ chordis quattuor ima.
nil aequale homini fuit illi: saepe velut qui
currebat fugiens hostem, persaepe velut qui
Iunonis sacra ferret; habebat saepe ducentos,
saepe decem servos; modo reges atque tetrarchas,
omnia magna loquens, modo 'sit mihi mensa tripes et
concha salis puri et toga, quæ defendere frigus
quamvis crassa queat.' deciens centena dedisses
huic parco, paucis contento, quinque diebus
nil erat in oculis; noctes vigilabat ad ipsum

§ 1—3 desist. *Hier. epist. 6, 2 CSEL 54, 25, 4* || § 6 ab ov. —
7 mala *Pph. s. 2, 4, 12* || 11 habeb. — 17 nil erat *Sen. epist. 120, 20* ||
13—14 puri *Prisc. 2, 241, 27*

Σ: BK acc. interd. g | Ψ: Fλ'zR acc. interd. K | Q: ayEM
acc. interd. R Q modo ad rec. Σ, modo ad Ψ pertinet.

133 puga (fu- B) ΣQ(EMRa.ras.)¹var.λcorr. pyge Ψ(Fλpr.z)
pyga (pi-) Ψ(1uRp.ras.)Q(ay); cf. 93

§ inscr. egloga IV (IIIz) Ψ De Hermogene Tigellio modu-
latore Q; novum carmen sine inscr. significat 1, non significant BR ||
4 tigellius (di- R²) Q(acc.R³) Pph. tigillius Σ(acc.ε) Calvus apud
Pph. tigellus (di- R¹, te- E) Ψ(acc.E); cf. 1, 2, 3 | qui] quod B |
posset Ψ(acc.Q) possit Ψ(acc.v) || 7 ba(c)ch(a)e ΣΨ Pph. ολ[Vyc
s. 2, 4, 12 Baccheu Hirschfelder Bacchoe Lechatellier || 8 reso-
nat] resonet ψλ' || 10 om. Bγpr. | curreret aufugiens Praedicow ||
13 et ΣΨ Sen., om. B || 14 et om. Sen. || 15 dedisses] dedisset
codd. Sen.

SERM. 13

mane, diem totum stertebat; nil fuit unquam
 sic inpar sibi. nunc aliquis dicat mihi 'quid tu?
 nullane habes vitia?' immo alia et fortasse minora. 20
 Maenius absentem Novium cum carperet, 'heus tu'
 quidam ait 'ignoras te an ut ignotum dare nobis
 verba putas?' 'egomet mi ignosco' Maenius inquit.
 stultus et improbus hic amor est dignusque notari.
 cum tua pervideas oculis mala lippus inunctis, 25
 cur in amicorum vitiis tam cernis acutum
 quam aut aquila aut serpens Epidaurius? at tibi contra
 evenit, inquirant vitia ut tua rursus et illi.
 iracundior est paulo, minus aptus acutis
 naribus horum hominum; rideri possit eo quod 30
 rusticius tonso toga defluit et male laxus
 in pede calceus haeret: at est bonus, ut melior vir
 non alius quisquam, at tibi amicus, at ingenium ingens
 inculto latet hoc sub corpore. denique te ipsum
 concute, numqua tibi vitiorum inseverit olim 35
 natura aut etiam consuetudo mala; namque
 neglectis urenda filix innascitur agris.
 illuc praevertamur, amatorem quod amicae
 turpia decipiunt caecum vitia aut etiam ipsa haec
 delectant, veluti Balbinum polypus Hagnae. 40
 vellem in amicitia sic erraremus et isti
 errori nomen virtus posuisset honestum.
 ac pater ut gnati, sic nos debemus amici

21 — carp. *Pph. epist. 1, 15, 26* || 26 — 27 Epidaurius *σ* *Voss. π*
ad Lucan. 6, 672

Ε: BK *acc. interd. g* | Ψ: Fλ'zR *acc. interd. K* | Q: ayEM
acc. interd. R Q modo ad rec. Ε, modo ad Ψ pertinet.

20 om. B | et ΕΨ B1 haut Aldus Man. || 25 pervideas] non
 videas *σ* praetereas *Mervilius* | mala] male *σ* || 27 quam aut aquila
 aut ΕΨ *Pph. σ* Γ'ν c ad v. 25 *σ* Γ'V' ut linx vel *σ* *Luc.* | at (ad R¹)
 R¹ u *σ* ac cett., de a non liquet || 29 aptus Ε(*acc. QR*) *σ* Γ'V'ν c
 actus Ψ || 34 corpore Ε(*acc. QR*) z *σ* Γ'V'ν c pectore Ψ (Fλ' u) ||
 35 num qua vel sim. FuzRγ *Pph. σ* Γ'V'ν c numquam vel sim.
 BKλM nunq. superscr. uid E; de al non constat | inseverit
 Ε(*acc. σ QR*) z *Pph. σ* Γ'ν c insederit Ψ (Fλ') || 37 filix Ε(*acc. QR*)
 filix Ψ || 38 amicae Ε(*acc. QR*) *σ* Γ'V'ν c amici Ψ || 42 nomen virtus]
 v. n. λ' u || 43 ac Ε(*acc. Q*) at (ut z) Ψ(*acc. σ K*) | amici] amicis B

siquod sit vitium non fastidire. strabonem
 appellat paetum pater, et pullum, male parvos 45
 sicui filius est, ut abortivus fuit olim
 Sisypheus; hunc varum distortis cruribus, illum
 balbutit scaurum pravis fultum male talis.
 parcius hic vivit: frugi dicatur; ineptus
 et iactantior hic paulo est: concinnus amicis 50
 postulat ut videatur; at est truculentior atque
 plus aequo liber: simplex fortisque habeatur;
 caldior est: acris inter numeretur. opinor,
 haec res et iungit iunctos et servat amicos.
 at nos virtutes ipsas invertimus atque 55
 sincerum furimus vas incrustare. probus quis
 nobiscum vivit, multum demissus homo: illi
 tardo cognomen, pingui damus. hic fugit omnis
 insidias nullique malo latus obdit apertum,
 cum genus hoc inter vitae versemur, ubi acris 60
 invidia atque vigent ubi crimina: pro bene sano
 ac non incauto fictum astutumque vocamus.
 simplicior quis et est, qualem me saepe libenter
 obtulerim tibi, Maecenas, ut forte legentem
 aut tacitum impellat quovis sermone: 'molestus, 65
 communi sensu plane caret' inquit. eheu,
 quam temere in nosmet legem sancimus iniquam.
 nam vitiis nemo sine nascitur; optimus ille est,
 qui minimis urgetur. amicus dulcis, ut aequum est,
 cum mea compenset vitiis bona, pluribus hisce, 70

44 ex. Vat. 69 || 47 hunc — crur. $\sigma\chi$ Stat. Th. 6, 826 (851) || 48 Mi-
 con 52 || 66 — inqu. Eutych. 5, 480 || 68—69 urg. Hier. ep. 79, 9, 4
 CSEL 55, 98, 15. 133, 1 CSEL 56, 242, 25

$\mathcal{E}$: BK acc. interd. g | Ψ : Fl' zR acc. interd. K | Q: ayEM
 acc. interd. R Q modo ad rec. $\mathcal{E}$, modo ad Ψ pertinet.

52—55 om. B || 56 furimus (fug- B) $\mathcal{E}$ (Bg) cupimus Ψ (acc.QK)
 R n. l. | incrustare Ψ (acc.Q(ay)K) Pph. $\sigma\chi$ Vvc $\sigma\chi$ Vvvar. incur-
 tare $\mathcal{E}$ (B)(acc.Q(EM)) $\sigma\chi$ Vv Rn.l. || 57 illi $\mathcal{E}\Psi$ Pph. $\sigma\chi$ Vc ille $\mathcal{B}$ ||
 60 versemur $\mathcal{B}$ | $\sigma\chi$ Vc versetur $\mathcal{E}\Psi$ || 64 ut $\mathcal{E}$ (acc.QR) (h)aut Ψ ||
 65 impellat $\mathcal{E}\Psi$ $\mathcal{B}$ | impediatur $\mathcal{B}$ l. appellet Lamb. cf. appellaverit
 $\sigma\chi$ Vvc in enarrat. | molestus $\mathcal{E}$ (acc.QR) $\sigma\chi$ Vvc modestus Ψ mo-
 lestus prioribus adiungit $\sigma\chi$ Vvc p. 42, 1 || 70 compenset $\mathcal{E}\Psi$
 Pph. compensat Sanadon

SERM. 13

si modo plura mihi bona sunt, inclinet, amari
 si volet: hac lege in trutina ponetur eadem.
 qui, ne tuberibus propriis offendat amicum,
 postulat, ignoscet verrucis illius: aequum est
 peccatis veniam poscentem reddere rursus. 75
 denique, quatenus excidi penitus vitium irae,
 cetera item nequeunt stultis haerentia, cur non
 ponderibus modulisque suis ratio utitur ac res
 ut quaeque est, ita suppliciis delicta coercet?
 siquis eum servum, patinam qui tollere iussus 80
 semesos piscis tepidumque ligurrierit ius,
 in cruce suffigat, Labeone insanior inter
 sanos dicatur. quanto hoc furiosius atque
 maius peccatum est: paulum deliquit amicus,
 quod nisi concedas, habere insuavis: acerbus 85
 odisti et fugis ut Rusonem debitor aeris,
 qui nisi, cum tristes misero venere kalendae,
 mercedem aut nummos unde unde extricat, amaras
 porrecto iugulo historias captivus ut audit.
 conminxit lectum potus mensave catillum 90
 Euandri manibus tritum deiecit: ob hanc rem,
 aut positum ante mea quia pullum in parte catini
 sustulit esuriens, minus hoc iucundus amicus
 sit mihi? quid faciam, si furtum fecerit aut si
 prodiderit commissa fide sponsumve negarit? 95
 quis paria esse fere placuit peccata, laborant,
 cum ventum ad verum est: sensus moresque repugnant
 atque ipsa utilitas, iusti prope mater et aequi.
 cum prorepserunt primis animalia terris,
 mutum et turpe pecus, glandem atque cubilia propter 100

81 Non. p. 134, 26 || 88 ex. Vat. 113. 247 Micon 150

Σ: BK acc. interd. g | Ψ: FΛ'zR acc. interd. K | Q: aγEM
 acc. interd. R Q modo ad rec. Σ, modo ad Ψ pertinet.

74 ignoscet] ignoscat Bu || 76—80 om. B || 81 que] ve Heinze | ligur-
 rierit ΣΨ B | ligurrierat Non. || 83 hoc om. E expunx. B | 84 s. om. B ||
 88 unde unde] inde unde Micon || 90 conminxit Ψ(acc. Q(EM))
 commixit (-ixti B) Σ(acc. Q(aγpr. R¹)) || 91 deiecit ΣΨ αΓ Vvc pro-
 iecit B || 92 om. B | mea Σ(acc. QR) Pph. αΓ Vvc me Ψ || 93 iucun-
 dus] iocundus γM || 95—100 om. B

SERM. 13

unguibus et pugnīs, dein fustibus atque ita porro
 pugnabant armīs, quāe post fabricaverat usus,
 donec verba, quibus voces sensusque notarent,
 nominaque invenere; dehinc absistere bello,
 oppida coeperunt munire et ponere leges, 105
 ne quis fur esset neu latro neu quis adulter.
 nam fuit ante Helenam cunnus taeterrima belli
 causa, sed ignotis perierunt mortibus illi,
 quos venerem incertam rapientis more ferarum
 viribus editior caedebat ut in grege taurus. 110
 iura inventa metu iniusti fateare necesse est,
 tempora si fastosque velis evolvere mundi.
 nec natura potest iusto secernere iniquum,
 dividit ut bona diversis, fugienda petendis,
 nec vincet ratio hoc, tantundem ut peccet idemque, 115
 qui teneros caules alieni fregerit horti
 et qui nocturnus sacra divum legerit. adsit
 regula, peccatis quāe poenas inroget aequas,
 ne scutica dignum horribili sectere flagello.
 nam ut ferula caedas meritum maiora subire 120
 verbera, non vereor, cum dicas esse paris res
 furta latrocinii et magnis parva mineris
 falce recisurum simili te, si tibi regnum
 permittant homines. si dives, qui sapiens est,
 et sutor bonus et solus formosus et est rex, 125
 cur optas quod habes? 'non nosti, quid pater' inquit
 'Chrysippus dicat: sapiens crepidas sibi numquam
 nec soleas fecit; sutor tamen est sapiens.' qui?
 'ut quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen atque
 optumus est modulator; ut Alfenus vafer omni 130
 abiecto instrumento artis clausaque taberna

E: BK *acc. interd.* g | Ψ: Fλ'zR *acc. interd.* K | Q: ayEM
acc. interd. R Q *modo ad rec. E, modo ad Ψ pertinet.*

107 t(a)eterrima] deterrima g || 111–124 om. B || 117 sacra
 divum] divum sacra Ka < lemma Pph. || 120 ut] ne σΓVyc in
 enarrat. || 126 quid] quod yu || 128 qui Bu unus Bland.; fortasse
 σΓVyc idem legit, cf. Vollmer quo cett. || 131 taberna EΨ Pph.
 ustrina B1 codd. σΓVyc in enarrat.; mendum natum e glossa
 sutrina cf. Pph.; aliter Pasquali St. It. 1933, 255

sutor erat: sapiens operis sic optimus omnis
 est opifex, solus sic rex.' vellunt tibi barbam
 lascivi pueri, quos tu nisi fuste coerces,
 urgeris turba circum te stante miserque 135
 rumperis et latras, magnorum maxime regum.
 ne longum faciam: dum tu quadrante lavatum
 rex ibis neque te quisquam stipator ineptum
 praeter Crispinum sectabitur, et mihi dulces
 ignoscent, siquid peccaro stultus, amici 140
 inque vicem illorum patiar delicta libenter
 privatusque magis vivam te rege beatus.

IV

Eupolis atque Cratinus Aristophanesque poetae
 atque alii, quorum comoedia prisca virorum est,
 siquis erat dignus describi, quod malus ac fur,
 quod moechus foret aut sicarius aut alioqui 5
 famosus, multa cum libertate notabant.
 hinc omnis pendet Lucilius, hosce secutus,
 mutatis tantum pedibus numerisque, facetus,
 emunctae naris, durus componere versus.
 nam fuit hoc vitiosus: in hora saepe ducentos,
 ut magnum, versus dictabat stans pede in uno; 10
 cum flueret lutulentus, erat quod tollere velles;
 garrulus atque piger scribendi ferre laborem,
 scribendi recte: nam ut multum, nil moror. ecce,
 Crispinus minimo me provocat 'accipe, si vis,

4 1 α Pers. I, 123 || 7 fac. — 8 nar. Don. Ter. Phorm. 682 ||
 11 suis verb. Quint. inst. 10, 1, 94

$\mathcal{E}$: B (132–134) K acc. interd. g | Ψ : Fl' zR acc. interd. K |
 Q: a γ EM acc. interd. R Q modo ad rec. $\mathcal{E}$, modo ad Ψ pertinet.

132 sutor $\mathcal{E}\Psi$ Pph. α Γ Vv tonsor $\mathcal{B}$ l 'erasis characteribus'; cf.
 Pasquali l. c. || 134 finis codicis B || 140 peccaro $\mathcal{E}\Psi$ α Γ Vv c
 peccabo RM¹ g || 142 privatus $\mathcal{E}\Psi$ Pph. α Γ Vv privatum u pri-
 vatim λ'

4 de vitiis poetarum secutus Lucilium Ψ Q egloga V (IV z)
 praeposuit Ψ || 3 ac] ut R¹

accipiam tabulas; detur nobis locus, hora, 15
 custodes; videamus, uter plus scribere possit.
 di bene fecerunt, inopis me quodque pusilli
 finxerunt animi, raro et perpauca loquentis;
 at tu conclusas hircinis follibus auras
 usque laborantis, dum ferrum molliat ignis, 20
 ut mavis, imitare. beatus Fannius ultro
 delatis capsis et imagine, cum mea nemo
 scripta legat, volgo recitare timentis ob hanc rem,
 quod sunt quos genus hoc minime iuvat, utpote plaris
 culpari dignos. quemvis media elige turba: 25
 aut ob avaritiam aut misera ambitione laborat.
 hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum:
 hunc capit argenti splendor; stupet Albius aere;
 hic mutat merces surgente a sole ad eum, quo
 vespertina tepet regio, quin per mala praeceps 30
 fertur uti pulvis collectus turbine, nequid
 summa deperdat metuens aut ampliet ut rem.
 omnes hi metuunt versus, odere poetas.
 'faenum habet in cornu, longe fuge; dummodo risum
 excutiat sibi, non hic cuiquam parcat amico 35
 et quodcumque semel chartis inleverit, omnis
 gestiet a furno redeuntis scire lacuque
 et pueros et anus.' agedum pauca accipe contra.
 primum ego me illorum, dederim quibus esse poetis,
 excerpam numero: neque enim concludere versum 40

15 ex. Vat. 248 || 39 ded. — poet. $\sigma\Gamma V v$ s. 1, 6, 25

Σ : K acc. interd. g | Ψ : F λ' z R acc. interd. K | Q: a y EM acc. interd. R Q modo ad rec. Σ , modo ad Ψ pertinet.

15 accipiam Ψ (acc. v) $\mathfrak{B}$ [Pph. ex. Vat. accipe iam Σ (acc. σQ var.) | detur Σ (acc. σQR) dentur Ψ || 18 loquentis $\Sigma\Psi\mathfrak{B}$ loquentem Lamb. || 24 minime] minimum g nimium D² || 25 elige g Q erue Ψ (acc. K) eripe tres Bland. extrahe ψ var. z superscr., gloss. FR || 26 ob avaritiam] ab avaritia ς | misera K² g Q miser Ψ K¹ || 30 tepet Σ (acc. σQR^2) $\sigma\Gamma V v c$ patet Ψ || 32 ampliet] ampicet $\psi\lambda'$ || 35 sibi $\Sigma\Psi\sigma\Gamma V c$ ad v. 82 tibi Rutgers; cf. Büchner Philologus 93. 1939, 491 | non hic K² Q(acc. R¹) u¹ (?) $\sigma\Gamma c$ ad v. 82 non non hic g non non (alterum non om. K¹ $\sigma\Gamma V$) Ψ (acc. K¹) $\sigma\Gamma V$ ad v. 82 || 39 poetis R¹ $\sigma\Gamma v$ 1, 6, 25 poetas cett. σV 1, 6, 25 $\sigma\Gamma V v c$ 1, 4, 39

SERM. I 4

dixeris esse satis neque, siqui scribat uti nos
 sermoni propiora, putes hunc esse poetam.
 ingenium cui sit, cui mens diviniore atque os
 magna sonaturum, des nominis huius honorem.
 idcirco quidam comoedia necne poema 45
 esset, quaesivere, quod acer spiritus ac vis
 nec verbis nec rebus inest, nisi quod pede certo
 differt sermoni, sermo merus. 'at pater ardens
 saevit, quod meretrice nepos insanus amica
 filius uxorem grandi cum dote recuset, 50
 ebrius et, magnum quod dedecus, ambulet ante
 noctem cum facibus.' numquid Pomponius istis
 audiret leviora, pater si viveret? ergo
 non satis est puris versum perscribere verbis,
 quem si dissolvas, quivis stomachetur eodem 55
 quo personatus pacto pater. his, ego quae nunc,
 olim quae scripsit Lucilius, eripias si
 tempora certa modosque, et quod prius ordine verbum est
 posterius facias praeponens ultima primis,
 non, ut si solvas 'postquam Discordia taetra 60
 belli ferratos postis portasque refregit',
 invenias etiam disiecti membra poetae.
 hactenus haec: alias, iustum sit necne poema.
 nunc illud tantum quaeram, meritone tibi sit
 suspectum genus hoc scribendi. Sulgius acer 65
 ambulat et Caprius, rauci male cumque libellis,
 magnus uterque timor latronibus; at bene siquis
 et vivat puris manibus, contemnat utrumque.
 ut sis tu similis Caeli Birrique latronum,

43. 44 Prisc. 2, 571, 4

Σ: K acc. interd. g | Ψ: Fλ' z R acc. interd. K | Q: ay EM acc.
 interd. R Q modo ad rec. Σ, modo ad Ψ pertinet.

41 siqui] si quis guM || 49 insanus Σ(acc. gQ) ⚭[Pph. insanit
 Ψ γ var. || 50 grandi] grandem Fpr. λ' R¹ || 52 numquid ΣΨ num-
 qui γ EM || 54 puris] pueris Fpr. λ' R¹ (?) | verbis ΣΨ cf. σλ' Vvc
 verbum Fλ' || 58 verbum Σ(acc. gQR¹) versum Ψ || 60 ut ΣΨ σλ' Γ
 Vvc σλ' Γ Vv et γ Da. ras. || 65 sulgius Ψ(acc. K) sulcius gQ σλ' Vvc ||
 69 ut] et Da. ras. (?) u aut Vahlen | sis tu] tu sis M

SERM. I 4

non ego sim Capri neque Sulgi: cur metuas me? 70
 nulla taberna meos habeat neque pila libellos,
 quis manus insudet volgi Hermogenisque Tigelli,
 nec recito cuiquam nisi amicis idque coactus,
 non ubivis coramve quibuslibet. in medio qui
 scripta foro recitent, sunt multi quique lavantes: 75
 suave locus voci resonat conclusus. inanis
 hoc iuvat, haud illud quaerentis, num sine sensu,
 tempore num faciant alieno. 'laedere gaudes'
 inquit 'et hoc studio pravus facis.' unde petitum
 hoc in me iacis? est auctor quis denique eorum, 80
 vixi cum quibus? absentem qui rodit, amicum
 qui non defendit alio culpante, solutos
 qui captat risus hominum famamque dicacis,
 fingere qui non visa potest, commissa tacere
 qui nequit: hic niger est, hunc tu, Romane, caveto. 85
 saepe tribus lectis videas cenare quaternos,
 e quibus unus amet quavis aspergere cunctos
 praeter eum qui praebet aquam; post hunc quoque potus,
 condita cum verax aperit praecordia Liber:
 hic tibi comis et urbanus liberque videtur 90
 infesto nigris: ego si risi, quod ineptus
 pastillos Rufillus olet, Gargonius hircum,
 lividus et mordax videor tibi? mentio siquae
 de Capitolini furtis iniecta Petilli
 te coram fuerit, defendas, ut tuus est mos: 95
 'me Capitolinus convictore usus amicoque
 a puero est causaque mea permulta rogatus
 fecit et incolumis laetor quod vivit in urbe;

85 hic — cav. *Serv. B. 5, 56 G. 1, 320* $\sigma\chi$ *Stat. Th. 1, 57*

Ξ : K acc. interd. g | Ψ : F λ' z R acc. interd. K | Q: a γ E M acc. interd. R Q modo ad rec. Ξ , modo ad Ψ pertinet.

70 sim] sum ς cf. *Pph.* | sulgi Ψ (acc. K) sulci gQR¹ || 73 neo] non F λ' || 79 inquit Ξ (acc. Q) inquis Ψ (acc. M) cf. $\sigma\chi$ V ν c || 81 absentem — 85 interlocutori tribuit Keck. sunt qui post amicum distinguant || 87 unus Ξ (acc. gQR) imus Ψ | amet unus Bland. Btl. avet $\Xi\Psi$ || 92 = 1, 2, 27 | Gargonius] gorgonius F λ' || 93 si qua Ψ (acc. KM) siqu(a)e gQ $\sigma\chi$ V ν || 94 capitolini Ξ (acc. gQ(a γ M)) Ψ (zRp. ras.) *Pph.* $\sigma\chi$ Vc capitolinis Ψ (F λ' Ra. ras.) (acc. E) K²

SERM. I 4

sed tamen admiror, quo pacto iudicium illud
 fugerit': hic nigrae sucus lolliginis, haec est 100
 aerugo mera; quod vitium procul afore chartis,
 atque animo prius, ut siquid promittere de me
 possum aliud vere, promitto. liberius si
 dixero quid, si forte iocosius, hoc mihi iuris
 cum venia dabis: insuevit pater optimus hoc me, 105
 ut fugerem exemplis vitiorum quaeque notando.
 cum me hortaretur, parce frugaliter atque
 viverem uti contentus eo quod mi ipse parasset:
 'nonne vides, Albi ut male vivat filius utque
 Baius inops? magnum documentum, ne patriam rem 110
 perdere quis velit.' a turpi meretricis amore
 cum deterreret: 'Scetani dissimilis sis.'
 ne sequerer moechas, concessa cum venere uti
 possem: 'deprensi non bella est fama Treboni'
 aiebat. 'sapiens, vitatu quidque petitu 115
 sit melius, causas reddet tibi; mi satis est, si
 traditum ab antiquis morem servare tuamque,
 dum custodis eges, vitam famamque tueri
 incolumem possum; simul ac duraverit aetas
 membra animumque tuum, nabis sine cortice.' sic me 120
 formabat puerum dictis et, sive iubebat
 ut facerem quid, 'habes auctorem, quo facias hoc'
 unum ex iudicibus selectis obiebat,
 sive vetabat, 'an hoc inhonestum et inutile factu
 necne sit, addubites, flagret rumore malo cum 125
 hic atque ille?' avidos vicinum funus ut aegros

107. 108 Prisc. 3, 105, 1

$\mathcal{E}$: C (v. 122ss.) K acc. interd. g | Ψ : F λ' z R acc. interd. K |
 Q: a γ EM acc. interd. R Q modo ad rec. $\mathcal{E}$, modo ad Ψ pertinet.

102 animo, prius ut, siquid Housman || 103 aliud Qu aliquid
 Ψ (acc. K) || 105 insuevit $\mathcal{E}\Psi$ B| insevit ς || 108 parasset $\mathcal{E}\Psi$ Prisc.
 parassem λ' || 110 baius Q B| barus Ψ (acc. K³) || 111 a (at M) $\mathcal{E}$ (acc. Q)
 aut Ψ (acc. E) || 115 quidque] quidve ς lemma Pph. || 116 mi(hi)
 satis est (m. s. et D K² R) sed mihi sat a γ || 119 possum] pos-
 sim E ς || 122 — 1, 6, 40 exstat C || 123 selectis $\mathcal{E}$ (acc. g Q(a γ M³)) electis
 (electi E) Ψ (acc. EM¹) || 124 factu $\mathcal{E}\Psi$ ($\psi\lambda'$ z R¹(?)) factum Q q R²
 K² B| || 125 flagret] fraglet F λ' fragret z || 126 avidos $\mathcal{E}$ (acc. g)
 Ψ (Rzu) Q Pph. $\sigma\gamma$ V γ c vides F λ'

exanimat mortisque metu sibi parcere cogit,
 sic teneros animos aliena opprobria saepe
 absterrent vitiis. ex hoc ego sanus ab illis
 perniciem quaecumque ferunt, mediocribus et quis 130
 ignoscas vitiis teneor. fortassis et istinc
 largiter abstulerit longa aetas, liber amicus,
 consilium proprium; neque enim, cum lectulus aut me
 porticus exceptit, desum mihi. 'rectius hoc est;
 hoc faciens vivam melius; sic dulcis amicis 135
 occurram; hoc quidam non belle: numquid ego illi
 imprudens olim faciam simile?' haec ego mecum
 compressis agito labris; ubi quid datur oti,
 inludo chartis. hoc est mediocribus illis
 ex vitiis unum; cui si concedere nolis, 140
 multa poetarum veniat manus, auxilio quae
 sit mihi — nam multo plures sumus —, ac veluti te
 Iudaei cogemus in hanc concedere turbam.

V

Egressum magna me accepit Aricia Roma
 hospitio modico; rhetor comes Heliodorus,
 Graecorum longe doctissimus; inde Forum Appi
 differtum nautis cauponibus atque malignis.
 hoc iter ignavi divisimus, altius ac nos 5
 praecinctis unum: minus est gravis Appia tardis.
 hic ego propter aquam, quod erat deterrima, ventri
 indico bellum, cenantis haud animo aequo

5 1 *Serv. A. 2, 713* || 5 altius — 6 un. *Serv. A. 1, 210. 8, 724*

Σ: CK acc. interd. g | Ψ: Fλ' zR acc. interd. K | Q: ayEM
acc. interd. R Q modo ad rec. Σ, modo ad Ψ pertinet.

131 ignoscas *Σ(acc. sQR)* σλ' γ c ignoscat Ψ | istinc *ΣΨ* σλ' γ istis
 σλ' γ var. || 132 abstulerit *ΣΨ* abstulerint Q || 139 inludo (illudo M)
Σ(acc. sQR) incumbo Ψ inludo φ var. ζ || 141 veniat] veniet σ cf.
 σλ' V γ c

5 egloga VI. describit iter suum a Roma Brundisium usque Ψ
 cf. *Pph.* σλ' V γ odoeporicos. describit iter suum Brundisii vel
 sim. Qσ || 1 accepit *Σ(acc. sQ)* *Serv.* exceptit (excipit R¹) Ψ ΒΙ ||
 3 longe *Σ(acc. QR¹)* σλ' V γ linguae Ψ(acc. K)

SERM. I 5

exspectans comites. iam nox inducere terras
 umbras et caelo diffundere signa parabat: 10
 tum pueri nautis, pueris convicia nautae
 ingerere: 'huc adpelle'; 'trecentos inseris'; 'ohe,
 iam satis est.' dum aes exigitur, dum mula ligatur,
 tota abit hora. mali culices ranaeque palustres
 avertunt somnos; absentem cantat amicam 15
 multa prolutus vappa nauta atque viator
 certatim; tandem fessus dormire viator
 incipit ac missae pastum retinacula mulae
 nauta piger saxo religat stertitque supinus.
 iamque dies aderat, nil cum procedere lintrem 20
 sentimus, donec cerebrosus prosilit unus
 ac mulae nautaeque caput lumbosque saligno
 fuste dolat: quarta vix demum exponimur hora.
 ora manusque tua lavimus, Feronia, lympa.
 milia tum pransi tria repimus atque subimus 25
 inpositum saxis late candentibus Anxur.
 huc venturus erat Maecenas optimus atque
 Cocceius, missi magnis de rebus uterque
 legati, aversos soliti componere amicos.
 hic oculis ego nigra meis collyria lippus 30
 inlinere. interea Maecenas advenit atque
 Cocceius Capitoque simul Fonteius, ad unguem
 factus homo, Antoni, non ut magis alter, amicus.
 Fundos Aufidio Lusco praetore libenter
 linquimus, insani ridentes praemia scribae, 35
 praetextam et latum clavum prunaeque vatillum.
 in Mamurrarum lassi deinde urbe manemus,
 Murena praebente domum, Capitone culinam.

24 *Eutych.* 5, 484, 29 || 32 ad — 33 hom. *Serv.* G. 2, 277 || 35 *Prisc.*
 2, 52, 17 || 36 *Serv.* A. 11, 788

E: CK acc. interd. g | Ψ: Fλ' z R acc. interd. K | Q: a γ EM acc.
 interd. R Q modo ad rec. E, modo ad Ψ pertinet.

15 cantat E(acc. g) z R² ut cantat Fλ' R¹ Q cf. *Hermes* 1935,
 397, 2 || 26 saxis late] late saxis K ga | Anxur] anxyr Fλ' ||
 36 vatillum E(acc. g) Ψ B¹ batil(l)um R² ζ pars. codd. *Serv.*, cf. *Götz*
thes. gloss. VII 395 *Bücheler Umbr.* 63

SERM. I 5

postera lux oritur multo gratissima; namque
 Plotius et Varius Sinuessae Vergiliusque 40
 occurrunt, animae, qualis neque candidiores
 terra tulit neque quis me sit devinctior alter.
 o qui complexus et gaudia quanta fuerunt.
 nil ego contulerim iucundo sanus amico.
 proxima Campano ponti quae villula, tectum 45
 praebuit et parochi, quae debent, ligna salemque.
 hinc muli Capuae clitellas tempore ponunt.
 lusum it Maecenas, dormitum ego Vergiliusque;
 namque pila lippis inimicum et ludere crudis.
 hinc nos Coccei recipit plenissima villa, 50
 quae super est Caudi cauponas. nunc mihi paucis
 Sarmenti scurrae pugnam Messique Cicirri,
 Musa, velim memores et quo patre natus uterque
 contulerit litis. Messi clarum genus Osci;
 Sarmenti domina exstat: ab his maioribus orti 55
 ad pugnam venere. prior Sarmentus 'equi te
 esse feri similem dico.' ridemus, et ipse
 Messius 'accipio,' caput et movet. 'o tua cornu
 ni foret exsecto frons,' inquit, 'quid faceres, cum
 sic mutilus minitaris?' at illi foeda cicatrix 60
 saetosam laevi frontem turpaverat oris.
 Campanum in morbum, in faciem permulta iocatus,
 pastorem saltaret uti Cyclopa rogabat:
 nil illi larva aut tragicis opus esse cothurnis.
 multa Cicirrus ad haec: donasset iamne catenam 65
 ex voto Laribus, quaerebat; scriba quod esset,

40—42 tulit *Prisc.* 3, 129 *not. crit.* || 46 parochi—sal. *Prob.* 4, 209, 14 || 47 *Serv. G.* 1, 273

Σ: CK *acc. interd.* g | Ψ: F λ' zR *acc. interd.* K | Q: ay EM
acc. interd. R Q modo ad *rec.* Σ, modo ad Ψ *pertinet.*

39 postera] proxima ay || 40 varius Σ(*acc. gQR*) varus Ψ(*acc. K*),
item 93. 1, 6, 55. 9, 23 (*ubi K recte*) 10, 44. 81 *epist.* 2, 1, 247
(*acced.* 81) a. p. 55; *sed cf.* c. 1, 6, 1 s. 2, 8, 21. 63 || 47 muli CΨ Q
Serv. mul(a)e Kg || 51 caudi KgDR² Pph. αγ Vvc claudi(i) CΨ
R¹ Q8[αγΓ v || 52 cicirri *vel sim.* CQR² Pph. cicirri *vel sim.*
Ψ(*acc. K*) || 60 minitaris Σ(*acc. a*) Ψ miniteris Q || 64 larva] barba
Da.ras. R || 65 cicirrus Σ(*acc. QR²*) cicerrus Ψ

SERM. 15

nilo deterius dominae ius esse; rogabat
denique, cur umquam fugisset, cui satis una
farris libra foret, gracili sic tamque pusillo.
prorsus iucunde cenam producimus illam. 70
tendimus hinc recta Beneventum, ubi sedulus hospes
paene macros arsit dum turdos versat in igni.
nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
Volcano summum properabat lambere tectum.
convivas avidos cenam servosque timentis 75
tum rapere atque omnis restinguere velle videres.
incipit ex illo montis Apulia notos
ostentare mihi, quos torret Atabulus et quos
nunquam erepsemus, nisi nos vicina Trivici
villa recepisset lacrimoso non sine fumo, 80
udos cum foliis ramos urente camino.
hic ego mendacem stultissimus usque puellam
ad mediam noctem exspecto; somnus tamen aufert
intentum veneri; tum inundo somnia visu
nocturnam vestem maculant ventremque supinum. 85
quattuor hinc rapimur viginti et milia raedis,
mansuri oppidulo, quod versu dicere non est,
signis perfacile est: venit vilissima rerum
hic aqua, sed panis longe pulcherrimus, ultra
callidus ut soleat umeris portare viator. 90
nam Canusi lapidosus, aquae non ditior urna:
qui locus a forti Diomede est conditus olim.
flentibus hinc Varius discedit maestus amicis.
inde Rubos fessi pervenimus, utpote longum
carpentes iter et factum corruptius imbri. 95
postera tempestas melior, via peior ad usque

72 α Pers. 6, 24 || 78 At. Gell. 2, 22, 25 || 92 ex. Vat. 249 ||
94 — perv. Serv. G. I, 266

Σ : CK acc. interd. g | Ψ : FL'zR acc. interd. K | Q: ayEM
acc. interd. R Q modo ad rec. Σ , modo ad Ψ pertinet.

67 dominae] domini Cay cf. Pph. ad 66/7 || 71 recta Σ (acc.gQR)
recte Ψ || 73 dilapso (-a z¹) Qz delapso CKgFL'R || 78 torret]
terret CyE || 79 trivici (triuuci K) Σ (acc.g^{am}) Ψ Pph. triciui
Q(γ E)(acc.R) || 92 $\Sigma\Psi$ ex. Vat., proscribebat Btl. || 93 hinc] hic
Kgz | Varius cf. ad 40

Bari moenia piscosi; dein Gnatia Lymphis
 iratis exstructa dedit risusque iocosque,
 dum flamma sine tura liquescere limine sacro
 persuadere cupit. credat Iudaeus Apella, 100
 non ego; namque deos didici securum agere aevom
 nec, siquid miri faciat natura, deos id
 tristis ex alto caeli demittere tecto.
 Brundisium longae finis chartaeque viaeque est.

VI

Non quia, Maecenas, Lydorum quidquid Etruscos
 incoluit finis, nemo generosior est te,
 nec quod avus tibi maternus fuit atque paternus
 olim qui magnis legionibus imperitarent, 5
 ut plerique solent, naso suspendis adunco
 ignotos, ut me libertino patre natum.
 cum referre negas, quali sit quisque parente
 natus, dum ingenuus, persuades hoc tibi vere,
 ante potestatem Tulli atque ignobile regnum
 multos saepe viros nullis maioribus ortos 10
 et vixisse probos amplis et honoribus auctos;
 contra Laevinum, Valeri genus, unde Superbus
 Tarquinius regno pulsus fugit, unius assis
 non umquam pretio pluris licuisse, notante
 iudice quo nosti, populo, qui stultus honores 15

6 5 n. s. a. α Pers. 1, 40 || 12 ex. Vat. 250

$\mathcal{E}$: CK acc. interd. g | Ψ : F λ' z R acc. interd. K | Q: ay EM
 acc. interd. R Q modo ad rec. $\mathcal{E}$, modo ad Ψ pertinet.

97 dein (dei K) $\mathcal{E}$ (acc. Q) dehinc Ψ deinc R² | gnatia (gnantia K)
 $\mathcal{E}$ (acc. QR) gratia Ψ || 99 limine (lumine E) | flumine Cg || 100 cre-
 dat Ψ (acc. Q) credet $\mathcal{E}$ (acc. s) z || 103 demittere] dimittere EMz

6 egloga VII Ψ ad Maecenatem de vita sua Q σ || 4 imperi-
 tarent (-et g) Ψ (acc. Kg) imperitarint $\mathcal{E}$ (acc. Q) imperitarunt R² ||
 5 ut] aut E λ' R¹ cf. 6 || 6 ut DRp. ras. aut ut $\mathcal{E}$ (acc. s) aut Ψ (acc. Q)
 at ut E | natum Ψ (acc. KM) natus C natos av Eg R¹ n. l. || 13 regno
 pulsus Ψ (acc. Q) pulsus regno $\mathcal{E}$ (acc. s) | fugit $\mathcal{E}\Psi$ B[fuit KEMz ||
 14 non umquam Ψ (acc. Q) non numquam $\mathcal{E}$ (acc. s) Ra. ras.

SERM. I 6

saepe dat indignis et famae servit ineptus,
 qui stupet in titulis et imaginibus. quid oportet
 nos facere a volgo longe longeque remotos?
 namque esto: populus Laevino mallet honorem
 quam Decio mandare novo censorque moveret 20
 Appius, ingenuo si non essem patre natus:
 vel merito, quoniam in propria non pelle quiessem.
 sed fulgente trahit constrictos Gloria curru
 non minus ignotos generosis. quo tibi, Tilli,
 sumere depositum clavom fierique tribuno? 25
 invidia adcrevit, privato quae minor esset.
 nam ut quisque insanus nigris medium impediit crus
 pellibus et latum demisit pectore clavom,
 audit continuo 'quis homo hic est? quo patre natus?'
 ut siqui aegrotet quo morbo Barrus, haberi 30
 et cupiat formosus, eat quacumque, puellis
 iniciat curam quaerendi singula, quali
 sit facie, sura, quali pede, dente, capillo:
 sic qui promittit civis, urbem sibi curae,
 imperium fore et Italiam, delubra deorum, 35
 quo patre sit natus, num ignota matre inhonestus,
 omnis mortalis curare et quaerere cogit.
 'tune, Syri Damae aut Dionysi filius, audes
 deicere de saxo civis aut tradere Cadmo?'
 'at Novius collega gradu post me sedet uno; 40
 namque est ille, pater quod erat meus.' 'hoc tibi Paulus
 et Messalla videris? at hic, si plostra ducenta
 concurrantque foro tria funera magna, sonabit,

38 Prisc. 3, 211, 16

Σ: C (— v. 40) K acc. interd. g | Ψ: Fλ'zR acc. interd. K |
 Q: aγEM acc. interd. R Q modo ad rec. Σ, modo ad Ψ per-
 tinet.

24 Tilli] tullī R¹la.ras. cf. 107 || 27 impediit (inp-) u q corr.
 αλ'Vyc impedit z¹R² impediēt (inp-) cett. (deest R¹) || 28 demi-
 sit] dimisit E || 29 hic] est hic B|ς | est Q et (et ex K) ΣΨ aut z
 om. B| || 30 barrus Σ(acc.QR) αλ'V varrus Fλ'z codd. Pph. αλ'v ||
 31 et] ut λ'u || 32 iniciat Ψ(acc.Q) αλ'Vyc iniciat (ill- g) Σ(acc.g) ||
 37 cogit KR²(?)σu Pph. αλ'Vyc coget C(?) cogat Ψ(acc.Q) ||
 41 — 2, 7, 117 deest C

cornua quod vincatque tubas: saltem tenet hoc nos.⁷
 nunc ad me redeo libertino patre natum, 45
 quem rodunt omnes libertino patre natum,
 nunc, quia sim tibi, Maecenas, convictor, at olim,
 quod mihi pareret legio Romana tribuno.
 dissimile hoc illi est, quia non, ut forsit honorem
 iure mihi invideat quivis, ita te quoque amicum, 50
 praesertim cautum dignos adsumere, prava
 ambitione procul. felicem dicere non hoc
 me possim, casu quod te sortitus amicum;
 nulla etenim mihi te fors obtulit: optimus olim
 Vergilius, post hunc Varius dixere, quid essem. 55
 ut veni coram, singultim pauca locutus —
 infans namque pudor prohibebat plura profari —
 non ego me claro natum patre, non ego circum
 me Satureiano vectari rura caballo,
 sed quod eram narro. respondes, ut tuus est mos, 60
 pauca; abeo, et revocas nono post mense iubesque
 esse in amicorum numero. magnum hoc ego duco,
 quod placui tibi, qui turpi secernis honestum
 non patre praeclaro, sed vita et pectore puro.
 atqui si vitiis mediocribus ac mea paucis 65
 mendosa est natura, alioqui recta, velut si
 egregio inspersos reprimas corpore naevos,
 si neque avaritiam neque sordes nec mala lustra
 obiciet vere quisquam mihi, purus et insons,

47 — conv. *Serv. A. 1, 214* || 49—50 quivis *Prisc. 3, 78, 27* ||
 49. 50 *Prisc. 3, 87, 7* || 56 *Prisc. 3, 63, 15. 3, 75, 10* || 59 *Serv. G. 2, 197* || 66 vel. — 67 *Hier. ep. 79, 9 CSEL 55, 98, 18* || 69 ins. *Sacerd. 6, 479, 18 = Prob. 4, 28, 27*

Σ: K acc. interd. g | Ψ: Fλ' z R acc. interd. K | Q: ayEM acc. interd. R Q modo ad rec. Σ, modo ad Ψ pertinet.

46 natum] natus ag || 53 possim ΣΨ ΞI possunt comm. *Cruq. Btl.* || 55 Varius cf. *ad 1, 5, 40* || 58 claro KgΨ clarum Q(acc.R) || 65 ac] aut Fλ' || 66 alioqui Ψ alioquin Kg Q(acc.R³) || 67 inspersos Fλ' *Hier. inspersos* gz RQ, de K non constat || 68 nec ΞI ac ΣΨ cf. 65 aut lemma *Pph.* Btl.; si neque avaritiam in me reprehendis neque tabernas interpretantur αΓ Vvc || 69 vere quisquam Ψ(acc.Q) quisquam vere Σ(acc.Σ) lemma *Pph.*

SERM. I 6

ut me collaudem, si et vivo carus amicis, 70
 causa fuit pater his; qui macro pauper agello
 noluit in Flavi ludum me mittere, magni
 quo pueri magnis e centurionibus orti
 laevo suspensi loculos tabulamque lacerto
 ibant octonos referentes idibus aeris, 75
 sed puerum est ausus Romam portare docendum
 artis quas doceat quivis eques atque senator
 semet prognatos. vestem servosque sequentis,
 in magno ut populo, siqui vidisset, avita
 ex re praeberi sumptus mihi crederet illos. 80
 ipse mihi custos incorruptissimus omnis
 circum doctores aderat. quid multa? pudicum,
 qui primus virtutis honos, servavit ab omni
 non solum facto, verum opprobrio quoque turpi
 nec timuit, sibi ne vitio quis verteret, olim 85
 si praeco parvas aut, ut fuit ipse, coactor
 mercedes sequeretur; neque ego essem questus. at hoc nunc
 laus illi debetur et a me gratia maior.
 nil me paeniteat sanum patris huius, eoque
 non, ut magna dolo factum negat esse suo pars, 90
 quod non ingenuos habeat clarosque parentes,
 sic me defendam. longe mea discrepat istis
 et vox et ratio. nam si natura iuberet
 a certis annis aevum remeare peractum
 atque alios legere, ad fastum quoscumque parentes 95
 optaret sibi quisque, meis contentus honestos
 fascibus et sellis nollem mihi sumere, demens
 iudicio volgi, sanus fortasse tuo, quod
 nollem onus haud umquam solitus portare molestum.

Σ; K acc. interd. g | Ψ: Fλ' z R acc. interd. K | Q: ayEM acc.
 interd. R Q modo ad rec. Σ, modo ad Ψ pertinet.

71 pater his] his pater EM R¹ || 73 e Mg R² u et e z et ay Fλ'
 om. EK || 74 = epist. 1, 1, 56 || 75 octonos Σ(acc. QR¹) σλ' γ c
 octonis Ψ(acc. M) | aeris (aeri g) Σ(acc. QR¹) σλ' γ c aera Ψ(acc. M) ||
 79 siqui Ψ(acc. Q) si quis Σ(acc. g) || 83 servavit Kg z Q servabit R
 servabat Fλ' || 87 at g c ad KΨ Q | hoc] hic g haec c alii 'ad
 haec . . .', alii 'ad hoc' . . . σλ' V γ c || 96 sibi] si Fλ', K¹ non
 legitur

nam mihi continuo maior quaerenda foret res 100
 atque salutandi plures, ducendus et unus
 et comes alter, uti ne solus rusve peregre ve
 exirem, plures calones atque caballi
 pascendi, ducenda petorrita. nunc mihi curto
 ire licet mulo vel si libet usque Tarentum, 105
 mantica cui lumbos onere ulceret atque eques armos.
 obiciet nemo sordis mihi, quas tibi, Tilli,
 cum Tiburte via praetorem quinque secuntur
 te pueri, lasanum portantes oenophorumque.
 hoc ego commodius quam tu, praeclare senator, 110
 milibus atque aliis vivo. quacumque libido est,
 incedo solus, percontor quanti holus ac far,
 fallacem circum vespertinumque pererro
 saepe forum, adsisto divinis, inde domum me
 ad porri et ciceris refero laganique catinum; 115
 cena ministratur pueris tribus et lapis albus
 pocula cum cyatho duo sustinet, adstat echinus
 vilis, cum patera guttus, Campana supellex.
 deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi quod cras
 surgendum sit mane, obeundus Marsya, qui se 120
 voltum ferre negat Noviorum posse minoris.
 ad quartam iaceo; post hanc vagor aut ego lecto
 aut scripto quod me tacitum iuvet unguor olivo,
 non quo fraudatis immundus Natta lucernis.
 ast ubi me fessum sol acrior ire lavatum 125
 admonuit, fugio campum lusumque trigonem.
 pransus non avide, quantum interpellet inani

103 plures — 104 petorr. *Isid. orig.* 20, 12, 4 | petorr. *Quint. inst.* 1, 5, 57 || 115 ex. *Vat.* 251 || 123 ung. — 124 *Serv. A.* 1, 726 σ *Pers.* 3, 31 || 125—126 admon. *Serv. G.* 3, 443 *Eutych.* 5, 485, 3

Σ : K acc. interd. g | Ψ : F λ' z R acc. interd. K | Q: a γ EM acc. interd. R Q modo ad rec. Σ , modo ad Ψ pertinet.

102 peregreve *Wolfenbutt. III* peregre 1 lemma *Pph.* peregre aut *cell.*; ordo est: rusve aut peregre *Pph.* || 107 Tilli] tulli 1a. ras. R¹(?) g || 113 vespertinum $\Sigma\P$ *Pph.* vespertinus ς || 124 fraudatis $\Sigma\P$ σ *Pers.* furatis *Serv.* || 126 campum lusumque (lusitque g) trigonem $\mathfrak{B}^1$ g *Paris.* 9219 *comment. Cruq.* rabiosi tempora signi K Ψ (acc. Q) *Pph.* σ Γ c

SERM. I 6. 7

ventre diem durare, domesticus otior. haec est
vita solutorum misera ambitione gravique;
his me consolor victurum suavius ac si
quaestor avus pater atque meus patruusque fuisset. 180

VII

Proscripti Regis Rupili pus atque venenum
hybrida quo pacto sit Persius ultus, opinor
omnibus et lippis notum et tonsoribus esse.
Persius hic permagna negotia dives habebat
Clazomenis et iam litis cum Rege molestas, 5
durus homo atque odio qui posset vincere Regem,
confidens, tumidus, adeo sermonis amari,
Sisennas, Barros ut equis praecurreret albis.
ad Regem redeo. postquam nihil inter utrumque
convenit — hoc etenim sunt omnes iure molesti, 10
quo fortes, quibus adversum bellum incidit: inter
Hectora Priamiden, animosum atque inter Achillem
ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors,
non aliam ob causam, nisi quod virtus in utroque
summa fuit: duo si Discordia vexet inertis 15
aut si disparibus bellum incidat, ut Diomedii
cum Lycio Glaucō, discedat pigrior, ultro
muneribus missis —: Bruto praetore tenente
ditem Asiam, Rupili et Persi par pugnat, uti non
compositum melius cum Bitho Bacchius. in ius 20

7 4 dives — 5 Claz. Serv. A. 4, 345

Σ: K acc. interd. g | Ψ: Fλ' z R acc. interd. K | Q: ayEM acc.
interd. R Q modo ad rec. Σ, modo ad Ψ pertinet.

130 victurum] victurus gς cf. Pph. || 131 patruus (-is K) codd.
et Pph. praetor Buecheler | fuisset Rycorr. συ fuissent cett.

7 ecloga VIII. in Rupiliū Regem Praenestinū Ψ de con-
tentione Persii et Rupilii Regis Q || 4 habebat] agebat Serv. ||
7 tumidus Kg Q(acc. R) B | tumidusque Ψ || 8 barros g Q(acc. R)
varros (varos z) Ψ(acc. Q) codd. Pph. || 16 aut] at γς || 17 pigrior
Kg R² B | γς cf. Pph. pulchrior Ψ(acc. Q) || 20 compositum
(comp-) F Q R¹ compositum (comp-) λ' z R² Kg | in ius Σ Ψ αλ' V v
p. 91, 2 intus B |

SERM. I 7. 8

acres procurrunt, magnum spectaculum uterque.
 Persius exponit causam; ridetur ab omni
 conventu; laudat Brutum laudatque cohortem,
 solem Asiae Brutum appellat stellasque salubris
 appellat comites excepto Rege; Canem illum, 25
 invisum agricolis sidus, venisse: ruebat
 flumen ut hibernum, fertur quo rara securis.
 tum Praenestinus salso multoque fluenti
 expressa arbusto regerit convicia, durus
 vindemiator et invictus, cui saepe viator 30
 cessisset magna compellans voce cuculum.
 at Graecus, postquam est Italo perfusus aceto,
 Persius exclamat: 'per magnos, Brute, deos te
 oro, qui reges consueris tollere, cur non
 hunc Regem iugulas? operum hoc, mihi crede, tuorum est.' 35

VIII

Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum,
 cum faber, incertus scamnum faceretne Priapum,
 maluit esse deum. deus inde ego, furum aviumque
 maxima formido; nam fures dextra coerces
 obscaenoque ruber porrectus ab inguine palus, 5
 ast inportunas volucres in vertice harundo
 terret fixa vetatque novis considerare in hortis.

31 ex. *Vat.* 64. 252

8 1—4 form. *Lact. inst. div.* 2, 4, 1 *Hier. in Is.* 12, 44 *Migne* 24, 453 D || 1 *Serv. A.* 11, 65 ex. *Vat.* 42 *Prisc.* 3, 81, 25 || 2 ex. *Vat.* 43 || 4 nam — 7 fix. *Serv. G.* 4, 111 || 5 *Prisc.* 2, 127, 18 ex. *Vat.* 79

Σ: K acc. interd. g | Ψ: Fλ' z R acc. interd. K | Q: ay EM acc. interd. R Q modo ad rec. Σ, modo ad Ψ pertinet.

21 procurrunt (prae- g) KgΨB | cf. σλΓ V concurrunt Q(acc. R^h) || 28 multo Σ(acc. QR^h) multum Ψ(acc. M) || 30 vindemiator KgΨ vindemator Q(γ EM Rp. ras.); de a non constat; vindemiator non dicitur, sed vindemator, et ni ita dixeris, versus non stabit σλΓ Vpc

8 egloga IX (VIII z) Ψ (hac satira) inducit Priapum loquentem de maleficis Qσ (de sing. codd. cf. K.-H.) de Priapo egloga VIII D || 6 ast] est Fλ' aēst R^(s) || 7 considerare] insidere u lemma Pph.

SERM. I 8

huc prius angustis eiecta cadavera cellis
 conservus vili portanda locabat in arca;
 hoc miserae plebi stabat commune sepulcrum; 10
 Pantolabo scurrae Nomentanoque nepoti
 mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
 hic dabat, heredes monumentum ne sequeretur.
 nunc licet Esquiliis habitare salubribus atque
 aggere in aprico spatium, quo modo tristes 15
 albis informem spectabant ossibus agrum,
 cum mihi non tantum furesque feræque suetae
 hunc vexare locum curae sunt atque labori
 quantum carminibus quae versant atque venenis
 humanos animos: has nullo perdere possum 20
 nec prohibere modo, simul ac vaga luna decorum
 protulit os, quin ossa legant herbasque nocentis.
 vidi egomet nigra succinctam vadere palla
 Canidiam pedibus nudis passoque capillo,
 cum Sagana maiore ululantem: pallor utrasque 25
 fecerat horrendas adspectu. scalpere terram
 unguibus et pullam divellere mordicus agnam
 coeperunt; cruor in fossam confusus, ut inde
 manis elicerent animas responsa daturas.
 lanea et effigies erat altera cerea: maior 30
 lanea, quae poenis conpesceret inferiorem;
 cerea suppliciter stabat, servilibus ut quae
 iam peritura modis. Hecaten vocat altera, saevam
 altera Tisiphonen: serpentes atque videres
 infernas errare canes Lunamque rubentem, 35

17 fer. suet. *Consent.* 5, 400, 23 || 30 — cerea *Serv. A.* 4, 508

Ξ: K *acc. interd.* g | Ψ: Fλ' z R *acc. interd.* K | Q: ayEM *acc. interd.* R Q *modo ad rec.* Ξ, *modo ad Ψ pertinet.*

9 vili K² g Q(*acc.* R¹) villis Ψ(*acc.* K¹) || 10, 11 *de interpunctione cf. Pph.* p. 272, 25 H. || 11 *sim.* s. 2, 1, 22 || 12 cippus Ξ(*acc.* sQR) cippus Ψ cippus u || 13 sequeretur g Q(*acc.* R¹) σλ' Vyc p. 95, 18 sequerentur Ψ(*acc.* K) *codd. Pph.* || 15 quo] qua *Btl. fort. recte* || 18 sunt] sint Duç || 19 versant ΞΨσλ' c vexant uçσλ' c *var. cf. K.-H. I² IX* || 29 manis] manibus *lemma Pph.* | elicerent (elicerat M eliciant u) Ψ(*acc.* Q) elirent g elirant K || 30 et om. u *Serv.* || 34 Tisiphonen *vel sim.*] tesyphonen *vel sim.* Fλ'

SERM. 18.9

ne foret his testis, post magna latere sepulcra.
mentior at siquid, merdis caput inquiner albis
corvorum atque in me veniat mictum atque cacatum
†Iulius et fragilis Pediatia furque Voranus.
singula quid memorem, quo pacto alterna loquentes 40
umbrae cum Sagana resonarint triste et acutum
utque lupi barbam variae cum dente colubrae
abdiderint furtim terris et imagine cerea
largior arserit ignis et ut non testis inultus
horruerim voces furiarum et facta duarum? 45
nam, displosa sonat quantum vesica, pepedi
diffissa nate ficus; at illae currere in urbem.
Canidia dentis, altum Saganae caliendrum
excidere atque herbas atque incantata lacertis
vincula cum magno risuque iocoque videres. 50

IX

Ibam forte via sacra, sicut meus est mos,
nescio quid meditans nugarum, totus in illis:
accurrit quidam notus mihi nomine tantum
arreptaque manu 'quid agis, dulcissime rerum?'
'suaviter, ut nunc est,' inquam 'et cupio omnia quae vis.' 5
cum adsectaretur, 'numquid vis?' occupo. at ille
'noris nos' inquit; 'docti sumus.' hic ego 'pluris
hoc' inquam 'mihi eris.' misere discedere quaerens
ire modo ocus, interdum consistere, in aurem
dicere nescio quid puero, cum sudor ad imos 10

37. 38 *Prisc.* 2, 495, 10 || 39 *Prisc.* 2, 155, 5 || 46 *Prisc.* 2, 515, 7 *Eutyph.* 5, 471, 14

9 1-2 *nug.* α *Veron. Verg. B.* 6, 1 || 10 *sud.* - 11 *tal.* α *Iuv.* 10, 178

Σ: K *acc. interd.* g | Ψ: Fλ' z R *acc. interd.* K | Q: α γ EM *acc. interd.* R Q *modo ad rec.* Σ, *modo ad Ψ pertinet.*

38 *veniat*] *ueniant* uς *Prisc.* || 39 *Iulius*] *Vlius Wilam. cf. CIL IV 51, 59 Villius Hertz* || 41 *resonarint* ζ *Btl.* *resonarent codd.* || 48 *caliendrum* z R Q α Γ V ν c *caliandrum* Fλ' u K *codd. Pph.*

9 *egloga X Ψ* refert molestiam garruli Qσ *sermo iste dicitur molestus, ἐπιπερόμενος* α Γ V ν *de epagomeno dicit* α Γ ν c || 3 *accurrit* K Ψ Q Σ l *occurrit* g *lemma Pph.*

SERM. I 9

manaret talos. 'o te, Bolane, cerebri
 felicem' aiebam tacitus, cum quidlibet ille
 garriret, vicos, urbem laudaret. ut illi
 nil respondebam, 'misere cupis' inquit 'abire:
 iamdudum video; sed nil agis: usque tenebo; 15
 persequar hinc quo nunc iter est tibi.' 'nil opus est te
 circumagi: quendam volo visere non tibi notum;
 trans Tiberim longe cubat is prope Caesaris hortos.'
 'nil habeo quod agam et non sum piger: usque sequar te.'
 demitto auriculas, ut iniquae mentis asellus, 20
 cum gravius dorso subiit onus. incipit ille:
 'si bene me novi, non Viscum pluris amicum,
 non Varium facies; nam quis me scribere pluris
 aut citius possit versus? quis membra movere
 mollius? invidet quod et Hermogenes, ego canto.' 25
 interpellandi locus hic erat 'est tibi mater,
 cognati, quis te salvo est opus?' 'haud mihi quisquam.
 omnis composui.' 'felices. nunc ego resto.
 confice; namque instat fatum mihi triste, Sabella
 quod puero cecinit divina mota anus urna: 30
 „hunc neque dira venena nec hosticus auferet ensis
 nec laterum dolor aut tussis nec tarda podagra:
 garrulus hunc quando consumet cumque: loquaces,
 si sapiat, vitet, simul atque adoleverit aetas.“'
 ventum erat ad Vestae, quarta iam parte diei 35
 praeterita, et casu tum respondere vadato
 debebat, quod ni fecisset, perdere litem.
 'si me amas,' inquit 'paulum hic ades.' 'inteream, si
 aut valeo stare aut novi civilia iura;
 et propero quo scis.' 'dubius sum, quid faciam', inquit, 40
 'tene relinquam an rem.' 'me, sodes.' 'non faciam' ille,

13 *Charis. interpol. I, 96, 5* || 18 — cub. $\alpha\chi\Gamma\nu$ *epi. 2, 2, 68*

Σ : K *acc. interd.* g | Ψ : F λ' z R *acc. interd.* K | Q: a γ EM *acc.*
interd. R Q *modo ad rec.* Σ , *modo ad* Ψ *pertinet.*

12 aiebam] agebam KF λ' γ E || 13 vicos] ficos (ficos λ) F λ' z R² M
Charis. interpol. || 16 persequar] prosequar F λ' z || 23 varium
 Σ (*acc. gQR*) $\alpha\chi\Gamma\nu$ varum Ψ || 39 aut ... aut g Q(*acc. R*) haud .....
 haud Ψ

et praecedere coepit; ego, ut contendere durum
cum victore, sequor. 'Maecenas quomodo tecum?'
hinc repetit. 'paucorum hominum et mentis bene sanae.'
'nemo dexterius fortuna est usus. haberes 45
magnum adiutorem, posset qui ferre secundas,
hunc hominem velles si tradere: dispeream, ni
summosses omnis.' 'non isto vivimus illic,
quo tu rere, modo; domus hac nec purior ulla est
nec magis his aliena malis; nil mi officit, inquam, 50
ditior hic aut est quia doctior; est locus uni
cuique suus.' 'magnum narras, vix credibile.' 'atqui
sic habet.' 'accendis quare cupiam magis illi
proximus esse.' 'velis tantummodo: quae tua virtus,
expugnabis: et est qui vinci possit eoque 55
difficilis aditus primos habet.' 'haud mihi dero:
muneribus servos corrumpam; non, hodie si
exclusus fuero, desistam; tempora quaeram,
occurram in triviis, deducam. nil sine magno
vita labore dedit mortalibus.' haec dum agit, ecce 60
Fuscus Aristius occurrit, mihi carus et illum
qui pulchre nosset. consistimus. 'unde venis et
quo tendis?' rogat et respondet. vellere coepi
et pressare manu lentissima brachia, nutans,
distorquens oculos, ut me eriperet. male salsus 65
ridens dissimulare; meum iecur urere bilis.
'certe nescio quid secreto velle loqui te
aiebas mecum.' 'memini bene, sed meliore

47—49 modo *Prisc. 2, 508, 19* || 47—48 omnes *Prisc. 2, 478, 9* ||
54 modo velis q. t. v. est *Diom. 1, 386, 21* || 59 nihil — 60 mort.
Hier. epist. 58, 11 CSEL 54, 540, 12

Σ: K acc. interd. g | Ψ: Fl' z R acc. interd. K | Q: ay EM acc.
interd. R Q modo ad rec. Σ, modo ad Ψ pertinet.

42 durum] durum est σ corr. *Dessaviens.* || 44 paucorum—sanae
sunt qui illi garrulo dent || 48 vivimus ΣΨ *Prisc.* vivitur γ *Btl.* ||
50 mi(hi) om. K g B I || 52 atqui Σ(acc. gQR³) atque Ψ || 54 modo
velis quae *Diom.* || 62 venis et] venisset Fl' z a. corr. *Rpr.* || 63 ten-
dis Σ(acc. gQR) tendit Ψ || 64 pressare Σ(acc. g) Ψ *Pph.* pressare
(pe-EM) Q B I || 66 bilis Σ(acc. K g QR³) bellis Ψ || 68 meliore Q(acc. R¹) u
meliori Ψ(acc. K g)

SERM. I 9. 10

tempore dicam; hodie tricensima sabbata: vin tu
 curtis Iudaeis oppedere?' 'nulla mihi' inquam 70
 'religio est.' 'at mi: sum paulo infirmior, unus
 multorum. ignoscas; alias loquar.' huncine solem
 tam nigrum surrexe mihi! fugit improbus ac me
 sub cultro linquit. casu venit obuius illi
 adversarius et 'quo tu, turpissime?' magna 75
 inclamat voce, et 'licet antestari?' ego vero
 oppono auriculam. rapit in ius; clamor utrimque,
 undique concursus. sic me servavit Apollo.

X

[Lucili, quam sis mendosus, teste Catone,
 defensore tuo, pervincam, qui male factos
 emendare parat versus, hoc lenius ille,
 quo melior vir et est longe subtilior illo,
 qui multum puer et loris et funibus udis 85
 exoratus, ut esset, opem qui ferre poetis
 antiquis posset contra fastidia nostra,
 grammaticorum equitum doctissimus. ut redeam illuc:]
 Nempe inconposito dixi pede currere versus 1
 Lucili. quis tam Lucili fautor inepte est,
 ut non hoc fateatur? at idem, quod sale multo
 urbem defricuit, charta laudatur eadem.

69 vin — 71 est Prisc. 2, 515, 3 || 76 lic. ant. Eutyph. 5, 484, 19 ||
 78 sic—Ap. *σ*Iuv. 1, 128

10 1—4 sententiam Hier. epist. 84. 2 CSEL 55, 122, 21 || 3 quod
 —4 defr. Consent. 5, 348, 26

Σ: K acc. interd. g | Ψ: Fλ' z R acc. interd. K | Q: a γ EM acc.
 interd. R Q modo ad rec. Σ, modo ad Ψ pertinet.

69 an interpungendum est post tricensima (Lejay)? || 76 incla-
 mat] exclamat KzRu

10 egloga XI Ψ ad maledictionem Lucilii respondet Qσ cf. v. 2
 Lucili, quod nescio an quis vocativum esse putaverit; cf. Lucili,
 quam sis mendosus ... || *1—*8 leguntur in Fλ' ζ || *4 et om. Fλ',
 add. Bern. 619 ζ || *5 puer et] puerum est Reisig | udis] ussit
 Marx || *6 exhortatus ζ || 2 inepte ΣΨ *σ*Γ V γ c inepti R¹ ζ ζ ||
 4 defricuit ΣΨ *σ*Γ V γ c Pph. Cons. perfricuit *σ*Γ c

SERM. I 10

nec tamen hoc tribuens dederim quoque cetera; nam sic 5
 et Laberi mimos ut pulchra poemata mirer.
 ergo non satis est risu diducere rictum
 auditoris; et est quaedam tamen hic quoque virtus.
 est brevitae opus, ut currat sententia neu se
 inpediat verbis lassas onerantibus auris, 10
 et sermone opus est modo tristi, saepe iocoso,
 defendente vicem modo rhetoris atque poetae,
 interdum urbani, parcentis viribus atque
 extenuantis eas consulto. ridiculum acri
 fortius et melius magnas plerumque secatur res. 15
 illi, scripta quibus comoedia prisca viris est,
 hoc stabant, hoc sunt imitandi; quos neque pulcher
 Hermogenes umquam legit neque simius iste
 nil praeter Calvum et doctus cantare Catullum.
 'at magnum fecit, quod verbis graeca latinis 20
 miscuit.' o seri studiorum, quine putetis
 difficile et mirum, Rhodio quod Pitholeonti
 contigit? 'at sermo lingua concinnus utraque
 suavior, ut Chio nota si conmixta Falerni est.'
 cum versus facias, te ipsum percontor, an et cum 25
 dura tibi peragenda rei sit causa Petilli?
 scilicet oblitus patriaeque patrisque Latini,
 cum Pedius causas exsudet Poplicola atque
 Corvinus, patriis intermiscere petita
 verba foris malis, Canusini more bilinguis. 30
 atque ego cum graecos facerem, natus mare citra,
 versiculos, vetuit me tali voce Quirinus
 post mediam noctem visus, cum somnia vera:

20—21 misc. *Rufinian. rhet. min. p. 40, 1* || 21 o seri — 23 cont.
Prisc. 3, 101, 25

E: K acc. interd. g | Ψ: Fλ' z R acc. interd. K | Q: a γ EM acc.
 interd. R Q modo ad rec. E, modo ad Ψ pertinet.

5 nam KQ(E)(acc. R) αλ' Vyc num Ψ(acc. Q(ayM)) || 7 diducere
 Q(acc. R) deducere Ψ(acc. K) || 13 urbani EΨ αλ' Vyc urbane F1,
 R¹ n. l. || 24 ut E(acc. gQR²) et Ψ || 26 petilli KgΨ petelli Q(acc. R) ||
 27 oblitus] oblitos Btl. | latini gQ(acc. R²) Btl latine Ψ(acc. K)
comm. Cruq. || 31 atque] atqui c Btl.

'in silvam non ligna feras insanius ac si
 magnas Graecorum malis implere catervas.' 35
 turgidus Alpinus iugulat dum Memnona dumque
 diffingit Rheni luteum caput, haec ego ludo,
 quae neque in aede sonent certantia iudice Tarpa
 nec redeant iterum atque iterum spectanda theatris.
 arguta meretrice potes Davoque Chremeta 40
 eludente senem comis garrire libellos
 unus vivorum, Fundani, Pollio regum
 facta canit pede ter percusso; forte epos acer
 ut nemo Varius ducit, molle atque factum
 Vergilio adnuerunt gaudentes rure Camenae: 45
 hoc erat, experto frustra Varrone Atacino
 atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem,
 inventore minor; neque ego illi detrudere ausim
 haerentem capiti cum multa laude coronam.
 at dixi fluere hunc lutulentum, saepe ferentem 50
 plura quidem tollenda relinquendis. age quaeso,
 tu nihil in magno doctus reprehendis Homero?
 nil comis tragici mutat Lucilius Acci?
 non ridet versus Enni gravitate minores,
 cum de se loquitur non ut maiore repressis? 55
 quid vetat et nosmet Lucili scripta legentis
 quaerere, num illius, num rerum dura negarit
 versiculos natura magis factos et euntis

34 — fer. Hier. praef. psalt. Migne 28, 1187 A | — ligna Hier.
 adv. Pel. 3, 19 Migne 23, 617 A || 44 Varius—fac. Serv. B. 9, 35 |
 moll. — 45 Verg. Quint. inst. 6, 3, 20 || 54 Serv. A. 11, 601

E: K acc. interd. g | Ψ: Fλ' z R acc. interd. K | Q: ay EM acc.
 interd. R Q modo ad rec. E, modo ad Ψ pertinet.

37 diffingit (difingit ay diffindit z diffingat codd. Pph.) EΨ
 Pph. Gloss. II 49, 23 defingit (-dit E) EM || 39 spectanda Q(acc. R²)
 spectata (spectatque g) Ψ(acc. Kz) cf. σλΓvc p. III, 17 || 40 potes]
 potest Fλ' R¹ || 43 facta] fata g || 44 varius Kg z RQ varus Fλ' |
 ducit (dicit g R² pars codd. Serv.) E(acc. g Q R²) ductu Ψ || 45 ad-
 nuerunt vel sim. Kg z R¹ Q(EM) σλΓc annuerant (adn-) ay R²
 adnuerint (ann-) Fλ' || 47 possem E(acc. g Q R²) σλΓVvc possim Ψ ||
 50 at] ad ER¹ et ψλ' || 51 quaeso Ψ quaero E(acc. g Q R²) || 54 mi-
 nores] minoris gz pars codd. Serv. || 58 factos] altos g

mollius ac si quis pedibus quid claudere senis,
 hoc tantum contentus, amet scripsisse ducentos 80
 ante cibum versus, totidem cenatus, Etrusci
 quale fuit Cassi rapido ferventius amni
 ingenium, capsis quem fama est esse librisque
 ambustum propriis. fuerit Lucilius, inquam,
 comis et urbanus, fuerit limatior idem 85
 quam rudis et Graecis intacti carminis auctor
 quamque poetarum seniorum turba; sed ille,
 si foret hoc nostrum fato delapsus in aevum,
 detereret sibi multa, recideret omne quod ultra
 perfectum traheretur, et in versu faciendo 70
 saepe caput scaberet vivos et roderet unguis.
 saepe stilum vertas, iterum quæ digna legi sint
 scripturus, neque te ut miretur turba labores,
 contentus paucis lectoribus. an tua demens
 vilibus in ludis dictari carmina malis? 75
 non ego; nam satis est equitem mihi plaudere, ut audax,
 contemptis aliis, explosa Arbuscula dixit.
 men moveat cimex Pantilius aut cruciet quod
 vellicet absentem Demetrius aut quod ineptus
 Fannius Hermogenis laedat conviva Tigelli? 80
 Plotius et Varius, Maecenas Vergiliusque,
 Valgius et probet haec Octavius optimus atque
 Fuscus et haec utinam Viscorum laudet uterque
 ambitione relegata. te dicere possum,
 Pollio, te, Messalla, tuo cum fratre, simulque 85
 vos, Bibule et Servi, simul his te, candide Furni,

71 *Euty.* 5, 467, 31 σ *Pers.* 1, 106 *ex. Vat.* 253 *Micon* 373 ||
 72 — 73 *script. Hier. in eccles.* 2 *Migne* 23, 1085 A | saepe — vert.
Pomp. 5, 109, 16 || 77 *expl. — dix. Serv. B.* 10, 6 || 79 — *Dem.*
Euty. 5, 468, 22

Σ : K *acc. interd.* g | Ψ : F λ' z R *acc. interd.* K | Q: a y EM *acc. interd.* R Q *modo ad rec. Σ , modo ad Ψ pertinet.*

85 urbanus Σ (*acc. Σ QR*) urbanis Ψ || 68 delapsus $\mathfrak{B}$ I(?) ζ dilap-
 sus (-latus g) *cett.* || 75 vilibus] milibus $\psi\lambda'$ || 79 vellicet] vellicat
Euty. || 81 Varius *cf. ad* 1, 5, 40 || 83. 82 *sic Kg* || 84 amb. releg.
cum insequentibus verbis con. *Pph.* σ Γ V v c, *cum antecedentibus*
Heinze || 86 Bibule *Muretus* bibuli *codd.*

SERM. I 10. II 1

conpluris alios, doctos ego quos et amicos
 prudens praetereo, quibus haec, sint qualiacumque,
 adridere velim, doliturus, si placeant spe
 deterius nostra. Demetri, teque, Tigelli,
 discipularum inter iubeo plorare cathedras.
 i, puer, atque meo citus haec subscribe libello.

90

SERMONVM

LIBER ALTER

I

'Sunt quibus in satura videar nimis acer et ultra
 legem tendere opus; sine nervis altera quidquid
 composui pars esse putat similisque meorum
 mille die versus deduci posse. Trebati,
 quid faciam? praescribe.' 'quiescas.' 'ne faciam, inquis. 5
 omnino versus?' 'aio.' 'peream male, si non
 optimum erat; verum nequeo dormire.' 'ter uncti
 transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto,
 inriguumque mero sub noctem corpus habento.
 aut si tantus amor scribendi te rapit, aude 10
 Caesaris invicti res dicere, multa laborum
 praemia laturus.' 'cupidum, pater optime, vires

1 1—2 opus *Pph.* et $\sigma\lambda\Gamma V\gamma c$ s. 1, 1, 1 || 9 ex. *Vat.* 254

Σ : K acc. interd. g | Ψ : F λ' z R acc. interd. K | Q: a γ EM acc.
 interd. R Q modo ad rec. Σ , modo ad Ψ pertinet.

87 conpluris vel sim.] conpluresque Ku || 88 sint] sunt Kg ||
 91 discipularum $\Sigma\P Pph.$ $\sigma\lambda\Gamma V\gamma c$ discipulorum *Fvar.* 15
 sermonum liber I explicit, incipit liber II Ψ EM Horatii
 Flacci liber I etc. γ

1 ad Trebatium iuris consultum a γ ad T. equit. Rom. u ||
 1 videar Kg λ z R Q *Pph.* s. 1, 1, 1 $\sigma\lambda\Gamma V\gamma c$ s. 1, 1, 1 videor F1(?) u ||
 2 intendere ς *Heinsius* || 4 deduci Σ (acc. QR¹) diduci Ψ

SERM. II 1

deficiunt; neque enim quivis horrentia pilis
 agmina nec fracta pereuntis cuspide Gallos
 aut labentis equo describit volnera Parthi. 15
 'attamen et iustum poteras et scribere fortem,
 Scipiadam ut sapiens Lucilius.' 'haud mihi dero,
 cum res ipsa feret: nisi dextro tempore Flacci
 verba per attentam non ibunt Caesaris aurem:
 cui male si palpare, recalcitrat undique tutus.' 20
 'quanto rectius hoc quam tristi laedere versu
 Pantolabum scurram Nomentanumque nepotem,
 cum sibi quisque timet, quamquam est intactus, et odit.'
 'quid faciam? saltat Milonius, ut semel icto
 accessit fervor capiti numerusque lucernis; 25
 Castor gaudet equis, ovo prognatus eodem
 pugnis; quot capitum vivunt, totidem studiorum
 milia: me pedibus delectat claudere verba
 Lucili ritu, nostrum melioris utroque.
 ille velut fidis arcana sodalibus olim 30
 credebat libris neque, si male cesserat, usquam
 decurrens alio neque, si bene; quo fit ut omnis
 votiva pateat veluti descripta tabella
 vita senis. sequor hunc, Lucanus an Apulus anceps;
 nam Venusinus arat finem sub utrumque colonus, 35
 missus ad hoc pulsus, vetus est ut fama, Sabellis,
 quo ne per vacuum Romano incurreret hostis,
 sive quod Apula gens seu quod Lucania bellum

15 α Pers. 5, 4 || 16 et scrib. — 17 Luc. Prisc. 2, 285, 25 ||
 26—27 pugnis α Stat. Th. 6, 306 (328) || 27 quot — 28 mil. α Pers.
 5, 52 || 29 Pph. vit. Hor. || 35 Pph. vit. Hor.

$\mathcal{E}$: K acc. interd. g | Ψ : FL'zR | Q: ayEM acc. interd. R
 Q modo ad rec. $\mathcal{E}$, modo ad Ψ pertinet.

15 describit Ψ describet Kg describat Q || 16 poteras — 2, 8,
 95 R (non R) | et $\mathcal{E}\Psi \alpha$ ΓVvc tu Lejay ita Havet, qui post scribere
 interpungunt. post fortem interp. Pph. α ΓVvc || 18 cum] dum
 $\psi\lambda'$ R (c superscr.) || 20 recalcitrat $\mathcal{E}\Psi \alpha$ ΓVvc recalcitret ζ Btl. ||
 22 sim. s. I, 8, 11 | que $\mathcal{E}$ (acc. Q) ve Ψ || 24 Milonius] millonius g
 Pph. | semel] simul ζ cf. Pph. || 31 cesserat Ku R pr.? Bern. 21
 gesserat Ψ (acc. Q) B | usquam vel sim. Ψ (acc. Q) B | unquam (umq-)
 KzRu

SERM. II 1

incuteret violenta. sed hic stilus haud petet ultro
 quemquam animantem et me veluti custodiet ensis 40
 vagina tectus: quem cur destringere coner
 tutus ab infestis latronibus? o pater et rex
 Iuppiter, ut pereat positum robigine telum
 nec quisquam noceat cupido mihi pacis! at ille,
 qui me conmorit — melius non tangere, clamo —, 45
 flebit et insignis tota cantabitur urbe.
 Cervius iratus leges minitatur et urnam,
 Canidia Albuçi, quibus est inimica, venenum,
 grande malum Turius, siquid se iudice certes.
 ut quo quisque valet suspectos terreat utque 50
 imperet hoc natura potens, sic collige mecum:
 dente lupo, cornu taurus petit: unde nisi intus
 monstratum? Scaevae vivacem crede nepoti
 matrem: nil faciet sceleris pia dextera — mirum,
 ut neque calce lupo quemquam neque dente petit bos —, 55
 sed mala tollet anum vitiato melle cicuta.
 ne longum faciam: seu me tranquilla senectus
 exspectat seu mors atris circumvolat alis,
 dives, inops, Romae, seu fors ita iusserit, exsul,
 quisquis erit vitae scribam color.' 'o puer, ut sis 60
 vitalis metuo et maiorum nequis amicus
 frigore te feriat.' 'quid? cum est Lucilius ausus
 primus in hunc operis componere carmina morem
 detrahare et pellem, nitidus qua quisque per ora
 cederet, introrsum turpis: num Laelius aut qui 65
 duxit ab oppressa meritum Karthagine nomen
 ingenio offensi aut laeso doluere Metello

42 o pat. — 43 Prisc. 3, 86, 14 || 44 at — 46 fleb. Prisc. 2, 508,
 24. 3, 110, 14

Σ: K acc. interd. g | Ψ: Fλ'z R | Q: ayEM acc. interd. R
 Q modo ad rec. Σ, modo ad Ψ pertinet.

41 destringere Σ(acc. gQ) z distringere Ψ || 43 telum] ferrum
 Prisc. || 49 Turius] turias FlzD | quid — certes Q quis (quid R¹)
 — certet Ψ(acc. Kz) quis — certes M || 53 monstratum glzQσΓV
 monstratam Fl, K n. l. || 54 faciet] faciat g || 55 petit KλzRQ
 petat Fl || 56 mala KgΨ(acc. a) male Q(acc. R) || 64—65 cederet]
 in- cederet Heinsius cf. σΓV || 65 aut Fl'Q et KgzRu

SERM. II 1. 2

famosisque Lupo cooperto versibus? atqui
 primores populi arripuit populumque tributim,
 scilicet uni aequos virtuti atque eius amicis. 70
 quin ubi se a volgo et scaena in secreta remorant
 virtus Scipiadae et mitis sapientia Laeli,
 nugari cum illo et discincti ludere, donec
 decoqueretur holus, soliti. quidquid sum ego, quamvis
 infra Lucili censum ingeniumque, tamen me 75
 cum magnis vixisse invita fatebitur usque
 invidia et fragili quaerens inlidere dentem
 offendet solido — nisi quid tu, docte Trebati,
 dissentis.' 'equidem nihil hinc diffindere possum.
 sed tamen ut monitus caveas, ne forte negoti 80
 incutiat tibi quid sanctarum inscitia legum:
 si mala condiderit in quem quis carmina, ius est
 iudiciumque.' 'esto, si quis mala; sed bona si quis
 iudice condiderit laudatus Caesare? si quis
 opprobriis dignum latraverit, integer ipse?' 85
 'solventur risu tabulae, tu missus abibis.'

II

Quae virtus et quanta, boni, sit vivere parvo
 — nec meus hic sermo est, sed quae praecepit Ofellus
 rusticus, abnormis sapiens crassaque Minerva —,
 discite non inter lances mensasque nitentis,
 cum stupet insanis acies fulgoribus et cum 5

82—83 iud. Sidon. epist. 1, 11, 1

Σ: K acc. interd. g | Ψ: Fλ'z R | Q: ayEM acc. interd. R
 Q modo ad rec. Σ, modo ad Ψ pertinet.

68 atqui (atque g) KgλzR Q et qui F1 || 69 tributim KΨ(acc. ay)
 B1 Pph. tributum EM || 79 diffindere (-fund-E) Q(DEM) B1 αΓν
 diffidere Fλ codd. Pph. var. diffingere vel sim. KgλzR u Q(ay)
 Pph.(?), 1n.1. || 85 latraverit] laceraverit Btl. || 86 risu codd. et
 αΓν Vc bis sex Bergk

2 egloga II Fz ad Ofellum λQ || 1 boni ΣΨ B1 bonis 1a.ras.
 Ra.ras. ζ || 3 abnormis vel ab normis Fa.ras. 1a.ras. z R ycorr. M
 αΓν Vc abnormi KFp.ras. λ1p.ras. aypr. E B1(?)

SERM. II 2

adclinis falsis animus meliora recusat,
 verum hic inpransi mecum disquirite. cur hoc?
 dicam, si potero. male verum examinat omnis
 corruptus iudex. leporem sectatus equove
 lassus ab indomito vel, si Romana fatigat 10
 militia adsuetum graecari — seu pila velox
 molliter austerum studio fallente laborem,
 seu te discus agit, pete cedentem aera disco:
 cum labor extuderit fastidia, siccus, inanis
 sperne cibum vilem; nisi Hymettia mella, Falerno 15
 ne biberis diluta. foris est promus, et atrum
 defendens piscis hiemat mare: cum sale panis
 latrantem stomachum bene leniet. unde putas aut
 qui partum? non in caro nidore voluptas
 summa, sed in te ipso est. tu pulmentaria quaere 20
 sudando: pinguem vitiis albumque neque ostrea
 nec scarus aut poterit peregrina iuvare lagois.
 vix tamen eripiam, posito pavone velis quin
 hoc potius quam gallina tergere palatum,
 corruptus vanis rerum, quia veneat auro 25
 rara avis et picta pandat spectacula cauda:
 tamquam ad rem attineat quidquam. num vesceris ista,
 quam laudas, pluma? cocto num adest honor idem?
 carne tamen quamvis distat nil, hac magis illam
 inparibus formis deceptum te petere esto: 30
 unde datum sentis, lupus hic Tiberinus an alto
 captus hiet? pontisne inter iactatus an amnis
 ostia sub Tusci? laudas, insane, trilibrem

2 10 vel — 11 graec. *Eutyck.* 3, 470, 22 || 12 ex. *Vat.* 146 || 16 ex. *Vat.* 255 || 23 pos. — 24 *Prisc.* 2, 486, 1 || 24 *σ Pers.* 3, 114

Σ: K acc. interd. g | Ψ: Fl' zR | Q: ayEM acc. interd. R Q modo ad rec. Σ, modo ad Ψ pertinet. vestigia rec. Σ praeterea in g m σ x u λ'

6 adclinis] adclivis g || 10 fatigat] fatiget *Eutyck.* || 22 lagois zR Q lagonis Fl' za. ras. Kn. l. || 25 — epi. 2, 2, 216 deest K || 28 honor Ψ Q color g || 29 hac] haec gu hanc codd. *Pph. Btl.* hunc *Heinze* dubitans | illam ψ var. Ra. ras. ? Ey var. g σ codd. *Pph.* σ Γ V v c illa Ψ (acc. Q) | hac magis antecedentibus adnectit *Lejay*; cf. *Pph.* || 30 petere ψ var. Q *Pph.* σ Γ V v c patet Ψ (acc. M) comm. *Cruq.* || 31 an] in F1

SERM. II 2

mullum, in singula quem minuas pulmenta necesse est.
 ducit te species, video: quo pertinet ergo 35
 proceros odisse lupos? quia scilicet illis
 maiorem natura modum dedit, his breve pondus:
 ieiunus raro stomachus volgaria temnit.
 'porrectum magno magnum spectare catino
 vellem' ait Harpyiis gula digna rapacibus. at vos 40
 praesentes, Austri, coquite horum obsonia. quamquam
 putet aper rhombusque recens, mala copia quando
 aegrum sollicitat stomachum, cum rapula plenus
 atque acidas mavolt inulas. necdum omnis abacta
 pauperies epulis regum: nam vilibus ovis 45
 nigrisque est oleis hodie locus. haud ita pridem
 Galloni praeconis erat acipensere mensa
 infamis. quid? tunc rhombos minus aequor alebat?
 tutus erat rhombus tutoque ciconia nido,
 donec vos auctor docuit praetorius. ergo 50
 siquis nunc mergos suavis edixerit assos,
 parebit pravi docilis Romana iuventus.
 sordidus a tenui victu distabit Ofello
 iudice: nam frustra vitium vitaveris illud,
 si te alio pravum detorseris. Avidienus, 55
 cui Canis ex vero dictum cognomen adhaeret,
 quinquennis oleas est et silvestria corna
 ac nisi mutatum parcit defundere vinum et
 cuius odorem olei nequeas perferre, licebit

40 at — 41 obson. αΓ s. 2, 8, 7

Ψ: Fλ' z R | Q: ayEM acc. interd. R Q modo ad rec. E, modo
 ad Ψ pertinet. vestigia rec. E praeterea in gmo xul'

35 quo Q(acc.R) u quid Ψ || 38 raro φ var. λ R² Q rare Pph.
 αΓ Vvar. rari Vv raris Flz R¹ u || 41 quamquam z Q. quamvis
 Fλ' || 42 mala] male EM R¹ || 47 acipensere] accipiensere ay E codd.
 Pph. αΓ Vvc || 48 tunc Q tum Ψ | aequor alebat Ψ(acc.Q) B1 ae-
 quora alebant EM || 50 auctor] 'victor' legitur et 'auctor' Pph. ||
 53 corripit sordidos sub Ofelli nomine φ marg. novum sermonem
 distinguunt φ corr. z codd. Pph. egloga III z | a] ac Fpr.1a.ras.
 za.ras. | distabit u Oxon. distabat Ψ(acc.Q) B1 || 55 pravum] pra-
 vus ε | Avidienus] Aufdienus Fea || 56 dictum] ductum B1 ||
 58 defundere] fundere Fλ'

SERM. II 2

ille repotia, natalis alicsve dierum 60
 festos albatu celebrat, cornu ipse bilibri
 caulibus instillat, veteris non parcu aceti.
 quali igitur victu sapiens utetur et horum
 utrum imitabitur? hac urget lupus, hac canis, aiunt.
 mundus erit, qua non offendat sordibus atque 65
 in neutram partem cultus miser. hic neque servis,
 Albuci senis exemplo, dum munia didit,
 saevus erit, nec sic ut simplex Naevius unctam
 convivis praebebit aquam: vitium hoc quoque magnum.
 accipe nunc, victus tenuis quae quantaque secum 70
 adferat. in primis valeas bene; nam variae res
 ut noceant homini credas, memor illius escae,
 quae simplex olim tibi sederit. at simul assis
 miscueris elixa, simul conchylia turdis,
 dulcia se in bilem vertent stomachoque tumultum 75
 lenta feret pitvita. vides, ut pallidus omnis
 cena desurgat dubia? quin corpus onustum
 hesternis vitiis animum quoque praegravat una
 atque adfigit humo divinae particulam aurae.
 alter ubi dicto citius curata sopori 80
 membra dedit, vegetus praescripta ad munia surgit.
 hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam,
 sive diem festum rediens advexerit annus,
 seu recreare volet tenuatum corpus, ubique
 accedent anni, tractari mollius aetas 85
 imbecilla volet: tibi quidnam accedet ad istam
 quam puer et validus praesumis mollitiem, seu
 dura valetudo inciderit seu tarda senectus?
 rancidum aprum antiqui laudabant, non quia nasus
 illis nullus erat, sed, credo, hac mente, quod hospes 90

77 des. Gloss. 2, 46, 30 || 81 ex. Vat. 256 || 88 ex. Vat. 257

Ψ: F X' z R | Q: ay EM acc. interd. R Q modo ad rec. E, modo
 ad Ψ pertinet. vestigia rec. E praeterea in g m o x u λ'

60 repotia Q(acc. R) σλ Γ V ν reportia Ψ codd. Pph. || 64 aiunt
 Ψ(acc. Q) B1 angit u || 65 qua Q(acc. R¹) B1 qui Ψ || 67 didit ψ² R ay
 E² M² σ x σλ Γ ν dedit Ψ(acc. E¹ M¹)

SERM. II 2

tardius adveniēns vitiātum commodius quam
 integrum edax dominus consumeret. hōs utinam inter
 heroas natum tellus me prima tulisset.
 das aliquid famae, quae carmine gratior aurem
 occupet humanam? grandes rhombi patinaeque 95
 grande ferunt una cum damno dedecus. adde
 iratum patrum, vicinos, te tibi iniquum
 et frustra mortis cupidum, cum deerit egenti
 as, laquei pretium. 'iure' inquit 'Trausius istis
 iurgatur verbis: ego vectigalia magna 100
 divitiasque habeo tribus amplas regibus.' ergo,
 quod superat non est melius quo insumere possis?
 cur eget indignus quisquam te divite? quare
 templa ruunt antiqua deum? cur, inprobe, carae
 non aliquid patriae tanto emetiris acervo? 105
 uni nimirum recte tibi semper erunt res,
 o magnus posthac inimicis risus. uterne
 ad casus dubios fidet sibi certius? hic qui
 pluribus adsuerit mentem corpusque superbum,
 an qui contentus parvo metuensque futuri 110
 in pace, ut sapiens, aptarit idonea bello?
 quo magis his credas, puer hunc ego parvus Ofellum
 integris opibus novi non latius usum
 quam nunc accisis. videas metato in agello
 cum pecore et gnatis fortem mercede colonum 115
 'non ego' narrantem 'temere edi luce profesta
 quicquam praeter holus fumosae cum pede pernae.
 ac mihi seu longum post tempus venerat hospes
 sive operum vacuo gratus conviva per imbrem

95 ex. Vat. 258 || 103 — divite Serv. A. 6, 611 α Pers. 3, 70

Ψ : $F\lambda'zR$ | Q : αyEM acc. interd. R Q modo ad rec. Σ , modo ad Ψ pertinet. vestigia rec. Σ praeterea in $gm\sigma xul'$

91 vitiatum Ψ (acc. $\gamma\alpha\alpha$.) $\alpha\Gamma V\gamma$ vitiaret Q (acc. $Ra.ras.?$) $m\sigma\alpha\Gamma\gamma$ ||
 95 occupet $Q\lambda\beta I$ (h)occupat Ψ || 99 as laquei λz Q (acc. R^2) $Pph.$
 asiaque(t) $F I R^1$? | trausius vel sim. λu Q (acc. R) βI trauius $F I z$
 $Pph.$ || 106 recte tibi ΨQ tibi recte ς || 108 fidet $\lambda z R Q$ $Pph.$
 $\alpha\Gamma V\gamma c$ fiet $F I$ || 110 an] at vel sim. $ly E$ || 112 puer $Fp.ras.\lambda I p.$
 $ras.zp.ras.u$ puerum $F^1 la.ras.za.ras.R Q$ || 114 metato $gu Q$ (acc. R)
 $\alpha\Gamma V\gamma$ metatum Ψ || 116 edi luce Q (acc. R) de luce λ et edulce $F I$

SERM. II 2. 3

vicinus, bene erat non piscibus urbe petitis, 120
 sed pullo atque haedo; tum pensilis uva secundas
 et nux ornat mensas cum duplicē ficu.
 post hoc ludus erat culpa potare magistra
 ac venerata Ceres, ita culmo surgeret alto,
 explicuit vino contractae seria frontis. 125
 saeviat atque novos moveat Fortuna tumultus:
 quantum hinc inminuet? quanto aut ego parcius aut vos,
 o pueri, nituistis, ut huc novus incola venit?
 nam propriae telluris erum natura nec illum
 nec me nec quemquam statuit: nos expulit ille, 130
 illum aut nequities aut vafri inscitia iuris,
 postremum expellet certe vivacior heres.
 nunc ager Umbreni sub nomine, nuper Ofelli
 dictus, erit nulli proprius, sed cedit in usum
 nunc mihi, nunc alii. quocirca vivite fortes 135
 fortiaque adversis opponite pectora rebus.'

III

'Sic raro scribis, ut toto non quater anno
 membranam poscas, scriptorum quaeque retexens,
 iratus tibi, quod vini somnique benignus
 nil dignum sermone canas. quid fiet? at ipsis
 Saturnalibus huc fugisti sobrius. ergo 5

121 tum — 122 *Prisc.* 2, 340, 13 || 122 cum — ficu *Charis.* 1, 96, 6 ||
 131 — nequ. *Pph.* s. 2, 3, 94

Ψ: Fλ' z R | Q: ay EM acc. interd. R Q modo ad rec. E, modo
 ad Ψ pertinet. vestigia rec. E praeterea in gmo xuλ'

121 tum Ψ *Prisc.* tunc Q || 122 ficu Fλ' Q (ay) *Char. Prisc. cod.* h
 fico Q (EM) z R *codd. Prisc. plerique* || 123 culpa Ψ Q R *Pph.*
 cupa ζ cuppa *Lamb.* nulla *Bl.* || 124 ita Ψ Q R *Pph.* uti vel ut ζ ||
 127 quanto Q (ay E R) quantum Ψ (acc. M) || 128 nituistis Q (acc. R)
 αλ' Vyc in(sti)tuistis Ψ || 131 finis *cod.* u; *supplem. praebet* v ||
 132 postremum] postremo gmo || 135 alii] aliis λ ζ

8 egloga III Ψ Damasippum introducit tractantem secum
 Horatius Q cf. αλ' Vyc || 1 sic] si *Fcorr.* E αλ' Vyc | scribis Ψ (acc. M)
 scribes Q (acc. R) || 4 at F1 R et R ab λ 12 z Q || 5 sunt qui ante
 sobrius *distinguant* | ergo] esto ζ

SERM. II 3

dic aliquid dignum promissis. incipe. nil est.
 culpantur frustra calami inmeritusque laborat
 iratis natus paries dis atque poetis.
 atqui voltus erat multa et praeclara minantis,
 si vacuum tepido cepisset villula tecto. 10
 quorsum pertinuit stipare Platona Menandro?
 Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
 invidiam placare paras virtute relicta?
 contemnere miser. vitanda est inproba Siren
 desidia, aut quidquid vita meliore parasti 15
 ponendum aequo animo.' 'di te, Damasippe, deaeque
 verum ob consilium donent tonsore. sed unde
 tam bene me nosti?' 'postquam omnis res mea Ianum
 ad medium fracta est, aliena negotia curo
 excussus propriis. olim nam quaerere amabam, 20
 quo vafer ille pedes lavisset Sisyphus aere,
 quid sculptum infabre, quid fustum durius esset.
 callidus huic signo ponebam milia centum;
 hortos egregiasque domos mercarier unus
 cum lucro noram; unde frequentia Mercuriale 25
 inposuere mihi cognomen compita.' 'novi
 et miror morbi purgatum te illius. atqui
 emovit veterem mire novus, ut solet, in cor
 trajecto lateris miseri capitisve dolore,
 ut lethargicus hic cum fit pugil et medicum urget. 30
 dum nequid simile huic, esto ut libet.' 'o bone, ne te
 frustrare: insanis et tu stultique prope omnes,
 siquid Stertinius veri crepat, unde ego mira

§ 9 Serv. A. 2, 96 || 13 quin tu inv.—14 miser α Pers. 3, 21

Ψ : FA'z R | Q: ay EM acc. interd. R. Q modo ad rec. E, modo ad Ψ pertinet. vestigia rec. S praeterea in $\gamma\mu\sigma\chi\upsilon\lambda'$

6 est? Vollm. || 12 Archilochum] archilochos z | tantos] quin tu α Pers. || 16. 17 ἀποσδόκητον viz recte statuit E. Fraenkel Festschr. Reitzenstein 107, 1 || 21 vafer Q Pph. faber Ψ avar. γ var. || 22 sculptum F1R1 sculptum λ zR² ψ var. QBI || 23—2, 6, 92 deest z || 25 Mercuriale] mercuriale vel sim. γ pr. EM pr. Mercuriali Gryphius || 29 ve EM que Ψ (acc. ay) || 30 medicum λ Q(acc. R) modicum F1a (? cf. K.-H. min.) || 33 veri Q(acc. R) verum Ψ (Rvar.)

SERM. II 3

descripsi docilis praecepta haec, tempore quo me
solatus iussit sapientem pascere barbam 35
atque a Fabricio non tristem ponte reverti.
nam male re gesta cum vellem mittere operto
me capite in flumen, dexter stetit et „cave faxis
te quicquam indignum. pudor“ inquit „te malus angit,
insanos qui inter vereare insanus haberi. 40
primum nam inquiram, quid sit furere: hoc si erit in te
solo, nil verbi, pereas quin fortiter, addam.
quem mala stultitia et quemcumque inscitia veri
caecum agit, insanum Chrysippi porticus et grex
autumat. haec populos, haec magnos formula reges, 45
excepto sapiente, tenet. nunc accipe, quare
desipiant omnes aequae ac tu, qui tibi nomen
insano posuere. velut silvis, ubi passim
palantis error certo de tramite pellit,
ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit, unus utrique 50
error, sed variis inludit partibus: hoc te
crede modo insanum, nihilo ut sapientior ille
qui te deridet caudam trahat. est genus unum
stultitiae nihilum metuenda timentis, ut ignis,
ut rupes fluviosque in campo obstare queratur; 55
alterum et huic varum et nihilo sapientius ignis
per medios fluviosque ruentis: clamet amica
mater, honesta soror cum cognatis, pater, uxor:
‘hic fossa est ingens, hic rupes maxima: serva!’
non magis audierit, quam Fufius ebrius olim, 60
cum Ilionam edormit, Catienis mille ducentis
‘mater, te appello’ clamantibus. huic ego volgus

50—51 error *Prisc.* 3, 75, 17

Ψ: F¹ R | Q: ay EM acc. interd. R Q modo ad rec. Z, modo ad Ψ pertinet. vestigia rec. Z praeterea in g m σ x v λ'

34 descripsi] discripsi *Lejay* || 39 angit Q(acc. R var.) R | urget Ψ ||
41 si erit Q(acc. R) siet Ψ || 43 quem cumque] quaecumque mσ ||
48 insano] insani γσ || 50 utrique Ψ *Prisc.* utrisque Q; a n. l. ||
53 trahat Ψ Q σ γ V γ c trahit γ, a n. l. || 56 varum Ψ Q Pph. σ γ γ
varium ϕ l || 57 s. 'amica mater' accipiendum esse contendit
Pph., 'mater honesta' *Heinze* || 62 vulgus EM R¹ vulgus l corr.
volgum vel vulgum F corr. λ R² ay vultum F pr.

SERM. II 3

errori similem cunctum insanire docebo.
 insanit veteres statuas Damasippus emendo:
 integer est mentis Damasippi creditor? esto. 65
 'accipe quod numquam reddas mihi' si tibi dicam:
 tune insanus eris, si acceperis, an magis excors
 reiecta praeda, quam praesens Mercurius fert?
 scribe decem a Nerio: non est satis; adde Cicutae
 nodosi tabulas, centum, mille adde catenas: 70
 effugiet tamen haec sceleratus vincula Proteus.
 cum rapies in ius malis ridentem alienis,
 fiet aper, modo avis, modo saxum et, cum volet, arbor.
 si male rem gerere insani est, contra bene sani:
 putidius multo cerebrum est, mihi crede, Perelli 75
 dictantis, quod tu numquam rescribere possis.
 audire atque togam iubeo componere, quisquis
 ambitione mala aut argenti pallet amore,
 quisquis luxuria tristive superstitione
 aut alio mentis morbo calet: huc propius me, 80
 dum doceo insanire omnis vos, ordine adite.
 danda est ellebori multo pars maxima avaris:
 nescio an Anticyram ratio illis destinet omnem.
 heredes Staberi summam incidere sepulcro,
 ni sic fecissent, gladiatorum dare centum 85
 damnati populo paria atque epulum arbitrio Arri,
 frumenti quantum metit Africa. 'sive ego prave
 seu recte hoc volui, ne sis patruus mihi': credo,
 hoc Staberi prudentem animum vidisse. quid ergo
 sensit, cum summam patrimonii insculpere saxo 90
 heredes voluit? quoad vixit, credidit ingens

69 *Serv. A. 7, 422* | — *Ner. x Pers. 2, 14* || 76 *Serv. A. 7, 422* ||
 83 *x Pers. 4, 16*

Ψ: FxR | Q: ayEM acc. interd. R Q modo ad rec. E, modo
 ad Ψ pertinet. vestigia rec. E praeterea in gmo xv'

63 errori λ Q(acc. R²) errore Fpr. 1¹ errorem E¹ | similem λ' Q(acc. R²)
 similis F (sed cf. K.-H. min.) R¹ | cunctum λ Fcorr. 1corr. R Q
 cuncta Fpr. 1a. ras. || 67 acceperis] acciperis EM Rpr. || 69 anerio
 vel a nerio Ψ Q Pph. x[Vvc Serv. nerio gmo corr. x x Pers. ||
 71 haec] hic E || 72 ius qcorr. 1var. γ var. R² EM R Pph. iura
 Fx R² ay || 75 Perelli] perilli a Parelli Pph.

SERM. II 3

pauperiem vitium et cavit nihil acrius, ut, si
 forte minus locuples uno quadrante perisset,
 ipse videretur sibi nequior. 'omnis enim res,
 virtus, fama, decus, divina humanaque pulchris 95
 divitiis parent; quas qui construxerit, ille
 clarus erit, fortis, iustus.' 'sapiensne?' 'etiam, et rex
 et quidquid volet.' hoc veluti virtute paratum
 speravit magnae laudi fore. quid simile isti
 Graecus Aristippus? qui servos proicere aurum 100
 in media iussit Libya, quia tardius irent
 propter onus segnes. uter est insanior horum?
 nil agit exemplum, litem quod lite resolvit.
 siquis emat citharas, emptas conportet in unum,
 nec studio citharae nec Musae deditus ulli, 105
 si scalpra et formas non sutor, nautica vela
 aversus mercaturis: delirus et amens
 undique dicatur merito. qui discrepat istis,
 qui nummos aurumque recondit, nescius uti
 compositis metuensque velut contingere sacrum? 110
 siquis ad ingentem frumenti semper acervum
 porrectus vigilet cum longo fuste neque illinc
 audeat esuriens dominus contingere granum
 ac potius foliis parvus vescatur amaris;
 si positus intus Chii veterisque Falerni 115
 mille cadis — nihil est: tercentum milibus, acre
 potet acetum; age si et stramentis incubet unde-
 octoginta annos natus, cui stragula vestis,
 blattarum ac tinearum epulae, putrescat in arca:
 nimirum insanus paucis videatur, eo quod 120

97 Prisc. 3, 101, 23 || 117 unde.—118 Prisc. 3, 311, 5. 3, 416, 11

Ψ: Fx R | Q: ay EM acc. interd. R Q modo ad rec. S, modo
 ad Ψ pertinet. vestigia rec. S praeterea in gmo xv'

93 perisset Ψ periret Q(acc.R) gmo v || 96 construxerit Q con-
 traxerit Ψ B(?) || 97 ne Flin ras. R¹ ay x Γ Vvc Prisc. que pvar.
 lvar. R² EM om. pcorr. λ gmo corr. v || 98 veluti Q(acc.R) velut in Ψ ||
 103 litem quod] quod litem s || 108 qui Ψ Q B[x Γ Vvc quid E |
 istis Q(acc.R) x Γ Vvc iste Ψ || 112 porrectus] proiectus s ||
 114 vescatur] vexatur aE pascatur M || 118 tercentum] trecentum EM

SERM. II 3

maxima pars hominum morbo iactatur eodem.
 filius aut etiam haec libertus ut ebibat heres,
 dis inimice senex, custodis? ne tibi desit?
 quantulum enim summae curtabit quisque dierum,
 unguere si caules oleo meliore caputque 125
 coeperis inpexa foedum porrigine? quare,
 si quidvis satis est, peiuras, surripis, aufers
 undique? tun sanus? populum si cadere saxis
 incipias servosve tuos, quos aere pararis,
 insanum te omnes pueri clamentque puellae; 130
 cum laqueo uxorem interimis matremque veneno,
 incolumi capite es? quid enim? neque tu hoc facis Argis
 nec ferro ut demens genetricem occidis Orestes.
 an tu reris eum occisa insanisse parente
 ac non ante malis dementem actum Furiis quam 135
 in matris iugulo ferrum tepefecit acutum?
 quin, ex quo est habitus male tutae mentis Orestes,
 nil sane fecit quod tu reprehendere possis:
 non Pyladen ferro violare aususve sororem
 Electran, tantum maledicit utrique vocando 140
 hanc Furiam, hunc aliud, iussit quod splendida bilis.
 pauper Opimius argenti positi intus et auri,
 qui Veientanum festis potare diebus
 Campana solitus trulla vappamque profestis,
 quondam lethargo grandi est oppressus, ut heres 145
 iam circum loculos et clavis laetus ovansque
 curreret. hunc medicus multum celer atque fidelis
 excitat hoc pacto: mensam poni iubet atque
 effundi saccos nummorum, accedere pluris
 ad numerandum: hominem sic erigit; addit et illud: 150
 'ni tua custodis, avidus iam haec auferet heres.'

143 σ Pers. 5, 147

Ψ : FL' R | Q: a γ EM acc. interd. R Q modo ad rec. E, modo ad Ψ pertinet. vestigia rec. E praeterea in gmo κ v λ '

126 in aliis 'inpexum' σ V v || 128 tun sanus a ^{1} γ pr. E tunc s- R tu insanus Ψ a ^{2} γ superscr. M || 129 tuos] tuo R p. ras. g ζ || 140 electran Ψ Q electram gmo ν || 142 opimius Q(acc. R ^{2}) σ V v c opimus Ψ

SERM. II 3

'men vivo?' 'ut vivas igitur, vigila. hoc age' 'quid vis?'
 'deficient inopem venae te, ni cibus atque
 ingens accedit stomacho fultura ruenti.
 tu cessas? agetum sume hoc tisanarium oryzae.' 155
 'quanti emptae?' 'parvo.' 'quanti ergo?' 'octussibus.' 'eheu,
 quid refert, morbo an furtis pereamque rapinis?'
 quisnam igitur sanus? qui non stultus. quid avarus?
 stultus et insanus. quid, siquis non sit avarus,
 continuo sanus? minime. cur, Stoice? dicam. 160
 'non est cardiacus' Craterum dixisse putato
 'hic aeger'. recte est igitur surgetque? negabit.
 [quod latus aut renes morbo temptentur acuto]
 non est periurus neque sordidus: inmolet aequis
 hic porcum Laribus; verum ambitiosus et audax: 165
 naviget Anticyram. quid enim differt, barathrone
 dones quidquid habes an numquam utare paratis?
 Servius Oppidius Canusi duo praedia, dives
 antiquo censu, gnatis divisisse duobus
 fertur et hoc moriens pueris dixisse vocatis 170
 ad lectum: 'postquam te talos, Aule, nucesque
 ferre sinu laxo, donare et ludere vidi,
 te, Tiberi, numerare, cavis abscondere tristem,
 extimui, ne vos ageret vesania discors,
 tu Nomentanum, tu ne sequerere Cicutam. 175
 quare per divos oratus uterque Penatis
 tu cave ne minuas, tu ne maius facias id

155 ex. Vat. 259 || 161 σ Pers. 3, 65 || 163 Prisc. 2, 221, 16 ||
 166 — Ant. Pph. s. 2, 3, 83 || 168 dives — 169 censu Serv. A. 7, 537

Ψ : F λ R | Q: ayEM acc. interd. R Q modo ad rec. E, modo
 ad Ψ pertinet. vestigia rec. E praeterea in gmo xv λ

152 quid Q(acc. R¹) quod Ψ || 154 accedit] accedat ψ corr. λ σ xv ||
 156 emptae Q(acc. R) empti Ψ | octussibus Ψ Q comm. Cruq. oct.
 assibus BI octo assibus ς || 163 habent codd., Pph. σ I Vc, del.
 Jachm. 1955, 397 aut Ψ Q Prisc. cf. epi. 1, 6, 28 et gmo² var. v |
 temptentur vel sim. Ψ Q BI (?) temptantur g ς Prisc. || 166 quid
 enim? Heinze | barat(h)(r)one (bal- M) Ψ Q Pph. var. σ I Vvc Ba-
 latroni (Bar- Pph.) Pph. σ I Vvc; cf. 2, 8, 21 || 168 initium novi ser-
 monis et inscr. contra avaros et ambitiosos λ M || 169 divisisse Ψ Q BI
 divisisse Fa || 170 hoc] haec ς || 174 vesania Ψ insania Q(acc. R)

SERM. II 3

quod satis esse putat pater et natura coerces.
 praeterea ne vos titillet gloria, iure
 iurando obstringam ambo: uter aedilis fueritve
 vestrum praetor, is intestabilis et sacer esto.' 180
 in cicere atque faba bona tu perdasque lupinis,
 latus ut in circo spatiere et aeneus ut stes,
 nudus agris, nudus nummis, insane, paternis;
 scilicet ut plausus quos fert Agrippa feras tu, 185
 astuta ingenuum volpes imitata leonem?
 nequis humasse velit Aiace, Atrida, vetas cur?
 'rex sum —' nil ultra quaero plebeius. — et aequam
 rem imperito, ac sicui videor non iustus, inulto
 dicere quod sentit permitto.' maxime regum, 190
 di tibi dent capta classem reducere Troia.
 ergo consulere et mox respondere licebit?
 'consule.' cur Ajax, heros ab Achille secundus,
 putescit, totiens servatis clarus Achivis,
 gaudeat ut populus Priami Priamusque inhumato, 195
 per quem tot iuvenes patrio caruere sepulcro?
 'mille ovium insanus morti dedit, inclitum Ulixen
 et Menelaum una mecum se occidere clamans.'
 tu cum pro vitula statuis dulcem Aulide natam
 ante aras spargisque mola caput, inprobe, salsa, 200
 rectum animi servas? 'quorsum?' insanus quid enim Ajax
 fecit? cum stravit ferro pecus, abstinuit vim
 uxore et gnato; mala multa precatus Atridis
 non ille aut Teucrum aut ipsum violavit Ulixen.
 'verum ego, ut haerentis adverso litore navis 205
 eriperem, prudens placavi sanguine divos.'
 nempe tuo, furiose? 'meo, sed non furiosus.'

187 Serv. A. 3, 475 Prisc. 2, 290, 4 || 203 ex. Vat. 260

Ψ: FL' R | Q: ayEM acc. interd. R Q modo ad rec. E, modo ad Ψ pertinet. vestigia rec. E praeterea in gmo xvλ'

183 latus] altus Peerlk. | et Ψ cf. Prudent. c. Sym. 1, 102 aut Q(acc. R) || 187 vetas: cur? Ciofi (1874), cf. Lejay ad l. || 188 quaero Ψ Q αΓ v c quaere B¹ || 189 ac Ψ Q at λ B¹ || 191 capta classem] cl. ca. EM || 197 Ulixen] ulixem φ λ || 201 quorsum φ vvar. lcorr. 1 Q αΓ V v c quorum φ λ pr. R M Pph. αΓ V v c cursum Bothe, Heinze ed. Insulana 1921 || 204 ulixen Dy ulixem cett.

SERM. II 3

qui species alias veris scelerisque tumultu
permixtas capiet, commotus habebitur atque
stultitiane erret nihilum distabit an ira. 210
Ajax inmeritos cum occidit desipit agnos:
cum prudens scelus ob titulos admittis inanis,
stas animo et purum est vitio tibi cum tumidum est cor?
siquis lectica nitidam gestare amet agnam,
huic vestem ut gnatae, paret ancillas, paret aurum, 215
Rufam aut Pusillam appellet fortique marito
destinet uxorem: interdicto huic omne adimat ius
praetor et ad sanos abeat tutela propinquos.
quid, siquis gnatam pro muta devovet agna,
integer est animi? ne dixeris. ergo ubi prava 220
stultitia, hic summa est insania; qui sceleratus,
et furiosus erit; quem cepit vitrea fama,
hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.
nunc age luxuriam et Nomentanum arripe mecum.
vincet enim stultos ratio insanire nepotes. 225
hic simul accepit patrimoni mille talenta,
edicit, piscator uti, pomarius, auceps,
unguentarius ac Tusci turba in pia vici,
cum scurris fartor, cum Velabro omne macellum
mane domum veniant. quid tum? venere frequentes, 230
verba facit leno: 'quidquid mihi, quidquid et horum
cuique domi est, id crede tuum et vel nunc pete vel cras.'
accipe quid contra haec iuvenis responderit aequus.
'in nive Lucana dormis ocreatus, ut aprum

216 forti — 217 ux. *Don. Ter. Hec. 556* || 228 Tusci—vici *Serv. A. 5, 560*

Ψ: Fλ' R | Q: ayEM acc. interd. R Q modo ad rec. E, modo ad Ψ pertinet. vestigia rec. E praeterea in gmo xvλ'

208 veris sceleris g¹ Pph. σΓ Vvc p. 152, 8. 152, 10(?) veri sceleris Q(acc. R) B¹ σΓ Vv p. 152, 6 Γ Vvc p. 152, 12 veris celeris Ψ B² || 211 inmeritos (vel im-) cum Ψ Q cum inmeritos (vel im-) Dgm x B¹ || 212 admittis] committis vel sim. B¹(?) gm || 213 vitio om. Fλ R¹ | tibi om. l¹ aa. corr. γ pr. E || 214—313 deest M || 216 aut] et B¹ | Pusillam] posillam B¹ pr. || 224 Nomentanum] nomen eanum R nomen uanum F¹ λ¹ || 225 vincet Q B¹ vincit Ψ || 227 edicit Ψ γ et dicit a E || 230 quid tum vel sim.] qui cum ζ quid enim *Cunningham* || 234 in] tu *Btl.*

cenem ego; tu piscis hiberno ex aequore verris. 235
 segnis ego, indignus qui tantum possideam; aufer,
 sume tibi deciens; tibi tantundem; tibi triplex,
 unde uxor media currit de nocte vocata.
 filius Aesopi detractam ex aure Metellae,
 scilicet ut deciens solidum absorberet, aceto 240
 diluit insignem bacam: qui sanior ac si
 illud idem in rapidum flumen iaceretve cloacam?
 Quinti progenies Arri, par nobile fratrum
 nequitia et nugis pravorum et amore gemellum
 lusciniæ soliti inpenso prandere coemptas, 245
 quorsum abeant? sani ut creta, an carbone notati?
 aedificare casas, plostello adiungere muris,
 ludere par inpar, equitare in harundine longa
 siquem delectet barbatum, amentia verset.
 si puerilius his ratio esse evincet amare 250
 nec quicquam differre, utrumne in pulvere, trimus
 quale prius, ludas opus, an meretricis amore
 sollicitus plores: quaero, faciasne quod olim
 mutatus Polemon? ponas insignia morbi,
 fasciolas, cubital, focalia, potus ut ille 255
 dicitur ex collo furtim carpsisse coronas,
 postquam est inpransi correptus voce magistri?
 porrigis irato puero cum poma, recusat;
 'sume, catelle': negat; si non des, optet. amator
 exclusus qui distat, agit ubi secum, eat an non, 260
 quo rediturus erat non arcessitus, et haeret

245 lusc. *Charis. 1, 552, 12* || 246 $\sigma\chi$ *Pers. 5, 108* || 254—257 *Fronto*
p. 24, 1 N. || 257 $\sigma\chi$ *Vyc s. 2, 2, 7*

Ψ : $F\lambda'R$ | Q : $\alpha\gamma E$ acc. interd. R Q modo ad rec. Σ , modo ad
 Ψ pertinet. vestigia rec. Σ praeterea in $g\mu\sigma\chi\psi\lambda'$

235 verris Ψ ($F\lambda'$ var. R^2 var.) $\sigma\chi$ ν var. vellis Q (acc. R) $g\sigma\chi\psi$
 $\sigma\chi$ ν || 238 currit] currat R | vocata Ψ Q *Pph. var.* citata ς *Pph.* ||
 240 absorberet vel sim. Q (acc. R) | exorberet $F\lambda$ || 245 lusciniæ
 $Q\lambda$ corr. $1R^2$ luciniæ $F\lambda$ pr. R^1 || 246 sani ut Q (acc. R) | $\sigma\chi$ $V\psi$ sani
 (-nii ψ) $F\lambda$ $\sigma\chi$ *Pers.* sanin *Marcilius, Btl.* | notati] notandi *vcf.*
 $\sigma\chi$ $V\psi$ || 247 plostello Q (acc. R) | $\sigma\chi$ postella $F\lambda$ postello 1^1 || 249 de-
 lectet Q (acc. R) delectat Ψ || 250 si Ψ Q B ! sic $E\lambda^1$ (?) | esse evincet]
 esset vincet F^1 (?) esse vincet R^1 || 251 trimus] primus B ! ||
 255 cubital ς lemma *Pph.* *Fronto* B ! pr. (?) cubitale Ψ Q B !

SERM. II 3

invisis foribus? 'nec nunc, cum me vocet ultro,
 accedam? an potius mediter finire dolores?
 exclusit; revocat: redeam? non, si obsecret.' ecce
 servos, non paulo sapientior 'o ere, quae res 265
 nec modum habet neque consilium, ratione modoque
 tractari non volt. in amore haec sunt mala, bellum,
 pax rursum: haec siquis tempestatis prope ritu
 mobilia et caeca fluitantia sorte laboret
 reddere certa sibi, nihilo plus explicet ac si 270
 insanire paret certa ratione modoque.'
 quid? cum Picenis excerpens semina pomis
 gaudes, si cameram percusti forte, penes te es?
 quid? cum balba feris annoso verba palato,
 aedificante casas qui sanior? adde cruorem 275
 stultitiae atque ignem gladio scrutare. modo, inquam.
 Hellade percussa Marius cum praecipitat se,
 cerritus fuit? an commotae crimine mentis
 absolves hominem et sceleris damnabis eundem
 ex more inponens cognata vocabula rebus? 280
 libertinus erat, qui circum compita siccus
 lautis mane senex manibus currebat et 'unum',
 —'quid tam magnum?' addens—, 'unum me surpите morti!
 dis etenim facile est' orabat, sanus utrisque
 auribus atque oculis; mentem, nisi litigiosus, 285
 exciperet dominus, cum venderet. hoc quoque volgus
 Chrysippus ponit fecunda in gente Meneni.
 'Iuppiter, ingentis qui das adimisque dolores,'
 mater ait pueri mensis iam quinque cubantis,
 'frigida si puerum quartana reliquerit, illo 290
 mane die, quo tu indicis ieiunia, nudus
 in Tiberi stabit.' casus medicusve levarit

Ψ: Fλ' R | Q: ayE acc. interd. R Q modo ad rec. E, modo ad
 Ψ pertinet. vestigia rec. E praeterea in gσxvλ'

262 nec FλQ ne gσv²λp.ras.1R cf. Ter. Eun. 46 | vocet] vo-
 cat σ || 265 o ere quae res Q(acc.R²) ohereque res 1 (h a manu 2)
 ohereqres λ (res a manu 2) orerequires F R¹? || 266 habet] om. F¹¹ ||
 272 quid] qui 1¹ || 276 . . . scrutare modo, in quem Franke || 283 quid
 tam Ψ Q R¹ quiddam Fcorr. R² gσx1 || 286 volgus vel vulgus
 Fcorr. lcorr. R² Q Pph. volgo vel vulgo Fpr.λ R¹ vulgum 1a.ras. ||
 291 mane Ψ magne Q(acc.R) gσx1² || 292 ve Q(acc.R) que Ψ

aegrum ex praecipiti: mater delira necabit
 in gelida fixum ripa febrimque reducet,
 quone malo mentem concussa? timore deorum." 295
 haec mihi Stertinius, sapientum octavos, amico
 arma dedit, posthac ne compellarer inultus.
 dixerit insanum qui me, totidem audiet atque
 respicere ignoto discet pendentia tergo.'
 'Stoice, post damnum sic vendas omnia pluris, 300
 qua me stultitia, quoniam non est genus unum,
 insanire putas? ego nam videor mihi sanus.'
 'quid, caput abscissum manibus cum portat Agaue
 gnati infelicis, sibi tunc furiosa videtur?'
 'stultum me fateor — liceat concedere veris — 305
 atque etiam insanum; tantum hoc edissere, quo me
 aegrotare putes animi vitio.' 'accipe: primum
 aedificas, hoc est longos imitaris, ab imo
 ad summum totus moduli bipedalis, et idem
 corpore maiorem rides Turbonis in armis 310
 spiritum et incessum: qui ridiculus minus illo?
 an, quodcumque facit Maecenas, te quoque verum est,
 tanto dissimilem et tanto certare minorem?
 absentis ranae pullis vituli pede pressis
 unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens 315
 belua cognatos eliserit: illa rogare,
 quantane? num tantum, sufflans se, magna fuisset?
 'maior dimidio.' 'num tanto?' cum magis atque
 se magis inflaret, 'non, si te ruperis,' inquit,
 'par eris.' haec a te non multum abludit imago. 320
 adde poemata nunc, hoc est, oleum adde camino,

310—311 spir. Prisc. 2, 207, 20 || 310 Turb.—arm. Serv. A. 1, 83
 A. 7, 378 || 321 ol.—cam. Serv. A. 4, 54

Ψ: Fλ' R | Q: aγE acc. interd. R Q modo ad rec. E, modo ad
 Ψ pertinet. vestigia rec. E praeterea in g m σ x v λ'

303 abscissum ζ abscisum Ψ Q | manibus cum portat g m σ³ var. x
 manibus portavit B l demens cum portat Ψ Q, s. manibus su-
 perscr. R² || 304 tunc Q tum Ψ || 313 Tanto Ψ Q tantum B l ζ ||
 314 denuo inc. M || 317 tantum E B l Pph. tanta R a. corr. tandem
 Ψ Q codd. Pph. | (s) e Q (acc. R) B l si F l sic λ R corr. s erasa altera
 litt. E || 318 tanto] tantum l ζ

quae siquis sanus fecit, sanus facis et tu.
 non dico horrendam rabiem — 'iam desine.' — cultum
 maiorem censu — 'teneas, Damasippe, tuis te.'
 '— mille puellarum, puerorum mille furores —' 325
 'o maior tandem parcas, insane, minori.'

IV

'Unde et quo Catius?' 'non est mihi tempus, aventi
 ponere signa novis praeceptis, qualia vincent
 Pythagoran Anytique reum doctumque Platona.'
 'peccatum fateor, cum te sic tempore laevo
 interpellarim; sed des veniam bonus, oro. 5
 quodsi interciderit tibi nunc aliquid, repetes mox,
 sive est naturae hoc sive artis, mirus utroque.'
 'quin id erat curae, quo pacto cuncta tenerem
 utpote res tenuis, tenui sermone peractas.'
 'ede hominis nomen, simul et, Romanus an hospes.' 10
 'ipsa memor praecepta canam, celabitur auctor.
 longa quibus facies ovis erit, illa memento,
 ut suci melioris et ut magis alba rotundis,
 ponere: namque marem cohibent callosa vitellum.
 cole suburbano qui siccis crevit in agris 15
 dulcior: inriguo nihil est elutius horto.
 si vespertinus subito te oppresserit hospes,

4 1—Cat. *Prisc.* 3, 83, 17 || 12—14 *suis verb. Plin. n. h.* 10, 145

Ψ: FL' R | Q: ayEM acc. interd. R Q modo ad rec. E, modo
 ad Ψ pertinet. vestigia rec. E praeterea in gmo xv λ'

322 fecit, sanus facis et tu] f. et s. faciet t. Ra.corr. facit. et
 sanus facies tu Rcorr. D¹ || 323 dico Ψ Q Pph. dicam ε

4 M. Catium inducit luxuriosum cenarum praecepta traden-
 tem EMR cf. σΓ Vvc egloga quarta v || 2 vincent FL'RBI vin-
 cunt lRvar. Q vincant v || 3 anytique (antyquite E) .Q (Pytha-
 goran)am utique Ra.corr. anitique lcorr. antique l Rcorr. utique
 FL'pr. || 4 te sic Ψ Q sic te gm || 5 interpellarim] interpellarem
 FR'pr. || 9 utpote res] ut poteris Fpr. Rpr. ut pote λ' || 11 ipsa]
 ipse Dmo xv | celabitur Q(acc.R) σΓ Vvc celebrabitur vel sim. Ψ ||
 14 cohibent Qgmo xv lcorr. prohibent Ψ || 15 cole (colle Fla.
 ras. Ra.ras.) Ψ QBI σΓ Vvc caule v

ne gallina malum responset dura palato,
doctus eris vivam musto mersare Falerno:
hoc teneram faciet. pratensibus optima fungis 20
natura est; aliis male creditur. ille salubris
aestates peraget, qui nigris prandia moris
finiet, ante gravem quae legerit arbore solem.
Aufidius forti miscebat mella Falerno:
mendose, quoniam vacuis committere venis 25
nil nisi lene decet: leni praecordia mulso
prolueris melius. si dura morabitur alvus,
mitulus et viles pellent obstantia conchae
et lapathi brevis herba, sed albo non sine Co.
lubrica nascentes implent conchylia lunae; 30
sed non omne mare est generosae fertile testae:
murice Baiano melior Lucrina peloris,
ostrea Circeis, Miseno oriuntur echini,
pectinibus patulis iactat se molle Tarentum.
nec sibi cenarum quivis temere arroget artem, 25
non prius exacta tenui ratione saporum.
nec satis est cara piscis averrere mensa
ignarum, quibus est ius aptius et quibus assis
languidus in cubitum iam se conviva reponet.
Umbra et iligna nutritus glande rotundas 40
curvat aper lances carnem vitantis inertem;
nam Laurens malus est, ulvis et harundine pinguis.
vineae submittit capreas non semper edulis.
fecundae leporis sapiens sectabitur armos.
piscibus atque avibus quae natura et foret aetas, 45
ante meum nulli patuit quaesita palatum.

28 midulus e. v. pellunt o. c. Ser. Samm. 528 || 32 ex. Vat. 261 ||
33 Serv. G. 1, 207 Gramm. 5, 578, 11 || 34 molle T. Macrob. Sat.
3, 18, 13 || 43 ex. Vat. 262 || 44 Don. Ter. Eun. 426

Ψ: Fλ℞ | Q: ayEM acc. interd. ℞ Q modo ad rec. E, modo
ad Ψ pertinet. vestigia rec. E praeterea in gmo xvλ'

18 responset Ψ M || 19 musto Landin. mixto Ψ Q || 22 peraget Fλ℞ peragit
1 Q || 30 implent] complent Dg || 37 averrere Ψ Q || 38 Pph. avertere
MD || 39 reponet Q reponit Ψ || 41 vitantis Ψ Q || 42 vitantis γvar.
|| 44 fecundae ℞ fecundi Ψ Q Pph. Don. cf. Prisc. 2, 169, 15

sunt quorum ingenium nova tantum crustula promit.
 nequaquam satis in re una consumere curam,
 ut siquis solum hoc, mala ne sint vina, laboret;
 quali perfundat piscis securus olivo. 50
 Massica si caelo suppones vina sereno,
 nocturna siquid crassi est tenuabitur aura
 et decedet odor nervis inimicus; at illa
 integrum perdunt lino vitiata saporem.
 Surrentina vafer qui miscet faece Falerna 55
 vina, columbino limum bene colligit ovo,
 quatenus ima petit volvens aliena vitellus.
 tostis marcentem squillis recreabis et Afra
 potorem coclea; nam lactuca innatat acri
 post vinum stomacho; perna magis et magis hillis 60
 flagitat inmersus refici, quin omnia malit
 quaecumque inmundis fervent allata popinis.
 est operae pretium duplicis pernoscere iuris
 naturam. simplex e dulci constat olivo,
 quod pingui miscere mero muriaque decebit 65
 non alia quam qua Byzantia putuit orca.
 hoc ubi confusum sectis inferbuit herbis
 Corycioque croco sparsum stetit, insuper addes
 pressa Venafranae quod baca remisit olivae.
 Picenis cedunt pomis Tiburtia suco: 70
 nam facie praestant, venucula convenit ollis;
 rectius Albanam fumo duraveris uvam.
 hanc ego cum malis, ego faecem primus et allec,
 primus et invenior piper album cum sale nigro

53 α Pers. 3, 93 || 57 Pph. s. 2, 4, 14 || 73 ego fae.—allec (miscui)
 Non. p. 120, 6 M.

Ψ : F λ' R | Q: a γ EM acc. interd. R Q modo ad rec. E, modo
 ad Ψ pertinet. vestigia rec. E praeterea in g m σ x v λ'

47 tantum] tam F λ' λ pr. om. E pr. || 49 ne sint] nesit R ^{1} ne-
 scit F λ' || 50 perfundat] profundat F1 || 56 limum] linum λ su-
 perscr. m, vinum F || 60 et] ac EM, a n. l. | hillis Q(acc. R ^{1}) α Γ V ν c
 illis Ψ α Γ ν var. || 66 qua] quae Fla. ras. a | putuit] pudit F pu(u)-
 it λ R ^{1} || 68 addes Q(acc. R) addens Ψ || 71 venucula g σ v vennucula
 (-ac-R ^{1}) F var. λ' R ^{1} a γ M vennuncula F E R ^{2} || 74 invenior vel sim.
 Ψ γ var. E B | α Γ ν inveni Q(acc. R p. ras. f) α Γ ν

incretum puris circumposuisse catillis. 75
 inmane est vitium dare milia terna macello
 angustoque vagos piscis urgere catino.
 magna movet stomacho fastidia, seu puer unctis
 tractavit calicem manibus, dum furta ligurrit,
 sive gravis veteri creterrae limus adhaesit. 80
 vilibus in scopis, in mappis, in scobe quantus
 consistit sumptus? neglectis flagitium ingens.
 ten lapides varios lutulenta radere palma
 et Tyrias dare circum inlota toralia vestis,
 oblitum, quanto curam sumptumque minorem 85
 haec habeant, tanto reprehendi iustius illis,
 quae nisi divitibus nequeunt contingere mensis?
 'docte Cati, per amicitiam divosque rogatus
 ducere me auditum, perges quocumque, memento.
 nam quamvis memori referas mihi pectore cuncta, 90
 non tamen interpret tantundem iuveris. adde
 voltum habitumque hominis, quem tu vidisse beatus
 non magni pendis, quia contigit; at mihi cura
 non mediocris inest, fontis ut adire remotos
 atque haurire queam vitae praecepta beatae.' 95

V

'Hoc quoque, Tiresia, praeter narrata petenti
 responde, quibus amissas reparare queam res
 artibus atque modis. quid rides?' 'iamne doloso
 non satis est Ithacam revehi patriosque penatis

90 *Prisc. 2, 354, 5*

Ψ: Fλ' R | Q: ayEM acc. interd. R Q modo ad rec. Z, modo
 ad Ψ pertinet. vestigia rec. Z praeterea in g m σ x v λ'

78 movet Ψ movent l y corr. Q || 80 creterrae F R¹ B[craterae Q (acc. R¹)
 m σ x v l cratē λ cf. c. 3, 18, 7 || 83 lutulenta] luculenta F l¹ || 84 in-
 lota (vel ill-) Ψ inluta Q (acc. R) cf. Wackernagel St. It. '27, 35 ||
 87 nequeant B l. || 90 memori referas Ψ Q Prisc. referas memori g m x

5 Ulixes ad Tiresiam vatem Ψ Q introducit Ulixen consulen-
 tem Tyresiam m || 1 tiresia vel sim. λ' M g m σ x tit. ter- Fay E R
 Pph. x λ' V cf. Pl. Amph. 1128. 1145 Iuv. 13, 249 || 3 doloso F corr.
 l λ corr. R corr. Q dolosos Fa. ras. λ a. ras. R a. ras.

SERM. II 5

adspicere?' 'o nulli quicquam mentite, vides ut 5
 nudus inopsque domum redeam te vate, neque illic
 aut apotheca procis intacta est aut pecus: atqui
 et genus et virtus, nisi cum re, vilior alga est.'
 quando pauperiem missis ambagibus horres,
 accipe qua ratione queas ditescere. turdus 10
 sive aliud privum dabitur tibi, devolet illuc,
 res ubi magna nitet domino sene; dulcia poma
 et quoscumque feret cultus tibi fundus honores
 ante Larem gustet venerabilior Lare dives.
 qui quamvis periurus erit, sine gente, cruentus 15
 sanguine fraterno, fugitivus, ne tamen illi
 tu comes exterior, si postulet, ire recuses.'
 'utne tegam spurco Damae latus? haud ita Troiae
 me gessi, certans semper melioribus.' 'ergo
 pauper eris.' 'fortem hoc animum tolerare iubebo; 20
 et quondam maiora tuli. tu protinus, unde
 divitias aerisque ruam, dic, augur, acervos.'
 'dixi equidem et dico: captes astutus ubique
 testamenta senum neu, si vafer unus et alter
 insidiatorem praeroso fugerit hamo, 25
 aut spem deponas aut artem inlusus omittas.
 magna minorve foro si res certabitur olim,
 vivet uter locuples sine gnatis, improbus, ultro
 qui meliorem audax vocet in ius, illius esto
 defensor; fama civem causaque priorem 30
 sperne, domi si gnatus erit fecundave coniux.
 „Quinte“puta aut„Publi“—gaudent praenominé molles
 auriculæ— „tibi me virtus tua fecit amicum.
 ius anceps novi, causas defendere possum;
 eripiet quivis oculos citius mihi quam te 35

5 7 ex. Vat. 263 || 25 pr. f. h. αΓ v s. 2, 5, 44 || 26 Prisc. 2, 46, 22

Ψ: Fx' R | Q: ayEM acc. interd. R Q modo ad rec. E, modo
 ad Ψ pertinet. vestigia rec. E praeterea in gmo xvλ'

6 redeam] redeat F¹1pr. R¹ || 7 atqui] aut qui Fpr.1a.ras. R¹
 ex. Vat. || 11 privum F1R Q Pph. αΓ V v c primum λγvar. αΓ V v
 cvar. || 21 tulit Crato || 24 neu] sen F setu Ra.corr. || 26 artem].
 partem Prisc. || 30 inc. Ott. (anteced. vestig. v. 29. 30)

contemptum cassa nuce pauperet; haec mea cura est,
 nequid tu perdas neu sis iocus. "ire domum atque
 pelliculam curare iube; si cognitor ipse,
 persta atque obdura: seu rubra Canicula findet
 infantis statuas, seu pingui tentus omaso 40
 Furius hibernas cana nive conspuet Alpīs.
 „nonne vides“ aliquis cubito stantem prope tangens
 inquiet, „ut patiens, ut amicis aptus, ut acer?“
 plures adnabunt thynni et cetaria crescent.
 sicui praeterea validus male filius in re 45
 praeclara sublatu aletur, ne manifestum
 caelibis obsequium nudet te, leniter in spem
 adrepe officiosus, ut et scribare secundus
 heres et, siquis casus puerum egerit Orco,
 in vacuom venias: perraro haec alea fallit. 50
 qui testamentum tradet tibi cumque legendum,
 abnuere et tabulas a te remove memento,
 sic tamen, ut limis rapias, quid prima secundo
 cera velit versu; solus multisne coheres,
 veloci percurrere oculo. plerumque recoctus 55
 scriba ex quinqueviro corvum deludet hiantem
 captatorque dabit risus Nasica Corano.
 'num furis? an prudens ludis me obscura canendo?'
 'o Laertiade, quidquid dicam, aut erit aut non:
 divinare etenim magnus mihi donat Apollo.' 60
 'quid tamen ista velit sibi fabula, si licet, ede.'
 'tempore quo iuvenis Parthis horrendus, ab alto
 demissum genus Aenea, tellure marique
 magnus erit, forti nubet procera Corano

39 find. — 40 stat. *Serv. G. 3, 363* || 40 ex. *Vat. 65* || 55 pl. —
 56 *Serv. A. 11, 553* || 59 *Prisc. 2, 288, 10* | quidqu. — non *Boeth.*
cons. 5, 3, 25

Ψ: Fλ' R | Q: ayEM acc. interd. R Q modo ad rec. E, modo
 ad Ψ pertinet. vestigia rec. E praeterea in g m σ x v λ'

38 si λ Q B | si F1' (?) R1 a M sis R1 q corr. σ || 39 persta Q (acc. R)
 α Γ v c praesta Fλ' | findet] findit *Serv.* || 48 adrepe (arr. γ) γ EM
 α Γ V arripe Ψ a | ut et] ut g ut ei *Madv. uti Heindorf* || 56 delu-
 det] deludit g || 60 magnus mihi] mi. ma. g || 61 si licet φ λ p.
 ras. R EM scilicet ψ λ' ay

SERM. II 5

filia Nasicae, metuentis reddere soldum. 65
 tum gener hoc faciet: tabulas socero dabit atque
 ut legat orabit; multum Nasica negatas
 accipiet tandem et tacitus leget invenietque
 nil sibi legatum praeter plorare suisque.
 illud ad haec iubeo: mulier si forte dolosa 70
 libertusve senem delirum temperet, illis
 accedas socius: laudes, lauderis ut absens.
 adiuvat hoc quoque, sed vincit longe prius ipsum
 expugnare caput. scribet mala carmina vecors:
 laudato. scortator erit: cave te roget; ultro 75
 Penelopam facilis potiori trade.' 'putasne
 perducī poterit tam frugi tamque pudica,
 quam nequiere proci recto depellere cursu?'
 'venit enim magnum donandi parca iuventus
 nec tantum veneris quantum studiosa culinae. 80
 sic tibi Penelope frugi est; quae si semel uno
 de sene gustarit tecum partita lucellum,
 ut canis a corio numquam absterrebitur uncto.
 me sene quod dicam factum est. anus inproba Thebis
 ex testamento sic est elata: cadaver 85
 unctum oleo largo nudis umeris tulit heres,
 scilicet elabi si posset mortua; credo,
 quod nimium institerat viventi. cautus adito
 neu desis operae neve immoderatus abundes.
 difficilem et morosum offendet garrulus: ultra 90

65 ex. Vat. 264 || 81 Pen. Micon 296

Ψ: Fλ' R | Q: ay EM acc. interd. R Q modo ad rec. E, modo
 ad Ψ pertinet. vestigia rec. E praeterea in gms xvλ'

72 accedas Q(acc.Rs) accedet λ accedat F1R¹ || 73 vincit Ψ Q
 αλ' Vc(?) vincet a¹(?) gms || 74 scribet] scribit FR || 76 pene-
 lopen ¹Ott. -em γp.ras.v || 78 nequiere Mσv Ott. nequiere Ψ Q ||
 81 Penelope] penelopa Micon || 84 dicam factum est] factum est
 dicam gm || 87-2, 6, 33 def. E | elabi λ Q(acc.Rcorr.) BI(αλ' Vc et abi
 FR pr. et labi 1 | si] ut sic BI || 88 institerat qcorr. ¹R Q intiterat ¹
 titerat λ exstiterat F || 89 neve (nevel Rcorr.) immoderatus
 qcorr. λ Rcorr. M ne velim moderatus vel sim. F1Ra.corr. ay ||
 90 offendet λR Q BI offendit F1 offendes Btl. | ultra] ultro lycorr.

SERM. II 5. 6

'non' 'etiam' sileas; Davus sis comicus atque
 stes capite obstipo, multum similis metuenti.
 obsequio grassare; mone, si increbruit aura,
 cautus uti velet carum caput; extrahe turba
 oppositis umeris; aurem substringe loquaci. 95
 inportunus amat laudari: donec 'ohe iam'
 ad caelum manibus sublati dixerit, urge:
 crescentem tumidis infla sermonibus utrem.
 cum te servitio longo curaue levavit,
 et certum vigilans „quartae sit partis Ulixes“ 100
 audieris „heres“: „ergo nunc Dama sodalis
 nusquam est? unde mihi tam fortem tamque fidelem?“
 sparge subinde et, si paulum potes inlacrimare, est
 gaudia prodentem voltum celare. sepulcrum
 permissum arbitrio sine sordibus exstrue: funus 105
 egregie factum laudet vicinia. siquis
 forte coheredum senior male tussiet, huic tu
 dic, ex parte tua seu fundi sive domus sit
 emptor, gaudentem nummo te addicere. sed me
 imperiosa trahit Proserpina: vive valeque.' 110

VI

Hoc erat in votis: modus agri non ita magnus,
 hortus ubi et tecto vicinus iugis aquae fons
 et paulum silvae super his foret. auctius atque
 di melius fecere. bene est. nil amplius oro,
 Maia nate, nisi ut propria haec mihi munera faxis. 5

92 ex. Vat. 265

Ψ: Fx' R | Q: ayM acc. interd. R Q modo ad rec. E, modo
 ad Ψ pertinet. vestigia rec. E praeterea in gmo xvλ'

91 'non' 'etiam' distinguendi veram rationem inv. Samuelsson
 Eranos 1900, I || 93 increbruit Q increbuit Ψ || 95 — 8, 95 def. M |
 loquaci Ψ Q Pph. loquace(m) Fpr. Rpr. codd. Pph. || 97 urge]
 urge et c || 103 inlacrima: e re est Praedicow || 104 prodentem]
 prudentem L. Müller prudenter Bil. | voltum] multum F¹ l¹

6 de quiete agresti Ψ de iocunditate agelli sui m || 4 oro Ψ
 opto gloss. γ orto γ, a¹n. l.

si neque maiorem feci ratione mala rem
 nec sum facturus vitio culpave minorem,
 si veneror stultus nihil horum 'o si angulus ille
 proximus accedat, qui nunc denormat agellum!' 10
 'o si urnam argenti fors quae mihi monstret, ut illi,
 thesauro invento qui mercennarius agrum
 illum ipsum mercatus aravit, dives amico
 Hercule!', si quod adest gratum iuvat, hac prece te oro:
 pingue pecus domino facias et cetera praeter
 ingenium, utque soles, custos mihi maximus adsis. 15
 ergo ubi me in montes et in arcem ex urbe removi,
 quid prius inlustrem saturis musaque pedestri?
 nec mala me ambitio perdit nec plumbeus auster
 autumnusque gravis, Libitinae quaestus acerbae.
 Matutine pater, seu Iane libentius audis, 20
 unde homines operum primos vitaeque labores
 instituunt — sic dis placitum —, tu carminis esto
 principium. Romae sponsorem me rapis: 'eia,
 ne prior officio quisquam respondeat, urge.'
 sive aquilo radit terras seu bruma nivalem 25
 interiore diem gyro trahit, ire necesse est.
 postmodo quod mi obsit clare certumque locuto
 luctandum in turba et facienda iniuria tardis.
 'quid tibi vis, insane?' et 'quam rem agis?' inprobus urget
 iratis precibus, 'tu pulses omne quod obstat, 30
 ad Maecenatem memori si mente recurras.'
 hoc iuvat et melli est, non mentiar. at simul atras

6 20 *Serv. A. 7, 607* || 27 *Serv. B. 1, 29* || 31 *Prisc. 2, 340, 24*

Ψ: Fλ' R | Q: αγ *acc. interd. R* Q modo ad rec. E, modo ad Ψ
 pertinet. vestigia rec. E praeterea in γμσxvλ'

7 ve Ψ que Qγμσλ || 9 denormat] deformet m sed superscr.
 denormat || 10 o φvar. 1 Rcorr. Q heu F Rpr. om. λpr. | illi] ille
 Blg || 11 thesauro Ψ tresauo αγ || 13 quod] quid Fvar. Rς || 17 per
 parenthesin inlatum esse sunt qui existiment; post 19 colloc. Haber-
 feldt || 27 quod] quid Fvar. Rcorr. | certum] multum *Serv.* | locuto

ψ αγ *Serv.* locuti λ locut' φ, 1^a R n. l. || 29 quid tibi vis] quid vis λp.
 ras. vOtt. | quam rem agis Btl. quas res agis Ψ Q quas res γς ||
 32 melli 1 φvar. Rcorr. Q Pph. σλ' c melius F Rpr. mel λ | at] ac
 v et F

SERM. II 6

ventum est Esquilias, aliena negotia centum
per caput et circa saliunt latus. 'ante secundam
Roscius orabat sibi adesses ad Puteal cras.' 35
'de re communi scribae magna atque nova te
orabant hodie meminisses, Quinte, reverti.'
'inprimat his cura Maecenas signa tabellis.'
dixeris: 'experiar': 'si vis, potes,' addit et instat.
septimus octavo propior iam fugerit annus, 40
ex quo Maecenas me coepit habere suorum
in numero, dumtaxat ad hoc, quem tollere raeda
vellet iter faciens et cui concedere nugas
hoc genus: 'hora quota est?' 'Thraex est Gallina Syro par?'
'matutina parum cautos iam frigora mordent', 45
et quae rimosa bene deponuntur in aure.
per totum hoc tempus subiectior in diem et horam
invidiae noster. ludos spectaverat, una
luserat in campo: 'fortunae filius' omnes.
frigidus a rostris manat per compita rumor: 50
quicumque obuius est, me consulit: 'o bone — nam te
scire, deos quoniam propius contingis, oportet —,
numquid de Dacis audisti?' 'nil equidem.' 'ut tu
semper eris derisor.' 'at omnes di exagitent me,
si quicquam.' 'quid? militibus promissa Triquetra 55
praedia Caesar an est Itala tellure daturus?'
iurantem me scire nihil mirantur ut unum
scilicet egregii mortalem altique silenti.
perditur haec inter misero lux non sine votis:
o rus, quando ego te adspiciam quandoque licebit 60
nunc veterum libris, nunc somno et inertibus horis
ducere sollicitae iucunda obliviae vitae?

Ψ: Fλ' R | Q: ay acc. interd. R Q modo ad rec. S, modo ad Ψ
pertinet. vestigia rec. S praeterea in gmo xvλ'

34 denuo incipit E || 36 nouatae Ψ Q B[α]Γ Vc nouare E || 38 ta-
bellis λ1p.ras. R p.ras. Q αΓ Vc tabellas F1a.ras. R pr. || 40 propior
ya.corr. E propior Ψ ay.corr. || 44 thra(e)x est Ψ Q B[α]Γ thrax
an c || 48 spectaverat] spectaverit g || 52 propius] proprius Fλ ||
54 at Ep.ras. ad Ψ Q || 57 mirantur λ' R² Q miratur F R¹ | ut Fλ
l.corr. R.corr. αΓ et 1pr. Q om. R pr. || 59 perditur Ψ Q αΓ porgitur
Lachm. mergitur Mado. proditur Pauly || 61 horis Q hortis Ψ
herbis R.corr.

SERM. II 6

o quando faba Pythagorae cognata simulque
uncta satis pingui ponentur holuscula lardo?
o noctes cenaque deum, quibus ipse meique
ante Larem proprium vescor vernasque procacis
pasco libatis dapibus. prout cuique libido est,
siccat inaequalis calices conviva solutus
legibus insanis, seu quis capit acria fortis
pocula seu modicis uvescit laetius. ergo
sermo oritur, non de villis domibusve alienis,
nec male necne Lepos saltet; sed, quod magis ad nos
pertinet et nescire malum est, agitamus, utrumne
divitiis homines an sint virtute beati,
quidve ad amicitias, usus rectumne, trahat nos
et quae sit natura boni summumque quid eius.
Cervius haec inter vicinus garrit anilis
ex re fabellas. siquis nam laudat Arelli
sollicitas ignarus opes, sic incipit: 'olim
rusticus urbanum murem mus paupere fertur
acceperis cavo, veterem vetus hospes amicum,
asper et attentus quaesitis, ut tamen artum
solveret hospitii animum. quid multa? neque ille
sepositi ciceris nec longae invidit avenae,
aridum et ore ferens acinum semesaque lardi
frusta dedit, cupiens varia fastidia cena
vincere tangentis male singula dente superbo,
cum pater ipse domus palea porrectus in horna

79 olim — 81 Don. Ter. Andr. 925 || 84 nec cic — aven. Quint.
inst. 9, 3, 17 || 85 ex. Vat. 125

Ψ: Fλ' R | Q: ay E acc. interd. R Q modo ad rec. E, modo ad
Ψ pertinet. vestigia rec. E praeterea in g m σ x v λ'

63 que] ve Usener || 64 ponentur] ponuntur g m || 67 prout
ψ corr. 1 R² Q cum ut F R pr. |||| ut λ || 70 u(v)escit Fay B I
(h)umescit λ' R² in ras. E g m x v Ott. || 72 necne lepos 1 R var. ay
Pph. αλ' c nec lene post F sim. R var. necne nepos λ ψ var. R⁵
necnepos E R¹ (?) || 77 cervius λ' R corr. Q B I curvius F turbius
Ott. | haec Ψ Q B I has g | vicinus F λ² 1² R a vicinos F var. λ¹ ψ corr.
B I vicinas 1¹ γ vicino E || 78 siquis nam] nam siquis σ m ||
81 — 2, 7, 27 exstant aliquot fragm. ξ || 82 attentus (adt- E)] in-
tentus g m || 85 asperum et ora codd. ex. Vat. || 86 frusta ψ 1 R corr.
ay frustra φ λ R pr. E

SERM. II 6

esset ador loliumque, dapis meliora relinquens.
 tandem urbanus ad hunc „quid te iuvat“ inquit, „amice, 90
 praerupti nemoris patientem vivere dorso?
 vis tu homines urbemque feris praeponere silvis?
 carpe viam, mihi crede, comes, terrestria quando
 mortalis animas vivunt sortita neque ulla est
 aut magno aut parvo leti fuga: quo, bone, circa, 95
 dum licet, in rebus iucundis vive beatus,
 vive memor, quam sis aevi brevis.“ haec ubi dicta
 agrestem pepulere, domo levis exsilit; inde
 ambo propositum peragunt iter, urbis aventes
 moenia nocturni subrepere. iamque tenebat 100
 nox medium caeli spatium, cum ponit uterque
 in locuplete domo vestigia, rubro ubi cocco
 tincta super lectos canderet vestis eburnos
 multaque de magna superessent fercula cena,
 quae procul exstructis inerant hesternae canistris. 105
 ergo ubi purpurea porrectum in veste locavit
 agrestem, veluti succinctus cursitat hospes
 continuatque dapes nec non verniliter ipsis
 fungitur officiis, praelambens omne quod adfert.
 ille cubans gaudet mutata sorte bonisque 110
 rebus agit laetum convivam, cum subito ingens
 valvarum strepitus lectis excussit utrumque.
 currere per totum pavidi conclave magisque
 exanimes trepidare, simul domus alta Molossis
 personuit canibus. tum rusticus: „haud mihi vita 115
 est opus hac“ ait et „valeas: me silva cavosque
 tutus ab insidiis tenui solabitur ervo.“

96 ex. Vat. 147

Ψ: Fλ' R | Q: ayE (ξ) acc. interd. R Q modo ad rec. E, modo ad Ψ pertinet. vestigia rec. E praeterea in g m σ x λ'

89 om. F¹, post 109 posuerat λ, suo loco add. in mg. || 92 denuo inc. z || 95 bone Ψ a bene γE B [g m σ x λ || 103 canderet] arderet Peerlk. || 106 ubi R superscr. Q Ott. om. F λ z R pr. || 108 verniliter F z R ayE ξ verniliter (vera- λ) λ' Ott. Oxon. [ipsis] ipse Lamb. ipse Teuffel || 109 affert (adf. E) Q (exstat ξ) 1 R² afflat Ψ (R¹ ?)

SERM. II 7

VII

'Iamdudum ausculto et cupiens tibi dicere servos
 pauca reformido.' 'Davusne?' 'ita, Davus, amicum
 mancipium domino et frugi quod sit satis, hoc est,
 ut vitale putes.' 'age libertate Decembri,
 quando ita maiores voluerunt, utere: narra.' 5
 'pars hominum vitiis gaudet constanter et urget
 propositum; pars multa natat, modo recta capessens,
 interdum pravis obnoxia. saepe notatus
 cum tribus anellis, modo laeva Priscus inani
 vixit inaequalis, clavum ut mutaret in horas, 10
 aedibus ex magnis subito se conderet unde
 mundior exiret vix libertinus honeste;
 iam moechus Romae, iam mallet doctus Athenis
 vivere, Vortumnis quotquot sunt natus iniquis.
 scurra Volanerius, postquam illi iusta cheragra 15
 contudit articulos, qui pro se tolleretur atque
 mitteretur in phimum talos, mercede diurna
 conductum pavit: quanto constantior isdem
 in vitiis, tanto levius miser ac prior illo
 qui iam contento, iam laxo fune laborat.' 20
 'non dices hodie, quorsum haec tam putida tendant,
 furcifer?' 'ad te, inquam.' 'quo pacto, pessime?' 'laudas

7 4 age—Dec. $\alpha\Gamma\upsilon c$ ad v. 40 || 14 Prisc. 3, 135, 19

Ψ : $F\lambda' z \Re$ | Q : $\alpha\gamma E(\xi)$ acc. interd. $\Re$ Q modo ad rec. Ξ , modo ad Ψ pertinet. vestigia rec. Ξ praeterea in $gm\sigma x\nu\lambda'$

7 de iocunditate Decembris mensis et servili licentia ΨQ inducit servum suum secum loquentem m cf. $\alpha\Gamma V\upsilon$; antecedenti sermoni continuant $F\Re^1 \Re^1(?)$ || 3 et frugi Horatio dabat Keck | quod] quoad ς || 7 capessens $F\lambda$ capescens $1\Re^2 Q$ || 13 doctus $q.p.ras.1Q$ doctor $\Psi \Re^1$; $\alpha\Gamma\upsilon c$: dicitur enim iste Priscus orator fuisse || 15 cheragra Einsidl. 361 chiragra (vel chyragra vel sim.) ΨQ || 17 phimum $z\Re Q$ (exstat ξ) $\Re^1$ finum $F\lambda' Pph.$ pyrgum (pi-) $zvar.g\sigma var. x$ Ott. Oxon. cf. $\alpha\Gamma\upsilon c$ || 18 isdem $Fa.ras.1a.ras. z\Re a\Re^1$ idem $\gamma E \xi Fp.ras.lcorr.\lambda$ || 19 levius $zQ \alpha\Gamma\upsilon c$ est melius $F\lambda'$ est levius R^2 in $ras.$ | ac prior Ψ acrior $Q(acc.\Re)$ (exstat ξ) | illo $q^2 var.\sigma var. xv$ Ott. $\alpha\Gamma V\upsilon c$ ille ΨQ || 20 iam . . . iam $\lambda' \xi \alpha\Gamma V\upsilon c$ tam . . . quam $F\Re \gamma var.$ iam . . . quam $\alpha\gamma$ iam (om. altero. iam) E || 22 laudas ΨQ laudes F

SERM. II 7

fortunam et mores antiquae plebis, et idem,
 siquis ad illa deus subito te agat, usque recuses,
 aut quia non sentis, quod clamas, rectius esse, 25
 aut quia non firmus rectum defendis et haeres
 nequiquam caeno cupiens evellere plantam.
 Romae rus optas; absentem rusticus urbem
 tollis ad astra levis. si nusquam es forte vocatus
 ad cenam, laudas securum holus ac, velut usquam 30
 vinctus eas, ita te felicem dicis amasque,
 quod nusquam tibi sit potandum. iusserit ad se
 Maecenas serum sub lumina prima venire
 convivam: „nemon oleum fert ocius? ecquis
 audit?“ cum magno blateras clamore fugisque. 35
 Mulvius et scurrae, tibi non referenda precati,
 discedunt. „etenim fateor me“ dixerit ille
 „duci ventre levem, nasum nidore supinor,
 inbecillus, iners, siquid vis, adde, popino.
 tu cum sis quod ego et fortassis nequior, ultro 40
 insectere velut melior verbisque decoris
 obvolvas vitium?“ quid, si me stultior ipso
 quingentis empto drachmis deprenderis? aufer
 me voltu terrere; manum stomachumque teneto,
 dum quae Crispini docuit me ianitor edo. 45
 te coniunx aliena capit, meretricula Davum:
 peccat uter nostrum cruce dignius? acris ubi me
 natura intendit, sub clara nuda lucerna
 quaecumque excepit turgentis verbera caudae
 clunibus aut agitavit equum lasciva supinum, 50

35 magno — clam. *Eutyph.* 5, 481, 10 || 36 tibi — prec. *Prisc.* 3, 322, 10 || 41 verb. — 42 vi. *σ Pers.* 5, 106

Ψ: Fl' z R | Q: a γ E acc. interd. R Q modo ad rec. E, modo ad Ψ pertinet. vestigia rec. E praeterea in g m σ x v λ'

26 non firmus] infirmus λ || 27 inc. alia manus cod. a, quae neglegetur || 34 fert l E feret Ψ γ B l (?) cf. *Hofm. Umgangspr.* 68 cf. c. 2, 11, 18 | ecquis vel sim. Ψ γ et quis E || 35 fugis Ψ Q σ γ c furis γ var. B l || 38 supinor Ψ Q σ γ V γ c supino F l supini g || 42 ipso Ψ γ ipse l R (?) E g σ || 43 drachmis z R γ E dracmis Fl' || 45 crispini Ψ Q σ γ V γ c cysippi vel sim. F var. λ' || 48 intendit Ψ Q B l incendit g m x corr. v || 49 turgentis Ψ Q urgentis F l l R l ?

SERM. II 7

dimittit neque famosum neque sollicitum, ne
 ditior aut formae melioris meiat eodem.
 tu cum proiectis insignibus, anulo equestri
 Romanoque habitu, prodis ex iudice Dama,
 turpis odoratum caput obscurante lacerna, 55
 non es quod simulas? metuens induceris atque
 altercante libidinibus tremis ossa pavore.
 quid refert, uri virgis ferroque necari
 auctoratus eas, an turpi clausus in arca,
 quo te demisit peccati conscia erilis, 60
 contractum genibus targas caput? estne marito
 matronae peccantis in ambo iusta potestas,
 in corruptorem vel iustior? illa tamen se
 non habitu mutatave loco peccatave superne,
 cum te formidet mulier neque credat amanti. 65
 ibis sub furcam prudens dominoque furenti
 conmittes rem omnem et vitam et cum corpore famam.
 evasti: credo, metues doctusque cavebis:
 quaeres, quando iterum paveas iterumque perire
 possis, o totiens servus. quae belua ruptis, 70
 cum semel effugit, reddit se prava catenis?
 „non sum moechus“ ais. neque ego hercule fur, ubi vasa
 praetereo sapiens argentea. tolle periculum:
 iam vaga prosiliet frenis natura remotis.
 tune mihi dominus, rerum imperiis hominumque 75
 tot tantisque minor, quem ter vindicta quaterque
 inposita haud umquam misera formidine privet?

Ψ: Fλ' z R | Q: γE acc. interd. R Q modo ad rec. E, modo ad
 Ψ pertinet. vestigia rec. E praeterea in g m σ x v λ'

53 tu cum Ψ Q tecum F1¹ || 54s. sunt qui Dama turpis con-
 iungant || 55 lacerna] lucerna 1pr. z¹ γ pr. E || 57 altercante Ψ γ
 αΓ V c alternante g v altercandente E || 60 demisit 1 R Q dimisit Ψ |
 dim. pecc. consc. (h)er. Ψ γ corr. pecc. consc. (h)er. dem. Q p.
 d. c. e. R || 61 contractu(m) Ψ Q contractum ut γ corr. λ' g ||
 62 ambo] ambos R² m σ x v λ' Ott. || 64 peccatave 1 Q peccatque Ψ ||
 67 committes] committas γ c || 68 metues] metuens z R² γ doctus
 metuensque σ || 69 quaeres F² 1 z R E γ pr. quaeris F¹ λ || 72 ais]
 ait g | vasa] visa B1 g || 73 praetereo] praetero λ' | sapiens] pru-
 dens αΓ V c var. || 77 privet] privat vel sim. Fvar. 1 var. z R ||
 78 super 1 R Q Ott. supra Ψ

adde super, dictis quod non levius valeat; nam,
 sive vicarius est, qui servo paret, uti mos
 vester ait, seu conservus, tibi quid sum ego? nempe 80
 tu, mihi qui imperitas, aliis servis miser atque
 duceris ut nervis alienis mobile lignum.
 quisnam igitur liber? sapiens sibi qui imperiosus,
 quem neque pauperies neque mors neque vincula terrent,
 responsare cupidinibus, contemnere honores 85
 fortis, et in se ipso totus, teres atque rotundus,
 externi nequid valeat per leve morari,
 in quem manca ruit semper fortuna. potesne
 ex his ut proprium quid noscere? quinque talenta
 poscit te mulier, vexat foribusque repulsum 90
 perfundit gelida, rursus vocat: eripe turpi
 colla iugo liber, „liber sum“ dic age. non quis.
 urget enim dominus mentem non lenis et acris
 subiectat lasso stimulos versatque negantem.
 vel cum Pausiaca torpes, insane, tabella, 95
 qui peccas minus atque ego, cum Fulvi Rutubaeque
 aut Pacideiani contento poplite miror
 proelia rubrica picta aut carbone, velut si
 re vera pugnent, feriant vitentque moventes
 arma viri? nequam et cessator Davus; at ipse 100
 subtilis veterum iudex et callidus audis.
 nil ego, si ducor libo fumante: tibi ingens
 virtus atque animus cenis responsat opimis?
 obsequium ventris mihi perniciosius est cur?

83 in s. u. s. conv. Stat. silv. 2, 6, 16 || 88 Aug. De quant. anim. 27
 Migne 32, 1051

Ψ: Fλ' z R | Q: γ E acc interd. R Q modo ad rec. E, modo ad
 Ψ pertinet. vestigia rec. E praeterea in g m σ x v λ'

79 uti mos Ψ Q ut est mos Fλ' R pr. ? || 80 quid 1² z R corr. g m σ
 x v Ott. quod Fλ' R pr. Q || 81 aliis Fλ' γ alii φ p. ras. z R E B I ||
 83 qui 1 R v Einsidl. 361 que Ψ Q B I cf. N.-O. Nilsson, *Eranos*
 52, 1954, 198 s. || 88 quem] quo L. Müller | potesne F² z R p. ras.
 E σ Γ V v c potestne F¹ λ' R pr. γ || 89 proprium Ψ proprium Q (acc. R) ||
 97 Pacid(e)iani F¹ R¹ B I g cf. Lucil. 151 Placideiani F² λ' z R² Q Ott. ||
 99 moventes φ² ψ corr. 1² z R Q moventis F var. 1¹ morientes Fλ ||
 100 et z R Q om. Fλ' || 103 responsat Ψ Q Pph. respondat E ||
 104 est: cur? Ritter cf. Lejay 2, 3, 187

tergo plector enim. qui tu inpunitior illa, 105
 quae parvo sumi nequeunt, obsonia captas?
 nempe inamarescunt epulae sine fine petitae
 inlusique pedes vitiosum ferre recusant
 corpus. an hic peccat, sub noctem qui puer uvam
 furtiva mutat strigili: qui praedia vendit, 110
 nil servile gulae parens habet? adde, quod idem
 non horam tecum esse potes, non otia recte
 ponere teque ipsum vitas fugitivus et erro,
 iam vino quaerens, iam somno fallere curam,
 frustra: nam comes atra premit sequiturque fugacem.' 115
 'unde mihi lapidem?' 'quorsum est opus?' 'undesagittas?'
 'aut insanit homo aut versus facit.' 'ocius hinc te
 ni rapis, accedes opera agro nona Sabino.'

VIII

'Ut Nasidieni iuvit te cena beati?
 nam mihi quaerenti convivam dictus here illio
 de medio potare die.' 'sic, ut mihi numquam
 in vita fuerit melius.' 'da, si grave non est,
 quae prima iratum ventrem placaverit esca.' 5
 'in primis Lucanus aper: leni fuit austro
 captus, ut aiebat cenae pater: acria circum
 rapula, lactucae, radices, qualia lassum
 pervellunt stomachum, siser, allec, faecula Coa.
 his ut sublati puer alte cinctus acernam 10

109 an — 110 strig. *Prisc.* 2, 347, 21

8 1 *Prisc.* 3, 131, 26 || 2 nam — 3 die *Prisc.* 3, 71, 23 || 9 *Prisc.* 2, 212, 13 || 10 — 11 perters. *Prisc.* 2, 333, 2

Ψ: Fλ'z R | Q: γE acc. interd. R Q modo ad rec. E, modo ad Ψ pertinet. vestigia rec. E praeterea in gμσxvλ'

105 qui tu F²l²zcorr. R²E B1 cf. *Pers.* 5, 130 tu qui *Ott.* quid tu λza.ras.γ qui dum F¹ l¹, R¹ n. l. | illa] ulla λ' || 109 peccat] peccavit *Prisc.* || 113 et Ψ Q B1 ut ζ || 118 denuo inc. C

8 ad Fundanium Ψ ad Fundanium. de cena Nasidieni m || 1 Ut Nasidieni] Nasidieni qui *Ott.* || 2 quaerenti convivam] conv. quaer. *Prisc.* | here EΨ σxc σx[v heri Rcorr. σxv *Ott.* σx[v || 4 da Ψ dic E(acc. IQR) B1 || 5 placaverit Ψ pacaverit E(acc. IQR) peccaue- rit E¹ || 10 ut CΨ *Prisc.* ubi φ²var. ψ²l Q *Ott.*

SERM. II 8

gausape purpureo mensam pertersit et alter
 sublegit quodcumque iaceret inutile quodque
 posset cenantis offendere, ut Attica virgo
 cum sacris Cereris procedit fuscus Hydaspes
 Caecuba vina ferens, Alcon Chium maris experts. 15
 hic erus „Albanum, Maecenas, sive Falernum
 te magis adpositis delectat, habemus utrumque.“
 'divitias miseras! sed quis cenantibus una,
 Fundani, pulcre fuerit tibi, nosse laboro.'
 'summus ego et prope me Viscus Thurinus et infra, 20
 si memini, Varius; cum Servilio Balatrone
 Vibidius, quos Maecenas adduxerat umbras.
 Nomentanus erat super ipsum, Porcius infra,
 ridiculus totas semel absorbere placentas;
 Nomentanus ad hoc, qui, siquid forte lateret, 25
 indice monstraret digito; nam cetera turba,
 nos, inquam, cenamus avis, conchylia, piscis,
 longe dissimilem noto celantia sucum,
 ut vel continuo patuit, cum passeris atque
 ingustata mihi porrexerit ilia rhombi. 30
 post hoc me docuit melimela rubere minorem
 ad lunam delecta. quid hoc intersit, ab ipso
 audieris melius. tum Vibidius Balatroni
 „nos nisi damnose bibimus, moriemur inulti,“
 et calices poscit maiores. vertere pallor 35
 tum parochi faciem nil sic metuentis ut acris
 potores, vel quod maledicunt liberius vel
 fervida quod subtile exsurdant vina palatum.
 invertunt Allifanis vinaria tota
 Vibidius Balatroque secutis omnibus; imi 40

11. 10 g. p. m. p. ac. *Prisc.* 2, 350, 21 || 15 *Prisc.* 2, 72, 4 *Mi-*
con 32 || 29. 30 *Flav. Theod. ante Prisc.* 3, 107, 2

Σ: C acc. interd. Q(=γE[Σ])1g | Ψ: Fλ'z R acc. interd. Q

16 albanum Ψ(acc. Q) albinum C || 18 miseras] miras *Heinsius* ||
 20 et om. C | prope] pro R B1c || 22 quos] quas z g m σ v *Ott. codd. Pph.* ||
 23 s. om. λ', add. λ² marg. inter v. 9 et 10 || 24 semel ΣΨ simul Q B1(?)
 ψvar. λ¹² *Ott. Oxon.* simel R corr. | absorbere] obsorbere λz || 30 por-
 rexerit ΣΨ *Theod. cod.* R porrexerat z m σ x v *Ott. Theod. cod. D* ||
 34 moriemur] moriamur E || 40 imi Q(acc. R) B1σΓ v imis CΨ

SERM. II 8

convivae lecti nihilum nocuere lagoenis.
 adfertur squillas inter murena natantis
 in patina porrecta. sub hoc erus „haec grvida“ inquit
 „capta est, deterior post partum carne futura.
 his mixtum ius est: oleo, quod prima Venafri 45
 pressit cella; garo de sucis piscis Hiberi;
 vino quinquenni, verum citra mare nato,
 dum coquitur — cocto Chium sic convenit, ut non
 hoc magis ullum aliud —; pipere albo, non sine aceto,
 quod Methymnaeam vitio mutaverit uvam. 50
 erucas viridis, inulas ego primus amaras
 monstravi incoquere; inlutos Curtillus echinos,
 ut melius muria quod testa marina remittat.“
 interea suspensa gravis aulaea ruinas
 in patinam fecere, trahentia pulveris atri 55
 quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
 nos maius veriti, postquam nihil esse pericli
 sensimus, erigimur; Rufus posito capite, ut si
 filius in maturus obisset, flere. quis esset
 finis, ni sapiens sic Nomentanus amicum 60
 tolleretur: „heu, Fortuna, quis est crudelior in nos
 te deus? ut semper gaudes in ludere rebus
 humanis!“ Varius mappa conpescere risum
 vix poterat. Balatro suspendens omnia naso
 „haec est condicio vivendi“ aiebat, „eoque 65
 responsura tuo numquam est par fama labori.
 tene, ut ego accipiar laute, torquerier omni
 sollicitudine districtum, ne panis adustus,
 ne male conditum ius adponatur, ut omnes
 praecincti recte pueri comptique ministrent. 70

49 pip. hallece—acet. *Prisc. 2, 212, 13* || 54—56 *Serv. A. 1, 697*

Σ: C acc. interd. Q(=γE[ℝ])1g | Ψ: Fℕ' zℝ acc. interd. Q

50 mutaverit] motaverit CE || 52 inlutos ΣΨ αΓν inlotos (ill-) *φ superscr. v Ott.* in luto, Scurtillus sic lectum esse test. αΓν || 53 quod] quo ℔I quam z | remittat (-as E¹) Ψ(acc.Q) remittit Σ(acc.Ecorr. & Ott.) ℔I || 56 agris] oris *Serv.* || 59 def. 1 || 63 Varius] variis F¹ || 65 haec] hoc γpr. || 67 torquerier omni] torqueri Romani *Fvar. Ra. ras.?* || 70 recte pueri (post pueri rasura γ) Ψ(acc.Q) pueri recte Σ(acc. &)

SERM. II 8

adde hos praeterea casus, aulaea ruant si,
 ut modo; si patinam pede lapsus frangat agaso.
 sed convivoris, uti ducis, ingenium res
 adversae nudare solent, celare secundae.“
 Nasidienus ad haec „tibi di, quaecumque preceris, 75
 commoda dent: ita vir bonus es convivaeque comis“
 et soleas poscit. tum in lecto quoque videres
 stridere secreta divisos aure susurros.’
 ‘nullos his mallet ludos spectasse; sed illa
 redde age quae deinceps risisti.’ ‘Vibidius dum 80
 quaerit de pueris, num sit quoque fracta lagoena,
 quod sibi poscenti non dentur pocula, dumque
 ridetur fictis rerum Balatrone secundo,
 Nasidiene, redis mutatae frontis, ut arte
 emendaturus fortunam; deinde secuti 85
 mazonomo pueri magno discerpta ferentes
 membra gruis sparsi sale multo non sine farre,
 pinguibus et ficis pastum iecur anseris albae
 et leporum avolsos, ut multo suavius, armos,
 quam si cum lumbis quis edit. tum pectore adusto 90
 vidimus et merulas poni et sine clune palumbis,
 suavis res, si non causas narraret earum et
 naturas dominus; quem nos sic fugimus ulti,
 ut nihil omnino gustaremus, velut illis
 Canidia adflasset, peior serpentibus Afris.’ 95

78 Prisc. 2, 521, 12 || 86 disc. — 87 Prisc. 2, 265, 20 || 89—90 ed.
 Prisc. 3, 136, 14

$\mathcal{E}$: C acc. interd. Q(=γE[R])g | Ψ : Fλ'z R acc. interd. Q

75 di om. F¹λ | preceris $\mathcal{E}\Psi$ precaris Q(acc.R²) || 82 dentur $\mathcal{E}\Psi$
 dantur Q || 83 fictis] victis Fvar. E | balatrone Ψ (acc.Q) abala-
 trone C alatrone g || 88 albae Blg⁵ cf. Varro r. r. 3, 10, 3 albi $\mathcal{E}\Psi$ ||
 90 edit] edat Prisc. Ott. 5 | tum Ψ (acc.γ) cum CE(?) dum Einsidl. ||
 95 afis Fvar. z R Q atris $\mathcal{E}$ (acc.ε) Fλ

Q. Horatii Flacci sermonum liber secundus explicat Ψ Pph.
 sermonum lib. II explicat. incipit lib. I. epistularum σ

EPISTVLARVM

LIBER PRIOR

I

Prima dicte mihi, summa dicende Camena,
spectatum satis et donatum iam rude quaeris,
Maecenas, iterum antiquo me includere ludo?
non eadem est aetas, non mens. Veianius armis
Herculis ad postem fixis latet abditus agro, 5
ne populum extrema totiens exoret harena.
est mihi purgatam crebro qui personet aurem:
'solve senescentem mature sanus equum, ne
peccet ad extremum ridendus et ilia ducat.'
nunc itaque et versus et cetera ludicra pono: 10
quid verum atque decens, curo et rogo et omnis in hoc sum:
condo et conpono quae mox depromere possim.
ac ne forte roges, quo me duce, quo lare tuter:
nullius addictus iurare in verba magistri,
quo me cumque rapit tempestas, deferor hospes. 15
nunc agilis fio et mensor civilibus undis
virtutis verae custos rigidusque satelles,
nunc in Aristippi furtim praecepta relabor
et mihi res, non me rebus subiungere conor.
ut nox longa quibus mentitur amica diesque 20

11 *Serv. B.* 8, 11 || 4 *Veian.* — 5 *fix. Serv. A.* 1, 248 || 12 *σ Veron.*
Verg. B. 6, 7 || 19 *Pph. ep.* 1, 10, 40

Σ: C (= E K.-H.) *acc. interd.* Q (= a A γ M *acc. interd.* R π) g |
Ψ: F λ' δ π R Q

1 incipit epistolarum liber primus Ψ Q de turbis codd. π ψ λ' et
γ cf. K.-H. || 6 exoret] exornet F λ' δ || 14 addictus Ψ g M corr.
adductus Σ (acc. QR) || 17 satelles Σ (acc. Q) satellis Ψ || 19 et] ac
Pph. ad ep. 1, 10, 40

longa videtur opus debentibus, ut piger annus
 pupillis quos dura premit custodia matrum:
 sic mihi tarda fluunt ingrataque tempora quae spem
 consiliumque morantur agendi naviter id quod
 aequae pauperibus prodest, locupletibus aequae, 25
 aequae neglectum pueris senibusque nocebit.
 restat ut his ego me ipse regam solerque elementis.
 non possis oculo quantum contendere Lynceus:
 non tamen idcirco contemnas lippus inungui;
 nec, quia desperes invicti membra Glyconis, 30
 nodosa corpus nolis prohibere cheragra.
 est quadam prodire tenus, si non datur ultra.
 fervet avaritia miseroque cupidine pectus:
 sunt verba et voces, quibus hunc lenire dolorem
 possis et magnam morbi deponere partem. 35
 laudis amore tumes: sunt certa piacula, quae te
 ter pure lecto poterunt recreare libello.
 invidus, iracundus, iners, vinosus, amator,
 nemo adeo ferus est, ut non mitescere possit,
 si modo culturae patientem commodet aurem. 40
 virtus est vitium fugere et sapientia prima
 stultitia caruisse. vides, quae maxima credis
 esse mala, exiguum censum turpemque repulsam,
 quanto devites animi capitisque labore:
 inpiger extremos curris mercator ad Indos, 45
 per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignis:
 ne cures ea quae stulte miraris et optas,
 discere et audire et meliori credere non vis?
 quis circum pagos et circum compita pugnaz

25 ex. Vat. 221 || 33 cf. Columb. ep. 8, 7 MG. epist. III 182 ||
 36. 37 Aug. civ. 5, 13. ep. 231, 3 || 41 Lact. inst. 6, 5, 12 | virt. — fug.
 Quint. inst. 9, 3, 10

Σ: C acc. interd. Q(= a A γ M acc. interd. R π) g | Ψ: F λ' δ π R Q

28 oculo Σ Ψ θ | oculos λ pr. v¹ || 30 desperes] desperas g | Gly-
 conis] alii Milonis legunt σ λ V v || 31 corpus nolis] nolis corpus g |
 cheragra Σ(acc. a A R π pr.) chiragra vel sim. Ψ(acc. γ M) || 32 quadam
 Σ(acc. a Apr. M) F π corr. θ | σ λ V v quodam λ' δ π R A corr. γ || 43 re-
 pulsam Σ Ψ σ λ γ v laborem δ π R ex 44 || 44 labore] repulsam R
 ex 43 dolore δ π¹(?) γ || 48 discere Σ(acc. Q R² s) σ λ dicere Ψ

EPIST. II

magna coronari contemnat Olympia, cui spes, 50
 cui sit condicio dulcis sine pulvere palmae?
 vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
 'o cives, cives, quaerenda pecunia primum est;
 virtus post nummos': haec Ianus summus ab imo
 prodocet, haec recinunt iuvenes dictata senesque. 55
 [laevo suspensi loculos tabulamque lacerto.]
 est animus tibi, sunt mores, est lingua fidesque,
 sed quadringentis sex septem milia desunt:
 plebs eris. at pueri ludentes 'rex eris' aiunt,
 'si recte facies'. hic murus aeneus esto: 60
 nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
 Roscia, dic sodes, melior lex an puerorum est
 nenia, quae regnum recte facientibus offert,
 et maribus Curiis et decantata Camillis?
 isne tibi melius suadet, qui, rem facias, rem, 65
 si possis, recte, si non, quocumque modo, rem,
 ut propius spectes lacrumosa poemata Pupi,
 an qui Fortunae te responsare superbae
 liberum et erectum praesens hortatur et aptat?
 quodsi me populus Romanus forte roget, cur 70
 non ut porticibus sic iudiciis fruam isdem
 nec sequar aut fugiam quae diligit ipse vel odit:
 olim quod volpes aegroto cauta leoni
 respondit, referam: 'quia me vestigia terrent,
 omnia te adversum spectantia, nulla retrorsum.' 75
 belua multorum es capitum. nam quid sequar aut quem?
 pars hominum gestit conducere publica; sunt qui

50 coron. Olymp. Prisc. 3, 359, 3 || 52 in s. us. conv. Columb.
 ep. 1, 9 || 54 haec—55 prod. $\alpha\chi$ Vv *epi.* 1, 20, 1 || 73 cf. Quint. inst.
 5, 11, 20 || 76 ex. Vat. 222

Σ : C acc. interd. Q(= a γ M acc. interd. R π) g | Ψ : F λ' δ π R Q
 56 = s. 1, 6, 74; habent codd., $\alpha\chi$ Vv, del. Guyet alii || 57.
 58 (Σ acc. s) 58. 57 Ψ || 57 est lingua Σ (acc. s) et lingua Ψ lingua g ||
 58 sed] si ς | desunt] desint F λ' π p. ras. || 60 facies] facias ς ||
 69 aptat Σ Ψ β | optat 1 pr. R² g || 71 isdem] idem Ea. corr.
 π pr. R¹ (?) γ || 72 nec] ne E | aut Σ (acc. QR²) ac F λ' et d π R¹ cf.
 $\alpha\chi$ Vv *eras.* δ | qu(a)e] quem π R || 76 quem Σ (acc. QR²) ex. Vat.
 quae Ψ

EPIST. I 1

frustis et pomis viduas venentur avaras
 excipiantque senes, quos in vivaria mittant;
 multis occulto crescit res fenore. verum 80
 esto aliis alios rebus studiisque teneri:
 idem eadem possunt horam durare probantes?
 'nullus in orbe sinus Bais praelucet amoenis'
 si dixit dives, lacus et mare sentit amorem
 festinantis eri; cui si vitiosa libido 85
 fecerit auspicium: 'cras ferramenta Teanum
 tolletis, fabri.' lectus genialis in aula est:
 nil ait esse prius, melius nil caelibe vita;
 si non est, iurat bene solis esse maritis.
 quo teneam voltus mutantem Protea nodo? 90
 quid pauper? ride: mutat cenacula, lectos,
 balnea, tonsores, conducto navigio aequae
 nauseat ac locuples, quem ducit priva triremis.
 si curatus inaequali tonsore capillos
 occurri, rides; si forte subucula pexae 95
 trita subest tunicae vel si toga dissidet inpar,
 rides: quid? mea cum pugnat sententia secum,
 quod petiit spernit, repetit quod nuper omisit,
 aestuat et vitae disconvenit ordine toto,
 diruit, aedificat, mutat quadrata rotundis? 100
 insanire putas sollemnia me neque rides
 nec medici credis nec curatoris egere
 a praetore dati, rerum tutela mearum
 cum sis et prave sectum stomacheris ob unguem
 de te pendentis, te respicientis amici. 105
 ad summam: sapiens uno minor est Iove, dives,
 liber, honoratus, pulcher, rex denique regum,
 praecipue sanus, nisi cum pitvita molesta est.

85 si—86 ausp. σ in *Rufin. Rev. Phil.* 8, 88 || 94—97 rides
Rufinian. rhet. min. p. 52, 13 || 98 ex. *Vat.* 223 || 100. 99 *Hier. in*
eccl. 3 *Migne* 23, 1088 || 103 ex. *Vat.* 70 || 108 ex. *Vat.* 148. 224

E: C acc. interd. Q(= a A γ M acc. interd. R π) g | Ψ : F λ δ π R Q

78 frustis] crustis σ || 83 orbe] urbe F δ π corr. || 95 occurri(-it
 a² A) $\Xi \Psi$ Pph. occurro ς Btl. || 97 secum] mecum δ R sed cf.
 K.-H. min. || 101 putas] putat F λ π R¹ (?)

II

Troiani belli scriptorem, Maxime Lolli,
 dum tu declamas Romae, Praeneste relegi;
 qui, quid sit pulcrum, quid turpe, quid utile, quid non,
 planius ac melius Chrysippo et Crantore dicit.
 cur ita crediderim, nisi quid te detinet, audi. 5
 fabula qua Paridis propter narratur amorem
 Graecia barbariae lento conlisa duello,
 stultorum regum et populorum continet aestus.
 Antenor censet belli praecidere causam:
 quid Paris? ut salvus regnet vivatque beatus, 10
 cogi posse negat. Nestor componere litis
 inter Peliden festinat et inter Atriden:
 hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
 quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.
 seditione, dolis, scelere atque libidine et ira 15
 Iliacos intra muros peccatur et extra.
 rursus, quid virtus et quid sapientia possit,
 utile proposuit nobis exemplar Ulixen,
 qui domitor Troiae multorum providus urbes
 et mores hominum inspexit latumque per aequor, 20
 dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
 pertulit, adversis rerum inmersabilis undis.
 Sirenum voces et Circae pocula nosti;
 quae si cum sociis stultus cupidusque bibisset,
 sub domina meretrice fuisset turpis et excors; 25
 vixisset canis inmundus vel amica luto sus.

2 25 *Serv. A. 7, 19* || 26 et am. — *sus Serv. A. 8, 83 G. 1, 44*
Isid. orig. 12, 1, 25

Σ: C acc. interd. Q(= a A γ M acc. interd. R π) g | *Ψ*: F λ' δ π R Q

2 ad Lollium *ΣΨ* || 4 planius *Σ*(acc. Qs) σ Γ V ρ plenius *Ψ* B I (?) ||
 5 detinet Cp. ras. A corr. M R² g destinet C¹ (?) 1a. ras. a Aa. corr. γ R¹
 distinet (-tenet F δ²) C¹ (?) *Ψ* B I (?) de vera lectione dubitari potest;
cf. Cic. fam. 12, 30, 2, sed auct. ad Herenn. 3, 40 et praecipue epist.
1, 5, 28 || 8 aestus *Σ*(acc. Qs) aestum *Ψ* B I || 9 censet belli *Ψ* belli
 censet C (fort. *Σ*) || 10 quid] quod C corr. F λ' δ || 13 hunc *Σ*(acc. QR)
 nunc F λ' δ π γ || 17 possit *Ψ* posset C (fort. *Σ*?) || 23 Circae] Cir-
 ces ζ

nos numerus sumus et fruges consumere nati,
 sponsi Penelopae nebulones Alcinoique
 in cute curanda plus aequo operata iuventus,
 cui pulchrum fuit in medios dormire dies et 80
 ad strepitum citharae cessatum ducere somnum.
 ut iugulent hominem, surgunt de nocte latrones:
 ut te ipsum serves, non expergisceris? atqui
 si noles sanus, curres hydropicus; et ni
 posces ante diem librum cum lumine, si non 85
 intendes animum studiis et rebus honestis,
 invidia vel amore vigil torquebere. nam cur
 quae laedunt oculum, festinas demere: siquid
 est animum, differs curandi tempus in annum?
 dimidium facti, qui coepit, habet: sapere aude, 40
 incipe. vivendi qui recte prorogat horam,
 rusticus exspectat, dum defluat amnis; at ille
 labitur et labetur in omne volubilis aevum.
 quaeritur argentum puerisque beata creandis
 uxor et incultae pacantur vomere silvae: 45
 quod satis est cui contingit, nihil amplius optet.
 non domus et fundus, non aeris acervus et auri
 aegroto domini deduxit corpore febris,
 non animo curas; valeat possessor oportet,
 si conportatis rebus bene cogitat uti. 50
 qui cupit aut metuit, iuvat illum sic domus et res
 ut lippum pictae tabulae, fomenta podagram,

27. 28 *Prisc.* 2, 273, 3. 2, 295, 17 nos n. s. *CIL XIII 10017, 53*
 (*Carm. Lat. epigr.* 3, 156) || 28 neb. — iuv. *Pph. epist.* 1, 15, 24 ||
 32 *Serv. G.* 1, 237 || 40 — habet *Hier. in Zach.* 2, 6 *Migne* 25, 1453 |
 sap. aude *Aug. quant. anim.* 41 *Migne* 32, 1059 || 49 ex. *Vat.* 225

E: C acc. interd. Q(= a A γ M acc. interd. R π) g | Ψ: F λ' δ π R Q

28 Penelopae] penelopes ζ || 31 somnum *E*(acc. s^d var. mar.) *BI*(?)
 curam C var. Ψ σ Γ γ || 32 hominem *E* Ψ *BI* homines γ *Serv.* | sur-
 gunt] vigilant *Serv.* || 33 atqui] atque F λ' δ π a. ras. (?) R *BI* ||
 34 noles *E* Ψ *BI* nolis λ' γ | curres *E*(acc. Q R π g) *BI* σ Γ V γ cures Cp.
 ras. F λ' δ || 38 oculum *E* Ψ oculos Q | siquid] siquod F λ' || 41 vi-
 vendi qui recte Ψ qui recte vivendi *E*(acc. s) cf. σ Γ V γ *Pph.* vi-
 vendi recte qui ζ || 46 contingit *E* Ψ *BI* contigit λ a. corr. δ a. corr. R¹
 contigit is *BI* p. corr. || 48 febris (vel -es) *E* Ψ febrem Q || 52 poda-
 gram] podagram R¹ *Bil.*

EPIST. I 2. 3

auriculas citharae collecta sorde dolentis.
sincerum est nisi vas, quodcumque infundis acescit.
sperne voluptates: nocet empti dolore voluptas. 55
semper avarus eget: certum voto pete finem.
invidus alterius macrescit rebus opimis;
invidia Siculi non invenere tyranni
maius tormentum. qui non moderabitur irae,
infectum volet esse, dolor quod suaserit et mens, 60
dum poenas odio per vim festinat inulto.
ira furor brevis est: animum rege; qui nisi paret,
imperat; hunc frenis, hunc tu conpesce catena.
fingit equum tenera docilem cervice magister
ire, viam qua monstret eques; venaticus, ex quo 65
tempore cervinam pellem latravit in aula,
militat in silvis catulus. nunc adbibe puro
pectore verba, puer, nunc te melioribus offer.
quo semel est inbuta recens servabit odorem
testa diu. quodsi cessas aut strenuos anteis, 70
nec tardum opperior nec praecedentibus insto.

III

Iuli Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius Augusti privignus, scire laboro.
Thracane vos Hebrusque nivali compede vinctus
an freta vicinas inter currentia turris
an pingues Asiae campi collesque morantur? 5
quid studiosa cohors operum struit? hoc quoque curo.

53 coll. — dol. *Gramm.* 4, 195, 30 || 55 *Hier. adv. Iov.* 2, 12
Migne 23, 315 || 56 — eget *Hier. in eccl.* 5 *Migne* 23, 1109 *Columb.*
ep. 9, 37 *MG epist.* III 184 *Isid. orig.* 10, 9 in s. us. conv. *Wala-*
frid PMA II 372, 68 || 57 *Stat. Th.* 1, 127 || 65 *venat.* — 66 *Serv.*
A. 7, 480 || 69 — 70 *diu Aug. civ.* I, 3

Σ: C acc. interd. Q (= aAγM acc. interd. Rπ) g | Ψ: Fλ δ π RQ
54 acescit] accessit Ccorr. aγ¹(?) || 59 irae Σ(acc. gQR) iram Ψ ||
63 catena Ψ catenis Σ(acc. g) || 65 qua ΣI quia R¹(?) quam Ψ |
monstret] monstrat gς

8 ad Iulium Florum ΣΨ || 3 threca Σ || 4 turris (vel -es) ΣΨ
Pph. αΓ Vν terris (vel -es) δ R¹ terras † turris π terras 8I

EPIST. 13

quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
 bella quis et paces longum diffundit in aevum?
 quid Titius, Romana brevi venturus in ora,
 Pindarici fontis qui non expalluit haustus, 10
 fastidire lacus et rivos ausus apertos?
 ut valet? ut meminit nostri? fidibusne Latinis
 Thebanos aptare modos studet auspice Musa,
 an tragica desaevit et ampullatur in arte?
 quid mihi Celsus agit — monitus multumque monendus, 15
 privatas ut quaerat opes et tangere vitet
 scripta, Palatinus quaecumque recepit Apollo,
 ne, si forte suas repetitum venerit olim
 grex avium plumas, moveat cornicula risum
 furtivis nudata coloribus —? ipse quid audes? 20
 quae circumvolitas agilis thyma? non tibi parvum
 ingenium, non incultum est et turpiter hirtum:
 seu linguam causis acuis seu civica iura
 respondere paras seu condis amabile carmen,
 prima ferēs hederæ victricis praemia. quodsi 25
 frigida curarum fomenta relinquere posses,
 quo te caelestis sapientia duceret, ires.
 hoc opus, hoc studium parvi properemus et ampli,
 si patriae volumus, si nobis vivere cari.
 debes hoc etiam rescribere, sit tibi curae 30
 quantae conveniat Munatius. an male sarta
 gratia nequiquam coit et rescinditur ac vos
 seu calidus sanguis seu rerum inscitia vexat
 indomita cervice feros? ubicumque locorum
 vivitis, indigni fraternum rumpere foedus, 35
 pascitur in vestrum reditum votiva iuvenca.

§ 19 mov.—ris. *Serv. A. 11, 522* || 28 parvi—ampli *Philarg. Verg. B. 7, 30* || 31 male—32 resc. *Hier. contr. Ruf. 1, 1 Migne 23, 417* || 33 ex. *Vat. 150*

E: C acc. interd. Q(= a A γ M acc. interd. R π) g | Ψ: F λ' δ π R Q
 10 haustus] num 'haustu'? *Pph.* || 19 cornicula] vulpecula
Serv. || 22 et] nec F λ' || 24 respondere Ψ responsare E || 30 sit
 E Ψ Θ | *Pph.* si δς *Btl.* | curae E Ψ Θ | *Pph.* curae est *Btl.* ||
 31 Munatius] minatius a A R π pr. || 33 seu—seu γ² σ x ζ heu—heu
 E Ψ Θ | ex. *Vat.* | vexat] versat ζ

IV

Albi, nostrorum sermonum candide iudex,
 quid nunc te dicam facere in regione Pedana?
 scribere quod Cassi Parmensis opuscula vincat
 an tacitum silvas inter reptare salubris
 curantem quidquid dignum sapiente bonoque est? 5
 non tu corpus eras sine pectore: di tibi formam,
 di tibi divitias dederunt artemque fruendi.
 quid voveat dulci nutricula maius alumno,
 qui sapere et fari possit quae sentiat et cui
 gratia fama valetudo contingat abunde 10
 et mundus victus non deficiente crumina?
 inter spem curamque, timores inter et iras
 omnem crede diem tibi diluxisse supremum:
 grata superveniet quae non sperabitur hora.
 me pinguem et nitidum bene curata cute vises, 15
 cum ridere voles, Epicuri de grege porcum.

V

Si potes Archiacis conviva recumbere lectis
 nec modica cenare times holus omne patella,
 supremo te sole domi, Torquate, manebo.
 vina bibes iterum Tauro diffusa palustris
 inter Minturnas Sinuessanumque Petrinum. 5
 si melius quid habes, arcesse, vel imperium fer.
 iamdudum splendet focus et tibi munda supellex:
 mitte levis spes et certamina divitiarum
 et Moschi causam: cras nato Caesare festus
 dat veniam somnumque dies; inpune licebit 10

4 15. 16 Hier. adv. Iov. 2, 12 Migne 23, 315

Σ: C acc. interd. Q(= a A γ M acc. interd. R π) g | Ψ: F λ' δ π R Q

4 ad Albium Tibullum C γ R ad Albium elegorum scriptorem Ψ cf. α Γ V v ad v. I || 5 bonoque] bonumque π a. ras. R γ || 7 dederunt Ψ B | α Γ v dederant Σ (acc. g M) || 9 qui Σ I δ R B | cf. α Γ V v inter qui et quin fluctuat Ψ quin Q || 11 mundus Σ (acc. g Q R corr.) modus et Ψ || 12 timores C | iras] iram C

5 ad Torquatium oratorem Σ Q ad Torquatium Ψ

aestivam sermone benigno tendere noctem.
 quo mihi fortunam, si non conceditur uti?
 parcus ob heredis curam nimiumque severus
 adsidet insano: potare et spargere flores
 incipiam patiarque vel inconsultus haberi. 15
 quid non ebrietas dissignat? operta recludit,
 spes iubet esse ratas, ad proelia trudit inertem,
 sollicitis animis onus eximit, addocet artis.
 fecundi calices quem non fecere disertum,
 contracta quem non in paupertate solutum? 20
 haec ego procurare et idoneus imperor et non
 invitus, ne turpe toral, ne sordida mappa
 corruget naris, ne non et cantharus et lanx
 ostendat tibi te, ne fidos inter amicos
 sit qui dicta foras eliminet, ut coeat par 25
 iungaturque pari: Butram tibi Septiciumque
 et nisi cena prior potiorque puella Sabinum
 detinet adsumam; locus est et pluribus umbris;
 sed nimis arta premunt olidae convivia caprae.
 tu quotus esse velis rescribe et rebus omissis 30
 atria servantem postico falle clientem.

VI

Nil admirari prope res est una, Numici,
 solaque, quae possit facere et servare beatum.
 hunc solem et stellas et decedentia certis

5 19 ex. Vat. 212 || 21—22 invitus Serv. A. 10, 444 || 22 ne—
 mappa Serv. A. 2, 272 || 23 suis verb. allud. Quint. inst. 11, 3, 80 ||
 31 Serv. A. 2, 453 ex. Vat. 163

Σ: C acc. interd. Q(= a A γ M acc. interd. R π) g | Ψ: F λ' δ π R Q

11 aestivam] festivam ζ || 12 fortunam ΣΨ fortuna δ p. ras.
 R A p. ras. γ M || 16 dissignat ΣΨ Pph. α Γ ν ad epist. 1, 7, 6 desi-
 gnat φ pr. ag || 17 inertem Σ ψ corr. δ π R inermem F λ' Q || 18 ad-
 docet vel sim.] et docet C || 19 fecundi F λ' R² π corr. Q α γ ad epist.
 1, 15, 20 facundi vel sim. C δ π pr. R¹ A α γ ad epist. 1, 15, 20 ex. Vat. ||
 25 ut ΣΨ cf. α Γ V ν et F λ' π² || 26 Butram] brutam C ψ λ' || 27 cena
 om. a A R¹ || 28 adsumam (-as M) Σ (acc. A corr. M) adsummam Ψ B |

6 ad Numicium de ammiratione et cupiditate rerum C ad
 Numicium Ψ

tempora momentis sunt qui formidine nulla
 inbuti spectent: quid censes munera terrae, 5
 quid maris extremos Arabas ditantis et Indos
 ludicra, quid plausus et amici dona Quiritis,
 quo spectanda modo, quo sensu credis et ore?
 qui timet his adversa, fere miratur eodem
 quo cupiens pacto; pavor est utrubique molestus, 10
 improvisa simul species exterret utrumque.
 gaudeat an doleat, cupiat metuatne, quid ad rem,
 si, quidquid vidit melius peiusve sua spe,
 defixis oculis animoque et corpore torpet?
 insani sapiens nomen ferat, aequus iniqui, 15
 ultra quam satis est virtutem si petat ipsam.
 i nunc, argentum et marmor vetus aeraque et artis
 suspice, cum gemmis Tyrios mirare colores;
 gaude quod spectant oculi te mille loquentem;
 navus mane forum et vespertinus pete tectum, 20
 ne plus frumenti dotalibus emetat agris
 Mutus et — indignum, quod sit peioribus ortus —
 hic tibi sit potius quam tu mirabilis illi.
 quidquid sub terra est, in apricum proferet aetas,
 defodiet condetque nitentia. cum bene notum 25
 porticus Agrippae, via te conspexerit Appi,
 ire tamen restat, Numa quo devenit et Ancus.
 si latus aut renes morbo temptantur acuto,
 quaere fugam morbi. vis recte vivere — quis non? —:
 si virtus hoc una potest dare, fortis omissis 30
 hoc age deliciis. virtutem verba putas et
 lucum ligna: cave ne portus occupet alter,
 ne Cibyratica, ne Bithyna negotia perdas;

6 10 ex. Vat. 209 || 21 Micon 149

Σ : C acc. interd. Q(= a A γ M acc. interd. R π) g | Ψ : F λ' δ π R Q

6 Arabas] arabes F λ' || 10 utrubique Σ (acc. AR) utrobique Ψ B[
 ex. Vat. || 11 exterret utrumque Ψ exterruit utrum Σ (acc. a)
 exterruit utrumque A exterrit utrumque R¹ cf. s. 2, 3, 251 ||
 16 petat] petet Q peteat A || 18 suspice Ψ suscipe C A¹ λ' π pr. ||
 19 spectant Ψ spectent Σ || 22 indignum Ψ indignus Σ || 24 pro-
 feret Σ (acc. A¹ ε²) δ corr. proferat Ψ profert g¹ || 26 via] et via F λ' δ ||
 31 putas] putes Apr. δ | et] ut λ² q corr. cf. ε λ' V v

mille talenta rotundentur, totidem altera porro et
 tertia succedant et quae pars quadret acervum. 85
 scilicet uxorem cum dote fidemque et amicos
 et genus et formam regina Pecunia donat
 ac bene nummatum decorat Suadela Venusque.
 mancupiis locuples eget aeris Cappadocum rex:
 ne fueris hic tu. chlamydes Lucullus, ut aiunt, 40
 si posset centum scaenae praebere rogatus,
 'qui possum tot?' ait; 'tamen et quaeram et quot habeo
 mittam'; post paulo scribit sibi milia quinque
 esse domi chlamydem; partem vel tolleret omnis.
 exilis domus est, ubi non et multa supersunt 45
 et dominum fallunt et prosunt furibus. ergo
 si res sola potest facere et servare beatum,
 hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.
 si fortunatum species et gratia praestat,
 mercemur servum, qui dictet nomina, laevum 50
 qui fodicet latus et cogat trans pondera dextram
 porrigere: 'hic multum in Fabia valet, ille Velina;
 cui libet hic fascis dabit eripietque curule
 cui volet inportunus ebur.' 'frater' 'pater' adde;
 ut cuique est aetas, ita quemque facetus adopta. 55
 si bene qui cenat bene vivit: lucet, eamus
 quo ducit gula, piscemur, venemur, ut olim
 Gargilius — qui mane plagas, venabula, servos
 differtum transire forum populumque iubebat,
 unus ut e multis populo spectante referret 60
 emptum mulus aprum —, crudi tumidique lavemur,
 quid deceat, quid non, obliti, Caerite cera

38 *Prisc.* 2, 120, 14 *ex. Vat.* 78 || 45 *suis verb. Plut. Luc.* 39, 6 ||
 53 *ex. Vat.* 226 || 56—57 gula α *Pers.* 4, 17 || 62. 63 *Prisc.* 2, 277, 11 ||
 Caer.—*Ul. Prisc.* 2, 134, 9

$\mathcal{E}$: C *acc. interd.* Q(= a A γ M *acc. interd.* R π) g | Ψ : F λ' δ π R Q

34 et om. δ (?) Q || 35 quadret $\mathcal{E}\Psi$ quadrat Q(*acc. R π g*) || 36 et
 om. C || 48 primus $\mathcal{E}$ (*acc. Q π*) primum Ψ primum, *sed superscr.* pri-
 mus γ || 49 si] sic C || 50 laevum $\mathcal{E}$ saevum Ψ || 51 pondera
 $\mathcal{E}$ (*acc. Q π λ' π*) pondere Ψ pondere, *sed superscr.* a F || 53 hic] (h)is
 δ π (?) R λ' *ex. Vat.* || 55 adopta] adapta F λ' || 57 —1, 16, 34 *def.* M ||
 58 gargilius $\mathcal{E}$ (*acc. Q π*) α Γ ν gragilius Ψ

EPIST. I 6. 7

digni, remigium vitiosum Ithacensis Ulixei,
cui potior patria fuit interdicta voluptas.
si, Mimnermus uti censet, sine amore iocisque 65
nil est iucundum, vivas in amore iocisque.
vive, vale. siquid novisti rectius istis,
candidus inperiti; si nil, his utere mecum.

VII

Quinque dies tibi pollicitus me rure futurum
Sextilem totum mendax desideror. atqui
si me vivere vis sanum recteque valentem,
quam mihi das aegro, dabis aegrotare timentī,
Maecenas, veniam, dum ficus prima calorque 5
dissignatorem decorat lictoribus atris,
dum pueris omnis pater et matercula pallet
officiosaque sedulitas et opella forensis
adducit febris et testamenta resignat.
quodsi bruma nives Albanis inlinet agris, 10
ad mare descendet vates tuus et sibi parcet
contractusque leget: te, dulcis amice, reviset
cum Zephyris, si concedes, et hirundine prima.
non quo more piris vesci Calaber iubet hospes
tu me fecisti locupletem: 'vescere sodes.' 15
'iam satis est.' 'at tu, quantum vis, tolle.' 'benigne.'
'non invisa feres pueris munuscula parvis.'
'tam teneor dono, quam si dimittar onustus.'
'ut libet: haec porcis hodie comedenda relinques.'
prodigus et stultus donat quae spernit et odit: 20

7 10 si — agris $\sigma\lambda\Gamma$ V ν c s. 2, 3, 5

Σ : C *acc. interd.* Q (= aAy *acc. interd.* R π) g | Ψ : F λ' $\delta\pi$ RQ

63 ulixei F λ' $\delta\pi$ RA *Prisc.* 2, 277, 11 ulixi Σ (*acc. ay*) ulixis *Prisc.* 134, 9 || 64 patria Σ (*acc. Qs*) φ patriae $\psi\lambda'$ $\delta\pi$ R || 68 nil Σ (*acc. Q*) non Ψ

7 ad Maecenatem CR γ ad Maecenatem. excusat se quod diutius moretur in agris F λ' δ cf. *Pph.* || 2 atqui Σ (*acc. $\gamma^3\delta^3\pi^3\tau$*) atque Ψ || 3 sanum *om.* F λ' δ , sed *superscr.* F1; videre *post recteque add.* δ , *supra lin.* λ || 5 calor] color aAR ^{2} B1 || 9 adducit] adducet $\delta\pi^1$ R adduc A || 13 concedes] -is C || 19 relinques] -is F λ'

EPIST. I 7

hacc seges ingratos tulit et feret omnibus annis.
 vir bonus et sapiens dignis ait esse paratus,
 nec tamen ignorat, quid distent aera lupinis:
 dignum praestabo me etiam pro laude merentis.
 quodsi me noles usquam discedere, reddes 25
 forte latus, nigros angusta fronte capillos,
 reddes dulce loqui, reddes ridere decorum et
 inter vina fugam Cinaræ maerere protervae.
 forte per angustam tenuis vulpecula rimam
 repserat in cumeram frumenti, pastaque rursus 30
 ire foras pleno tendebat corpore frustra.
 cui mustela procul 'si vis' ait 'effugere istinc,
 macra cavum repetes artum, quem macra subisti.'
 hac ego si compellor imagine, cuncta resigno:
 nec somnum plebis laudo satur altitium nec 35
 otia divitiis Arabum liberrima muto.
 saepe verecundum laudasti, rexque paterque
 audisti coram, nec verbo parcius absens:
 inspice, si possum donata reponere laetus.
 haud male Telemachus, proles patientis Ulixei: 40
 'non est aptus equis Ithace locus, ut neque planis
 porrectus spatiis nec multae prodigus herbae:
 Atride, magis apta tibi tua dona relinquam.'
 parvum parva decent: mihi iam non regia Roma,
 sed vacuum Tibur placet aut inbelle Tarentum. 45
 strenuus et fortis causisque Philippus agendis
 clarus ab officiis octavam circiter horam
 dum redit atque foro nimium distare Carinas

21 *Serv. A. 3, 142* || 22 *Charis. 1, 267, 5 Serv. A. 2, 377* ||
 29—30 *frum. ὄγ Vvc s. 1, 1, 53 commem. Aug. c. mend. 13, 28*
CSEL 41, 509, 4 Isid. orig. 1, 40, 6 Cyrill. apolog. 2, 11

Σ: C acc. interd. Q(= aAy acc. interd. Rπ)g | Ψ: Fl' δπ RQ

21 ingratos *ΣΨ Serv. ingratiss Fl' ingrato C²yRp.ras.* || 22 ait
Σ(acc.QR^{impr.}) ὄγ Vv agit Ψ | paratus Cpr.Ψ Charis. Serv. paratum
Ccorr.gy || 25 noles Σ(acc.aA) nolles Ψ || 28 Cinaræ vel sim.] ci-
nyrae vel sim. Fl' || 29 vulpecula ΣΨ ὄγ Vvc ad s. 1, 1, 53 Pph. ad
v. 1 Aug. Isid. Cyrill. nitedula Bil. || 40 haud (varie scriptum)]
at Flδ | patientis Ψ sapientis C(Σ?) cf. s. 1, 1, 38 | ulixei Ψ
ulixi Σ(acc.ay) || 46 nov. epist. inc. Fl', cf. Pph. ὄγ Vv

EPIST. 17

iam grandis natu queritur, conspexit, ut aiunt, 50
 adrasum quendam vacua tonsoris in umbra
 cultello proprios purgantem leniter unguis.
 'Demetri' — puer hic non laeve iussa Philippi
 accipiebat — 'abi, quaere et refer, unde domo, quis,
 cuius fortunae, quo sit patre quove patrono.'
 it redit et narrat, Volteium nomine Menam, 55
 praeconem, tenui censu, sine crimine, notum
 et properare loco et cessare et quaerere et uti,
 gaudentem parvisque sodalibus et lare certo
 et ludis et post decisa negotia campo.
 'scitari libet ex ipso quodcumque refers: dic 60
 ad cenam veniat.' non sane credere Mena,
 mirari secum tacitus. quid multa? 'benigne'
 respondet. 'neget ille mihi?' 'negat improbus et te
 neglegit aut horret.' Volteium mane Philippus
 villa vendentem tunicato scruta popello 65
 occupat et salvere iubet prior; ille Philippo
 excusare laborem et mercennaria vincla,
 quod non mane domum venisset, denique quod non
 providisset eum. 'sic ignovisse putato
 me tibi, si cenas hodie mecum.' 'ut libet.' 'ergo 70
 post nonam venies; nunc i, rem strenuus auge.'
 ut ventum ad cenam est, dicenda tacenda locutus
 tandem dormitum dimittitur. hic ubi saepe
 occultum visus decurrere piscis ad hamum,
 mane cliens et iam certus conviva, iubetur 75
 rura suburbana indictis comes ire Latinis.
 inpositus mannīs arvum caelumque Sabinum
 non cessat laudare. videt ridetque Philippus,
 et sibi dum requiem, dum risus undique quaerit,
 dum septem donat sestertia, mutua septem 80
 promittit, persuadet uti mercetur agellum.

$\mathcal{E}$: C acc. interd. Q(= aAγ acc. interd. Rπ)g | Ψ : Fλ'δπRQ

51 proprios] proprio ζ | purgantem Ψ resecantem $\mathcal{E}$ || 52 laeve
 $\mathcal{E}$ (acc. QR) levi Ψ || 55 it] et Fλπ¹R¹ || 57 loco $\mathcal{E}$ (acc. QRπ³) locum Ψ ||
 58 certo] curto ζ Btl. || 63 neget] negat C²gQ || 69 providisset]
 praevidisset ζ; in alio 'praevidisset' legitur αλΓ Vν || 73 hic om.
 Fδπ¹R¹ est λ' ast qcorr.¹²

EPIST. I 7. 8

mercatur. ne te longis ambagibus ultra
 quam satis est morer: ex nitido fit rusticus atque
 sulcos et vineta crepat mera, praeparat ulmos,
 inmoritur studiis et amore senescit habendi. 85
 verum ubi oves furto, morbo periere capellae,
 spem mentita seges, bos est enectus arando:
 offensus damnis media de nocte caballum
 arripit iratusque Philippi tendit ad aedis.
 quem simul adspexit scabrum intonsumque Philippus, 90
 'durus', ait, 'Voltei, nimis attentusque videris
 esse mihi.' 'pol me miserum, patrone, vocares,
 si velles' inquit 'verum mihi ponere nomen.
 quod te per Genium dextramque deosque Penatis
 obsecro et obtestor, vitae me redde priori.' 95
 qui semel adspexit, quantum dimissa petitis
 praestent, mature redeat repetatque relictæ.
 metiri se quemque suo modulo ac pede verum est.

VIII

Celso gaudere et bene rem gerere Albinovano
 Musa rogata refer, comiti scribaeque Neronis.
 si quaeret quid agam, dic multa et pulcra minantem
 vivere nec recte nec suaviter, haud quia grando
 contuderit vitis oleamve momorderit aestus, 5
 nec quia longinquis armentum aegrotet in agris;
 sed quia mente minus validus quam corpore toto
 nil audire velim, nil discere, quod levet aegrum,
 fidis offendar medicis, irascar amicis,
 cur me funesto properent arcere veterno, 10
 quae nocuere sequar, fugiam quae profore credam,

87 *Prisc. 2, 470, 16* || 91 *Prisc. 2, 305, 3*

E: C *acc. interd.* Q(= aAγ *acc. interd.* Rπ)g | *Ψ*: Fλ' δπRQ

82 ambagibus] ambigibus aA ambiguus R¹π¹ || 86 ubi] ibi C ||
 93 ponere *E*(*acc. Q*)B dicere *Ψ* || 96 semel R *cod. Mart. Cruquii*
et aliquot Lambini simul cett. B

8 ad Celsum Albinovanum comitem Neronis *EΨ* || 3 quaeret]
 quaerit Q || 5 ve *E* que *Ψ* || 8 δ *def. usque ad 2, 2, 19; eius loco z*
adhibebitur usque ad 1, 18, 46 || 10 me] mihi C

EPIST. I 8. 9. 10

Romae Tibur amem, ventosus Tibure Romam.
 post haec, ut valeat, quo pacto rem gerat et se,
 ut placeat iuveni percontare utque cohorti.
 si dicet 'recte', primum gaudere, subinde
 praeceptum auriculis hoc instillare memento:
 ut tu fortunam, sic nos te, Celse, feremus.

IX

Septimius, Claudii, nimirum intellegit unus,
 quanti me facias; nam cum rogat et prece cogit,
 scilicet ut tibi se laudare et tradere coner,
 dignum mente domoque legentis honesta Neronis,
 munere cum fungi propioris censet amici:
 quid possim videt ac novit me valdius ipso.
 multa quidem dixi, cur excusatus abirem,
 sed timui, mea ne finxisse minora putarer,
 dissimulator opis propriae, mihi commodus uni.
 sic ego maioris fugiens opprobria culpa
 frontis ad urbanae descendi praemia. quodsi
 depositum laudas ob amici iussa pudorem,
 scribe tui gregis hunc et fortem crede bonumque.

X

Urbis amatorem Fuscum salvere iubemus
 ruris amatores. hac in re scilicet una
 multum dissimiles, at cetera paene gemelli
 fraternis animis, quidquid negat alter, et alter,

8 12 *Serv. A. 4, 224 Pph. s. 2, 7, 28*

Σ: C acc. interd. Q(= aAy acc. interd. Rπ)g | Ψ: Fλ'zπRQ

12 ventosus *Σ(acc. QR¹π²var.) σλ'ν Serv. venturus ΨB| Pph. ad s. 2, 7, 28 || 17 nos te] te nos g*

9 Septim(i)um commendat Neroni *Σ cf. Pph. σλ'Vν ad Claudium Neronem Ψ Q || 6 ac novit Σ(acc. γs) agnovit Ψ agen- A, a n. l. || 8 ne] non Fλα. ras.*

10 Fusco Arist(i)o in urbe commoranti C ad Ar. Fusc. grammaticum in urbe commorantem *Ψ sim. Q cf. σλ'Vν et contra Pph. || 1 salvere] salvare Q || 3 at EzB| ad cett. || 4 quicquid Ψ siquid Σ*

EPIST. I 10

adnuimus pariter. vetuli notique columbi 5
 tu nidum servas, ego laudo ruris amoeni
 rivos et musco circumlita saxa nemusque.
 quid quaeris? vivo et regno, simul ista reliqui,
 quae vos ad caelum fertis rumore secundo,
 utque sacerdotis fugitivus liba recuso: 10
 pane egeo iam mellitis potiore placentis.
 vivere naturae si convenienter oportet
 ponendaeque domo quaerenda est area primum:
 novistine locum potiore rure beato?
 est ubi plus tepeant hiemes, ubi gratior aura 15
 leniat et rabiem Canis et momenta Leonis,
 cum semel accepit solem furibundus acutum?
 est ubi divellat somnos minus invida cura?
 deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
 purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum 20
 quam quae per pronum trepidat cum murmure rivum?
 nempe inter varias nutritur silva columnas
 laudaturque domus, longos quae prospicit agros:
 naturam expelles furca, tamen usque recurret
 et mala perrumpet furtim fastidia victrix. 25
 non qui Sidonio contendere callidus ostro
 nescit Aquinatam potantia vellera fucum
 certius accipiet damnum propiusve medullis
 quam qui non poterit vero distinguere falsum.
 quem res plus nimio delectavere secundae, 30
 mutatae quatient. siquid mirabere, pones
 invitus. fuge magna: licet sub paupere tecto
 reges et regum vita praecurrere amicos.
 cervus equum pugna melior communibus herbis
 pellebat, donec minor in certamine longo 35

10 17 αΓ s. 2, 3, 163

E: C *acc. interd.* Q(= a Ay *acc. interd.* Rπ)g | Ψ: Fλ'zπRQ

5 vetulis notisque columbis B¹ || 9 fertis] effertis B¹ c || 12 si]
 sic Fλ' πa. ras. || 13 ponendae] ponenda 'codices Bland.' || 18 di-
 vellat EΨ B¹ depellat Q Ccorr. || 24 expelles EΨ B¹ expellas c ||
 25 fastidia E(acc. s) fastigia Ψ vestigia B¹ c || 27 potantia] potentia
 qpr. Q, de a non constat || 28 propiusve] propiusque Q

EPIST. I 10. 11

inploravit opes hominis frenumque recepit.
 sed postquam victor violens discessit ab hoste,
 non equitem dorso, non frenum depulit ore.
 sic, qui pauperiem veritus potiore metallis
 libertate caret, dominum vehet inprobus atque 40
 serviet aeternum, quia parvo nesciet uti.
 cui non conveniet sua res, ut calceus olim,
 si pede maior erit, subvertet, si minor, uret.
 laetus sorte tua vives sapienter, Aristi,
 nec me dimittes incastigatum, ubi plura 45
 cogere quam satis est ac non cessare videbor.
 imperat aut servit collecta pecunia cuique,
 tortum digna sequi potius quam ducere funem.
 haec tibi dictabam post fanum putre Vacunae,
 excepto quod non simul esses, cetera laetus. 50

XI

Quid tibi visa Chios, Bullati, notaque Lesbos,
 quid concinna Samos, quid Croesi regia Sardis,
 Zmyrna quid et Colophon, maiora minorane fama?
 cunctane prae campo et Tiberino flumine sordent?
 an venit in votum Attalicis ex urbibus una? 5
 an Lebedum laudas odio maris atque viarum:
 'scis, Lebedus quid sit: Gabiis desertior atque
 Fidenis vicus; tamen illic vivere vellem
 oblitusque meorum, obliviscendus et illis,

41 *Aug. quaest. hept. 1, 31 CSEL 28 III 3, 19, 9 || 47 Don. Ter. Hec. 224*

11 2 quid Cr. — 3 Coloph. *Prisc. 2, 358, 8 ordine mut.*

$\mathcal{E}$: C *acc. interd.* Q(= aAy *acc. interd.* Rπ)g | Ψ : Fλ'zπRQ

37 victor violens Ψ violens victor C violens victo *Bll.* victo
 ridens *Haupt* victo inludens *Holder* || 40 vehet Ψ vehit C ζ || 42 ut]
 et Fλ'z

11 ad Bullatium reversum de Asia $\mathcal{E}$ ad Bullatium Ψ || 3 quid]
aut quidem et *aut* quidem *codd. Prisc.* | minorane ζ *cdd. minorave*
 Ψ B | minoraque C ζ || 4 cunctane $\mathcal{E}$ (*acc. g*) Ψ cunctaque Q(*acc. Rπ*) ||
 7 Gabiis] glabiis Fλ

Neptunum procul e terra spectare furentem'? 10
 sed neque qui Capua Romam petit, imbre lutoque
 adpersus volet in caupona vivere; nec qui
 frigus collegit, furnos et balnea laudat
 ut fortunatam plene praestantia vitam;
 nec si te validus iactaverit Auster in alto, 15
 idcirco navem trans Aegæum mare vendas.
 incolumi Rhodos et Mytilene pulchra facit quod
 paenula solstitio, campestre nivalibus auris,
 per brumam Tiberis, Sextili mense caminus.
 dum licet ac voltum servat Fortuna benignum, 20
 Romae laudetur Samos et Chios et Rhodos absens.
 tu quaecumque deus tibi fortunaverit horam
 grata sume manu neu dulcia differ in annum,
 ut quocumque loco fueris, vixisse libenter
 te dicas: nam si ratio et prudentia curas, 25
 non locus effusi late maris arbiter aufert,
 caelum, non animum mutant, qui trans mare currunt.
 strenua nos exercet inertia: navibus atque
 quadrigis petimus bene vivere. quod petis, hic est,
 est Ulubris, animus si te non deficit aequus. 30

XII

Fructibus Agrippae Siculis, quos colligis, Icci,
 si recte frueris, non est ut copia maior
 ab Iove donari possit tibi. tolle querellas;
 pauper enim non est, cui rerum suppetit usus.
 si ventri bene, si lateri est pedibusque tuis, nil 5
 divitiae poterunt regales addere maius.

27 *Hier. epist. 16, 2 CSEL 54, 69, 7*

Σ: C acc. interd. Q(= aAγ acc. interd. Rπ)g | Ψ: Fλ'zπRQ
 10 e (et C) *ΣΨ ex Q(acc. R) || 12 volet] vovet Pph. var. || 14 ut]*
et F¹¹ || 15 nec si te] nec te si ζ || 18 campestre — 19 Tiberis del.
Nauck || 24 ut Σ(acc. Qε) tu Ψ B(?) || 27 mutant — currunt] mu-
tat — currit Hier.

12 ad Iccium Cγ ad Iccium quem cum quadam admonitione
 laudat Ψ cf. αλ Vν

si forte in medio positorum abstemius herbia
 vivis et urtica, sic vives protinus, ut te
 confestim liquidus Fortunae rivus inauret,
 vel quia naturam mutare pecunia nescit, 10
 vel quia cuncta putas una virtute minora.
 miramur, si Democriti pecus edit agellos
 cultaque, dum peregre est animus sine corpore velox,
 cum tu inter scabiem tantam et contagia lucri
 nil parvum sapias et adhuc sublimia cures: 15
 quae mare conpescant causae, quid temperet annum,
 stellae sponte sua iussaene vagentur et errent,
 quid premat obscurum lunae, quid proferat orbem,
 quid velit et possit rerum concordia discors,
 Empedocles an Stertinium deliret acumen. 20
 verum seu piscis seu porrum et caepe trucidas,
 utere Pompeio Grospho et, siquid petet, ultro
 defer: nil Grosphus nisi verum orabit et aequum.
 vilis amicorum est annona, bonis ubi quid dest.
 ne tamen ignores, quo sit Romana loco res: 25
 Cantaber Agrippae, Claudii virtute Neronis
 Armenius cecidit; ius imperiumque Phraates
 Caesaris accepit genibus minor; aurea fruges
 Italiae pleno defudit Copia cornu.

XIII

Ut proficiscentem docui te saepe diuque,
 Augusto reddes signata volumina, Vinni,
 si validus, si laetus erit, si denique poscet;
 ne studio nostri pecces odiumque libellis

12 s ut—9 *Eutyck.* 5, 461, 15 || 19 conc. disc. *Don. Ter. Eun.*
 721 cf. *Lucan.* 1, 98 *Ov. met.* 1, 433 *Lact. inst.* 2, 9, 17

Σ : C acc. interd. Q(= aAy acc. interd. Rπ)g | Ψ : Fλ' z π RQ

9 liquidus] largus *Eutyck.* || 16 temperet Σ (acc.Q) temperat Ψ
 20 stertinium Σ (acc. QRπ) β l *Pph.* σ λ' Vv stertinium Ψ || 29 defu-
 dit] defundit Qβl

18 ad Vinnium Asellum. monet ut carmina Caesari tradat $\Sigma\Psi$
 cf. σ λ' Vv ad 1, at contra ad 68 *Pph.* ad 8 || 2 reddes] reddas ς |
 vinni Ψ venni C

EPIST. I 13. 14

sedulus inportes opera vehemente minister. 5
 si te forte meae gravis uret sarcina chartae,
 abicito potius, quam quo perferre iuberis
 clitellas ferus inpingas Asinaeque paternum
 cognomen vertas in risum et fabula fias.
 viribus uteris per clivos flumina lamas. 10
 victor propositi simul ac perveneris illuc,
 sic positum servabis onus, ne forte sub ala
 fasciculum portes librorum, ut rusticus agnum,
 ut vinosa glomus furtivae Pirria lanae,
 ut cum pilleolo soleas conviva tribulis. 15
 ne volgo narres te sudavisse ferendo
 carmina quae possint oculos aurisque morari
 Caesaris. oratus multa prece nitere porro;
 vade, vale; cave ne titubes mandataque frangas.

XIV

Vilice silvarum et mihi me reddentis agelli,
 quem tu fastidis, habitatum quinque focus et
 quinque bonos solitum Variam dimittere patres,
 certemus, spinas animone ego fortius an tu
 evellas agro, et melior sit Horatius an res. 5
 me quamvis Lamiae pietas et cura moratur
 fratrem maerentis, rapto de fratre dolentis
 insolabiliter, tamen istuc mens animusque
 fert et avet spatiis obstantia rumpere claustra.
 rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum: 10
 cui placet alterius, sua nimirum est odio sors.

13 6—s imping. *Prisc.* 3, 229, 8 || 10—12 onus *Prisc.* 3, 229, 12 ||
 14 ex. *Vat.* 149 || 15 ex. *Vat.* 181 || 19 *Serv. A.* 4, 409
 14 1 mihi—agelli $\alpha\Gamma v$ *epist.* 1, 18, 101

Σ : C acc. interd. Q(= aAy acc. interd. R π)g | Ψ : F λ' z π RQ
 6 uret Ψ urit C urat *Prisc.* urget ς || 14 glomus Σ (acc. QR π) glo-
 mos Ψ , *codd.* $\alpha\Gamma V v$ fluctuant, globos ς | pirria CQg φ R pyrria
 φ z π ex. *Vat.*, *codd.* $\alpha\Gamma V v$ fluctuant, Pirria lemma *Pph.* nomen
 suspectum || 16 ne Ψ nec C ς neu a σ ς

14 ad agellum C ad vilicum suum. de varietate studii Ψ ||
 9 avet *Bil.* amat $\Sigma\Psi$ 'conatur erumpere' *Pph.*; cf. s. 1, 4, 87 ||
 11 sors Ψ res Σ (acc. ϵ)

stultus uterque locum inmeritum causatur inique:
 in culpa est animus, qui se non effugit umquam.
 tu mediastinus tacita prece rura petebas,
 nunc urbem et ludos et balnea vilicus optas: 15
 me constare mihi scis et discedere tristem,
 quandocumque trahunt invisa negotia Romam.
 non eadem miramur; eo disconvenit inter
 meque et te; nam quae deserta et inhospita tesqua
 credis, amoena vocat mecum qui sentit, et odit 20
 quae tu pulchra putas. fornix tibi et uncta popina
 incutiunt urbis desiderium, video, et quod
 angulus iste feret piper et tus ocius uva
 nec vicina subest vinum praebere taberna
 quae possit tibi, nec meretrix tibicina, cuius 25
 ad strepitum salias terrae gravis; et tamen urges
 iampridem non tacta ligonibus arva bovemque
 disiunctum curas et strictis frondibus exples;
 addit opus pigro rivus, si decidit imber,
 multa mole docendus aprico parcere prato. 30
 nunc age quid nostrum concentum dividat audi.
 quem tenues decuere togae nitidique capilli,
 quem scis immunem Cinarae placuisse rapaci,
 quem bibulum liquidi media de luce Falerni,
 cena brevis iuvat et prope rivum somnus in herba; 35
 nec lusisse pudet, sed non incidere ludum.
 non istic obliquo oculo mea commoda quisquam
 limat, non odio obscuro morsuque venenat:
 rident vicini glaebas et saxa moventem.
 cum servis urbana diaria rodere mavis, 40
 horum tu in numerum voto ruis: invidet usum
 lignorum et pecoris tibi calo argutus et horti.
 optat ephippia bos piger, optat arare caballus:
 quam scit uterque, libens, censebo, exerceat artem.

41 inv.—42 *Prisc.* 3, 271, 24

Σ: C *acc. interd.* Q(= a A *y acc. interd.* R π) g | *Ψ*: F λ' z π R Q
 19 quae] qua Apr.(?) a B | || 25 possit] posset Q(*acc.* R) || 29 si]
 si (*transversa linea deletum*) cum C || 31 concentum *Ψ* consen-
 sum C (*Σ?*) || 33 Cinarae] cinerae (a *superscr.*) A cinyrae F λ' ||
 40 diaria] cibaria g σ λ' r var.

XV

Quae sit hiems Veliae, quod caelum, Vala, Salerni,
 quorum hominum regio et qualis via — nam mihi Baias
 Musa supervacuas Antonius, et tamen illis
 me facit invisum, gelida cum perluor unda
 per medium frigus. sane murteta relinqui 5
 dictaque cessantem nervis elidere morbum
 sulpura contemni vicus gemit, invidus aegris
 qui caput et stomachum supponere fontibus audent
 Clusinis Gabiosque petunt et frigida rura.
 mutandus locus est et deversoria nota 10
 praeteragendus equus. 'quo tendis? non mihi Cumas
 est iter aut Baias' laeva stomachosus habena
 dicet eques; sed equi frenato est auris in ore —;
 maior utrum populum frumenti copia pascat,
 collectosne bibant imbris puteosne perennis 15
 iugis aquae — nam vina nihil moror illius orae.
 rure meo possum quidvis perferre patique:
 ad mare cum veni, generosum et lene requiro,
 quod curas abigat, quod cum spe divite manet
 in venas animumque meum, quod verba ministret, 20
 quod me Lucanae iuvenem commendet amicae —;
 tractus uter pluris lepores, uter educet apros;
 utra magis piscis et echinos aequora celent,
 pinguis ut inde domum possim Phaeaxque reverti,
 scribere te nobis, tibi nos adcredere par est. 25
 Maenius, ut rebus maternis atque paternis

15 17 *Gramm.* 4, 511, 19 || 22 *Prisc.* 2, 315, 24 || 22. 23. 25 *Pph.*
 v. 1 || 23 *ex. Vat.* 227 || 25 $\sigma\Gamma\nu$ v. 2

E: C *acc. interd.* Q(= aAy *acc. interd.* R π)g | Ψ : F λ' z π RQ
 15 ad Numonium Valam Ψ cf. $\sigma\Gamma V$ || 4 perluor $E\Psi$ cf. *Pph.*
 $\sigma\Gamma V$ v. p. 255, 1 perriur aA π^1 (?) et sim. R ^{1} ? pervehor Cvar. ς ||
 9 Clusinis] clusinos C ^{1} B ^{1} | gabios E(*acc. gQR*) $\sigma\Gamma\nu$ glabios Ψ ||
 10 deversoria Apr. R diversoria cett. || 13 equi $E\Psi$ *Pph.* equis
 z π^1 var. || 16 iugis Ψ $\sigma\Gamma\nu$ var. dulcis E(*acc. g*) ^{1} B ^{1} lvar. $\sigma\Gamma\nu$ ||
 17 quidvis $E\Psi$ Ps. Serg. quod vis ς Heins. | quidv. poss. Ps. Serg. ||
 21 commendat $E\Psi$ *Pph.* commendat Q(*acc. R*) || 26 nov. ep. inc.
 E(*acc. g*) Ψ (Fz π) cf. $\sigma\Gamma\nu$ p. 254, 15 *inscr.* ad Maenium Fz *conti-*
nuant λ' RQ *Pph.* $\sigma\Gamma\nu$ p. 256, 18

fortiter absumptis urbanus coepit haberi,
 scurra vagus, non qui certum praesepe teneret,
 inpransus non qui civem dignosceret hoste,
 quaelibet in quemvis opprobria fingere saevus, 30
 pernicies et tempestas barathrumque macelli,
 quidquid quaesierat ventri donabat avaro.
 hic ubi nequitiae fautoribus et timidis nil
 aut paulum abstulerat, patinas cenabat omasi
 vilis et agninae — tribus ursis quod satis esset —, 35
 scilicet ut ventres lamna candente nepotum
 diceret urendos correctus Bestius. idem,
 quidquid erat nactus praedae maioris, ubi omne
 verterat in fumum et cinerem, 'non hercule miror,'
 aiebat, 'siqui comedunt bona, cum sit obeso 40
 nil melius turdo, nil volva pulchrius ampla.'
 nimirum hic ego sum; nam tuta et parvola laudo,
 cum res deficient, satis inter vilia fortis;
 verum ubi quid melius contingit et unctius, idem
 vos sapere et solos aio bene vivere, quorum 45
 conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

XVI

Ne perconteris, fundus meus, optime Quincti,
 arvo pascat erum an bacis opulentet olivae,
 pomisne an pratis an amicta vitibus ulmo,
 scribetur tibi forma loquaciter et situs agri.
 continui montes si dissociantur opaca 5

16 5 cf. *Heiric. vita Germ.* 3, 244

$\mathcal{E}$: C acc. interd. Q(= aAy acc. interd. Rn)g | Ψ : F λ' z π RQ
 30 saevus] certus duo Bland. || 32 donabat $\mathcal{E}$ (acc.Qs) donarat
 Ψ $\mathcal{B}$ I donaret Btl. || 35 agninae vel sim. C¹ Ψ (F1z π R¹) agnini
 λ Q(acc.R¹) || 37 correctus Ψ var.(ψ var.1¹(?) zQR²) $\mathcal{B}$ I correptus
 (correptos R¹) $\mathcal{E}$ (acc.s) Ψ (F λ 1² π R¹) corrector ς corrector ς
 Lamb. || 39 — 44 lac. R¹ | verterat Ψ Pph. verteret C ψ pr. ||
 43. 42 R² || 43/4 suo loco scripti in $\mathcal{E}\Psi$, alieno in Q(acc. π) atque
 in A π post v. 38, in ay post v. 39 || 45 aio $\mathcal{E}$ (acc.sQR) alio Ψ ||
 46 villis $\mathcal{E}$ (acc.sQR¹) vallis Ψ

16 ad Quintium. de situ agri sui $\mathcal{E}\Psi$ || 3 an pr. $\mathcal{E}$ (acc.s) et pr.
 Ψ | amicta Ψ Pph. amica C φ var. || 5 si $\mathcal{E}$ (acc.Qs in ras.) $\sigma\chi$ Γ ν $\sigma\chi$ Γ V ν
 ad v. 1 ni Ψ C corr. γ var. $\sigma\chi$ Γ V ν ad v. 5 $\sigma\chi$ Γ ν var.

valle, sed ut veniens dextrum latus adspiciat sol,
 laevum discedens curru fugiente vaporet,
 temperiem laudes. quid si rubicunda benigni
 corna vepres et pruna ferant, si quercus et ilex
 multa fruge pecus, multa dominum iuvet umbra? 10
 dicas adductum propius frondere Tarentum.
 fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
 frigidior Thraecam nec purior ambiat Hebrus,
 infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.
 hae latebrae dulces et, iam si credis, amoenae 15
 incolumem tibi me praestant septembribus horis.
 tu recte vivis, si curas esse quod audis.
 iactamus iam pridem omnis te Roma beatum;
 sed vereor, ne cui de te plus quam tibi credas
 neve putes alium sapiente bonoque beatum 20
 neu, si te populus sanum recteque valentem
 dictitet, occultam febrem sub tempus edendi
 dissimules, donec manibus tremor incidat unctis.
 stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
 siquis bella tibi terra pugnata marique 25
 dicat et his verbis vacuas permulceat auris:
 'tene magis salvum populus velit an populum tu,
 servet in ambiguo qui consulit et tibi et urbi
 Iuppiter', Augusti laudes agnoscere possis:
 cum pateris sapiens emendatusque vocari, 30
 respondesne tuo, dic sodes, nomine? 'nempe
 vir bonus et prudens dici delector ego ac tu.'
 qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet, ut, si
 detulerit fasces indigno, detrahet idem.
 'pone, meum est', inquit: pono tristisque recedo. 35

12 — idon. *Pph. ep. 1, 18, 105* || 20 *Charis. 1, 268, 17*

E: C acc. interd. Q(= a A γ acc. interd. Rn)g | Ψ: F λ' z π R Q
 7 discedens (descend- π) decedens *Btl.* | curru] cursu *Bf* ||
 8 quid si] quodsi *l R²* | benigni *E(acc. Qα)* benignae *Ψ* || 9 si *EΨ om.*
Q(a A¹ R) et suppl. *Q(A² γ π)* || 14 utilis utilis *EΨ* aptus et utilis
A π, R¹ n. l. //u//tilis utilis *R²* || 22 tempus] pectus *Qvar. (a γ var.*
R¹ π a. ras.(?)) || 30 pateris *Ψ* poteris *a R¹* cupias *E* || 33 ut si
E(acc. Q Rn) λ var. aut si *Ψ(F λ' z R gl.)* || 34 detrahet *EΨ* detra-
 hat *R* detrahit *Q λ var.* || 35 redit *M antiquus*

idem si clamet furem, neget esse pudicum,
 contendat laqueo collum pressisse patrum,
 mordear opprobriis falsis mutemque colores?
 falsus honor iuvat et mendax infamia terret
 quem nisi mendosum et medicandum? vir bonus est quis? 40
 'qui consulta patrum, qui leges iuraque servat,
 quo multae magnaeque secantur iudice lites,
 quo res sponsore et quo causae teste tenentur.'
 sed videt hunc omnis domus et vicinia tota
 introrsum turpem, speciosum pelle decora. 45
 'nec furtum feci nec fugi' si mihi dicat
 servus, 'habes pretium, loris non ureris,' aio.
 'non hominem occidi.' 'non pascas in cruce corvos.'
 'sum bonus et frugi.' renuit negitatque Sabellus.
 cautus enim metuit foveam lupus accipiterque 50
 suspectos laqueos et opertum miluus hamum:
 oderunt peccare boni virtutis amore.
 tu nihil admittes in te formidine poenae:
 sit spes fallendi, miscebis sacra profanis.
 nam de mille fabae modiis cum surripis unum, 55
 damnum est, non facinus mihi pacto lenius isto.
 vir bonus, omne forum quem spectat et omne tribunal,
 quandocumque deos vel porco vel bove placat,
 'Iane pater' clare, clare cum dixit 'Apollo',
 labra movet metuens audiri: 'pulchra Laverna, 60
 da mihi fallere, da iusto sanctoque videri,
 noctem peccatis et fraudibus obice nubem.'

49 ex. Vat. 228 || 55 in s. us. conv. Aug. de mend. 12, 19 CSEL 41, 438, 23 ff.

Ξ : C acc. interd. Q(= aAyM acc. interd. R π) g | Ψ : F λ' z π RQ

40 medicandum Ξ (acc. γ) F λ π p. ras. R¹(?) $\mathfrak{B}$ l Pph. mendicandum l π a. ras. mendicum a pr. (?) A¹(?) mendacem z ψ var. MR² || 43 res sponsore $\mathfrak{B}$ l responsore $\Xi\Psi$ || 45 introrsum Ξ (acc. gQ(a γ M)) σ χ V ν inprorsum AR¹ introrsus R² π hunc prorsus F λ' prorsus z || 46 dicat $\Xi\Psi$ dicit z π R || 49 negitatque Ξ (acc. A γ m¹) $\mathfrak{B}$ l ex. Vat. negat atque Ψ || 51 suspectos Ξ (acc. g α A γ R²) λ' var. suspectus Ψ || 52 in My m. rec. adscr. oderunt peccare mali formidine poenae || 59 clare clare] clare F λ' π AR¹(?), sim. z || 61 iusto sanctoque Ξ (acc. Q(α AMR¹ π ¹)) iustum sanctumque Ψ

qui melior servo, qui liberior sit avarus,
 in triviis fixum cum se demittit ob assem,
 non video. nam qui cupiet, metuet quoque; porro 65
 qui metuens vivet, liber mihi non erit umquam.
 perdidit arma, locum virtutis deseruit, qui
 semper in augenda festinat et obruitur re.
 'vendere cum possis captivum, occidere noli:
 serviet utiliter; sine pascat durus aretque, 70
 naviget ac mediis hiemet mercator in undis,
 annonae prosit, portet frumenta penusque.'
 vir bonus et sapiens audebit dicere: 'Pentheu,
 rector Thebarum, quid me perferre patique
 indignum coges?' 'adimam bona.' 'nempe pecus, rem, 75
 lectos, argentum: tollas licet.' 'in manicis et
 compedibus saevo te sub custode tenebo.'
 'ipse deus, simulatque volam, me solvet.' opinor,
 hoc sentit 'moriar'. mors ultima linea rerum est.

XVII

Quamvis, Scaeva, satis per te tibi consulis et scis,
 quo tandem pacto deceat maioribus uti,
 discce, docendus adhuc quae censet amicus, ut si
 caecus iter monstrare velit; tamen adspice, siquid 5
 et nos, quod cures proprium fecisse, loquamur.
 si te grata quies et primam somnus in horam
 delectat, si te pulvis strepitusque rotarum,
 si laedit caupona, Ferentinum ire iubebo;
 nam neque divitibus contingunt gaudia solis

72 *Prisc. 2, 163, 18. 2, 261, 3* | portet—pen. *Serv. A. 1, 703* ||
 73 Pentheu — 74 Theb. *Prisc. 2, 301, 9* || 78 *Micon 220*

$\mathcal{E}$: C acc. interd. Q(= a A γ M acc. interd. R π) g | Ψ : F λ' z π R Q

63 qui—qui $\mathcal{E}$ (acc. sQR¹π²) 81 quo—quo Ψ || 64 demittit $\mathcal{E}\Psi$ di
 mittit Q || 76 et] et in F z R || 79 rerum om. γ¹ R π, sed in π *supr-*
lin. vitae | rerum | est om. C ζ ($\mathcal{E}$?)

17 ad Scaevam Ψ γ monet Scaevam initio quid observet z M ||
 s laedit $\mathcal{E}$ laedet Ψ | terentinum $\mathcal{E}\Psi$ *Pph.* αΓ V v terentinum ay
 tferentinum A

nec vixit male, qui natus moriensque fefellit: 10
 si prodesse tuis pauloque benignius ipsum
 te tractare voles, accedes siccus ad unctum.
 'si pranderet holus patienter, regibus uti
 nollet Aristippus.' 'si sciret regibus uti,
 fastidiret holus, qui me notat.' utrius horum 15
 verba probes et facta, doce, vel iunior audi,
 cur sit Aristippi potior sententia. namque
 mordacem Cynicum sic eludebat, ut aiunt:
 'scurror ego ipse mihi, populo tu: rectius hoc et
 splendidum multo est. equos ut me portet, alat rex, 20
 officium facio: tu poscis vilia — verum
 dante minor, quamvis fers te nullius egentem.'
 omnis Aristippum decuit color et status et res,
 temptantem maiora, fere praesentibus aequum.
 contra, quem duplici panno patientia velat, 25
 mirabor, vitae via si conversa decebit.
 alter purpureum non exspectabit amictum,
 quidlibet indutus celeberrima per loca vadet
 personamque feret non inconcinuus utramque;
 alter Mileti textam cane peius et angui 30
 vitabit chlanidem, morietur frigore, si non
 rettuleris pannum. refer et sine vivat ineptus.
 res gerere et captos ostendere civibus hostis
 attingit solum Iovis et caelestia temptat:
 principibus placuisse viris non ultima laus est. 35
 'non cuivis homini contingit adire Corinthum.'
 sedit qui timuit, ne non succederet. 'esto.

17 10 *Pph. ep. 1, 18, 103* || 12 acc.—unct. *Pph. ep. 1, 14, 21* αΓ V
 a. p. 422 || 25 *Serv. A. 5, 421 Isid. orig. 19, 24, 11* || 30—31 *chlām.*
Prisc. 2, 346, 6

E: C acc. interd. Q(= aAyM acc. interd. Rn)g | Ψ: Fλ'zπRQ

12 ad unctum Ψ*Pph.* adinunctum C, sed in transversa linea
 del., inunctum ΒΙ || 14. 15 om. φ¹ || 14 om. λ'pr.ψ¹ aut pr. z¹ ||
 15. 14 sic pos. π¹ || 19 rectius] regibus Fλ'pr., z¹ n. l. || 21 poscis Ψ
 pascis E(acc. z) | verum EΨΒΙ rerum γvar.σς verum es Fλ' A ||
 28 loca] ioca F1π || 30 angui Ψ *Prisc.* angue E(acc. gQna.ras.?) ||
 31 vitabit EΨ vitavit Q(acc. R) vitabat *Prisc.* | chlanidem *Cruq.*
chlamydem vel sim. EΨ Prisc.

quid? qui pervenit, fecitne viriliter?' atqui
 hic est aut nusquam, quod quaerimus. hic onus horret
 ut parvis animis et parvo corpore maius, 40
 hic subit et perfert. aut virtus nomen inane est,
 aut decus et pretium recte petit experiens vir.
 coram rege suo de paupertate tacentes
 plus poscente ferent — distat, sumasne pudenter
 an rapias —: atqui rerum caput hoc erat, hic fons. 45
 'indotata mihi soror est, paupercula mater
 et fundus nec vendibilis nec pascere firmus'
 qui dicit, clamat: 'victum date.' succinit alter:
 'et mihi.' dividuo findetur munere quadra.
 sed tacitus pasci si posset corvus, haberet 50
 plus dapis et rixae multo minus invidiaeque.
 Brundisium comes aut Surrentum ductus amoenum
 qui queritur salebras et acerbum frigus et imbris
 aut cistam effractam et subducta viatica plorat,
 nota refert meretricis acumina, saepe catellam, 55
 saepe periscelidem raptam sibi flentis, uti mox
 nulla fides damnis verisque doloribus adsit.
 nec semel inrisus triviis attollere curat
 fracto crure planum. licet illi plurima manet
 lacrima, per sanctum iuratus dicat Osirim: 60
 'credite, non ludo; crudeles, tollite claudum':
 'quaere peregrinum' vicinia rauca reclamant.

XVIII

Si bene te novi, metues, liberrime Lolli,
 scurrantis speciem praebere, professus amicum.
 ut matrona meretrici dispar erit atque
 discolor, infido scurrae distabit amicus.
 est huic diversum vitio vitium prope maius, 5
 asperitas agrestis et inconcinna gravisque,

Ξ: C acc. interd. Q(= a A γ M acc. interd. R π) g | Ψ: F λ' z π R Q

38 pervenit *Ξ(acc. QR)* pervenerit *Fa. ras. λ' za. ras. π* || 43 suo] sua *ς Bil.* || 44 ferent *Ψ* ferunt *C, A n. l.*

18 ad Lollium *Ψ, z M add.* de modo obsequiorum et libertatis. *antecedenti continuant libri Pph., sed cf. Pph. ad 1, 17, 1*

EPIST. I 18

quae se commendat tonsa cute, dentibus atris,
 dum volt libertas dici mera veraque virtus.
 virtus est medium vitiorum et utrimque reductum.
 alter in obsequium plus aequo pronus et imi 10
 derisor lecti sic nutum divitis horret,
 sic iterat voces et verba cadentia tollit,
 ut puerum saevo credas dictata magistro
 reddere vel partis mimum tractare secundas;
 alter rixatur de lana saepe caprina, 15
 propugnat nugis armatus: 'scilicet ut non
 sit mihi prima fides?' et 'vere quod placet ut non
 acriter elatrem? pretium aetas altera sordet.'
 ambigitur quid enim? Castor sciat an Docilis plus;
 Brundisium Minuci melius via ducat an Appi. 20
 quem damnosa venus, quem praeceps alea nudat,
 gloria quem supra vires et vestit et unguet,
 quem tenet argenti sitis inportuna famesque,
 quem paupertatis pudor et fuga, dives amicus,
 saepe decem vitiis instructor, odit et horret, 25
 aut, si non odit, regit ac veluti pia mater
 plus quam se sapere et virtutibus esse priorem
 volt et ait prope vera: 'meae — contendere noli —
 stultitiam patiuntur opes, tibi parvola res est:
 arta decet sanum comitem toga: desine mecum 30
 certare.' Eutrapelus cuicumque nocere volebat
 vestimenta dabat pretiosa; beatus enim iam
 cum pulchris tunicis sumet nova consilia et spes,
 dormiet in lucem, scorto postponet honestum
 officium, nummos alienos pascet, ad imum 35
 Thraex erit aut holitoris aget mercede caballum.
 arcanum neque tu scrutaberis illius umquam,
 commissumque teges et vino tortus et ira.
 nec tua laudabis studia aut aliena reprendes,

Σ: C acc. interd. Q(= aAγM acc. interd. Rπ)g | Ψ: Fλ' zπRQ
9 utrimque ΣΨ Pph. αΓ Vv utrumque aγRa.ras. || 15 rixatur
ΣΨ rixatus 81 rixator Mur. | caprina et Btl. || 19 docilis ΣΨ
Pph. αΓ dolichis Einsidl. Lips. tres Bland. dolichos ζ || 22 un-
guet Ψ unguet Cgpr.1pr. || 36 thraex A Dessav. thrax cett. |
aget] agit Q || 37 illius Einsidl. ζ ullius ΣΨ

nec, cum venari volet ille, poemata panges. 40
 gratia sic fratrum geminorum Amphionis atque
 Zethi dissiluit, donec suspecta severo
 conticuit lyra. fraternis cessisse putatur
 moribus Amphion: tu cede potentis amici
 lenibus imperiis, quotiensque educet in agros 45
 Aetolis onerata plagis iumenta canesque,
 surge et inhumanae senium depone Camenae,
 cenes ut pariter pulmenta laboribus empta:
 Romanis sollemne viris opus, utile famae
 vitaeque et membris, praesertim cum valeas et 50
 vel cursu superare canem vel viribus aprum
 possis. adde, virilia quod speciosius arma
 non est qui tractet: scis, quo clamore coronae
 proelia sustineas campestria. denique saevam
 militiam puer et Cantabrica bella tulisti 55
 sub duce, qui templis Parthorum signa refigit
 nunc et, siquid abest, Italis adiudicat armis.
 ac ne te retrahas et inexcusabilis absis:
 quamvis nil extra numerum fecisse modumque
 curas, interdum nugaris rure paterno: 60
 partitur lintres exercitus, Actia pugna
 te duce per pueros hostili more refertur;
 adversarius est frater, lacus Hadria, donec
 alterutrum velox Victoria fronde coronet.
 consentire suis studiis qui crediderit te, 65
 fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.
 protinus ut moneam — siquid monitoris eges —, tu
 quid de quoque viro et cui dicas, saepe videto.
 percontatorem fugito; nam garrulus idem est
 nec retinent patulae commissae fideliter aures 70

40 *Eutych. 5, 476, 9* || 69 *Don. Ter. Hec. 109*

Σ: C acc. interd. Q(= aAyM acc. interd. Rπ)g | Ψ: Fλ'zπRQ

40 nec] ne C ψR²? λ'ambiguus, *Eut. codd. pars* | panges Ψ
 p(l)angas E(acc. z) *Eut.* || 45 quotiensque educet E(acc. zQR) quo-
 tiensque ducet (-it Fz) Fzπ sed in F adscr. e supra versum quo-
 tiens quoque ducit λ' || 47 hinc usque ad 2, 2, 19 d (non z) ad-
 hibebitur cod. δ loco || 57 armis] arvis *Btl.* || 62 more Ψ mole C

et semel emissum volat inrevocabile verbum.
 non ancilla tuum iecur ulceret ulla puerve
 intra marmoreum venerandi limen amici,
 ne dominus pueri pulchri caraeve puellae
 munere te parvo beet aut incommodus angat. 75
 qualem commendes, etiam atque etiam aspice, ne mox
 incutiant aliena tibi peccata pudorem.
 fallimur et quondam non dignum tradimus; ergo
 quem sua culpa premet, deceptus omitte tueri,
 ut penitus notum, si temptent crimina, serves 80
 tuterisque tuo fidentem praesidio: qui
 dente Theonino cum circumroditur, ecquid
 ad te post paulo ventura pericula sentis?
 nam tua res agitur, paries cum proximus ardet,
 et neglecta solent incendia sumere vires. 85
 dulcis inexpertis cultura potentis amici:
 expertus metuet. tu, dum tua navis in alto est,
 hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura.
 oderunt hilarem tristes tristemque iocosi,
 sedatum celeres, agilem navumque remissi; 90
 [potores bibuli media de nocte Falerni]
 oderunt porrecta negantem pocula, quamvis
 nocturnos iures te formidare tepores.
 deme supercilio nubem: plerumque modestus
 occupat obscuri speciem, taciturnus acerbi. 95
 inter cuncta leges et percontabere doctos,
 qua ratione queas traducere leniter aevum,

79 corruptus trad. a Cled. 5, 78, 5 et Pomp. 5, 280, 30 || 96 Prisc. 3, 229, 16

Ξ : C acc. interd. Q(= aAyM acc. interd. Rπ)g | Ψ : Fλ' dπRQ

74 dominus pueri Ψ pueri dominus Ξ (acc. s) lemma Pph. | pueri pulchri Ψ pulchri pueri d || 79 corruptus traditur ap. Cled. et Pomp. || 81 fidentem] fidem *va. ras.* fidens est ϕ λpr. d fidenter s || 82 ecquid F d π Q(aγM) Pph. ecqui λ' et quid Ξ (acc. sAR) || 87 metuet $\Xi\Psi$ metuit Q(acc. R¹(?)) ψ corr. || 91 habent σs, manus poster. suppl. in ϕ lRγM; non habent codd. potiores nec Pph. nec comm. Cruq.; defend. Vahlen Heinze ed. Insulana 1921, bibuli—oderunt del. Meineke cf. Jachm. 1955, 403, potores liquidi media de luce Falerni ci. Bl., lac. indic. Vollmer || 93 tepores $\Xi\Psi$ Θ l vapores s

num te semper inops agitet vexetque cupido,
 num pavor et rerum mediocriter utilium spes,
 virtutem doctrina paret naturane donet, 100
 quid minuat curas, quid te tibi reddat amicum,
 quid pure tranquillet, honos an dulce lucellum
 an secretum iter et fallentis semita vitae.
 me quotiens reficit gelidus Digentia rivus,
 quem Mandela bibit, rugosus frigore pagus, 105
 quid sentire putas, quid credis, amice, precari?
 'sit mihi quod nunc est, etiam minus, ut mihi vivam
 quod superest aevi, siquid superesse volunt di;
 sit bona librorum et provisae frugis in annum
 copia neu fluitem dubiae spe pendulus horae.' 110
 sed satis est orare Iovem quae ponit et aufert:
 det vitam, det opes: aequum mi animum ipse parabo.

XIX

Prisco si credis, Maecenas docte, Cratino,
 nulla placere diu nec vivere carmina possunt,
 quae scribuntur aquae potoribus. ut male sanos
 adscripsit Liber Satyris Faunisque poetas,
 vina fere dulces oluerunt mane Camenae. 5
 laudibus arguitur vini vinosus Homerus:
 Ennius ipse pater numquam nisi potus ad arma
 prosiluit dicenda. 'forum putealque Libonis
 mandabo siccis, adimam cantare severis';
 hoc simul edixi, non cessavere poetae 10
 nocturno certare mero, putere diurno.

19 3 ut—4 Serv. B. 7, 25 || 5 Prisc. 2, 488, 23

$\mathcal{E}$: C acc. interd. Q(= aAyM acc. interd. Rn)g | Ψ : F λ' d π RQ

98. 99 num—num $\mathcal{E}\Psi\mathcal{B}$ ne—neu ζ ne—ne Lamb. Btl. non—
 non $\psi^2\lambda^2R^2\pi^2$ || 102 an] ac Schütz | 107 ut $\mathcal{E}(\text{acc.Qs})$ Pph. et $\Psi\mathcal{B}$ ||
 110 neu $\mathcal{E}\Psi\mathcal{B}$ ne ζ lemma Pph. || 111 quae Ψ Pph. $\sigma\Gamma^v$ qui
 $\mathcal{E}(\text{acc.yMR}^2\pi^2)$ Fcorr. | ponit $\Psi\mathcal{B}$ donat (-et g) $\mathcal{E}(\text{acc.}\mathcal{E}QR^2\text{var.})$
 ponat π^1

19 ad Maecenatem $\mathcal{E}\Psi$ || 3 potoribus Ψ potioribus Cpr. (an $\mathcal{E}$?)
 Q(Aya.ras.R $^1\pi$) || 10 edixi $\mathcal{E}\Psi$ Pph. edixit φ corr. l Q(acc.R $^2\pi^2$)

quid? si quis voltu torvo ferus et pede nudo
 exiguaeque togae simulet textore Catonem,
 virtutemne repraesentet moresque Catonis?
 rupit Iarbitam Timagenis aemula lingua, 15
 dum studet urbanus tenditque disertus haberi.
 decipit exemplar vitiis imitabile: quodsi
 pallerem casu, biberent exsanguine cuminum.
 o imitatores, servom pecus, ut mihi saepe
 bilem, saepe iocum vestri movere tumultus! 20
 libera per vacuum posui vestigia princeps,
 non aliena meo pressi pede. qui sibi fidet,
 dux reget examen. Parios ego primus iambos
 ostendi Latio, numeros animosque secutus
 Archilochi, non res et agentia verba Lycamben. 25
 ac ne me foliis ideo brevioribus ornes,
 quod timui mutare modos et carminis artem:
 temperat Archilochi musam pede mascula Sappho,
 temperat Alcaeus, sed rebus et ordine dispar,
 nec socerum quaerit, quem versibus oblinat atris, 30
 nec sponsae laqueum famoso carmine nectit.
 hunc ego, non alio dictum prius ore, Latinus
 volgavi fidicen. iuvat inmemorata ferentem
 ingenuis oculisque legi manibusque teneri.
 scire velis, mea cur ingratus opuscula lector 35
 laudet ametque domi, premat extra limen iniquus:
 non ego ventosae plebis suffragia venor
 inpensis cenarum et tritae munere vestis;
 non ego nobilium scriptorum auditor et ultor
 grammaticas ambire tribus et pulpita dignor. 40
 hinc illae lacrimae. 'spissis indigna theatris
 scripta pudet recitare et nugis addere pondus'

17 quodsi — 18 σ Pers. 5, 55 || 40 ex. Vat. 210

$\mathcal{E}$: C acc. interd. Q(= a A γ M acc. interd. R π) g | Ψ : F λ' d π R Q

13 textore $\mathcal{E}$ (acc. gQR π^3) extore R ^{1} texore λ corr. ex ore F λ' π^1 ,
 d n. l. || 15 lingua Ψ σ Γ v cena $\mathcal{E}$ (acc. γ var.) σ Γ var. cf. Pph. p.
 360, 21 || 22 fidet $\mathcal{E}$ (acc. gQR π) Pph. $\mathcal{B}$ l fidit Ψ || 23 Parios] patrios
 F λ' π || 30 oblinat $\mathcal{E}$ (acc. gQR π^2) optinet Ψ || 32 latinus $\mathcal{E}$ Ψ $\mathcal{B}$ l la-
 tinis M R ^{2} λ' || 39 auditor $\mathcal{E}$ Ψ Pph. adiutor d ζ

si dixi, 'rides' ait 'et Iovis auribus ista
 servas; fidis enim manare poetica mella
 te solum, tibi pulcher.' ad haec ego naribus uti 45
 formido et, luctantis acuto ne secer ungui,
 'displicet iste locus' clamo et diludia posco.
 ludus enim genuit trepidum certamen et iram,
 ira truces inimicitias et funebre bellum.

XX

Vortumnum Ianumque, liber, spectare videris,
 scilicet ut prostes Sosiorum pumice mundus;
 odisti clavis et grata sigilla pudico,
 paucis ostendi gemis et communia laudas,
 non ita nutritus: fuge quo descendere gestis. 5
 non erit emissio reditus tibi. 'quid miser egi?
 quid volui?' dices, ubi quid te laeserit; et scis
 in breve te cogi, cum plenus languet amator.
 quodsi non odio peccantis desipit augur,
 carus eris Romae, donec te deserat aetas: 10
 contrectatus ubi manibus sordescere volgi
 coeperis, aut tineas pasces taciturnus inertis
 aut fugies Uticam aut vinctus mitteris Ilerdam.
 ridebit monitor non exauditus, ut ille
 qui male parentem in rupis protrusit asellum 15
 iratus; quis enim invitum servare laboret?
 hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem
 occupet extremis in vicis balba senectus.
 cum tibi sol tepidus pluris admoverit auris,

45 ad—46 *Prisc.* 2, 346, 9 || 49 *Serv. A.* 8, 702

20 19 *Prisc.* 2, 361, 24

Σ: C *acc. interd.* Q(= aAyM *acc. interd.* Rπ)g | Ψ: Fλ' dπRQ

46 et ΕΨ *Prisc. om.* λ' d | ungui ΕΨ *Prisc.* ungue R²ς || 47 iste
 Σ(*acc.* Q) ille Ψ *om.* A

20 ad librum suum Ψ || 1 vortumnum Fλ' *Pph.* vertumnum
 CdπRQ || 2 mundus] nudus Fλ', *superscr. in* F1(2?) } mundus ||
 7 quid] quis ς || 10 deserat ΕΨ σγ V deseret σ deserit 1pr. *Btl.* ||
 11 contrectatus] contractatus 1Ra || 15 protrusit Ψ Bl(?) pro-
 trudit C (*an* Σ?) || 19 auris] auras *complures codd. Prisc.* annos ς

me libertino natum patre et in tenui re 20
maiores pinnas nido extendisse loqueris,
ut, quantum generi demas, virtutibus addas;
me primis urbis belli placuisse domique,
corporis exigui, praecanum, solibus aptum,
irasci celerem, tamen ut placabilis essem. 25
forte meum siquis te percontabitur aevum,
me quater undenos sciat inplevisse Decembris,
conlegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

21 maior.—nido *Pph. ep. 2, 2, 50* || 27 *Prisc. 2, 359, 25*

$\mathcal{E}$: C *acc. interd.* Q(= a A γ M *acc. interd.* R π) g | Ψ : F λ' d π R Q

21 pinnas $\mathcal{E}$ (*acc. QR π*) *Pph. ep. 2, 2, 50* pennas Ψ , de a non constat || 28 duxit $\mathcal{E}\Psi$ *Pph. αλ' dixit ζ Pph. interpol.*

Q. Horati Flacci epistularum liber I explicit. incipit liber II
 $\mathcal{E}$ (*acc. γR*)

Q. Horatii Flacci epistularum liber I explicit. incipit II. ad
Caesarem Augustum Ψ (*acc. M*)

EPISTVLARVM

LIBER ALTER

I

Cum tot sustineas et tanta negotia solus,
 res Italas armis tuteris, moribus ornes,
 legibus emendes, in publica commoda peccem,
 si longo sermone morer tua tempora, Caesar.
 Romulus et Liber pater et cum Castore Pollux, 6
 post ingentia facta deorum in templa recepti,
 dum terras hominumque colunt genus, aspera bella
 componunt, agros adsignant, oppida condunt,
 ploravere suis non respondere favorem
 speratum meritis. diram qui contudit hydram 10
 notaque fatali portenta labore subegit,
 comperit invidiam supremo fine domari.
 urit enim fulgore suo qui praegravat artis
 infra se positas; exstinctus amabitur idem:
 praesenti tibi maturos largimur honores 15
 iurandasque tuum per numen ponimus aras,
 nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.
 sed tuus hic populus sapiens et iustus in uno
 te nostris ducibus, te Graius anteferendo,
 cetera nequaquam simili ratione modoque 20
 aestimat et, nisi quae terris semota suisque

1 1—4 *Suet. vit. Hor.* || 5 *ex. Vat. 68. 229 Micon 230* || 10 *Prisc. 2, 460, 8* || 15. 16 *Serv. B. 1, 7 G. 1, 24* || 17 *Prisc. 2, 502, 1. 2, 559, 10*

Σ : C *acc. interd.* Q(= $\alpha\gamma M$ *acc. interd.* R π) g | Ψ : F λ' d π RQ

1 ad Caesarem Augustum Ψ (*acc. M*) || 10 contudit C *corr.* (?) Ψ *Prisc.* contulit Cpr. (?) 1d || 11 nota] tota C² || 16 numen Σ (*acc. R*) $\mathfrak{B}$ | nomen Ψ ; *Serv. codd. variant*

EPIST. II 1

temporibus defuncta videt, fastidit et odit,
 sic fautor veterum, ut tabulas peccare vetantis,
 quas bis quinque viri sanxerunt, foedera regum
 vel Gabiis vel cum rigidis aequata Sabinis, 25
 pontificum libros, annosa volumina vatum
 dictitet Albano Musas in monte locutas.
 si, quia Graiorum sunt antiquissima quaeque
 scripta vel optima, Romani pensantur eadem
 scriptores trutina, non est quod multa loquamur: 30
 nil intra est olea, nil extra est in nuce duri;
 venimus ad summum fortunae: pingimus atque
 psallimus et luctamur Achivis doctius unctis.
 si meliora dies, ut vina, poemata reddit,
 scire velim, chartis pretium quotus adroget annus. 35
 scriptor abhinc annos centum qui decedit, inter
 perfectos veteresque referri debet an inter
 vilis atque novos? excludat iurgia finis.
 'est vetus atque probus, centum qui perficit annos.'
 quid? qui deperit minor uno mense vel anno, 40
 inter quos referendus erit? veteresne poetas
 an quos et praesens et postera respuat aetas?
 'iste quidem veteres inter ponetur honeste,
 qui vel mense brevi vel toto est iunior anno.'
 utor permissio caudaeque pilos ut equinae 45
 paulatim vello et demo unum, demo etiam unum,
 dum cadat elusus ratione ruentis acervi
 qui redit ad fastus et virtutem aestimat annis

33 *Eutych. 5, 478, 1*

$\mathcal{E}$: C acc. interd. Q(= ayM acc. interd. R π)g | Ψ : F λ' d π RQ

27 dictitet (duct- γ) Q(acc. R² π) doctitet C dicit et R¹ π ¹ dicat
 et F λ' d || 28 graiorum $\mathcal{E}$ (acc. s) $\mathcal{B}$ graecorum Ψ || 31 olea *Bil.*
 oleam $\mathcal{E}\Psi$ *Pph.* || 33 luctamur] saltamus *Eut.* | doctius] dicti-
 onibus *Eut. cod. Bob. man. pr.* citius *Eut. cod. Bob. man. alt.* sci-
 tius *Eut. codd. ceteri* || 34 reddit] reddat R(?) || 37 que $\mathcal{E}$ (acc. Qs)
 ne Ψ || 42 respuat $\mathcal{E}\Psi$ (d π R²ay) $\mathcal{B}$ respuet Ψ (F λ') respuit Ψ
 (dp. ras. M¹); aut respuit aut respuet R¹(?) || 46 etiam $\mathcal{E}$ (acc. Qs)
 et item F λ' d et idem R¹(?) π itidem R² || 47 om. π pr. Rpr. a, legit
Pph. || 48 ad $\mathcal{E}\Psi$ var. lemma *Pph.* in Ψ | fastus C superscr. Q
 (aM¹R²(?) π ¹) faustos γ fastos C Ψ

EPIST. II 1

miraturque nihil nisi quod Libitina sacravit.
 Ennius, et sapiens et fortis et alter Homerus, 50
 ut critici dicunt, leviter curare videtur
 quo promissa cadant et somnia Pythagorea;
 Naevius in manibus non est et mentibus haeret
 paene recens? adeo sanctum est vetus omne poema.
 ambigitur quotiens, uter utro sit prior, aufert 55
 Pacuvius docti famam senis, Accius alti,
 dicitur Afrani toga convenisse Menandro,
 Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi,
 vincere Caecilius gravitate, Terentius arte.
 hos ediscit et hos arto stipata theatro 60
 spectat Roma potens, habet hos numeratque poetas
 ad nostrum tempus Livi scriptoris ab aevo.
 interdum volgus rectum videt, est ubi peccat:
 si veteres ita miratur laudatque poetas,
 ut nihil anteferat, nihil illis conparet, errat; 65
 si quaedam nimis antique, si pleraque dure
 dicere credit eos, ignave multa fatetur,
 et sapit et mecum facit et Iove iudicat aequo.
 non equidem insector delendave carmina Livi
 esse reor, memini quae plagosum mihi parvo 70
 Orbilius dictare; sed emendata videri
 pulchraque et exactis minimum distantia miror.
 inter quae verbum emicuit si forte decorum,
 si versus paulo concinnior unus et alter,
 iniuste totum ducit venditque poema. 75
 indignor quicquam reprimi, non quia crasse
 compositum inlepideve putetur, sed quia nuper,
 nec veniam antiquis, sed honorem et praemia posci.
 recte necne crocum floresque perambulet Attae

52 ex. Vat. 230 || 59 Don. Ter. Hec. 138 || 66 ex. Vat. 231

Σ : C acc. interd. Q(=ayM acc. interd. R π)g | Ψ : F λ' d π RQ
 60 ediscit] edicit λ' ediscet R π^1 || 66 antiqua—dura C¹ || 69 ve
 Σ (acc.Qs)B[que Ψ ; a n. l. | livi(i) C²g Ψ σ λ V σ λ V p. 284, 9
 l(a)evi C¹ayR¹ π^1 σ λ Pph. nevi σ λ vvar. || 73 decorum Σ (acc.ay)
 decorum et Ψ || 77 ve] que d π R || 78 et Ψ ac Σ (acc. Σ) || 79 necne
 Σ (acc.QR π^2) nec F π^1 ne λ' d | perambulet $\Sigma\Psi$ cf. σ λ V peram-
 bulat IdRQ; de Id cf. K.-H. min.

EPIST. II 1

fabula si dubitem, clament periisse pudorem 80
 cuncti paene patres, ea cum reprehendere coner,
 quae gravis Aesopus, quae doctus Roscius egit:
 vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt,
 vel quia turpe putant parere minoribus et quae
 inberbes didicere, senes perdenda fateri. 85
 iam Saliare Numae carmen qui laudat et illud,
 quod mecum ignorat, solus volt scire videri,
 ingeniis non ille favet plauditque sepultis,
 nostra sed inpugnat, nos nostraque lividus odit.
 quod si tam Graecis novitas invisâ fuisset 90
 quam nobis, quid nunc esset vetus? aut quid haberet
 quod legeret tereretque viritim publicus usus?
 ut primum positis nugari Graecia bellis
 coepit et in vitium fortuna labier aequa,
 nunc athletarum studiis, nunc arsit equorum, 95
 marmoris aut eboris fabros aut aeris amavit,
 suspendit picta voltum mentemque tabella,
 nunc tibicinibus, nunc est gavisa tragoedis;
 sub nutrice puella velut si luderet infans,
 quod cupide petiit, mature plena reliquit. 100
 [quid placet aut odio est, quod non mutabile credas?]
 hoc paces habuere bonae ventique secundi.
 Romae dulce diu fuit et sollemne reclusa
 mane domo vigilare, clienti promere iura,
 cautos nominibus rectis expendere nummos, 105
 maiores audire, minori dicere per quae
 crescere res posset, minui damnosa libido.
 mutavit mentem populus levis et calet uno
 scribendi studio: pueri patresque severi
 fronde comas vincti cenant et carmina dictant. 110

81 ea—82 Don. Ter. Hec. 49 || 82 ex. Vat. 232

$\mathcal{E}$: C acc. interd. Q(=ayM acc. interd. Rn)g | Ψ : F λ' d π RQ

83 ducunt Ψ σ Γ V dicunt C π γ || 85 inberbes] imberbi Cruq-
 Btl. cf. a. p. 161 || 91 haberet $\mathcal{E}$ (acc. σ QR π ²) haberes Ψ || 92 tereret
 $\mathcal{E}$ d π R²Q teneret F λ R¹(?) terret 1 || 98 nunc $\mathcal{E}$ (acc. σ QR π ²) tunc Ψ ||
 101 del. C. G. Schütz, habent $\mathcal{E}\Psi$ Pph. σ Γ V(?), post 107 colloc.
 Lachm., post 102 Vollmer || 109 pueri $\mathcal{E}\Psi$ puerique edd. vet.
 patresque] patres C¹

EPIST. II 1

ipse ego, qui nullos me adfirmo scribere versus,
 invenior Parthis mendacior et prius orto
 sole vigil calamum et chartas et scrinia posco.
 navem agere ignarus navis timet, habrotonum aegro
 non audet nisi qui didicit dare; quod medicorum est 115
 promittunt medici, tractant fabrilia fabri:
 scribimus indocti doctique poemata passim.
 hic error tamen et levis haec insania quantas
 virtutes habeat, sic collige: vatis avarus
 non temere est animus: versus amat, hoc studet unum; 120
 detrimenta, fugas servorum, incendia ridet;
 non fraudem socio puerove incogitat ullam
 pupillo; vivit siliquis et pane secundo,
 militiae quamquam piger et malus, utilis urbi,
 si das hoc, parvis quoque rebus magna iuvare. 125
 os tenerum pueri balbumque poeta figurat,
 torquet ab obscaenis iam nunc sermonibus aurem,
 mox etiam pectus praeceptis format amicis,
 asperitatis et invidiae corrector et irae;
 recte facta refert, orientia tempora notis 130
 instruit exemplis, inopem solatur et aegrum.
 castis cum pueris ignara puella mariti
 disceret unde preces, vatem ni Musa dedisset?
 poscit opem chorus et praesentia numina sentit,
 caelestis inplorat aquas docta prece blandus, 135
 avertit morbos, metuenda pericula pellit,
 inpetrat et pacem et locupletem frugibus annum:
 carmine di superi placantur, carmine Manes.
 agricolae prisci, fortes parvoque beati,
 condita post frumenta levantes tempore festo 140
 corpus et ipsum animum spe finis dura ferentem

114 *ex. Vat. 233* || 114—117 *Hier. adv. Ruf. 1, 17 Migne 23, 429 B* || 115 *quod—117 Hier. epist. 53, 6. 7* || 122 *inc. fr. Bob. Gramm. 7, 544, 31* || 123 *sec. p. ibid. 544, 32* || 128 *Eutyph. 5, 482, 1* || 127 *obscaen. fr. Bob. Gramm. 7, 544, 32*

Σ: C *acc. interd.* Q(= ay M *acc. interd.* Rπ) g | Ψ: Fλ' dπ RQ

114 (h)abrotonum] habrotanum Fλ' γ elleborum flor. Nostr. ||
 122 puerove incogitat Ψ B1 puero † cogitat Cς pueroque inco-
 gitat R || 123 ni] nisi C || 135 blandus] blandos Ccorr. ay

EPIST. II 1

cum sociis operum et pueris et coniuge fida
 Tellurem porco, Silvanum lacte piabant,
 floribus et vino Genium memorem brevis aevi.
 Fescennina per hunc inventa licentia morem 145
 versibus alternis opprobria rustica fudit,
 libertasque recurrentis accepta per annos
 lusit amabiliter, donec iam saevos apertam
 in rabiem coepit verti iocus et per honestas
 ire domos inpune minax. doluere cruento 150
 dente laccessiti; fuit intactis quoque cura
 condicione super communi; quin etiam lex
 poenaeque lata, malo quae nollet carmine quemquam
 describi: vertere modum, formidine fustis
 ad bene dicendum delectandumque redacti. 155
 Graecia capta ferum victorem cepit et artis
 intulit agresti Latio. sic horridus ille
 defluxit numerus Saturnius et grave virus
 munditiae pepulere; sed in longum tamen aevum
 manserunt hodieque manent vestigia ruris. 160
 serus enim Graecis admovit acumina chartis
 et post Punica bella quietus quaerere coepit,
 quid Sophocles et Thespis et Aeschylus utile ferrent.
 temptavit quoque rem si digne vertere posset,
 et placuit sibi, natura sublimis et acer; 165
 nam spirat tragicum satis et feliciter audet;
 sed turpem putat inscite metuitque lituram.
 creditur, ex medio quia res accersit, habere
 sudoris minimum, sed habet comoedia tanto
 plus oneris, quanto veniae minus. adspice, Plautus 170
 quo pacto partis tutetur amantis ephēbi,

147—148 am. *Serv. G. 2, 385* || 153 defl. *fr. Bob. Gramm. 7, 544, 30* || 160 vest. r. *ibid.* || 167 lit. *fr. Bob. 7, 544, 31*

Σ: C acc. interd. Q(= αγM acc. interd. Rπ)g | Ψ: Fλ' dπRQ
 142 et ΣFλ' om. dπRQ || 143 porco ΣΨ Pph. porca ζ || 145 in-
 venta] invecta *Politianus* || 149 coepit verti] verti coepit Fλ' ||
 153 lata Σλvar.πcorr. Q nata Ψ || 158 numerus] numeris Fpr.
 dR¹(??) || 159 pepulere Σ(acc. ζQRπ) peperere Ψ || 167 inscit(ia)e
 Ψ B1 *supra script.* Pph. in scriptis Σ(acc. ζ) B1 || 168 accersit vel
 arcessit (dR² *superscr.*) Ψ accessit Σ(acc. ζR²M) B1

EPIST. II 1

ut patris attenti, lenonis ut insidiosi,
 quantus sit Dossennus edacibus in parasitis,
 quam non adstricto percurrat pulpita socco.
 gestit enim nummum in loculos demittere, post hoc 175
 securus, cadat an recto stet fabula talo.
 quem tulit ad scaenam ventoso Gloria curru,
 exanimat lentus spectator, sedulus inflat:
 sic leve, sic parvum est, animum quod laudis avarum
 subruit aut reficit. valeat res ludicra, si me 180
 palma negata macrum, donata reducit opimum.
 saepe etiam audacem fugat hoc terretque poetam,
 quod numero plures, virtute et honore minores,
 indocti stolidique et depugnare parati,
 si discordet eques, media inter carmina poscunt 185
 aut ursum aut pugiles; his nam plebecula gaudet.
 verum equitis quoque iam migravit ab aure voluptas
 omnis ad incertos oculos et gaudia vana.
 quattuor aut pluris aulaea premuntur in horas,
 dum fugiunt equitum turmae peditumque catervae; 190
 mox trahitur manibus regum fortuna retortis,
 esseda festinant, pilenta, petorrita, naves,
 captivum portatur ebur, captiva Corinthus.
 si foret in terris, rideret Democritus, seu
 diversum confusa genus panthera camelo 195
 sive elephans albus volgi converteret ora;
 spectaret populum ludis attentius ipsis,
 ut sibi praebentem nimio spectacula plura;
 scriptores autem narrare putaret asello
 fabellam surdo. nam quae pervincere voces 200
 evaluere sonum, referunt quem nostra theatra?
 Garganum mugire putes nemus aut mare Tuscum:

180 val. fr. Bob. 7, 544, 32 || 194 ex. Vat. 234 || 194—196 Prisc.
 2, 144, 21 || 195. 196 Prisc. 2, 156, 8 || 195 Prisc. 2, 218, 14 ex. Vat.
 235 Micon 276 || 202 ex. Vat. 120

Σ: C acc. interd. Q(= aγM acc. interd. Rπ) g | Ψ: Fλ' dπRQ
 172 ut] et γς || 175 demittere Σ(acc. g) dβl dimittere Ψ | hoc]
 haec γς || 179 est om. dγς || 186 gaudet Σλvar. Qβl Pph. plau-
 det Ψ || 196 converteret] converterit γ Prisc. codd. plurimi utro-
 que loco || 198 nimio Σ(acc. g aMR¹π¹) βl mimo Cvar. Ψ Pph. σγ V

EPIST. II 1

tanto cum strepitu ludi spectantur et artes
divitiaeque peregrinae; quibus oblitus actor
cum stetit in scaena, concurrat dextera laevae. 205
'dixit adhuc aliquid?' 'nil sane.' 'quid placet ergo?'
'laena Tarentino violas imitata veneno.'
ac ne forte putes me quae facere ipse recusem,
cum recte tractent alii, laudare maligne:
ille per extensum funem mihi posse videtur 210
ire poeta meum qui pectus inaniter angit,
inritat, mulcet, falsis terroribus inplet,
ut magus, et modo me Thebis, modo ponit Athenis.
verum age et his, qui se lectori credere malunt
quam spectatoris fastidia ferre superbi, 215
curam redde brevem, si munus Apolline dignum
vis complere libris et vatibus addere calcar,
ut studio maiore petant Helicon virentem.
multa quidem nobis facimus mala saepe poetae
— ut vineta egomet caedam mea —, cum tibi librum 220
sollicito damus aut fesso; cum laedimur, unum
siquis amicorum est ausus reprehendere verum;
cum loca iam recitata revolvimus inrevocati;
cum lamentamur non adparere labores
nostros et tenui deducta poemata filo; 225
cum speramus eo rem venturam, ut simul atque
carmina rescieris nos fingere, commodus ultro
arcessas et egere vetes et scribere cogas.
sed tamen est operae pretium cognoscere, qualis
aedituos habeat belli spectata domique 230
virtus, indigno non committenda poetae.
gratus Alexandro regi magno fuit ille
Choerilus, incultis qui versibus et male natis
rettulit acceptos, regale nomisma, Philippos.

217 et — calc. *Prisc.* 2, 222, 8 || 234 cf. *Auson.* 394, 19 p. 253 P.
408, 5 p. 243 P.

Σ: C acc. interd. Q(= ayM acc. interd. Rπ)g | Ψ: Fλ' dπRQ
205 laevae C(?) Fcorr. λ'corr. QR²π² laeva Ψ || 207 Tarentino]
terentino dπRQ | imitata Σλ^{superscr.} Q(acc. Rπ²) imitare Ψ ||
226 eo rem venturam Σλ^{var.}π²Q(acc. R²) forem venturam π¹R¹
item fore venturum Fλ' d

sed veluti tractata notam labemque remittunt 235
 atramenta, fere scriptores carmine foedo
 splendida facta linunt. idem rex ille, poema
 qui tam ridiculum tam care prodigus emit,
 edicto vetuit, nequis se praeter Apellen
 pingeret aut alius Lysippo duceret aera 240
 fortis Alexandri voltum simulantia. quodsi
 iudicium subtile videndis artibus illud
 ad libros et ad haec Musarum dona vocares,
 Boeotum in crasso iurares aere natum.
 at neque dedecorant tua de se iudicia atque 245
 munera quae multa dantis cum laude tulerunt
 dilecti tibi Vergilius Variusque poetae
 nec magis expressi voltus per aenea signa
 quam per vatis opus mores animique virorum
 clarorum adparent. nec sermones ego malletm 250
 repentis per humum quam res componere gestas
 terrarumque situs et flumina dicere et arces
 montibus inpositas et barbara regna tuisque
 auspiciis totum confecta duella per orbem
 claustraque custodem pacis cohibentia Ianum 255
 et formidatam Parthis te principe Romam,
 si quantum cuperem possem quoque; sed neque parvum
 carmen maiestas recipit tua nec meus audet
 rem temptare pudor quam vires ferre recusent.
 sedulitas autem, stulte quem diligit, urget, 260
 praecipue cum se numeris commendat et arte.
 discit enim citius meminitque libentius illud
 quod quis deridet quam quod probat et veneratur.
 nil moror officium quod me gravat ac neque ficto
 in peius voltu proponi cereus usquam 265
 nec prave factis decorari versibus opto,
 ne rubeam pingui donatus munere et una

251 ex. Vat. 236

E: C acc. interd. Q(= ayM acc. interd. Rπ)g | Ψ: Fλ' dπ RQ
 240 cuderet Lamb. || 244 boeotum ayσλ' boetum cett. ||
 247 def. γ | Varius] varus Fλ' dπ Rcorr. B1 || 262 discit] discet
 R¹(?) B1 || 267 ne] nec C

EPIST. II 1. 2

cum scriptore meo capsula porrectus operta
deferar in vicum vendentem tus et odores
et piper et quidquid chartis amicitur ineptis.

270

II

Flore, bono claroque fidelis amice Neroni,
siquis forte velit puerum tibi vendere natum
Tibure vel Gabiis et tecum sic agat: 'hic et
candidus et talos a vertice pulcher ad imos
fiet eritque tuus nummorum milibus octo,
verna ministeriis ad nutus aptus erilis,
litterulis Graecis imbutus, idoneus arti
cuilibet: argilla quidvis imitaberis uda;
quin etiam canet, indoctum, sed dulce bibenti.
multa fidem promissa levant, ubi plenius aequo
laudat venalis qui volt extrudere merces:
res urget me nulla; meo sum pauper in aere.
nemo hoc mangonum faceret tibi; non temere a me
quivis ferret idem. semel hic cessavit et, ut fit,
in scalis latuit metuens pendentis habenae' —,
des nummos, excepta nihil te si fuga laedat:
ille ferat pretium poenae securus, opinor.
prudens emisti vitiosum, dicta tibi est lex:
insequeris tamen hunc et lite moraris iniqua?
dixi me pigrum proficiscenti tibi, dixi
talibus officiis prope mancum, ne mea saevus
iurgares ad te quod epistula nulla rediret.
quid tum profeci, mecum facientia iura
si tamen attemptas? quereris super hoc etiam, quod

270 ex. Vat. 237

2 4 tal. — im. Auson. 393, 48 p. 247 P.

E: C acc. interd. Q(= aM acc. interd. Rn)g | Ψ: Fλ' dπRQ

270 ineptis] aptis ex. Vat. inemptis ε

2 ad Florum Ψ || 8 imitaberis E(acc. s) pvar. QϑIσΓV imita-
bitur λ' dπ²σΓ Vvar. imitabimur Fπ¹R || 9 canet om. dR¹ || 11 ex-
trudere E(acc. sQ) excludere ΨϑI || 16 laedat] laedit ϑI || 18 dicta
tibi est lex Mπ lemma Pph. d.e.t.l. CaR d.t.l.e. Fλ'z d.t.l.
dg || 20 δ denuo incipit || 22 rediret EΨϑI veniret Fλ'δvar. Rgl.

exspectata tibi non mittam carmina mendax. 25
 Luculli miles collecta viatica multis
 aerumnis, lassus dum noctu stertit, ad assem
 perdiderat. post hoc vehemens lupus et sibi et hosti
 iratus pariter, ieiunis dentibus acer,
 praesidium regale loco deiecit, ut aiunt, 30
 summe munito et multarum divite rerum.
 clarus ob id factum donis ornatur honestis
 accipit et bis dena super sestertia nummum.
 forte sub hoc tempus castellum evertere praetor
 nescio quod cupiens hortari coepit eundem 35
 verbis quae timido quoque possent addere mentem:
 'i bone, quo virtus tua te vocat, i pede fausto,
 grandia laturus meritorum praemia. quid stas?'
 post haec ille catus, quantumvis rusticus, 'ibit,
 ibit eo quo vis qui zonam perdidit' inquit. 40
 Romae nutriri mihi contigit atque doceri,
 iratus Graeis quantum nocuisset Achilles.
 adiecere bonae paulo plus artis Athenae,
 scilicet ut vellem curvo dinoscere rectum
 atque inter silvas Academi quaerere verum. 45
 dura sed emovere loco me tempora grato
 civilisque rudem belli tulit aestus in arma
 Caesaris Augusti non responsura lacertis.
 unde simul primum me dimisere Philippi,
 decisis humilem pinnis inopemque paterni 50
 et laris et fundi paupertas inpulit audax
 ut versus facerem; sed quod non desit habentem
 quae poterunt umquam satis expurgare cicutae,
 ni melius dormire putem quam scribere versus?
 singula de nobis anni praedantur euntes: 55
 eripuerunt iocos, venerem, convivia, ludum;

41 *Pph. vit. Hor.*

Σ: C *acc. interd.* Q(= aM *acc. interd.* Rπ)g | Ψ: FλδπRQ

32 honestis ΣΨ σΓV opimis λvar.g BI || 36 mentem] men-
 teis BI || 44 vellem Σ(acc.gQ) possim Ψ possem σ || 49 philippi
 ΣΨ Pph. σΓV philippis Fλ || 54 ni ΣΨ Pph. <ne> (suppl. Meyer;
 <nil> Vollm.) Pph.var.?

tendunt extorquere poemata: quid faciam vis?
denique non omnes eadem mirantur amantque:
carmine tu gaudes, hic delectatur iambis,
ille Bioneis sermonibus et sale nigro. 60
tres mihi convivae prope dissentire videntur
poscentes vario multum diversa palato:
quid dem? quid non dem? renuis quod tu, iubet alter;
quod petis, id sane est invisum acidumque duobus.
praeter cetera me Romaene poemata censes 65
scribere posse inter tot curas totque labores?
hic sponsum vocat, hic auditum scripta relictis
omnibus officiis; cubat hic in colle Quirini,
hic extremo in Aventino, visendus uterque;
intervalla vides humane commoda. 'verum 70
purae sunt plateae, nihil ut meditantibus obstet.'
festinat calidus mulis gerulisque redemptor,
torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignum,
tristia robustis luctantur funera plaustris,
hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus: 75
i nunc et versus tecum meditare canoros.
scriptorum chorus omnis amat nemus et fugit urbem,
rite cliens Bacchi somno gaudentis et umbra:
tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
vis canere et contracta sequi vestigia vaturn? 80
ingenium, sibi quod vacuas desumpsit Athenas
et studiis annos septem dedit insenuitque
libris et curis, statua taciturnius exit
plerumque et risu populum quatit: hic ego rerum

71 ex. Vat. 238 || 75 Don. Ter. Ad. 319 | hac lut.—sus Don.
Ter. Ad. 550; cf. Auson. 399, 25 p. 229 P. Lact. inst. 3, 8, 9

Σ: C acc. interd. Q(=aM acc. interd. Rπ)g | Ψ: FλδπRQ

57 faciamus g || 63 quod tu Ψ tu quod ΣδQ || 70 humane
ΣΨB[αΓVv haud sane Froehlich || 71 purae Σ(acc.QR¹)B[Pph.
ad 75 plures deletis litt. l et s λ'd plurae R¹ plures Fδπ;
scil. in rec. Ψ antiquitus verum tradebatur || 75 fugit ΣΨ Auson.
Don.(?) furit ε || 77 urbem Σ(acc.Q)Pph. urbes Ψ || 80 contracta
Σ(acc.ε)Pph.var. contacta Cp.ras.ΨPph.αΓv cantata B[non
tacta Bl. || 82 insenuit] insonuit Pph. var. πcorr. || 83 curis] curii
λ'd πcorr.(?) Pph.

EPIST. II 2

fluctibus in mediis et tempestatibus urbis 85
 verba lyrae motura sonum conectere digner?
 frater erat Romae consulti rhetor, ut alter
 alterius sermone meros audiret honores,
 Gracchus ut hic illi, foret huic ut Mucius ille.
 qui minus argutos vexat furor iste poetas? 90
 carmina compono, hic elegos: mirabile visu
 caelatumque novem Musis opus. adspice primum,
 quanto cum fastu, quanto molimine circum-
 spectemus vacuam Romanis vatibus aedem;
 mox etiam, si forte vacas, sequere et procul audi, 95
 quid ferat et qua re sibi nectat uterque coronam:
 caedimur et totidem plagis consumimus hostem
 lento Samnites ad lumina prima duello;
 discedo Alcaeus puncto illius; ille meo quis?
 quis nisi Callimachus? si plus adposcere visus, 100
 fit Mimnermus et optivo cognomine crescit.
 multa fero, ut placem genus inritabile vatum,
 cum scribo et supplex populi suffragia capto;
 idem finitis studiis et mente recepta
 obturem patulas inpune legentibus auris. 105
 ridentur mala qui componunt carmina; verum
 gaudent scribentes et se venerantur et ultro,
 si taceas, laudant quidquid scripsere beati.
 at qui legitimum cupiet fecisse poema,
 cum tabulis animum censoris sumet honesti: 110
 audebit, quaecumque parum splendoris habebunt
 et sine pondere erunt et honore indigna ferentur
 verba movere loco, quamvis invita recedant
 et versentur adhuc inter penetralia Vestae;
 obscurata diu populo bonus eruet atque 115
 proferet in lucem speciosa vocabula rerum,

102 ex. Vat. 239

$\mathcal{E}$: C acc. interd. Q(=aM acc. interd. R π)g | Ψ : F λ' δ π RQ

87 post rhetor lac. suspic. est D. Heins. | ut $\mathcal{E}\psi$ superscr. λ' superscr. $\delta\pi^2R^2Q$ et F $\lambda'\pi^1R^1$ || 89 huic — ille ed. Britannici hic — illi codd. || 112 ferentur Ψ feruntur $\mathcal{E}$ (acc.Q) δ || 114 inter $\mathcal{E}\Psi$ intra edd.

EPIST. II 2

quae priscois memorata Catonibus atque Cethegis
 nunc situs informis premit et deserta vetustas;
 adsciscet nova, quae genitor produxerit usus.
 vemens et liquidus puroque simillimus amni 120
 fundet opes Latiumque beabit divite lingua;
 luxuriantia conpescet, nimis aspera sano
 levabit cultu, virtute carentia tollet:
 ludentis speciem dabit et torquebitur, ut qui
 nunc Satyrum, nunc agrestem Cyclopa movetur. 125
 praetulerim scriptor delirus inersque videri,
 dum mea delectent mala me vel denique fallant,
 quam sapere et ringi. fuit haud ignobilis Argis,
 qui se credebat miros audire tragoedos
 in vacuo laetus sessor plausorque theatro, 130
 cetera qui vitae servaret munia recto
 more, bonus sane vicinus, amabilis hospes,
 comis in uxorem, posset qui ignoscere servis
 et signo laeso non insanire lagoenae,
 posset qui rupem et puteum vitare patentem. 135
 hic ubi cognatorum opibus curisque refectus
 expulit elleboro morbum bilemque meraco
 et redit ad sese, 'pol me occidistis, amici,
 non servastis,' ait, 'cui sic extorta voluptas
 et demptus per vim mentis gratissimus error.' 140
 nimirum sapere est abiectis utile nugis
 et tempestivum pueris concedere ludum
 ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,
 sed verae numerosque modosque ediscere vitae.
 quocirca mecum loquor haec tacitusque recorder: 145
 si tibi nulla sitim finiret copia lymphae,
 narrares medicis: quod quanto plura parasti,
 tanto plura cupis, nulline faterier audes?

125 ex. Vat. 240

Σ: C acc. interd. Q(= aM acc. interd. Rπ)g | Ψ: FλδπRQ

120 et vehemens liquidus DR³ || 123 carentia Σ(C²aut¹ gMD)
 λcorr. winras. π² calentia C¹aut² Ψ B[σΓ || 127 delectent] delec-
 tant δ R² || 128 Argis] Argus Sanadon, et sic legisse Pph. ci.
 Meyer || 135 patentem] parentem Fλδπ¹

si vulnus tibi monstrata radice vel herba
 non fieret levius, fugeres radice vel herba 150
 proficiente nihil curarier: audieras, cui
 rem di donarent, illi decedere pravam
 stultitiam, et, cum sis nihilo sapientior ex quo
 plenior es, tamen uteris monitoribus isdem?
 at si divitiae prudentem reddere possent, 155
 si cupidum timidumque minus te, nempe ruberes,
 viveret in terris te siquis avarior uno.
 si proprium est, quod quis libra mercatus et aere est,
 quaedam, si credis consultis, mancipat usus:
 qui te pascit ager tuus est, et vilicus Orbi, 160
 cum segetes occat tibi mox frumenta daturus,
 te dominum sentit. das nummos, accipis uvam,
 pullos, ova, cadum temeti: nempe modo isto
 paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis
 aut etiam supra nummorum milibus emptum. 165
 quid refert, vivas numerato nuper an olim,
 emptor Aricini quoniam Veientis et arvi
 emptum cenat holus, quamvis aliter putat? emptis
 sub noctem gelidam lignis calefactat aenum;
 sed vocat usque suum, qua populus adsita certis 170
 limitibus vicina refugit iurgia: tamquam
 sit proprium quicquam, puncto quod mobilis horae
 nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc morte suprema
 permutet dominos et cedat in altera iura.
 sic quia perpetuus nulli datur usus et heres 175
 heredem alterius velut unda supervenit undam,

159 *Eutyph.* 5, 480, 8 || 163 *ex. Vat.* 241 *Micon* 394 || 170 qua —
 171 iurg. *Serv. A.* 6, 603 | qua pop. ads. surgit *Agroec.* 7, 125, 6

Σ: C acc. interd. Q(= aM acc. interd. Rπ)g | Ψ: Fλ'δ π RQ

150 om. C¹ψpr. λ' π¹R¹M || 158 mercatus et aere est Σ(acc.Q)ϑI
Pph. (in M est *erasum*) mercatus et aere π R¹? mercatur et aere
 Fλ' δ R² αΓ'ν || 161 daturus Σ Fsuperscr. RQ daturas ΨϑI ||
 167 quoniam ΣΨϑI quondam ψ superscr. π²ς || 170 qua ΣΨ
Pph. Serv. Agroec. quia C¹R¹ quod π || 171 refugit ΣΨ *Serv.* re-
 figitς refutat *Ribb.* refigit *Holder* refringit *Horkel* || 174 per-
 mutet] permutat R¹(?)d superscr. | cedat] cedit Fλ' || 175 sic
 Σ(acc.ε) M²ν superscr. si Ψ *Pph.*

EPIST. II 2

quid vici prosunt aut horrea? quidve Calabris
 saltibus adiecti Lucani, si metit Orcus
 grandia cum parvis, non exorabilis auro?
 gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena sigilla, tabellas, 180
 argentum, vestis Gaetulo murice tinctas
 sunt qui non habeant, est qui non curat habere.
 cur alter fratrum cessare et ludere et ungui
 praeferat Herodis palmetis pinguibus, alter
 dives et inportunus ad umbram lucis ab ortu 185
 silvestrem flammis et ferro mitiget agrum,
 scit Genius, natale comes qui temperat astrum,
 naturae deus humanae mortalis, in unum
 quodque caput voltu mutabilis, albus et ater.
 utar et ex modico, quantum res poscet, acervc 190
 tollam nec metuam, quid de me iudicet heres,
 quod non plura datis invenerit; et tamen idem
 scire volam, quantum simplex hilarisque nepoti
 discrepet et quantum discordet parcus avaro.
 distat enim, spargas tua prodigus an neque sumptum 195
 invitus facias neque plura parare labores
 ac potius, puer ut festis Quinquatribus olim,
 exiguo gratoque fruaris tempore raptim.
 pauperies inmundi domus procul absit: ego utrum
 nave ferar magna an parva, ferar unus et idem. 200
 non agimur tumidis velis aquilone secundo,
 non tamen adversis aetatem ducimus austris,
 viribus, ingenio, specie, virtute, loco, re
 extremi primorum, extremis usque priores.
 non es avarus: abi. quid? cetera iam simul isto 205
 cum vitio fugere? caret tibi pectus inani
 ambitione? caret mortis formidine et ira?
 somnia, terrores magicos, miracula, sagas,

181 ex. Vat. 153 || 183 alt. fratr. Prisc. 3, 307, 24 || 184 Prisc.
 2, 246, 1

Σ: C acc. interd. Q(= aM acc. interd. Rn)g | Ψ: Fλ'δπRQ

199 domus et absit om. Fλ'pr. aut²δπ¹ absit om. R¹ || 203 loco
 re Σ(acc. QRn²) iocore R¹?? colore Ψ || 205 iam] num ζ || 206 fugere
 Ψ Pph. σχ² fuge. rite Σ(acc. gQR²)

EPIST. II 2

nocturnos lemures portentaque Thessala rides?
 natalis grate numeras? ignoscis amicis? 210
 lenior et melior fis accedente senecta?
 quid te exempta iuvat spinis de pluribus una?
 vivere si recte nescis, decede peritis.
 lusisti satis, edisti satis atque bibisti:
 tempus abire tibi est, ne potum largius aequo 215
 rideat et pulset lasciva decentius aetas.

209 ex. Vat. 154 || 210 —num. Serv. B. 3, 76

Σ: C acc. interd. Q(= aM acc. interd. Rπ)g | Ψ: Fλ'δ π RQ

216 pulset ΣΨ Pph. σλΓν plaudat σλΓνvar.

Q. Horatii Flacci epistolarum liber secundus explicit ΣΨ

DE ARTE POETICA

Humano capiti cervicem pictor equinam
 iungere si velit et varias inducere plumas
 undique conlatis membris, ut turpiter atrum
 desinat in piscem mulier formosa superne,
 spectatum admissi risum teneatis, amici? 5
 credite, Pisones, isti tabulae fore librum
 persimilem, cuius, velut aegri somnia, vanae
 fingentur species, ut nec pes nec caput uni
 reddatur formae. 'pictoribus atque poetis
 quidlibet audendi semper fuit aequa potestas.' 10
 scimus, et hanc veniam petimusque damusque vicissim;
 sed non ut placidis coeant inmitia, non ut

Quint. inst. 8, 3, 60 . . . Horatius in prima parte libri de arte poetica . . .

Charisius p. 202 K. . . . Q. Terentii Scauri commentarios in artem poeticam . . .; artis poeticae librum commemorant Pph. in vita Horati, Serv. de metr. Hor. 4, 472 K., de arte poetica lib. I vita AB (Ps.-Acro 1, 3, 6 K.); in epistularum numero hunc librum habuit Charis. p. 202. 204

1—2 velit Quint. inst. 8, 3, 60 cf. Symm. epist. 1, 4, 3 || 4 faciem form. sup. α Lucan. 9, 317 || 9 pict. —10 Ven. Fort. carm. 5, 6 praef. 7 || 11 ven. fr. Bob. 7, 542, 25

Σ: BCK acc. interd. Q(=αγM acc. interd. R) | Ψ: Fλ'δπRQ

Q. Horatii Flacci carminum liber IV explicit. incipit de arte poetica Ψ Q, unde etiam C, qui re vera artem p. post c. s. exhibet. Q. Horatii Flacci carmen saeculare explicit. incipit de arte poetica M poetica Horatii incipit B artem p. post carm. lib. 4, ante epodos et c. s. colloc. Ψ Q Pph., post epod. et c. s. Σ (exemplar cod. B, de cuius ordine turbato cf. Orellii praef.; C; exemplar cod. A qui sic ordinavit: c. epo. c. s.; de B cf. etiam subscr. a. p. 440) et M (cf. K.-H. I²x). epistulam hoc loco posuit H. Stephanus || 2 om. B || 5 admissi KΨ αΓ γ c missi BC; cf. αΓ γ c. . . quasi ad spectaculum missi || 6 pisones Σ λ var. RQ pisonis Fλ'δπ || 7 aegri Σ Ψ Θ I aegris BRa.ras.(?) α αΓ γ V || 10 quidlibet] quodlibet π¹ lemma Pph. quaelibet Venant.

serpentes avibus gementur, tigribus agni.
 inceptis gravibus plerumque et magna professis
 purpureus, late qui splendeat, unus et alter 15
 adsuitur pannus, cum lucus et ara Dianae
 et properantis aquae per amoenos ambitus agros
 aut flumen Rhenum aut pluvius describitur arcus;
 sed nunc non erat his locus. et fortasse cupressum
 scis simulare: quid hoc, si fractis enatat exspes 20
 navibus, aere dato qui pingitur? amphora coepit
 institui: currente rota cur urceus exit?
 denique sit quodvis, simplex dumtaxat et unum.
 maxima pars vatum, pater et iuvenes patre digni,
 decipimur specie recti: brevis esse laboro, 25
 obscurus fio; sectantem levia nervi
 deficiunt animique; professus grandia turget;
 serpit humi tutus nimium timidusque procellae:
 qui variare cupit rem prodigialiter unam,
 delphinum silvis adpingit, fluctibus aprum: 30
 in vitium ducit culpae fuga, si caret arte.
 Aemilium circa ludum faber imus et unguis
 exprimet et mollis imitabitur aere capillos,
 infelix operis summa, quia ponere totum
 nesciet: hunc ego me, si quid componere curem, 35
 non magis esse velim quam naso vivere pravo,
 spectandum nigris oculis nigroque capillo.
 sumite materiam vestris, qui scribitis, aequam
 viribus et versate diu, quid ferre recusent,

13 gementur *fr. Bob. 7, 542, 25* || 15—16 pannus *Serv. A. 10, 653* || 18 *Pph. c. 4, 4, 38* || 20 exspes *fr. Bob. 7, 542, 25* ||
 21 amph. — 22 *Hier. ep. 27, 3 cf. ep. 107, 3 Sidon. ep. 9, 16, 4* ||
 25 brev. — 26 fio *Quint. inst. 9, 3, 65* || 32 Aem. lud. *fr. Bob. 7, 543, 38* || 33 et — cap. *Serv. A. 6, 847* || 35 hunc *fr. Bob. 7, 543, 38*

Σ: BCK acc. interd. Q(= αγM acc. interd. R) | Ψ: Fλ' δπ RQ

18 rhenum ΣΨ *Pph. hic et ad c. 4, 4, 38* αλ' γ c r(h)eni uv |
 pluvius Σ(= acc. QR¹) αλ' γ fluviu Ψ *codd. Pph. ad c. 4, 4, 38* || 19 nunc
 non] non nunc B || 20 ex(s)pes ΣΨ *fr. Bob. expers Fλ' var. 1π* || 23 sit
 om. B | quidvis K ψ corr. *Bil.* || 28 tutus ΣΨ αλ' γ V γ c cautus *Peerlk.* ||
 29 r., p. una *Praedicor* || 31 ducit culpae] c. d. u γ || 32 imus ΣΨ
Pph. αλ' γ V γ unus αλ' c Ioan. Saresber. || 35 ego me] egomet *Fa. ras.*
 δ M | curem] curae B || 36 pravo] parvo λ δ π || 37 que Ψ ve Σ

DE ARTE POETICA

quid valeant umeri. cui lecta potenter erit res, 40
 nec facundia deseret hunc nec lucidus ordo.
 ordinis haec virtus erit et venus, aut ego fallor,
 ut iam nunc dicat iam nunc debentia dici,
 pleraque differat et praesens in tempus omittat.
 in verbis etiam tenuis cautusque serendis 46
 hoc amet, hoc spernat promissi carminis auctor. 45
 dixeris egregie, notum si callida verbum 47
 reddiderit iunctura novum. si forte necesse est
 indicibus monstrare recentibus abdita rerum et
 fingere cinctutis non exaudita Cethegis, 50
 continget dabiturque licentia sumpta pudenter,
 et nova fictaque nuper habebunt verba fidem, si
 Graeco fonte cadent parce detorta. quid autem
 Caecilio Plautoque dabit Romanus ademptum
 Vergilio Varioque? ego cur, adquirere pauca 55
 si possum, invideor, cum lingua Catonis et Enni
 sermonem patrium ditaverit et nova rerum
 nomina protulerit? licuit semperque licebit
 signatum praesente nota producere nomen.
 ut silvae foliis pronos mutantur in annos, 60
 prima cadunt: ita verborum vetus interit aetas,

42 — venus *Pph. c. 1, 30, 7* | *ven. fr. Bob. 7, 543, 39* || 43. 44 *Serv. praef. A. p. 5, 3* || 45 *Serv. A. 4, 412. 415 G. 2. 475* || 47—48 *nov. Prisc. 3, 254, 17* || 50 *σLucan. 2, 543* | *cinctutis fr. Bob. 7, 543, 39* || 52—53 *detorta Serv. A. 6, 34* || 55 *ego—56 inv. Prisc. 3, 271, 21* || 60—62 *Diom. 1, 400, 11 excerpta Lavant. 5, 326, 4*

Σ: BCK *acc. interd.* Q(= *ayM acc. interd.* R) | Ψ: FλδπRQ

42 aut Ccorr. *ψcorr. δcorr. πRQ σΓ Vvc* aud *λcorr. 1¹(?)* haud
 vel haut EFλδ || 43 ut E1RQσΓ Vvc *Serv.* aut Fλδπ || 46. 45 *Btl.*
 45. 46 EΨσΓ Vvc *Serv. (?)* || 45 spernat EΨσΓ Vvc *Serv. ter sper-*
 net BC || 47 dixeris EΨσΓ Vvc *Prisc.* dixerit B || 49 rerum et
 Ψ B1σΓ Vvc *ad v. 50(?)* rerum E(*acc. a¹(?)R*) *Pph. (?)*; *edd. fere sic*
distinguunt: . . . rerum, (et) fingere . . . continget || 52 fictaque
 EΨσΓ Vvc *Serv.* factaque ζ || 53 cadent EΨ B1 *Pph. σΓ Vvc(?)*
 cadant Q *Serv.* | *parce*] arte B, *sed superscr. †c* || 54 ademptum
 EΨσΓ Vvc adeptum BC || 55 vario E(*acc. QRna. ras.*) σΓ Vvc
 varo Ψ || 59 producere nomen EΨ B1 *procludere (sic ζ)* nummum
Luisinus Lamb. Btl. || 60 silvae foliis EΨ folia in silvis *Diom.*
 silvae flores *Valerius (Probus?)* in *excerpt. Lavant. (?)* || 61 ita
 EΨ *exc. Lavant. ita et Diom.*

DE ARTE POETICA

et iuvenum ritu florent modo nata vigentque.
debemur morti nos nostraque: sive receptus
terra Neptunus classes Aquilonibus arcet,
regis opus, sterilisve diu palus aptaque remis 65
vicinas urbes alit et grave sentit aratrum,
seu cursum mutavit iniquum frugibus amnis
doctus iter melius: mortalia facta peribunt,
nedum sermonum stet honos et gratia vivax.
multa renascentur quae iam cecidere cadentque 70
quae nunc sunt in honore vocabula, si volet usus,
quem penes arbitrium est et ius et norma loquendi.
res gestae regumque ducumque et tristia bella
quo scribi possent numero, monstravit Homerus;
versibus inpariter iunctis querimonia primum, 75
post etiam inclusa est voti sententia compos;
quis tamen exiguos elegos emisit auctor,
grammatici certant et adhuc sub iudice lis est;
Archilochum proprio rabies armavit iambo;
hunc socci cepere pedem grandesque cothurni, 80
alternis aptum sermonibus et popularis
vincentem strepitus et natum rebus agendis;
Musa dedit fidibus divos puerosque deorum
et pugilem victorem et equum certamine primum
et iuvenum curas et libera vina referre: 85
descriptas servare vices operumque colores
cur ego si nequeo ignoroque poeta salutor?

63—65 *Prisc.* 2, 267, 23 || 63 —nostr. *Serv.* A. 9, 95 | rec. — 64
Quint. inst. 8, 6, 23 || 65 steril.—rem. *Serv.* A. 2, 69. 6, 107 *Serv.*
4, 452, 32 *Beda* 7, 238, 1 || 68—melius *Pph. ep.* 1, 14, 30 ||
72 ex. *Vat.* 267 om. et ius || 73. 74 *Victorin.* 6, 50, 17 || 75. 76 *Sa-*
cerd. 6, 510, 3 || 75—iunct. *Charis.* 1, 202, 27 || 77. 78 *Sacerd.*
6, 510, 8

Σ: BCK acc. interd. Q(=ayM acc. interd. R) | Ψ: FλδπRQ

63 debemur ΕΨ *Serv.*, pars codd. *Prisc.* cf. *Simonid. fr.* 139 D.
debemus B *Prisc.* codd. pars || 65 ve Ψ(δπRay) om. M¹ que
ΕΨ(Fλ'R¹(?)) *Prisc.* *Serv.* ter | diu palus ΕΨ *Serv.* ter, *Prisc.*
palus diu *Gesner* palus prius *Bll.* palus olim *Peerlk.* cf. *Skutsch*
Épœs in hon. Fickii 147, 1; *Sommer, Laut. u. Formenl.* 363 ||
75 primum] prima *Sacerd.* || 76 inclusa est Σ(acc.QR¹) *Sacerd.*
iunctis (-us πa.corr. R¹) Ψ ex v. 75, a n.l. || 86 descriptas ΕΨ
αλ'Vzc cf. *Th.* l. l. 5, 1, 664, 7 descriptas *Keller*

DE ARTE POETICA

cur nescire pudens prave quam discere malo?
 versibus exponi tragicis res comica non volt;
 indignatur item privatis ac prope socco 90
 dignis carminibus narrari cena Thyestae:
 singula quaeque locum teneant sortita decentem.
 interdum tamen et vocem comoedia tollit
 iratusque Chremes tumido delitigat ore;
 et tragicus plerumque dolet sermone pedestri, 95
 Telephus et Peleus cum pauper et exsul uterque
 proicit ampullas et sesquipedalia verba,
 si curat cor spectantis tetigisse querella.
 non satis est pulchra esse poemata: dulcia sunt
 et quocumque volent animum auditoris agunto. 100
 ut ridentibus adrident, ita flentibus adflent
 humani voltus, si vis me flere, dolendum est
 primum ipsi tibi: tum tua me infortunia laedent,
 Telephe vel Peleu; male si mandata loqueris,
 aut dormitabo aut ridebo. tristia maestum 105
 voltum verba decent, iratum plena minarum,
 ludentem lasciva, severum seria dictu.
 format enim natura prius nos intus ad omnem
 fortunarum habitum: iuvat aut inpellit ad iram
 aut ad humum maerore gravi deducit et angit: 110
 post effert animi motus interprete lingua.
 si dicentis erunt fortunis absona dicta,
 Romani tollent equites peditesque cachinnum.

88 *Hier. adv. Ruf. 1, 17 Migne 23, 430 B* || 90. 91 *Sacerd. 6, 519, 12* || 93 *Don. Ter. Ad. 790* || 94 *Hier. epist. 54, 2 ex. Vat. 67* || 97 — amp. $\alpha\Gamma V v$ ep. 1, 3, 14 || 100 *Serv. 4, 415, 1* || 111 *Beda in psalm. 9 Migne 93, 541 D*

Σ : BCK acc. interd. Q(=ayM acc. interd. R) | Ψ : F1'δπRQ

92 decentem Σ (BK(=acc. R¹)) Ψ decenter Ψ ducem C¹(?) || 94 de-
 litigat $\Sigma\Psi$ ex. Vat. desaeviet *Hier.* || 95 s. sunt qui post Peleus
 distinguant; Vollmer praeterea sic: et, tr. pl., ...; cf. *S.B. Leipz. 88*
 (1936), 3, 22 adn. 1 || 98 curat] curas u v Σ || 100 volent Σ (acc. ay)
 $\alpha\Gamma V v$ c *Serv.* volunt Ψ || 101 adflent 'grammaticus anonymus
 biblioth. Vigorniensis' *Bul.* adflant Σ teste Mercilio adsunt vel
 sim. $\Sigma\Psi$ cf. *S.B. Leipz. 88* (1936), 3, 22 adn. 2 || 103 tum Σ
 tunc Ψ || 104 male] mala π || 111 effert (-ret B) Σ (acc. QR²) δ $\alpha\Gamma V$ c
Beda et certi Ψ , R¹n.l.

DE ARTE POETICA

intererit multum, Davosne loquatur an heros, 115
 maturusne senex an adhuc florente iuventa
 fervidus, et matrona potens an sedula nutrix,
 mercatorne vagus cultorne virentis agelli,
 Colchus an Assyrius, Thebis nutritus an Argis.
 aut famam sequere aut sibi convenientia finge 120
 scriptor. honoratum si forte reponis Achillem,
 impiger, iracundus, inexorabilis, acer
 iura neget sibi nata, nihil non adroget armis.
 sit Medea ferox invictaque, flebilis Ino,
 perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.
 siquid inexpertum scaenae committis et audes 125
 personam formare novam, servetur ad imum,
 qualis ab incepto processerit, et sibi constet.
 difficile est proprie communia dicere, tuque
 rectius Iliacum carmen deducis in actus
 quam si proferres ignota indictaque primus: 130
 publica materies privati iuris erit, si
 non circa vilem patulumque moraberis orbem
 nec verbo verbum curabis reddere fidus
 interpres nec desilies imitator in artum,
 unde pedem proferre pudor vetet aut operis lex, 135
 nec sic incipies, ut scriptor cyclicus olim:
 'fortunam Priami cantabo et nobile bellum.'
 quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?
 parturient montes, nascetur ridiculus mus.

120 α Pers. 1, 70 | si — Ach. Pph. a. p. 190 || 122 — nata Serv. A. 2, 29 || 133—134 interpr. Serv. A. 1, 223. 11, 1 Hier. epist. 57, 5 || 139 [Prob.] 4, 25, 7 Serv. A. 8, 83 Hieron. adv. Iovin. 1, 1 Migne 23, 221 B | nasc. — mus Quint. inst. 8, 3, 20

Σ : BCK acc. interd. Q (= $\alpha\gamma$ M acc. interd. R) | Ψ : F λ δ π RQ

114 davus (vel -vos) K¹ R² σ Serv. interpol. divus (-vos BCR¹)
 $\Sigma\P$ cf. Kornhardt, Philol. 93 (1939), 476 || 116 et] an u ς ||
 117 virentis Σ (acc. α R²) virentis Ψ || 120 honoratum $\Sigma\P$ α Pers. (?)
 Homereum vel Homericum Btl. || 122 neget $\Sigma\P$ Serv. negat
 λ' δ R¹ M || 129 deducis carmen u | deducis] diducis Heinze du-
 bitans || 133 verbo verbum] verbum verbo C σ Hier. Serv. bis ||
 134 desilies] dis(s)ilies BC || 136 cyclicus] ciclius σ || 137 can-
 tabo et] cantarat B || 139 parturient $\Sigma\P$ Ps.-Prob. Serv. partu-
 riunt ς Hier.

DE ARTE POETICA

quanto rectius hic, qui nil molitur inepte: 140
 'dic mihi, Musa, virum, captae post tempora Troiae
 qui mores hominum multorum vidit et urbes.'
 non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
 cogitat, ut speciosa dehinc miracula promat,
 Antiphaten Scyllamquē et cum Cyclope Charybdim; 145
 nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri
 nec gemino bellum Troianum orditur ab ovo:
 semper ad eventum festinat et in medias res
 non secus ac notas auditorem rapit et quae
 desperat tractata nitescere posse relinquit 150
 atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet,
 primo ne medium, medio ne discrepet imum.
 tu, quid ego et populus mecum desideret, audi,
 si plausoris eges aulaea manentis et usque
 sessuri, donec cantor 'vos plaudite' dicat. 155
 aetatis cuiusque notandi sunt tibi mores,
 mobilibusque decor naturis dandus et annis.
 reddere qui voces iam scit puer et pede certo
 signat humum, gestit paribus concludere et iram
 colligit ac ponit temere et mutatur in horas. 160
 inerbis iuvenis, tandem custode remoto,
 gaudet equis canibusque et aprioi gramine campi,
 cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
 utilium tardus provisor, prodigus aeris,
 sublimis cupidusque et amata relinquere pernix. 165
 conversis studiis aetas animusque virilis

141, 142 [Auson.] *Append. 445 p. 392 P.* || 142 $\alpha\Gamma(Vv)$ ep. 1, 2, 19 || 147 *Hier. epist. 10, 2* || 153–159 hum. $\alpha\Gamma Stat. Th. 4, 257$ || 165 am.—pern. $\alpha\Gamma V$ ep. 2, 1, 100 || 166 anim.—167 amic. *Serv. A. 8, 163*

Σ : BCK acc. interd. Q(= ay M acc. interd. R) | Ψ : F χ' $\delta\pi$ RQ

141 c. p. t.] p. c. t. C | tempora] moenia ζ Ps.-Auson. || 147 nec gemino] et gemino *Hier. ioci causa* || 153 ss. $\alpha\Gamma Vc$ p. 335, 9 ss. et nescio an Pph. (ad 154) 154 s. protasin, 156 ss. apodosin esse putant. eam distinguendi rationem pars editorum amplectitur sensu priore post audi finito || 154 plausoris $\lambda var. u\sigma \alpha\Gamma Vc$ plausoris Ψ plosoris $\Sigma(acc. QR^1)$ $\mathfrak{B}|\alpha\Gamma Vc$ || 157 naturis $\Sigma\P \alpha\Gamma Vc$ maturis ζ || 161 inerbis $\Sigma\P$ inerbis $C^1\gamma M \mathfrak{B}|\text{inerbis et inerbis, sicut inermus et inermis } \alpha\Gamma c; \text{ cf. epi. 2, 1, 85}$

DE ARTE POETICA

quaerit opes et amicitias, inservit honori,
 commisisse cavet quod mox mutare labore.
 multa senem circumveniunt incommoda, vel quod
 quaerit et inventis miser abstinet ac timet uti, 170
 vel quod res omnis timide gelideque ministrat,
 dilator, spe longus, iners avidusque futuri,
 difficilis, querulus, laudator temporis acti
 se puero, castigator censorque minorum.
 multa ferunt anni venientes commoda secum, 175
 multa recedentes adimunt: ne forte seniles
 mandentur iuveni partes pueroque viriles:
 semper in adiunctis aevoque morabitur aptis.
 aut agitur res in scaenis aut acta refertur.
 segnius inritant animos demissa per aurem 180
 quam quae sunt oculis subiecta fidelibus et quae
 ipse sibi tradit spectator: non tamen intus
 digna geri promes in scaenam multaque tolles
 ex oculis, quae mox narret facundia praesens:
 ne pueros coram populo Medea trucidet 185
 aut humana palam coquat exta nefarius Atreus
 aut in avem Procne vertatur, Cadmus in anguem.
 quodcumque ostendis mihi sic, incredulus odi.
 neve minor neu sit quinto productior actu
 fabula quae posci volt et spectanda reponi. 190
 nec deus intersit, nisi dignus vindice nodus
 inciderit, nec quarta loqui persona laboret.
 actoris partis chorus officiumque virile
 defendat, neu quid medios intercinat actus
 quod non proposito conducat et haereat apte. 195
 ille bonis faveatque et consilietur amice

170 $\sigma\chi(\Gamma\nu)$ c s. 1, 1, 42 || 173 *Diom.* 1, 490, 26 || 191–192 inc.
Serv. A. 1, 8, 2, 620, 9, 761 || 192 ne—lab. *Diom.* 1, 491, 1

Σ : BCK acc. interd. Q(= a γ M acc. interd. R) | Ψ : F λ δ π RQ

168 mox mutare Σ (acc.QR) $\sigma\chi\Gamma$ Vc permutare Ψ mutare π pr. ||
 172 avidus $\Sigma\P$ $\sigma\chi\Gamma$ pavidus *Btl.* || 178 morabitur B Ψ morabimur
 KQu $\sigma\chi\Gamma$ Vc, de C n. l.; cf. *SB. Leipz.* 88 (1936), 3, 31 *adn.* 1 |
 aptis $\Sigma\P$ $\sigma\chi\Gamma$ Vc apti B || 190 spectanda (exsp- BK) $\Sigma\P$ $\sigma\chi\Gamma$ Vc
 spectata λ' δ $\pi^1\gamma$ var. || 192 nec] ne φ *Diom.* || 196 amice Σ (acc.Q) $\sigma\chi$ c
 amici F δ^1 (?) π amicis λ' R $\sigma\chi\gamma\gamma$

DE ARTE POETICA

et regat iratos et amet pacare tumentis,
 ille dapes laudet mensae brevis, ille salubrem
 iustitiam legesque et apertis otia portis,
 ille tegat conmissa deosque precetur et oret, 200
 ut redeat miseris, abeat Fortuna superbis.
 tibia non ut nunc orichalco vineta tubaeque
 aemula, sed tenuis simplexque foramine pauco
 adspirare et adesse choris erat utilis atque
 nondum spissa nimis complere sedilia flatu; 205
 quo sane populus numerabilis, utpote parvos,
 et frugi castusque verecundusque coibat.
 postquam coepit agros extendere victor et urbis
 latior amplecti murus vinoque diurno
 placari Genius festis inpune diebus, 210
 accessit numerisque modisque licentia maior.
 indoctus quid enim saperet liberque laborum
 rusticus urbano confusus, turpis honesto?
 sic priscae motumque et luxuriam addidit arti
 tibicen traxitque vagus per pulpita vestem; 215
 sic etiam fidibus voces crevere severis,
 et tulit eloquium insolitum facundia praeceps
 utiliumque sagax rerum et divina futuri
 sortilegis non discrepuit sententia Delphis.
 carmine qui tragico vilem certavit ob hircum, 220
 mox etiam agrestis satyros nudavit et asper
 incolumi gravitate iocum temptavit eo quod
 inlecebris erat et grata novitate morandus

219 ex. Vat. 268 || 220—224 spect. Victorin. 6, 82, 5 Diom. 1, 491, 8 || 220—221 nud. Diom. 1, 487, 17 || 220 Serv. B. 3, 20 Isid. orig. 8, 7, 5

Σ: BCK acc. interd. Q(= αγM acc. interd. R) | Ψ: FλδπRQ

197 pacare cod. Busl. Cruquii paccare l pecare δς peccare ΣΨ
 σΓνϵ placare ς | tumentes 'Pulmanni liber': Btl. timentis (vel -es)
 ΣΨσΓνϵ cf. SB. Leipz. 88 (1936), 3, 33 adn. 1 || 202 vineta ΣΨΘI
 iuncta C(?) K ς || 203 pauco Σ(acc. Q) π¹ Pph. σΓνϵ parvo Ψ ||
 212 habent Σ(acc. QR²) σΓVν om. Ψ || 214 luxuriam Ψ luxuriam
 ΣπM || 221 nudavit ΣΨσΓVνϵ Vict. novavit Diom. bis || 222 io-
 cum ΣΨσΓVνϵ Vict. locum B(?) K¹δπR² Diom. || 223 inlecebris
 vel ill. Σ(acc. Q) λ var. π¹ σΓVνϵ Diom. Vict. incelebris Ψ sim.
 Cpr. in λ

DE ARTE POETICA

spectator functusque sacris et potus et exlex.
 verum ita risores, ita commendare dicacis 225
 conveniet satyros, ita vertere seria ludo,
 ne, quicumque deus, quicumque adhibebitur heros,
 regali conspectus in auro nuper et ostro,
 migret in obscuras humili sermone tabernas
 aut, dum vitat humum, nubis et inania captet. 230
 effutire levis indigna tragoedia versus,
 ut festis matrona moveri iussa diebus,
 intererit satyris paulum pudibunda protervis.
 non ego inornata et dominantia nomina solum
 verbaque, Pisones, satyrorum scriptor amabo 235
 nec sic enitar tragico differre colori,
 ut nihil intersit, Davusne loquatur et audax
 Pythias, emuncto lucrata Simone talentum,
 an custos famulusque dei Silenus alumni.
 ex noto fictum carmen sequar, ut sibi quisvis 240
 speret idem, sudet multum frustraue laboret
 ausus idem: tantum series iuncturaque pollet,
 tantum de medio sumptis accedit honoris.
 silvis deducti caveant me iudice Fauni,
 ne velut innati triviis ac paene forenses 245
 aut nimium teneris iuvenentur versibus umquam
 aut imunda crepent ignominiosaue dicta.
 offenduntur enim, quibus est equus et pater et res,
 nec, siquid fricti ciceris probat et nucis emptor,
 æquis accipiunt animis donantve corona. 250
 syllaba longa brevi subiecta vocatur iambus,
 pes citus: unde etiam trimetris ad crescere iussit
 nomen iambeis, cum senos redderet ictus,
 primus ad extremum similis sibi: non ita pridem,

224 exl. fr. Bob. 7, 542, 25 || 240—sequar $\alpha\Gamma$ ep. 2, 1, 168 ||
 251—252 citus *Sacerd.* 6, 518, 15 || 254 non—256 *Sacerd.* 6, 518, 18

Σ : BCK acc. interd. Q(=ayM acc. interd. R) | Ψ : FKδπRQ

226 ita vertere Ψ avertere Σ || 230 dum K Ψ $\alpha\Gamma$ vc num BC ||
 235 Pisones] pisonis FKδπM || 237 et Σ $\mathfrak{B}$ l an Ψ ex 114 || 249 fricti
 Ψ $\mathfrak{B}$ l stricti C fracti BKδpr.π¹ || 250 ve] que πu om.B || 253 no-
 men $\Sigma\P$ Pph. $\alpha\Gamma$ Vvc momen Ribbeck

DE ARTE POETICA

tardior ut paulo graviorque veniret ad auris, 255
spondeos stabilis in iura paterna recepit
commodus et patiens, non ut de sede secunda
cederet aut quarta socialiter. hic et in Acci
nobilibus trimetris adparet rarus et Enni
in scaenam missos cum magno pondere versus 260
aut operae celeris nimium curaue carentis
aut ignoratae premit artis crimine turpi.
non quivis videt inmodulata poemata iudex
et data Romanis venia est indigna poetis.
idcircone vager scribamque licenter? an omnis 265
visuros peccata putem mea, tutus et intra
spem veniae cautus? vitavi denique culpam,
non laudem merui. vos exemplaria Graeca
nocturna versate manu, versate diurna.
at vestri proavi Plautinos et numeros et 270
laudavere sales, nimium patienter utrumque,
ne dicam stulte, mirati, si modo ego et vos
scimus inurbanum lepido seponere dicto
legitimumque sonum digitis callemus et aure.
ignotum tragicæ genus invenisse Camenæ 275
dicitur et plaustis vexisse poemata Thespi,
quæ canerent agerentque peruncti faecibus ora.
post hunc personæ pallaeque repertor honestæ
Aeschylus et modicis instravit pulpita tignis
et docuit magnumque loqui nitique cothurno. 280
successit vetus his comoedia, non sine multa
laude; sed in vitium libertas excidit et vim
dignam lege regi: lex est accepta chorusque

256 cf. *Fortunatian.* 6, 286, 19 || 257 non — 258 social. *Sacerd.* 6, 519, 1. 6 || 268 vos — 269 manu $\alpha\Gamma V\upsilon c$ s. 1, 3, 117 || 275 — 288 *excerpt. de com.* (Don. p. 25 W.) cf. *Sidon. carm.* 9, 235 s. || 275 — 277 *Diom.* 1, 487, 27 || 281 *ex. Vat.* 269

Σ : BCK acc. interd. Q (= ayM acc. interd. R) | Ψ : $\Phi\chi\delta\pi RQ$

265 an] ut u ς || 276 plaustis Ψ Pph. $\alpha\Gamma V\upsilon c$ exc. plausis Σ | vexisse $\Sigma\Psi$ Pph. $\alpha\Gamma V\upsilon c$ *Diom.* vixisse BKR || 277 quæ $\Sigma\Psi$ $\alpha\Gamma V\upsilon c$ exc. qui exc. codd. TF Btl. | peruncti $\Sigma\Psi$ $\alpha\Gamma V\upsilon$ exc. infecti *Diom.* | ora C superscr. K Ψ *Diom.* exc. atris BC || 279 aeschylus vel sim. Σ (acc. Q) δ corr. λ corr. Pph. exc. aeschypus vel sim. Ψ || 283 om. B

DE ARTE POETICA

turpiter obticuit sublato iure nocendi.
 nil intemptatum nostri liquere poetae 235
 nec minimum meruere decus vestigia Graeca
 ausi deserere et celebrare domestica facta
 vel qui praetextas vel qui docuere togatas.
 nec virtute foret clarisve potentius armis
 quam lingua Latium, si non offenderet unum 290
 quemque poetarum limae labor et mora. vos, o
 Pompilius sanguis, carmen reprehendite, quod non
 multa dies et multa litura coercuit atque
 praeseptum deciens non castigavit ad unguem.
 ingenium misera quia fortunatius arte 295
 credit et excludit sanos Helicone poetas
 Democritus, bona pars non unguis ponere curat,
 non barbam, secreta petit loca, balnea vitat.
 nanciscetur enim pretium nomenque poetae,
 si tribus Anticyris caput insanabile numquam 300
 tonsori Licino commiserit. o ego laevus,
 qui purgor bilem sub verni temporis horam.
 non alius faceret meliora poemata; verum
 nil tanti est. ergo fungar vice cotis, acutum
 reddere quae ferrum valet exsors ipsa secandi; 305
 munus et officium, nil scribens ipse, docebo,
 unde parentur opes, quid alat formetque poetam,
 quid deceat, quid non, quo virtus, quo ferat error.
 scribendi recte sapere est et principium et fons.
 rem tibi Socraticae poterunt ostendere chartae 310
 verbaque provisam rem non invita sequentur.

238 *Diom. 1, 489, 22* || 298 *secl. — vitat Pomp. 5, 162, 31 | baln. vit. Serv. 4, 431, 31* || 305 *exsors fr. Bob. 7, 542, 26* || 311 *Quint. inst. 1, 5, 2*

E: BCK acc. interd. Q (= ayM acc. interd. R) | Ψ: FλδπRQ
 284 *nocendi EΨσλ[Vvc loquendi exc. codd. ATF || 289 ve Ψ que E || 293 s. om. K¹ || 294 praeseptum E (K¹ non legitur) B[perfectum Ψ K³σλ[Vvc cf. σλ[Vvc: 'ad unguem' autem ad perfectionem, ad examen, hoc est: ad perfectum iudicium || 298 barbam] barbas B; C n. l.; cf. σλc | petit] fugit Pomp. || 302 purgor] purger c Peerlk. || 305 exsors ipsa vel sim. KΨσλ[Vvc exsortita vel sim. Eλvar. π¹(?) R¹(?) Q | ipsa om. K || 308 deceat] doceat δ R¹ ay || 311 sequentur Ψ Pph. Quint. sequuntur (-quo- C) E*

DE ARTE POETICA

qui didicît, patriae quid debeat et quid amicis,
 quo sit amore parens, quo frater amandus et hospes,
 quod sit conscripti, quod iudicis officium, quae
 partes in bellum missi ducis, ille profecto 815
 reddere personae scit convenientia cuique.
 respicere exemplar vitae morumque iubebo
 doctum imitatore et vivas hinc ducere voces.
 interdum speciosa locis morataque recte
 fabula nullius veneris, sine pondere et arte, 820
 valdius oblectat populum meliusque moratur
 quam versus inopes rerum nugaeque canorae.
 Grais ingenium, Grais dedit ore rotundo
 Musa loqui, praeter laudem nullius avaris.
 Romani pueri longis rationibus assem 825
 discunt in partis centum diducere. 'dicat
 filius Albini: si de quincunce remota est
 uncia, quid superat? poteras dixisse.' 'triens.' 'eu,
 rem poteris servare tuam. redit uncia, quid fit?'
 'semis.' an, haec animos aerugo et cura peculi 830
 cum semel imbuerit, speremus carmina fingi
 posse linenda cedro et levi servanda cupresso?
 aut prodesse volunt aut delectare poetae
 aut simul et iucunda et idonea dicere vitae.
 quidquid praecipies, esto brevis, ut cito dicta 835
 percipiant animi dociles teneantque fideles:
 omne supervacuum pleno de pectore manat.
 ficta voluptatis causa sint proxima veris:
 ne quodcumque volet poscat sibi fabula credi
 neu pransae Lamiae vivum puerum extrahat alvo. 840

315 profecto fr. Bob. 7, 543, 37 || 334 Serv. A. 6, 660 ||
 339 Serv. A. 12, 83

Σ: BCK acc. interd. Q(= ay M acc. interd. R) | Ψ: Fλ'δπRQ

319 locis Σ(acc. Q) B| Pph. αΓVvc iocis Ψ KM || 327 albini (bini
 πR¹) Ψ albani Σ(acc. a) alb//nii M || 328 poteras ΣΨ poterat π¹ ay
 om. K¹ | triens (h)eu Σ(acc. Q)π¹(?) B| αΓVvc trienem R triens est Ψ ||
 330 an B B| ad C KΨ at π³ || 331 speremus Ψ speramus Σ(acc. Q)
 cf. S.B. Leipz. 88 (1936), 3, 42 adn. 2 || 334 aut] et Serv. || 339 ne
 KΨ nec BC Serv. | volet Ψ velit Σ(acc. Q^R) αΓVvc cf. S.B. Leips.
 88 (1936), 3, 43 adn. 1 || 340 om. K¹

DE ARTE POETICA

centuriae seniorum agitant expertia frugis,
 celsi praetereunt austera poemata Ramnes:
 omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci
 lectorem delectando pariterque monendo.
 hic meret aera liber Sosis, hic et mare transit 345
 et longum noto scriptori prorogat aevum.
 sunt delicta tamen, quibus ignovisse velimus:
 nam neque chordasonum reddit quem volt manus et mens,
 poscentique gravem persaepe remittit acutum,
 nec semper feriet quodcumque minabitur arcus. 350
 verum ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
 offendar maculis, quas aut incuria fudit
 aut humana parum cavit natura. quid ergo est?
 ut scriptor si peccat idem librarius usque,
 quamvis est montus, venia caret, et citharoedus 355
 ridetur, chorda qui semper oberrat eadem,
 sic mihi, qui multum cessat, fit Choerilus ille,
 quem bis terve bonum cum risu miror; et idem
 indignor, quandoque bonus dormitat Homerus;
 verum operi longo fas est obrepere somnum. 360
 ut pictura poesis: erit quae, si propius stes,
 te capiat magis, et quaedam, si longius abstes;
 haec amat obscurum, volet haec sub luce videri,
 iudicis argutum quae non formidat acumen;
 haec placuit semel, haec deciens repetita placebit. 365
 o maior iuvenum, quamvis et voce paterna
 fingeris ad rectum et per te sapis, hoc tibi dictum
 tolle memor, certis medium et tolerabile rebus
 recte concedi: consultus iuris et actor
 causarum mediocris abest virtute disertis 370

342 ex. Vat. 270 || 350 Serv. A. 7, 498 [Prob.] 4, 242, 37 ||
 359. 360 interdum magnus d. H. verum—somnum Hier. epist.
 84, 8; commemorat Quint. inst. 10, 1, 24

Σ: BCK acc. interd. Q(= ayM acc. interd. R) | Ψ: Fλ'δπRQ

345 aera ΣΨ aere CFλ'δ aerea γ | sosis Ψ αΓVvar. sosis
 Σ(acc.Q)B[αΓV || 353 est om.ς || 355 et] utς || 356 oberrat ΣΨ
 oberret Q || 357 mihi qui multum] multum mi qui B || 358 ve
 BKς que CΨ || 360 operi ΣΨB[opere δ K Hier. cod. unus opere
 in Q Hier. || 362 om. K¹

DE ARTE POETICA

Messallae nec scit quantum Cascellius Aulus,
 sed tamen in pretio est: mediocribus esse poetis
 non homines, non di, non concessere columnae.
 ut gratas inter mensas symphonia discors
 et crassum unguentum et Sardo cum melle papaver 375
 offendunt, poterat duci quia cena sine istis:
 sic animis natum inventumque poema iuvandis,
 si paulum summo decessit, vergit ad imum.
 ludere qui nescit, campestribus abstinet armis
 indoctusque pilae discive trochive quiescit, 380
 ne spissae risum tollant inpune coronae:
 qui nescit versus, tamen audet fingere. quidni?
 liber et ingenuus, praesertim census equestrem
 summam nummorum vitioque remotus ab omni.
 tu nihil invita dices faciesve Minerva: 385
 id tibi iudicium est, ea mens. siquid tamen olim
 scripseris, in Maeci descendat iudicis auris
 et patris et nostras nonnumque prematur in annum
 membranis intus positis: delere licebit,
 quod non edideris, nescit vox missa reverti. 390
 silvestris homines sacer interpretque deorum
 caedibus et victu foedo deterruit Orpheus,
 dictus ob hoc lenire tigres rabidosque leones;
 dictus et Amphion, Thebanae conditor urbis,
 saxa movere sono testudinis et prece blanda 395
 ducere quo vellet. fuit haec sapientia quondam,
 publica privatis secernere, sacra profanis,
 concubitu prohibere vago, dare iura maritis,
 oppida moliri, leges incidere ligno.
 sic honor et nomen divinis vatibus atque 400

377 [Prob.] 4, 223, 10 || 382 — fing. αΓ epi. 2, 1, 117 || 388 non.—
 annum Quint. inst. epist. ad Tryph. 2 Philarg. interpolat. B.
 9, 35 || 390 nescit — rev. Hier. epist. 49, 2 Aug. epist. 143, 4

Σ: BCK acc. interd. Q(= ayM acc. interd. R) | Ψ: Fl'δπRQ

371 nec scit ΣBI nescit CΨ | aulus ΣΨ ausus BC(?) || 376 ver-
 git ΣΨ αΓvc pergit BC, sed in C supersor. † vergit || 385 ve
 ΣΨ BI que δpr. Q, an. l. || 388 rabidos ΣBI rapidos CΨ || 394 ur-
 bis ΣΨ BI arcis δvar. RaM || 400 honor Σ(acc. Q) honos Ψ

DE ARTE POETICA

carminibus venit. post hos insignis Homerus
 Tyrtaeusque mares animos in Martia bella
 versibus exacuit; dictae per carmina sortes
 et vitae monstrata via est et gratia regum
 Pieriis temptata modis ludusque repertus 405
 et longorum operum finis: ne forte pudori
 sit tibi Musa lyrae sollers et cantor Apollo.
 natura fieret laudabile carmen an arte,
 quaesitum est: ego nec studium sine divite vena
 nec rude quid prosit video ingenium: alterius sic 410
 altera poscit opem res et coniurat amice.
 qui studet optatam cursu contingere metam,
 multa tulit fecitque puer, sudavit et alsit,
 abstinuit venere et vino; qui Pythia cantat
 tibicen, didicit prius extimuitque magistrum. 415
 nunc satis est dixisse 'ego mira poemata pango;
 occupet extremum scabies; mihi turpe relinqui est
 et quod non didici sane nescire fateri'.
 ut praeco, ad merces turbam qui cogit emendas,
 adsentatores iubet ad lucrum ire poeta 420
 dives agris, dives positus in fenore nummis.
 si vero est, unctum qui recte ponere possit
 et spondere levi pro paupere et eripere artis
 litibus implicitum, mirabor, si sciet inter-
 noscere mendacem verumque beatus amicum. 425
 tu seu donaris seu quid donare voles cui,
 nolito ad versus tibi factos ducere plenum
 laetitiae; clamabit enim 'pulchre, bene, recte',

401. 402 cf. *Quint. inst. 10, 1, 56* || 410 in s. us. conv. *Heiricus PMA III p. 440, 56* || 414 qui — 415 tibic. *Prisc. interpol. 3, 331, 16*

Σ: BCK acc. interd. Q(= ayM acc. interd. R) | Ψ: FΛδπRQ

402 tyr(t)a(eus) Σ(acc. Q) *Quint. dyrteus* R¹(?) *dyrceus* R² tyr-
 c(a)eus λ' pyrc(a)eus Fδπ || 410 prosit] possit ζ || 416 nunc
 ΣΨ αΓvc nec upr. non *Heinze* | est] et BC || 417 relinqui est Ψ
 relinqui Σ(C¹ non legitur) δ¹(?) || 420 iubet ad lucrum] ad l. i. BC ||
 421 = s. 1, 2, 13 | agris] agri BC || 422 si] sin 1π || 423 artis
Paris. 8212 art ris Ra. ras.(?) at, is, sed superscr. r, 1 atris ΣΨ ||
 425. 424 B ζ et exempl. cod. K || 424 sciet] sciat B || 426 cui (quoi
 81) ΣΨ 81 αΓvc qui B

DE ARTE POETICA

pallescet, super his etiam stillabit amicis
 ex oculis rorem, saliet, tundet pede terram. 430
 ut, qui conducti plorant in funere, dicunt
 et faciunt prope plura dolentibus ex animo, sic
 derisor vero plus laudatore movetur.
 reges dicuntur multis urgere culillis
 et torquere mero, quem perspexisse laborent 435
 an sit amicitia dignus; si carmina condes,
 numquam te fallent animi sub vulpe latentes.
 Quintilio siquid recitares, 'corrigere sodes
 hoc' aiebat 'et hoc'. melius te posse negares
 bis terque expertum frustra: delere iubebat 440
 et male tornatos incudi reddere versus.
 si defendere delictum quam vertere mallets,
 nullum ultra verbum aut operam insumebat inanem,
 quin sine rivali teque et tua solus amares.
 vir bonus et prudens versus reprehendet inertis, 445
 culpabit duos, incomptis adlinet atrum
 transverso calamo signum, ambitiosa recidet
 ornamenta, parum claris lucem dare coget,
 arguet ambigue dictum, mutanda notabit:
 fiet Aristarchus; non dicet 'cur ego amicum 450
 offendam in nugis?' hae nugae seria ducent
 in mala derisum semel exceptumque sinistro.
 ut mala quem scabies aut morbus regius urget
 aut fanaticus error et iracunda Diana,
 vesanum tetigisse timent fugiuntque poetam 455

453 morb. reg. fr. Bob. 7, 544, 18

$\mathcal{E}$: BCK acc. interd. Q(=ayM acc. interd. R) | Ψ : FL' $\delta\pi$ RQ

431 qui conducti $\mathcal{E}\Psi$ Pph. $\alpha\Gamma$ Vvc quae conducti Ma.ras.(?)
 quae conductae Kirchmann cf. $\alpha\Gamma$ Vvc p. 375, 6 Lucil. 954 s. M. ||
 434 culillis π^1 cui illis B cū illis K cululis FL' $\delta\pi^2$ culullis CRQ
 $\alpha\Gamma$ v, a n. l.; cf. c. 1, 31, 11 || 435 laborent $\mathcal{E}$ (acc. Q) ψ (in ψ super-
 scr. a) laborant Ψ (in δ superscr. e) || 437 fallent $\mathcal{E}\Psi$ fallant
 F $\delta\pi$ corr. R² cf. $\alpha\Gamma$ Vvc || 439 aiebat K Ψ agebat BCFR¹(?)a agie-
 bat M || 441—476 def. BC subscr. B: finit poetica. sermonum
 lib. I incipit || 441 denuo incip. E | tornatos] ternatos M tor-
 quatos E || 443 insumebat] sumebat π upr. || 445 reprehendet
 $\delta\pi^2$ Quvar. repre(he)ndit KFL' π^1 R || 450 nec $\mathcal{E}$ (acc. Q R) non Ψ ||
 455 fugiunt $\mathcal{E}\Psi$ fugient Q

DE ARTE POETICA

qui sapiunt, agitant pueri incautique sequuntur.
 hic, dum sublimis versus ructatur et errat,
 si veluti merulis intentus decidit auceps
 in puteum foveamve, licet 'succurrite' longum 460
 clamet, 'io cives', non sit qui tollere curet.
 si curet quis opem ferre et demittere funem,
 'qui scis, an prudens huc se deiecerit atque
 servari nolit?' dicam Siculique poetae
 narrabo interitum. 'deus immortalis haberi 465
 dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Aetnam
 insiluit. sit ius liceatque perire poetis:
 invitum qui servat, idem facit occidenti.
 nec semel hoc fecit nec, si retractus erit, iam
 fiet homo et ponet famosae mortis amorem.
 nec satis adparet, cur versus factitet, utrum 470
 minxerit in patrios cineres an triste bidental
 moverit incestus: certe furit ac velut ursus,
 obiectos caveae valuit si frangere clatros,
 indoctum doctumque fugat recitator acerbus;
 quem vero arripuit, tenet occiditque legendo, 475
 non missura cutem nisi plena cruoris hirudo.'

457 —ructat. *Serv. A. 3, 576* || 459 lic.—460 clam. *Charis. 1, 204, 6* || 471 bident. *Lucan. 1, 608* || 476 —cruor. *exc. Vat. 66*

Σ : K acc. interd. Q(= a γ EM acc. interd. R) | Ψ : F λ' δ π RQ
 458 si K δ π^2 Mu σ sic F λ' π^1 Ra γ E || 461 demittere λ' π^2 Ru
 dimittere K F δ π^1 Q || 462 deiecerit Σ (acc. Q R) proiecerit Ψ ||
 473 obiectos] obiectas lpr. E

Q. Horatii Flacci de arte poetica explicit. incipit (eiusdem)
 epodon Ψ Q explicit lib. poeticus. incipit lib. sermonum σ cf.
subscr. B a. p. 440: finit poetica. sermonum lib. I incipit

INITIA CARMINVM

Aeli vetusto . . . . . c. 3, 17	Herculis ritu . . . . . c. 3, 14
Aequam memento . . . . c. 2, 3	Hoc erat in votis . . . . s. 2, 6
Albi, ne doleas . . . . . c. 1, 33	Hoc quoque, Tiresia . . . s. 2, 5
Albi nostrorum . . . . . epi. 1, 4	Horrida tempestas . . . epo. 13
Altera iam teritur . . . . epo. 16	Humano capiti . . . . . a. p.
Ambubaiarum collegia . . s. 1, 2	
Angustam amice . . . . . c. 3, 2	Iamdudum ausculto . . . s. 2, 7
At o deorum . . . . . epo. 5	Iam iam efficaci . . . . . epo. 17
Audivere, Lyce . . . . . c. 4, 13	Iam pauca aratro . . . . c. 2, 15
	Iam satis terris . . . . . c. 1, 2
Bacchum in remotis . . . c. 2, 19	Iam veris comites . . . . c. 4, 12
Beatus ille . . . . . epo. 2	Ibam forte via sacra . . . s. 1, 9
	Ibis Liburnis . . . . . epo. 1
Caelo supinas . . . . . c. 3, 23	Icci, beatis . . . . . c. 1, 29
Caelo tonantem . . . . . c. 3, 5	Ille et nefasto . . . . . c. 2, 13
Celso gaudere . . . . . epi. 1, 8	Inclusam Danaen . . . . c. 3, 16
Cum tot sustineas . . . . epi. 2, 1	Inpios parrae . . . . . c. 3, 27
Cum tu, Lydia . . . . . c. 1, 13	Intactis opulentior . . . c. 3, 24
Cur me querellis . . . . c. 2, 17	Integer vitae . . . . . c. 1, 22
	Intermissa, Venus, diu . c. 4, 1
Delicta maiorum . . . . . c. 3, 6	Iuli Flore, quibus . . . epi. 1, 3
Descende caelo . . . . . c. 3, 4	Iustum et tenacem . . . c. 3, 3
Dianam tenerae . . . . . c. 1, 21	
Diffugere nives . . . . . c. 4, 7	Laudabunt alii . . . . . c. 1, 7
Dive, quem proles . . . . c. 4, 6	Lupis et agnis . . . . . epo. 4
Divis orte bonis . . . . . c. 4, 5	Lydia, dic, per omnis . . c. 1, 8
Donarem pateras . . . . . c. 4, 8	
Donec gratus eram tibi. c. 3, 9	Maecenas atavis . . . . . c. 1, 1
	Mala soluta navis . . . . epo. 10
Egressum magna . . . . . s. 1, 5	Martiis caelebs . . . . . c. 3, 8
Eheu fugaces . . . . . c. 2, 14	Mater saeva Cupidinum c. 1, 19
Est mihi nonum . . . . . c. 4, 11	Mercuri, facunde nepos c. 1, 10
Et ture et fidibus . . . . c. 1, 36	Mercuri, nam te docilis c. 3, 11
Eupolis atque Cratinus . s. 1, 4	Miserarum est . . . . . c. 3, 12
Exegi monumentum . . . . c. 3, 30	Mollis inertia cur . . . . epo. 14
Extremum Tanain . . . . c. 3, 10	Montium custos . . . . . c. 3, 22
	Motum ex Metello . . . . c. 2, 1
Faune, Nympharum . . . . c. 3, 18	Musis amicus . . . . . c. 1, 26
Festo quid potius die . . c. 3, 28	
Flore, bono claroque . . . epi. 2, 2	Natis in usum laetitiae c. 1, 27
Fructibus Agrippae . . . epi. 1, 12	Ne forte credas . . . . . c. 4, 9

INITIA CARMINVM

Nempe incomposito . . s. 1, 10
 Ne perconteris . . . . . epi. 1, 16
 Ne sit ancillae . . . . . c. 2, 4
 Nil admirari . . . . . epi. 1, 6
 Nolis longa ferae . . . . . c. 2, 12
 Nondum subacta . . . . . c. 2, 5
 Noneburneque aureum . c. 2, 18
 Non quia, Maecenas . . s. 1, 6
 Non semper imbres . . . c. 2, 9
 Non usitata . . . . . c. 2, 20
 Non vides, quanto . . . c. 3, 20
 Nox erat et caelo . . . . . epo. 15
 Nullam, Vare, sacra . . c. 1, 18
 Nullus argento color . . c. 2, 2
 Nunc est bibendum . . . c. 1, 37

O crudelis adhuc . . . . . c. 4, 10
 Odi profanum volgus . . c. 3, 1
 O diva, gratum . . . . . c. 1, 35
 O fons Bandusiae . . . . c. 3, 13
 Olim truncus eram . . . s. 1, 8
 O matre pulcra . . . . . c. 1, 16
 Omnibus hoc vitium est s. 1, 3
 O nata mecum . . . . . c. 3, 21
 O navis, referent . . . . c. 1, 14
 O saepe mecum . . . . . c. 2, 7
 Otium divos . . . . . c. 2, 16
 O Venus, regina . . . . . c. 1, 30

Parcius iunctas . . . . . c. 1, 25
 Parcus deorum . . . . . c. 1, 34
 Parentis olim . . . . . epo. 3
 Pastor cum traheret . . c. 1, 15
 Persicos odi, puer . . . . c. 1, 38
 Petti, nihil me . . . . . epo. 11
 Phoebe silvarumque potens c.s.
 Phoebus volentem . . . . c. 4, 15
 Pindarum quisquis . . . . c. 4, 2
 Poscimus, si quid . . . . . c. 1, 32
 Prima dicte mihi . . . . . epi. 1, 1
 Prisco si credis . . . . . epi. 1, 19
 Proscripti Regis Rupili. s. 1, 7

Quae cura patrum . . . . c. 4, 14
 Quae sit hiems Veliae epi. 1, 15
 Quae virtus et quanta . . s. 2, 2
 Qualem ministrum . . . . c. 4, 4
 Quamvis, Scaeva, satis epi. 1, 17
 Quando repostum . . . . . epo. 9

Quantum distet . . . . . c. 3, 19
 Quem tu, Melpomene . . c. 4, 3
 Quem virum aut heroa c. 1, 12
 Quid bellicosus Cantaber c. 2, 11
 Quid dedicatum poscit c. 1, 31
 Quid fles, Asterie . . . . . c. 3, 7
 Quid inmerentes hospites epo. 6
 Quid tibi visa Chios. epi. 1, 11
 Quid tibi vis, mulier . . epo. 12
 Qui fit, Maecenas . . . . . s. 1, 1
 Quinque dies tibi . . . . . epi. 1, 7
 Quis desiderio . . . . . c. 1, 24
 Quis multa gracilis . . . c. 1, 5
 Quo me, Bacche . . . . . c. 3, 25
 Quo, quo scelesti ruitis epo. 7

Rectius vives, Licini . . c. 2, 10
 Rogare longo . . . . . epo. 8

Scriberis Vario . . . . . c. 1, 6
 Septimi, Gades . . . . . c. 2, 6
 Septimius, Claudii . . . epi. 1, 9
 Si bene te novi . . . . . epi. 1, 18
 Sic raro scribis . . . . . s. 2, 3
 Sic te diva potens . . . . . c. 1, 3
 Si potes Archiaci . . . . . epi. 1, 5
 Solvitur acris hiems . . . c. 1, 4
 Sunt quibus in satira . . s. 2, 1

Te maris et terrae . . . . c. 1, 28
 Troiani belli . . . . . epi. 1, 2
 Tu ne quaesieris . . . . . c. 1, 11
 Tyrrhena regum . . . . . c. 3, 29

Ulla si iuris . . . . . c. 2, 8
 Unde et quo Catius . . . . s. 2, 4
 Urbis amatorem . . . . . epi. 1, 10
 Ut Nasidieni . . . . . s. 2, 8
 Ut proficiscentem . . . . epi. 1, 13
 Uxor pauperis Ibyci . . . c. 3, 15

Velox amoenum . . . . . c. 1, 17
 Vides, ut alta . . . . . c. 1, 9
 Vile potabis . . . . . c. 1, 20
 Vilice silvarum . . . . . epi. 1, 14
 Vitas inuleo . . . . . c. 1, 23
 Vixi puellis . . . . . c. 3, 26
 Vortumnum Ianumque epi. 1, 20

INDICES VOLLMERIANI

RERVM METRICARVM PROSODIACARVM GRAMMATICARVM NOMINVM

CONSPECTVS METRORVM

DACTYLI

1. **hexameter heroicus** $\overline{\text{—}} \overline{\text{—}} \overline{\text{—}} \overline{\text{—}} \text{—} \text{—}$
in lyricis fere caret synaloephis praeter: c. 1, 7, 5 unum
opus, 7 praeponere olivam, 27 duce et; c. 1, 28, 19 senum
ac; epo. 15, 5 atque hedera procera adstringitur, 9 que
agitaret, 17 que es, 19 pecore et; c. 1, 7, 13 Aniō ac
in epistulis et sermonibus ut quae sermonem affectent pede-
strem synaloepha creberrima
vers. spondiaci: c. 1, 28, 21 Orionis; epo. 13, 9 Cyllenea;
epo. 16, 29 Appenninus; epo. 16, 17 Phocaeorum; a. p.
467 occidenti
monosyllaba in fine versus subiuncta monosyllabis: cre-
berrima in saturis epistulisque, haec in lyricis: c. 1, 28, 31
fors et; c. 4, 7, 11 et mox, 23 non te
subiuncta bisyllabis vel longioribus: c. 1, 28, 15 manet nox;
epo. 13, 23 magis quem; epo. 15, 17 meo nunc; epo. 16, 15
melior pars; s. 1, 1, 48 accipias quam, 56 eo fit, 62 habeas
sis, 81 habes qui, 92 habeas plus, 94 facias quod; s. 1, 2, 8
inglue rem, 77 paeniteat te et passim in s. et epi.
tmesis in fine versus: a. p. 424
hypermetri: s. 1, 4, 96 amico | que; s. 1, 6, 102 peregre |
(ve) v. systemata IX. X. epo. III. IV. V. VI.
2. **tetrametrum plenum** (Alcmanicum) $\overline{\text{—}} \overline{\text{—}} \overline{\text{—}} \overline{\text{—}}$
pars prior versus Archilochii (26).
3. **tetrametrum catalectum** (Archilochium) $\overline{\text{—}} \overline{\text{—}} \overline{\text{—}} \text{—}$
spondeus in tertio pede: c. 1, 28, 2 Archyta.
v. systema IX. epo. III.
4. **dimetrum hypercatalectum** (hemiepes) $\text{—} \text{—} \text{—} \text{—}$
v. versus 24 et 25 et systema X.
dactyli puri, ideo epo. 13, 2 silūae. v. et versum 22 et 23.
5. **dimetrum catalectum** (Adonius versus) $\text{—} \text{—} \text{—}$
v. systema VI.

CONSPECTVS METRORVM

IAMBI

6. **senarius purus** $\cup - \cup - \cup \parallel - \cup - \cup - \cup \cup$
 cf. Catulli c. 4. 29, praeterea Catalept. 6. 10. 12 Priap. 2.
 caesura hepthemimeres epo. 16, 4 (nota nomen proprium!)
 v. epo. syst. VI.
7. **trimetrum** $\cup \cup \cup \cup \cup \cup \parallel \cup \cup \cup \cup \cup - \cup \cup$
 epo. 17 *κατὰ στίχον*, ceterum in distichis (epo. syst. I. II)
 caesura hepthemimeres: epo. 1, 15; 2, 19. 53; 4, 3; 5, 3. 21.
 33. 37. 45. 49; 6, 5; 7, 7; 10, 3. 17; 11, 5; 17, 19. 38. 60
 solutae arses:
 prima: epo. 2, 33. 67; 5, 15. 85. 91; 10, 19; 11, 27; 17, 6.
 12. 78
 altera: epo. 1, 27; 2, 35. 57. 61; 3, 17; 5, 15; (9, 1?); 10, 7;
 17, 42. 63. 74
 tertia: epo. 2, 23. 39; 5, 25. 49; 7, 1; 17, 12. 65
 quarta: epo. 17, 12. 74
 vocabula sunt trisyllaba in prima acuta praeter: úbi epo. 2,
 67; 5, 91; módo 2, 23; Canídia 5, 15; 17, 6; repós(i)tum
 9, 1; Iónius 10, 19; alítibus 17, 12; derípere 17, 78; hómi-
 cidam 17, 12; inímicis 17, 74; de lege Porsoniana neglecta
 v. Leo, Horatius et Archilochus 1900 p. 17
 auctae theses (anapaesti):
 pedis primi: pavidum epo. 2, 35; pos(i)tos 2, 65
 pedis quinti: laqueo epo. 2, 35; inferius 5, 79; mulierculam
 11, 23
 monosyllabon in fine versus:
 et heu epo. 11, 21; neque est 17, 25; in hoc 17, 63
8. **trimetrum catalectum** $\cup - \cup - \cup \parallel - \cup - \cup - \cup$
 v. systemata XI et XII.
9. **dimetrum hypercatalectum** (versus Alcaicus enneasyllabus)
 $- - \cup - - - \cup - \cup$
 prima syllaba brevis: c. 1, 16, 19; 17, 7; 29, 7; 35, 15; 37, 15;
 2, 3, 3; 17, 3; 20, 11; 8, 3, 71; 29, 11
 v. systema VIII.
10. **dimetrum** (Archilochium) $\cup \cup \cup \cup \cup \cup \cup - \cup \cup$
 v. versum 24 et 25 et epodos I. V.
 diiambus in fine sat creber:
 epo. 1, 32 paravero, 2, 30 que comparat, 34 edacibus dolos,
 42 uxor Apuli, 46 siccet ubera, 50 rhombus aut scari, 54
 Ionicus; 3, 6 viperinus his cruor, 12 Iasonem, 14 fugit
 alite, 18 aestuosius; 5, 56 sopore languidae, 70 oblivione
 paelicum; 5, 100 Esquilinae alites; 7, 20 nepotibus cruor;

CONSPECTVS METRORVM

- 13, 18 aegrimoniae; 14, 4 fauce traxerim, 10 Anacreonta
Teium; 15, 2 minora sidera
arsis soluta:
prima: epo. 3, 8 Canidia, item: 5, 48; 15, 24 ἐγδ
secunda: epo. 2, 62 πρόπεραντις.

TROCHAEI

11. **dimetrum catalectum** (Euripidium) _ _ _ _ _
solo in systemate XII. trochaei puri.
12. **tripodia** (ithyphallicus) _ _ _ _ _
solo in versu Archilochio (28). ultima syllaba ubique longa.

IONICI

13. **decametrum a minore** _ _ _ _ _
_ _ _ _ _
quinquies non amplius ionici non finiunt vocabula (non
numeravi operosaeque; praeterea nota: ex|animari,
ex|cipere, Bellerophontes)
v. systema XIII.

MIXTA ET COMPOSITA

14. **Pherecrateus** _ _ _ _ _
v. systema III. nulla synaloepha.
15. **Aristophaneus** _ _ _ _ _
v. systema VII.
16. **hendecasyllabi Alcaici** (19) **et versuum Asclepiadeorum** (22.
23) **pars posterior** _ _ _ _ _
17. **Glyconeus** _ _ _ _ _
v. systemata II. III. IV. basis trochaica c. 1, 15, 36 ignis
Iliacas domos (quod nonnulli damnaverunt)
18. **versus Alcaeus decasyllabus** _ _ _ _ _
v. systema VIII.
19. **versus Alcaeus hendecasyllabus** _ _ _ _ _ || _ _ _ _ _
cf. 16. caesura neglecta: (1, 16, 21, v. s. v. 'tmesis') (1, 37,
5) 1, 37, 14 (2, 12, 25) 4, 14, 17; initia quadrisyllaba se-
quente monosyllabo: 2, 17, 6; 3, 21, 10; 4, 4, 69
syllaba prima longa praeter: c. 1, 9, 2; 27, 17, 22; 31, 9, 17;
35, 37, 38; 37, 22; 2, 1, 6; 7, 22; 9, 5; 19, 22; 3, 1, 2, 26;
3, 34; 4, 78; 5, 22; 6, 10 (inauspiciatos; non auspicatos
P(ace.Q))
v. systema VIII.

CONSPECTVS METRORVM

20. versus Sapphicus hendecasyllabus (minor)

- - - - || - - - - - - aut - - - - - || - - - - -

sic: c. 1, 10, 1. (6) (18); 12, 1; 25, 11; 30, 1; 2, 6, 11 et fere
quadragiens in Carminum libro quarto et carmine saeculari

v. systema VI.

21. versus Sapphicus (maior) - - - - | - - - - || - - - - -

v. systema VII.

22. versus Asclepiadeus - - - - || - - - - -

basis apud Horatium ubique spondiaca

v. systemata I. II. III. IV.

23. versus Asclepiadeus (maior) - - - - || - - - - || - - - - -

deductus ex 22 interiecto choriambus.

basis ut in 22.

v. systema V.

24. versus elegiambus - - - - || - - - - -

compositus ex 4 et 10.

in caesura syllaba brevis: epo. 11, 6. 10. 26; hiatus: 14. 24

v. systema epo. II.

25. versus (iambelegus) - - - - || - - - - -

compositus ex 10 et 4.

in caesura syllaba brevis: epo. 13, 8. 10

v. systema epo. IV.

26. versus Archilochius - - - - | - - - - || - - - - -

compositus ex 2 et 12, inter quas partes non hiatur

v. systema XI.

SYSTEMATA CARMINVM

I (Asclepiadeum primum)

- - - - || - - - - -

versus Asclepiadeus (22) κατὰ στίχον

c. 1, 1; 8, 30; 4, 8.

II (Asclepiadeum alterum)

- - - - || - - - - -
- - - - || - - - - -
- - - - || - - - - -
- - - - -

tres Asclepiadeos (22) excipit Glyconeus (17)

c. 1, 6. 15. 24. 33; 2, 12; 8, 10. 16; 4, 5. 12.

CONSPECTVS METRORVM

III (Asclepiadeum tertium)

- - - ◡ ◡ - || - ◡ ◡ - ◡ ◡
 - - - ◡ ◡ - || - ◡ ◡ - ◡ ◡
 - - - ◡ ◡ - -
 - - - ◡ ◡ - ◡ ◡

duos Asclepiadeos (22) secuntur Pherecrateus (14) et Glyconeus (17), inter Phar. et Glyc. hiatus: 1. 23, 3. 7
c. 1, 5. 14. 21. 23; 3, 7. 13; 4, 13.

IV (Asclepiadeum quartum)

- - - ◡ ◡ - ◡ ◡
 - - - ◡ ◡ - || - ◡ ◡ - ◡ ◡
 - - - ◡ ◡ - ◡ ◡
 - - - ◡ ◡ - || - ◡ ◡ - ◡ ◡

Glyconeum (17) bis sequitur Asclepiadeus (22)
c. 1, 3. 13. 19. 36; 3, 9. 15. 19. 24. 25. 28; 4, 1. 3
disticha non iunguntur synhaphia, sed nota synaloephen.
4, 1, 35 decoro | inter.

V (Asclepiadeum quintum)

- - - ◡ ◡ - || - ◡ ◡ - || - ◡ ◡ - ◡ ◡

versus Asclepiadeus maior (23) κατὰ στίχον
c. 1, 11. 18; 4, 10.

VI (Sapphicum)

- ◡ - - - || ◡ ◡ - ◡ - ◡
 - ◡ - - - || ◡ ◡ - ◡ - ◡
 - ◡ - - - || ◡ ◡ - ◡ - ◡
 - ◡ ◡ - ◡

tres versus Sapphicos (20) sequitur Adonius (5)
synhaphiam fere affectavit poeta: non hiatur ante Adonium nisi in -m: 1, 2, 47; 22, 15; in longam syllabam: 1, 12, 7. 31; inter Sapphicos semper in longam syllabam: 1, 2, 6. 41; 12, 6. 25; 25, 18; 30, 6; 2, 2, 6; 4, 6; 3, 11, 29. 50; nusquam in quarto libro neque in carmine saeculari. synaloepha iunguntur Sapphici: 2, 2, 18; 16, 34; 3, 27, 10 imminentium *Ξ(αα.λ')*; 4, 2, 22; synaloepha ante Adonium: 4, 2, 23; c. saec. 47; idem vocabulum pergit in Adonium: 1, 2, 19 u-xorius; 25, 11 inter-lunia; 2, 16, 7 ve-nale; 3, 27, 59; cf. 2, 16, 33 inter primum et secundum Sapphicum: circum-mugiunt. nota etiam praep. 'in' in fine tertii Sapphici: 3, 8, 3; 4, 6, 11
c. 1, 2. 10. 12. 20. 22. 25. 30. 32. 38; 2, 2. 4. 6. 8. 10. 16; 3, 8. 11. 14. 18. 20. 22. 27; 4, 2. 6. 11; c. saec.

CONSPECTVS METRORVM

VII (Sapphicum maius)

- - - - | - - - - || - - - - - -
 - - - - | - - - - || - - - - - -
 - - - - | - - - - || - - - - - -
 - - - - | - - - - || - - - - - -

Aristophanium (15) sequitur Sapphicus maior q. d. (21).
 hiatus solum post v. 1, 8, 3
 c. 1, 8.

VIII (Alcaicum)

~ - - - || - - - - ~
 ~ - - - || - - - - ~
 ~ - - - - - ~
 - - - - - - - -

duos Alcaicos hendecasyllabos (19) sequitur enneasyllabus
 (9), claudit decasyllabus (18).

nota: 3, 4, 41 consilium; 3, 6, 6 principium

caesura deest 1, 37, 14; 4, 14, 17

inter tertium et quartum versum synaloepha: 2, 3, 27;
 3, 29, 35; [cf. 3, 26, 7 coni. Bentlei]. neque creber hiatus
 (1, 9, 7 ante o exclamationem; 1, 9, 14; 17, 6. 13. 25;
 31, 5; 35, 9. 38; 37, 11; 2, 9, 3; 13, 7. 11. 21. 26; 14, 3;
 19, 31; 3, 2, 17; 5, 10. 11. 46; 4, 15, 10)

c. 1, 9. 16. 17. 26. 27. 29. 31. 34. 35. 37; 2, 1. 3. 5. 7. 9. 11.
 13. 14. 15. 17. 19. 20; 3, 1-6. 17. 21. 23. 26. 29; 4, 4. 9.
 14. 15.

IX (Archilochium primum)

- - - - - || - - - - -
 - - - - - || - - - - -
 - - - - - || - - - - -
 - - - - - || - - - - -

hexameter (1) cum tetrametro dactylico catalecto (3).

hiatus post hexametrum: 1, 7, 25. 29; 28, 17. 23

c. 1, 7. 28; cf. epo. 12.

X (Archilochium alterum)

- - - - - || - - - - -
 - - - - -
 - - - - - || - - - - -
 - - - - -

hexametrum (1) bis sequitur hemiepes (4).

disticha synhaphia iuncta

c. 4, 7.

CONSPECTVS METRORVM

XI (Archilochium tertium)

$\begin{array}{ccccccc} - & \overline{\cup} & - & \overline{\cup} & - & | & \overline{\cup} & - & \cup & \cup & || & - & \cup & - & \cup & - & - \\ & & & & & & - & - & \cup & - & \cup & || & - & \cup & - & \cup & - & - \\ - & \overline{\cup} & - & \overline{\cup} & - & | & \overline{\cup} & - & \cup & \cup & || & - & \cup & - & \cup & - & - \\ & & & & & & - & - & \cup & - & \cup & || & - & \cup & - & \cup & - & - \end{array}$

Archilochius (26) et trimetrum iambicum catalectum (8).
 trimetri syllaba prima longa praeter: 1, 4, 2
 in fine versuum nulla syllaba anceps; hiatus in longa:
 1, 4, 9
 c. 1, 4.

XII (Hipponacteum)

$\begin{array}{ccccccc} & & & & \cup & \cup & - & \cup & \cup \\ \cup & - & \cup & - & \cup & || & - & \cup & - & \cup & - & \cup \\ & & & & & & - & \cup & - & \cup & - & \cup \\ \cup & - & \cup & - & \cup & || & - & \cup & - & \cup & - & \cup \end{array}$

dimetrum trochaicum catalectum (11) cum trimetro iam-
 bico catalecto (8).
 in trimetro soluta arsis secunda: 2, 18, 34 púeris
 trimetri prima syllaba brevis praeter: 2, 18, 6 et 34
 disticha non iuncta synhaphia; hiatus post dimetrum: 2,
 18, 5
 c. 2, 18.

XIII ionicum

quattuor decametra (18) synhaphia continua
 c. 8, 12.

EPODI

I

$\begin{array}{ccccccc} \cup & - & \cup & - & \cup & || & - & \cup & - & \cup & - & \cup & \cup \\ \cup & - & \cup & - & \cup & - & \cup & \cup \end{array}$

trimetrum iambicum (7) cum dimetro (10).
 synhaphia nulla
 epo. 1-10.

II

$\begin{array}{ccccccc} \cup & - & \cup & - & \cup & || & - & \cup & - & \cup & - & \cup & \cup \\ - & \cup & \cup & - & \cup & \cup & || & \cup & - & \cup & - & \cup & - & \cup \end{array}$

trimetrum iambicum (7) cum elegiambo (24).
 synhaphia nulla
 epo. 11.

III

$\begin{array}{ccccccc} - & \cup & \cup & - & \cup & \cup & - & \cup & \cup & - & \cup & \cup & - & \cup & \cup & - & - \\ - & \cup & \cup & - & \overline{\cup} & - & \cup & \cup & - & \cup \end{array}$

hexameter (1) cum tetrametro dactylico catalecto (8).
 disticha synhaphia iuncta
 epo. 12.

CONSPECTVS METRORVM

IV

- 0 0 - 0 0 - 0 0 - 0 0 - 0 0 - 0
 0 - 0 - 0 - 0 0 || - 0 0 - 0 0 -

hexametrum (1) sequitur iambelegus (25).
 epo. 13.

V

= 0 0 - 0 0 - 0 0 - 0 0 - 0 0 - 0
 0 - 0 - 0 - 0 -

hexametrum (1) sequitur dimetrum iambicum (10).
 epo. 14. 15.

VI

- 0 0 - 0 0 - 0 0 - 0 0 - 0 0 - 0
 0 - 0 - 0 || - 0 - 0 - 0 -

hexametrum (1) sequitur senarius purus (6).
 epo. 16.

VII

0 - 0 - 0 || - 0 - 0 - 0 -

trimetra iambica (7) κατὰ στίχον
 epo. 17

METRICA ET PROSODIACA

HIATVS

sollemnis post exclamationes: c. 1, 1, 2 ó et; 1, 35, 38 et 4, 5, 37 ó
 utinam; epo. 12, 25 a. p. 301 ó ego; s. 2, 3, 265 ó ere; epi. 1, 19,
 19 ó imitatores; epo. 5, 71 á a; héu heu c. 1, 15, 9; 1, 35, 33; epo.
 15, 23 cf. c. 2, 14, 1 cf. Verg. ecl. 2, 58
 Graecus in dactylis: epo. 13, 3 Threició Aquilone; c. 1, 28, 24
 ossibus et capiti inhumato
 in caesura elegiambi: epo. 11, 14 meró arcana; 24 mollitiá amor
 in correpta longa: in iambis: epo. 5, 100 et Esquilināē álites; in
 dactylis: s. 1, 9, 38 si mé amas
 in -m: s. 2, 2, 28 coctó nūm adest
 notanda: circūmāgi s. 1, 9, 17; fio[~] et epi. 1, 1, 16

SYNHIZESIS (CONTRACTIO)

c. 2, 7, 5 voc.: Pompēi; epi. 1, 7, 91 voc.: Volteī; s. 1, 2, 90 gen.:
 Lynceī; epi. 1, 6, 63 et 1, 7, 40: Ulixēi
 at: Ulixēi: c. 1, 6, 7; epo. 16, 60; 17, 16; Alyattēi c. 3, 16, 41;
 Achillēi c. 1, 15, 34; epo. 17, 14; Penthēi c. 2, 19, 14
 semper ēu in nom.: Atreus, Enipeus, Idomeneus, Lynceus, Ne-
 reus, Nireus, Orpheus, Patareus, Peleus, Prometheus, Proteus,
 Theseus, Thyoneus, Typhoeus; item voc.: Agyiēu c. 4, 6, 28;
 Bassarēu c. 1, 18, 11; Pelēu a. p. 104; Pentheū epi. 1, 16, 73;
 Phocēu c. 2, 4, 2; adde adv. ēu a. p. 328
 at acc.: Nirēa epo. 15, 22; Orphēa c. 1, 12, 8; Pelēa c. 3, 7, 17;
 Promethēa c. 2, 18, 35; Protēa epi. 1, 1, 90; adde abl.: Orphēo
 c. 1, 24, 13
 s. 1, 3, 101 deīn, item: s. 1, 5, 97
 at: dēhinc epo. 16, 65; s. 1, 3, 104; a. p. 144
 s. 1, 6, 39 deīcere
 at: ādiciant c. 4, 7, 17; Iniciat c. 1, 17, 26; obicere c. 3, 10, 3;
 prōlcere s. 2, 3, 100; prōlcit a. p. 97; āmicitur epo. 2, 1, 270
 c. 1, 37, 5 antēhao; c. 1, 35, 17 antēit; epi. 1, 2, 70 antēis
 s. 2, 1, 68 coōpérto (?cf. Aetna 408 cōritur)
 at: cōactor, cōemo, cōeo, cōerceo, cōheres, cōhibeo, cōhors
 s. 1, 8, 43 cerēa; s. 2, 2, 21 ostrēa
 at: laquēo epo. 2, 35; alvēo c. 3, 29, 34; aurēo c. 2, 19, 29
 s. 2, 3, 91 quōād; s. 2, 6, 67 prōut (cum ut F)
 nota: harpyiis s. 2, 2, 40; Agyiēu c. 4, 6, 28

METRICA ET PROSODIACA

- i consona: c. 3, 4, 41 consiljum; c. 3, 6, 6 principjum; epo. 12, 7 vjetis; s. 2, 8, 1 Nasidjeni; s. 2, 8, 21 Serviljo; s. 1, 7, 30 vindemjator
u consona: s. 2, 2, 76 pitvita, item: epi 1, 1, 108; s. 1, 5, 64 larva at vocalis: c. 2, 15, 17 fortūitum; c. 1, 23, 4 silūae; item: epo. 13, 2; s. 1, 8, 17 sūetae; legitime: milūos epo. 16, 32; -us epi. 1, 16, 51; cf. Pacūvius epi. 2, 1, 56

SYNCOPE

- dextr.: c. 2, 17, 29; 3, 3, 52; 4, 4, 21; s. 1, 2, 125; 1, 8, 4; 2, 1, 18; epi. 1, 6, 51; 1, 7, 94; 1, 16, 6; at: dexter.: c. 1, 2, 3; 3, 19, 21; epo. 7, 1, 10; s. 1, 9, 45; 2, 1, 54; epi. 2, 1, 205
vincla: epo. 9, 9; 17, 72; epi. 1, 7, 67; at: vincula: c. 4, 7, 28; s. 1, 8, 50; 2, 3, 71; 2, 7, 84
pericl.: c. 3, 20, 1; s. 1, 2, 40; 2, 7, 73; 2, 8, 57; at: pericul.: c. 2, 12, 7; 3, 25, 18; epo. 1, 3; epi. 1, 18, 83; 2, 1, 136
caldior: s. 1, 3, 53; at: calid.: c. 3, 14, 27; 3, 27, 70; epi. 1, 3, 33; 2, 2, 72
soldum, soldo: s. 2, 5, 65; 1, 2, 113; at: solid.: c. 1, 1, 20; 3, 3, 4 (s. 2, 1, 78; 2, 3, 240 non certi)
valdius: adv.: epi. 1, 9, 6; a. p. 321; at: adi.: validus: saepius
lamna: c. 2, 2, 2; epi. 1, 15, 36
puertiae: c. 1, 36, 8
surpuerat: c. 4, 13, 20; surpite: s. 2, 3, 283; at: subripis: s. 2, 3, 127; epi. 1, 16, 55
ripis: s. 2, 3, 127; epi. 1, 16, 55
repostum: epo. 9, 1 ♀ Diom. (postosque: epo. 2, 651)
praeterita verborum: evasti s. 2, 7, 68; percusti s. 2, 3, 273; erepsemus: s. 1, 5, 79; divisse s. 2, 3, 169; surrexe: s. 1, 9, 73; exempla omnia in sermonibus sermonis communis imitamenta
dives: saepe; divitis: bis; ditis: epo. 2, 65; divitem: c. 2, 18, 31; ditem: s. 1, 7, 19; divite: 6^{es}, divitum: bis; divitibus: 4^r, divites: epo. 16, 42; ditis: c. 1, 7, 9; ditior: 4^r, nusquam: divitior mihi: passim; mi: tantum in s. epi.
nihil, nil: passim in omnibus carminibus; nil: omnino praevallet in s. epi., metro non flagitatur nisi: s. 2, 6, 57; epi. 1, 15, 16; 2, 1, 49; 2, 2, 16, 151; a. p. 122; nihilo: traditur 5^{es}; nilo: metro certum: s. 1, 5, 67
nisi, ni: passim; ni: in lyricis bis: c. 4, 6, 21; epo. 1, 8
cf.: fortasse: 5^{es}; fortassis: s. 1, 4, 131; 2, 7, 40

TMESIS

- in fine versuum (de systematum synhaphia v. Sapphicum p. 318): unde — octoginta: s. 2, 3, 117; inter — est: s. 1, 2, 62/3; circum — ... vectari s. 1, 6, 58; circum — spectemus epi. 2, 2, 93; inter — noscere a. p. 424

METRICA ET PROSODIACA

in caesura:

versuum lyricorum: c. 1, 16, 21 ex|ercitus; c. 1, 18, 16 per|luci-
dior; c. 1, 37, 5 de|promere; c. 2, 12, 25 de|torquet

iamborum: epo. 1, 19 in|plumibus; 11, 15 in|aestuet; 16, 8 ab|o-
minatus

hexametrorum: a. p. 87 ig|noro; a. p. 263 in|modulata; utrum-
que exemplum cum consilio positum ut malus pingatur versus;
porro: s. 2, 3, 134 oc|cisa; s. 2, 3, 181 in|testabilis

grammatica: s. 1, 1, 86 argento post omnia ponas; s. 1, 6, 58 cir-
cum me Satureiano vectari rura caballo; s. 2, 6, 95 quo, bone,
circa: c. 1, 6, 3 quam rem cumque; c. 1, 7, 25 quo nos cumque;
c. 1, 9, 14 quem fors dierum cumque dabit; c. 1, 27, 14 quae te
cumque; s. 1, 9, 33 quando consumet cumque; s. 2, 5, 51 qui
testamentum tradet tibi cumque; epi. 1, 1, 15 quo me cumque;
cf. c. 1, 32, 15 o laborum dulce lenimen mihi cumque salve
rite vocanti (?); cf. uni | cuique s. 1, 9, 51

SYLLABARVM VEL VOCALIVM MENSURA

nomina propria: Cātīli: c. 1, 18, 2; Ītalia (et casus semper
(quinquies)); Ītalus: in lyricis: c. 2, 13, 18; 3, 30, 13; 4, 4, 42;
4, 15, 13; Ītalus: in hexametris: s. 1, 7, 32; 2, 6, 56; epi. 1, 18,
57; 2, 1, 2; semel in lyrico: Ītalo: c. 2, 7, 4; Āpūlia: epo. 3, 16;
s. 1, 5, 77; semper: Āpūlus (octiens); Porsēnae: epo. 16, 4
(Verg. Aen. 8, 646 Porsenna); Prōserpinae: c. 2, 13, 21 (an-
ceps epo. 17, 2); at: Prōserpina: c. 1, 28, 20; s. 2, 5, 110; Si-
dōnius epo. 16, 59; epi. 1, 10, 26; item plerumque Vergilius; at
ter: Sidōnia Dido; Thrācius: c. 1, 25, 11; 4, 12, 2; Thrēl-
cius: c. 1, 24, 13; 1, 36, 14; epo. 13, 3; Vātīcani: c. 1, 20, 7;
at: Vātīcanus: Mart. Iuvenal.; Ōrion: epo. 15, 7; recte: Ōrion:
quinquies

adde: pōlypūs epo. 12, 5; s. 1, 3, 40

-is finalis:

in conī.: epi. 1, 6, 40 fuerīs

at: s. 1, 4, 41 dixerīs, item: s. 2, 3, 220 et 2, 6, 39; s. 2, 4, 91
iuerīs, a. p. 387 scripserīs; c. 1, 18, 1 severīs

in fut. II: c. 3, 23, 3 placarīs; c. 4, 7, 20 dederīs; c. 4, 7, 21 occide-
rīs; s. 2, 2, 74 miscuerīs; s. 2, 5, 101 et s. 2, 8, 33 audierīs

at: c. 4, 10, 6 viderīs; s. 2, 2, 54 vitaverīs; s. 2, 2, 55 detorserīs;
s. 2, 3, 67 acceperīs; s. 2, 3, 126 et epi. 1, 20, 12 coeperīs; s. 2, 3,
319 ruperīs; s. 2, 4, 72 duraverīs; epi. 1, 13, 11 pervenerīs; a.
p. 47 dixerīs

nota: c. 4, 7, 16 pulvīs; c. 1, 24, 15 sanguīs

ad positionem notanda: Etruscus: longa prima syllaba: c. 1, 2,
14; c. 3, 29, 35; c. saec. 38; brevi: epo. 16, 4. 40; s. 1, 6, 1; s. 1,
10, 61; Tēcmessae: c. 2, 4, 6; cŷcni: c. 4, 3, 20; c. 1, 32, 11 et Ly-
cum nīgris oculis nīgroque; s. 1, 2, 98 cinīflones; s. 2, 5, 28 sinē

METRICA ET PROSODIACA

gnatis; s. 1, 2, 30 fornicē stantem; s. 1, 2, 71 quē stola; s. 1, 3, 44 fastidirē strabonem; s. 1, 5, 35 praemiā scribae; s. 1, 10, 72 saepē stilum; s. 2, 2, 36 quiā scilicet; s. 2, 3, 43 malā stultitia; s. 2, 3, 296 mihi Stertinius; s. 2, 3, 237 tibi triplex
vocalis ante vocalem: c. 1, 21, 1 Dianam; c. 2, 12, 20 Dianae; c. 4, 7, 25 Diana, item: c. saec. 70; at i brevis septies: c. 3, 4, 71; c. saec. 1. 75; epo. 5, 51, epo. 17, 3; a. p. 16. 454; s. 1, 7, 12 Priamiden; at semper: Priamus; notabile etiam: epo. 10, 19 Iōnius (at nomen aliud c. 3, 6, 21 Iōnicos; epo. 2, 54 Iōnicus); epo. 9, 16 conopium; ut Prop. 3, 11, 45 cōnopīa; at Iuv. 6, 80 conopēo; s. 1, 5, 12 ōhe; s. 2, 5, 96 ōhe
correcta vocabula iambica: cavē: s. 2, 3, 38. 177; s. 2, 5, 75; epi. 1, 13, 19; at: cavē; c. 1, 14, 16; c. 3, 7, 24; epo. 6, 11 (cavē cavē); epi. 1, 6, 32; iubē: c. 2, 3, 14; docē: epi. 1, 17, 16; monē: s. 2, 5, 93; movē: epo. 13, 6; valē: epi. 1, 6, 67; epi. 1, 13, 19; ferē: epi. 1, 6, 9; 1, 17, 24; here illic: s. 2, 8, 2; nec 'vide' nec 'ama' leguntur apud Horatium
mihi 106^{es}, tibi 143^{es}, sibi 45^{es}; at: mihi 25^{es}, tibi 29^{es}, sibi 6^{es}; nota: c. 2, 16, 31 et mihi forsā, tibi; s. 2, 3, 237 sume tibi deciens, tibi tantundem, tibi triplex; ibi: semel; nusquam: ibi; uti: semper (vicies); ubi 49^{es}; ubi 9^{es}; ubicumque: ter; ubique: semel; ubi-vis: semel
at: redi c. 4, 5, 4; veni c. 4, 12, 22; domi: epi. 1, 5, 3
Polliō: s. 1, 10, 42. 85; c. 2, 1, 14; mentiō: s. 1, 4, 93; vetō: s. 1, 1, 104; eō: s. 1, 6, 119; volō: s. 1, 9, 17; dixerō: s. 1, 4, 104; cf. etiam: nesciō quid: s. 1, 9, 2. 67; nesciō quod: epi. 2, 2, 35; quomodō: s. 1, 9, 43 et semper adv. modō (dummodō: s. 1, 4, 34; tantummodō: s. 1, 9, 54)
at subst.: modō: duodecies, etiam: quo spectanda modō epi. 1, 6, 8; quocumque modō rem: epi. 1, 1, 66
palūs (-ūdis): a. p. 65, cf. pōlypūs epo. 12, 5; s. 1, 3, 40; sanguis: c. 1, 24, 15; amōr colōr favōr honōr labōr; at: honōs: epi. 1, 18, 102; a. p. 69; cf. decl. III
cf. tripēs: s. 1, 3, 13; vidēs: saepius; timēs: epi. 1, 5, 2; feris: s. 2, 3, 274; velis s. 1, 2, 75; s. 1, 3, 112; salis: c. 2, 18, 26
nota: adv. supernē: c. 2, 20, 11 (anceps -e s. 2, 7, 64; a. p. 4 [epo. 1, 29 γR¹(?)π])
brevis syllaba pro longa in caesura vel in arsi:
in lyricis: c. 1, 3, 36 perrupit Acheronta; c. 2, 6, 14 ridēt ubi; c. 2, 13, 16 timēt aliunde; c. 3, 16, 26 arāt impiger; c. 3, 24, 5 figit adamantinos; in hexametris: s. 1, 4, 82 defendit alio; s. 1, 5, 90 soleāt umeris; s. 1, 7, 7 tumidūs (tumidusque Ψ) adeo; s. 2, 1, 82 condiderit in; s. 2, 3, 1 scribis (-es Q) ut. 187 velit Aiace; s. 2, 2, 47 erat acipensere; s. 2, 3, 260 agit ubi
nota: reducere (ded- m lemma Pph.) s. 2, 3, 191.

NOTABILIA GRAMMATICA

ad declinationem substantivorum:

in genere: opera . . . nona: s. 2, 7, 118; fortissima Tyndaridarum: s. 1, 1, 100; honestae . . . clientae: c. 2, 18, 8; hospita: c. 1, 15, 2, c. 3, 7, 9; aquae . . . augur annosa cornix: c. 3, 17, 12; auspice Musa: epi. 1, 3, 13; comes *fem.*: c. 1, 35, 22, c. 3, 11, 13, c. 4, 5, 24, c. 4, 12, 1; s. 2, 7, 115; custos *fem.*: c. 3, 22, 1; interprete lingua: a. p. 111; opifex *fem.*: c. 3, 27, 30; Romae principis urbium: c. 4, 3, 13; sacerdos *fem.*: c. 1, 16, 6, c. 3, 3, 32; ales *fem.*: epo. 5, 100, epo. 10, 1, epo. 16, 24, *cf.* c. 4, 1, 10, *masc.*: c. 2, 20, 10, 16, *cf.* c. 1, 2, 42, c. 1, 6, 2, c. 3, 12, 4, c. 4, 4, 1, c. 4, 11, 26, *anceps sexies*; anseris albae (Blg, albi *cett.*): s. 2, 8, 88; bos: *masc. quinquies, anceps sexies, fem.*: c. 1, 10, 9, epo. 8, 6, epo. 9, 22; canis: *masc. ter, anceps 13^{es}, fem. 6^{es}*; vetuli notique columbi: epi. 1, 10, 5, columba quater; dammae *fem.*: c. 1, 2, 12 (*cf. Verg.*); elephans albus: epi. 2, 1, 196; gruis sparsi: s. 2, 8, 87; haediliae: c. 1, 17, 9; fecundae (*sic* Bl, -di *cett.*) leporis: s. 2, 4, 44; timidos . . . lyncas: c. 2, 13, 40; serpens *masc.*: c. 1, 3, 27, *anceps sexies, fem.*: c. 1, 37, 27; simius iste: s. 1, 10, 18; sus *anc.*: epo. 12, 6, *fem.*: epi. 1, 2, 26, epi. 2, 2, 75; tigris *fem.*: c. 1, 23, 9, c. 3, 3, 14 (epo. 16, 31), *anceps quater*; pressa . . . balanus: c. 3, 29, 4; calami . . . Cnosii: c. 1, 15, 17; nardi parvus onyx: c. 4, 12, 17; nardus *fem.*: c. 2, 11, 16 (*sed v. B.*), *neutr.*: epo. 5, 59, 13, 9, *anc. bis*; aptum dicet equis Argos: c. 1, 7, 9; loc. Argis: *ter*; Ilios *fem.*: c. 4, 9, 18, epo. 14, 14, Ilion *neutr.*: c. 1, 10, 14, c. 3, 3, 18, c. 3, 19, 4, c. 4, 4, 53, epo. 10, 13, loci *incipites duo*; leviora . . . Pergama: c. 2, 4, 12; Aetna *fem.*: c. 3, 4, 76, epo. 17, 33; candidum Soracte: c. 1, 9, 2; Hadria *Adglaç masc.*: c. 2, 11, 2, c. 2, 14, 14, c. 3, 3, 5, c. 3, 9, 23, *anceps quater*; Metaurum flumen: c. 4, 4, 38; flumen Rhenum: a. p. 18; Rheni luteum caput: s. 1, 10, 37; ad ipsum mane: s. 1, 3, 18; deciens solidum: s. 2, 3, 240; dura . . . alvus: s. 2, 4, 27; barbitos *masc.*: c. 1, 32, 4 (c. 1, 1, 34, c. 3, 26, 4); pulcræ clunes: s. 1, 2, 89; grata . . . compe: c. 1, 33, 14, c. 4, 11, 24, dura: epo. 4, 4, *anceps epi.* 1, 3, 3; cupido *masc.* (*ut* Cupido): c. 2, 16, 15, c. 3, 16, 39, c. 3, 24, 51, s. 1, 1, 61, epi. 1, 1, 33, *anceps*: epi. 1, 18, 98; dies *fem.*: c. 1, 13, 20, c. 1, 36, 10, c. 3, 6, 45, epi. 1, 1, 20, a. p. 293, *adde etiam*: volucris dies: c. 3, 28, 6, c. 4, 13, 16, *masc. vicies octies, anceps toties*; quae finis: epo. 17, 36, *masc. novies (in his plur. ter), anceps 13^{es}*; penus *neutr.*: epi. 1, 16, 72; corticem adstrictum pice: c. 3, 8, 10; quos . . . in specus: c. 3, 25, 2; stirpis . . . raptas: c. 3, 29, 37; benigni (*sic* *Æacc. Qs*), -nae *Ψ*) vepres: epi. 1, 16, 9.

NOTABILIA GRAMMATICA

in numero: ambō *nom.*: s. 2, 6, 99, *acc.*: amb(o): s. 2, 3, 180, ambō: s. 2, 7, 62, ambas: s. 1, 1, 20; duō *acc. masc.*: s. 1, 7, 15, *neutr.*: s. 1, 6, 117, s. 2, 3, 168, duarum: s. 1, 8, 45, duobus *bis*.

maribus Curiis et... Camillis: epi. 1, 1, 64; priscis... Catonibus atque Cethegis: epi. 2, 2, 117; cinctutis... Cethegis: a. p. 50; Catienis mille ducentis: s. 2, 3, 61; Barros: s. 1, 7, 8; acceptos, regale nomisma, Philippos: epi. 2, 1, 234; soccerorum: c. 3, 5, 8; unicis Sabinis c. 2, 18, 14; Vortumnis quotquot sunt: s. 2, 7, 14; nives: *septies*; canis... pruinis: c. 1, 4, 4; pluviiue rores: c. 3, 3, 56; tribus Anticyris: a. p. 300; hederæ: c. 1, 1, 29, c. 1, 36, 20; lactucae: s. 2, 8, 8; thyma: c. 1, 17, 6, c. 4, 2, 29; urentis harenas: c. 3, 4, 31, *sing. ter*; merdis... albis: s. 1, 8, 37; novendialis... pulveres: epo. 17, 48, *sing. 15^{es}*; Plautinos... sales: a. p. 271; geminant Corybantes aera: c. 1, 16, 8, pateras grataque... aera: c. 4, 8, 2, aeraque et artis: epi. 1, 6, 17, aera... vultum simulantia: epi. 2, 1, 240, meret aera liber: a. p. 345, [*falso aera Ψ(acc. M)*]: s. 1, 6, 75; incisa notis marmora: c. 4, 8, 13, secunda marmora locas: c. 2, 18, 17; te... tinctæ vestiunt lanae: c. 2, 16, 37; tonsæ: c. 3, 15, 13; salubres aestates: s. 2, 4, 22; per autumnos: c. 2, 14, 15; tepidas... brumas: c. 2, 6, 18; seu pluris hiemes seu tribuit Iuppiter ultimam: c. 1, 11, 4 *cf.* c. 1, 15, 35, c. 2, 10, 15, c. 3, 1, 32, epi. 1, 10, 15; festas... luces: c. 4, 6, 42, profestis lucibus: c. 4, 15, 25; soles melius nitent: c. 4, 5, 8, praecanum, solibus aptum: epi. 1, 20, 24, perusta solibus... uxor: epo. 2, 41, ventis et solibus: epo. 16, 13; arbitria: c. 4, 7, 22; calores: c. 3, 24, 37, c. 4, 9, 11, *sing.*: epi. 1, 7, 5; contagia: epo. 16, 61, epi. 1, 12, 14, *sing. nusquam*; cultus *plur.*: c. 1, 10, 2 [c. 1, 15, 20 *Ψ*] c. 4, 4, 34, c. 4, 9, 15, *sing. quater*; desideriiis... fidelibus: c. 4, 5, 15, *sing. quater*; exitus *plur.*: epo. 17, 81 (-um *Ψ*), c. 4, 8, 34, c. 4, 14, 38, *sing. bis*; fastidia: *6^{es} cf.* s. 1, 10, *7, *semel sing.*; fortunæ: a. p. 109, 112, *sing. 29^{es}*; fugas servorum: epi. 2, 1, 121, celeres fugæ: c. 4, 8, 15, *sing. 11^{es}*; fulgoribus: s. 2, 2, 5, *sing. ter*; mille furores: s. 2, 3, 325, *sing. 7^{es}*; gaudia *7^{es}*, *sing. nusquam*; laetitia: *semper (ter) sing.*; gazae: c. 1, 29, 2, c. 2, 16, 9, *sing. nusquam*; horti: s. 1, 8, 7, s. 1, 9, 18, s. 2, 3, 24, *sing. 5^{es}*; iactibus: c. 1, 25, 2, *sing. nusquam*; iræ: *5^{es}*, *sing. 20^{es}*; rapidos... fluminum lapsus: c. 1, 12, 10 *sing. nusquam*; luctusque turpes: c. 2, 20, 22, *sing.*: epo. 16, 39; tristicam et metus tradam... ventis: c. 1, 26, 1, *sing. 10^{es}*; ignotis perierunt mortibus: s. 1, 3, 108

naturas: s. 2, 8, 93, a. p. 157; lividas obliviones: c. 4, 9, 34, *sing.*: epo. 5, 70, epo. 14, 2; oblivia: s. 2, 6, 62, *sing. nusquam*; opes: *pro ops*, auxilium: c. 3, 3, 28, epi. 1, 10, 36, epi. 2, 2, 136, *sing. saepe*; ad ortus solis: c. 4, 15, 15, *sing. ter*; otia: s. 1, 1, 31, s. 2, 7, 112, epi. 1, 7, 36, a. p. 199, *sing. 9^{es}*; paces... bonæ: epi. 2, 1, 102, bella... et paces: epi. 1, 3, 8, *sing. saepe*; reditus *Reguli*: c. 3, 5, 52; solutos... captat risus: s. 1, 4, 83, risusque iocosque: s. 1, 5, 98, dabit risus Nasica: s. 2, 5, 57, risus undique quaerit: epi. 1, 7, 79, *sing. 15^{es}*; saporum: s. 2, 4, 36, *sing.*: c. 3, 1, 19, s. 2, 4, 54; sententiarum: c. 3, 4, 70, *sing. 7^{es}*; somnos: c. 1, 25, 3,

NOTABILIA GRAMMATICA

c. 2, 16, 15, epo. 2, 28, epo. 5, 96, epo. 14, 3, s. 1, 5, 15, epi. 1, 10, 18, *sing.* 17^{es}; spes: *plur.* 5^{es}, *sing.* 23^{es}; strepitusque nocturnos: epi. 2, 2, 79, a. p. 82, *sing.* 17^{es}; nocturnos... tepores: epi. 1, 18, 93, *sing.* nusquam; terrores: epi. 2, 1, 212, epi. 2, 2, 208, *sing.*: c. 3, 4, 49; timores: c. 1, 37, 15, epi. 1, 4, 12, *sing.* quater; humanos in usus: c. 3, 3, 51, *sing.* 16^{es}

arente fauce: epo. 14, 4, faucis urit sitis: s. 1, 2, 114; placido lumine (i. oculo): c. 4, 3, 2; mālā: c. 2, 19, 24, *plur.*: c. 3, 27, 54, s. 2, 3, 72; naris obesae: epo. 12, 3, emunctae naris: s. 1, 4, 8, *plur.* 5^{es}; diffissa nate ficus: s. 1, 8, 47, *plur.*: epo. 8, 5; aedes *sing.*: c. 1, 30, 4, c. 2, 17, 31, s. 1, 10, 38, epi. 2, 2, 94, *plur.*: s. 2, 7, 11, epi. 1, 7, 89; lupi barbam: s. 1, 8, 42; capillus: *sing.* 5^{es}, *plur.* 13^{es}; compede: c. 1, 33, 14, c. 4, 11, 24, epo. 4, 4, epi. 1, 3, 3, compedibus: epi. 1, 16, 77; *gen.* dapis: c. 4, 4, 12, epo. 5, 33, epo. 17, 66, s. 2, 6, 89, epi. 1, 17, 51, dapem: c. 2, 7, 17, *plur.* 9^{es}; fidem: c. 1, 24, 14, fide: c. 1, 17, 18, epo. 13, 9, fidibus: 10^{es}; exclusus fore: s. 1, 2, 67, *plur.* 5^{es}; frenum: epi. 1, 10, 36, 38, *plur.* 5^{es}; frugis fruge: c. 3, 23, 4, epi. 1, 16, 10, epi. 1, 18, 109, a. p. 341, *plur.* 9^{es}; laeva... habena: epi. 1, 15, 12, *gen.* habena: epi. 2, 2, 15, *plur.* nusquam; mappa: s. 2, 8, 63, epi. 1, 5, 22, mappis: s. 2, 4, 81; opera... nona (i. operarius): s. 2, 7, 118; prece: 13^{es}, *plur.* 12^{es}; scribe ex quinqueviro: s. 2, 5, 56; *gen.* Quiritis: epi. 1, 6, 7, Quiritem: c. 2, 7, 3, *plur.* ter; sarcina: epi. 1, 13, 6, *plur.* nusquam; sorde: epi. 1, 2, 53, *plur.* 6^{es}; Tartaro: c. 3, 7, 17, Tartara: c. 1, 28, 10; verbere: c. 3, 27, 24, *plur.* ter

heteroclitā: craterae: c. 3, 18, 7 (E (acc. R)), s. 2, 4, 80 (Q (acc. R²) mσxv1)

cupressi: c. 1, 9, 11, cupressos: c. 2, 14, 23, epo. 5, 18 (E (acc. Q)) cupressus: epo. 5, 18 (Ψ); fastus (-os E (acc. λ') σγΑΓ Serv. et varia lectio Prisc.): c. 3, 17, 4, -us (-os Ψ var.): c. 4, 14, 4 fastos: s. 1, 3, 112, fastis: *abl. plur.*: c. 4, 17, 4; ficu (-oo EMz Prisc.): s. 2, 2, 122, ficis (*fructibus*): s. 2, 8, 88, *ter nom. sing.*; caprificos: epo. 5, 17; fraxinos (-us Ψ): c. 3, 25, 16; lauro: c. 3, 4, 19, c. 3, 30, 16, lauru: c. 2, 7, 19, *tres formae ancipites*; myrto: c. 1, 4, 9, c. 1, 25, 18, c. 1, 38, 5, c. 2, 7, 25, c. 3, 4, 19, c. 3, 23, 16, myrtus: *nom. plur.*: c. 2, 15, 6, *nom. sing. semel*; pinu: c. 2, 11, 14, *nom. sing. sexies*; platano: c. 2, 11, 13, *nom. sing.*: c. 2, 15, 4; quercus: *acc. plur.*: c. 1, 12, 12, c. 3, 23, 10, c. 4, 13, 10, *nom. sing.*: epi. 1, 16, 9

inberbes: epi. 2, 1, 85, inberbis (-us Bland. C¹γM cf. Lucil. 1058): a. p. 161; exanimem: s. 1, 1, 76, exanimēs: s. 2, 6, 114; violens: c. 3, 30, 10, epi. 1, 10, 37, violenta: s. 2, 1, 39; indecoro: c. 2, 1, 22

ponendae (-da 'codd. Bland.')... domo: epi. 1, 10, 13, domos: 13^{es}, domus: *pro acc. plur. nusquam*; in... angiportu: c. 1, 25, 10, *nulla alia forma*

neutr.: pelagus: c. 1, 35, 8, *dat.*: pelago: c. 1, 3, 11. cf. melos: c. 3, 4, 2, epos: s. 1, 10, 43

NOTABILIA GRAMMATICA

Assyria (-o B) ... nardo: c. 2, 11, 16, *neutr.*: epo. 5, 59, epo. 13, 9, *bis anceps*; frena: c. 4, 15, 10, *non*: frenos; iocos: c. 3, 21, 2, s. 1, 5, 98, epi. 2, 2, 56, *nusquam*: ioca; loca: c. 1, 22, 7, epi. 1, 17, 28, epi. 2, 1, 223, a. p. 298, *nusquam*: loci aut locus; ostrea *sing.*: s. 2, 2, 21, ostrea: *plur.*: s. 2, 4, 33

anciliorum: c. 3, 5, 10; *abl.* gausape: s. 2, 8, 11; lacunar: c. 2, 18, 2; palumbes: c. 3, 4, 12, s. 2, 8, 91, *non*: -bi; penus: *neutr.*: epi. 1, 16, 72, *non alia forma*; requiem: epi. 1, 7, 79, *non*: -tem; Vespero: c. 2, 9, 10, c. 3, 19, 26, *non aliter flexum*

Alyattāi: c. 3, 16, 41; Bellerophontae (-ti φδπ corr. γ): *dat.*: c. 3, 7, 15, -tem: c. 4, 11, 28, -te: 3, 12, 8; Geryonen (-nem aliquot codd.): c. 2, 14, 8; Herodis: epi. 2, 2, 184; cf. et decl. III *abl.* iuventa: 5^{es}, iuventas: 4^r, iuventus: 3^{es}; senecta: 4^r, senectus: 7^{es}

de fem. in -ēs v. decl. V

ad casus: decl. I: metro probantur formae masc. Graecae passim, ut Aeneās, Aeolidēs, Monaesēs, Scythēs, Tydidēs; etiam acc. ut: Anchisēn, Gygēn, Laertiadēn, Merionēn, Mystēn, Panthoidēn, Priamidēn, Thyestēn, Pythagorān (ergo et: Lycidan: c. 1, 4, 19, ubi: -am: codd. praeter aDR). Latini nominativi constant metro: Damā Marsyā; anceps: Apella; acc. unus: Scipiadam ut: s. 2, 1, 17; gen. dat. abl. latine flectuntur (metro non stabiliuntur: Anchisae: c. s. 50 nec: Thyestae: a. p. 91); vocativi: Archyta (?): c. 1, 28, 2; Atridē: epi. 1, 7, 43; Laertiadā: s. 2, 5, 59; Tiresiā: s. 2, 5, 1; Xanthiā: c. 2, 4, 2; nota: Atridā: s. 2, 3, 187

nec non fem. Graecos servant casus nom. et acc.: Alexandreā, Calliopē, Chloē, Dindymenē, Europē, Euterpē, Ithacē, Lalagē, Leuconoē, Lydē, Melpomenē, Mitylenē, Neobulē, Penelopē, Pholoē, Phrynē, Procnē (at: Thracā epi. 1, 3, 3; trad.: Thrace c. 2, 16, 5) ut non enumerem nisi metro probatos; item acc.: Chloēn, Europēn, Lalagēn, Lydēn, Hippolytēn, Rhodopēn, Thracēn, voc. Asteriē, Leuconoē, Lycē, Lydē; Latinae formae probantur metro: Thracā epi. 1, 3, 3; Cretam urbibus epo. 9, 29; Ilionam edormit s. 2, 3, 61; traduntur praeterea: Anticyram, Cinaram: c. 4, 13, 21 (-an aA) Helenam, Libyam, Penelopam (at in c.: Helenen, Penelopen); recte codd. praeter gmδvD: s. 2, 3, 150 Electran; gen. in -ae (Circae, Penelopae, Semelae) ante vocalem non leguntur

decl. II: Hiber: c. 2, 20, 20

gen.: auxili, consili, desiderii, Favoni, imperi, ingeni, negotii, otii, patrimonii, peculi, silentii; item nomina ut: Acci, Appi, Capri, Enni, Horati, Valeri alia, etiam Graeca ut: Dionysi, Panaeti; at in adi.: -ii: egregii, Assyrii, Carpathii, Cnosii, Lesbii, Maeonii, Martii; sed: s. 1, 6, 38 Syri Damae

voc.: Mercuri similia; nota: Pompēi: c. 2, 7, 5; et Graecum: Demetri: s. 1, 10, 90, epi. 1, 7, 52; adi. in -ius: voc. non extat; pro voc. nom.: filius Maiā: c. 1, 2, 43; vos o Pompilius sanguis: a. p. 292

NOTABILIA GRAMMATICA

gen.: deum: s. 2, 2, 104, s. 2, 6, 65, deorum: 24^{ss}, divum: c. 1, 2, 25, c. 4, 6, 22 (-om), s. 1, 3, 117, *nusquam*: divorum; virorum (*etiam*: quindecim . . . virorum: c. s. 70): 5^{ss}, *nusquam*: virum; bis dena . . . sestertia nummum: epi. 2, 2, 33, nummorum: *quater*; Boeotum: epi. 2, 1, 244; Graiorum: *bis*, *nusquam*: Graium

metro vindicantur Graecae formae hae (ante vocalem): Cypron: c. 1, 30, 2; Delon: c. 1, 21, 10; Ilion: c. 3, 3, 18; Pelion: c. 3, 4, 52; Rhodon: c. 1, 7, 1; Troilon: c. 2, 9, 16; *Latinae*: Antiochum: c. 3, 6, 36; Bacchum: c. 2, 19, 1; Cyprum: c. 3, 26, 9; Menelaum: s. 2, 3, 198; Tantalum: c. 2, 18, 37; Teucrum: s. 2, 3, 204; *ceterum* -os et -us, -on et -um *passim leguntur in codd. hybrida vox*: (p)tisanarium oryzae: s. 2, 3, 155

decl. III nom.: arbores: *ob metrum*: c. 2, 13, 3, arbor: *quater*; honores: *metro firmatum* epi. 1, 18, 102, a. p. 69, *praeterea traditum*: s. 1, 6, 83, honor: *metro firmatum*: s. 2, 2, 28, a. p. 400, *traditum praeterea*: c. 2, 11, 9, epo. 17, 18, epi. 1, 16, 39, *traditum: et honores (Σ) et honor (Ψ(acc. QR))*: c. s. 57; labor: *metro firmatum*: c. 4, 3, 3, s. 2, 2, 14, a. p. 291, *traditum praeterea* c. 1, 3, 36, labor: *nusquam ut nec*: color (color: 8^{ss})

rhetor: epi. 2, 2, 87 (*semel anceps*); Castor: epo. 17, 42 (*ter anceps*); Hector: *bis anceps*; *semel*: Nestor

cubital[e]: s. 2, 3, 255; Puteal: s. 2, 6, 35, epi. 1, 19, 8

metro firmatur Lat. nom.: Macedo: c. 3, 16, 14; *metro constat Graecus*: Ixion: a. p. 124; Orion: c. 3, 27, 18; Phaethon: c. 4, 11, 25; *incipites*: Alcon, Amphion, Anacreon, Colophon, Lacedaemon, Lacon, Laomedon, Orion, Procyon, Polemon, Porphyron

Hermogenes: s. 1, 9, 25

Graeca: Sappho: *in sexto pede*: epi. 1, 19, 28; *item*: Ino: a. p. 123; Io: a. p. 124; heros: s. 2, 3, 193, *in sexto pede*: a. p. 114. 227 *voc.*: Chlori: c. 3, 15, 8; Phylli: c. 4, 11, 3; Piplei (-ea *codd.*): c. 1, 26, 9; Pieri: c. 4, 3, 18; Tyndari: c. 1, 17, 10

formas in: -eu v. sub *synhizesi*

acc. in -ā: *metro firmantur*: āera: s. 2, 2, 13 (*anceps*: c. 1, 3, 34); herōa: c. 1, 12, 1; *traduntur etiam*: aegida: c. 1, 15, 11, c. 3, 4, 57; aethera: c. 2, 20, 2; *metro certa*: Acheronta: c. 3, 3, 16 (*anceps*: c. 1, 3, 36); Cyclopa: s. 1, 5, 63, epi. 2, 2, 125; Hectora: s. 1, 7, 12; Helicona: epi. 2, 1, 218; Memnona: s. 1, 10, 36; Nestora: c. 1, 15, 22; Platona: s. 2, 3, 11 (*anceps*: s. 2, 4, 3); Plutona: c. 2, 14, 7; Salamina: c. 1, 7, 21. 29; *traduntur praeterea*: Agamemnona: c. 4, 9, 25; Anacreonta: epo. 14, 10; Iapyga: c. 1, 3, 4; *metro non fulciuntur*: Hectorem: epo. 17, 12; Iasonem: epo. 3, 12; *at certum*: chlanidem (-mydem *codd.*): epi. 1, 17, 31; Aiadem: c. 1, 15, 19, c. 2, 4, 5

in -ea: v. sub *synhizesi*

in -ēn: *nusquam metro postulatur*; *incipitia nomina*: Achillen, Phraaten, Tiridaten, Ulixen

NOTABILIA GRAMMATICA

in -in: metro certum: Eupolin: s. 2, 3, 12; *ancipitia:* Charybdin, Damalin, Memphin, Osirin, Sybarin, Tanain, *item:* Ityn; cf. Lycorida: c. 1, 33, 5

acc.: Sapphō: c. 2, 13, 25

abl.: *metro probatur -i:* vi: epi. 2, 2, 173; avi: c. 1, 15, 5; igni: c. 1, 34, 6; rivali: a. p. 444; strigili: s. 2, 7, 110; *traditur praeterea:* amni: s. 1, 10, 62; angui (-ue *Ξ(acc. & Πa. ras. I)*): epi. 1, 17, 30; igni: c. 1, 4, 3, s. 1, 5, 72; imbri (-e C): s. 1, 5, 95; securi: c. 4, 4, 20, s. 1, 1, 99; ungui: c. 2, 8, 4, c. 3, 6, 24

metro probatur -ē: amne: c. 4, 6, 26; bile: c. 1, 13, 4; classe: c. 1, 37, 24, c. 3, 6, 15, c. 3, 11, 48, s. 1, 2, 47; colle: epi. 2, 2, 68; cute: epi. 1, 2, 29, epi. 1, 4, 15, epi. 1, 18, 7; fine: c. 1, 18, 10, c. 2, 18, 30, s. 2, 7, 107, epi. 2, 1, 12; fuste: s. 1, 3, 134, s. 1, 5, 23, s. 2, 3, 112; imbre: epi. 1, 11, 11; nave: epi. 2, 2, 200; orbe: epi. 1, 1, 83; pelle: s. 1, 6, 22, epi. 1, 16, 45 (*anceps* epo. 17, 22); pene: epo. 12, 8; rûde: epi. 1, 1, 2; sorde: epi. 1, 2, 53; sorte *6^{es}*; vite: c. 1, 18, 1, c. 1 38, 8

Charybdi: c. 1, 27, 19; Thetide: epo. 13, 12; Aulide: s. 2, 3, 199

gausapē: s. 2, 8, 11

Praenestē: epi. 1, 2, 2; Tiburē: epi. 1, 8, 12, epi. 2, 2, 3; Achillē: s. 2, 3, 193; Ganymedē: c. 4, 4, 4; *anceps:* Diomede: s. 1, 5, 92

metro fulcitur -i: acri: c. 3, 2, 2; celeri: c. 1, 14, 5; duplici: epi. 1, 17, 25; memori: s. 2, 4, 90, s. 2, 6, 31; praecipiti: s. 2, 3, 293; *traduntur praeterea:* acri: s. 1, 10, 14; equestri: s. 2, 7, 53; pedestri s. 2, 6, 17, a. p. 95; simplici: c. 4, 14, 13; *metro probatur -ē:* caelibē: epi. 1, 1, 88; divitē: *6^{es}*; duplicē: s. 2, 2, 122; locupletē: s. 2, 6, 102; pauperē: *ter*; sospitē: c. 1, 28, 27, c. s. 40; supplicē: c. 3, 14, 8; vehementē: epi. 1, 13, 5; Caeritē cera: epi. 1, 6, 62; Tiburtē via: s. 1, 6, 108; *traduntur etiam:* alite: epo. 3, 14; superstite: epo. 1, 5

metro fulcitur -i in: insolenti: c. 2, 3, 3; recenti: c. 2, 19, 5; *non item in:* olenti: s. 1, 2, 30; patenti: c. 2, 16, 1; trementi: epo. 5, 11; virenti (-te *Ψ*): c. 1, 25, 17; *at -ē certum est metro non solum in participiis ut:* corrente, fallente, fugiente, surgente *aliis multis, sed et in usu adiectivo:* candente: epi. 1, 15, 36; continente: c. 2, 18, 22; florente: a. p. 115; fugiente: c. 3, 2, 24; fulgente: c. s. 61, s. 1, 6, 23; praesente: a. p. 59; rubente: c. 1, 2, 2; sonante: epo. 9, 5, epo. 16, 12

-i metro constat in his: feraci: c. 4, 4, 58; mendaci: epo. 17, 39; minaci: c. 2, 1, 17, c. 3, 4, 54 (*anceps:* c. 1, 10, 10); mordaci: c. 4, 6, 9; tenaci: epo. 2, 24; veloci: s. 2, 5, 55

-e in comparat. passim; meliore: etiam s. 1, 9, 68 (*-ri Ψ(acc. Κε)*)
plur. gen.: nepotum: c. 2, 13, 3, c. 3, 17, 3, epi. 1, 15, 36; sacerdotum: c. 1, 16, 6; vatum: *6^{es}*; clientum: c. 3, 5, 53, *at:* clientium: c. 2, 18, 25, c. 3, 1, 13; parentum: c. 1, 2, 23, c. 2, 20, 6, c. 3, 6, 46, parentium: c. 3, 24, 21; artium: *ter*; bidentium: c. 3, 23, 14; fontium: c. 3, 13, 13, c. 4, 14, 45; frontium: c. 1,

NOTABILIA GRAMMATICA

1, 29; imbrium: c. 3, 27, 10; litium: c. 3, 14, 26; montium: *ter*:
narium: c. 2, 15, 6; nubium: c. 4, 2, 27; serpentium: epo. 1, 20;
Quiritium: c. 4, 14, 1; *crebrae formae in -ntum nota*: fugientum:
c. 3, 18, 1; recentum: c. 1, 10, 2; sapientum: s. 2, 3, 296, *at*: sa-
pientium: c. 3, 21, 14; imminetium (-tum $\Psi^{(acc. Q)}$ *Pph.*): c. 3,
27, 10

divitum: c. 3, 11, 6, c. 3, 16, 23; sospitum: c. 3, 14, 10; vigilum:
c. 3, 16, 2

formae Graecae: nom.: Corybantēs: c. 1, 16, 8; Serēs: c. 3,
29, 27, c. 4, 15, 23; tempō: c. 1, 21, 9; *in fine versus*: c. 1, 7, 4,
c. 3, 1, 24; *acc. metro certa*: lyncās: c. 4, 6, 34; Cycladās: c. 3,
28, 14; Serās: c. 1, 12, 56; Titanās: c. 3, 4, 43; Troās: c. 4, 6,
15; *traduntur praeterea*: heroas, lyncas, tripodas, Arabas, Cyclo-
das, Hyadas, Thyiadas; *acc.*: chlamydes: *trad.* epi. 1, 6, 40

ad decl. IV: traditur: partubus: epo. 5, 5

de arborum nominibus quale cupressus v. sub heteroclitis

ad decl. V: -iēs vel iā: formae decl. in -a traduntur solae in
his: avaritia, militia, munditia, pueritia, saevitia, tristitia; *du-*
bitari potest utrum dat. epi. 1, 2, 7 *sit*: barbariae *an*: barbariē (*ut*
fidē); *formae in -es (metro non certae sunt nisi nom.)*: canities
c. 1, 9, 17, -iē c. 2, 11, 8; luxuriem (-am $\mathcal{E}^{(acc. M. N)}$): a. p. 214 (*at*
-iā: s. 2, 3, 79); materiēs: a. p. 131, -iem (-am *Ru*): c. 3, 24, 49
(*at*: -iam a. p. 38); mollietiem: s. 2, 2, 87 (*at*: -iā: epo. 11, 24);
nequitīēs: s. 2, 2, 131 (*at* -iae *dat. nisi est -iē*), c. 3, 4, 78, c. 3,
15, 2, -iā: s. 2, 3, 244; pauperiēs: 5^{es}, -iem: 10^{es}; perniciēs: epi.
1, 15, 31, -iem: *ter*: temperiem: epi. 1, 16, 8

gen.: diēi: s. 1, 9, 35; fidē[i]: c. 3, 7, 4; rēi: c. 3, 16, 25

dat.: rēi: c. 3, 24, 64; fidē: s. 1, 3, 95

plebs: *tertium sequitur ordinem*

ad comparationem: dexterius: s. 1, 9, 45; imus: 21^{es}, infimus:
bis

mirum quot comparativi, partim rariores, apud Horatium le-
gantur; enumero potiores: constantior: epo. 12, 19; decentius:
epi. 2, 2, 216; ferventius: s. 1, 10, 62; iactantior: s. 1, 3, 50;
scientioris: epo. 5, 72

auctius: s. 2, 6, 3; corruptius: s. 1, 5, 95; devinctior: s. 1, 5,
42; distentius: s. 1, 1, 110; editor: s. 1, 3, 110; elutius: s. 2, 4,
16; fortunatius: a. p. 295; inpunitior: s. 2, 7, 105; instructor:
epi. 1, 18, 25; limatior: s. 1, 10, 65; perditior: s. 1, 2, 15; per-
fectius: epo. 5, 59; productior: a. p. 189; quietior: epo. 10, 11;
subiectior: s. 2, 6, 47; unctius: epi. 1, 15, 44

amicior: c. 2, 1, 25; asperior: c. 3, 24, 53; caecior: s. 1, 2, 91;
candidiores: s. 1, 5, 41; diviniior: s. 1, 4, 43; imperiosius: c. 1,
14, 8; flebiliior: c. 1, 24, 10; insanior: s. 2, 3, 102; maturior: c.
2, 17, 6; mendacior: epi. 2, 1, 112; operosiores: c. 3, 1, 48; pau-
periorum: s. 1, 1, 111; perennius: c. 3, 30, 1; perlucidior: c. 1,
18, 16; puerilius: s. 2, 3, 250; putidius: s. 2, 3, 75; rotundioribus:
epo. 8, 13; rusticius: s. 1, 3, 31; surdior: c. 3, 7, 21, epo. 17, 54;

NOTABILIA GRAMMATICA

taciturnius: epi. 2, 2, 83; tempestivius: c. 4, 1, 9; truculentior: s. 1, 3, 51; venerabilior: s. 2, 5, 14; violentior: c. 2, 17, 18; vivacior: s. 2, 2, 132

adde: valdius: epi. 1, 9, 6, a. p. 321

incompactissimus: s. 1, 6, 81

nota etiam: ut neque longa nec magis alba velit . . . videri: s. 1, 2, 124; nec purior . . . nec magis . . . aliena: s. 1, 9, 50; magis . . . beatus: s. 1, 3, 142; magis alba: s. 2, 4, 13; magis apta: epi. 1, 7, 43; truculentior atque plus aequo liber: s. 1, 3, 52; plus aequo pronus: epi. 1, 18, 10; *de bene et male c. adi. v. indicem Zangemeist.*

numeralia: permulta, praecipue in sermonibus, leguntur: notabilia haec:

de ambo duo: v. supra: declin., numer.: unus et alter: s. 1, 6, 101, a. p. 15; Viscorum . . . uterque: s. 1, 10, 83; sanus utrisque auribus atque oculis: s. 2, 3, 284; [utrisque Q: s. 2, 3, 50]; tribus lectis videas cenare quaternos: s. 1, 4, 86; cum bis trium (ter *codd.*) ulnarum toga: epo. 4, 8; ternos ter cyathos: c. 3, 19, 14; bis quinque viri: epi. 2, 1, 24; tricesima sabbata: s. 1, 9, 69; quater undenos . . . Decembris: epi. 1, 20, 27; unde- | octoginta annos: s. 2, 3, 117; undenos deciens per annos: c. s. 21; mille ovium: s. 2, 3, 197; milibus . . . aliis: s. 1, 6, 111; bis mille equos: epo. 9, 17; milia quinque . . . chlamydam: epi. 1, 6, 43; mille cadis, nihil est, ter centum milibus: s. 2, 3, 116

ad quartam iaceo: s. 1, 6, 122; ante secundam: s. 2, 6, 34; post nonam venies: epi. 1, 7, 71; quotā: c. 3, 19, 7; hora quota est?: s. 2, 6, 44; quotus . . . annus: epi. 2, 1, 35

de assis partibus locus celebris: a. p. 326 ss. (uncia, triens, quincunx, semis); quadrante lavatum . . . ibis: s. 1, 3, 137; minus locuples uno quadrante: s. 2, 3, 93; vilem redigatur ad assem: s. 1, 1, 43; unius assis non unquam pretio pluris licuisse: s. 1, 6, 13; as laquei pretium: s. 2, 2, 99; se demittit ob assem: epi. 1, 16, 64; viatica . . . ad assem perdiderat: epi. 2, 2, 27; assem in partes centum diducere: a. p. 325; octuissibus: s. 2, 3, 156; octonos . . . aeris: s. 1, 6, 75; dare milia terna macello: s. 2, 4, 76; septem donat sestertia, mutua septem promittit: epi. 1, 7, 80; erit . . . tuos nummorum milibus octo: epi. 2, 2, 5; accipit et bis dena super sestertia nummum: epi. 2, 2, 33; huic signo ponebam milia centum: s. 2, 3, 23; agrum fortasse trecentis aut etiam supra nummorum milibus emptum: epi. 2, 2, 164; quadringentis sex septem milia desunt: plebs eris: epi. 1, 1, 58; *cf.* census equestrem summam nummorum: a. p. 383; decies centena dedisses huic: s. 1, 3, 15; sume tibi deciens, tibi tantundem, tibi triplex: s. 2, 3, 237; ut decies solidum absorberet: s. 2, 3, 240; quingentis . . . drachmis: s. 2, 7, 43; lucrata . . . talentum: a. p. 238; quinque talenta poscit te mulier: s. 2, 7, 89; accepit patrimonio mille talenta: s. 2, 3, 226; mille talenta rotundentur, totidem altera, porro et tertia succedant et quae pars quadret acervum: epi. 1, 6, 34

NOTABILIA GRAMMATICA

non semel: c. 4, 2, 50, c. 4, 9, 18, *cf.* a. p. 468; bis terque: epo. 5, 33, a. p. 440; bis terve (*sic* BK 5, -que C Ψ *cf.* Bentley *ad locum*): a. p. 358; felices ter et amplius: c. 1, 13, 17; ter et quater anno: c. 1, 31, 13; ter . . . quaterque: s. 2, 7, 76; ter die . . . totiensque . . . nocte: c. s. 23

tu quotus esse velis, rescribe: epi. 1, 5, 30

ad pronomina: egomet: s. 1, 2, 131, s. 1, 3, 23, s. 1, 8, 23, epi. 2, 1, 220; semet: s. 1, 6, 78

is: *eiusque casus absunt a carminibus (crebrī in sermonibus, deest: ei) prae:* eiūs: [c. 3, 11, 18] c. 4, 8, 18; *leguntur in carminibus:* idem: 5^{es}; eadem: c. 4, 10, 7; idem (*nom. plur.*): c. 3, 4, 67; isdem: 3, 2, 27

hūiūs: s. 1, 4, 44; **hūic:** *passim in sermonibus, non in c.*; **hisce:** s. 1, 3, 70; **huncine:** s. 1, 9, 72; **hiscine:** s. 1, 2, 109; **hae f.:** epi. 1, 16, 15; **haec:** *neutr.: passim*

illius: 9^{es} (c. 4, 13, 18 *illius illius*), *illius:* s. 1, 10, 57; **addo:** *alterius:* 6^{es}; **nullius:** epo. 16, 61, epi. 1, 1, 14, *nullius:* epi. 1, 17, 22, a. p. 320. 324 [*ullius:* $\Xi\Psi$ epi. 1, 18, 37]; **unius:** s. 1, 6, 13, *unius:* c. 4, 9, 39; **utrius:** epi. 1, 17, 15; **desunt:** *alius, ipsius, istius, neutrius, solius, totius*

quis (interrog.): *saepe: etiam:* **quis . . . pudor:** c. 1, 24, 1, **quis . . . campus:** c. 2, 1, 29, **quis . . . status:** c. 3, 29, 25, **quis . . . finis:** s. 2, 8, 59; **traditur:** *qui (quis Fl λ ncorr.) sudor:* epo. 12, 7; **qui gurgēs:** c. 2, 1, 33; **abl.:** *quīs:* s. 2, 8, 18; **quibus:** epi. 1, 3, 1, c. 3, 25, 3; **dat.:** c. 1, 35, 37, c. 4, 11, 13; **cūius:** epi. 1, 7, 54

quis: *indef. metro probatur (plerumque post: ne vel: si):* 18^{es}; **traditur multo saepius:** *si qui metro constat:* s. 1, 6, 30; **traditur etiam:** s. 1, 4, 41, s. 1, 6, 79; **fem.:** *quae:* s. 2, 6, 10 *metro certum;* **si quae (si qua Ψ (acc. KM)):** *traditur etiam:* s. 1, 4, 93; **neutr. plur.:** *num qua . . . vitiorum:* s. 1, 3, 35

qui rel.: *cūius:* 6^{es}; **quibus:** *dat. vel abl. saepe:* **quīs abl.:** epo. 11, 9, s. 1, 1, 75; **dat.:** s. 1, 3, 96, s. 1, 4, 72. 130, s. 1, 5, 42, s. 1, 9, 27

aliquis, aliquid (nulla alia forma): 7^{es} in s. epi., *nusquam in c.* **ecquis:** s. 2, 7, 34; **ecquid:** epi. 1, 18, 82

quidam, quaedam, quiddam, cuidam, quendam, quidam, quaedam, quibusdam: 16^{es} in s. epi., *nusquam in c.*; **quadam (quodam χ δπRAcorr. γ):** epi. 1, 1, 32

quivis, quidvis, cuivis, quemvis, quidvis, quovis: 17^{es} in s. epi., *nusquam in c.*; **quavis:** s. 1, 4, 87

cui libet, quamlibet, quodlibet, quidlibet, quaelibet, quibuslibet: 8^{es} in s. epi.; **quidlibet:** c. 1, 37, 10; **quaelibet:** c. 3, 3, 38 **quicumque, quisquis et casus:** *passim in c. ut in s. epi.*

quisnam, quidnam: *ter in s.*

quisque: *ter in c.*; **quisque et casus:** *passim in s. epi.*

quisquam et casus: *passim in c. s. epi.*

quispiam: *deest*

NOTABILIA GRAMMATICA

nemo (*nullus alius casus*): 12^{es} in s. epi., nusquam in c.; dat.: nulli: c. 1, 24, 10, c. 1, 36, 6 et 6^{es} in s. epi.; nihil, nil: *passim*; nihilum *ter* in s.; nihilo: 5^{es} in s. epi.; nilo metro certum s. 1, 5, 67; nullius: *neutr. subst.* epi. 1, 17, 22, a. p. 324

ad coniugationes: de generibus: haec ego procurare . . . imperor: epi. 1, 5, 21; ego . . . invideor: a. p. 56, cf. invidendus: c. 2, 10, 7, c. 3, 1, 45; regnata Cyro Bactra: c. 3, 29, 27; regnata . . . rura Phalantho: c. 2, 6, 11; triumphatis . . . Medis: c. 3, 3, 43; *cognata haec*: qui pluribus adsuerit mentem: s. 2, 2, 109; insuevit pater . . . hoc me: s. 1, 4, 105; civica iura respondere: epi. 1, 3, 24; rixa . . . debellata: c. 1, 18, 9; omne militabitur bellum: epo. 1, 23; ludum insolentem ludere: c. 3, 29, 50; pugnauit . . . dicenda Musis proelia: c. 4, 9, 19; erubescendis . . . ignibus: c. 1, 27, 15; Pegasus terrenum equitem gravatus: c. 4, 11, 27; perditur: s. 2, 6, 59

ad deponentia: abominatus (-andus Αλ') Hannibal: epo. 16, 8; inominata . . . cubilia: epo. 16, 38; inauspicatos (non auspicatos Ψ(acc.Q) Prisc.) . . . impetus: c. 3, 6, 10; bella . . . matribus detestata: c. 1, 1, 25; interminato . . . cibo: epo. 5, 39; lana . . . medicata fuco: c. 3, 5, 28; meret aera liber: a. p. 345; laudem mereo: a. p. 268; meruere decus: a. p. 286; merearis: s. 1, 1, 87; mereberis: c. 4, 12, 16; merentis: epi. 1, 7, 24; merentem: c. 3, 3, 13; meritus: *act.*: s. 1, 3, 120; *pass.*: c. 3, 28, 16, c. 4, 2, 35, s. 2, 1, 66; metata . . . porticus: c. 2, 15, 15; metato in agello: s. 2, 2, 114; barbite . . . Lesbio primum modulate civi: c. 1, 32, 5; obstinatas . . . aures: c. 3, 11, 7; palpère: s. 2, 1, 20; arva . . . populata: c. 3, 5, 24; spes . . . ratas: epi. 1, 5, 17; sortito: epo. 4, 1

de participiis: adulta virgo: c. 3, 2, 8; adulta vitium propagine: epo. 2, 9; cenatus: s. 1, 10, 61; iuratus: epi. 1, 17, 60; Graecia . . . coniurata: c. 1, 15, 7; nupta: 5es; obsoleti sordibus tecti: c. 2, 10, 6; obsoleta sordibus: epo. 17, 46; sic . . . placitum . . . Parcis: c. 2, 17, 16; sic dis placitum: s. 2, 6, 22; potus: *act.* 7^{es}; *pass.*: poti . . . cadi: c. 3, 15, 16; pransus: s. 1, 5, 25, s. 1, 6, 127, a. p. 340 (inpransus: *ter*); quietus: 6^{es}; suetae: s. 1, 8, 17; aduetum: s. 2, 2, 11; tacitus: *passim*

formae compositae: fuit . . . captus: s. 2, 8, 6 [pulsus fuit (KEMz): s. 1, 6, 13]; exclusus fuero: s. 1, 9, 58; iniecta . . . fuerit: s. 1, 4, 95; sum futurus: epo. 1, 17; quaerenda foret: s. 1, 6, 100; foret . . . delapsus: s. 1, 10, 68

terminationes: 3. plur. perf. in -ēre: 81^{es}, in -ērunt: 14^{es} (bis in c.: dederunt), in -ērunt: vertērunt: epo. 9, 17, adnuērunt: s. 1, 10, 45; dedērunt: epi. 1, 4, 7

2. sing. pass. in -re: in c. 8^{es}, in s. epi. 17^{es}; in -ris: in c. 7^{es}, in s. epi. 42^{es}

inf. praes. pass. in -i: *passim*; in -ier: semel in c.: spargier: c. 4, 11, 8; laudarier s. 1, 2, 35; avellier . . . ante quam . . . ostendi: s. 1, 2, 104; mercarier: s. 2, 3, 24; torquerier: s. 2, 8,

NOTABILIA GRAMMATICA

67; labier: epi. 2, 1, 94; faterier: epi. 2, 2, 148; curarier: epi. 2, 2, 151; *incertum*: sectarier: s. 1, 2, 78

perfecta contracta: in -asti, -astis, -arunt, -arim, -aris, -arit, arint (s. 1, 8, 41; -ent *trad.*), -arat, -aro, -asset, -asse: *41^{es}*; *non contractae 17^{es}*

complesti: epo. 6, 9; implemis: epo. 17, 59; implevisse: epi. 1, 20, 27; adsuerit: s. 2, 2, 109; consueris: s. 1, 7, 34; quiessem: s. 1, 6, 22; crevere: c. 4, 15, 14, a. p. 216

obisset: s. 2, 8, 59; perierunt: s. 1, 3, 108; periere: epi. 1, 7, 86; perisset: s. 2, 3, 93 (periret Rgmσv); perisse: epi. 2, 1, 80; subisti: epi. 1, 7, 33; subiit: s. 1, 9, 21; audivit: s. 1, 2, 18; audisti: s. 2, 6, 53; epi. 1, 7, 38; audivere: c. 4, 13, 1, 2; audieras: epi. 2, 2, 151; audieris: s. 2, 5, 101, s. 2, 8, 33; audierit: s. 2, 3, 60; concupiveris: epo. 3, 19; impediit (-i(e)t *codd.* *praeter* u *φ corr.* σΓVvc): s. 1, 6, 27; insanisse: s. 2, 3, 134; ligurrierit: c. 4, 3, 81; munivit: c. s. 43; munierant: c. 3, 16, 3; nequiere: s. 2, 5, 78; petiit: epi. 1, 1, 98, s. 2, 1, 100; petiverit: epo. 6, 15; quaesivere: s. 1, 4, 46; quaesierat: epi. 1, 15, 32; quaesieris: c. 1, 11, 1; rescieris: epi. 2, 1, 227

admoverit: epi. 1, 20, 19; commorit: s. 2, 1, 45; moverit: a. p. 472; promorat: epo. 11, 14; remorant: s. 2, 1, 71; removisse: c. 3, 5, 43; summosses: s. 1, 9, 48; novisti: epi. 1, 6, 67; novistine: epi. 1, 10, 14; nosti: epo. 17, 77, s. 1, 3, 126, s. 1, 6, 15, s. 2, 3, 18; epi. 1, 2, 23; noram: s. 2, 3, 25; noris: c. 4, 11, 13, s. 1, 9, 7; nosset: s. 1, 9, 62; nosse: s. 2, 8, 19; ignovisse: epi. 1, 7, 69, a. p. 347

alia vide sub syncopa

faxis: s. 2, 3, 38, s. 2, 6, 5; ausim: s. 1, 10, 48

ad temporum modorum formas: lāvis: c. 4, 6, 26; lāvit: c. 2, 3, 18, c. 3, 4, 61, epo. 17, 51; lāvimus: s. 1, 5, 24; lāvit: c. 3, 12, 7; laverit: epo. 16, 28; lavisset: s. 2, 3, 21; lāvère: c. 3, 12, 2; *iuxta*: lavemur, lavatum; crepuit: c. 2, 17, 26; discrepui: a. p. 219; increpuit: c. 4, 15, 2; resonarint (-ent *trad.*); s. 1, 8, 41; explicui: *ter*; implicata (illigata *Ξ(acc.λ)* *Pph.*): epo. 5, 15; implicitum: a. p. 424; intonata: epo. 2, 51; sonaturum: s. 1, 4, 44; necatus: c. 1, 29, 6; enectus: epi. 1, 7, 87

absorbēret: s. 2, 3, 240; stridēre: s. 2, 8, 78; tergēre: s. 2, 2, 24; deterget: *praes.*: c. 1, 7, 15; pertersit: s. 2, 8, 11; densentur: *indic.*: c. 1, 28, 19; adoleverit: s. 1, 9, 34; conferbuit: s. 1, 2, 71; inferbuit: s. 2, 4, 67; nocituram: c. 1, 28, 30; doliturus: epo. 15, 11, s. 1, 2, 112, s. 1, 10, 89

accersit: *trad.*: epi. 2, 1, 168; *praeterea*: accers-: *solis in E(M)*: epi. 1, 5, 6; epi. 2, 1, 228, s. 2, 3, 261; dissiluit: epi. 1, 18, 42; insiluit: a. p. 366; prosiluit: epi. 1, 19, 8; levi: c. 1, 20, 3; severis: c. 1, 18, 1; inseverit: s. 1, 3, 35; minxerit: a. p. 471; comminxit (-mix-*Ξ(acc.σγpp. R¹)*): s. 1, 3, 90; perminxerunt (-mix-BδEM *codd. Pph.*): s. 1, 2, 44; mictum: s. 1, 8, 38; oriturum: epi. 2, 1, 17

NOTABILIA GRAMMATICA

singula verba: fore: 6^{ss}; afore: s. 1, 4, 101; profore: epi. 1, 8, 11

(ēdo): est: s. 2, 2, 57, epi. 1, 2, 39; ēdī: s. 2, 2, 116; ēdisti: epi. 2, 2, 214; ēdit: epi. 1, 12, 12; *conī*. ēdit: epo. 3, 3, s. 2, 8, 90; esset: s. 2, 6, 89; ēdendi: epi. 1, 16, 22

non vis: epi. 1, 1, 48; non volt: s. 2, 3, 267, a. p. 89; non voltis: s. 1, 2, 38; vin tu: s. 1, 9, 69

nequeo, nequit, nequeunt, nequiere, nequeas *leguntur, etiam*: non quis: s. 2, 7, 92; non . . . queant: epo. 11, 25

fi: s. 2, 5, 38

inquimus: s. 1, 3, 66; inquiet: s. 2, 5, 43

effare *imp.*: epo. 17, 37

ad praepositiones: coram: *ado. ter; cum ablativo praeposito*: te coram: s. 1, 4, 95; *postposito*: s. 1, 4, 74, epi. 1, 17, 43, a. p. 185; te palam: epo. 11, 19; post paulo (-um *Ψ*): c. 3, 20, 3, s. 1, 2, 120 (-um *Prisc.*), epi. 1, 6, 43, epi. 1, 18, 83; nono post mense: s. 1, 6, 61; procul negotiis: epo. 2, 1; prava ambitione procul: s. 1, 6, 52; simul his: 1, 10, 86; usque Tarentum: s. 1, 6, 105; usque ad: epo. 1, 13, s. 1, 3, 7, usque . . . ad: s. 1, 5, 82; ad usque: s. 1, 1, 97, s. 1, 5, 96; ad . . . usque: s. 1, 2, 26; praeter plorare: s. 2, 5, 69

postpositae: citra: v. 'ultra'; coram: v. *supra*; quos inter: c. 3, 3, 11; haec inter: epo. 2, 38, s. 2, 6, 59, 77; inter *post subst.*: c. 3, 23, 10, epo. 12, 23, s. 1, 1, 47, 116, s. 1, 3, 53, 60, s. 2, 2, 32, s. 2, 3, 40, epi. 1, 4, 4, 12, epi. 2, 1, 43; palam: v. *supra*; quem penes: a. p. 72; astra praeter . . . et undas: c. 3, 27, 31; propter: s. 1, 3, 100; sine: s. 1, 3, 68, s. 1, 5, 99; super: epo. 7, 3, epi. 2, 1, 152; supra: c. 3, 19, 15; faece tenuis: c. 3, 15, 16; fines, quos ultra citraque: s. 1, 1, 107

ad coniunctiones: et: *postpositum secundo loco saepe, ut*: c. 1, 2, 9, 18, 39, c. 1, 29, 14, c. 3, 24, 48, epo. 1, 12, epo. 17, 3, s. 1, 3, 54, s. 2, 1, 64; *tertio loco*: epo. 16, 40, s. 1, 3, 63; atque (ac): *secundo loco*: epo. 8, 11, epo. 17, 4, s. 1, 5, 4, s. 1, 6, 111, 131, s. 1, 8, 34; *tertio*: c. 1, 25, 17; aut: *secundo loco*: c. 1, 21, 7; c. 2, 12, 24, epo. 1, 35, epo. 7, 7, epo. 9, 31, epo. 16, 4, s. 2, 7, 50; vel: *secundo loco*: s. 1, 2, 134; ve: *quarto*: c. 4, 2, 21; sed: *secundo loco*: c. 4, 4, 33, epi. 2, 1, 89, epi. 2, 2, 46; at: *secundo loco*: s. 1, 2, 47, s. 1, 8, 37; nec (neque): c. 3, 4, 77, c. 4, 5, 14, epo. 10, 11, epo. 16, 5, 60, epi. 1, 18, 37; nē: *interrog.*: s. 1, 5, 65, epi. 2, 2, 65

que aut ve aut ne: *suspenduntur ad vocabula ἀντὶ κοινῶν inter bina sententiae cola posita*: que: (c. 1, 28, 5?) c. 1, 30, 6 tecum puer et . . . Gratiae . . . properentque Nymphae; c. 2, 17, 16: sic . . . Iustitiae placitumque Parcis; c. 2, 19, 24, 28: pacis eras mediusque belli; c. 2, 19, 32, c. 3, 1, 12, c. 3, 4, 11: ludo fatigatumque somno; c. 3, 11, 13, c. s. 22, s. 1, 4, 17, 115, s. 1, 6, 43, 44; s. 2, 3, 130, 157, 182, a. p. 86; ve: c. 2, 7, 25, epo. 2, 50, s. 2, 3, 139, 180, 242, s. 2, 7, 64; nē: s. 1, 2, 63, s. 1, 8, 2

NOTABILIA GRAMMATICA

postpositum: ergo: s. 2, 2, 35, s. 2, 3, 89, 156, epi. 2, 1, 206, a. p. 353; itaque: epi. 1, 1, 10; nam: *secundo loco*: c. 4, 14, 9, epo. 17, 45, s. 2, 3, 20, 41, 302, epi. 2, 1, 186; *tertio*: c. 1, 18, 3, epo. 14, 6, s. 2, 6, 78; namque: *secundo loco*: s. 1, 6, 57; etenim: *secundo loco*: s. 1, 6, 54, s. 1, 7, 10, s. 2, 3, 284, s. 2, 5, 60; *tertio*: c. 4, 5, 17 (*primo solum* s. 2, 7, 37)

ad interiectiones: heu heu (eheu Ψ): c. 1, 15, 9, c. 1, 35, 33 ((h)eheu Ψ), [c. 2, 14, 1 eheu *codd.*], epo. 15, 23 (eheu F); eheu: c. 3, 2, 9, c. 3, 11, 42, epo. 9, 11, s. 1, 3, 66, s. 2, 3, 156; a a: epo. 5, 71; eia: s. 1, 1, 18, s. 2, 6, 23; eu: a. p. 328; euhoe: c. 2, 19, 5, 7; hercule: s. 2, 7, 72, epi. 1, 15, 39; heus tu: s. 1, 3, 21; ôhê: s. 1, 5, 12; ôhê: s. 2, 5, 96; pro curia: c. 3, 5, 7; vae: c. 1, 13, 3

INDEX NOMINVM

- inter silvas *Academi herotis*
Attici: epi. 2, 2, 45; *academia*
Platonis
- Accius poeta tragicus II a. Chr.*
saeculi: epi. 2, 1, 56, *tragici* ...
Acci: s. 1, 10, 53, *Acci* ...
trimetris: a. p. 258
- celsae nidum Aceruntiae*
coloniae Apulicae, hodie Ace-
renza: c. 3, 4, 14
- dives Achaemenes Persa-*
rum rex antiquissimus: c. 2,
 12, 21
- Achaemeniumque costum*:
 c. 3, 1, 44, -io ... *nardo*: epo.
 13, 8; *pro Persicus*
- Achaicus ignis*: c. 1, 15, 35,
curru ... -co: 4, 3, 5; *pro*
Graecus
- Acheronta*: o. 1, 3, 36, -tā
 3, 3, 16
- Achilles*: c. 4, 6, 4, epi. 2, 2,
 42, -ōi: c. 1, 15, 34, epo. 17,
 14, -em: c. 2, 4, 4. 2, 16, 29,
 s. 1, 7, 12, a. p. 120, ab -e:
 s. 2, 3, 193; v. *Nereius Pelides*
Thessalus Thetis
- Achivi*: epi. 1, 2, 14, -os: c. 3,
 3, 27, -is: s. 2, 3, 194, epi. 2, 1,
 33; *adi*. -is ... *flammi*: c. 4,
 6, 18
- Acrisium regem Argivorum,*
Danaes patrem: c. 3, 16, 5
- Acroceraunia Epiri pro-*
munturium, hodie Capo Glossa
vel Linguetta: o. 1, 3, 20
- Actia pugna i. Actiaca*: epi. 1,
 18, 61
- genus *Aeaci regis Aeginae,*
Iovis fili, post apud inferos
iudicis: c. 3, 19, 3, -um: 2, 13,
 22. 4, 8, 25; *ab eo originem*
duxerunt Peleus Achilles, Te-
lamon Ajax Teucer
- Aefulae oppidi Latini*: c. 3,
 29, 6
- Aegaeum mare*: epi. 1, 11, 16,
in patenti ... -aeo: c. 2, 16, 1,
 -os *tumultus*: 3, 29, 63
- Aeli voc.*: c. 3, 17, 1; v. *Lamia*
- Aemilium circa ludum faber*:
 a. p. 32; '*ludus gladiatorius ab*
Aemilio quodam Lepido con-
ditus' *Porph.*; *qua urbis regione*
fuert nescimus
- Aeneas*: c. 4, 7, 15, c. s. 42,
 -ae *gen.*: c. 4, 6, 23, -a *abl.*:
 s. 2, 5, 63
- Sisyphus Aeolides*: c. 2, 14,
 20; *filius Aeoli, regis Corinthi*
et ventorum
- Aeoliae* ... *puellae Sapphus*:
 c. 4, 9, 12, -um *carmen*: 3, 30,
 13, -io *carmine*: 4, 3, 12, -iis
fidibus: 2, 13, 24
- Aeschylus*: epi. 2, 1, 163, -us
 (-nus Ψ): a. p. 279
- Clodius Aesopus tragoedus*
Ciceronis aequalis: epi. 2, 1,
 82; *filius i. M. Clodius prodi-*
gus, adulter Caeciliae Metellae:
 s. 2, 3, 239
- Dacus et Aethiops i. Aegyp-*
tus: c. 3, 6, 14
- Aetnen (-am ΨE) montem Si-*
culum: c. 3, 4, 76, -am: a. p.
 465, in -ā: epo. 17, 33

INDEX NOMINVM

- Aetolis . . . plagis 'ut Meleagri, qui aprum Calydonium oppressit' Porph.: epi. 1, 18, 46
- dirus . . . Afer: c. 4, 4, 42, Afro avis: epo. 2, 53, Afro murice: c. 2, 16, 35, secernit European ab Afro: 3, 3, 47, Afrā . . . co- cleā: s. 2, 4, 58, Afris: c. 2, 1, 26, serpentibus Afris (atris *Ξ(acc. s) Fl*): s. 2, 8, 95
- Afrani toga poetae dramatici: epi. 2, 1, 57
- Africa: s. 2, 3, 87, -ae: c. 3, 16, 31, -ā: 2, 18, 5 [4, 8, 18]
- Africanum Scipionem: epo. 9, 25
- Africus ventus: epo. 16, 22, -um: c. 1, 1, 15, 1, 3, 12, 3, 23, 5, -o: 1, 14, 5, -is . . . procellis: 3, 29, 57
- Agamemnona: c. 4, 9, 25
- Agaue ex Echione Penthei ma- ter: s. 2, 3, 303
- Agrippa M. Vipsanius: s. 2, 3, 185, porticus -ae: epi. 1, 6, 26, -ae: epi. 1, 12, 1, 26, -ā voc.: c. 1, 6, 5
- Agyieū voc. Apollo Ἐφορος τῶν ἀγνιῶν: c. 4, 6, 28
- Aiax Telamonius: s. 2, 3, 193, 201, 211, -cem: c. 2, 4, 5, s. 2, 3, 187
- Aiacis Oilei: epo. 10, 14, -cem: c. 1, 15, 19
- Albanum vinum: s. 2, 8, 16, plenus -i cadus: c. 4, 11, 2, -am . . . uvam: s. 2, 4, 72, -o . . . in monte: epi. 2, 1, 27, -is . . . agris: epi. 1, 7, 10, -os . . . lacus: c. 4, 1, 19, -as . . . securis: c. s. 54, -is in herbis: c. 3, 23, 11; v. Albinus
- Celso . . . Albinovano comiti et scribae Tiberi: epi. 1, 8, 1 filius Albini (-ani *Ξ(acc. a)*) ignoti: a. p. 327
- Albi Tibulle: c. 1, 33, 1, epi. 1, 4, 1; est clarus elegiarum auc- tor. alii: Albius: s. 1, 4, 28, Albi . . . filius: s. 1, 4, 109
- Albuci . . . venenum: s. 2, 1, 48; 'veneno uxorem suam dici- tur peremisse' Porph.; alius, senex severus: -i senis: 2, 2, 67
- domus Albunae Sibyllae Ti- burtinae: c. 1, 7, 12
- Alcaeus: epi. 1, 19, 29, 2, 2, 99, -i: c. 4, 9, 7, -e: 2, 13, 27; v. Lesbius: lyricus Mytile- naeus, florebat fere a. 595, Sap- phus aemulus
- Alciden: c. 1, 12, 25; v. Her- cules
- Alcinoi . . . iuventus Phaeaces: epi. 1, 2, 28
- Alcon servus: s. 2, 8, 15
- [ad Alexandrum Paridem] tit. c. 1, 15
- fortis Alexandri: epi. 2, 1, 241, -dro regi magno: 2, 1, 232
- Alexandreā Aegypti: c. 4, 14, 35
- Alfenus vaser . . . sutor: s. 1, 3, 130
- faenerator Alfius: epo. 2, 67
- Algidum: c. s. 69, gelido . . . -o: c. 1, 21, 6, nivali: 3, 23, 9, nigrae feraci frondis: 4, 4, 58; mons Latii
- Allifanis poculis: s. 2, 8, 39; Allifae colonia in Samnitibus infidelis Allobrox: epo. 16, 6; populus Galliae Narbonensis per Alpium iuga: epo. 1, 11, -ibus . . . tremendis: c. 4, 14, 12, hibernas . . . -is: s. 2, 5, 41, Raeti(s) . . . sub -ibus: c. 4, 4, 17
- turgidus Alpinus: s. 1, 10, 36; v. Furius
- regnum Alyattēi Croesi pa- tris, Lydia: c. 3, 16, 41
- Amazonia securi: c. 4, 4, 20

INDEX NOMINVM

- Amphion** *Antiopae filius*: c. 3, 11, 2, epi. 1, 18, 44, Thebanae conditor arcis: a. p. 394, -onis atque Zethi: epi. 1, 18, 41
- Cous** ... *Amyntas ignotus*: epo. 12, 18
- Anacreon**: c. 4, 9, 9, -onta Teium: epo. 14, 10; v. Teius: *poeta lyricus, Polycratis et Hipparchi amicus*
- Anchisae Aeneae patris**: c. s. 50, -ên: c. 4, 15, 31
- Ancus Marcius rex**: c. 4, 7, 15, epi. 1, 6, 27
- Andromedae pater Cepheus**: c. 3, 29, 17
- praeceps Anio praeterfluit Tiber**: c. 1, 7, 13
- Antenor Troianus qui suasit ut Helena redderetur**: epi. 1, 2, 9
- Anticyram**: s. 2, 3, 83. 166, tribus -is helleboris: a. p. 300; *oppidum Phocidis ad sinum Corinthiacum situm, cuius ager ferax erat hellebori*
- Antilochem Nestoris filium**: c. 2, 9, 14
- ingentem** ... **Antiochum**: c. 3, 6, 36; *regem Syrorum Antiochum III magnum, victum a. 190 a. Chr. a L. Cornelio Scipione prope Magnesiam ad Sipylum montem*
- Antiphaten Laestrygonum regem**: a. p. 145
- gratum** ... **Antium oppidum in ora Latina**: c. 1, 35, 1
- Antoni triumviri** ... **amicus**: s. 1, 5, 33
- Iulle** ... **Antoni**: c. 4, 2, 26; *triumviri filius alter, cos. a. 10 a. Chr., scripsit Diomediam heroico metro*
- Musa** ... **Antonius**: epi. 1, 15, 3; *medicus, qui a. 23 a. Chr. Augustum aqua frigida et lactuca adhibita curavit*
- Anxur** (-yr F l'): s. 1, 5, 26; *oppidum Volscorum, post Taracina, prope Circeios*
- Anyti** ... **reum Socratem**: s. 2, 4, 3
- credat Iudaeus Apella ignotus**: s. 1, 5, 100
- Apellen**: epi. 2, 1, 239; *pictor Colophonius clarissimus, Alexandri magni aequalis*
- laurea** ... **Apollinari Apollini sacrata**: c. 4, 2, 9
- Apollo**: c. 1, 2, 32. 1, 7, 28. 1, 10, 12. 2, 10, 20. 3, 4, 64, s. 1, 9, 78. 2, 5, 60, epi. 1, 3, 17, a. p. 407, -inis: c. 1, 21, 10, epo. 15, 9, -inem: c. 1, 31, 1, *voc. -o*: c. s. 34, epi. 1, 16, 59, -ine: c. 1, 7, 3, epi. 2, 1, 216. v. Agyieus Cynthius Delius Latona Latous Palatinus Patareus Phoebus Pythius
- celsus** ... **Appenninus**: epo. 16, 29
- Appiavia**: s. 1, 5, 6, -am: epo. 4, 14
- ensor** ... **Appius Claudius Caecus** a. 312 a. Chr.: s. 1, 6, 21; **Forum Appi**: 1, 5, 3, *via* ... **Appi**: epi. 1, 6, 26. 1, 18, 20
- ensem Veneris** ... **Aprilem**: c. 4, 11, 16
- Apulia**: s. 1, 5, 77, *siticulosae* -ae: epo. 3, 16
- Apulus**: c. 3, 5, 9. 3, 16, 26, s. 2, 1, 34, -a gens: s. 2, 1, 38, **Dauni** -i: c. 4, 14, 26, *perniciis* ... -i: epo. 2, 42, **Volture** in -o: c. 3, 4, 9, -is ... **lupis**: c. 1, 33, 7
- Aquarius**: s. 1, 1, 36; *huius signum intrat Sol mense Ianuario*
- Aquilo ventus**: c. 3, 30, 3, epo. 10, 7, s. 2, 6, 25. 2, 8, 56, -ne: epo. 13, 3, epi. 2, 2, 201, -nibus *dat.*: c. 1, 3, 13. 3, 10, 4, -nibus *abl.* c. 2, 9, 6, a. p. 64

INDEX NOMINVM

- Aquinatem ... fucum: epi. 1, 10, 27; *ex Aquino colonia Latii adiecti*
- Arabum: c. 1, 29, 1. 2, 12, 24. 3, 24, 2, epi. 1, 7, 36, -bas: c. 1, 35, 40, epi. 1, 6, 6
- Arbuscula *mima*: s. 1, 10, 77
- colles Arcadiae: c. 4, 12, 12
- Archiacis ... lectis: epi. 1, 5
1. 'Archias breves lectos fecit' Porph. 'lectis humiles ab Archia fabro' $\alpha\Gamma\psi\upsilon$
- Archilochi: epi. 1, 19, 25. 28, -um: s. 2, 3, 12, a. p. 79; v. Lycambes Neobule Parius: *poeta Parius, qui primus iam-bos fecit, florebat fere a. 650*
- Archyta voc.: c. 1, 28, 2; *mathematicus Tarentinus, Platonis aequalis*
- opacam ... Arcton: c. 2, 15, 16, sub -o: c. 1, 26, 3
- Arcturi cadentis: c. 3, 1, 27
- Arelli gen.: s. 2, 6, 78; *dives apud Horati vicinos notus*
- Tibur Argeo positum colono: c. 2, 6, 6; *Argivis Herculis comitibus*
- aptum ... equis Argos: c. 1, 7, 9, Argis loc.: s. 2, 3, 132, epi. 2, 2, 128, a. p. 118
- auguris Argivi *Amphiarai*: c. 3, 16, 12, -is i. *Graecis*: c. 3, 3, 67
- Argonautas: epo. 3, 9
- Argoo ... remige: epo. 16, 57
- Aricia Latii municipium vetustum: s. 1, 5, 1
- Aricini ... arvi: epi. 2, 2, 167
- Ariminensem Foliam: epo. 5, 42; *nam Arimini in colonia ad Hadriam sita*
- fiet Aristarchus: a. p. 450; *grammaticus inter clarissimos Alexandrinus, florebat fere a. 180 a. Chr.*
- Graecus Aristippus *philosophus Cyrenaeus, Socratis discipulus, ἡδονικός*: s. 2, 3, 100, epi. 1, 17, 14, -pi ... praecepta: epi. 1, 1, 18, -pi ... sententia: epi. 1, 17, 17, -um: epi. 1, 17, 23
- Fuscus Aristius ('ad M. Aristium Fuscum': tit. c. 1, 22, 4) s. 1, 9, 61, -sti voc.: epi. 1, 11, 44; v. Fuscus
- Aristophanes *comoedus Atticus*: s. 1, 4, 1
- Armenius: epi. 1, 12, 27, -iis in oris: c. 2, 9, 4
- Arri gen.: s. 2, 3, 86, Quinti ... Arri: 2, 3, 243; *familiaris Ciceronis, qui a. 59 a. Chr. epulum funebre largissimum populo dedit*
- Asiae gen.: s. 1, 7, 24, epi. 1, 3, 5, -am: s. 1, 7, 19
- Asinae ... cognomen: epi. 1, 13, 8; cf. Vinnius
- Assaraci *Aeneae abavi tellus Troas*: epo. 13, 13
- Assyrius i. q. *Syrius*: a. p. 118, litoris -ii: c. 3, 4, 32, -a ... nardo 2, 11, 16
- Asteriē voc. *puellae nomen fictum*: c. 3, 7, 1
- Atabulus *ventus ('Scirocco')*: s. 1, 5, 78
- Varrone *Atacino*: s. 1, 10, 46; *ab Atace fl. in Gall. Narb.*
- Athenae: epi. 2, 2, 43, -as: epi. 2, 2, 81, -is: s. 1, 1, 64, 2, 7, 13, epi. 2, 1, 213
- Atlanteus ... *finis mundi, ubi Atlas umeris fulcit caelum*: c. 1, 34, 11 [14]
- aequor Atlanticum: c. 1, 31, Mercuri *facunde nepos Atlantis*: c. 1, 10, 1
- Atrēus: a. p. 186
- Atrides *Agamemno*: c. 2, 4, 7, -en: epi. 1, 2, 12, -ā voc.: s. 2, 3, 187, -ē voc. *Menelae*: epi. 1, 7, 43, -is: s. 2, 3, 203, -as: c. 1, 10, 13

INDEX NOMINVM

- Attae fabula: epi. 2, 1, 79; *T. Quintius Atta togatarum scriptor, obiit a. 77 a. Chr.*
 Attali ... heres: c. 2, 18, 5;
Attalus rex ditissimus Pergami, qui a. 133 pop. Rom. heredem thesaurorum scripsit
 Attaliois condicionibus: c. 1, 1, 12, urbibus: epi. 1, 11, 5
 Attica virgo: s. 2, 8, 13, finibus -is: c. 1, 3, 6
 Aventinum: c. s. 69, extremo in -o: epi. 2, 2, 69
 Avernalis aquas ex lacu Averno infernis sacro: epo. 5, 26
 Avidienus cynicus (Canis) avarus: s. 2, 2, 55, Aufidienus ci. Fea
 Au(f)idienus v. Avidienus
 Aufidio Lusco scribae, post praetori Fundis: s. 1, 5, 34
 Aufidius ganeo: s. 2, 4, 24
 Aufidus amnis Apuliae: c. 3, 30, 10. 4, 14, 25, s. 1, 1, 58, -um: c. 4, 9, 2
 Augustus: c. 3, 3, 11. 3, 5, 3, -i: c. 4, 2, 43. 4, 4, 27, epi. 1, 3, 2. 7. 1, 16, 29, -i ... Caesaris: c. 2, 9, 19, Caesaris -i: epi. 2, 2, 48, -o: epi. 1, 13, 2, -e: c. 4, 14, 3
 Aulide loc.: s. 2, 3, 199
 amicus Aulon ... Baccho: c. 2, 6, 18; collis 'contra Tarentinam regionem' Porph.
 Cascellius Aulus: a. p. 371
 Aule Oppidi: s. 2, 3, 171; v. s. v. Oppidius
 Ausonias ad urbis Italicas: c. 4, 4, 56
 Auster ventus: c. 3, 3, 4, 4, 14, 21, s. 2, 6, 18, epi. 1, 11, 15, Austri: c. 3, 27, 22, Austrum: 2, 14, 16, Auster voc.: epo. 10, 4, Austro: s. 2, 8, 6, Austri voc.: 2, 2, 41, Austris: 1, 1, 6. epi. 2, 2, 202
 Autumnus: epo. 2, 18
 Babylonios ... numeros astrologorum: c. 1, 11, 2
 Baccharum: c. 3, 25, 15, io Bacchae: s. 1, 3, 7; v. Bistonis Euhias Thyias
 Bacchius gladiator: s. 1, 7, 20
 Bacchus: c. 3, 16, 34, -i: c. 2, 19, 6, epi. 2, 2, 78, -o: c. 2, 6, 19, -um: c. 1, 27, 3. 2, 19, 1, -e pater: c. 1, 18, 6. 3, 3, 13. 3, 25, 1, -o: c. 1, 7, 3; v. Bassareus Euhias Lenaeus Liber Lyaeus Thyoneus; Semele
 regnata Cyro Bactra vel Zariaspa prope Oxum fl.: c. 3, 29, 28
 Baiae locus Campaniae celebris propter aquas sulphureas: c. 3, 4, 24, -is: c. 2, 18, 20, epi. 1, 1, 83, -as: 1, 15, 2. 12
 murice Baiano capto prope Baiae: s. 2, 4, 32
 Baius (-rus Ψ (acc. K')) inops exemplum male vivendi: s. 1, 4, 110
 Balatro: s. 2, 8, 40. 64, -oni 33, cum Servilio -one 21. 83; v. Servilius
 Balbinum hominem ignotum: s. 1, 3, 40
 fons Bandusiae qui fuit in Horati Sabino; nomen fortasse a fonte Venusino translatus: c. 3, 13, 1
 saltus ... Bantinos Apuliae: c. 3, 4, 15
 Barine voc. nomen puellae adhuc non explicatum; vix puella 'Bari orta': c. 2, 8, 2
 Bari moenia Apuliae: s. 1, 5, 97
 Barrus: s. 1, 6, 30 homo sui admirans et vanus; alius male-dicus -os: 1. 7, 8; v. Baius
 Bassareu: c. 1, 18, 11; Bacchus Bassum adolescentem ignotum: c. 1, 36, 14

INDEX NOMINVM

Samio . . . Bathyllo *Anacreontis delictis*: epo. 14, 9
 casto Bellerophon^tae (-ti φδπcorr. γ): c. 3, 7, 15, -tem: 4, 11, 28, -te: 3, 12, 8; *heros Antaeae vel Stheneboeae amorem spreuit, domuit Pegasus, sed ab equo caelum ascendens est excussus*
 Bellona: s. 2, 3, 223
 Beneventum Samnitum caput, acc.: s. 1, 5, 71
 Berecynthiā (-ae ΕΨ) tibia (-ae ΕΨ): c. 4, 1, 22, -o cornu: 1, 18, 13, -ae (plur.) . . . tibiae: 3, 19, 18; *Berecynthius mons Phrygiae, in quo Cybeles sacra fiebant*
 Bestius exemplum severitatis fortasse Lucilianum: epi. 1, 15, 37
 Bibule (-li trad.): s. 1, 10, 86; *videtur esse C. Calpurnius M. f. Bibulus, Bruti privignus*
 Bibuli consulis a. 59 M. Calpurni: c. 3, 28, 8
 Bioneis sermonibus: epi. 2, 2, 60; *Bionis Borysthenitae philosophi saec. III a. Chr. n.*
 Birri v. Caeli
 Bistonidum Threcciarum: c. 2, 19, 20; v. Baccha
 Bitho abl.; gladiator: s. 1, 7, 20
 Bithyna . . . carina: c. 1, 35, 7, -na negotia: epi. 1, 6, 33
 Boeotum in crasso . . . aere natum: epi. 2, 1, 244
 Bolane: s. 1, 9, 11; *exemplum hominis cerebrosi*
 Boreae dat.: c. 3, 24, 38
 Bosphori: c. 2, 20, 14, -um: 2, 13, 14. 3, 4, 30
 Breunos . . . veloces: c. 4, 14, 11; *gens Raetica*
 Brisēis: c. 2, 4, 3
 Britannus: epo. 7, 7, -is: c. 4, 14, 48, -os: c. 1, 21, 15. 1, 35, 30. 3, 4, 33, -is: c. 3, 5, 3

Brundisium portus Calabriae: s. 1, 5, 104, -um acc.: epi. 1, 17, 52. 1, 18, 20
 Brutum: s. 1, 7, 23. 24, -e: s. 1, 7, 33, -o: s. 1, 7, 18, c. 2, 7, 2; *M. Iunius, qui Caesarem interfecit*
 Buccillus v. Rufillus
 Bullati voc.: epi. 1, 11, 1; *Horati amicus*
 acer hostis Bupalō Hippodamiae: epo. 6, 14; *artifex Chrus, ab Hipponacte exagitatus*
 Butram amicum Torquati: epi. 1, 5, 26
 Byzantia . . . orca: s. 2, 4, 66
 Cadmus Thebanus: a. p. 187
 tradere Cadmo carnifici: s. 1, 6, 39
 Caecilius poeta comicus, amicus Enni: epi. 2, 1, 59, -o Plautoque: a. p. 54
 Caecubum vinum Latinum; acc.: c. 1, 20, 9. 1, 37, 5. 3, 28, 3, epo. 9, 1. 36, -ba acc.: c. 2, 14, 25, s. 2, 8, 15
 Caeli Birrique latronum: s. 1, 4, 69
 Caerite cera: epi. 1, 6, 62; *'victis Caeritibus Romani . . . non dederunt suffragii ferendi ius, quod ignominiosum fuit'* Porph. *'tabulae Caerites appellatae . . . in quas censores referri iubebant, quos notae causa suffragiis privabant'* Gell. 16, 13, 7
 Caesaris divi Iuli: c. 1, 2, 44, s. 1, 9, 18
 Caesar Octavianus: c. 1, 37, 16. 3, 14, 3. s. 1, 3, 4. 2, 6, 56, -ris: c. 1, 6, 11. 1, 12, 51. 2, 9, 20. 2, 12, 10. 3, 25, 4, epo. 1, 3. 9, 37, s. 2, 1, 11. 19, epi. 1, 12, 28. 1, 13, 18. 2, 2, 48, -rem: c. 1, 35, 29. 3, 4, 37. 4, 2, 34. 4, 5, 16, epo. 9, 18,

INDEX NOMINVM

- ar voc.: c. 1, 2, 52. 4, 15, 4, epi. 2, 1, 4, -are: c. 1, 12, 52. 1, 21, 14. 3, 14, 16. 4, 2, 48. 4, 5, 27. 4, 15, 17, epo. 9, 2, s. 2, 1, 84, epi. 1, 5, 9; v. Augustus
- Calaber: epi. 1, 7, 14, -brae ... apes: c. 3, 16, 33, Pierides *Enni*: c. 4, 8, 20, -bris saltibus: epi. 2, 2, 177, -bros sinus: c. 1, 33, 16, -bris ... pascuis: epo. 1, 27
- aestuosae ... Calabriae: c. 1, 31, 5
- Thurini Calais filius Ornyti: c. 3, 9, 14; *adolescens*
- Calenam (-nā ΞΨ) ... vitem: c. 1, 31, 9, prelo ... -no: 1, 20, 9
- Calibus loc.: c. 4, 12, 14; *municipium Campanum*
- Callimachus: epi. 2, 2, 100; *poeta Alexandrinus celeberrimus, florebat fere a. 270 a. Chr. n.*
- regina ... Calliopē: c. 3, 4, 2
- Calvum et ... Catullum: s. 1 10, 19; *C. Licinium oratorem et poetam, Catulli amicum*
- Graiae ... Camenae gen.: c. 2, 16, 38, Daunia: c. 4, 6, 27, inhumanae: epi. 1, 18, 47, tragicae: a. p. 275, -nā: c. 1, 12, 39, epi. 1, 1, 1, -nae: c. 4, 9, 8, s. 1, 10, 45, epi. 1, 19, 5, novem -nis: c. s. 62, -nae voc.: c. 3, 4, 21; v. *Musa*
- Curium ... et Camillum M. Furium: c. 1, 12, 42, Curiis et ... -is: epi. 1, 1, 64
- Campana supellex: s. 1, 6, 118, -no ponti 1, 5, 45, -num in morbum 1, 5, 62, -nā ... trulla: 2, 3, 144, -nis ... agris 2, 8, 56
- Canicula Sirius: s. 2, 5, 39, -lae: c. 1, 17, 17. 3, 13, 9; v. Canis
- Canidia: epo. 3, 8. 5, 15. 48, s. 2, 1, 48. 2, 8, 95, -ae dat.: 1, 8, 48, -am: 1, 8, 24, -a voc.: epo. 17, 6; 'sub hoc Canidiae nomine Gratidiam Neapolitanam unguentariam intellegi vult' (Porph. epo. 3, 7 cf. $\alpha\chi\text{AV}$ epo. 3, 8 $\alpha\chi\Gamma$ (Vv)c s. 1, 8, 24. 2, 1, 48 tit. Ψ c. 16. epo. 5)
- Canis nom. ... cognomen Avidiendi cynici: s. 2, 2, 56
- rabiem Canis: epi. 1, 10, 16, Canem illum, invisum agricolis sidus: s. 1, 7, 25; v. Canicula
- Cantaber: c. 2, 11, 1. 3, 8, 22. 4, 14, 41. epi. 1, 12, 26, -brum: c. 2, 6, 2; *populus Hispaniae septentrionalis ab Agrippa devictus*
- Cantabrica bella: epi. 1, 18, 55
- Canusi loc.: s. 1, 5, 91. 2, 3, 168
- Canusini more bilinguis: s. 1, 10, 30; *Canusi in Apulia et graece et latine loquebantur*
- Capito ... Fonteius: s. 1, 5, 32, -one: 1, 5, 38; cos. a. 33, *legatus Antoni*
- Capitolinus: s. 1, 4, 96, -ni[s] ... Petilli: 1, 4, 94; v. Petilius
- Capitolium: c. 3, 3, 42, -io dat.: 1, 37, 6. 4, 3, 9, -um acc.: 3, 24, 45. 3, 30, 8
- Cappadocum rex Archelaus perpauper: epi. 1, 6, 39; 'nihil illo regno spoliatus, nihil rege egentius' Cic.
- Caprae sidera: c. 3, 7, 6
- Capricornus sidus: c. 2, 17, 20
- Caprius: s. 1, 4, 66, Capri gen.: 1, 4, 70; *Sulcius et Caprius 'acerrimi delatores et caesidici fuisse traduntur' Porph.*

INDEX NOMINVM

- Capuae gen.: epo. 16, 5, s. 1, 5, 47, qui -uâ Romam petit: epi. 1, 11, 11
- foro nimum distare Carinas: epi. 1, 7, 48; *vicus Romae regionis quartae, ubi Telluris templum et domus Pompeia erant*
- Carpathii ... maris: c. 4, 5, 10, -ium pelagus: 1, 35, 8; *Carpathos insula inter Cretam et Rhodon*
- Carthaginis (sive Ka-): [c. 4, 8, 17] epo. 7, 5, -ini: c. 4, 4, 69, -inem: epo. 9, 25, -go voc.: c. 3, 5, 39, -ine: s. 2, 1, 66
- Cascellius Aulus iurisconsultus celeber, Ciceronis aequalis: a. p. 371
- mare Caspium: c. 2, 9, 2
- Etrusci ... Cassi ... ingenium: s. 1, 10, 62; *poetae qui celerrime versus faciebat*
- Cassi Parmensis (ex interfecto-ribus Caesaris) opuscula elegiaca ut videtur: epi. 1, 4, 3 [in Cassium Severum] tit. epo. 6; v. Severum
- rore ... Castaliae fontis Par-nasii: c. 3, 4, 61
- Castor ... fraterque magni Castoris: epo. 17, 42, Castor: s. 2, 1, 26, -oris: c. 4, 5, 35, cum -ore Pollux: epi. 2, 1, 5; v. Helena, Pollux
- Castor gladiator sciat an Docilis plus: epi. 1, 18, 19
- Catia: s. 1, 2, 95; *mulier impudica*
- Catienis mille ducentis: s. 2, 3, 61; *histrionibus*
- moenia Catili Tibur: c. 1, 18, 2
- Catius: s. 2, 4, 1, docte Cati 2, 4, 88, 'ad M. Catium' tit. EMoxVvc; 'Epicureus fuit' Porph. oxVvc 'qui de opera pistoria in libro ('tres libros' ci. Vollmer) scripsit, Catius Multiades' ox v. 47
- intonsi Catonis: c. 2, 15, 11, prisci: c. 3, 21, 11, sententia dia -onis: s. 1, 2, 32, mores ... -onis: epi. 1, 19, 14, lingua -oniset Enni: a. p. 56, -onem: epi. 1, 19, 13, priscis ... Catonibus atque Cethegis: epi. 2, 2, 117; M. Porcius Cato Censorius (234-149 a. Chr.)
- Catonis nobile letum: c. 1, 12, 35, atrocem animum -onis 2, 1, 24; M. Porcius Cato Uticensis (95-46 a. Chr.)
- [Catone Valerio poeta et philologo: s. 1, 10, 1*]
- Calvum et ... Catullum: s. 1, 10, 19; Q. Valerius C. poeta Veronensis (87-54 a. Chr.)
- per inhospitalem Caucasum: c. 1, 22, 7, epo. 1, 12
- Caudi cauponas: s. 1, 5, 51; *Caudium municipium ad viam Appiam in Samnio*
- Cecropio ... coturno Attico: c. 2, 1, 12, -ae domus ... opprobrium: 4, 12, 6; *Procne, Pandionis f., Cecropis neptis*
- Celsus: epi. 1, 3, 15, Celso ... Albinovano: 1, 8, 1, Celse: 1, 8, 17; v. Albinovanus
- Censorine: c. 4, 8, 2; M. Marcius C. cos. 8 a. Chr.
- Centaurea ... rixa: c. 1, 18, 8
- Centaurus Chiron: epo. 13, 11, cecidere ... centauri: c. 4, 2, 15
- Cerberus: c. 2, 19, 29. 3, 11, 17
- Ceres: c. 4, 5, 18, s. 2, 2, 124, Cereris: c. 3, 2, 26, s. 2, 8, 14, fruges et -rem: c. 3, 24, 13, reddit ... -rem tellus: epo. 16, 43, Tellus spicea donet -rem corona: c. s. 30
- Cerinth: s. 1, 2, 81; 'prostitutus ... insigni specie' Porph.

INDEX NOMINVM

- Cervius delator*: s. 2, 1, 47
Cervius ... vicinus *Horati*: s. 2, 6, 77
priscis ... *Catonibus* atque *Cethegis*: *epi.* 2, 2, 117, *cinctutis* ... *is*: a. p. 50; *M. Cornelius C. cos.* 204 a. Chr. orator 'flos delibatus populi *Suadaeque medulla*' *Enn.*
Cēae ... *neniae*: c. 2, 1, 38, non ... latent *Ceae* ... *Camēnae*: c. 4, 9, 7; *Simonides poeta lyricus, natus in Ceo insula* (556—468 a. Chr.)
Charybdim: a. p. 145, -di *abl.*: c. 1, 27, 19
Chiae meretricis: c. 4, 13, 7
Chimaera: c. 1, 27, 24, -ae ... *igneae*: 2, 17, 13, *tremendae flamma* -ae: 4, 2, 16
Chios insula: *epi.* 1, 11, 1. 21
Chium vinum: s. 2, 8, 48, *Chii veterisque Falerni*: 2, 3, 115, *Chio*: 1, 10, 24, *Chium* ... *cadum*: c. 3, 19, 5, *Chium*: s. 2, 8, 15, *Chia vina*: *epo.* 9, 34
Chloë puella: c. 3, 9, 9. 19, [3, 19, 27 Ψ], *Chloën*: 3, 7, 10, 3, 9, 6. 3, 26, 12, *Chloe voc.*: 1, 23, 1
Chloris puella: c. 2, 5, 18, *voc.* *Chlori de vetula*: 3, 15, 8
Choerilus: *epi.* 2, 1, 232, a. p. 357; *poeta malus Iasius, qui Alexandri laudes canebat*
avarus ... *Chremes*: *epo.* 1, 33, *iratus*: a. p. 94, *Davo* ... *Chremeta eludente senem*: s. 1, 10, 40; *persona senis avari et clamosi in comoedia Menandrea*
pater ... *Chrysippus*: s. 1, 3, 127. 2, 3, 287, -i *porticos et grex* 2, 3, 44, -o et *Crantore*: *epi.* 1, 2, 4; *philosophus stoicus Solius, fere a. 280—205 a. Chr.*
Cibyratia ... *negotia*: *epi.* 1, 6, 33; *Cibyra, oppidum Phrygiae*
Cicirrus (-err- Ψ): s. 1, 5, 65, *Sarmenti scurrae pugnam Messique Cicirri*: 52; *Oscus scurra corpore magno, ore foedo*
Cicutae nodosi tabulas centum: s. 2, 3, 69, -am: 175; *exemplum faeneratoris, qui tabulas dolosas concipiebat*
Cinarae: c. 4, 1, 4, *protervae*: *epi.* 1, 7, 28, -ae *dat.*: c. 4, 13, 22, *rapaci*: *epi.* 1, 14, 33, -am (-an Aa): c. 4, 13, 21; *hoc nomine insolito poeta primam celabat amicam*
Circae pocula: *epi.* 1, 2, 23, *vitream* ... -en: c. 1, 17, 20, *volente Circa* (-c(a)e Ψ): *epo.* 17, 17
Tusculi Circaea ... *moenia*: *epo.* 1, 30; *condita a Telegono Circes ab Ulize filio*
Circeis loc.: s. 2, 4, 33; *oppidum in promunturio Latii*
Claudius Tiberius: c. 4, 14, 29, *Augusti privignus*: *epi.* 1, 3, 2, *Claudi virtute Neronis*: 1, 12, 26, *Claudi voc.*: 1, 9, 1
Claudia ... *manus*: c. 4, 4, 73
Clazomenis Ioniae loc.: s. 1, 7, 5
Clio voc.: c. 1, 12, 2
fontibus ... *Clusinis*: *epi.* 1, 15, 9; *Clusi Etruriae*
Cnidius (Gn- AQF λ') ... *Gyges*: c. 2, 5, 20
Venus regina Cnidi (Gn- AQ λ'): *opp. Cariae*: c. 1, 30, 1, -on (Gn- Aa δ λ): 3, 28, 13
calami ... *Cnosii* (Gn- codd. praeter R): c. 1, 15, 17; *Cnosos urbs vetusta Cretae*
Cocceius: s. 1, 5, 28, 32, *Coccei* ... *villa*: 50; *L. C. Nerva cos. a. 39, sequester inter triumviros*

INDEX NOMINVM

- ater ... Oocytos: c. 2, 14, 18
 Codrus ultimus Atheniensium rex: c. 3, 19, 2
 Colchis Medea: epo. 16, 58
 Colchus: c. 2, 20, 17, a. p. 118, -i plur.: c. 4, 4, 63, adi. venena Colcha (-ica FIR^a): 2, 13, 8
 flammis ... Colchicis: epo. 5, 24, venenis: 17, 35
 Colophon Ioniae urbs: epi. 1, 11, 3
 Britannos et ... Concanum: c. 3, 4, 34; *populus ignotus, fortasse Cantabriae*
 Copia: c. s. 60, epi. 1, 12, 29
 Corano scribae ex quinqueviro: s. 2, 5, 57, 64
 captiva Corinthus: epi. 2, 1, 193, bimaris ... -i: c. 1, 7, 2, adire -um: epi. 1, 17, 36
 Corvinus: s. 1, 10, 29, -no iubente: c. 3, 21, 7; v. Messalla
 Corybantēs Iovis in Creta sacerdotes: c. 1, 16, 8
 Corycio ... croco: s. 2, 4, 68; *ex monte Ciliciae*
 Daci Cotisonis regis: c. 3, 8, 18
 Cotytia volgata: epo. 17, 56; *sacra lasciva Cotytus deae Thraciae*
 Cous ... Amyntas: epo. 12, 18, faecula Coa: s. 2, 8, 9, albo non sine Coo vino: s. 2, 4, 29, Coae ... purpurae: c. 4, 13, 13, Cois vestibus: s. 1, 2, 101; *Cos insula prope Halicarnassum*
 Gragi v. Gragi
 Chrysippo et Crantore: epi. 1, 2, 4; *philosopho academico, qui scripsit περί πέρθους*
 miles ... Crassi: c. 3, 5, 5: M. Licini Cr. victi et interfecti a Parthis a. 53 a. Chr.
 Craterum medicum Attici: s. 2, 3, 161
 Eupolis atque Cratinus: s. 1, 4, 1, prisco ... -no dat.: epi. 1, 19, 1; *poeta vetustae comediae Atticae*
 magni Creontis filiam Glaucon: epo. 5, 64; *regis Corinthiorum*
 Cressā ... notā: c. 1, 36, 10; *alba*
 centum nobilem Cretam urbi-bus: epo. 9, 29, centum ... potentem oppidis Creten: c. 3, 27, 34
 mare Creticum: c. 1, 26, 2
 Crispinus: s. 1, 4, 14, -ni scrinia lippi: 1, 1, 120, -ni ... ianitor: 2, 7, 45, ineptum praeter -num: 1, 3, 139; *'Plotius Crispinus philosophiae studiosus fuit' stoicae. 'idem et carmina scripsit, sed tam garrule, ut aretalogus dicere-tur.'* Porph.
 Crispe Sallusti: c. 2, 2, 3; v. Sallustius
 Croesi regis Lydi regia: epi. 1, 11, 2
 Cumas est iter: epi. 1, 15, 11
 Cupido: c. 1, 2, 34, ferus: 2, 8, 14, sacrum liberi -nis: epo. 17, 57, -nem lentum: c. 4, 13, 5, mater saeva -num: c. 1, 19, 1, 4, 1, 5
 Cupiennius: s. 1, 2, 36; *'C. Cupiennius Libo Cumanus Augusti familiaritate clarus corporis sui diligentissimus fuit sectator matronarum concubitus'* Porph.
 Cura: c. [2, 16, 22]. 3, 1, 40
 incomptis Curium capillis: c. 1, 12, 41, maribus Curiis: epi. 1, 1, 64; M. Curius Dentatus cos. a. 290 a. Chr. Samnites, Senones, Pyrrhum devicit

INDEX NOMINVM

- Curtillus *ganeo*: s. 2, 8, 52
nitentis ... *Cycladas*: c. 1, 14, 20, fulgentis ... -dās: 3, 28, 14
pastorem ... *Cyclopa Polyphemum*: s. 1, 5, 63, agres-tem: epi. 2, 2, 125, cum Cyclope Charybdim: a. p. 145, -um ... officinas: c. 1, 4, 7
Cydonio ... arcu: c. 4, 9, 17; *Cretensi, a Cydone oppido*
fide *Cyllenaea*: epo. 13, 9; *inventa a Mercurio nato in monte Cyllene Arcadiae*
mordacem *Cynicum*: epi. 1, 17, 18
celeris ... *Cynthiae Dianae*: c. 3, 28, 12
intonsum ... *Cynthium*: c. 1, 21, 2; *Apollinem natum in Cynitho monte Deli insulae*
trabe *Cypria*: c. 1, 1, 13, -iae ... merces: 3, 29, 60
diva potens *Cypri Venus*: c. 1, 3, 1, -um: 1, 19, 10, -um et: 3, 26, 9, -ōn: 1, 30, 2
Cyri solio: c. 2, 2, 17, regnata Cyro Bactra: 3, 29, 27; *regni Persici conditor*
Lycorida Cyri torret amor; Cyrus in asperam declinat Pholoen c. 1, 33, 6, protervum ... -um: 1, 17, 25; *adolescens amator*
Cytherea ... *Venus*: c. 1, 4, 5, -eae puer: 3, 12, 4
Dacus asper: c. 1, 35, 9, 2, 20, 18, 3, 6, 14, Daci Cotisonis: 3, 8, 18, de Dacis: s. 2, 6, 53; *populus trans Istrum*
Daedaleo ... *Icaro*: c. 2, 20, 13, ope -ea: 4, 2, 2
Daedalus: c. 1, 3, 34
Dalmat- v. Delmat-
Dama sodalis: s. 2, 5, 101, Syri, Damae aut Dionysi filius: 1, 6, 38, spurco Damae dat.: 2, 5, 18, ex iudice Dama: 2, 7, 54; servi
Damalis meretrix: c. 1, 36, 13, 18, -in: 17
Damasippus: s. 2, 3, 64, -i creditor: 65, -e: 16, 324; *'Iunius Damasippus consumpto patrimonio philosophari coeperat' ὄλ'v ad v. 1 Stertinio stoico 'hortante' ὄλ'Vvc ibid.*
Danaen: c. 3, 16, 1; *ab Acrisio patre inclusam ne posset parere qui avum interfecturus esset, a Iove auro corruptam*
Danai regis *Aegyptiaci* genus: c. 2, 14, 18, -i puellas: 3, 11, 23
profundum Danuvium: c. 4, 15, 21
Dardanae genti: c. 1, 15, 10, -as turris: 4, 6, 7; i. q. *Troianus*
Daunias *Apulia*: c. 1, 22, 14
Dauniae ... *Camenae*: c. 4, 6, 27, -ae ... caedes: 2, 1, 34; *Italiae*
Daunus rex *Apuliae fabulosus*: c. 3, 30, 11, regna Dau-ni ... *Apuli*: 4, 14, 26
Davus sis comicus: s. 2, 5, 91, Davusne? ita, Davus, amicum mancipium domino: 2, 7, 2, nequam et cessator: 2, 7, 100, Davusne loquatur: a. p. 237, -um: s. 2, 7, 46, Davo ... *Chremeta eludente senem*: 1, 10, 40; *servi nomen*; in s. 2, 7 *ficticium servi ipsius poetae*
hic tertius December, ex quo ... : epo. 11, 5, libertate -bri: s. 2, 7, 4, nonae ... -bres: c. 3, 18, 10, quater undenos ... -bris: epi. 1, 20, 27
Decio ... novo: s. 1, 6, 20; PPP. *Decii Mures, avus, pater et filius se variis in proeliis inferis devovisse narrabantur; his quartum adfingit poeta*

INDEX NOMINVM

- acer Deiphobus Priami filius: c. 4, 9, 22
- Delius ... Apollo: c. 3, 4, 64, -ae ... deae Dianae: 4, 6, 33, -iis ... foliis: 4, 3, 6
- moriture Delli: c. 2, 3, 4; Q. Dellius 'desultor bellorum civilium' a Dolabella ad Cassium, deinde ad partes Antoni, tum ad Octavianum transiit
- Delmatico ... triumpho: c. 2, 1, 16; 'Pollio Salonis urbe ex Dalmatis capta triumphavit' [a. 39 a. Chr.] Porph.
- natalem ... Delon Apollinis: c. 1, 21, 10
- sortilegis ... Delphis: a. p. 219, Apolline -os insignis: c. 1, 7, 3
- Delphica lauro: c. 3, 30, 15
- Demetrius musicus: s. 1, 10, 79, -tri voc.: 90; alius, Philippi servus: Demetri voc.: epi. 1, 7, 52
- Democritus: epi. 2, 1, 194, a. p. 297, -ti pecus: epi. 1, 12, 12; Abderites, philosophus, natus fere a. 460 a. Chr.
- Diana: c. 4, 7, 25, c. s. 70, Diana: a. p. 454, Dianae: c. 2, 12, 20, Dianae: c. 3, 4, 71, epo. 17, 3, c. s. 75, a. p. 16, Dianam: c. 1, 21, 1, Diana voc.: epo. 5, 51, c. s. 1; v. Delia Genitalis Ilithyia Lucina Noctiluca
- Diespiter: c. 1, 34, 5. 3, 2, 29; v. Iuppiter
- gelidus Digentia rivus: epi. 1, 18, 104; in Sabinis, hodie Licenza
- Dindymene: c. 1, 16, 5; Cybele culta in Dindymo Phrygiae monte
- reditum Diomedis: a. p. 146, -di: s. 1, 7, 16, -de: 1, 5, 92; v. Tydides
- Dionaeo sub antro: c. 2, 1, 39; Dionae, Veneris matris, post ipsius Veneris
- Dionysi servi filius: s. 1, 6, 38
- Dircaeum ... cynum Pin-darum: c. 4, 2, 25; Thebanum, a Dirca fonte
- Discordia: s. 1, 4, 60. 1, 7, 15
- Docilis gladiator: epi. 1, 18, 19
- carmen ... Dorium: epo. 9, 6
- Dossennus epi. 2, 1, 173; persona Atellania
- Drusus Genaunos ... Breunosque ... deiecit acer: c. 4, 14, 10, Raeti(s) bella sub Alpibus Drusum gerentem: 4, 4, 18; Nero Claudius Drusus, qui a. 15 a. Chr. Alpes superavit; v. Neron
- Echioniae ... Thebae: c. 4, 4, 64; ab Echione terrigena, Cadmi genero
- non ego sanius bacchabor
- Edonis: c. 2, 7, 27, Edoni Thraciae populus; v. Thrax
- Ilia et Egeria est: s. 1, 2, 126; nympa, Numae amica
- Elea ... palma Olympiaca: c. 4, 2, 17
- Electran (-am γμῶν) Agamemnonis filiam: s. 2, 3, 140
- Empedocles: epi. 1, 12, 20, a. p. 465; Agrigentinus philosophus poeta, fere a. 494—434 a. Chr.
- Enceladus iaculator audax Titan: c. 3, 4, 56
- vicinus Enipeus: c. 3, 7, 23; adolescens ignotus
- Ennius ... pater: epi. 1, 19, 7, alter Homerus 2, 1, 50, versus Enni: s. 1, 10, 54, lingua Catonis et Enni: a. p. 56, in ... trimetris ... Enni:

INDEX NOMINVM

- a. p. 259; *Rudinus ex Calabria, auctor annalium, primi apud Romanos carminis heroci, saturarum et tragoediarum, a. 239—169; cf. et s. 1, 10, 67*
- Eois . . . partibus: c. 1, 35, 31, fluctibus: epo. 2, 51; *orientalis*
- Epheson (-um *codd. praeter F* π^3 *metricorum partem*): c. 1, 7, 2; *Ioniae urbem*
- Siculi . . . Epicharmi: epi. 2, 1, 58; *auctor primus dramatum Doricorum, floruit Syracusis fere a. 480*
- Epicuri de grege porcum: epi. 1, 4, 16; *philosophus Samius (341—270), docebat Athenis in horto*
- serpens Epidaurius: s. 1, 3, 27; *dracō Epidauri pro Aesculapio cultus*
- Erycina ridens Venus: c. 1, 2, 33; *ab Eryce Siciliae monte*
- Erymanthi montis Arcadiae silvis: c. 1, 21, 7
- atras ventum est Esquilias: s. 2, 6, 33, -is habitare salubribus: 1, 8, 14; *collis et vicus urbis, ubi olim erant plebis infimae sepulcra, post domus et horti Maecenatis*
- Esquilini pontifex venefici: epo. 17, 58, -ae alites: 5, 100
- Etrusca Porsenae manus: epo. 16, 4, -um in mare: c. 3, 29, 35, litus Etruscum: c. s. 38, litore Etrusco i. dextra Tiberis ripa: 1, 2, 14, -os . . . fines: s. 1, 6, 1, -a . . . litora: epo. 16, 40; v. Tuscus Tyrrenus
- Etrusci . . . Cassi . . . ingenium: s. 1, 10, 61; v. Cassius
- catillum Euandri manibus tritum: s. 1, 3, 91; *regis Arcadium, qui Romam condidisse narrabatur*
- Euhias: c. 3, 25, 9; v. Baccha
- Euhius: c. 1, 18, 9. 2, 11, 17; v. Bacchus
- intorti capillis Eumenidum . . . angues: c. 2, 13, 36
- Eupolis: s. 1, 4, 1, -in, Archilochum: 2, 3, 12; *comoedus Atticus, Socratis aequalis*
- Europē . . . credidit tauro latus: c. 3, 27, 25, vilis Europē voc.: 57; *Agenoris filia, Cadmi soror*
- liquor secernit Europē ab Afro: c. 3, 3, 47
- Eurus: c. 1, 28, 25. 4, 4, 43, niger: epo. 10, 5, aquosus: 16, 54, hiemissodali . . . Euro (hebro trad.): c. 1, 25, 20, ocior Euro: 2, 16, 24, ab Euro 3, 17, 11, impulsus cupressus Euro: 4, 6, 10
- Euterpē musa: c. 1, 1, 33
- Eutrapelus: epi. 1, 18, 31; *P. Volumnius, eques, Attici et Antoni amicus*
- hic multum in Fabia tribu valet: epi. 1, 6, 52
- loquacem . . . Fabium: s. 1, 1, 14, Fabio . . . iudice: 1, 2, 134; *Stoicus ignotus*
- a Fabricio . . . ponte: s. 2, 3, 36; *pons lapideus a. 62 a. Chr. a L. Fabricio ductus a campo Martio in insulam Tiberinam*
- Paulum . . . Fabriciumque: c. 1, 12, 40; *C. F. Luscinum cos. 282 et 278, cens. 275, exemplum severitatis Romanae*
- Falerna vitis: c. 3, 1, 43, Albanum . . . sive Falernum: s. 2, 8, 16, severi . . . partem -i: c. 1, 27, 10, interiore nota -i: 2, 3, 8, ardentis -i pocula: 2, 11, 19, -i . . . fundi: epo. 4, 13, nota . . . -i: s. 1, 10, 24, Chii veterisque -i: 2, 3, 115,

INDEX NOMINVM

- bibulum . . . -i: epi. 1, 14, 34 [1, 18, 91], -o: s. 2, 2, 15. 2, 4, 19. 24, faece -a: 2, 4, 55, -ae vites: c. 1, 20, 10, -is . . . uvis: 2, 6, 19; *ager Campanus sub monte Massico situs* Fama: c. 2, 2, 8
 beatus Fannius: s. 1, 4, 21; *poeta vanus, qui ultro sua carmina nondum probata ad bibliopolas deferabat: viz idem ineptus Fannius Hermogenis . . . conviva Tigelli: 1, 10, 80 volucris Fati: c. 2, 17, 24*
 Faunus: c. 1, 17, 2. 2, 17, 28, -no: 1, 4, 11, -ne: 3, 18, 1, -ni plur.: a. p. 244, Satyris -nisque: epi. 1, 19, 4; *silvarum deus*
 in Fausta Sullae filia: s. 1, 2, 64
 alma . . . Faustitas: c. 4, 5, 18
 Favoni gen.: c. 1, 4, 1, -nii plur.: 3, 7, 2; *zephyri*
 Ferentinum ire: epi. 1, 17, 8; *Hernicorum opp.*
 tua . . . , Feronia, lympha: s. 1, 5, 24; *dea Italica, fortasse Tusca, culta variis locis et prope Tarracinam*
 Fescennina . . . licentia: epi. 2, 1, 145; *carminum iocosorum*
 Gabiis desertior atque Fidenis vicus: epi. 1, 11, 8; *urbs a Romanis olim diruta*
 Iustitiae soror incorrupta Fides: c. 1, 24, 7, albo rara . . . velata panno: 1, 35, 21, Fides et Pax: c. s. 57
 Flacci verba: s. 2, 1, 18, in -o: epo. 15, 12; v. Horatius
 in Flavi ludum: s. 1, 6, 72; *ludimagistri Venusini*
 Iuli Flore: epi. 1, 3, 1, Flore . . . fidelis amice Neroni: 2, 2, 1; *'hic Florus scriba fuit et saturarum scriptor, cuius sunt*
electae ex Ennio Lucilio Varone saturae' Porph.
 Ariminensem Foliam *veneficam*: epo. 5, 42
 Capito . . . Fonteius: s. 1, 5, 32; v. Capito
 arvum pingue . . . humilis Forenti (Fer. Ψ Pph.): c. 3, 4, 16; *Apuliae, hodie Forenza*
 Formiarum moenia: c. 3, 17, 6; *Latii opp. v. Mamurra*
 Formiani . . . colles: c. 1, 20, 11; v. *Laestrygonia*
 Fors: c. 1, 9, 14
 rapax Fortuna: c. 1, 34, 15, saevo laeta negotio: 3, 29, 49. 4, 14, 37, s. 2, 2, 126, a. p. 201, voltum servat -na benignum: epi. 1, 11, 20, ludum . . . -nae: c. 2, 1, 3, -nae filius: s. 2, 6, 49, -nae rivus: epi. 1, 12, 9, -nae te respondere superbae: epi. 1, 1, 68, -na voc.: s. 2, 8, 61
 Forum Appi: s. 1, 5, 3; *statio ad viam Appiam, unde peregrabant in decennovium i. in paludes Pomptinas*
 Fufidius: s. 1, 2, 12; *jaenerator Arpinas, cum quo Ciceroni res erat*
 Fufius histrio: s. 2, 3, 60
 Fulvi gladiatoris . . . proelia: s. 2, 7, 96
 Fundani voc.: s. 1, 10, 42. 2, 8, 19; *comoediarum scriptor*
 Fundos . . . linquimus: s. 1, 5, 34; *Latii opp.*
 Furiam: s. 2, 3, 141, -ae plur.: c. 1, 28, 17, voces -arum et facta duarum: s. 1, 8, 45, actum -iis: 2, 3, 135
 Furius hibernas cana nive conspuet Alpibus: s. 2, 5, 41, *praeter nomen versus ipsius; hunc vulgo eundem esse opinantur atque Alpinum* s. 1, 10, 36; *F. Bibaculum Cremonen-*

INDEX NOMINVM

- sem utroque loco significari
pars criticorum cum α[Vc ar-
bitratur*
- candide Furni:** s. 1, 10, 86;
'historiarum elegantia claruit'
α[V; fuerit cos. a. 17 a. Chr.
- Fuscus Aristius Horati ami-
cus:** s. 1, 9, 61, optimus ...
-us: 1, 10, 83, urbis amatorem
-um: epi. 1, 10, 1, -e: c. 1,
22, 4; v. Aristius
- Gabios** ... petunt: epi. 1, 15,
9, -iis desertior ... vicus: 1,
11, 7, foedera ... cum -iis:
2, 1, 25, natum Tibure vel
-iis: 2, 2, 3; *Latii opp.*
- Gadis aditure:** c. 2, 6, 1, si
Libyam remotis -ibus iungas:
2, 2, 11; *Hispaniae opp. ex-
tremum*
- Gaetulus** ... leo: c. 1, 23, 10,
-lae ... leaenae: 3, 20, 2, -lo
murice: epi. 2, 2, 181 ('signi-
ficat purpuram Girbitanam'
Porph.), Syrtes ... -las: c. 2,
20, 15; *populus Africae interi-
oris*
- Galaesi flumen Calabriae:**
c. 2, 6, 10
- Galatea voc.:** c. 3, 27, 14;
*puella trans Hadriam profec-
tura*
- Galba** s. 1, 2, 46; *iuris consul-
tus*
- Galliae:** c. 4, 14, 49
- Gallica** ... ora: c. 1, 8, 6, -cis
... pascuis *cisalpinis*: 3, 16, 35
- Thraex** ... *Gallina gladiator:*
s. 2, 6, 44
- Galloni praeconis:** s. 2, 2, 47
- Galli Galatae:** epo. 9, 18, -os
transalpinos: s. 2, 1, 14
- Gallis Cybeles:** s. 1, 2, 121
- in Ganymede flavo:** c. 4, 4,
4; v. Ida
- querqueta Gargani:** c. 2, 9,
7, *adi.* -um ... *nemus*: epi. 2,
1, 202; *in Apulia*
- Gargilius:** epi. 1, 6, 58; *non
notus aliunde*
- Gargonius:** s. 1, 2, 27. 1, 4,
92; 'omnium ... *rabularum,*
*qui et plane indocti et inur-
bani aut rustici etiam fuerunt*
*... solutissimum et acutissi-
mum in dicendo iudico ... O.*
Gargonium' Cic.
- ultimi** ... Geloni: c. 2, 20,
19, -os: 2, 9, 23, pharetratos
-os: 3, 4, 35; *Scythae*
- Genaunos** ... Breunosque:
c. 4, 14, 10; *in Alpibus*
- Lucina** ... seu Genitalis: c.
s. 16
- Genius:** epi. 2, 2, 187, a. p.
210, -um: c. 3, 17, 14, epi. 1,
7, 94. 2, 1, 144
- Germania:** c. 4, 5, 26, epo.
16, 7
- Geryonen:** c. 2, 14, 8: *trium
capitum vel corporum, ab Her-
cule necatum*
- rigidi Getae:** c. 3, 24, 11. 4,
15, 22
- Giganteo triumpho:** c. 3, 1, 7
- centimanus Gigas:** *sic codd.*
c. 2, 17, 14 et 3, 4, 69, v. Gÿ-
ges; cohors -ntum: 2, 19, 22
cum Lycio Glaucio *Diomedis
adversario*: s. 1, 7, 17
- Gloria:** s. 1, 6, 23, epi. 2, 1, 177
- Glyceræ gen.:** c. 1, 19, 5. 1,
30, 3. 1, 33, 2. 3, 19, 28: *puel-
lae poetae amatae*
- invicti membra Glyconis
athletae:** epi. 1, 1, 30
- Gnatia Lymphis iratis ex-
structa:** s. 1, 5, 97; *Apuliae
opp.*
- Gnidius, Gnidus, Gnosius
v. Cn-**
- Gracchus orator:** epi. 2, 2,
89; *cogitaverit Horatius de O.*
Graccho
- Graecia:** c. 1, 15, 6. 4, 5, 35,
epi. 1, 2, 7. 2, 1, 93. 156

INDEX NOMINVM

- graecari: s. 2, 2, 11
 Graecus: s. 1, 7, 32, -cus Aristippus: s. 2, 3, 100, -o ... trocho: c. 3, 24, 57, -o fonte: a. p. 53, -a ... testa: c. 1, 20, 2, Heliodorus, -orum longe doctissimus: s. 1, 5, 3, -orum: 1, 10, 35, [epi. 2, 1, 28], -is: s. 1, 10, 66, epi. 2, 1, 90, -is ... chartis: 2, 1, 161, -os ... versiculos: s. 1, 10, 31, -a verba: 1, 10, 20, exemplaria -a: a. p. 268, vestigia -a: 286, litterulis -is: epi. 2, 2, 7
 viridis Gragi montis Lyciae: c. 1, 21, 8 (edd. Cragi)
 Graia victorum manus: epo. 10, 12, spiritum -ae ... Camenae: c. 2, 16, 38, fortium -orum: 4, 8, 4, -orum (Graec-*ŷ*): epi. 2, 1, 28, Graia: c. 2, 4, 12, epi. 2, 1, 19. 2, 2, 42, a. p. 323 (*bis*)
 Gratia nudis iuncta sororibus: c. 3, 19, 16, cum Nymphis geminisque sororibus: 4, 7, 5, -ae decentes: 1, 4, 6, -ae ... et Nymphae: 1, 30, 6, segnes ... nodum solvere -ae: 3, 21, 22
 (Gratidia) v. Canidia
 Grosphus: epi. 1, 12, 23, -e: c. 2, 16, 7, utere Pompeio -o: epi. 1, 12, 22; 'eques Romanus Siciliensis' Porph.
 Cnidiusve Gýges: c. 2, 5, 20, -ên: 3, 7, 5; ignotus
 centimanus Gýges (sic Mur. et Btl.): c. 2, 17, 14. 3, 4, 69, sed v. Gigas
 Hadria: epi. 1, 18. 63, arbiter -ae: c. 1, 3, 15, -ae: 1, 33, 15, rauci fluctibus -ae: 2, 14, 14, inquieti: 3, 3, 5, -ae: 3, 27, 19, -ã ... obiecto: 2, 11, 2, improbo iracundior -ã: 3, 9, 23 mari ... Hadriano: c. 1, 16, 4 orientis Haedi: c. 3, 1, 28
 nivalis Haemoniae: c. 1, 37, 20: Thessaliae
 gelido ... in Haemo: c. 1, 12, 6
 polypus Hagnae Balbini amicae: s. 1, 3, 40
 perfidus Hannibal: c. 4, 4, 49, parentibus ... abominatus: epo. 16, 8, [-is minae: c. 4, 8, 16], durum -em: 2, 12, 2, -emque dirum: 3, 6, 36
 Harpyiis ... rapacibus: s. 2, 2, 40
 Hasdrubal: c. 4, 4, 38, -le 72
 Hebrus: epi. 1, 3, 3. 1, 16, 13, [-o trad.: c. 1, 25, 20], -um: c. 3, 25, 10; fluvius Thraciae
 Liparaei ... Hebri: c. 3, 12, 6; adolescentis
 Hecaten: s. 1, 8, 33; deam in magica potentem
 Hector: c. 2, 4, 10. 4, 9, 22, homicidam -em: epo. 17, 12, -orã Priamiden: s. 1, 7, 12
 Hectoreis ... opibus: c. 3, 3, 28
 Helenē Lacaena: c. 4, 9, 16, fratres -ae: 1, 3, 2, infamis -ae: epo. 17, 42, -en: c. 1, 15, 2, -am: s. 1, 3, 107; v. Lacaena
 in umbrosis Heliconis oris: c. 1, 12, 5, -onã: epi. 2, 1, 218, -onē: a. p. 296; mons Boeotiae
 rhetor ... Heliodorus: s. 1, 5, 2; aliunde non notus
 Helladē puellã: s. 2, 3, 277
 Hercules: c. 3, 3, 9. 4, 8, 30, epo. 17, 31, -lis: c. 3, 14, 1. 4, 5, 36, epo. 3, 17, epi. 1, 1, 5, -lem: c. 4, 4, 62, -lẽ: s. 2, 6, 13, cf. epi. 2, 1, 10
 Herculeus labor: c. 1, 3, 36, -ã manu: 2, 12, 6
 Hermogenes: s. 1, 3, 129, -ês: s. 1, 9, 25. 1, 10, 18, -is ... Tigelli: 1, 4, 72. 1, 10, 80; poeta et cantor ineptus, fortasse Tigelli Sardi libertus

INDEX NOMINVM

- Herodis regis Iudaei palmetis: epi. 2, 2, 184
- Hesperiae (i. Italiae) dat.: c. 3, 6, 8. 4, 5, 38, -a ... ab ultima (Hispania): 1, 36, 4
- Hesperiae ... ruinae gen.: c. 2, 1, 32, -ae ... undae: 2, 17, 20, -o cubili solis: 4, 15, 16, fluctibus ... -iis: 1, 28, 26
- Hiber: c. 2, 20, 20; Hispanus
- Hiberia Ponti: epo. 5, 21
- Hiberiae (Hispaniae): c. 4, 5, 28. 4, 14, 50
- Hibericis ... funibus: epo. 4, 3; 'in Hiberia, id est in Hispania, plurimum spartum nascitur' Porph.
- Hiberus: piscis ... -i: s. 2, 8, 46, loricis -is: c. 1, 29, 15
- Magnessam Hippolyten: c. 3, 7, 18: uxorem Acasti regis Magnaetum Iolcorum
- puadicum ... Hippolytum: c. 4, 7, 26; spreuit amorem Phaedrae novercae
- Hirpine Quincti: c. 2, 11, 2; v. Quinctius
- navis Hispanae: c. 3, 6, 31, orae: 3, 8, 21, -ā ... ab ora: 3, 14, 3
- Hister: c. 4, 14, 46
- Maeonius ... Homerus: c. 4, 9, 6, vinosus -us: epi. 1, 19, 6, Ennius alter -us: 2, 1, 50, -us: a. p. 74, bonus dormitat -us: 359, -us: 401, in magno ... -o: s. 1, 10, 52; v. Maeonius
- Pax et Honos (-or *Ξ*(acc. QR)): c. s. 57
- Horatius: epi. 1, 14, 5, vatis -i: c. 4, 6, 44; v. Flaccus et Quintus: Q. Horatius Flaccus natus est die 8. mens. dec. (epi. 1, 20, 27) a. 65 a. Chr. L. Aurelio Cotta L. Manlio Torquato coss. (c. 3, 21, 6, epo. 13, 6) Venusiae (s. 2, 1, 35) patre
- libertino (s. 1, 6, epi. 1, 20, 20) exactionum coactore (s. 1, 6, 85); de matre verbum non facit poeta, mortua igitur fuerit iam parvo, nec de fratribus: unicus videtur fuisse filius. educatus est in fundo patrio sub monte Volture a Pullia nutrice fabulosa (c. 3, 4, 9). eruditus est non Venusiae (s. 1, 6, 72), sed pater puerum est ausus Romam portare docendum (s. 1, 6, 76, epi. 2, 2, 41) ibique inter alios tradidit Orbilio grammatico, apud quem Livi Andronici Odysseam legebat (epi. 2, 1, 69), graecam autem tractabat Iliada (epi. 2, 2, 42), atque etiam graecos versus facere aggressus est (s. 1, 10, 31); post (fere a. 46) Athenis philosophis novae q. d. Academiae operam dedit (epi. 2, 2, 43ss.). inde bello Philippensi excitus a M. Bruto imperatore tribunus militum meruit (epi. 2, 2, 46ss.; s. 1, 6, 48) atque ipse proelio Philippensi interfuit (c. 2, 7, 9, 3, 4, 26, epi. 2, 2, 49). non multo post in Italiam reversus privatus est paternis bonis (epi. 2, 2, 50), at venia impetrata scriptum quaestorium comparavit (cf. s. 2, 6, 36s.). tum paupertas impulit audax, ut versus faceret (epi. 2, 2, 51). iam carminibus, ut epo. 16, Vergilio eiusque amicis innotuit et ab iis Maecenati commendatus est (s. 1, 6, 54ss. 2, 6, 40ss.) fere a. 38; eius convictor et amicus vere a. 37 Brundisium profectus est (s. 1, 5), a. 33 aut 32 accepit fundum Sabinum (s. 2, 3, 10, 308, epo. 1, 31, c. 2, 18, 14). Maecenatem comitatus

INDEX NOMINVM

- adfuisse pugnae Actiacae vix videtur* (epo. 1. 9, 35). *Maece-*
natis amicus etiam Octaviano
commendatus est, sed epistula-
rum officium, quod ei oblatum
erat, recusavit neque omnino
a Maecenate se abduci passus
est, quippe cui pleraque scripta
dedicaverit. neque Octavianus
hoc aegre tulit, immo perrexit
poetam adamare eique iniunxit
componendum carmen saecula-
re (a. 17). Horatius autem
urbem (item ac Vergilius)
quantum poterat vitavisse vi-
detur vixitque plurimum in
secessu ruris. — habitu cor-
poris fuit brevis atque obesus
(cf. s. 2, 3, 309, epi. 1, 20, 24).
— obiit die 27. nov. a. 8 a. Chr.
brevi post Maecenatem. — de
ceteris cf. vitam Suetoni
tristis Hyadas stellas imbri-
feras: c. 1, 3, 14
fabulosus ... Hydaspes In-
diae fluvius: c. 1, 22, 8
fuscus Hydaspes Indus ser-
vus: s. 2, 8, 14
Hydra: c. 4, 4, 61, -am: epi. 2,
1, 10
Hylaeum centaurum: c. 2, 12, 6
trabes Hymettiae: c. 2, 18, 3,
-ia mella: s. 2, 2, 15
Hymetto abl.: c. 2, 6, 14;
monte Atticae mellis abun-
danti
Hyperboreos ... campos:
c. 2, 20, 16; sub extremo sep-
tentrione positos
Hypsaeā caecior illā: s. 1, 2,
91; 'Plotia Hypsaea vitiosos
oculos habuisse dicitur' Porph.
Ianus: epi. 1, 1, 54, -um: s. 2,
3, 18, epi. 1, 20, 1. 2, 1, 255,
-um Quirini: c. 4, 15, 9, -e:
s. 2, 6, 20, -e pater: epi. 1, 16,
59; v. Matutinus. — Ianus, ia-
nuae deus, penes quem sunt
omnia prima, 'qui semper vi-
det αμα πρόσω και ὀπίσω'.
templum Iani Quirini ad fo-
rum clausum propter pacem
bis ab Octaviano (c. 4, 15, 9,
epi. 2, 1, 255), ad Ianium me-
dium locus in foro, ubi ar-
gentarii negotiabantur (s. 2, 3,
18, epi. 1, 20, 1), inde Ianus
summus ab imo: epi. 1, 1, 54
i. q. omnes argentarii
audax Iapeti genus Pro-
metheus: c. 1, 3, 27
albus ... Ιαπυx: c. 3, 27, 20,
-yga: 1, 3, 4; ventus ab occasu
solis
Iarbitam acc.: epi. 1, 19, 15;
'Maurus regio genere fuit'
Porph.
Iasonem: epo. 3, 12
uxor pauperis Ibyci viri ig-
noti: c. 3, 15, 1
Icariis fluctibus: c. 1, 1, 15;
maris inter Icarum et Samum
insulas, in quod decidit Icarus
Daedaleo ... Icaro: 2, 20, 13
scopulis ... Icari insulae: c. 3,
7, 21
Icci voc.: c. 1, 29, 1, epi. 1, 12, 1;
'Iccius procurator Agrippae'
Porph.; in Sicilia, secuturus
erat a. 25 a. Chr. Aelium
Gallum in Arabiam felicem,
antea philosophiae deditus
raptus ab Ida Ganymedes: c. 3,
20, 16
navibus Idaeis: c. 1, 15, 2;
Troianis
Idomeneus dux Cretensium
ante Ilion: c. 4, 9, 20
Idus: c. 4, 11, 14
mitteris Ilerdam: epi. 1, 20,
13; Hispaniae Tarraconensis
Ilia et Egeria: s. 1, 2, 126, -ae
Mavortisque puer: c. 4, 8, 22,
-ae dat.: 1, 2, 17, Romanā ...
clarior Iliā: 3, 9, 8; Aeneae
filia, Romuli mater; v. Troica

INDEX NOMINVM

- Iliacum carmen: a. p. 129,
 -cos ... muros: epi. 1, 2, 16,
 -cas domos: c. 1, 15, 36
 Fufius ... Ilionam edormit:
 s. 2, 3, 61; *fabula Pacuviana,*
in qua Deipyli a Polymestore
patri loco Polydori necati um-
bra Ilionam matrem noctu evo-
cat ut iusta sibi faciat: Fufius
histrion ebrius, qui Ilionae par-
tes agebat, neque ad vocem Ca-
tieni, qui Deipylum agebat,
neque cum auditores omnes eam
repererent, experogefactus est
 Ilios fem.: c. 4, 9, 18, obsessam
 Ilion: epi. 14, 14; *anceps dat.*
 Ilio: c. 1, 15, 33, acc. Ilion: 3,
 3, 37; *neutr. acc. Ilion, Ilion*
 ... damnatum: 3, 3, 18, Ilio
 ... relicto: 1, 10, 14, sacro:
 3, 19, 4, cremato: 4, 4, 53,
 usto: epi. 10, 13
 Ilithyia: c. s. 14; *Lucina,*
quae servat puerperas; v. Diana
 Iliae ... turmae: c. s. 37,
 matres Iliae: epi. 17, 11
 Illyricis ... undis: c. 1, 28, 22
 Inachiam puellam: epi. 12,
 15, -iā: 11, 6, 12, 14
 prisco natus ab Inacho: c. 2,
 3, 21, ab -o: 3, 19, 1; *rege Ar-*
givorum prisco, Ius patre
 divitis Indiae: c. 3, 24, 2
 ebur Indicum: c. 1, 31, 6
 Indus: c. 4, 14, 42, Indi plur.:
 c. s. 56, -os: c. 1, 12, 56, epi. 1,
 1, 45, 1, 6, 6
 flebilis Ino: a. p. 123; *Cadmi*
filia, Athamae uxor: persona
Euripidea
 Io vaga: a. p. 124; *Inachi filia*
a Iove amata et ob Iunonis
iram in vaccam mutata, etiam
animi vaga: persona in Pro-
metheo Aeschylea
 Iocus: c. 1, 2, 34
 Iolcos opp. Thessaliae: epi. 5,
 21
 attagen Iōnicus: epi. 2, 54,
 motus ... -os: c. 3, 6, 21
 Iōnius ... sinus: epi. 10, 19
 labor Isthmius: c. 4, 3, 3
 Italiae: c. 3, 5, 40, 4, 14, 44,
 dat.: epi. 1, 12, 29, -am: s. 1, 6,
 35, ab -ā: c. 1, 37, 16
 Italo ... caelo dat.: c. 2, 7, 4,
 -um robur: 2, 13, 18, -o ...
 aceto: s. 1, 7, 32, -a tellure:
 2, 6, 56, -ae ... vires: c. 4, 15,
 13, -is ... armis: epi. 1, 18,
 57, -os ... modos: c. 3, 30, 13,
 urbes ... -as: 4, 4, 42, res
 -as: epi. 2, 1, 2
 Ithacē: epi. 1, 7, 41, -am: s. 2,
 5, 4
 Ithacensis Ulixei: epi. 1, 6,
 63
 Ityn ... gemens Progne Pan-
 dionis Attici filia: c. 4, 12, 5
 Iubae tellus Mauretania: c. 1,
 22, 15
 Iudaeus Apella ignotus: s. 1,
 5, 100, -i plur.: 1, 4, 143, -is
 oppedere: 1, 9, 70
 inferias Iugurthae regis Nu-
 midarum, a. 104 a C. Mario
 capti et necati: c. 2, 1, 28; *pu-*
gnam apud Thapsum, cum
Pompeiani occumberent a. 46
 Iugurthino ... bello: epi. 9,
 23
 Iulium sidus: c. 1, 12, 47,
 edicta ... -a: 4, 15, 22
 †Iulius: s. 1, 8, 39
 Iuli Flore: epi. 1, 3, 1; v. Flo-
 rus
 Iulle ... Antoni: c. 4, 2, 2; v.
 Antonius
 Iuno: c. 2, 1, 25, matrona: 3,
 4, 59, -onis: 1, 7, 8, s. 1, 3, 11,
 -one: c. 3, 3, 18
 Iuppiter: c. 1, 2, 30, 1, 11, 4,
 1, 16, 12, 1, 22, 20, 2, 6, 18,
 2, 10, 16, 3, 10, 8, 3, 16, 6,
 4, 4, 4, 74, epi. 16, 63, s. 1, 1,
 20, epi. 1, 16, 29, Iovis: c. 1,

INDEX NOMINVM

- 10, 5. 1, 28, 9. 1, 32, 14. 2, 17, 22. 3, 1, 6. 3, 3, 6. 64. 3, 25, 6. 3, 27, 73. 4, 8, 29, c. s. 32, epo. 2, 29. 17, 69, epi. 1, 17, 34. 1, 19, 43, Iovi: c. 1, 21, 4. 2, 7, 17. 3, 4, 49. 4, 15, 6, epo. 9, 3, Iovem: c. 1, 3, 40. 3, 5, 1, c. s. 73, epo. 5, 8. 10, 18. 13, 2, epi. 1, 18, 111, Iuppiter voc.: s. 1, 2, 18. 2, 1, 43. 2, 3, 288, Iove: c. 1, 1, 25. 1, 2, 19. 1, 28, 29. 3, 5, 12, epi. 1, 1, 106. 1, 12, 3. 2, 1, 68; v. Diespiter Pater
- Iustitiae soror *Fides*: o. 1, 24, 6, potenti -ae: 2, 17, 16
- Iuventas: c. 1, 30, 7
- Ixion: c. 3, 11, 21, perfidus: a. p. 124; rex *Lapitharum*, qui *Iunonem* violare conatus est, et *Eionea* socerum scrobe mersit et combussit: persona in *Ixione* *Aeschylea*
- Karthaginis [c. 4, 8, 17], epo. 7, 5, -em: epo. 9, 25, -e: s. 2, 1, 66; v. Carth-
- Labeone insaniior: s. 1, 3, 82; incertum an *Antistius Labeo philosophus* (*Stoicus?*), *Icti clari pater*
- Laberi mimos: s. 1, 10, 6; D. *Laberii equitis R.* (a. 104—43) *mimographi clarissimi*
- Helene Lacaena: c. 4, 9, 16, -ae ... adulterae ... hospes: 3, 3, 25, -ae more: 2, 11, 23
- patiens Lacedaemon: c. 1, 7, 10; scil. *laborum*
- Lacedaemonium Tarentum: c. 3, 5, 56; a *Phalantho Lacone conditum*: c. 2, 6, 11
- fulvos Lacon canis: epo. 6, 5, -oni ... *Phalantho*: c. 2, 6, 11; v. Tarentum
- Laconicas ... purpuras: c. 2, 18, 7
- Laelius: s. 2, 1, 65, sapientia Laeli: 2, 1, 72; C. *Laelius Sapiens* cos. 140, amicus *Scipionis*
- Laertiadēn: c. 1, 15, 21, o -dē: s. 2, 5, 59; *Ulixes*
- Laestrygonia Bacchus in amphora: c. 3, 16, 34; vinum *Formianum*, nam *Formias Laestrygonum sedes fuisse putabant*
- Laevino dat.: s. 1, 6, 19, -um, Valeri genus: 1, 6, 12; *Valerius Laevinus*, a. *Valerio Publicola* ... genus habens ... hic P. *Valerius* adeo foedis ... moribus vixit ut provehi non potuerit ultra quaestoriam dignitatem' *Porph.*
- Lalage amica Horati: c. 2, 5, 16, -ēn: 1, 22, 10. 23
- pransae Lamiae dat.: a. p. 340
- Lamiae pietas: epi. 1, 14, 6, meo -ae: c. 1, 26, 8, dulci -ae: 1, 36, 7, priores -as: 3, 17, 2; v. Aelius: *Aelii Lamiae fratres*, alter Horati amicus, cuius genus per iocum ad *Lamum Laestrygona* reducit poeta (c. 3, 17); idem vel praetextas vel togatas scripsit fabulas
- vetusto ... ab Lamo *Laestrygone*: c. 3, 17, 1
- ab agro ... Lanuvino: c. 3, 27, 3; oppidi Latii
- Laomedon Priami pater: c. 3, 3, 22
- saevos Lapithas: c. 2, 12, 5, cum -is: 1, 18, 8; *Thessaliae aborigines*
- Larem: s. 2, 6, 66, -em et -e: 2, 5, 14, -e: c. 3, 29, 14, -es: 3, 23, 4, epo. 2, 66, -ibus: c. 4, 5, 34, s. 1, 5, 66. 2, 3, 165
- Larisae ... campus opimae: c. 1, 7, 11; *Thessaliae urbs*
- Latinus ... fidicen: epi. 1, 19, 32, -um nomen: c. 4, 15,

INDEX NOMINVM

- 13, -i sanguinis: epo. 7, 4, patriae patrisque -i (-ae Ψ (acc. K) *comm. Cruq.*): s. 1, 10, 27, legis ... -ae: c. 4, 14, 7, -um ... carmen: 1, 32, 3, -o sanguine: 2, 1, 29, verbis ... -is: s. 1, 10, 20, fidibus ... -is: epi. 1, 3, 12, 2, 2, 143, indictis ... -is *feriis*: 1, 7, 76
- Latium: c. 1, 35, 10, a. p. 290, -o: c. 1, 12, 53, 4, 4, 40, epi. 1, 19, 24, 2, 1, 157, -um: c. s. 66, epi. 2, 2, 121
- Latoniae puerum Apollinem: c. 4, 6, 37, -am: 1, 21, 3, 3, 28, 12
- Latoë Apollo: c. 1, 31, 18
- Laurens aper: s. 2, 4, 42; *Laurentum opp. in ora Latina*
- Laverna voc.: epi. 1, 16, 60; *dea tenebrarum et furum*
- Lebedus opp. *Ioniae*: epi. 1, 11, 7, -um 6
- pueros ... Ladae Dioscuros: c. 1, 12, 25
- o Lenae: c. 3, 25, 19; *Bacchus*
- Leonis sideris: c. 3, 29, 19, epi. 1, 10, 16
- Lepidum Q. Aemilium cos. a. 21: epi. 1, 20, 28
- Lepos pantomimus: s. 2, 6, 72
- Lesbia meretrix: epo. 12, 17
- Lesbii vini: c. 1, 17, 21, -o ... civi Alcaeo: 1, 32, 5, -um ... pedem Sapphicum: 4, 6, 35, -o ... plectro: 1, 26, 11, vina ... -a: epo. 9, 34
- notaque Lesbos: epi. 1, 11, 1
- Lesboum ... barbiton: c. 1, 1, 34
- Lethaeos ... somnos: epo. 14, 3, -a ... vincula: c. 4, 7, 27
- Leuconoë voc.: c. 1, 11, 2; *puella ignota*
- Liber: c. 1, 16, 7, 3, 21, 21, 4, 8, 34, s. 1, 4, 89, epi. 1, 19, 4, 2, 1, 5, -ri: c. 1, 18, 7, 4, 15, 26, -ro: c. 3, 8, 7, -rum: c. 1, 32, 9, 4, 12, 14, -er voc.: c. 1, 12, 22, 2, 19, 7; v. Bacchus
- Libitina dea funerum: epi. 2, 1, 49, -ae: s. 2, 6, 19, -am: c. 3, 30, 7
- puteal ... Libonis: epi. 1, 19, 8; 'per puteal praetorem ac iudicem significat. puteal autem Libonis sedes praetoris fuit prope arcum Fabianum, dictum quod a Libone illic primum tribunal et subsellia collocata sunt' Porph.
- Libra sidus: c. 2, 17, 17
- saevis Liburnis: c. 1, 37, 30, ibis -is: epo. 1, 1; τὰ κοῦφα καὶ δεξιά δέξιμα Λιβυρῆδας προσ-αγορεύουσαν App.
- Libyam: c. 2, 2, 10, in media ... -a: s. 2, 3, 101
- Libycis ... areis: c. 1, 1, 10, -is ... lapillis: epi. 1, 10, 19; *pro Africis*
- lasciva Licentia: c. 1, 19, 3
- Licini voc.: c. 2, 10, 1; fortasse (sic tit. Ψ) L. Licinius Murena, post adoptione A. Terentius A. f. Varro Murena, cos. a. 23 a. Chr.; v. Murena
- tonsori Licino: a. p. 301
- Licymniae gen.: c. 2, 12, 13, 23; 'pro Terentiae' $\alpha\lambda\Gamma$ Vvc s. 1, 2, 64, i. Maecenatis uxor, Augusti amicae
- Ligurine: c. 4, 1, 33, -e (-um trad.) 4, 10, 5; *puer ignotus*
- Liparaei ... Hebri: c. 3, 12, 6; a Lipara insula
- Liris Latii fluvius: c. 1, 31, 7, -im: 3, 17, 8
- Livi scriptoris: epi. 2, 1, 62, carmina Livi: 2, 1, 69; Livius Andronicus Tarentinus, qui primus Romae a. 240 fabulam docuit et Odyssian Saturnio metro conscripsit

INDEX NOMINVM

- Lollius: *epi.* 1, 20, 28, Lolli
voc.: c. 4, 9, 33; *M. Lollius*,
cos. a. 21, post (a. 16) auctor
cladis Lollianae in Gallia,
amicus Maecenatis; alius Lol-
lius Maximus, sed fortasse
prioris necessarius: Maxime
Lolli: epi. 1, 2, 1, liberrime
Lolli: 1, 18, 1
- Longarenus *moechus igno-*
tus: s. 1, 2, 67
- Lucania: *s.* 2, 1, 38
- Lucanus an Apulus: *s.* 2, 1,
 34, -us *aper: 2, 8, 6, -ae ...*
amicae: epi. 1, 15, 21, *nive -a:*
s. 2, 3, 234, -*ni saltus: epi.* 2,
 2, 178, -*na pascua: epi.* 1, 28
- Luceriam Apuliae *opp.*: c. 3,
 15, 14
- Lucilius: *s.* 1, 4, 6. 57. 1, 10,
 53. 64. 2, 1, 17. 62, Lucili
gen.: 1, 10, 2 bis, 56. 2, 1, 29.
 75, [Lucili *voc.*: 1, 10, *1]; *C.*
Lucilius, Scipionis amicus, sa-
turarum scriptor, fere 180-103
- Lucina: *epo.* 5, 6, c. s. 15; *v.*
Ilithyia
- Lucretilem: c. 1, 17, 1; *col-*
lem prope rus Horatianum
- Lucrina peloris: *s.* 2, 4, 32,
 -no ... *lacu: c.* 2, 15, 3, -*na*
 ... *conchylia: epo.* 2, 49; *lacus*
in Campania
- Lucullus: *epi.* 1, 6, 40, -i *mi-*
les: epi. 2, 2, 26; *L. Licinius*
Lucullus cos. 74, qui bellum
cum Mithradate gessit 'et Lu-
culli miles Valerianus et Ser-
vilianus exercitus' Porph. scil.
veterani L. Valerii Flacci cos.
86 et P. Servilii Isaurici
- Luna: *epo.* 15, 1, -*am: s.* 1, 8,
 35, *voc.*: c. s. 36
- Lupo: *s.* 2, 1, 68; *L. Cornelius*
Lentulus Lupus cos. 156, cui
illusit Lucilius
- Aufidio Lusco praetore: *s.* 1,
 5, 34; *v. Aufidius*
- Lyaeo *Baccho: c.* 1, 7, 22. 3,
 21, 16. *epo.* 9, 38
- Lycae Arcadiae *monte: c.* 1,
 17, 2
- Lycambae *spretus ... gener*
Archilochus: epo. 6, 13, -*en:*
epi. 1, 19, 25; *v. Archilochus*
- Lycen *puellam: c.* 4, 13, 25,
Lycē voc.: 3, 10, 1. 4, 13, 1. 2
- Lyciae ... *dumeta: c.* 3, 4, 62
tenerum Lycidan (-am codd.
praeter a RD) puerum: c. 1,
 4, 19
- Lycisci *pueri: epo.* 11, 24
cum Lycio Glaucio: s. 1, 7, 17,
 -*as ... catervas: c.* 1, 8, 16
- Lycorida *puellam: c.* 1, 33, 5;
nomen ex Galli elegis notum
- Thracis ... *exitium Lyeurgi:*
c. 2, 19, 16; *qui Bacchum in-*
festaverat, ideo ad insaniam
actus
- Lycum *puerum Alcaei deli-*
cias: c. 1, 32, 11
- invidus ... *Lycus: c.* 3, 19, 23,
seni ... Lyco: 24; ignotus
- Lydē: c. 3, 11, 7. 25, *scortum*
 ... -*ēn: 2, 11, 22, -ē voc.: 3,*
 28, 3; *puellae nomen ficticium*
- Lydia: c. 3, 9, 6. 7, -*ae gen.*:
 3, 9, 20, -*a voc.*: 1, 8, 1. 1, 13,
 1. 1, 25, 8; *puellae nomen fic-*
ticiū
- Lydorum i. *Tuscorum: s.* 1,
 6, 1, -*is ... tibiis: c.* 4, 15, 30
- Lymphis: *s.* 1, 5, 97
- Lyncēus: *epi.* 1, 1, 28, *Lyncei*
 (-*eis Ψ (Fλ') KE*) ... *oculis:*
s. 1, 2, 90; *Aphareii filius, Idae*
frater, oculatissimus
- Lysippo *abl.*: *epi.* 2, 1, 240;
Sicyonius, aerificus clarissi-
mus saeculi IV a. Chr.
- vir Macedo *Philippus rex:*
c. 3, 16, 14
- Maecenas *C. Cilnius natus*
id. April. fere a. 70: c. 4, 11,

INDEX NOMINVM

- 19, -as: s. 1, 5, 27. 31. 48. 1, 9, 43. 1, 10, 81. 2. 3, 312. 2, 6, 38. 41. 2, 7, 33. 2, 8, 22, -atem: 2, 6, 31, -as voc.: c. 1, 1, 1, eques 1, 20, 5. 2, 12, 11. 2, 17, 3. 2, 20, 7. 3, 8, 13, equitum decus 3, 16, 20, Tyrrhena^a regum progenies 3, 29, 3, epo. 1, 4. 3, 20. 9, 4. 14, 5, s. 1, 1, 1. 1, 3, 64. 1, 6, 1. 47. 2, 8, 16, epi. 1, 1, 3. 1, 7, 5. 1, 19, 1
- Maeci . . . iudicis: a. p. 387; *Sp. Maecius Tarpā*; 'ii fere qui scaenae scribebant ad Tarpam hunc velut emendatorem ea afferebant' Porph.
- Maenius: s. (1, 1, 101?). 1, 3, 21. 23, epi. 1, 15, 26; 'et scurrilitate et nepotatu notissimus Romae', iam a Lucilio irrisus
- Maenionius . . . Homerus: c. 4, 9, 5, -ii carminis: 1, 6, 2
- Maevium v. Mevius
- Magnessam Hippolyten: c. 3, 7, 18
- filius Maiae: c. 1, 2, 43, Maia nate: s. 2, 6, 5; v. Mercurius
- Maltinus (-chin- Q 7 V v c): s. 1, 2, 25; cognomen, a malta ductum: 'maltas veteres molles appellari voluerunt' Non. p. 37
- in Mamurrarum . . . urbe: s. 1, 5, 37; *Formiis ortus erat Mamurra, Caesaris assecla, a Catullo conclamatus quasi 'decoctor Formianus'*
- Mandela . . . pagus: epi. 1, 18, 105; in *Sabinis*
- Manes: c. 1, 4, 16, epi. 2, 1, 138, deorum . . . -ium: epo. 5, 94, -is . . . animas: s. 1, 8, 29
- consule Manlio a. 65: c. 3, 21, 1; v. Torquatus
- crescit . . . fama Marcelli: c. 1, 12, 46; *M. Claudius Marcellus, qui bello Punico secundo Syracusas cepit. eius-*
- dem gentis erat M. Claudius Marcellus, filius Octaviae, sororis Augusti; qui veteris illius Marcelli laude ornatur*
- Mareotico vino: c. 1, 37, 14; *palus Mareotis Aegypti*
- Maricae litoribus: c. 3, 17, 7; *deae Minturnis cultae*
- Marius ignotus: s. 2, 3, 277
- Martis: c. 3, 3, 16, -i: 1, 28, 17. 3, 3, 33, -em: 1, 6, 13, -e: 1, 17, 23. 2, 14, 13. 3, 5, 24. 34. 4, 14, 9; cf. *Mavors Martialis Martius*
- Marsaeus ignotus: s. 1, 2, 55
- Marsus aper: c. 1, 1, 28, -us et Apulus: 3, 5, 9, -i (Mauri trad.) peditis: 1, 2, 39, -i . . . duelli cum sociis a. 91-88: 3, 14, 18, -ae cohortis: 2, 20, 18, -a . . . nenia magica: epo. 17, 29, -i plur.: 16, 3, -is . . . vocibus magicis: 5, 76
- obeundus Marsyā: s. 1, 6, 120; 'quia in foro vadimonium sistendum apud signum Marsyae sit' Porph.
- Martialis . . . lupos: c. 1, 17, 9
- Martii campi: c. 4, 1, 39 gramine -o: 3, 7, 26, certamine -o: 4, 14, 17, in -a bella: a. p. 402, -iis . . . kalendis: c. 3, 8, 1
- in Massagetis: c. 1, 35, 40; *Scythas*
- veteris pocula Massici: c. 1, 1, 19, -um: 3, 21, 5, obliuio . . . -o: 2, 7, 21, -a . . . vina: s. 2, 4, 51; *nata sub Massico Campaniae monte*
- apis Matinae: c. 4, 2, 27, prope litus (latum E(ace. R) latus EM) . . . -um: 1, 28, 3, -a . . . cacumina: epo. 16, 28; 'Matinus mons sive promunturium est Apuliae' Porph.
- Matutine pater, seu Iane libentius audis: s. 2, 6, 20; v. Ianus

INDEX NOMINVM

- Maura** ... unda: c. 2, 6, 3 [-i peditis *trad.*: 1, 2, 39], -is ... anguibus: 3, 10, 18, -is ... iaculis: 1, 22, 2
- Mavortis**: c. 4, 8, 23; v. Mars
- Pauli** ... **Maximi**: c. 4, 1, 11, **Maxime Lolli**: epi. 1, 2, 1; v. **Paulus et Lollius**
- Medea**: epo. 3, 10, a. p. 123. 185, **barbarae** ... **venena** -ae: epo. 5, 62; **Aeetae filia**; v. **Colchis**
- Medus acinaces**: c. 1, 27, 5, -us: 3, 8, 19. 4, 14, 42, c. s. 54, -o *dat.*: c. 1, 29, 4, -umque flumen **Euphraten**: 2, 9, 21, sub rege -o: 3, 5, 9, -i *plur.*: 2, 16, 6, -is: 2, 1, 31. 3, 3, 44, -os: 1, 2, 51; v. **Parthus**
- Opuntiae frater Megyllae puellae**: c. 1, 27, 11
- Meleagri**: a. p. 146; **Meleager Oenei filius ex voto matris Althaeae patriam defendens obierat**; tum **Oeneus ex Periboea Tydea, Diomedis patrem, genuit**
- Melpomenē musa voc.**: c. 1, 24, 3. 3, 30, 16. 4, 3, 1
- Memnonā Aethiopum regem ab Achille interfectum**: s. 1, 10, 36
- Memphin**: c. 3, 26, 10
- Mena**: epi. 1, 7, 61, **Volteium nomine Menam**: 55; v. **Volteius**. [in **Sextum Pompeium Sex. libertum Menam**] *tit. (varie trad.)* epo. 4
- Menandro dat.**: epi. 2, 1, 57, stipare **Platona** -o: s. 2, 3, 11; **comoediae Atticae novae q. v. auctor egregius (a. 342-290)**
- Menelaum**: s. 2, 3, 198; v. **Atrides**
- in gente **Meneni ignoti**: s. 2, 3, 287
- Mercuriale** ... cognomen: s. 2, 3, 25, -ium ... virorum: c. 2, 17, 29
- Mercurius**: c. 1, 24, 18. 1, 30, 8. 2, 7, 13, s. 2, 3, 68, -i *voc.*: c. 1, 10, 1. 3, 11, 1; v. **Maia**
- Merionēn aurigam Idomenei**: c. 1, 6, 15. 1, 15, 26
- Messalla**: s. 1, 6, 42, **diserti** -ae: a. p. 371, te, -a, tuo cum fratre: s. 1, 10, 85; v. **Corvinus**; **M. Valerius Messalla Corvinus (64 a. Chr. — 9 p. Chr.)**, orator, historicus, cos. a. 31, triumphavit ex Aquitanis a. 27; frater est **L. Gellius Poplicola cos. 36**: v. etiam **Pedius**
- Messius scurra**: s. 1, 5, 58, **Messique Cicirri**: 1, 5, 52, **Messiclarum genus Osci**: 1, 5, 54; v. **Cicirrus**
- Metaurum flumen nom.**: c. 4, 4, 38; in **Umbria**
- ex aure Metellae**: s. 2, 3, 239; **Caeciliae, P. Corneli Lentuli Spintheris uxoris, M. Clodio Aesopo amatae**
- laeso** ... **Metello**: s. 2, 1, 67; **Q. Caecilio Macedonico cos. 143**; motum ex **Metello** consule civicum: c. 2, 1, 1: **Q. Caecilio Celere cos. 60**
- Methymnaeam** ... **uvam**: s. 2, 8, 50; **Lesbiam**
- olentem Mevium**: epo. 10, 2; **malus poeta ut Horati ita Vergili adversarius**
- Mileti textam** ... **chlanidem**: epi. 1, 17, 30; **Ioniae**
- saltat Milonius ignotus**: s. 2, 1, 24
- validus Mimas Titan**: c. 3, 4, 53
- Mimnermus**: epi. 1, 6, 65. 2, 2, 101; **Colophonius, poeta elegiacus, florebat VI. a. Chr. saeculo ineunte**
- Timor et Minae**: c. 3, 1, 37
- Minervae**: c. 3, 12, 5. 4, 6, 13, -ae *dat.*: 3, 3, 23, **crassaque**

INDEX NOMINVM

- ā: s. 2, 2, 3, invitā . . . -ā:
a. p. 385
Minōs: c. 1, 23, 9. 4, 7, 21; *rex
Cretae, post apud inferos iudex
palustris* . . . Minturnas: epi.
1, 5, 5; *opp. Auruncorum ad
Lirin flumen situm*
Minuci . . . via: epi. 1, 18, 20;
*via Minucia a Brundisio Be-
neventum versus*
Miseno oriuntur echini: s. 2, 4,
33; *Campaniae promunturio*
Molossus: epo. 6, 5, -is . . .
canibus: s. 2, 6, 114; *ex Epiro*
Monaeses: (-is fere codd.):
c. 3, 6, 9; *dux Parthorum, qui
vicit, ut videtur, legiones Ro-
manas a. 36, quibus Oppius
praeerat*
pallida Mors: c. 1, 4, 13
Moschi causam: epi. 1, 5, 9;
*Volcaciū M. 'hic Pergamenus
fuit rhetor notissimus. reus
veneficii fuit, cuius causam
ex primis tunc oratores ege-
runt, Torquatus hic, . . . cuius
extat oratio, et Asinius Pollio'*
Porph.
Mucius: epi. 2, 2, 89; *Mucius
Scaevola, P., ut videtur, cos.
133*
Mulvius et scurræ: s. 2, 7,
36; *ignotus*
Munatius: epi. 1, 3, 31; *filius
ut videtur Planci cos. 42; v.
Plancus*
auguris Murenæ: c. 3, 19, 11,
Murenā: s. 1, 5, 38; v. Lici-
nius
Musa: c. 1, 6, 10. 1, 17, 14.
2, 1, 9. 2, 12, 13. 4, 8, 28, 29,
epi. 2, 1, 133, a. p. 83. 324. 407,
-ae dat.: s. 2, 3, 105, -am:
c. 2, 10, 19, epi. 1, 19, 28, -a
voc.: c. 2, 1, 37. 3, 3, 70, s. 1,
5, 53, epi. 1, 8, 2, a. p. 141,
-ā: s. 2, 6, 17, epi. 1, 3, 13,
-arum: c. 3, 1, 3, epi. 2, 1, 243,
-is dat.: c. 1, 26, 1. 4, 9, 21,
epi. 2, 2, 92, -as: c. 1, 32, 9.
3, 19, 13, epi. 2, 1, 27; v. Ca-
mena Pieris Pipleis
Musa . . . Antonius: epi. 1,
15, 3; v. Antonius
Mutus ignotus: epi. 1, 6, 22
ditis . . . Mycenæ: c. 1, 7, 9;
*caput Argolidis, πολύχρυς
sedes Iunonis*
Mygdonias opes: c. 2, 12, 22,
-iis . . . campis: 3, 16, 41; v.
Phrygia
Myrtale puella: c. 1, 33, 14
Myrtoum . . . mare: c. 1, 1,
14; *'Aegaei pars Myrtoō da-
tur: appellatur ab insula par-
va, quae cernitur Macedoniam
a Geraesto petentibus haut pro-
cul Euboeae Carysto'* Plin. n.
hist. 4, 51
agmina Mysorum: epo. 17,
10; *Mysi populus Asiae mi-
noris, quos regebat Telephus*
Mystēn ademptum puerum:
c. 2, 9, 10
Rhodos et Mytilenē: epi. 1,
11, 17, Rhodon aut -en: c. 1,
7, 1; *Lesbi insulae caput*
Naevius: epi. 2, 1, 53; *Cn.
Naevius poeta Campanus,
natus fere 270 a. Chr., scripsit
comoedias tragoedias bellum
Punicum, hoc Saturnio metro*
Naevius: s. 1, 1, 101, sim-
plex: 2, 2, 68; *'fuit in tantum
parcus, ut sordidus merito ha-
beretur'* Porph.: *fortasse per-
sona Luciliana*
Naiadum: c. 3, 25, 14
Nasica ignotus: s. 2, 5, 57. 67,
-ae: s. 2, 5, 65
Nasidienus: s. 2, 8, 75, Na-
sidjeni: 2, 8, 1, -ne: 2, 8, 84;
v. Rufus: *'Nasidienus eques
R. in aliis elegans, in enume-
ratione autem lautitiarum sua-
rum putidus'* ολ'Vvc

INDEX NOMINVM

immundus Natta: s.1, 6, 124;
 'pro vulgari ac sordido homine
 posuit' Porph.
 argutae . . . Neaerae dat.: c.3,
 14, 21; citharistria; alia mere-
 trix o . . . -a: epo.15, 11
 otiosa . . . Neapolis: epo.5,
 43
 insignem . . . Nearchum pue-
 rum: c.3, 20, 6
 saeva (serva ΕΒΙ Pph. σΑΓ)
 Necessitas: c.1, 35, 17. 3,
 1, 14, dira: 3, 24, 6
 Neobule ignota voc.: c.3, 12, 5
 Neptunius dux: epo.9, 7;
 Sex. Pompeius, qui sese a Nep-
 tuno ortum gloriabatur
 Neptunus: epo.17, 55, a. p.
 64, -ni: c.3, 28, 2, -num: 3,
 28, 10, epi.1, 11, 10, -no: c.1,
 28, 29, epo.7, 3
 Nereidum: c.3, 28, 10
 nepotem . . . Nereium Achil-
 len: epo.17, 8
 Nereus (Proteus Porph. σ
 Stat.Th.7, 330) Thetidis pater:
 c.1, 15, 5
 scribe decem a Nerio danista:
 s.2, 3, 69
 Neronis Tiberi: epi.1, 8, 2,
 1, 9, 4, Claudii . . . -nis: 1, 12,
 26, -ni: 2, 2, 1, maior -num
 c.4, 14, 14, -nibus: 4, 4, 37,
 Augusti paternus in pueros
 animus Neronis Tib. et Dru-
 sum: 4, 4, 28; v. Claudius,
 Drusus
 Nessi cruore: epo.17, 32; cen-
 tauri ab Hercule interfecti
 Nestor: epi.1, 2, 11, -orā: c.1,
 15, 22; cf. 2, 9, 14
 Nilus: c.3, 3, 48. 4, 14, 46
 proles Niobaea: c.4, 6, 1; prop-
 ter iactantiam matris ab Apol-
 line sororeque necata
 rigidum Niphaten: c.2, 9, 20;
 Armeniae mons est, in quo
 magna frigora sunt' Porph.

Nireus (Ner- plerique codd.):
 c.3, 20, 15, formaque vincas
 Nirea (Ner- codd. praeter a R
 δ¹(?)) epo.15, 22; Νιρεός,
 δς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον
 ἦλθεν
 Noctilucam: c.4, 6, 38; Lu-
 na, Diana
 Nomentanus: s.1, 1, 102, -o:
 1, 8, 11, -um: 2, 1, 22. 2, 3,
 175. 224; 'Cassius Nomenta-
 nus adeo sine respectu calcul-
 lorum suorum prodigus ut
 sestertium septuagies gulae ac
 libidini impenderit' Porph.;
 alius parasitus Nasidieni: -us:
 s.2, 8, 23. 25. 60
 Noricus . . . ensis: c.1, 16, 9,
 ense . . . -o: epo.17, 71; ex
 optimo ferro Norici
 amor Nothi adolescentis igno-
 ti: c.3, 15, 11
 Notus ventus a meridie: c.1, 7,
 16. 1, 28, 22. 4, 5, 9, epo.16,
 22, -i: c.1, 3, 14, -o: epo.9,
 31. 10, 20 (-us ΕΒΙ γλ'(?)),
 -is: c.3, 7, 5
 Novius libertus: s.1, 6, 40,
 -um alium: 1, 3, 21, -orum . . .
 minoris: 1, 6, 121; 'duo Novii
 fratres illo tempore fuerunt,
 quorum minor tumultuosus fae-
 nerator fuisse traditur' Porph.
 Nox: c.3, 28, 16, voc.: epo.5, 51
 Numa . . . et Ancus: epi.1, 6,
 27, Saliare Numae carmen:
 2, 1, 86; v. Pompilius
 bella Numantiae: c.2, 12, 1;
 a.134-133
 Numici voc.: epi.1, 6, 1; vir
 ignotus
 custodes Numidae deos: c.1,
 36, 3; 'Pomponi . . . Numi-
 dae . . . reversi ex Maureta-
 nia' ('ex Hispania' σΑΓV)
 Porph.; [ad Numidam Plo-
 tium . . . redeuntem ab His-
 pania] tit. Ψ σΑ

INDEX NOMINVM

- Numidarum in agros: c.3, 11, 47
 Numonius v. Vala
 Nymphae: c.1, 30, 6. 2, 8, 14, -arum: 1, 1, 31. 3, 18, 1, -is dat.: 1, 4, 6. 3, 27, 30, -as: 2, 19, 3, -is: 4, 7, 5
 Oceanus: c.4, 14, 48, epo.16, 41, -no: c.1, 3, 22, rubro: 1, 35, 32. 4, 5, 40
 Octavius: s.1, 10, 82; *poeta et historicus ut videtur*
 Ofellus: s.2, 2, 2, -i: 133, -um: 112, -o: 53; *prope Venusiam prius possessor agri, post vilicus*
 magna coronari... Olympia: epi.1, 1, 50
 pulverem Olympicum: c.1, 1, 3
 Olympo monti: c. 3, 4, 52, -um: 1, 12, 58
 Opimius exemplum avari: s.2, 3, 142
 Servius Oppidius Canusinus: s.2, 3, 168, eius filii: Aule Oppidi: 171, Tiberi Oppidi: 173
 Opuntiae... Megyllae: c.1, 27, 10; ex Opunte Locrorum plagosum... Orbilium: epi. 2, 1, 71; cf. s. 1, 10, *5; Orbilius Pupillus Beneventanus, qui primo miles, post magister Beneventi, inde ab a. 63 Romae docebat
 vilicus Orbi: epi. 2, 2, 160; agrorum possessoris Tiburtini
 Orcus: epi.2, 2, 178, -i: c.2, 3, 24. 2, 18, 30. 34, -o: 1, 28, 10. 4, 2, 24, s.2, 5, 49, -um: c.3, 4, 75. 3, 27, 50, sub -o: 3, 11, 29
 Orestes: s. 2, 3, 133. 137, a. p. 124
 ad Oricum portum Epiri proximum Italiae: c.3, 7, 5
 Orientis orae: c.1, 12, 55
 amator Originis mimae: s.1, 2, 55
 Orion venator qui Dianae vim inferre conatus est: c.2, 13, 39. 3, 4, 71; sidus, nautis infestum: 3, 27, 18, epo. 10, 10, Orion: epo.15, 7, Orionis: c.1, 28, 21
 Thurini... Ornyti ignoti: c.3, 9, 14
 Orpheus: a. p. 392, -ëa: c.1, 12, 8, -ëo: 1, 24, 13
 Messi... Osci: s.1, 5, 54
 sanctum... Osirim: epi.1, 17, 60
 Othone: epo. 4, 16; 'L. Roscius trib. pleb. (a. 67) legem tulit ut equitibus R. in theatro XIII gradus proximi (orchestrae) adsignarentur' Liv. per. 99. 'duo primi ordines tribuniciis vacabant' Porph.
 Pacideiani (Pla-F²z Q) ... proelia: s.2, 7, 97; 'optimus multo post homines natos gladiator qui fuit unus' Lucil. 151
 Pacori manus: c.3, 6, 9; Pacorus, Parthorum regis Orodus filius, anno 40 vicisse videtur exercitum Syriacum, cui praeerat L. Decidius Saza
 Pactolus Lydiae fluvius auri-fer: epo.15, 20
 venter Pactumeius filius suppositicius Canidia: epo. 17, 50
 Pacuvius: epi. 2, 1, 56; Enni sororis filius, tragoediarum et praetextatae scriptor, obiit paene nonagenarius a. 132; eius fabula: s.2, 3, 61 s.
 Padus: epo.16, 28
 Paelignas anus: epo.17, 60, -is... frigoribus: c.3, 19, 8; Sabellicus
 Palatinus... Apollo: epi.1, 3, 17; bibliotheca publica a. 28 ab Octaviano constituta in tem-

INDEX NOMINVM

- plo Apollinis*; -as ... aras (arces Σ (acc. λ^a) $F\delta R^2$ var.): c. s. 65
- Palinurus*: c. 3, 4, 28; *ab Aeneae gubernatore nominatum promunturium Lucaniae, in quo poeta paene passus est naufragium*
- Pallas*: c. 1, 12, 20. 1, 15, 11, epo. 10, 13, ope -dis: c. 1, 6, 15, -is aegida: 3, 4, 57; -is urbem: 1, 7, 5
- Panaeti philosophi Stoici*: c. 1, 29, 14
- Panthoidên*: c. 1, 28, 10; '*Pythagoram significat, qui praedicavit se ad Troiam Euphorbum Panthi filium fuisse, interfectumque a Menelao iterum revixisse, et factum Pythagoram. id se comperisse agnito clipeo, quem Euphorbus habuerat*' Porph.
- cimex Pantilius homo ignotus*: s. 1, 10, 78
- Pantolabo scurrae*: s. 1, 8, 11, -um: 2, 1, 22; '*fuit ... Mallius Verna trans Tiberim ingenuis parentibus natus, qui quia a multis pecuniam mutuum erogabat, Pantolabos est cognominatus, sed quamvis aliquot vitiis teneretur, tamen propter scurrilitatem compluribus erat domestice notus*' Porph.
- Paphi*: c. 1, 30, 1, Paphon(-um *codd. praeter $F\delta\pi^2$*): 3, 28, 14; *Cypri urbs*
- Parca*: c. 2, 16, 39, -ae plur.: 2, 6, 9, epo. 13, 15, voc.: c. s. 25, -is dat.: c. 2, 17, 16
- Paris*: epi. 1, 2, 10, -dis: c. 3, 3, 40, epi. 1, 2, 6; v. *Lacaena*
- Pario marmore*: c. 1, 19, 6, -os ... iambos *Archilochi*: epi. 1, 19, 23; *Parus insula in Cycladibus*
- Cassi Parmensis*: epi. 1, 4, 3; v. *Cassius*
- Parrhasius pictor Ephesius, Socratis aequalis*: c. 4, 8, 6
- Parthus*: c. 2, 13, 18, -i: 2, 13, 18, s. 2, 1, 15, -um: c. 1, 19, 12. 4, 5, 25, -orum: 4, 15, 7, epo. 7, 9, epi. 1, 18, 56, -is dat.: s. 2, 5, 62, epi. 2, 1, 256, -os: c. 1, 12, 53. 3, 2, 3, -is mendacior: epi. 2, 1, 112; v. *Medus*
- Patarêus Apollo*: c. 3, 4, 64; *Patara opp. Lyciae*
- Paulus exemplum nobilitatis*: s. 1, 6, 41, *Pauli ... Maximi*: c. 4, 1, 10; *Paulus Fabius Maximus cos. 11 a. Chr.*, animae ... magnae prodigum ... *Paulum*: c. 1, 12, 38; *L. Aemilius cos. 216*
- Pausiacâ ... tabellâ*: s. 2, 7, 95; *Pausias pictor Sicyonius, Apellis condiscipulus*
- Fides et Pax*: c. s. 57
- regina Pecunia*: epi. 1, 6, 37
- in regione Pedana*: epi. 1, 4, 2; *Pedum vicus prope Tiber*
- fragilis Pediatia*: s. 1, 8, 39; '*Pediatius eques R. honesto patrimonio consumpto etiam castitatem oris amiserat ... propter quod eum Horatius feminino nomine Pediatiam, non Pediatium appellavit*' Porph.
- Pedius ... Poplicola*: s. 1, 10, 28; *Q.*, ut videtur, *Pedius cos. 43, causidicus*; '*Pedius Poplicola et Messalla adeo curasse dicuntur, ne Graeca Latinis verbis immiscerent, ut Messalla primus funambulum dixerit, ne $\sigma\chi\omicron\iota\nu\omicron\beta\acute{\alpha}\tau\eta\nu$ diceret*' Porph. *exemplo falso usus*
- Pegasus*: c. 1, 27, 24. 4, 11, 27
- Peleûs*: a. p. 96, -êa: c. 3, 7, 17, -êu: a. p. 104; *Acaci filius*

INDEX NOMINVM

- sprevit amorem Hippolytes, ab Acasto eius coniuge quasi adulterii reus inter feras in silva relinquitur, a Mercurio gladio donatus Acastum interficit. — senex ab Acasti filiis ex patria expulsus vagus errat (fabula Sophoclea)*
- Pelidae stomachum: c. 1, 6, 6, -en: epi. 1, 2, 12; Achilles
- Peliōn mons Thessaliae: c. 3, 4, 52
- Pelopis: c. 1, 6, 8, -is genitor: c. 1, 28, 7, -is parens: 2, 13, 37, -is ... pater: epo. 17, 65; v. Tantalus
- Penatis ... iniquos: c. 2, 4, 15, -is: 3, 14, 3, 3, 23, 19, 3, 27, 40, s. 2, 3, 176. 2, 5, 4, epi. 1, 7, 94
- Penelopē: s. 2, 5, 81, -ae: epi. 1, 2, 28, -en: c. 1, 17, 20, 3, 10, 11, -am: s. 2, 5, 76
- Penthōi: c. 2, 19, 14, -ēu: epi. 1, 16, 73; rex Thebarum ob Bacchi contemptum ab Agaue matre dilaceratur
- Perelli Damasippi creditoris: s. 2, 3, 75
- leviora tolli Pergama: c. 2, 4, 12
- Persae: c. 1, 2, 22, 4, 15, 23, -arum ... rege beatior: 3, 9, 4, in -as: 1, 21, 15, -is: 3, 5, 4
- Persicos ... apparatus: c. 1, 38, 1
- Persius dives Clazomenius: s. 1, 7, 2, 4, 22, 33, -si: 19
- Capitolini[s] ... Petilli: s. 1, 4, 94, rei ... -i: 1, 10, 26; 'cum Capitoli curam ageret, coronae subreptae de Capitolio causam dixit absolutusque a Caesare est' Porph.
- Sinuessanum ... Petrinum acc.: epi. 1, 5, 5; 'Petrinus vicus olim et locus in agro Falerno' Porph.
- Petti voc.: epo. 11, 1; amicus Horati
- Phaeax: epi. 1, 15, 24
- ambustus Phaethōn: c. 4, 11, 25
- Laconi ... Phalantho: c. 2, 6, 12; qui Tarentum condidisse fertur
- rustica Phidyle voc.: c. 3, 23, 2
- Philippi: epi. 2, 2, 49, -os et ... fugam: c. 2, 7, 9, -is versa acies: 3, 4, 26; urbs Macedoniae, ad quam Caesaris interfectores a. 42 bis victi sunt
- acceptos, regale nomisma, Philippos: epi. 2, 1, 234
- causis ... Philippus agendis clarus: epi. 1, 7, 46. 64. 78. 90, -pi: 52. 89, -po: 66; L. Marcius, cos. a. 91, ut videtur
- Philodemus (-damus Ψ(acc.M) Pph.) s. 1, 2, 121; philosophus idemque poeta Gadarensis, Epicureus, Ciceronis aequalis
- Phocaeorum ... civitas: epo. 16, 17; patria relicta Corsicam petiverunt
- Xanthia Phocēu: c. 2, 4, 2; ex Phocide. 'iatralipta' tit.
- Phoebus: c. 3, 21, 24, 4, 6, 29, 4, 15, 1, c. s. 62, -i: c. 1, 32, 13, 3, 4, 4, c. s. 75, -e: c. 1, 12, 24, 4, 6, 26, c. s. 1, -o: c. 3, 3, 66
- Pholoe puella: c. 1, 33, 9, 2, 5, 17, -en: 1, 33, 7, 3, 15, 7
- Phraates: epi. 1, 12, 27; Parthorum rex propter crudelitatem regno expulsus, post restitutus; v. Prahaten
- Phrygiae: c. 2, 12, 22
- Phrygius lapis Synnadicus: c. 3, 1, 41, -ae sorores Troili: 2, 9, 16; v. Mygdonius
- Phrynē meretrix: epo. 14, 16
- matronis ... Phrygum: c. 1, 15, 34; Troianorum
- Phyllidis flavae: c. 2, 4, 14, Phylli voc.: 4, 11, 3

INDEX NOMINVM

- Picenis . . . pomis: s. 2, 3, 272.
2, 4, 70; *ex regione Italiae litorali ad Hadriam*
- Pieri: c. 4, 3, 18, Calabrae -ides
Enni: 4, 8, 20; v. *Musa*
- Pierio . . . antro: c. 3, 4, 40,
-a paelice: 3, 10, 15, -iis . . .
modis: a. p. 405
- Pindarici fontis: epi. 1, 3, 10,
-ae . . . Camenae: c. 4, 9, 6;
v. *Dircaeus Thebanus*
- Pindarus poeta lyricus *Thebanus* (518—fere 442): c. 4,
2, 8, -um: 4, 2, 1
- super Pindo *Thessaliae monte*:
c. 1, 12, 6
- Piplei (-ea trad.) *musa*: c. 1,
26, 9
- Pirithoo (Per-AaBλ'δπ): c. 4,
7, 28, -um: 3, 4, 80; *Ixionis*
filius conatus est Proserpinam
rapere: tum victus et saxo
affixus est
- vinosa . . . *Pirria vel Pyrria*:
epi. 1, 13, 14; 'apud *Titinium*
in quadam fabula inducitur
ancilla, quae lanae glomus fu-
ratur et deprehenditur. Pirria
autem nomen ancillae in fa-
bula' αΓVv; forma nominis
nondum explicata
- Pisones: a. p. 6. 235; v. *Pom-*
pilius: L. *Calpurnius Piso*,
'qui postea (a. 14 p. Chr.) ur-
bis custos fuit' *Porph.*, i. *Fru-*
gi pontifex cos. a. 15 eiusque
filii: potest tamen epistola
data esse ad Cn. *Calpurnium*
Pisonem cos. a. 23 eiusque
filios Cn. cos. a. 7 et L. cos.
a. 1 a. Chr.
- Rhodio . . . *Pitholeonti*: s. 1,
10, 22; epigrammata mixta
verbis Latinis et Graecis 'effu-
xit magis quam scripsit'
Porph.; fuerit M. *Otacilius*
Pitholaus qui *Caesari carmi-*
nibus maledixerat
- Placideiani* v. *Pac-*
- Plance*: c. 1, 7, 19, consule -o:
3, 14, 28; L. *Munatius Plan-*
cus, leg. *Caesaris in Gallia*,
cos. 42
- stipare *Platonā Menandro*:
s. 2, 3, 11, -ona: s. 2, 4, 3; *phi-*
losophus
- Plautinos* et *numeros* et . . .
sales: a. p. 270
- Plautus*: epi. 2, 1, 58. 170,
-o: a. p. 54; *Sarsinas*, poeta
comicus, obiit a. 184
- Pleiadum sideris choro*: c. 4,
14, 21
- Plotius Tucca* et *Varius*: s. 1,
5. 40. 1, 10, 81; *Horati* et *Ver-*
gili amicus
- [*Plotius*] v. *Numida*
- Plutonā*: c. 2, 14, 7
- Plutonia domus*: c. 1, 4, 17
- Poenā*: c. 3, 2, 32. 4, 5, 24
- Poenus*: c. 2, 2, 11. 2, 13, 15,
-o . . . sanguine: 2, 12, 3, -o
superante: 1, 12, 38, -orum:
4, 4, 47, -os: 3, 5, 34
- Polemon*: s. 2, 3, 254; 'fuit
Atheniensis iuuenis luxurio-
sus, . . . qui cum comissabundus
incederet per urbem, audisse
fertur e proximo Xenocra-
tis vocem disputantis, deinde
introisse ad deridendum, ut
erat coronatus unguentatusque.
quo viso senex perseveravit et
invectus in luxuriam coegit
Polemonem paenitere sui et
coronas abicere. sumptoque
philosophi habitu tantus vir
postea fuit ut dignus existi-
matus sit qui Xenocrati (a.
314) succederet' *Porph.*
- Polliō*: s. 1, 10, 42, -ō voc.:
c. 2, 1, 14, s. 1, 10, 85; C. *Asi-*
nus Pollio (75—5 p. Chr.),
primum *Antoni* partes secu-
tus, orator, historicus, poeta
tragicus

INDEX NOMINVM

- Pollux: c. 3, 3, 9, geminus: 3, 29, 64, cum Castore Pollux: epi. 2, 1, 5
- Polyhymnia *musa*: c. 1, 1, 33
- Pompeii *voc.*: c. 2, 7, 5, ad Pompeium Varum *tit.*; *ignotus*
- utere Pompeio Grospho: epi. 1, 12, 22; v. Grosphus
- [Sex. Pompeius Menas] v. Menas
- vos o Pompilius sanguis: a. p. 292; v. Pisones: 'quia Calpys filius est Numae, a quo Calpurnii Pisones traxerunt nomen' Porph.
- Pompili *gen.*: c. 1, 12, 34; v. Numa
- Pomponius: s. 1, 4, 52
- [Pomponius] v. Numida
- Pontica pinus: c. 1, 14, 11
- Pedius ... Poplicola: s. 1, 10, 28; v. Pedius
- Porcius Nasidieni *parasitus*: s. 2, 8, 23
- Porphyrion Titan: c. 3, 4, 54
- Etrusca Porsēnae manus: epo. 16, 4
- Postume, Postume: c. 2, 14, 1; *ignotus*
- frigidum Praeneste *opp. Latini*: c. 3, 4, 23, -stē *loc.*: epi. 1, 2, 2
- Praenestinus: s. 1, 7, 28
- Prahaten: c. 2, 2, 17; v. Phraates
- Hectora Priamiden: s. 1, 7, 12
- Priamus: c. 1, 10, 14, s. 2, 3, 195, -i: c. 1, 15, 8, 3, 3, 26, 40, 4, 6, 15, s. 2, 3, 195, a. p. 137
- Priapum *deum hortorum*: s. 1, 8, 2, -pe: epo. 2, 21
- Priscus *exemplum inaequalitatis*: s. 2, 7, 9
- Procnē (-gn- *codd. praeter F(λ)*) *Pandionis filia, Attica*: a. p. 187
- Proculeius: c. 2, 2, 5; *C. Proculeius, frater Terentiae, Maecenatis uxoris, 'eques R., amicus Augusti, c(λ) arissimae (rarissimae Büchner) pictotis erga fratres suos Caepionem et Murenā fuit, adeo ut bona sua cum his aequis partibus divideret, quia illi bello civili erant spoliati'* Porph.
- Procyon *sidus*: c. 3, 29, 18
- Proetum: c. 3, 7, 13; *Sthe-neboean significat Proeti uxorem, quae Bellerophontem hospitem amavit et non consentientem sibi adulterum criminata est'* Porph.
- Promethēus: c. 1, 16, 13, 2, 13, 37, epo. 17, 67, -ēa: c. 2, 18, 35; v. Iapetus
- Prōserpina: c. 1, 28, 20, s. 2, 5, 110, Proserpinae: c. 2, 13, 21, epo. 17, 2 (o *anceps*)
- Proteus: c. 1, 2, 7, s. 2, 3, 71, -ēa: epi. 1, 1, 90; v. Nereus
- Pthius Achilles: c. 4, 6, 4; a *Pthia Thessaliae opp.*
- Publi *voc.*: s. 2, 5, 32
- Pudor: c. 1, 24, 6, c. s. 57
- nutricis ... Pulliae: c. 3, 4, 10; *apud quam Horatius puer educabatur*
- sanguine Punico: c. 3, 6, 34, -cis ... delubris: c. 3, 5, 18, -ca bella: epi. 2, 1, 162
- lacrimosa poemata Pupi: epi. 1, 1, 67; 'tragoediographus' αλ[Vv]
- Rufam aut Pusillam: s. 2, 3, 216
- Puteal *in foro locus*: s. 2, 6, 35
- Pyladen Orestis *amicum*: s. 2, 3, 139
- Pylium Nestora: c. 1, 15, 22
- saeculum Pyrrhae *uxoris Deucalionis*: c. 1, 2, 6
- Pyrrhā hetaera *voc.*: c. 1, 5, 3

INDEX NOMINVM

- Pyrrhia v. Pirria
 Pyrrhum *Epiri regem*: c. 3, 6, 35; -e *adulescens*: 3, 20, 2
 Pythagorae... *arcana renati*: epo. 15, 21, *faba -ae cognata*: s. 2, 6, 63, -*ân*: s. 2, 4, 3; *cf.* c. 1, 28, 14; *philosophus Samius, Mnesarchi filius, floruit fere a. 530, qui ut alias animas in alia corpora migrare, ita in se Euphorbum revixisse docebat*; v. *Panthoides*
 somnia *Pythagorea*: epi. 2, 1, 52
 Pythia *cantat tibicen ludis Pythiis*: a. p. 414
 Pythias... *lucrata... talentum*: a. p. 238; '*non dicit de Pythia Terentiana (in Eunuchio), sed quae apud Caecilium comoediographum inducitur ancilla per astutias accipere argentum*' α Vvc
 Pythius *Apollo*: c. 1, 16, 6
 festis *Quinquatribus*: epi. 2, 2, 197
 Quintilio: a. p. 438, -um: c. 1, 18, *tit.*: 1, 24, 5, 12; '*Quintilius (Varus) Cremonensis, Vergili et Horati familiaris*' *Hier.*: obiit a. 23
 Hirpine *Quincti*: c. 2, 11, 2; *ignotus; non certum an idem sit qui sequitur*; *optime -i*: epi. 1, 16, 1; *potest cogitari de T. Crispino cos. 9*
 Quinti... *Arri*: s. 2, 3, 243; v. *Arrius*; *Quinte*: 2, 5, 32, -e *Horati*: 2, 6, 37
 Quirinus: c. 3, 3, 15, s. 1, 10, 32, -ni: c. 1, 2, 46, 4, 15, 9, epo. 16, 13, in colle -ni: epi. 2, 2, 68
 dona *Quiritis*: epi. 1, 6, 7, -tem: c. 2, 7, 3, *turba -tium*: 1, 1, 7, *cura... -tium*: 4, 14, 1, -tibus: 3, 3, 57
 Raetos: c. 4, 14, 15, *Raeti (s)*... sub *Alpibus*: 4, 4, 17
 celsi... *Ramnes*: a. p. 342; *equites R. iuniores*
 mens *provida Reguli*: c. 3, 5, 13, -um: 1, 12, 37; *M. Atilius Regulus, cos. a. 267 et 256, a. 255 ante Carthaginem captus, Romam missus, ex promisso Carthaginem reversus ibique morti datus*
 Remi *sacer... cruor*: epo. 7, 19
 Regis *Rupili*: s. 1, 7, 1, *Regem*: 6, 9, 35, cum *Rege*: 5, 25; '*P. Rupilius cognomine Rex Praenestinus post exilium, in quod damnatus profugerat, militavit in Africa sub Attio Varo. deinde cum praeturam gereret, proscriptus a triumviris confugit ad Brutum et inter comites habitus est*' *Porph.*
 flumen *Rhenum nom.*: a. p. 18, *Rheni luteum caput*: s. 1, 10, 37
 Rhodani... *potor*: c. 2, 20, 20
 Rhode *puella*: c. 3, 19, 27
 Rhodio... *Pitholeonti*: s. 1, 10, 22
 Rhodopēn *Thraciae montem*: c. 3, 25, 12
 Rhodos *insula*: epi. 1, 11, 17, 21, -on: c. 1, 7, 1
 Rhoetus *gigas*: c. 3, 4, 55, -um: 2, 19, 23
 Roma: c. 3, 3, 44, epo. 16, 2, o. s. 37, epi. 1, 7, 44, 1, 16, 18, 2, 1, 61, *Romae (gen. et loc.)*: c. 3, 29, 12, 4, 3, 13, 4, 14, 44, s. 2, 1, 59, 2, 6, 23, 2, 7, 13, 28, epi. 1, 2, 2, 1, 8, 12, 1, 11, 21, 2, 1, 103, 2, 2, 41, 65, 87, *Romae (dat.)*: epi. 1, 20, 10, *Romam*: c. 3, 3, 38, s. 1, 6, 76, epi. 1, 8, 12, 1, 11, 11, 1, 14, 17, 2, 1, 256, o *Roma*:

INDEX NOMINVM

- c.4, 4, 37, Romā: 3, 5, 12,
c.s.11, s.1, 5, 1
- Romanus: epo.7, 6, 9, 11,
s.2, 4, 10, epi.1, 1, 70, a. p.
54, pubes: c.4, 4, 46, legio:
s.1, 6, 48, militia: s.2, 2, 10,
iuventus: 2, 2, 52, res: epi.1,
12, 25, -nae ... lyrae: c.4, 3,
23, -no: s.2, 1, 37, rem ...
-nam: c. s. 66, -ne: c.3, 6, 2,
s.1, 4, 85, -no ... habitu: s.2,
7, 54, -na ... Ilia: c.3, 9, 8,
-ni: epi.2, 1, 29, a. p. 113.
325, -nis: epi.1, 18, 49, a. p.
264, -nos: epo.7, 17, -na ...
in ora: epi.1, 3, 9, -nis vati-
bus: 2, 2, 94
- Romulae ... gentis: c.4, 5, 1,
-ae ... genti: c. s. 47
- Romulus: epi.2, 1, 5, -li: c.2,
15, 10, 4, 8, 24, -lum: 1, 12,
33; v. Ilia
- Roscia ... lex: epi.1, 1, 62;
v. Otho
- doctus Roscius: epi.2, 1, 82;
Q. Roscius comoedus, Cicero-
nis amicus
- Roscius ignotus: s.2, 6, 35
- Rubos ... pervenimus: s.1, 5
94; vicus Apuliae
- Rufam aut Pusillam: s.2, 3, 216
- Rufillus (Buccillus Sen.) igno-
tus: s.1, 2, 27, 1, 4, 92
- Rufus: s.2, 8, 58; v. Nasi-
dienus
- Regis Rupili: s.1, 7, 1, 19;
v. Rex
- Rusonem: s.1, 3, 86; 'Octa-
vius Ruso acerbus faenerator
fuisse traditur, idem scriptor
historiarum' Porph.
- Rutubae gladiatoris: s.2, 7, 96
- Sabaeae regibus: c.1, 29, 3;
Arabiae felicitis pars
- Sabellus: epi.1, 16, 49; 'hoc
est: ego Horatius' Porph.
- Sabella ... anus: s.1, 9, 29,
-la ... carmina: epo.17, 28,
-lis ... ligonibus: c.3, 6, 38
pulsis -lis: s.2, 1, 36
- Sabinum Torquati amicum:
epi.1, 5, 27
- mulier ... Sabina: epo.2, 41,
agro ... -no: s.2, 7, 118, vile
... -num vinum: c.1, 20, 1,
caelum ... -num: epi.1, 7,
77, -na ... diota: c.1, 9, 7,
silva ... in -na: 1, 22, 9, valle
... -na: 3, 1, 47, in arduos
... -nos: 3, 4, 22, unicus -nis
fundo Horati: 2, 18, 14, cum
rigidis ... -nis populo: epi.2,
1, 25
- Sagana venefica: epo.5, 25,
-nae dat.: s.1, 8, 48, cum -na:
1, 8, 25, 41
- Salaminius Teucer: c.1, 15, 23
- Salamina: c.1, 7, 21, ambi-
guam tellure nova -na i. Cy-
priam 1, 7, 29
- Salerni loc.: epi.1, 15, 1; opp.
agri Piceni
- Saliare ... carmen: epi.2, 1
86, -ibus ... dapibus: c.1, 37,
2; sacerdotum Martis
morem in Salium: c.1, 36, 12.
4, 1, 28
- Sallustius: s.1, 2, 48, Crispe
Sallusti: c.2, 2, 3; C. S. Cris-
pus praedives, sororis nepos
et filius adoptivus historici,
obit a. 20 p. Chr.
- Samnites: epi.2, 2, 98
- Samio ... Bathyllo: epo.14, 9
- concinna Samos: epi.1, 11, 2.
21
- mascula Sappho: epi.1, 19,
28, Sapphō acc.: c.2, 13, 25;
poetria Lesbica, Alcaeo aequa-
lis; v. Aeolius Lesbius Lesbous
- Sardiniae segetes: c.1, 31, 4
- Croesi regia Sardis: epi.1,
11, 2; caput Lydiae
- Sardus ... Tigellius: s.1, 3, 3,
Sardo cum melle: a. p. 375;
ex Sardinia

INDEX NOMINVM

Sarmentus: s. 1, 5, 56, -ti: 52, 55; *'Sarmentus natione Tuscus e domo M. Favoni, incertum libertus an servus, plurimis forma et urbanitate promeritis eo fiducia venit, ut equitem R. ageret, decuriam quoque quaestoriam compararet. ... dum autem causam usurpatae dignitatis dicit, ... dimissus est, cum apud iudices nihil aliud doceret quam concessam sibi libertatem a Maecenate, ad quem sectio bonorum Favoni pertinuerat'* α Iuv. 5, 3

Satureiano ... caballo: s. 1, 6, 59; *'Satureiani nomine fundi in Apulia illis temporibus fuisse dicuntur satis ampli ac nobiles'* Porph. *'id est Tarentino, quia Satureia dicta est Tarentina civitas'* α V̄vc; res ambigua

ipsis Saturnalibus: s. 2, 3, 5; *dies festi mensis Decembris, quibus servis omnes libertates concedebant Romani*

numerus Saturnius: epi. 2, 1, 158

domus Saturni: c. 2, 12, 9, -no dat.: 2, 17, 23, -no abl.: 1, 12, 50

Satyrum: epi. 2, 2, 125, -orum: c. 2, 19, 4, a. p. 235, -is: epi. 1, 19, 4, a. p. 233, -os: a. p. 221, 226, cum -is: c. 1, 1, 31

Scaeva voc.: epi. 1, 17, 1; *adolescens ignotus*

Scaevae ... nepoti: s. 2, 1, 53; *ignotus*

Scamandri flumina: epo. 13, 14; *prope Troiam*

Scauros: c. 1, 12, 37; *M. Aemilius Scaurus cos. a. 115, severe milites coercebat, princeps senatus, cuius filius, postquam a. 102 in proelio contra Cimbros facto fugerat pa-*

terque eum vetuit in conspectum suum accedere, ob hoc dedecus mortem sibi conscivit

Scetani dissimilis sis: s. 1, 4, 112; *exemplum amoris vagi*
virtus Scipiadae: s. 2, 1, 72, -dam: 2, 1, 17; *Africanus minor*
Scopas Parius sculptor saeculi quarti: c. 4, 8, 6

Scorpios sidus: c. 2, 17, 17

Scyllam: a. p. 145

Scythes: c. 2, 11, 1, 4, 14, 42, -en: 4, 5, 25, -ae plur.: 1, 35, 9, 3, 8, 23, 3, 24, 9, c. s. 55, -as: c. 1, 19, 10

Scythicum ... amnem: c. 3, 4, 36; *'Tanain videtur significare'* Porph.

Semelae puer Bacchus: c. 1, 19, 2

Semeleius ... Thyoneus Bacchus: c. 1, 17, 22

Septembribus horis: epi. 1, 16, 16

Septicium Torquati amicum: epi. 1, 5, 26

Septimius amicus Horati et Augusti: epi. 1, 9, 1, -mi voc.: c. 2, 6, 1

Serēs: c. 3, 29, 27, 4, 15, 23, Serās: 1, 12, 56

Sericos ... pulvillos: epo. 8, 15, sagittas ... -as: c. 1, 29, 9
cum **Servilio Balatrone Maecenatis parasito:** s. 2, 8, 21

Servi voc.: s. 1, 10, 86; *potest esse Ser. Sulpici Rufi Icti filius*
Servius Oppidius: s. 2, 3, 168; v. Oppidius

o beate Sesti: c. 1, 4, 14; *'haec ode ad P. Sestium consularem scripta est'* Porph. *errans de praenomine, nam L. Sestius P. f. Quirinus a. 23 consul fuit* [in Cassium Severum] tit. epo. 6; *rhetor ab Augusto in exilium missus*

Sextilem totum: epi. 1, 7, 2, -li mense: epi. 1, 11, 19

INDEX NOMINVM

- Sibyllini ... versus: c. s. 5;
v. Albunea
- Sicana ... flamma: epo. 17,
32; *Sicula*
- Siculi ... Epicharmi: epi. 2,
1, 58, poetae: a. p. 463, -um
mare: c. 2, 12, 2, -a ... unda
3, 4, 28, -i ... tyranni *Phala-
ridis*: epi. 1, 2, 58, -ae ... vac-
cae: c. 2, 16, 33, dapes: 3, 1,
18, -as ... undas: 4, 4, 44,
fructibus ... -is: epi. 1, 12, 1;
v. Triquetrus
- Sidonio ... ostro: epi. 1, 10,
26, -ii ... nautae: epo. 16, 59
- Silenus: a. p. 239
- horridi ... Silvani: c. 3, 29,
23, -um: epi. 2, 1, 143, pater
-ne: epo. 2, 22
- emuncto ... Simone: a. p.
238; *sene in comoedia Caeci-
liana*; v. Pythias
- lubricus ... Simois: epo. 13,
14; *fl. Troiae cadaveribus op-
pletus*
- Sinuessae loc.: s. 1, 5, 40;
opp. Latii
- Sinuessanumque Petrinum:
epi. 1, 5, 5
- improba Siren: s. 2, 3, 14, -um
voces: epi. 1, 2, 23
- Sisennas: s. 1, 7, 8; '*Sisenna
fuit ... maledicus et mordax*'
αΓVvc
- Sisyphus: c. 2, 14, 20, epo.
17, 68; rex Corinthius propter
fallacias damnatus, 'ut saxum
contra montis verticem volvat,
quo semper relapso finem nun-
quam meretur laboris.' per-
sona in Aeschylī fabula saty-
rica '*Sisyphus petrocylistes*':
s. 2, 3, 21
- Sisyphus: s. 1, 3, 47; '*M. An-
toni triumviri pumilio fuisse
dicitur intra bipedalem statu-
ram ingenio tamen vivax*'
Porph.
- Sithoniis: c. 1, 18, 9, -a nive:
3, 26, 10; v. Thrax
- Smyrna v. Zmyrna
- Socraticam ... domum: c.
1, 29, 14, -cae ... chartae:
a. p. 310, -cis ... sermonibus:
c. 3, 21, 9; v. s. 2, 4, 3
- alme Sol: c. s. 9
- Sophoclēs: epi. 2, 1, 163
- candidum Soractē: c. 1, 9, 2;
*mons apud Faliscos situs, qui
ex urbe conspicitur*
- Sosiorum pumice: epi. 1, 20,
2, Sosis: a. p. 345; '*Sosii illo
tempore fratres erant bi-
bliopolae celeberrimi*' Porph.
- Spartacus acer: epo. 16, 5,
-um: c. 3, 14, 19; *Thrax, ser-
vorum fugitivorum dux, a M.
Lacinio Crasso oppressus a. 71
ad Silarum*
- Spes: c. 1, 35, 21
- heredes Staberi: s. 2, 3, 84,
-i ... animum: 89; '*homo
avarissimus*' Porph.
- Stertinius: s. 2, 3, 33, sapi-
entum octavus: 2, 3, 296, -um
... acumen: epi. 1, 12, 20;
*'philosophus, qui CCXX libris
Stoicen latine descripsit'* αΓVv
- Stesichori ... Camenae: c. 4,
9, 8; cf. epo. 17, 44 vati: '*St.
aiunt excaecatū fuisse quod
infamia carmina in Helenam
fecisset, deinde oraculo admo-
nitum palinodiam fecisse, id
est contrario carmine eam lau-
dasse et lumina recepisse*'
Porph.; *Himeraeus lyricus fere
640—555*
- Sthenelus auriga Diomedis:
c. 1, 15, 24. 4, 9, 20
- Stoicē: s. 2, 3, 160. 300, libelli
- Stoici: epo. 8, 15
- Stygiā ... undā: c. 2, 20, 8,
-iis fluctibus c. 4, 8, 25
- Styx: c. 1, 34, 10
- Suadela: epi. 1, 6, 38

INDEX NOMINVM

- Suburanae canes: epo. 5, 58;
*Subura regio urbis per quam
 ibant a foro ad collem Esquili-
 num, a meretricibus frequen-
 tata*
 Sulgus(-ciusgQxIVvc): s. 1, 4,
 65, Sulgi gen.: 1, 4, 70; v. Caprius
 Sullae dictatoris gener: s. 1,
 2, 64
 Sulpiciis . . . horreis: c. 4, 12,
 18; *exstructa a Sulpicio Galba
 ad Tiberim infra Aventinum
 'hodieque . . . vino et oleo et simi-
 libus aliis referta sunt' Porph.*
 Superbus Tarquinius: s. 1, 6,
 12
 Surrentina . . . faece: s. 2, 4,
 55; *vinum, quod 'nobilem vap-
 pam' dixit Caligula*
 Surrentum ductus amoe-
 num: epi. 1, 17, 52; *Campa-
 niae opp. maritimum*
 Sybarin adolescentem: c. 1, 8, 2
 Sygambri: c. 4, 14, 51, -os:
 4, 2, 36; *gens Germanica*
 Syllae (sic codd. praeter BE
 var.): v. Sullae
 malobathro Syrio: c. 2, 7, 8
 Syrtis: c. 1, 22, 5, 2, 6, 3, 2, 20,
 15, epo. 9, 31; *sinus harenosi
 inter Africam et Cyrenaicam*
 Syri servi . . . filius: s. 1, 6, 38,
 Syro gladiatori: 2, 6, 44
 Syra . . . merce: c. 1, 31, 12

 Taenari sedes: c. 1, 34, 10;
 'per Taenarum Laconicae pro-
 munturium descensus ad infe-
 ros fertur' Porph.
 Tanais: c. 3, 29, 28, -in: 3,
 10, 1, 4, 15, 24; v. Scythicus:
fluvius, hodie Don
 Tanain: s. 1, 1, 105; 'spado
 fuit, ut quidam aiunt, Maece-
 natis libertus, ut nonnulli, L.
 Munati Planci' Porph.
 Tantalus Pelopis pater: epo.
 17, 66, s. 1, 1, 68, Tantalum at-
 que Tantaligenus: c. 2, 18, 37
 Tarentino . . . veneno: epi. 2,
 1, 207; *purpura optima*
 Tarentum: s. 2, 4, 34, epi. 1,
 7, 45, -ti: c. 1, 28, 29, -um:
 3, 5, 56, s. 1, 6, 105, epi. 1, 16,
 11; *urbs Calabriae a Phalan-
 tho Lacone condita*
 iudice Tarpa: s. 1, 10, 38; v.
 Maecius
 Superbus Tarquinius: s. 1, 6,
 13, superbos -ni fascies: c. 1,
 12, 35
 Tartaro dat.: c. 3, 7, 17, -ra:
 1, 28, 10
 iterum Tauro cos. a. 26: epi. 1,
 5, 4
 Teanum acc.: epi. 1, 1, 86;
Sidicinum vicus Campaniae
 captivae . . . Tēcmessae: c. 2,
 4, 6; *filia Teuthrantis Phry-
 giae regis*
 Anacreonta Teium: epo. 14,
 10, fide Teia: c. 1, 17, 18; a
 Teo insula
 Aiace Telamone natum:
 c. 2, 4, 5
 Telegoni iuga: c. 3, 29, 8; *Uli-
 xis filius e Circe progenitus pa-
 trem occidit, Tusculum condidit*
 Telemachus: epi. 1, 7, 40
 Telephus: epo. 17, 8, *persona*
tragica Euripidis: a. p. 96, -e:
*a. p. 104; rex Mysorum, Achil-
 lis hasta vulneratus et sanatus*
 Telephi cervicem . . . Telephi
 laudas brachia: c. 1, 13, 1, 2,
 -um: 4, 11, 21, -e: 3, 19, 26;
adolescens
 Tellus: c. s. 29, -uris iuvenes
 Gigantas: c. 2, 12, 7, -rem: epi.
 2, 1, 143
 Thessala Tempe: c. 1, 7, 4, 1,
 21, 9
 Tempestatibus dat.: epo. 10,
 24
 Terentius: epi. 2, 1, 59, -ti
 fabula: s. 1, 2, 20; *P. T. Afer,*
poeta comicus, a. 185-159
 Teresia v. Tiresia

INDEX NOMINVM

festis... Terminalibus: epo. 2, 59; *Termini dei die* 23. febr.
Terra: c. 3, 4, 73
Teucer: c. 1, 7, 21. 1, 15, 24. 4, 9, 17, Teucrum: s. 2, 3, 204, Teucro: c. 1, 7, 27 *bis* (*sec. loco* -i *acc. R*) *αΓ Victorin.*; *Telamonis ex Hesiona filius* in pulvere Teucro: c. 4, 6, 12; *Troico*
argutae... Thaliae musae: c. 4, 6, 25
o Thaliarche: c. 1, 9, 8; *adolescens*
Thebae: c. 4, 4, 64, -arum: epi. 1, 16, 74, -as: c. 1, 7, 3, -is s. 2, 5, 84, epi. 2, 1, 213, a. p. 118; *urbs Boeotiae a Cadmo adiuvante Echione condita*
Thebanae... urbis: a. p. 394, -ae... Semelae: c. 1, 19, 2, -os... modos: epi. 1, 3, 13 dente Theonino: epi. 1, 18, 82; *'Theon quidam illo tempore rabiosae dicacitatis fuit'* Porph.
Thesēus: c. 4, 7, 27
Thespis: epi. 2, 1, 163, a. p. 276; *ab Icaria a. 534 Athenis primus tragoediam docuit*
Thessalo victore Achille: c. 2, 4, 10, voce -la: epo. 5, 45, -os-que ignis Achillis: c. 1, 10, 15, -la Tempe: c. 1, 7, 4, portenta-que -la: epi. 2, 2, 209, -lis... venenis: c. 1, 27, 21 marinae filium... Thetidis: c. 1, 8, 14. 4, 6, 6, dea nate puer Thetide: epo. 13, 12 bello furiosa Thrace: c. 2, 16, 5, Thracā nom.: epi. 1, 3, 3, -ēn: c. 3, 25, 11, Thraecam: epi. 1, 16, 13
Thracio... vento: c. 1, 25, 11, animae... Thraciae: 4, 12, 2
Thracis... Lycurgi: c. 2, 19, 16, -um est: 1, 27, 2, -um pectora: epo. 5, 14; v. Edonus Sithonius

Thraex... Gallina gladiator: s. 2, 6, 44, epi. 1, 18, 36
Threicio... Orphee: c. 1, 24, 13, Aquilone: epo. 13, 3, -a... amystide: c. 1, 36, 14
Thressa Chloe: c. 3, 9, 9
Thurini... Ornyti: c. 3, 9, 14, Viscus -us: s. 2, 8, 20; *a Thuriis opp. Lucaniae*
cena Thyestae: a. p. 91, -en: c. 1, 16, 17
Thyesteas preces: epo. 5, 86
Thyias: c. 3, 15, 10, -das: 2, 19, 9; *Baccha*
Thyna merce: c. 3, 7, 3; *ex Bithynia*
Semeleius... Thyoneus: c. 1, 17, 23; v. Bacchus
lupus... Tiberinus: s. 2, 2, 31, -no flumine: epi. 1, 11, 4, -nis... in undis: c. 3, 12, 7
Tiberis: c. 2, 3, 18, epi. 1, 11, 19, -im: c. 1, 2, 13. 1, 8, 8. 1, 29, 12, s. 1, 9, 18. 2, 1, 8, in -i: 2, 3, 292; v. Tuscus
Tiberi Oppidi voc.: s. 2, 3, 173; v. Oppidius
Tibur: c. 2, 6, 5. 3, 4, 23, epi. 1, 7, 45, -ris: c. 1, 7, 21. 1, 18, 2. 4, 2, 31, -ur acc.: 3, 29, 6. 4, 3, 10, epi. 1, 8, 12, -ur loc.: epi. 1, 8, 12. 2, 2, 3; opp. Latii ad Anienem situm, conditum a nepotibus Amphiarai Tiburno Cora Catilo
Tiburni lucus: c. 1, 7, 13
Tiburte via: s. 1, 6, 108, -tia poma: 2, 4, 70
Sardus... Tigellius: s. 1, 3, 4, cantoris morte Tigelli: 1, 2, 3; *'M. Tigellius... musicae artis scientia praeditus C. Caesari dictatori fuit familiaris, postea Cleopatrae, quia dulciter cantabat et iocabatur urbane. Augusto quoque ita placuit ut inter familiares domesticos haberetur. erat autem largitor adeo ut omnibus*

INDEX NOMINVM

- musicis et circulatoribus multa donaret* Porph.
- Hermogenisque Tigelli: s.1, 4, 72. 1, 10, 80, -li voc.: 1, 10, 90; v. Hermogenes
- rapidus Tigris: c.4, 14, 46
- Tilli voc.: s.1, 6, 24. 107; *frater ut videtur eius Tilli Cimbri, qui inter interfectores Caesaris erat; is de quo H. loquitur clavum 'recepit post Caesarem occisum, nam pulsus ante senatu fuerat'* Porph.; vide tamen ne H. nomen solum exemplum hominis novi posuerit
- Timagenis aemula lingua: epi.1, 19, 15; *Timagenes Alexandrinus a. 55 ab A. Gabinio inter captivos Romam adductus ibi 'ex captivo coquus, ex coquo lecticarius, ex lepticario usque in intimam amicitiam Caesaris felix', Fausti Sullae lib., rhetoricam profitebatur, etiam historiae deditus, 'homo acidiae linguae'*
- Timor: c.3, 1, 37
- Tiresiā (Ter-Faγ ER Pph. αΓV) voc.: s. 2, 5, 1; vates Thebanus
- Tiridaten: c.1, 26, 5; *Parthorum rex qui ad Augustum confugit timore Phraatis redeuntis in regnum*
- Tisiphonen: s.1, 8, 34
- Titanās: c.3, 4, 43
- Tithonus Aurorae maritus: c.1, 28, 8, -um: 2, 16, 30
- Titius: epi.1, 3, 9; *'poeta hic Pindarum voluit Latino sermone vertere'* Porph.
- Tityos: c.3, 11, 21. 4, 6, 2, Tityi iecur: 3, 4, 77, -on: 2, 14, 8; *Terrae filius, qui Latonae vim inferre conatus erat, Apollinis sagittis transfusus poenas apud inferos luit*
- Torquato ... consule a. 65: epo.13, 6; v. Manlius
- Torquate: c.4, 7, 23, epi.1, 5, 3; v. Moschus
- Trausius: s.2, 2, 99; *'pauper et luxuriosus fuit'* Porph.
- Trebatii voc.: s.2, 1, 4. 78; *C. Trebatius Testa Velientis, amicus Ciceronis, post in Caesaris cohorte, etiam Octaviano acceptus, arbiter inter Maecenatem et Terentiam. 'hic est Tr. iuris peritus, qui locum obtinuit et aliquot libros de civili iure composuit et de religionibus novem'* Porph.
- Treboni gen.: s.1, 4, 114; *exemplum moechi*
- Triquetra ... tellure Sicula: s.2, 6, 55
- io Triumphe: c.4, 2, 49. 50, epo.9, 21. 23
- Trivici gen.: s.1, 5, 79; vicus Apuliae
- Troiae gen. et loc.: c.1, 8, 14. 3, 3, 60. 61. 4, 6, 3, s.2, 5, 18, epi.1, 2, 19, a. p. 141, Troiae dat.: c.1, 10, 15, Troiam: c.4, 15, 31, c.s.41, Troiā: s.2, 3, 191
- Troiāni belli: epi.1, 2, 1, bellum -um: a. p. 147, -na ... tempora: c.1, 28, 11
- Troica ... sacerdos Ilia: c.3, 3, 32, pulvere -co: 1, 6, 14
- Troilōn: c.2, 9, 16; *Priami filius, quem Achilles letavit*
- Troās: c.4, 6, 15
- Tulli ... regnum Servi: s.1, 6, 9
- Tullus Hostilius rex: c.4, 7, 15
- consule Tullo: c.3, 8, 12; *L. Volcacio Tullo cos. a. 66*
- Turbonis in armis: s.2, 3, 310; *'Turbo gladiator fuit parvo corpore sed animosus in pugna ... et fuit Threx'* Porph.
- Turius: s.2, 1, 49; *iudex iniustus (non C. Turius praetor a. 75)*
- Tusculi Circaea ... moenia: epo.1, 29; v. Telegonus

INDEX NOMINVM

- amnis ... *Tusci Tiberis*: s. 2, 2, 33, vici: 2, 3, 228 ('*Tusculus dicitur vicus, qua itur ad Velabrum, ubi ... mercatores ... unguentarii consistunt*' *Porph.*), mare -um: epi. 2, 1, 202, -o ... alveo: c. 3, 7, 28, -is ... aequoribus: 4, 4, 54; v. *Etruscus*
Tydidēs Diomedēs: c. 1, 15, 28, -en: 1, 6, 16
Tyndaridae nom. plur.: c. 4, 8, 31, fortissima -arum: s. 1, 1, 100; *Tyndari et Ledaē liberi: Dioscūri et Clytaemnestra cum Helena*
Tyndarī fidicina voc.: c. 1, 17, 10
Typhoeus Titan: c. 3, 4, 53
Tyriae ... merces: c. 3, 29, 60, -os ... colores: epi. 1, 6, 18, -as vestis: s. 2, 4, 84, muricibus -iis: epo. 12, 21
Tyrrhenus ... parens: c. 3, 10, 12, mare -um: 1, 11, 6, [-um falso trad.: 3, 24, 4], -um per aequor: 4, 15, 3, -a regum progenies: 3, 29, 1, -a sigilla: epi. 2, 2, 180; v. *Etruscus Tuscus*
Tyrtaeus: a. p. 402; fortasse *Milesius ortu, Spartanos bello Messeniaco secundo carminibus accendit*
Ulixes: s. 2, 5, 100, *Ulixēi*: c. 1, 6, 7, epo. 16, 60, 17, 16, *Ulixēi*: epi. 1, 6, 63, 1, 7, 40, -en: s. 2, 3, 197, 204, epi. 1, 2, 18; v. *Laertiades*
Ulubris loc.: epi. 1, 11, 30; '*desertissimus vicus*' in *paludibus Pomptinis*
Umbri ... aper: s. 2, 4, 40
Umbreni ignoti gen.: s. 2, 2, 133
Ummidius ignotus: s. 1, 1, 95
Usticae cubantis ... saxa: c. 1, 17, 11; *clivi in Sabinis*
Utica: epi. 1, 20, 13; opp. *Africae*
post fanum ... Vacunae deae Sabinae: epi. 1, 10, 49
Vala voc.: epi. 1, 15, 1; [ad *Numonium Valam*] tit.
Laevinum, Valeri Poplicolae genus: s. 1, 6, 12
Valgius: s. 1, 10, 82, amice *Valgi*: c. 2, 9, 5; *C. Valgius Rufus, cos. a. 12 a. Chr., poeta elegiacus*
Variam vicum in Sabinis: epi. 1, 14, 3
Varius: s. 1, 5, 40, 93, 1, 6, 55, 1, 10, 44, 81, 2, 8, 21, 63, epi. 2, 1, 247, -io: c. 1, 6, 1, a. p. 55, -ium: s. 1, 9, 23 (*passim uarus in codd.*); *L. Varius (fere a. 74-14), Horati et Vergili familiaris, edidit Thyesten tragoediam, etiam epica carmina*
Varrone Atacino: s. 1, 10, 46; *P. Terentius Varro 'ab Atace fluvio dictus' (a. 82-37), scripsit bellum Sequanicum, Argonautas, alia*
Vare: c. 1, 18, 1; *secundum tit. c. 1, 18: Quintilius q. v.; alius: Vare*: epo. 5, 73; [*Alfio Varo*] tit.
Vaticani montis: c. 1, 20, 7
[Vedium Rufum ex servitute miratur usurpasse equestrem dignitatem usque ad tribunatum militum] tit. E. epo. 4
Veia maga: epo. 5, 29
Veianius: epi. 1, 1, 4; '*V. nobilis gladiator post multas palmas consecratis Herculi Fundano armis suis in agellum se contulit*'. *Porph.*
Veientis ... arvi: epi. 2, 2, 167; oppidi *Tusci Romae vicini*
Veientanum ... potare: s. 2, 3, 143; '*pessimum vinum*' *Porph.*
cum Velabro: s. 2, 3, 229; *vicus ad radices montis Capi-*

INDEX NOMINVM

- tolini, ubi penus et vina prostabant*
Veliae loc.: epi. 1, 15, 1; *opp. Lucaniae*
in . . . Velina tribu.: epi. 1, 6, 52
Venafranae . . . olivae: s. 2, 4, 69, -os in agros: c. 3, 5, 55
Venafri . . . cella: s. 2, 8, 45, viridi . . . -fro c. 2, 6, 16; *opp. Campaniae*
Venus: c. 1, 4, 5. 1, 13, 15. 1, 19, 9. 2, 8, 13. 3, 9, 17. 3, 11, 50. 3, 16, 6. 3, 21, 21. 3, 27, 67, epi. 1, 6, 38, Veneris: c. 1, 15, 13. 3, 18, 6. 3, 26, 5. 4, 6, 21. 4, 10, 1. 4, 11, 15. 4, 15, 32, c. s. 50, Veneri: c. 1, 33, 10. 3, 10, 9, Venerem: c. 1, 32, 9, Venus voc.: c. 1, 18, 6. 1, 30, 1. 4, 1, 1; i. q. puella: Venus: c. 1, 27, 14. 1, 33, 13; i. q. iactus Venereus Venus: c. 2, 7, 25; cf. Cupido Cyprus Cytherea Erycina
Venusinus . . . colonus: s. 2, 1, 35, -ae . . . silvae: c. 1, 28, 26; *colonia Romana, Horati patria*
Vergilius: s. 1, 5, 40. 48. 1, 6, 55. 1, 10, 81, epi. 2, 1, 247, -lio: s. 1, 10, 45, a. p. 55. -lium c. 1, 3, 6, -li voc.: c. 1, 24, 10; *P. Vergilius Maro poeta (a. 70—19)*
Vergili voc.: c. 4, 12, 13; *mercator ut videtur*
nudaque Veritas: c. 1, 24, 7
Vertumnus v. Vort.
Vespero surgente: c. 2, 9, 10, puro . . . -o dat.: 3, 19, 26
Vestae: c. 1, 2, 16. 3, 5, 11, s. 1, 9, 35, epi. 2, 2, 114, -am: c. 1, 2, 28
Vibidius scurra: s. 2, 8, 22. 33. 40. 80
Victoria: epi. 1, 18, 64
Villius in Fausta Sullae gener: s. 1, 2, 64; *fortasse Sex. Villius, Milonis amicus*
Vindelici: c. 4, 4, 18. 4, 14, 8; *gens Celtica inter Alpes et Danuvium*
Vinni voc.: epi. 1, 13, 2; v. Asina; *aliunde non notus*; 'commode ostendit non aliquo vitio hoc cognomen Vinnio contigisse sed gentile esse' Porph.
Virtus: c. 2, 2, 19, c. s. 58
Viscus Thurinus: s. 2, 8, 20, -um: 1, 9, 22, -orum . . . uterque: 1, 10, 83; 'fratres fuerunt. pater eorum Vibius Viscus, quamvis et divitiis et amicitia Augusti usus esset, tamen in equestri ordine perduravit, cum filios suos senatores fecisset' α ΓVc
Viselli gen.: s. 1, 1, 105; 'Viselli socer hirneus' Porph.
scurra Volaneri: s. 2, 7, 15
Volcanus: c. 1, 4, 8. 3, 4, 59, -no: s. 1, 5, 74
Volteium nomine Menam: epi. 1, 7, 55, -um: 64, Voltē: 91; *exemplum hominis simplicis*; v. Mena
Volture in Apulo: c. 3, 4, 9: *monte, prope quem Horatius pater fundum habebat*
furque Voranus: s. 1, 8, 39
Vortumnus: epi. 1, 20, 1, -is . . . iniquis: s. 2, 7, 14; 'V. . . deus est praeses vertundarum rerum hoc est emendarum ac vendendarum, qui in vico tura-rio sacellum habuit' Porph.
Xanthiā Phoeu: c. 2, 4, 2; [iatralipta] tit. Q
Xantho . . . amne Lyciae: c. 4, 6, 26
Zephyris: c. 3, 1, 24. 4, 7, 9, epi. 1, 7, 13
Amphionis atque Zethi: epi. 1, 18, 42; 'Zethum dicit osorem lyrae' Porph.
Zmyrna: epi. 1, 11, 3